

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

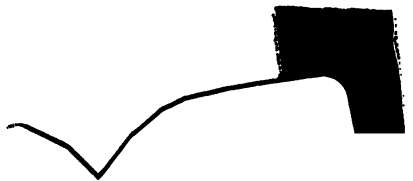
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

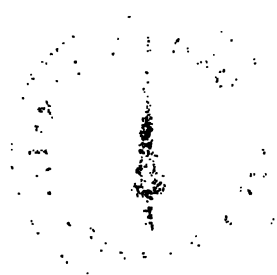

F 0

41.

Prof. Dr. P. C. BOER.

FÆRØSK ANTHOLOGI

VED

V. U. HÅMMERSHAIMB

I

TEKST

SAMT

HISTORISK OG GRAMMATISK INDLEDNING

MED UNDERSTØTTELSE AF CARLSBERGFONDET

70

KØBENHAVN

S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI (MØLLER & THOMSEN.)

1891

93

10-1-93

10

10

10

FORTALE.

Fra mine ungdomsår har der boet i mig en levende attrå efter at frede om og redde fra tilintetgørelse de oldtids- og fortidsminder, som i sprog, folkeviser og sagn endnu leve i folkemunde på Færøerne, så vel som også at gøre dem bekendte i videre kredse, hvor jeg har haft den glæde at se mine meddelelser modtagne med velvilje. Denne min attrå er bleven imødekommen og opmuntret på mange måder, idet jeg er bleven opfordret til og støttet i denne min virksomhed først ved konferensråd Rafns interesse for sagen og venlige op søgen af mig, ved etatsråd Westergaards formående bestræbelser for at skaffe mig gentagen understøttelse af det Smithske stipendium til videregående undersøgelse af det folkesprog, som tales der på øerne—og ikke at forglemme vennen, professor Sv. Grundtvigs stærke opmuntringer til mig i denne retning, da vi tidlig fandt hinanden ved de fælles interesser, vi besjæledes af, og da navnlig af kærligheden til folkeviserne.

Det var mig derfor en stor tilfredsstillelse at modtage en opfordring fra bestyrelsen for »Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur« til at besørge en færøsk anthologi med litterærhistorisk og grammatisk indledning og at se, at bestyrelsen for Carlsbergfondet gunstigst vilde bevilge et anseligt beløb til udgivelse af en sådan anthologi.

Jeg kan dog ikke nægte, at jeg jo blev noget betænkelig ved den i ordet »anthologi« indeholdte opgave; thi ligesom blomsterrigdommen i naturen på Færøerne kun er sparsom og tarvelig, således er den det også på litteraturens mark, som tilfældet må være hos en almuebefolkning på slige fjærne, ved det store hav fra den øvrige verden afsondrede øer, som ingen fortidslitteratur har at leve andelig i, men som i kirke og skole er henvist til et sprog, der er betydelig forskelligt fra det sprog, der bruges i daglig tale, med en i almindelighed dansk embedsstand, som kun føler ulemperne af, at beboernes sprog står så fjærnt fra det danske, igennem hvilket den skal sætte sig i forbindelse med dem. — Desto mere må man undre sig over, at dette lille andslivlige, læselystne folk ved siden af den danske litteratur, hvilken Færøingen må ty til som hovednæring for andslivet, med en sådan kærlighed og troskab har kunnet bevare og ved den mundtlige overlevering fra slægt til slægt uden pennens hjælp forplante til os så meget af det, som var hans andelige ejendom og arv fra forfædrene. Deriblandt har der været småblomster, som ikke blot beboerne selv have sat stor pris på og holdt højt i ære, men som der også udenfor øerne har været set hen til med interesse.

De her i anthologien meddelte kvæder og folkeviser må betragtes som fortsættelse af de to dele »færøske kvæder«, jeg i sin tid har besørget for »det nordiske Litteratursamfund«: restoplaget af disse tilhører nu »Samf. t. udg. af gl. nord. litter.«, og glossaret omfatter tillige disse to kvædesamlinger. — Et af de meddelte sagn, nemlig „*Flokksmenn*“ s. 358—68, er optaget i »Dimmalætting, Færøernes Amtstidende« for 1884, nr. 21—25, hvor det har stået som feuilleton; de øvrige sagn, ordsprog og gåder har jeg samlet på min rejse til Færøerne i 1847—48. En stor del af sagnene have

været meddelte i »Antikv. Tidsskr.« for 1849—51, men nogle af dem ere fuldstændigere meddelte her efter mit senere lange ophold på øerne som præst. — Jeg har tillige meddelt nogle skildringer af livet der oppe, som jeg nok tør indestå for ere korrekte såvel fra indholdets som fra sprogets side, således som det i den jævne fortælling nu tales mellem mand og mand. Disse »folkelivsbilleder« ere ny og særlig forfattede for anthologien.

Da min tid er meget optagen af min præstegærnning her i mit nuværende kald, som den også var det på Færøerne, hvor jeg tillige havde provsteembedets forretninger, har udarbejdelsen af denne bog taget mig forholdsvis lang tid. Jeg har dog haft gode medhjælpere, blandt hvilke jeg først må nævne Færingen stud. mag. Jakob Jakobsen, som ikke blot har stået mig bi ved afskrivning og korrekturlæsning, men som navnlig ved udarbejdelsen af lydskrift og lydskriftsprøver samt af glosaret har en væsentlig andel i dette værk. Bibliothekar dr. phil. Kålund har været mig en venlig rådgiver og med stor interesse omfattet arbejdets praktiske udførelse, ligesom professor, dr. phil. Wimmer har haft den godhed at gennemgå min i Annaler for nord. Oldkyndighed og Historie 1854 optagne færøske sproglære, rette og omordne det mangelfulde i dette første forsøg på grammatisk at behandle dette almuesprog. I henhold til hans anvisninger og i tilslutning til hans »oldnordiske form-lære« har stud. J. Jakobsen redigeret den i efterfølgende indledning optagne grammatik i den her foreliggende form. Endelig må jeg udtale min forbindtligste tak til arkivsekretær J. Bloch for velvilligt udlån af samtlige håndskrevne optegnelser af de kvæder, som ere optagne i anthologien, og for gode vink og rettelser under et gennemsyn af korrekturarkene. Jeg benytter lejligheden til her at fremhæve herr Blochs store fortjenester som professor Sv. Grundtvigs trolige med-

arbejder og utrættelige fortsætter af de store samlinger til bevarelse af færøsk sprog og folkeviser i de af ham håndskrevne omfangsrige værker »Færøsk ordbog« og »Corpus carminum Færoensium«, som opbevares på det store kgl. bibliotek.

Lyderslev præstegård i oktober 1890.

V. U. Hammershaimb.

INDLEDNING.

1. Geografisk oversigt.

Den lille øgruppe ude i det store Atlanterhav, om hvilken i dette værk skal gives meddelelser, består af 17 beboede øer og 1 ubeboet (*Litla Dímun*) foruden adskillige holme, *stakkar*, *drangar* 3: fritstående høje klipper og større skær („*flesjar*“) med en befolkning af c. 12,000 mennesker på et fladeindhold af omtrent 24 □ mil. Højdedragene gå i nordvestlig-sydøstlig retning adskilte ved snævre dale eller sunde; de fleste af øerne, og da navnlig de i Norderøgruppen, ere langstrakte og smalle, gennemskårne af sunde med rivende strømninger. Mod nord og vest findes de højeste stejle forbjærge, og derfor ere kun ganske enkelte bygder at finde der; hvor der fremkommer et smalt indløb til et dalstrøg som ved Saxen (*Saxhavn*) eller en »botn«-dannelse*) som ved Tjørnevig på Strömø, er det muligt at lande og finde beboelsesplads. Ellers ligge bygderne på øernes lavere østlige og sydlige side, idet der gennemgående er en sænkning mod syd og øst; — i fjordene, sundene og bugterne ere bygderne anlagte fra gammel tid; — det er kun ganske enkelte bygder, som i den senere tid ere komne til, som *á Vikum* og *á Slættanesi* på Våge, *á Langasandi* (på Nybo) og *á Hvítanesi* på Strömø, *undir Götueiði*, *i Rítuvík* på Østerø og enkelte andre småpladser.

*) *Botnur* kaldes en kortere dal, der er åben mod havet, men halvrund og hævede sig med »*brekkur*« (skråninger) og bratte hamre op imod landet med en elv løbende midt ned igennem den (jf. Dr. Forchhammer »Om Færøernes geognostiske beskaffenhed«, Kbhvn 1824, s. 6; særtryk af Videnskabernes Selskabs skrifter).

Øerne, hvis største længde fra nord til syd udgør henved 15 mil og største brede fra øst til vest c. 10 mil, inddeles i seks sysler: 1. *Norderøsysssel* mod nord-øst, bestående af sex øer: *Fugloy*, *Svínoy*, *Viðoy*, *Borðoy*, *Kalsoy* og *Kunoy* (egl. *Konoy* efter en drang norden for den, som kaldes „*Kona*“, ligesom *Kalsoy* af drangen „*Kallur*“). 2. *Østerøsysssel*, som kun består af *Eysturoy* med mange fjorde på den østlige side og den to mil dybe *Skálafjörður* mod syd. 3. *Strömøsysssel*, bestående af *Streymoy* med tilhørende mindre øer: *Nólsoy*, *Hestur* og *Koltur*. 4. *Vågesysssel*, bestående af den mest rundformede af øerne; *Vágar*, og den dertil hørende i østlig-vestlig retning liggende ø *Míkines* og ubeboede holm. 5. *Sandøsysssel*, bestående af *Sandoy*, *Skávoy* og *Stóra Dimun*. 6. *Suderøsysssel* *Suðuroy* med mange dybe indskæringer mod øst. Hertil hører den ubeboede ø *Litla Dimun*. I gejstlig henseende ere øerne inddelte i syv præstegæld, idet Strömøsysssel består af to pastorater Syd- og Nordströmø; øerne have 40 kirkesogne.

Navnet Færøerne, oldn. *Færeyjar*, fær. *Føroyar*, have de dertil udvandrede Nordmænd uden tvivl givet øerne på grund af den mængde får, som de der forefandt.

I de beskrivelser, man har over Færøerne, have forfatterne dog været meget betænkelige ved at slutte sig til denne derivation. Lukas Debes vil helst have navnet udledet af at fare, de øer, som man farer imellem; Landt af fjer på grund af de mange fugle, eller af fjærn; Peter Clausen i Norges beskrivelse (i anhanget til oversættelsen af Sn. Sturlesons norske Kongers Krønike), s. 125, siger: »en del mene, at disse øer have deres navn af får, hvilket ikke er troligt, efterdi får er et dansk og ikke norsk ord, men burde da kaldes Saudöi, siden en saud bemærker et får på gammel norsk mål.« Men den bedste gramatiske afhandling i Snorra Edda har som bekendt endnu ordet *fær* i samme betydning som *sauðr*, og i »Historia Norwegiæ« kaldes Færøerne »insulæ ovium« (s. G. Storms Monumenta historica Norwegiæ, s. 92 og 211); når dertil kommer, at den irske munk Dicuil i sit 825 skrevne værk »De mensura orbis terræ« beretter om Færøerne, at der haves »utallige får«, altså inden de bebyggedes af Nordmændene, må forannævnte afledning af *fær* (får) anses for højst sandsynlig, for ikke at sige som utvivlsom. Mærkeligt er det dog, at øernes beboere selv kalde dem *Føroyar* (*Førjar*), og

ikke *Færoyar*, medens *á* der ellers altid bliver til *æ* i omlyd (*fáa—fær, ráða—ræði*) og *ó* til *u* (*bót—batur, óður—øði*), hvilket således fra formens side kunde synes at tale for med Debes at udlede navnet af *fara*.

Med hensyn til navnene på de enkelte øer, bygder, fjorde m. m. kan henvises til P. A. Munchs »historisk-geografisk Beskrivelse over Kongeriget Norge i Middelalderen«, Moss 1849, hvor vi s. 210—11 se de i breve og dokumenter forekommende navne i deres oldnordiske form. Men især må henvises til det store værk »Ny Matrikel for Færøerne«, Kbhvn. 1873, hvor samtlige bygder og alt hvad der hører under dem, ere opførte med de nuværende færøske navne.

Imellem disse i matrikelen anførte stedsnavne og dem, som findes i Munchs fortegnelse, er der nøje overensstemmelse, idet de oprindelige navne igennem tiderne i det hele ere vel bevarede der på øerne på ganske få undtagelser nær. Således sagdes ifølge Munch de seks Norderøer at ligge „*fyri noraðn fjall*“; denne betegnelse høres nu ikke mere. Derimod bruges en lignende betegnelse, som Munch ikke har, om de øer, som indbefattes under Suderø- og Sandø-sysler, at de ligge „*fyri sunnan fjörd*“, eller som det kaldes nu i det officielle sprog »søndensfjords« og »nordensfjords«.

De afvigelser, som findes i stedsnavnene, ere følgende: *Norsey* kaldes nu *Nólsoy* eller *Nölsoy*; man har villet aflede navnet af *nál* og skrevet »Nålsø« efter det hul, som går igennem sydspidsen af øen og er blevet sammenlignet med et nåleøje. Men denne derivation må være urigtig; øen vilde i så fald også i de nordlige øers dialekter kaldes *Nálsoy* og ikke *Nölsoy*; *ö*-lyden her kan nu enten være oprindelig eller forudsætte et *ó*, der foran to medlyde her udtales som *ö* (f. ex. *gólw=gölv*), hvorimod *á* overalt beholder sin rette *á*-lyd. — Øen *Skoltur* hedder nu *Koltur*. — Øen *Vágar* har beholdt sit navn uforandret i daglig tale (»í *Vágum, fara vestur í Vágar*«), og det er kun i det officielle sprog, den kaldes *Vágø*. — Som fjorde på vestsiden af Strömø nævnes *Hinguvík* og *Sagihöfn*; at dette sidste må være *Saxhöfn*, som nu kaldes *Saxun*, efter dens saks lignende dannelse, forekommer mig utvivlsomt, ligesom beboerne endnu kalde den »havnen« („*úti fyri hövnini*“), skönt den er ophørt at være havn, idet det henved $\frac{1}{4}$ mil lange, smalle indløb er tilstoppet af sand, hvilken naturrevolu-

tion siges at have fundet sted „i kyndilmessuni hörðu“; men indenfor dette af sand opfyldte indløb, hvorigen en et smalt åløb baner sig vej til havet, er den såkaldte *pollur*, nu en af høje skrænter omgiven indsø, ved flodtidene c. 15 favne dyb; heri falder blandt andre større elve en bæk, som kaldes *Skipá*, ved hvilket navn sagnet bestyrkes, at her i fortiden har været en havn, hvor skibe kunde søge ind og forsyne sig med vand af denne å. Et skibsanker af en mærkelig form er for en 50 år siden fundet i sandet på *lógvin* (*lá*) udenfor indløbet, og sagnet beretter, at der var en hollandsk skipper *Kjálki* (*Tjálki* — benævnelsen på det hollandske fartøj »tjalken« overført på skibsføreren?), som plejede at søge denne havn, men strandede, da han mod forventning fandt indløbet tilstoppet. Det andet navn *Hinguvík* må formodentlig være *Tjörnuvík* på nordenden af Strömsø, da *Kvívík* såvelsom *Vestmannahöfn* (nu alm. *Vestmanna*) andensteds ere anførte i fortegnelsen. *Strandir* på Østerø har nu formen *Strendur*, *Lagarvík* på samme ø hedder nu *Leirvík* (*Lárvík?*), *Asvík* på Viðoy kaldes nu *Eiðsvík* (vigen ved ejdet). *Ragtangi* er fejlagtig henført til Strömsø i stedet for til Østerø, *Sjór* (*við Sjógv*) er kun en byling med to gårde af bygden i *Kollafirði*. Det gamle *Sandvík* på Suderø er nu bebygget igen og hedder *Hvalvík*. — Disse ere de eneste afvigelser fra de gamle stedsnavne, som de findes i Munchs fortegnelse; alle de andre ere uforandrede, hvorved tillige bemærkes, at flere bygdenavne der savnes.

Det må her anføres som en mærkelighed, at ordet „*fjörður*“ på Færøerne ikke blot bruges om fjorde, indskæringer i landet af en arm af havet, men også om de bredere sunde, som adskille øerne fra hverandre, medens de smalle sunde have beholdt deres almindelige nordiske benævnelse, som *Hvannasund* imellem *Viðoy* og *Borðoy*, *Haraldssund* mellem *Borðoy* og *Kunoy*, *Sundini* mellem *Eysturoy* og *Streymoy*, *Vestmannasund* mellem *Streymoy* og *Vágar*, *Hövdasund*, *Hólmasund*, *Dragasund*. Igennem disse smalle sunde løber meget stærk strøm. Sundet mellem *Kalsoy* og *Kunoy* kaldes nu *Kalsoyarfjörður* (for *Karlseyjarsund*), mellem *Borðoy* og *Eysturoy* *Leirvíksfjörður* (for *Lagarvíksfjörður*), mellem *Kalsoy* og *Eysturoy* er *Djúpini*; alle de andre løb mellem øerne benævnes *fjörður* også i de gamle optegnelser af stedsnavnene, som

Fugloyarfjörður, Hestfjörður, Skávoyarfjörður, Vágafjörður, Subroyarfjörður.

Da næsten hver plet, i det mindste af den opdyrkede jord, har sit særegne navn, vil man i den foran nævnte matrikel blive bekendt med en stor mængde stedsnavne. Medens man før i jordefortegnelserne ofte havde ondt ved at genkende de forvanskede navne, f. eks. *Hexhaugen* for *Heygshagi*, *Lienhø* for *Línteigar* o. lign., forefinder man her de rette færøske benævnelser. Ved bygder og hovedinddelingerne af jordegodset (»haveparter«) er den i skriftsproget brugelige danske form af stedsnavnene anført og derunder i klammer den færøske benævnelse deraf, f. ex. Viderø sogn (*Vidareids sókn*), Andefjord (*Oyndarfjörður*); men ved navnene på de enkelte matrikulerede stykker findes nu og da efter det færøske navn vedføjet i parentes det navn, som det har i den ældre jordefortegnelse, som *Ytsta mörk* (Istnemark), *Kropna hálmörk* (o: den krogede halvmark) gengivet ved Kroppehalvmark, *Úti á hundradí* ved »Ude i Hund« o. fl. lign.

Der er mange stedsnavne, hvis afledning kan være tvivlsom og vanskelig at forklare; men så er der atter andre, som ere så betegnende, at blot navnet kan lede en til selve stedet, som bærer det. Dette er således tilfældet med de formationer, på fjæld og i mark, som have navn af ligheden med visse dele af det menneskelige legeme: *Kollur, Enni, Nakkur, Nös, Nev, Tunga, Munni, Hálsur, Öxl, Barmur, Ryggur, Síða, Hælur, Fingur* (*Tröllkonufingur*), *Fótur* o. lign., eller af andre velbekendte genstande: *Sáta, Sneis, Stakkur, Kjölur, Múli, Steyrur, Kambur* o. lign.

Som historisk mærkelige steder på øerne kan nævnes Nordregöte (*Gata*) på Østerø, hvor den fra sagaen bekendte høvding Thrands bolig påvises. På øen Store *Dimun* angreb Sigmund Bresterson Össur Hafgrímsson, da han kom fra Norge for at hævne drabet på sin fader; sagaen henlægger dette til Skuvø, men beskrivelsen i kap. 22 og 24 af opgangen til øen passer ikke ret på Skuvø, derimod godt på *Dímun*, hvor også såvel det gamle færøske *Sigmundarkvæði* som sagnet lader deres tvekamp foregå. Ikke langt fra gården findes nemlig to små indsøer (*tjarnir*), som kaldes *Sigmundar spor* og *Össurar spor*; dér har sagnet henlagt stedet, hvor de kæmpede. Nord for øen står klippen *Össurs*

drangur; dér siger både kvadet og sagnet, at Össur efter sit udtalte ønske skal være begravet. — Alt dette tyder på, at Össur, i det mindste under angrebet, har opholdt sig — ikke, som sagaen beretter, på Skuvø, men på det mod overfald mere betryggede sted Dímun. På *Skuvø* påvises stedet, hvor Sigmund byggede en kirke og havde sin bolig. Dér blev han overfalden af Thrand med følge; han og hans frænder Thorer og Einar måtte flygte skjulte nord på øen; dér står en stor sten, som bærer navnet *Tróndarsteinnur*, bag hvilken efter sagnet Thrand gik, da han i følge sagaens beretning i den mørke nat havde æsket Sigmund at give tegn fra sig, om han var der tilstede, hvorpå Sigmund sprang over en kløft og kløvede med sit sværd Thrands sidemand Steingrím og sprang derefter baglængs tilbage over kløften. Der er rigtignok ingen kløft eller *gjá*, som sagaen beretter det, men denne sten står dog ved kanten af en brat fordybning, som Sigmund vel kunde komme opad for at vise den spottende Thrand sit mod. Denne sten er høj og fremragende og tjener til sømærke (*yti*). — Aldeles utroligt er det ikke efter Skuvøboernes mening, at en så udmærket svømmer som Sigmund med kendskab til det rette strömfald kunde komme vejen frem fra nordenden af Skuvø over Suderøfjorden til *Sandvík (Hvalvík)*, hvor han blev opdaget liggende udmattet i tangen og myrdet af Thorgrim den onde. — På Skuvø vises også stedet, hvor Leif Össursson gennemborede Sigurd Thorláksson.

På Strömø ligger det gamle bispesæde „*i Kirkjubø*“, hvor der i den storslåede ruin af en ikke fuldenkt kathedralkirke, i den hvælvede kælder, bjælkehus m. m. findes minder om fordums storhed. Her var det og, at kong Sverre blev opdraget hos biskop Roe, og man påviser en hule i fjældet ovenfor gården, hvor Sverre efter sagnet i sin spædste barndom blev holdt skjult af moderen Gunhild. Den gamle kirke, som skulde erstattes af den påbegyndte store kirke, er for henved en snes år siden bleven ombygget; dens med udskårne billeder og våbenskjolde smykkede stole såvelsom den såkaldte bispestol bleve ved ombygningen nedsendte til musæet for nordiske oldsager, da træet var stærkt medtaget af ælde. *Thorshavn* er fra oldtiden bekendt som en god havn, hvor skibene have søgt leje, som Rafn Hólmgarðsfari, Karl Mørske (se *Færeyingas.*, s. 34 og 210) o. fl.; — her var også tingstedet for alle øerne, hvor

Færøernes alting fra de ældste tider holdtes; her er et smalt næs, som kaldtes *Tinganes*, og det deler bugten ved Thorshavn i to dele: østre og vestre vag. — Som tingsteder i oldtiden vises *Stevnválar* på Østerø, der ligger imellem Skålefjord og Fundingsfjord; på Suderø ovenfor bygden *Órðavík* var Sudringernes særlige tingsted, som endnu kaldes »Tingstovan«; naturen har selv anvist de tingsøgende sæder op ad skråningerne i denne lille runde dal, medens lagmanden og lagrettesmændene skulle have haft deres plads i bunden af dalen; de skulle have boet i telte, medens tinget stod på, hvoraf vel også den nærliggende bugt *Tjaldavík* har fået sit navn.

I bygden *á Sandi* påvises Snæulfs bolig, og ikke i *Húsavík*, som meddeles i fortalen til Færeyingasaga. Endnu, når der er tvistigheder imellem folkene på Sand og Østerbygderne, lade disse Sandsmændene høre, at der ikke kan ventes noget godt fra dem, som nedstamme fra Snæulf.

På Norderøerne findes flere steder, som kaldes „*Íslendingabúðir*“ eller „*Íslendingatofir*“; det kan formodes, at Islændere have haft disse boliger at ty til på deres rejser mellem Norge og Island; sagaerne og de islandske annaler berette oftere om skibe, som på denne vej kom til Færøerne og led skibbrud (*týndist*) der; således berettes i Biskupa sögur (I, 708), at Sturla lögmaðr forliste på Færøerne og var der vinteren over og kom næste forår til Norge. Det er vel også muligt, at Islændere, som ere blevne dømte til landflygtighed fra deres hjemstavn, kunne være flygtede til Færøerne og have opholdt sig der, så længe forvisningstiden har varet. Der fortælles jo også i sagaerne, at Islændere have nedsat sig på Færøerne, købt jordegods og taget stadigt ophold der, som Droplaug.

Der findes flere steder mindre høje, som bære navnet: *Gullheyggjur* eller *Ketilgrótsheyggjur*, hvor et æventyrsagn fortæller, der skal være nedgravet en stor skat af en mand ved navn *Ketil*; ingen tør bryde højen for at grave efter den, da en lindorm våger over den, og runerne, hvormed skatten er nedlagt, binder for den og værger den; skal dette trylleri ophæves, og adgang til skatten åbnes, må det være af en mand, hvis forfædre i femte led alle have båret navnet *Ketil*, såvel som han selv og en søn af ham, hvorom et vers siger: „*Ketil hól* (eller *gróv*), *Ketill fjól*, *Ketil undir*, *Ketil á*, *Ketil hann*,

id finna má.“ Formerne ere i slige mystiske vers forvanskede, for at noget usædvanligt og hemmelighedsfuldt kan hvile over dem; således her *hól, fjól* for *huldi, fjaldi*.

Flere steder på øerne findes der stenbunker, som kaldes „*Kyrjarheggir*“. Navnet, siger man, hidrører fra den katholske tid; når en kirke viste sig for en vandringsmands øje, skulde han knæle, korse sig og udråbe: »kyrie eleison!« Enkelte steder bruger man endnu efter gammel vedtægt at kaste en sten til dyngen første gang, man går der forbi. Dette og mere om mærkelige steder på øerne findes i mine »meddelelser fra en rejse på Færøerne i 1847—48« i Antikv. Tidsskr. for 1846 - 48, s. 258—67.

2. Bebyggelse.

Vi have ikke for Færøerne en sådan særlig, nøjagtig og pålidelig landnamsbog over indvandring og indvandrede høvdingeslægter, som Islænderne kunne glæde sig ved at besidde. Dog kunne Færingerne med taknemlighed påskønne, hvad Islænderne have givet dem i den for øernes bebyggelse og ældste historie vigtige og såre interessante *Færeyinga saga*.

Denne saga begynder med ordene: »Maðr er nefndr Grímr Kamban, hann bygði fyrstr Færejar.« Og det kan vel slås fast, at han har været den af de norske vikinger, som først har taget fast bolig på Færøerne, hvilket også andre islandske sagaer bekræfte; thi det glemtes vist ikke i norden, hvem banebryderen og grundlæggeren af denne kolonisation havde været. Men når sagaen derefter fortsætter, at det var på Harald den hårfagres tid og på grund af hans tyranni mod de norske småkonger og høvdingeslægter, denne udvandring til Færøerne og andre ubeboede steder skete, da kan dette ikke være således for Grímr Kambans vedkommende, idet han må være udvandret længe forinden den almindelige store udvandring fra Norge efter slaget ved Hafrsfjord. Det berettes således, at Grímr Kambans sønnesøn Thorolf Thorsteinsson drager med Ravne-Floke nordpå for at opsøge Island, og da denne Islandsrejse antages at have fundet sted c. 868, må Grim Kambans

nedsættelse sættes meget længer tilbage i tiden*). Færøerne have da formodentlig allerede for en stor del været befolkede, inden den store udvandring fra Norge gik for sig. Herpå tyder også, at Floke her bortgifter sin datter, og at senere hersen *Ketil Flatnefs* datter *Auðr hin djúpaudga* på vejen til Island også her bortgifter sin søns, kong Thorstein den rødes, datter *Ólöf*; thi dersom forholdene her ikke havde nogenlunde ordnet sig med hensyn til bebyggelsen og afgivet udsigter for en god fremtid, vilde næppe slige højere stillede folk betro deres døtre eller slægtninge til mænd, som havde valgt disse øer til deres opholdssted. — Desuden have vi i det ældste sprogmindesmærke fra Færøerne, Kirkebøstenen, som tilhører midten af det 9de årh. (se Wimmer: Die runenschrift, s. 304, 311 f.) et talende bevis herfor.

Også fra en anden kilde end de foran omtalte kunne vi slutte os til, at begyndelsen af kolonisationen af Færøerne ikke kan have været senere end først i 9de århundrede. — Der var nemlig en irsk munk Dicuil, som i året 825 forfattede sit værk »De mensura orbis terræ«, hvori han skriver, at nogle Irer af lyst til eneboerlivet havde haft ophold på øerne i en 100 år; »men«, siger han, »disse fra verdens skabelse ubeboede, navnløse øer ere nu (altså en tid förend affattelsen af hans værk eller c. år 800) på grund af de normanniske sørøvere forladte af eneboerne.« Disse kristne Irsers ophold på Færøerne er altså efter de af Dicuil omtalte 100 år ophørt ved Nordmændenes landnam, da de have frygtet dem og deres mere vilde hedenske liv og unddraget sig samkvem med dem. Da Ierne kaldtes Vestmænd af de indvandrede Nordmænd, som i modsætning dertil — i det mindste på Island — kaldtes østmænd, kunde man mulig tænke sig, at navne som *Vestmannahöfn****) på Strömø og *Írland* ved Ström i Sundene (mellem Strömø og Østerø) kunde være givne dem af Nordmændene efter Ierne, som da skulde have haft ophold på disse steder. Rimeligere er det dog vel, at disse navne ere opståede senere i tiden, efter at de irske sørøvere havde begyndt

*) Jvf. Niels Winthers »Færøernes oldtidshistorie« (Kbhvn. 1875), s. 73 og flg.

**) Jvf. G. Storms »Minder fra en Islandsfærd« Chra 1874, s. 34.

deres røvertog til Færøerne og da havde deres tilhold der (se N. Winthers Fær. oldtidshist. s. 43).

3. Historisk overblik.

I Færeyinga saga skildres så levende det liv, som førtes på øerne i de første tider efter bebyggelsen til henimod midten af det 11te årh.; det er nærmest kampen om herredømmet imellem øernes høvdinger og mægtigste mænd. Vi gøre således bekendtskab med Göteskæggernes største og mest fremragende mand Thrand i Göte, hvis klogskab og træskhed erstatter hans mangel på mandemod og tapperhed og baner ham vejen til den magt og indflydelse, som gör sig gældende her på øerne. — Vi finde her det venuesæle broderpar på Skuvø og Dimun, Brestir og Beinir, Hakon jarls hirdmænd og høvdinger over en del af øerne, Thrands meget nære slægtninge, men dog som magthavere genstand for hans misundelse, så at han i ledtog med den mægtige Havgrim på Suderø og Bjarne på Svinø deltager i et overfald på brødrene, hvorved disse falde i kampen mod overmagten. Deres unge sønner Sigmund, Bresters søn, og Thorer, Beiners søn, undgå kun ved Bjarnes mellemkomst Thrands hensigt også at dræbe dem, og han søger senere efter at have taget dem til opfostring at få dem fjærnede der fra øerne for bestandig. Efter deres æventyrlige ungdomsliv i Norge komme de tilbage til deres fædreneøer. Ved sin djærve og kraftige optræden på øerne mod sin faders og farbroders banemænd og genvindingen af den fædrene ejendom på Skuvø og Dimun bliver Sigmund Bresterson sagaens og Færingernes helt, som den følgende tid har herredømmet over øerne, først under Hakon jarls lenshøjhed. På Olaf Trygvesøns opfordring kommer han til Norge, antager der kristendommen og kommer så hjem igen og indfører kristendommen på alle øerne.

Denne interessante og ypperlig fortalte saga sætter os også ind i retsforholdene på øerne og fører os derfor ofte til det for Færøerne fælles tingsted: Thorshavn, hvor alle større tvistigheder og retssager blev forhandlede og afgjorte ved dom.

Man sér således her i de første tider af Færøernes historie høvdinger og stormænd, hvis dådskraft og hele

færd var jævnbyrdig med deres frænders i Norge og Island, stående i stor anseelse hos de norske konger og hædrede, hvor de på deres rejser og tog kom frem. »Men*) efterhånden indsnævredes alle forhold; den udvikling, som fandt sted i Norge og deltes af Island, lod Færøerne blive mere og mere tilbage; og da sagatidens storhed var bleven et minde om henfarne slægter, da også Island efterhånden måtte opgive sin deltagelse i det aldrig hvilende evropæiske kulturliv, medens selve Norge havde mere og mere ondt ved at følge med, da sank disse slægter hen i den lydløse tilværelse, som er betegnende for enhver af verdenslivet glemte almue: den finder sin tungsindige glæde i sange fra fortiden, medens døgnets liv er småligt, og kun den større inderlighed i de personlige forhold vidner om, at der her findes en gren af en rigere stamme.« — I disse træffende udtryk har den lærde forfatter kortelig betegnet, hvad Færøernes historie kan have at berette om livet der igennem tidene. Høvdingetiden der er snart svunden, dædsraften fortæres i de indbyrdes partistridigheder, udenlandsrejser og handelsrejser blive sjældnere og sjældnere. Handelen, af hvis vilkår beboernes velfærd i så høj grad afhænger, er i den første tid fri, senere ifølge kongernes anordninger snart i Hansestædernes hænder, snart i Bergensernes besiddelse, nu ført af handelskompagnier, så betroet enkelte mænd**), navnlig Christoffer og Frederik Gabel, der havde øerne helt i forlening som en særlig benådning af kongen uden afkortning i gage, med ret til at udnævne fogeder, bortforpagte handelen m. m. (se herom: J. H. Schrøters »Samling af Kgl. Anordn. og

*) A. D. Jørgensen: »Den nordiske kirkes grundlæggelse« (Kbhvn. 1874—78), s. 352.

**) Dette er ikke enestående i Færøernes historie, at øerne have været prisgivne til enkelte mænd, ofte fremmede æventyrere, hvorover der også er blevet klaget. Således forlønede de i 1524 til en Peder Fresenborg, i 1529 til Hamborgeren Thomas Koppen, der i 1533 fik for sig og sine befuldmægtigede eneret til handelen; det ses, at i 1533 har afgiften af Færøerne været 100 mark lybsk. I 1584 forlønede øerne til Niels Skinckel, der blev udnævnt til befalingsmand på Færøerne. Dog ser man også en dansk adelsmand Eske Bille i 1527 som forlenet med øerne. (Dette efter meddelelser fra Niels Winthers utrykte samlinger til Færøernes historie.)

andre Dokumenter, Kbhvn. 1863, s. 68—101). Det kongelige handelsmonopol oprettedes 1709, og siden har handelen været ført for kongelig regning, en tid (fra 1774) i forbindelse med den islandske og finmarkske handel. Indtil 1836 var der kun ét udsalgssted på øerne, nemlig i Thorshavn, hvor de langvejsfra kommende handelsøgende ofte måtte ligge hele uger for at få adgang til at handle. Først i 1856 blev dette kgl. handelsmonopol hævet og handelen frigiven, og dermed indtrådte en ny tid for øboerne, hvor de rige erhvervskilder, navnlig fiskeriet, kunde blive benyttede, idet der nu er oprettet mange etableringer rundt omkring på øerne, hvor de let kunne få afsat deres varer, medens det forhen ikke kunde lønne sig for de fra Thorshavn fjærnt boende at fiske mere end til husbehov på grund af den lange vej, de havde at transportere den tørrede fisk til handelstedet; klipfisk blev ikke modtaget for de sidste år for monopolets ophør*). I »Færøernes Oldtidshistorie« s. 293—304 har N. Winther udførligt berettet om handel og skibsfart i de ældste tider.

Af Færeyingasaga ses, at Færøernes tingsted var Thorshavn, og at der ofte stævnedes til dette ting af høvdingerne, når sager af større vigtighed skulde forhandles. Således taler Sigmund Bresterson her til den talrige af ham indkaldte almue for at formå den til at antage kristendommen (kap. 30); ligeledes når retssager skulde forhandles og pådømmes. Dette ting kan således stilles ved siden af det islandske alting med hensyn til dets myndighed som øverste domstol og tillige som det sted, hvor love vedtoges og øernes anliggender forhandlede*).

At Færøerne tidlig have haft en lagmand, fremgår af sagaens beretning om de mænd fra Færøerne, som på Olav den helliges opfordring i 1024 kom til Norge, da han vilde formå dem til at lægge øerne under hans overherredømme; iblandt disse mænd nævnes *Gille lögmaðr* eller *lögsögumadr* (kap. 42). Færingerne gik vel ind på Olavs forlangende, og de vigtigste af dem bleve Olavs hirdmænd, nemlig Leiv Össursön, Gille lagmand og Thorolf af Dimun. Men så længe Trand i Göte levede, kunde kongen ikke få bugt med Færingerne; to skibe,

*) Se videre herom: Traps topogr. stat. Beskrivelse af Danmark i anhanget om Færøerne, s. 544.

som han sendte at kræve skatten af øerne, forsvandt sporløst, og da så det tredje skib blev sendt med Karl hin mørske for at kræve skat og lydighed imod den norske konge, blev han myrdet efter Thrands anstiftelse på det ting, han havde sammenkaldt i Thorshavn. Men efter Thrands død, da Leif var enerådende på øerne, tog denne øerne til len af kong Magnus den gode år 1035, og fra den tid regnedes øerne til de norske skatlande, indtil de i 1814 ved Norges adskillelse fra Danmark helt kom til at høre til sidstnævnte rige under Sjællands stift og ved grundloven af 5te Juni 1849 blev indlemmede i det som et af de andre amter i Danmarks rige.

Benævnelsen *lögmaður* (el. *lögsögumaður*) brugtes i den ældste tid om den lovkyndige, der på tinge skulde fremsige loven og forstå og fortolke landets love. Men i de senere tider var lagmanden den embedsmand, som var formand for lagretten, og som førte forsædet i lagtinget. Håkon Håkonsen oprettede et lagdömmе for Shetland og Færøerne i forening; men da Shetland med Orknøerne senere blev pantsatte til Skotland, blev Færøerne under Christian den første et lagdömmе for sig selv. I et brev af 1412 (Dipl. Norv. 2. saml., 2den halvdel, nr. 460) nævnes Harald Kalfsson som lagmand, og efter Schrøter (Saml. af Dokumenter, s. 11) skal han have været den første lagmand i den specielt færøske lagret. Som mærkeligere færøske lagmand nævnes Thormod Sigurdssen i 1524, Anders Guttormsen i 1531, og i 1555 Guttorm Anderssen, i hvis embedstid gården Stegård (*á Steig*) på Vågø overdroges afgiftsfri til lagmandsembedet som lønning. I 1572 blev den første færøske landprovsts Heine Havrekes søn Jon Heinesen udnævnt til lagmand.

Lagmandsinstitutionen med lagting og lagret, der bestod af 36 lagretsmænd (*lögrettumenn*), har været af stor betydning for øerne igennem tiderne til værn imod hensynsløse, strenge fogeder og uforsvarlig samvittighedsløse købmænd, idet fogederne, lensmændenes fuldmægtige og købmænd, til hvem handelen var forpagtet, vare forpligtede til at tage deres skudsmål af lagretten, som ofte fremførte klager angående misligheder og overgreb af dem, der til forskellige tider havde øerne i forlening (især under Gabel'ernes herredömmе), over mangler ved

handelen o. lign., hvorom lagtingsprotokollerne bære vidnesbyrd (jvf. Schröters Saml. af Dokum.).

Efterat lagmandseembedet i 1816 blev nedlagt (J. F. Hammershaimb var øernes sidste lagmand), og dermed det gamle lagting også bortfaldt, blev lagretten som overret for øerne erstattet af hof- og stadsretten og i nogle sager af højesteret i København. — Lagtingsinstitutionen er genoprettet i nutiden; ifølge lagtingsloven af 1854 har dette nye lagting en lignende myndighed som amtsrådene i kongeriget: afgørelse af kommunale sager, bestyrelse af kirkekasserne, amtsfattiggassen, skydsvæsenet, men tillige en politisk side som rådgivende forsamling med hensyn til særlige love for øerne med ret til at tage initiativet til nye love for øerne, hvilke derfra gå til lovgivningsmagtens yderligere drøftelse og afgørelse i rigsdagen. Færøerne have én repræsentant såvel i landstinget som i folketinget. — Lagtinget samles nu som i ældre tider den 29de juli (*Ólavsökudag*); efter gammel skik åbnes det med gudstjeneste i Thorshavns kirke. Samtidigt med lagtinget holdtes årlig et så kaldet præstemode af gejstligheden, hvor kirkelige sager forhandlede, og retssager præsterne vedkommende procederedes; landfogeden havde som stiftamtmandens eller lensmandens fuldmægtig forsæde der; i det færøske provstearkiv opbevares en forhandlingsprotokol for sager, som dér ere førte. Dette præstemode, til hvilket præsterne havde friskyts, bortfaldt for en snes år siden, da der, efter at det nye lagting var oprettet, sjælden var sager af vigtighed at forelægge og forhandle, og det kun var formelt efter den gamle tradition, at amtmanden samledes med gejstligheden efter den afholdte gudstjeneste Olaidag. Nu befordres kun den præst, der skal prædike ved lagtingets åbning, og hans suppleant med skyts for offentlig regning; men dog komme de fleste præster ved den lejlighed sammen til præstekonvent.

Henhørende til retsplejen på øerne må sysselmanden nævnes. Ordet *sýslumaður* var i den ældre tid en ansét stilling; i Færeyíngas. kap. 58 nævnes Hafgrim Sigmundsöns sønner Einar og Skegge som sysselmænd. I kong Magnus Håkonsens brev af 1272 forordnes, at der kun skal være én sysselmand for øerne. Men øerne bleve alt tidlig delte i seks sysler (se foran, s. VI), og for hvert af disse er der en sysselmand, som dels har selvstændig virksomhed (nemlig som politiembeds-

mand til at overholde orden i syslet, at lede grannestævnets forhandlinger og påsé, at *dets* vedtægter blive fulgte, dømme i grindesager og i sager om bådsrettigheder o. lign.; han er skibsklarerer uden i Thorshavn, hvor læsteafgiften indbetales til landfogeden), dels også udfører flere forretninger for landfogeden og sorenskriveren. I hvert af de seks sysler holdes vårting og undertiden høstting, medens hovedtinget er Olaiting i Thorshavn; ifl. Luc. Debes s. 259 var det den gang sysselmandens hverv at præsidere og sorenskrivens at dømme på sysseltingene. Bekendtgørelsen om, når disse sysseltinge skulle holdes, går bygd fra bygd, modtages af beboerne efter gammel skik med megen interesse og kaldes *tingakrossur*. Disse vårtinge have tabt meget af deres betydning, nu månedsting holdes i Thorshavn, hvor sager fra alle øerne kunne behandles.

En for øerne meget vigtig embedspost i den senere tid var landfogedembedet, som i regelen kongen beskikkede mænd til; men undertiden fik også de, som havde øerne i forlening, ret til at vælge fogeder. Da de nærmest skulde påsé kongens eller lensmandens rettigheder på øerne og opkræve skatter og ofte vare strenge og hensynsløse mod beboerne, var der ikke sjælden klager over dem og stridigheder mellem dem og beboerne, så at det ord opkom: *fáur harmar fúta deyða*, sjælden sørges der over en fogeds død. Indtil amtmandsembedet oprettedes i 1816, repræsenterede landfogeden stiftslensmanden*) ved lagtinget og præstemødet, og senere stiftamtmanden over Sjællands stift. Nu er landfogeden amtsforvalter, aktor i offentlige retssager og politimester i Thorshavn.

Når sorenskriverembedet er oprettet, vides ikke; men på Lucas Debes's tid eksisterede det, idet sorenskriveren ved lagtinget »protokollerede« de sager, som forhandlede af lagmand og lagrettesmænd**). Nu har sorenskriveren omtrent de samme forretninger som herredfogederne i det øvrige rige: underdommer, skifteforvalter, overformyndet og auktionsdirektør.

Når vi betragte Færøernes historie på religionens og oplysningens område, mærke vi som forhen omtalt kristendommens indførelse i begyndelsen af det 11te

*) Luc. Debes s. 258—59.

***) Luc. Debes 259.

årh. som udøvende den store indflydelse på beboerne. Henimod slutningen af samme årh. på Sigurd Jorsalafars tid oprettes et eget bispedømme for Færøerne med Gudmund som biskop 1080 (1070?). Dette kaster lidt glans over øerne og vækker selvfølelse hos beboerne, at de ikke bleve oversete eller uønsede, men tilkaldte og optagne i det større samfund til meddelagtighed i styrelsen af vigtigere sager i kirkens og statens anliggender. Thi vi høre oftere, at færøske bisper ere blevne tilkaldte og have haft sæde og stemme ved kirkeforsamlinger og rådsforsamlinger, således en ellers ubekendt biskop Orm på conciliet i Lund 3. august 1139 (efter Suhm), Halgeir på rådsforsamlingen i Oslo 29. marts 1392, Jöns 1453 ved kong Christians kroning i Nidaros. Peder Clausen og efter ham Lucas Debes have meddelt en bisperække for Færøerne; den er vel ufuldstændig, men vil dog nogenlunde kunne suppleres andenstedsfra, især af islandske annaler, breve samt historiske skrifter. Mattheus, som vel har været den 3dje i rækken († 1157), fik det faste bispesæde i Kirkebø. Den 4de Roe = *Hrói* (Peder Clausens ved misforståelse anførte »Kroll«), hos hvem kong Sverre blev opdraget og oplært til præst, blev viet til biskop 1162. Derefter nogle, der intet andet vides om end navnene: Svein, død 1212, Bergsvein, død 1243, Peder (eller Nicolaus), som 1257 blev biskop i Bergen og derfra nogle år bestyrede Færøernes bispeembede, Gaute (1265—68), Erlend (1269—1308). Ved biskop Erlends død 1308 kom Færøernes bispestol til at stå ledig en 4—5 år på grund af stridigheder imellem erkebisp Jörund af Nidaros, som havde valgt Lodin til biskop på Færøerne, og biskop Arne af Bergen, som protesterede mod dette valg, da han påstod at have hævde på med sit kapitel at vælge de færøske biskopper. Denne sag blev først bilagt i 1312, da begge parterne på mødet i Vienne valgte erkebiskop Nikolaus af Upsala til voldgiftsmand. Den thronhjemske erkebiskops valg af Lodin blev da stadfæstet, men hans bispevirksomhed på Færøerne har kun været kortvarig, da han omkom på søen 1316. De følgende: Signar, viet 1320, Halvard (*Hávarðr*), viet 1343, Arne(?), Arne Svæla 1365, Halgeir, Vigbald 1394, Jon(?) 1412—1432, Severinus 1434, Hemming 1434—1453, Jöns 1453, Mathias er der intet mærkeligt opbevaret om; Hilarius, † 1511, begyndte på en ny

kathedralkirke i Kirkebo, der står endnu som en storartet, smuk, men ufuldendt ruin, medens den gamle kirke har været brugt igennem tiderne og blev restavreret i 1874. Efter Hilarius nævnes en Chilianus og derpå den sidste katholske biskop Amund Olafsson, hvis valg efter Færingernes indstilling blev stadfæstet af kongen (ikke paven) 1532, mod at Amund derfor gav ham 1000 gylden; 1ste januar 1533 fik Amund »livsbrev« af kongen på bispedømmet på Færøerne »efter deres udvælgelse, kår og begæring, som der på landet bo« (jvf. R. Keyser: den norske kirkes hist. under catholicismen, II, 787). Hans eftermand var Jens Riber, den første evangeliske superintendent på øerne. Han var plaget af sørøverne og blev i 1557 forflyttet til Stavanger. Med ham blev bispestolen i Kirkebo nedlagt, og Færøerne have siden haft som tilsynsmand for kirken en provst, senere såkaldt landprovst, som i den første tid stod under Bergens biskop, da handelen på øerne blev dreven fra Bergen, men siden have øerne i gejstlig henseende stået under Sjællands biskop. Den første provst var den på æventyrlig måde til øerne drevne Heine, med tilnavnet *Havreki* eller *Havrekstur*, fader til Jon lagmand og æventyreren Magnus Heinesen. Da der oprettedes amtsprovstier, gik landprovstiet på Færøerne over til et amtsprovsti, og ved dettes nedlæggelse blev det som et distriktsprovsti i det øvrige rige.

Sognepræst og viceprovst for Færøerne J. Begtrup har skrevet en god lille bog: »Nogle Oplysninger til nærmere Kundskab om Færøerne, fornærmelig med Hensyn til Undervisningen der fra de ældre til nuværende Tider«. København 1809. — Der haves ingen meddelelse fra oldtiden om, at der fra det offentlige side blev sørgt for de unges undervisning, og oplysningen har vel indskrænket sig til, at forældrene søgte at bibringe børnene de kundskaber og færdigheder, de selv vare i besiddelse af. I sagaen siges om Brestir, at hann var lovkyndig (*lögkænn*), og han kunde derfor ved Strömø ting påtage sig at føre sagen for sin frænde Einar mod Hafgrim (Fær. s. 19). I sagaens 56 kap. fortælles, at Thora Sigmundsdatter spurgte sin unge søn Sigmund Leifsson, som var til opfostring hos Thrand i Göte, hvad han havde lært, og han forklarede da som det første »at han havde lært at udføre enhver sagsøgning og rettergang for sig og andre, og det lå ham på rede hånd.«

Men da moderen så spurgte ham videre, hvad hans fosterfader havde lært ham af den hellige tro, og han så måtte lade hende høre *pater noster* og *credo*, således som det var indprentet ham, bebrejdede hun Thrand, at »det *credo*, som sønnen havde lært, ikke lignede efter noget.« Heraf ses, at lærdommen ikke heller i de tider var folk en ligegyldig sag, og at forældre, i det mindste de mere ansete, have søgt undervisning for deres børn hos de mest oplyste mænd der på øerne. I Thorshavn findes endnu en meget gammel bygning, som bærer navnet *Munkastova*, hvor man fortæller, der blev givet undervisning af de gejstlige; — dér var også oplagsted for varer, som hørte biskopperne til, og som derfra bleve udskibede. Den læreanstalt, som må have haft den største betydning for øerne, var præsteskolen i Kirkebø, hvor landets præster uddannedes under biskoppen, og at den har præsteret noget stort, i det mindste til sine tider, kan man slutte af, at kong Sverre er udgået fra den, i det han blev navnkundig af sin lærdom. Da bispestolen efter reformationen blev nedlagt, anlagde Christian den tredje en latinskole i Thorshavn. Denne lærde skole havde i begyndelsen kun få midler at råde over, idet kongen tillagde sognepræsten i Thorshavn, der skulde være lærer, 70 færøske gylden og 30 gylden til disciplene. Dette var kun en tarvelig og ringe begyndelse, og skolen var også kun sparsomt besøgt af disciple, indtil den i Christian den fjerdes tid fik tillagt andre indtægter og penge til fattige studerendes underhold, hvormed så mange indfødte Færinger bleve uddannede, at de ikke alene kunde besætte alle de færøske præstekald, men nogle endogså fik ansættelse nede i Danmark (Luc. Debes s. 313 — 18). - Fra den tid, da øerne bleve forlenede Gabel med de kongelige indkomster, handelen og amtmandsembedet, og hans fogeder bestyrede alt, idet han ikke selv opholdt sig på øerne, kom der mørke og trange tider over øerne, som man endnu mindes med gru, »da almuen af fogederne blev behandlet som vornede, embedsmændene på alle måder fornærmede, landet slet forsynet«*), og dette regimente udøvede også sin forførelige indflydelse på skolen, »lærerne tabte lysten og indbyggerne evnen til at sætte deres børn i skolen*).*« Skolen sygnede hen, og præsteembedet led også under

*) Begtrup, s. 30.

det, så at biskop Christen Worm i 1722 fratog Thorshavns- sognepræst lærerposten ved latinskolen og beskikkede en særlig rektor for denne. For at skaffe rektoren løn så biskoppen sig nødsaget til at tage de stipendier, som vare tiltænkte uformuende disciple, og deraf fulgte, at disses antal aftog i en sådan grad, at skolen var nær ved at ophøre. Dog blev denne skole bestående med vekslende held efter rektorenes dygtighed og nidkærhed, så at disciplene snart dimitteredes til øverste klasse, snart til 3. og 4. klasse i en af latinskolerne på Sjælland: København, Helsingør eller Slagelse. Den sidste rektor var magister Gr. Müller, under hvem der i de 42 år, han bestyrede skolen, var god fremgang, så at den var efter forholdene vel besøgt, og en del af disciplene bleve dimitterede lige til universitetet; da han døde i 1804, var det forbi med latinskolen på Færøerne. I 1861 oprettedes der i Thorshavn, tildels af den nedlagte latinskoles midler, en realskole, som nu har tre lærere og har forholdsvis været godt besøgt.

Med hensyn til almuens oplysning skyldes den igennem tiderne hjemmeundervisning; i almindelighed have forældrene oplært deres børn i religionskundskab og læsning, og uagtet de ikke have haft skoler, have Færingerne såvel af deres præster (se Lucas Debes 309 fig., Landt 441 fig.) som af fremmede rejsende (Graba: Tagebuch auf einer Reise nach Färö, Hamburg 1830, s. 74) fået det lov, at de ikke i oplysning og åndelig udvikling stå tilbage, især i kristendomskundskab; ja Tyskeren Graba siger endog, at »han heller vil underholde sig en halv dag med en Færing end en halv time med en af de tyske bønder.« — Der er flere gange gjort forsøg med indførelse af et ordnet skolevæsen i bygdene. I Frederik den fjerdes tid blev der efter biskop Chr. Worms foranstaltning gjort forsøg med omgående skolelærere på landet, men det mislykkedes aldeles; man kunde ikke komme over de stedlige hindringer og mange vanskeligheder. Der var dog i Thorshavn en dansk skole, til hvilken også børn fra landet havde adgang, og denne tilladelse blev ikke sjælden benyttet. I 1845 blev der forelagt stænderforsamlingen i Roskilde et af regeringen udarbejdet »provisorisk reglement for almueskolevæsenet på Færøerne«, der fik lovskraft og blev indført i bygdene. Men befolkningen var ikke vel stemt imod dette dem påtvungne skolevæsen, uden at de selv havde fået

lejlighed til at udtale sig derom, og mange af de unge lærere stillede sig ikke i det rette forhold til hjemmene, hvorved den gamle undervisning af forældrene mer og mer bortfaldt. Misfornøjelse var der blandt befolkningen med dette tvangskolevæsen og uvilje mod erlæggelsen af skoleskatten; præsterne klagede over tilbagegang, så at de i almindelighed ikke havde så flinke konfirmander som før. Følgen heraf var, at der under 1. Marts 1854 udkom en ny lov om ordningen af skole- og undervisningsvæsenet på Færøerne, hvorved det atter overlodes forældrene i bygderne at sørge for deres børns undervisning under tilsyn af en skolekommission for hver bygd, bestående af præsten og to valgte mænd. Men den afbrudte hjemmeundervisning var det nu ikke så let at få i gang igen, og den nye tid med det liv, som frihandel, lagting, forstanderskaber m. m. (hvilke øerne i halvtreds-erne vare gjorde delagtige i) medførte, stillede krav til en videre uddannelse end den, forældrene kunde meddele deres børn. Der vakte herved en trang hos befolkningen til at skaffe den opvoksede slægt en mere tidsvarende undervisning, en trang, som yderligere blev næret ved påvirkning af præsterne og en del af beboerne, som under de dygtigere af de før ansatte lærere havde lært at kende og påskønne gavnligheden af gode skoler. Nu blev der ad frivillighedens vej bragt ofre af befolkningen for at oprette skoler i bygderne, bygge skolehuse og anskaffe fornødent inventarium. Ved regeringens og rigsdagens velvillige imødekønnen imod disse bestræbelser til oplysning fremme på øerne blev der efter lagtingets indstilling ifølge andragender fra forstanderskaberne i de enkelte kommuner af statskassen bevilget de fattige kommuner både et tilskud (200 kr.) til lærernes ellers tarvelige lønninger og desuden en gang for alle halvdelen af omkostningerne ved opførelsen af skolebygninger af sten med murværk.

For at uddanne skolelærere blev der ved regeringens forsorg efter andragende fra lagtinget og provstens anbefaling oprettet et kursus i Thorshavn for vorde skolelærere. Dette ledes af realskolens lærere og læreren i Thorshavn almueskole, hvor skolelærereleverne uddannes i praktisk skolegerning. I den første tid var dette kursus toårigt, men er senere omdannet til et treårigt kursus. Det må siges, at det er ikke få flinke unge mænd, som ere udgaaede herfra, og som nu virke med iver og dygtig-

hed i de dem betroede skoler rundt omkring i præstegældene. Danske lærebøger ere grundlag for undervisningen, til hvilken begge sprog bruges, dog mest dansk.

4. Indbyggernes levevis.

Når man nærmer sig Færøerne, ser man i klart vejr fjældtoppene dukke op af havet i en afstand af omtrent 15 mil fra øerne; nærmer man sig mere mod dem, omgives skibet, man sejler på, af flyvende og svømmende fugle (lunder, lomvier, alker o. lign.); derpå søger øjet bådene, som ligge på fiskefangst hist og her en tre—fire mil til havs: *i oyðuni* (det øde, hvor den nøjagtige pejling af fjældtoppenes stilling til hverandre og andre sømærker ophøre); længer inde på de store fiskebanker (»grunnar«), hvor den store torsk i marts og april søger hen at kaste sine rogn, samles da i den tid en stor mængde både og skibe; endelig træffer man bådene mere enkeltvis på medene, hvor det gælder om at have klart vejr for at kunne se de fjældtoppe, fjorde, næs o. lign., som skulle give fiskerne anvisning til at »lægge méd«, hvor de kunne spænde deres med talrige kroge besatte langliner eller sænke deres fiskesnører til bunds og drage dem op igen, hver gang de mærke bid på krogen. Under sejladsen ind imod øerne ser man også undertiden hvaler, som sprøjte vandstråler op i luften, når de komme op fra dybet at trække vejret; snart er det en *royður*, *slættuböka*, *tjörn á baki*, *sildreki*, *nebbahvalur* eller *bóg-hvituhvalur* (sådanne store hvaler tør man ikke binde an med ude på havet eller forsøge at drive med de små både), snart er det *döglingar*, *grindahvalir* (som ofte følges af *hvesingar*), hvilke man kan drive langt ude fra havet til en passende hvalvåg, hvor de så dræbes i store flokke (se folkelivsbilleder s. 397—440). Hine store hvaler holde vel især af silden og få sig nok en god mundfuld, når de fra dybet med åbent gab komme op, hvor silden går i stimer; grindehvalen elsker især *högguslokkur* (blæksprutten), hvis hornkæber man almindelig finder efter drabet i grindehvalens ellers tomme mave; sagnet i kongespejlet, at hvaler leve af »myrkur og regn«, »af tåge og det som ovenfra luften kommer til dem«, er også kendt på Færøerne.

Styrer man nu midt ind på øgruppen imod sydspidsen af Strömø eller Nolsø, for at komme til Thors-

havn, har man i klart vejr en storartet udsigt både til styrbord og bagbord, idet øerne vise sig for beskueren liggende i en stor halvcirkel med deres fjældtoppe og tinder, deres lodrette forbjerg, hvor søfuglene have deres stade, dejlig grønne fjældsider*) (*lidir*), hvor får og køer gå og græsse. Alt som man nærmer sig, åbne sig bugter og fjorde med deres frodige opdyrkede marker (*bøur, gerði og traðir*) ved bygder og gårde, hvor røgen minder om, at her bo folk, skönt husene i disse bygder ikke ere meget fremtrædende, idet deres med grønsvær dækkede tage ikke let i afstand skelne sig fra de omgivende grønne marker; kommer man nærmere, vise de tjærede huse sig med den hvide grund og de malede vinduer tydelig.

Når man nu har fulgt foranstående beskrivelse af indsejlingen til øerne, vil man let kunne slutte sig til, hvor beboerne søge deres erhverv og hvilke deres sysler ere i det daglige liv på hav og land, på fjæld og i bygd. Fiskeriet står naturligvis som hovederhvervet og den vigtigste beskæftigelse og mændenes daglige syssel, når vejret tillader det; om vinteren drives det mest med store både, til hvilke der hører en fast besætning af 8 mænd, som almindelig efter gammel skik vælge sig en formand; — der haves også timandefar og seksmandefar som vinterbåde til havroning, men om sommeren bruges kun de små både til fire eller tre mand. Torsk, langer, kuller, hvidlinger, seid, murt, sild, helleflynder, rødspetter, og af ferskvandsfisk örred, foreller og ål er de almindelig forekommende fiskearter. Udbyttet af fangsten, efter at mulige udgifter til fornyelse af langlinen såvel som

*) Sir G. L. Mackenzie: A short account of the Faroe isles, drawn up for the Edinburgh Encyclopædia, Edinburgh 1814, hvor den berømte engelske rejsende, der i 1814 berejste Færøerne, udtaler sig således: »Øernes udseende enten man nærmer sig dem i godt eller ondt vejr, er overordentlig sublim især fra sydost eller vest. Når solen nærmer sig den vestlige horisont, og havet er roligt med en sagte bølgende bevægelse, kan intet overgå en sådan scenes højhed. De gyselige masser af lys og skygge, tilbagekastede fra tusinde sælsomme former, og de forskellige fjældtinder, huggede ved naturens hånd fra klippe-masser, af hvilke nogle nå til en højde af 8000 fod, frembringe en virkning, som er over al beskrivelse« (se Collin: For hist. og statistik, 1. del, Kbhvn. 1822, s. 98).

tienden er fraregnet, deles lige imellem mændene, saledes at båden også får en mandspart, dersom den ejes af en enkelt mand; have alle mændene båden i fællesskab, som ofte nu er tilfældet, idet de gamle til visse gårde hørende bådsrettigheder (eller om man vil: forpligtelser) ikke hævdes længer, dele de lige mellem sig. For den uformuende og fattige del af befolkningen har fiskeriet her ganske andre heldige og gunstige vilkår end dem, som Shetlænderne arbejde under, trykkede af herremænd og jorddrotter, som vel skaffe både og fiskeredskaber til lejerne på deres ejendomme, men som derfor også betinge sig hovedudbyttet af deres fiskeri (se amtmand Pløyens erindringer fra en rejse til Shetlandsøerne, Orknøerne og Skotland, Kbhvn. 1840, s. 39 og fig.). Om fiskeriet se videre stykket »útróður«, s. 411—416.

Fra fiskeriet på havet må vi se hen til fjældet og til fåreavlen som den næstvigtigste indtægtskilde for beboerne. Fåret giver dem føde af sit på de fleste græsgange velsmagende kød, klæder af den bløde uld, sko og skindklæder af skindet, ligesom også uldtilvirkningen har bidraget sit til udkommet hos den fattige, der ved *tríðjungsgærd* har fået tilvejet uld til tre trøjer, af hvilke hans løn var en trøje, medens ejermanden fik de to af dem. Der er ved denne husflid indvundet betydelige beløb, som for største delen ere komne den uformuende tilgode; i året 1849 udførtes saledes 97,870 stkr. trøjer og 14,092 par strømper, hvoraf tredjedelen altså beregnes som indtægt for arbejdet, de to tredje dele for den rå uld;—det var en god hjælp for den trængende, og det er beklageligt, at denne indtægtskilde synes at ville falde bort, da priserne på denne industrigren ere faldne så meget, at man vil nødes til at søge andre tilvirkningsmåder for at opnå bedre priser for ulden;—skæde, dersom den skulde sælges i rå uforarbejdet tilstand!—Om fåreavlen se videre stykket »fjallgonga«, s. 416—21.

Hvaler færdes ofte omkring og imellem øerne; men det er kun sjælden, beboerne få nogen af de store bardehvaler; en sådan blev dog for en 30 år siden dreven på land i Vestmanhavn, to kom nogle år senere i Våg på Norderøerne og bleve dræbte; i 1858 løb 13 spækhuggere, *bóghvítuhvalir*, eller *steyrhvalir* på land på Nordstrømmø, nogle ved Kollefjord, nogle ved Hvalvig. Ellers er det mest i død tilstand en sådan stor hval kommer drivende, som man undertiden kan få noget spæk flenset af,

medens kødet almindelig er fordærvet og uspiseligt. De hvaler, som Færingerne savne meget, når et år går hen, uden at de fanges i større flokke og på forskellige steder på øerne, er grindehvalen; — de gå i flokke på flere hundrede, ja der har også været 1000 og derover, som ere fangede på en gang (se folkelivsbilleder: *grindabod*, s. 397—404).

Der er to arter af grindehvaler (jvfr. sorenskriver Hösts »Om hvalfangsten på Færøerne«, separataftryk af »nord. tidsskr. f. fiskeri«, s. 4): den ene art lang (indtil 24 fod) og smal med høj og spids rygfinne, den anden art kortere og tykkere med en bagtil indhulet og ved roden bred rygfinne. Begge arter kaldes grind, og når det skal oplyses, hvilken art der er fanget, betegner man dem efter rygfinnen og siger: dem med det brede eller dem med det smalle horn. — Da man dog alm. bruger benævnelsen *nyðingur* om en stor hval og *leiftur* (*leitur*) om en lille grindehval, er det utvivlsomt, at vi i det første ord genfinde Kongespejlets *hnýðingur*, således som de der skildres (10—12 alen lange), »som ikke ere farlige hverken for både eller folk, men sky dem, som gøre jagt på dem og blive stadig fangne og i hundredvis drevne på land og afgive megen føde for folk, når de fanges i mængde.« Det andet ord genfindes da vel i Kongespejlets *leiptr*, om hvilken det siges, at deres længde kun udgør 7 alen (jvf. Kongespejlet, Kristiania 1848, s. 29). Når derfor Færingerne bruge benævnelsen »*nyðingur*« og »*leiftur*« kun med hensyn til størrelsen af en hval, er dette vel fremkommet ved en forglemmelse af, at disse navne, hvilke de dog have bevaret, för vare en betegnelse for de tvende arter af grindehvaler.

Disse hvaler ere af største værdi for beboerne; de store masser af kød afgive rigelig føde i fersk, tørret og saltet tilstand, så at man i gode grindeår kan i husene have et måltid deraf daglig, der afgiver sund og nærende føde, som man ikke bliver ked af. Af spækket bliver noget grønsaltet, noget saltet og tørret eller røget og bruges som sul, *viðskeri*, til den tørre fisk; det øvrige bliver smeltet til tran, *lýsi*, hvormed røgstuen oplyses de lange vinteraftener; — det overflødige af tranen bliver leveret til købmanden som handelsvare. Der er flere ting på hvalen, som anvendes: den opblæste tørrede mave, *kykur*, til tranbeholder, eller den beredes som læder til sko; der skæres remme af finnerne, som befæstes ved åre-

toldene at stikke åren ind i; det er de såkaldte *homlubond*, og de ere meget stærke og varige. De største af grindehvalerne kunne være c. 10 alen lange*) og give en 3—4 tdr. tran; i gennemsnit regner man dog kun 1—2 tdr. på hver hval af flokken. — I Traps topografi, anhanget om Færøerne, s. 537, findes en meddelelse om de i heldige år fangede hvaler, og i Bergsøes den danske stats statistik, 4. b., s. 493, findes anført, hvad der af grindehvaler er kommet til øerne i hvert år fra 1827—50, hvilket i gennemsnit giver 1326 hvaler årlig. I den senere tid har det været mere sparsomt med grindefangsten; dette kan vel tildels hidrøre fra, at man nu også fanger grind på Shetlandsøerne og Orknøerne.

En anden hval, som hyppig fanges, er *döglingur* (isl. *andarnefja*), dog mest på Suderøen, hvor der årlig drives flere ind. De ere korte (30—50 fod), men meget tykke. Der knytter sig et sagn til denne hval, som er meddelt s. 350, og folketroen tillægger döglingen kun ét øje, ligesom Odin og (rimeligvis efter ham) enhver enøjet person kaldes *döglingur*. Efter det nævnte sagn river Mikinesboen det ene øje ud af trolden, som han kæmper med, som mulig i en ældre tradition af sagnet har været den af kvæderne velbekendte enøjede kæmpe og dögling over alle döglinger, Odin, der i den senere tids opfattelse oftere fremstilles som en trolld (jvf. kvædet »Skrimsla«, anthol. nr. 1). Det er denne trolld, som i sagnet giver Mikinesboen hvalen, og rimeligt, at den heraf har fået det Odin tillagte attribut efter sagnet kun at have ét øje, og som enøjet efter folketroen har fået det besynderlige navn *döglingur*.

Skönt havet er den kilde, hvor Færingen søger sin hovednæring, er dog det ud mod havet stående støjle fuglebjerg med sine utallige skarer af søfugle ikke af ringe vigtighed, idet man ved fuglefangsten fra dette får godt forråd til vinterkost af de nedsaltede fugle og ved salg af fjerer som handelsvare kan indvinde penge.

Når derfor den tid om sommeren indtræder, da fuglen i bjærget har udruget sine æg, og derfra flyver ned på havet for at fange fisk (et slags små sild) til

*) Graba angiver i sin »Tagebuch«, s. 233, nøjagtig mål af dem.

sine unger, da begynde længslerne hos fuglemændene, og da især hos de yngre, at røre sig efter at komme til fuglebjærgtet med alle de tillokkelser, denne farlige, men yndede idræt har for dem. Den svære, lange bjærgline, som de skulle betro deres liv til, bliver nu taget frem af sit vintergemme og nøje undersøgt; den seks alen lange fuglestang med sit net til at fange fugl i bliver prøvet, om den er i orden, og de unge prøve da også deres færdighed i at svinge den og i nættet gribe en vante eller andet, som bliver kastet op i luften, en færdighed, som de skulle udøve i bjærgtet ved i nættet at fange fuglen i flugten.

De fugle, som fanges, er lomvien (*Uria troile*) og alken (*Alca torda*), hvilke kaldes *stórfuglur*; de lægge deres æg på den bare klippe i de hylder (*røkur*), som almindelig ved forvitring af de blødere sten- eller lerlag gå tværs igennem bjærgtet. *Rita* (*Larus tridactylus*), røtteren, og *havhestur* el. *nati* (*Procellariu glacialis*), malmukken søge at vinde herredømmet i nogle af fuglebjærgene og at fortrænge storfuglen fra sin hævdede plads, — dog også af disse fugle drager man nytte. Den fugl, der fanges mest af, er *lundi* (*Mormon arcticus*), søpapegøjen; den har en anden levevis end storfuglen, lader sig ikke nøje med en så primitiv, luftig og hård rugeplads som lomvien og alken, men vil have tag over hovedet og opsøger sig derfor en bolig i urderne ved foden af fuglebjærgtet eller i udbygninger af jord og græstørv oppe i bjærgtets side, hvor den da graver sig en gang ind under grønsværen og ved enden af denne gang laver sig en bolig og lægger sit æg; thi den såvel som storfuglen lægger kun ét æg, som ordspøget siger: *lundi verpur eitt*.

Fuglefangsten drives enten ved *fygling*, eller *fleyging*, eller *omanfleyg*, og fangst af *hellufugl* fra båd under fuglebjærgene.

Ved *fygling* opsøger man fuglen på dens rugeplads på bjærghylden, hvor den sidder kærlig hos sin unge. Fuglemanden må da oven fra bjærgtets skarpe kant, *egg*, lade sig i linen fire ned til en *rók* eller hylde, hvor han kan tage ophold, undertiden i et par uger; eller også, hvor der ikke er godt *sig* (nedfart) ovenfra, hjælpes to og to ad, den ene med stang, den anden med reb neden fra at klatre op på utrolige steder for at komme til fuglens opholdssteder; — på de løst fra bjærgtet stående *drangar*, *stakkar* og *stapar*, hvor fuglen også bygger, kan i

regelen kun den sidste farlige måde anvendes. Når manden i linen ovenfra fires, *sígur*, ned i bjærget, har han en snor (*undirstjóri*) for ved ryk i den at give mændene, som give ud af linen, stoppesignal, hvorpå han løser linen af sig og befæster den i bjærget, og går da på fangst ved at lægge nættet over fuglene, hvor de sidde; — langs ad disse hylder, der ofte indsnævres og blive så smalle, at der dårlig nok er plads til at sætte foden, er ikke sjælden mangt et voveligt skridt gjort, som ikke burde været gjort, over det svimlende dyb på flere hundrede fod, som man dér har under sig.

Når man opsøger lunden på dens rugeplads, gå altid to og to mænd sammen med reb imellem sig, da græsset ved guanoen er frodigt, men meget glat. Lunden fanges ved at grave jorden ovenfra, hvor fuglen ligger, eller stikke en pind med krog på gennem gangen ind i hulen, og så trække den arrige fugl frem, som bider i pinden og ikke slipper den før fuglefængerens får fat i den og drejer halsen om på den (*kippa*); denne fangst kaldes *at draga lunda*. Det er her, de fleste ulykkestilfælde indtræffe, da disse af lunderne underminerede græstörvsudbygninger let hist og her ved mandens vægt kan rives løs og styrte i afgrunden tillige med mændene, som træde på en sådan upålidelig plet uden at ane nogen fare, da den som alt det øvrige er bevokset med det tætte og lange græs, *sinagras*. — Til dem, som ligge i bjærget for at *fygla*, blive både sendte daglig, når det for søgang er muligt, for at tage imod fangsten, som da i bundter fra fangstederne bliver kastet ned i søen. Når dette ikke lader sig gøre, blive fuglene i linen hejsede op over bjærgkanten og bårne til hus, hvor der da bliver travlhed med at plukke og tilberede de tusinder af fugle, som i gode år kan fanges.

Ved *fleyging* søger fuglemanden et sted i bjærget, hvor han kan sidde om dagen med sin fuglestang og svinge den, når fuglene flyve forbi, og fange dem i nættet. Man lader sig godt nøje med en plads dér, om den end er meget indskrænket og umagelig at sidde på, når den blot er heldig beliggende, så at fuglene sværme der forbi. Sådanne pladser, til hvilke man kommer enten ovenfra ved at *síga* ned i line, eller nedenfra ved at entre op ved hjælp af liner, som flere steder, især på de i havet stående *drangar* og *stakkar*, ere anbragte der i flejetiden, eller til hvilke man kan gå fra fjældet og marken igennem afsatser i

bjærget såvelsom ad strandkanten til urderne, ere meget værdifulde på gode fuglepladser; de ere herligheder (*lunnindi*), som tilhøre jorddrotten, og når der er flere lodsejere i en havepart eller fællig, dele de disse flejepladser (*sessir*) imellem sig; når de ikke selv eller deres huskarle kunne gå på fuglefangst, lade de andre, som ingen adkomst have til fuglebjærget, få deres ret til sædet imod en vis del af fangsten. Da fuglene her fanges i flugten, vælger man til denne fangst dage, når det blæser noget, og vinden ligger langs med bjærget, thi da flyver fuglen mest og kommer nærmest, så fuglemanden kan nå den med sit net. En rask og øvet mand, der har stærke arme til at svinge den lange flejestang, kan på en dag fange flere hundrede, ja med gunstig vind en tusind lunder, hvilket dog hører til sjældenhederne.

En tredje måde at fange fugl på er *omanfleyg*, hvor man søger at skræmme de fugle, som sidde lavt i bjærget, idet man fra båden gør larm; fuglen vil da søge søen fra den plads, hvor den sidder; men mændene fra båden kender dens flugt og kunne fra höjden, hvorfra fuglene flyve, beregne, hvor de ville dale ned for at dykke under i søen, og så komme de i steden for ned i nættet. Det er et pudsigt syn, når man ror langs med fuglebjærget for at »taka hellufugl«, d. v. s. fange de fugle, som sidde på de store stene i strandkanten, enten ved at lægge nættet over dem, når man for brændingen i søen kan komme nær nok, eller man blot opskræmmer dem ved at føre stangen med nættet henimod dem, da at se den ene efter den anden dumpe ned i nættet, stikke hovedet ned igennem maskerne for at komme i sit element, men blive siddende indviklet i nættet og i fuglemandens vold.

Vi gå nu over til Færingens mere fredelige sysler i og ved bygderne og omtale først kvægavl og kornavl, som høre med til livet der på øerne.

Hvor de i almindelighed høje kyster på øerne sænke sig og danne lave strandbredder, og især hvor der fremkommer bugter og fjorde, have bygderne dannet sig for landingsstedets skyld; thi uagtet Færingen har meget til sit daglige behov af den opdyrkede mark og af sine kør, har han dog ikke tilstrækkeligt deraf til sit underhold, — havet kan han ikke undvære, enhver, endogså storbonden, er fisker, og derfor ligge alle bygder ved havet.

Forholdene der på øerne føre det med sig, at der dannes bygdelag. Vel siger et færøsk ordsprog: „*eingin metur einbyli, sum vert er*“ (ingen påskønner det enlige, afsondrede opholdssted, som det fortjener), og deri synes at ligge en misbilligende dom over samlivet i bygder og fremhævelse af dets mulige skyggesider og ulemper. Men det viser sig dog, at fordelene ved dette samliv langt overveje mislighederne, især når der, som det ofte har været tilfældet, findes en fremragende hædersmand, som de andre bygdemænd kunne se op til med agtelse og tillid, der ofte har været som en høvding iblandt dem, hvis råd de følge, og hvem de nødig ville gøre imod, og som har kunnet jævne opståede tvistigheder mellem mand og mand i bygden. For at kunne drive havfiskeri i vinter- og vårtiden må der bruges store både mandede med 8—10 mand; for at gå til fjælds at samle fårene til slagtning eller til uldens afrykning kræves lige så mange folk og ofte mange flere; til handelssted, efter læge, til skyds med præst, embedsmænd og rejsende ligeledes; til indbjærgning af høet (se artikelen »Desasneid«, s. 427—29) ligeledes. Og dette fællesskab har sin store betydning for samlivet; der udveksles tanker og følelser under samarbejdet, snart i alvor og snart i spøg, og arbejdet selv lettes derved, som ordsproget siger: „*tungur er tigandi røður*“; alt dette har en oplivende, dannende indflydelse på det selskabelige samliv, og den gensidige hjælpsomhed, som alle trænge til og til gengæld altid ere redebonne til at udvise, knytter et indbyrdes bånd af hengivenhed og deltagelse mellem bygdemænd, der kan være velsignet og dyrebart, når bygden besjæles af en god ånd. I den fælles dansestue i bygden, hvor alle mødes, udjævnes ofte opståede uenigheder, latterliggøres i deres »tåtter« (smædeviser) naragtigheder og nye moder som i *Frunatått**), og i slige lette,

†) Den begynder:

*Eina so vil eg vísuna kvöða
hvörki um fýrkantað ella um runt,
hvörki um dygdár ella um lastir,
uttan um gentur, sum klippa sær frunt.*

Der fortælles da, hvorledes pigerne komme sammen og rådslå, om de skulle optage den nye mode at klippe frunt (bære pandehår); en fraråder sin veninde det:

men ofte vittige og bidende dögnaviser revses dumheder, kejtheth, urigtige handlinger og forsyndelser i bygdelaget; — disse tåtter ere derfor ikke uden betydning som advarsel mod alle slags udskejelser, thi alle ere bange for at bære sig således ad, at der skal kunne „yrkjast tått“ (digtes nidvise) om dem.

Ved bygderne ligger bøen, d. v. s. den opdyrkede mark (*tún* kaldes kun den plads, som er mellem husene, i modsætning til bøen, ligesom i Norge, jvfr. engl. town; her findes også *heimrustir* til byggeplads, møddinger, m. m., *heimabeiti*, udyrket mark til græsning for køer, *geilar*, veje til køer og heste fra bygden, og lign.). Bøen er fra gammel tid matrikuleret; *mörk*, *gyllin* og *skinn* ere betegnelserne for inddelingen, idet der til én mark høre 16 gylden og til hver gylden 20 skinn (jvfr. Páll Vidalíns »Skýringar«, Rvík. 1845, s. 356 fig. og J. A. Lunddahl: Nogle bemærkninger om de færøske landboforhold, Kbh. 1851, s. 13 fig.). Når man køber en mark, gylden eller skinn af jordegods, anvises den købte ejendom i den matrikulerede bø, og køberen kan altså behandle og dyrke dette som sit eget; dermed følger rettighed til græsning i »hagen« eller overdrevet ∞: det uopdyrkede udenfor på fjæld og i dal, og da for så mange køer i denne udelte fælleshage, som han af sin ejendom i bøen kan vinterfodre med hø; fremdeles del i uld og slagt af fårene, som græsse der, efter hans andel i fællesskabet (jvfr. *fjallgonga*, s. 416—21), og endelig hans del af *lutum* og *lunnindum* (herligheder), som høre til jorden, f. eks. faglebjærge, skorer, *feitilendi* (til græsgang for stude el. får), jorddrotset til hval, som driver op eller fanges på ejendommen, tang på strandbredden m. m. — Der var en så udstrakt udstykning för af alt odelsgodset, at det nærmede sig til forholdet i Dalarne i Sverige, således som C. Säve skildrer det i sin ypperlige afhandling »Några upplysningar om Dalmålet och Dalallmogens

*Fruntur man tær so illa bera
andlitid tått tað er so runt;
betur ber teimum, sum langleiddar eru,
tí búgvist eg at klippa mær frunt.*

*Tab var áður á öðrum sinni,
gentur inntóku so mangan glunt,
tó at tær smildirnar vitstu tær ikki,
krumsakka og at klippa frunt o. s. v.*

Folklynne« i Tidsskrift för Litteratur 1852, 5. hefte), hvor han siger, at en »Dalkvinde med lethed kan rumme hele årets høst af en eller flere slige besiddelser i sit — forklæde!« Dette er nu på Færøerne ad lovgivningens vej standset, idet jordegods ved arv nu ikke deles i mindre lodder end to gylden. På statens fæstegods finder ingen deling af de såkaldte kongsgårde sted; de gå fra fader i reglen over til ældste søn.

På bøen dyrkes der byg (undertiden også havre), kartofler og roer; kornet er kun småt på de fleste steder og bliver mange år ikke fuld modent, men der er dog en god hjælp i husholdningen af det, så vel som af kartoflerne og roerne, der almindelig lykkes vel, skønt kartoffelsygen også der har indfundet sig og ofte gør megen skade. Om der vel kan være delte meninger om, hvorvidt agerdyrkningens udbytte i det hele lønner möjen og omkostningerne, hvad selve kornavlingen angår, er denne dog meget vigtig for græsset, som vokser frodigt op, hvor korn har været dyrket. Der er vel nok de steder på øerne, hvor der i gunstige år uagtet den ufuldkomne gamle måde for agerdyrkingen (se *Våring*, s. 391—393) dog skal kunne høstes en 16—20 fold byg, men andre uheldig beliggende steder nøjes man med en 6—7 fold. Der er i de sidste 20 år sket stor fremgang med agerdyrkingen, meget af den omliggende udmark er indhegnet og dyrket, og man ser nu overalt nydyrking i *tröd*, *gerði* og *viðbirgi*, som disse nye indhegninger benævnes. Steder, som der hørte mod til at tænke på at få ryddede til agerdyrking, ere dog med stor möje og besvær satte i sådan stand, at der kan avles ikke så lidt der på. Her står en mand og rydder småstén og grus af et stykke land, hvor der ingen muldjord er at se, kun en lille tot af mosegræs hist og her viser sig; manden fylder gruset og stenene i sin løb og bærer det bort på ryggen ved sin i løben anbragte *fetil* (bånd), som anbringes over panden, for anden steds fra, hvor der er dybere jordsmon, at bære jord at fylde i det ryddede stykke. Man spørger ham, hvad dette skal nytte til, og han svarer: »se denne indhegning her ved siden af, hvoraf min granne ikke blot kan få lidt korn, kartofler og roer til hjælp i sin husholdning, men også et halvt kofoder hø, så at han hver anden dag kan få mælk til sit hus, og dog var dette stykke jord ikke stort bedre at rydde og sætte i stand end det, jeg arbejder på, — skulde det da ikke lønne

möjen og det strænge arbejde, når et så stort gode kan opnås derved!« Usigelig langt mere arbejde med opdyrkning af den øde mark og besvær med bjærgning af årets høst end i andre lande finder øboerne her sig i med tålmodighed; men når frosten ofte kommer sent om foråret og lægger sig over den tilsåede kornager og ødelægger de unge spirer, som ere komne frem, og når sommeren er kold, og kornet kun langsomt gror og ikke er tjenligt til at skære før ved Mikkelsdag og undertiden endnu senere, og der så kommer sne og storme over agrene, og fårene fra fjæld og udmark trænge ind over gærder og hegn*), nedtrampe og fortære aksene, hvilket ikke sjælden er tilfælde, da sukker han vel over den mislykkede høst, hvor han havde ventet sig udbytte af det arbejde, som nu blev forgæves, men trøster sig med, at Gud er mægtig og har andre veje at hjælpe ham og dem, han skal forsørge, igennem trange tider; — har det været sparsomt med fiskeriet af den store torsk, som giver penge i lommen, har der dog i sådanne år i almindelighed været rigeligere med mindre fiskearter; sejd og murt komme ofte om vinteren ind i store stimer og fylde bugter og fjorde, og fanges da med not (våd), og dette har da afgivet føde, mens levereren derhos giver beboerne tran at levere i handelen, hvorved de også have fået lidt at købe varer for. (Med hensyn til foranstående meddelelser om agerdyrkning og kvægavl kan henvises til folkelivsbillederne: *Våring* med flere, s. 391—96 og *desasneid*, s. 427).

Når vi dernæst skulle skildre bygden og livet i den, skal her mindes om, hvad forhen er berørt, at alle bygder ligge ved søen, hvor der haves et mere eller mindre bekvemt landingssted, at bygdemændene kunne drage deres både på land ind i bådehuse (*neyst*) — ofte ad meget stejl og lang vej, for at bådene der kunne stå sikrede mod brændingen. Ved bygden er næsten altid en elv eller bæk; disse kunne ofte ved tøbrud om vinteren svulme op og gøre stor skade, så man flere steder har måttet flytte husene eller vægge dem ved store stensætninger som isbrydere (f. eks. ved Gjåen i Kollefjordsdal). Også

*) I henhold til loven skulle gærder og hegn nedlægges fra 25. oktbr. til 14. maj på det opdyrkede areal til vintergræsning for fårene; — husmænd kunne tilkøbe sig ret til vinterfredning på deres lod.

er der andre hensyn at tage ved anlæg af bygder; der kan være fare for fjældskred og sneskred (*skridur* og *skalvar*), når bygden ligger nær under fjældet, og dette er således dannet, at snedriver samle sig på den fremspringende hammer ovenfor; bygden Blankskåle blev således for c. 100 år siden begravet af en snelavin; der har ingen boet siden, da de, som ejede jordegodset der, have anlagt bygden Sydredal på den østlige side af Kalsøen; af samme grund har en større bonde i Vagsbygd på Bordø måttet flytte sydligst til Gerðar. For en snes år siden blev bygden Tjørnevig næsten ødelagt ved jordskred, og når vinden er nord-nordost, er man i Hvannasund på Viðoy i stor ængstelse, da denne vind der ofte fører stærkt regn med sig, som har haft skadelige jordskred til følge.

Når en fremmed rejsende kommer i det almindelige befordringsmiddel på Færøerne, båden, til en bygd, og landingsstedet er besværligt at komme op på eller farligt på grund af brænding, bliver han som oftest behagelig overrasket ved at se en eller flere kraftige karle, lette på foden, komme løbende ned til stranden for at hjælpe ved landstigningen. Enhver kender jo bedst sin egen bygds landingsplads, og derfor gør man klogest i at følge det vink og de ordrer, som den kyndige bygdemand giver det ikke der hjemmehørende bådsmændsskab, angående hvor og i hvilket øjeblik båden skal skydes ind mod klippen for at få folk og gods fra den op på landet. At blive uvæntet modtaget med sådan venlig forekommenhed på et ubekendt sted af folk, som ofte må lade brændingen overskylle sig til beltestedet for med fanglinen at have magt over båden, men som i deres uldsko (*skølingar*) eller på hosesokker på den glatte klippe sikkert sørge for at få passagereren i god behold på land, at høre dette trøstende og opmuntrende tilråb: »vær ikke bange, vi skal nok passe på,« når de store brådsøer kommer brølende og vælte sig hen over stedet, hvor der skal landes, dette er så beroligende for den, som ikke er vant til at færdes i brænding; og når så manden med det sikre øje, den støtte gang og den kraftige arm får fat i den, som skal bjærges på land, overgiver man sig tillidsfuldt til ham, om end ofte med bankende hjerte i den farlige situation, til man får fast grund at stå på.

Så beder den fremmede i almindelighed om at blive ført hen til det hus, hvor præsten på sine omrejser har

sit logis (*tilhald*), da han véd, at han der får et efter forholdene behageligt værelse og en god seng. „*Glögt er gestins eyga*“ (skarpseende er den fremmedes øje), siger ordsproget, og på vandringen igennem bygden er der da vel nok et og andet, han ikke er vant til at se, der som skarpe kanter falder ham i øjet. Han ser nu på sin ledsager, der går foran, og har lejlighed til at tage ham i øjesyn, føler sig tiltalt af den mandige skikkelse med den klædelige lette hue på hovedet, den korte vadmelskofte, knæbenklæderne, der vise de veldannede ben, og med lette skindsko på fødderne. — Der kommer fremmed mand til bys, og så vil jo alle vide, hvem han er, og hvad han vil, og ud af husene komme bygdens beboere, eller titte ud af vinduerne for i forbigående at se et glimt af ham. Og er så gæsten kommen til ro i sit logis, får han besøg til den sildige aften, og med den videbegærlighed, som er stærkt fremtrædende der på øerne, bliver han udspurgt om mangt og meget i fremmede lande, hvor han har været; sligt har interesse for den isolerede øboer at få oplysning om.

Færingerne er et gæstfrit folkefærd; det har været gammel skik, at når tusmørket begyndte og »stakkala stjörna« (Venus) om vinteren kunde ses, lod man ikke »stavkarlen« eller vandringsmanden forlade ens hus; det har også hændt, at en stakkel, som intet hjem havde, og som er bleven standset på sin betlervej hos en eller anden bonde, har fået ophold der for sin øvrige levetid. Siden den offentlige fattigforsørgelse ved lov er indført på øerne, har den før så storartede godgørenhed og gavmildhed tabt sig meget, da den ofte forholdsvis store kommuneskat for mange er trykkende — det rette forhold mellem giveren og modtageren af almisen er forrykket; nu kan der af den trængende kræves hjælp, når nød er, og der er ingen enkelt mand som forhen, hvem han kan udtale sin tak til og vise sin taknemlighed i hengivenhed og påskønnelse. For øvrigt er også den udstrakte hjertelige gæstfrihed mod rejsende, som mange fremmede have givet Færingerne godt lov for (se f. eks. Grabas Tagebuch, s. 46—47), i tilbagegang; glæden over at se fremmede i bondens hjem er betydelig svækket, da det nu ikke længer er så sjældent at se turister der oppe, og iblandt dem nogle, som ere fordringsfulde overfor deres gæstfri værter, hvad der støder Færingerne, som altid have budt af det bedste og søgt at gøre det så

behageligt som muligt for deres gæst, forhen uden at ville tage betaling for opholdet.

Når en Færing kommer ind i en andens hus, er hans indtrædelse ledsaget af en hilsen: „*góðan morgun, góðan dag, gott kvöld*“, efter de forskellige tider på dagen, mødet finder sted, eller: „*Guds friður inni!*“, og der svares altid igen: „*Gud signi!*“ Og når han forlader huset, lyder afskedshilsenen oftest: „*Jesus komi her aftur!*“ og der svares da: „*hann fylgi tær!*“ — „*Far væl!*“ besvares med samme ønske, eller med et: „*góðir vegir liggja fyrri tær, Gud gevi tær blíðan byr og góðan sjógv!*“ Det har været skik og er det endnu i de fleste bygder, at hilsenen bliver ledsaget af de gamle kristnes broderkys. Når der kommer en fremmed, man vil hædre, kysser man flere steder på sin egen højre hånd, inden man rækker den frem til håndslag. Börn tiltale deres forældre (undtagen hist og her söndenfjords) med »De« (*tær, tygum*), og den samme tiltale bruges mellem folk, som ikke stå i nøjere slægtskabs- og venskabsforhold. Man ynder meget i sin hilsen og tiltale at føje et måske noget smægtende henvendelsesord til den tiltalte, som: *vælsignaður, góðin, sætin* (du velsignede, gode, søde) o. lign.

I det hele holder Færingen ikke af, at der befales ham noget; han vil helst anmodes venlig om det, man ønsker, han skal gøre, og overlade det til hans frie vilje; men da kan man også være sikker på, at han bøjer sig og føjer sig efter det udtalte ønske; i modsat fald kan han let blive stædig og sige: „*eg troysti mær ikki!*“ (jeg ser mig ikke i stand til det), hvilket anføres som undskyldningsgrund til at skulke sig fra det. For øvrigt er forholdet mellem husbondefolket og tyendet i almindelighed godt, og på mange gårde ser man ikke sjælden udlevede oldinge og gamle piger, som have tjent der hele deres tid og med hengivenhed og troskab røgtet deres gerning; de omfattede alt, hvad bondens var, som var det deres eget. — Meget er på Færøerne kvindearbejde, som det anden steds tilfalder mændene og karlene at gøre, hvilket vel har sin grund deri, at mændene hele dagen ere ude på arbejde eller fiskeri, og natten endogså ofte må tages i brug. Om vinteren må karlene sørge for at trække hø af stakken til kvæget, inden de tage på fiskeri, med mindre bonden eller en anden ældre usødygtig mandsperson er hjemme; men alt det øvrige arbejde med kvægets fodring, malkning og rensning af stalden er pigernes gerning, og når mændene da komme

hjem fra fiskeri, må kvinderne være behjælpelige med opskæring af fisken og ofte også med at bære den op til hus og vaske den. Foruden det daglige husstel med madlavning, rengøring o. lign. er pigernes gerning at strikke og væve, hvorimod mændene spinde ulden på deres skotrokke, hamp og hestehår på hampsnælder, uldbånd på den almindelige *snælda* (håndtén); de ere flinke til at lave husgeråd af træ, som *sneis* (redskab til at røre mel på vælling), *tiril* (piske flødeskum), sleve, skeer o. lign., skæfte knive, lave slidrer o. lign., anbringe udskæringer på deres fjældstave og æsker (*kistlar*). Kvindene flætte brede lidser til skotvinger ved et slags finger-væv, hvor en holder de fem lykkes på sine fingre og flytter dem skiftevis fra fingrene på den ene hånd til den anden hånd, medens en anden person gör slagbommens tjeneste på væven og slår vævningen med en finger på den højre hånd fast til lidsen, som holdes i den anden hånd; dette kaldes at *bregda tveingir*. Mændene bruge altid hvide tvinger til deres grå eller brune eller blå strømper; kvinderne bruge dem mørkeblå eller røde til deres sorte strømper. De væve også smukke sribede strømpebånd med flere farver og *skúgvingar* eller fryndser på enderne, som da stikke frem under knæet på mændenes korte benklæder. — Til farvestoffer har man vidst at hjælpe sig selv med det, naturen der frembød: den røde farve (*korki*, persio) har man tilberedt ved at skrabe et slags hård, hvid lavart af stenene og tillavet den i runde kugler (*korkaleivir*); en smuk brun farve fås af et slags mos, som vokser på stenene (*steinamosi*), smuk ægte sort farve af *mjadurt* (engdronning) og *eldurt* eller *sortugras* (*geranium sylvaticum*) i forbindelse med *sorta* (en vitriolblandet flydende jordart); gult farves med blomster og planter, hvoriblandt *javni* (flad ulvefod) og *smæra* (hvidkløver), undertiden blandet med *kattarklógv* og andre blomster. Lammeskind (*rod*) bruges til sko og skindklæder, trøje og benklæder; de garves af roden af *börkuvísa* (tormentilplanten, som vokser overalt), hvis rod bliver knust og yderligere tilberedt; skindet får derved en smuk gul farve, holder sig fra at rådne og bliver stærkere at slide på; det samme göres også ved kohuderne, der ligeledes bruges til sko, især til fjældgang og rejser. — Måltiderne ere: *morgunmatur* c. kl. 9 med forudgående *ábit*, når man meget tidlig skal til arbejde ude, ved tørvarbejde og lignende; *dögurði* el. *dagverður* kl. 3: tørfisk; *nátturði*, som nydes silde om aftenen, når man går i seng, er

hovedmåltidet. *Mannsverður* 3: det kvantum ködmad, som tildeles mænd, er et stykke köd af en af de 20 dele, hvori en lammekrop deles, eller 1 lomvie, 2 alker, 3 lunder; pigens *verður* er mindre, således kun to lunder, $\frac{1}{2}$ stykke köd. Man elsker köd og har med hensyn til nydelsen af fersk köd inddelt året i kalvetiden (fra nyår til forår), fugletiden, lammetiden og den egenlige slagtetid om efteråret. — Dette er det vigtigste, jeg har at berette i korthed om livet hjemme i husene og beboernes sysler og husflid, idet jeg yderligere henviser til folkelivsbillederne, navnlig *kvöldseta*, s. 389—91.

Mål og vægt er kun lidet forskellige fra de danske. Dog har man ved siden af den danske alen også brugt den to tommer kortere *stikka* (fra Hansestædernes tid). *Kannubæri* er sjätte delen af 1 skæppe. *Kanna* er fire potter. *Vág* er 36 skålpund, 72 *merkur*, 3 bismerpund. For jordegods har man en hartkorns ansættelse i *mörk* = 16 *gyllin*, hver *gyllin* igen 20 *skinn*. Indtil den nye kronemynt blev indført, blev der regnet med *gyllin* og *skinn* (= 4 skilling eller *kvartar*).

Folkeforlystelser har man ikke mange af, ja, der er kun én hovedforlystelse, som opliver alle, unge og gamle, og det er den gamle færøske nationaldans. Vel er kortspil kommet derop, som mange have glæde af at fordrive en og anden time med, når dansen ikke holdes, og der spilles grev jas, styrvolt og lign., ligesom skakspil — *talvborð* og *talvfólk*, brikker af eget fabrikat, ofte smukt udskårne, med andre figurer og navne end i Danmark, nl. *kongur*, *drottning*, *riddari* (springer), *biskupur* (løber), *rókur* (tårn), *finnur* (bønder) — også findes mange steder i bygderne og bliver ikke sjælden spillet med dygtighed. — Herhen hører også en tankeleg med at afvikle to med bånd forenede stykker træ med tre huller i, som båndene ere stukne igennem på en bestemt måde, uden at løse nogen knude. Dette redskab har det betegnende navn: *dagdvölja*. Et andet lignende tankespil er *fimla*, som ved navnet hentyder til, at man må være *finnur* 3: opfindsom, for at kunne føre to runde skiver med hul igennem en liden åbning i træet. — Boldspil øves på marken med stor iver, brydekampe (*at glímast*), hvor der prøves kræfter og tages kvikke tag (f. eks. i *bráðratöka*) for at søge at fælde hinanden; gymnastiske øvelser i reb, legemlige færdigheder, som at *reisa vedragjóling*, *kyssa durakelling* (böje ryggen bagover, til man kan kysse

dören) og mangfoldige andre øvelser, hvor tilskuerne naturligvis gotte sig over den, som kommer galt fra det.

Den færøske dances glæde består væsenlig deri, at den ledsages af sang, kvæder, kæmpeviser og folkesange, som foresynges af en eller flere, medens omkvædet ved slutningen af hvert vers istemmes af alle. Indholdet af folkesangen følges af alle de dansende med spændt interesse, og når der er noget særligt tiltalende eller gribende i det, præger det sig i de dansendes miner og bevægelser; — når slagets tummel skildres, knuger man hinandens hænder, når sejren er vunden, springes der i jublende hop. Dansen selv består kun i, at man holder hinanden i hænderne og danner en rundkreds, og når flere slutte sig til den, så brydes ringen og en rundkreds dannes inden i den, og er de dansendes antal stort og stuens rum tillader det, opstår en ny kreds inden i den igen og så fremdeles, men dog selvfølgelig i én uafbrudt kæde, så at enhver, der deltager i dansen, må følge alle disse svingninger i kæden og er snart i den yderste kreds og snart inde i midten. De dansende komme derved til at passere forbi hverandre med ansigterne vendte imod hverandre og mødes to gange i hver hele omgang. Sangens melodier ere affattede i $\frac{6}{8}$ takt og ledsages af en meget taktfast, ensformig stampen med fødderne. Den almindelige måde, hvorpå dansen trædes, er det såkaldte *stigingarstev* (jvfr. det bekendte omkvæd: „*stígum fast á várt gólv*“ c : træder fast på vort gulv, efter hvilken melodi C. Plougs sang om slaget ved Slesvig er digtet). Dette består deri, at de dansende bevæge sig i jævn fremadskriden til venstre, så at hver hel takt i melodien ledsages af seks trin med fødderne: 1. venstre fod gör et skridt fremad (til siden), 2. højre fod gör et skridt henimod det sted, hvor venstre fod står, 3. venstre fod gör igen et skridt fremad, 4. højre fod træder tæt hen til venstre, 5. højre fod træder til siden eller et skridt tilbage, 6. venstre fod træder hen til højre fod, og så begyndes og fortsættes uafbrudt den samme rækkefølge af trin til melodiens takt; er det en alvorlig vise, som synges i langsomt tempo, går dansen langsommere og adstadigt.

En anden art af dansen er *trokingarstev* (af „*troka*“, stimle sammen, presses i folkestimmel), hvor man som sædvanlig holder hinanden i hænderne i en uafbrudt rundkreds, men står stille eller går lidt tilbage med de

sædvanlige trin, mens verset af visen bliver sunget, og så går fremad stadig med samme trin, når omkvædet synges. Hertil bruges især viser, som gå hurtig og livligt. Denne måde er bortfalden nordenfjords, men på Suderø, og da især i de sydligste bygder, har jeg oftere deltaget i den. I det hele taget forstår man der at lægge et ganske andet udtryk i dansen end nordenfjords, hvor det mest er en ensformig stampen med fødderne, man lægger vægt på. En tredje slags, hvor der ligeledes bruges kvæder og viser, der gå let og hurtig som trokingar — stevet, er *bandadansur*. Man står der i to rækker i 1—2 alens afstand fra hinanden, mændene på den ene side og kvinderne på den anden, og holder et bånd imellem sig. Medens visen kvædes, står man på samme sted og gør de almindelige taktfaste trin med fødderne; men når omkvædet istemmes, løftes hænderne, som holde båndene, i vejret, og fra den ende af rækkerne, som ansigterne vende imod bøjer man sig parvis under de hævede bånd, indtil man er kommen rækken ud, og ven der sig da om og hæver påny båndene i vejret over dem, som man da møder; der standses ved den plads, hvorfra hvert par gik ud, hvorefter der begyndes forfra igen på samme måde, indtil kvædet eller visen er endt; — dette er en meget livlig, men noget trættende dans.

Foruden dansen er der mange forskellige julelege, af hvilke nogle ledsages af sange, som særlig høre til dem; nogle af dem ere vel specielt færøske (se f. eks. s. 268: *Frisavísa*), andre ere komne anden steds fra (f. eks. *ríða ediling*, der også er islandsk *vikivaka*: „*hèr ríðr Hoffin...*“ og ligeledes findes i Jylland, jvfr. Lyngbys fær. kvæder, s. 37—38 og 589); Svabo har i sine rejseberetninger i 5te bind på det kgl. bibliothek meddelt en mængde sådanne lege, både af dem, som bruges ved sammenkomster i husene, og som bruges ude under åben himmel (*skjóta verpur*, *spæla kák*, *renna dystaleik*, *kapprenna*, *aka á skíð*, *spæla exebiti* o: ecce! accipite! o. s. v.).

Til forlystelserne må også henføres folkemødet i Thorshavn Olafs dag den 29de juli (Ólavsöku), hvor folk fra alle øerne komme sammen. Hellig Olaf har været Færøernes skytspatron, og derfor har denne dag fra gammel tid været fejret med gudstjeneste i kirken, lagtingets åbning, præstemode (synode) eller kapitel, hvor landfogeden på stiftensmandens vegne præsiderede og

deltog i forhandlingerne af de forelagte gejstlige sager. Der fældtes dom i retslige sager, ligesom der »ellers indbyrdes consuleris, hvad som kan være til Menighedens bedste« (se Lucas Debes, s. 257 — 62). En episode på denne dag, som var til stor fryd for børnene i Thorshavn, var opbrændingen af rovfuglenæbene på en flad sten udenfor byen; sysselmændenes håndlangere, kaldsmændene fra samtlige sysler, kom med de i årets løb udryddede rovfugles næb, som lovene tilpligtede hver mandsperson mellem 16 og 50 år at afgive til sysselmændene eller at svare 4 skilling i »neftoll« (næbafgift), dersom nogen manglede næb at fremlægge. — Det var en morsom »auto dafé« at være vidne til, når rovfuglenæbene blev overgivne til bålet.

En anden sammenkomst med dans og forlystelse er Jóansökunótt (skt. Hansnat) ved Varmekilde under Nordregöte-eidet; der komme folk langvejs fra for at deltage i dansen på den flade udstrakte helle. Mindre sammenkomster ligeledes med dans finder sted 2den pinsedag på fjældtoppe, som f. eks. Stödlating på Østerø mellem Solmundefjord og Göte, hvor beboerne fra de nærmeste bygder samles.

5. Åndslivet.

Folkelivet, som det viser sig udadtil, skildringen af den udvortes levevis, arbejdet og kampen for at tilfredsstille de timelige fornødenheders krav, omgængelsen i samfundet ved samlivets bånd — fortsættes her med betydninger til det indadvendte åndelige liv, således som ethvert menneske og ethvert folk lever det mere eller mindre fyldigt efter dets åndsgaver og anlæg, hvilke udvikles under den indvirkning, som også det ydre livs vilkår bidrage til at påtrykke det for hvert. folk især ejendommelige præg.

Den omgivende natur med sine fænomener har også her på øerne sat Nordens folkeånd i bevægelse, så at fantasien har lagt liv ind i den døde natur og lokalt i høje, stene, indsøer o. s. v. befolket den med den nu svindende og for nutidens mere materielle blik på omverdenen hendøende folketros åndsfostrer i den særlig færøske opfattelse, som vi finde fremstillet i sagnene om de kunstfærdige dværge i højene, huldefolkene

eller ålverne, der skjulte for mennesker vandre iblandt dem på land og på sø, men også kunne træde frem synlig som onde fristende skabninger og byde glemselsdrik for at drage mennesket fra den verden, det er sat at leve i, fremdeles de elskelige „vættrar“ i hjemmene, endvidere *nykur*, *marmennil*, *níðagrisur* o. s. v., som de ere skildrede i sagnene, s. 326—58. Disse væsener forsvinde og dermed også den poesi, som havde skabt dem, og som havde tilbagevirkende indflydelse på åndslivet.

Påvirkningen af de ydre forhold, i hvilke Færingen lever, har sin betydning for åndslivet, idet åndsævnerne vækkes og udvikles under farerne, han udsættes for ved sin færden på sø og land i sin gerning, og det præger sig i den djærvhed, livlighed og besindige sikkerhed, som han lægger for dagen i hele sin måde at være på. Hvad enten han med sin lille båd ude på det store hav værger sig mod brådsøerne, som true med at fylde den, eller mod hvirvelvindene, som fra fjældene fare hen over havet og piske det til støvskyer, eller han ofte ligger timevis med båden og fangsten foran sit landingssted for at give agt på det belejlige øjeblik til at styre båden mod land igennem brændingen — eller også han hænger i sin line i fuglebjærgene, eller går i de glatte farefulde bjærglider efter fårene, — der kræves overalt en omsigt, snarrådighed, besindighed og åndsnærværelse, som udøver sin indflydelse og giver ham en tiltalende og tillid indgydende raskhed og sikkerhed under farerne. De tarvelige kår, under hvilke han lever, ugunstige og trange tider på landjorden og ofte lidet udbytte af havet lærte ham nøjsomhed, som var Færingens bedste skat og højeste lykke, og de lysere og gunstigere forhold, han hørte om i andre lande, bragte ham kun til at trøste sig ved, at „*lítid er gott í frið og náðum*“ — han var fornøjet med det lidet, han havde i sit fattige hjem, hvor han kunde nyde det i fred og ro, om end i stor sparsommelighed.

At Færingerne overhovedet må være et åndslivligt, begavet folk, mærker man snart i samtale med dem, når de kunne bruge deres eget sprog. Den idelige benyttelse af de fyndige ordsprog giver talen et liv og en kraft, som er meget tiltalende, vidner om en hurtig opfattelse og skarp forstand og viser, at den gamle ordsprogskat er tilegnet og levende i deres bevidsthed. Og hvor malende er ikke ofte deres udtryksmåde, når noget ret skal fremhæves og indtrængende betegnes! Når man hører

udbrud af harme eller glæde, som: „*hetta verður ikki niðurlagt, men haft á lofti*“, er det da ikke, som så man dette ord eller denne handling, hvorom talen var, i stedet for at blive lagt i glemselens grav, vedblive at svæve gennem luften fra mund til øre uden at finde hvile? Slige malende talemåder bruges meget ofte og gøre talen livlig. Jeg har ofte glædet mig ved at høre den betegnende måde, hvorpå en Færing, helst af de gamle, har f. eks. berettet om et møde med en ubekendt mand og skildret ham og ordskiftet mellem dem så levende i den korte fyndige sagastil, at han kom til at stå så livagtig for tilhørerens øje.

Må man nu ikke undre sig over, at denne begavelse og åndslivlighed ikke allerede i oldtiden skal have givet sig udtryk i litteraturen ved sagadigtning, som Færingernes nærbeslægtede granner Islænderne vare så store mestere i. Sligt hører man intet om på Færøerne, som aldeles mangle en fortidslitteratur i egenlig forstand — intet spor af nogen skreven saga, skönt det af *Diplomatarium Islandicum* I, s. 664 sés, at tre så navnkundige islandske stormænd som Sturla Þórðarson (Snorres fader), Rafn og Þorvarður om sommeren 1277 rejste fra Island, lide skibbrud på Færøerne, hvor de så blive til næste forår for at drage til deres bestemmeldested Norge. Dette var i den livligste sagadigtningstid, og man kan ikke tænke sig, at dette lange ophold skulde have været uden frugt for de videbegærlige Færinger, som de have levet sammen med. Af færøske skindbøgers tilværelse findes intet spor; årsagen til denne mangel må vel søges i indbyggernes fåtallighed, de trykkende økonomiske kår og fremdeles deri, at de i den ældre tid ere blevne delagtiggjorte i den rige islandske og norske litteratur, og endelig vel også deri, at det danske sprog meget tidlig har fået overtaget over modersmålet og er blevet kirke- og retssprog, medens det færøske holdt sig i folkemunde uden noget skriftsprog; forbindelsen med Island og dets litteratur blev igennem tidene for ringe til, at Færingerne kunde få tilstrækkelig næring for åndslivet af den, hvorved de naturlig måtte slutte sig til den danske og norske litteratur, i det mindste efter reformationen.

At Færingerne, skönt de ikke have nogen oldtids- og fortidslitteratur at fremvise, dog ikke have været et sløvt og dødt folkefærd, derom bære allerede deres tal-

rige sagn, ordsprog, gåder o. lign. vidnesbyrd, men da især den store skat af folkesange, kvæder, rimter og viser, hvilke vi kunne pege på som en mærkelig fremtoning hos dette lille folk og et særsyn blandt folkeslagene. Disse kvæder ere ikke bevarede ved pennens hjælp gennem tiderne, men dog trolig bevarede igennem århundreder på Færøfolkets tunge, hvor de have lydt fra slægt til slægt ved den tro hukommelse alene, så at der i nutiden kun behøvedes opsøgen af en forsanger og en samler som nedskriver efter diktat, og der fremkom da en ikke ringe fortidslitteratur, som giver os endogså minder fra vor folkestammes ældste heltesagn, hvilke man kendte fra eddaer og sagaer, men som nu findes i en fra disse tildels afvigende tradition i Sigurdskvæderne. Ligesom på Island beretninger om store mænd og bedrifter, hvilke rejsende Islændere bragte hjem med sig fra Norge og deres øvrige udenlandsrejser, bleve opbevarede for Norden og for verden i de talrige og storartede sagaer, således har det været Færingernes skik og trang at nedlægge slige beretninger i kvæder og folkeviser, som så kunde genlyde ved deres nationaldans til oplivelse og glæde for gamle og unge, som deltog i den.

Når der opkastes spørgsmål om oprindelsen til disse folkesange og om deres ælde, da angive kvæderne selv meget ofte i begyndelsesstroferne, at det, som skal besynges, er kommet til øerne fra Island „*skrivad í bók so breiða*“, og et sagn beretter om en skindbog, som var kommen dertil fra Island, der var så stor, at den var svær nok for en hest at bære på den ene side af sadelen. Dette kunde med nogen sandsynlighed tyde på, at der i fortiden have været islandske sagabøger, som man her havde benyttet til at omsætte i kvæder til de almindelige folkeforlystelser. Sligt göres endnu den dag i dag, og jeg er under mit ophold der oppe oftere bleven anmodet om lån af en eller anden islandsk saga, som kunde afgive stof til at digte et kvæde ud af, og det er sket — ikke sjælden smukt og godt i den gamle stil, se f. eks. s. 270 kvædet „*Ormurin langi*“.

Den mærkeligste og tillige en af de mest omfangsrige af de færøske folkesange er kvæderne om Sigurd Fofnersbane, som biskop P. E. Müller både i sit sagabibliotheks 2den del, s. 420–30, og i sin udmærkede, interessante og forfuldendte indledning til pastor Lyngbys udgave af disse kvæder (Randers 1822) udførlig har

beskrevet og sammenlignet med andre behandlinger af denne sagnkreds, således som vi finde den i eddaerne, Völsungasaga, Vilkinasaga o. fl. st. Det fremgår af denne jævnførelse, at der i det færøske Sjúrdarkvæði er meget, som stemmer overens med Völsungasaga, og da især i de to første sange, skönt også her ere træk, som der ikke findes noget tilsvarende til anden steds, og noget, som mest stemmer med Vilkinasaga, og endelig nogle begivenheder, som slet ikke omtales i nogen af de andre behandlinger af æmnet, men dog passe godt ind i det. Dette er således tilfældet med *Ísmals tátt*, hvor Sigurd er til stede ved sin halvsøsters Svanhild sólarljómas bryllup og dér for første gang træffer sammen med Brynhild, som straks fatter kærlighed til ham. Der hentydes nok i Völsunga saga, kap. 32, til et møde mellem dem; men det henlægges her til tiden efter at Sigurd har redet gennem vaverluen til Brynhild, hvilket er ukronologisk og modsigende, medens det færøske kvæde henlægger dette møde før hin begivenhed, hvilket må være det rette.

Af dette og lignende træk, der kun findes i det færøske kvæde, synes det nu klart at fremgå, at Sjúrdarkvæði ikke er digtet efter nogen saga, men er af selvstændig støbning i henhold til den tradition, som fra de ældste tid er harværet bevaret på øerne om denne sagnkreds, så jeg tiltræder P. E. Müllers slutningsbemærkninger i hans foran nævnte indledning: »Det bliver således meget sandsynligt, at vi i de færøske kvæder om Sigurd have sange tilbage, der gennem et årtusinde mundtliggen have forplantet sig, således at vel i formen meget tid efter anden har vekslet med sprogets farve, at i indholdet enkelte træk ere blevne forandrede, og adskilligt föjet til, men at dog det væsentlige såvel i form som i indhold er blevet bevaret.«

I *Lokatáttur* (F. K. I, s. 140—45) findes minder om hedenskabet, idet *Óðin*, *Høvir* og *Loki* optræde som beskyttere for en til jætten prisgiven dreng, for hvem forældrene anræbe disse tre guder (der også i de eddiske gudesagn nævnes sammen med hverandre) om hjælp. Der er flere lærde forskere, som have haft deres opmærksomhed henvendt på denne sang, og Karl Simrock har i sin tyske mythologi erklæret indholdet af den for at være en ægte nordisk mythe, jævnbyrdig med dem, der indeholdes i eddakvadene. Mythens indklædning i

sangen kan passe for færøske forhold (ageren, svanen*) og fiskeriet), og der findes intet tilsvarende til den andensteds.

Den næste række kvæder efter Sigurdskvæderne og de kvæder, som ere satte i forbindelse med dem, og som ere optagne i F. K. 1ste del, består af de sang-, hvori folketroens myther udgøre det fremherskende indhold, hvilke findes i F. K. II og i F. A. s. 1—50; nogle af dem ere kristelige legendeviser, som F. A. nr. 10 *sankti Niklas* og F. A. nr. 11 *Rudisar visa*. Til de fleste af disse findes danske, norske og islandske sidestykker.

Den største del af de færøske kvæder er dem, som have deres oprindelse fra islandske sagaer, norske folkeviser og måske enkelte islandske *rimur*. Disse elske mest at skildre kamp og strid, samt det æventyrlige med jætter og jættekvinder, omhandle ofte episoder af de æventyrlige islandske sagaer, nogle også æmner »sandsynlig svarende til nu tabte æventyrlige sagaer, delvis grundede på sagnminder fra vikingetiden« (Sv. Grundtvig: »Færøernes litteratur og sprog« i årbøger f. nord. oldk. og hist. 1882, s. 367).

Prøver af denne række kvæder findes i de af mig for det nord. litteratursamf. udgivne »færøske kvæder«, 2den del, og i F. A. s. 51—140. Disse kvæder ere almindelig noget udførlige og langtrukne, ofte med gentagelser; — de korte kvæder yndes ikke i dansestuen, det er en ære for forsangeren at kunne kvæde længe og holde dansen gående uden at skifte tonelag for ofte. Hvor langt skønnere og kraftigere er således i F. K. I, s. 101 Dvörgamoy IV med de poetiske udtryk og vendinger end sidestykket til den sst., s. 92 Dvörgamoy III, der er mer end dobbelt så lang! Således også det i F. K. II, s. 50—52 meddelte *Gunnarskvæði* sammenlignet med dets sidestykke i *isl. fornkv.* II, s. 132, om hvilken P. J. Willatzen i »alt-islandische Volksballaden und Heldenlieder der Färinger« (Bremen 1865) i tillægsanmærkningen til »Gunnarslied«, s. 233, siger, at det islandske kvæde vel her er fuldstændigere, men at just de dejlige

*) Det er måske ikke uden betydning, at Høner benytter svanen som sit redskab til drengens befrielse, da Høner etymologisk skal være = cygnus (jvf. J. Hoffory, Eddastudien I, s. 104 ff.).

(»wundervolle«) pointer i det færøske fragment mangle dér aldeles«.

Herefter følge Karlamagnus-kvæderne, af hvilke nogle ere optagne i F. A., s. 139—188, dernæst kvæder behandlede sydlige middelalderssagn, s. 188—250, og endelig nogle korte viser, til hvilke tildels sidestykker findes i danske folkeviser, dog også andre, hvortil der ingen tilsvarende findes; af disse ere nogle prøver meddelte, s. 250—270.

Foruden de gamle kvæder og de nyere i gammel stil digtede såvelsom de i nutiden fremkomne skæmtedigte, hvoraf der også i anthologien er optaget prøver (s. 270 fig.), bruge Færingerne til deres dans også danske kæmpeviser. Som bevis på, hvor tro deres hukommelse har været, kan anføres, at Sv. Grundtvig har fået opskrifter af danske folkeviser fra Færøerne, uden at de have været påvirkede af de trykte kæmpevisebøger og flyveblade, hvilke han derfor som viser af selvstændig tradition har optaget i DgF.—Der findes en gammel lystig norsk vise om »Ole Morske« (Berggreen: »Danske Folkesange og Melodier«, s. 236), som rimeligvis en Færing en gang i tiden har hørt af en norsk sømand og så straks tilegnet sig for at bringe den som en interessant nyhed i dansestuen, og har den først slået an dér, er den vel bevaret, skönt den nu i tiden ikke vides at være kendt enten i Norge eller Danmark. Men at den for en 200 år siden har været en gammel bekendt vise her, se vi af Moths håndskrevne ordbog under ordet »krumpen«, hvor han som bevis for dette ord anfører denne vises omkvæde, hvor »krumpen« forekommer. Den er meddelt af Berggreen som »færøsk« vise, skönt der ikke er et færøsk ord i den. Det var vel også, for at de gamle kvæder og hvad Færingerne fra andre steder havde tilegnet sig, ikke skulde gå ad glemme, at det — i det mindste på de sydlige øer — var en vedtægt, at samme vise eller kvæde ikke gærne måtte synges i bygdens dansestue mer end én gang året rundt.

Den mand, som først ret har henledet opmærksomheden på den skat, som Færingen ejer i sine talrige folkeviser, og vakt interesse for dem i videre kredse udenfor øerne, er præsten H. C. Lyngby, der foretog en rejse til Færøerne i året 1817 for at samle tangplanter til det lærde, store værk »Hydrophytologia Danica«, og dér, som tilskuer til den færøske dans, der samlede folk om søndagene, fik lyst til at lytte til nogle af de

sange, som ledsagede dansen. »Hændelsesvis,« skriver han i fortalen til sin udgave af »Færøske Kvæder om Sigurd Fofnersbane og hans Æt«, traf han på dette kvad, som han foreviste P. E. Müller, der »gjorde ham opmærksom på æmnets antikvariske betydning«.

Der var nok spor til, at man længere tilbage i tiden vidste lidt om, at der var folkeviser på Færøerne; den lærde oldgransker doktor Ole Worm havde således i 1639 fra Færøerne fået nogle kvæder (se anmærkningen efter kvædet Hermundur illi, F. A., s. 84—85), men der vides ikke at være bleven vist dem nogen opmærksomhed, og de ere tabte, skönt de endnu vare til på P. Syvs tid. Kvæder og viser vedbleve at leve deres af verden upågtede liv i deres hjemstavn på det lille folks tunge, uden at nogen, selv præster og andre dannede mænd der på øerne, videre ænsede dem, indtil min bedstemoders broder Jens Christian Svabo (født 1746) på en undersøgelsesrejse på Færøerne i 1781—82 benyttede lejligheden til at samle en hel del kvæder, som smukt afskrevne i tre dele blev afgivne til det store kgl. bibliothek, hvor de endnu findes. Dette arbejde var ikke uden betydning; skönt det ikke udrettede noget for selve folkeviserne til at vække interesse for dem eller bringe dem ud af den forglemmelse, som udenfor øerne var udbredt over dem, gav det dog anledning til, at Rask deraf lærte at kende lidt til den færøske sprogart, som han i et tillæg til sin »Vejledning til det Islandske« af 1811 gav oplysning om. Men da man så ved Lyngbys opdagelse i 1817 fik oplysning om, at der blandt de færøske kvæder var sange af værdi for Norden og hele den germaniske stamme, og biskop P. E. Müller havde henvendt sig til amtsprovst Hentze med anmodning om at interessere sig for dem, og denne så havde fået en skrivekyndig husmand Johannes Klementsens på Sandø til at optegne nogle af disse sange, så blev dette samlerarbejde ret sat i gang. Der findes på det kgl. bibl. en samling, foranstaltet ved Hentze, og en ved pastor J. H. Schröter, som vedblev at sysle med litterære færøske sager til sin død, besørgede oversættelser af Matthæus evangelium og af den islandske Færeyingasaga på færøsk og tog opskrifter af en mængde kvæder og viser og sagn. Disse mænds eksempel blev taget til følge af flere: Johannes Klementsens på Sand fortsatte for sin egen fornøjelse det for Hentze begyndte afskrivningsarbejde og fik en hel tyk bog kvæder, som

kom i Sv. Grundtvigs eje og nu opbevares på det store kgl. bibliothek under navnet „*Sandoyarbók*“. Bonden Hans Hansen på Fuglø samlede ligeledes en stor bog i folio med kvæder, „*Fugloyarbók*“, som blev foræret mig, og opskrifter af kvæder cirkulede nu fra ø til ø, fra bygd til bygd; man bestilte således rundt om kvæder fra Johannes Klementsens, der gjorde sig en lille forretning af udskrifter af sin store bog. Landkirurg N. Nolsö samlede også i to store foliobøger afskrifter af færøske kvæder. I året 1847—48 rejste jeg rundt på øerne for at opsøge og samle alle gamle sprog minder dér og bragte en stor mængde med mig tilbage. Jeg forfattede da en registratur over alle de forefundne færøske kvæder, som kunde antages at være gamle, med nogenlunde udførlig indholdsangivelse under 190 nummere, flere af disse med underafdelinger under det samme løbenummer, således 9 underafdelinger af Karlamagnuskvæderne, så at hele samlingen af færøske folkesange er meget omfangsrig, om den end ikke i tal kan måle sig med de danske folkeviser.

Det glædelige resultat af dette samlerarbejde på den færøske folkevises område er det storartede håndskrevne værk: „*Føroyja kvæði*, Corpus carminum Færoensium“, ved Sv. Grundtvig og Jörgen Bloch, i 16 tykke kvartbind, som nu bevares på det store kgl. bibliothek, og som indeholder alt, hvad der vides at eksistere af ældre og nyere folkeviser og skæmtekvad med tabellarisk oversigt over forskellige opskrifter, samling af omkvæder, meddelelse af de almindelige begyndelses- og slutningsstrofer i kvæderne, samt overgangene i dem til et nyt afsnit (*táttaskifti*) og meget andet, som der er udarbejdet, for at man med lethed der kan finde oplysning om, hvad man søger i kvæderne. Dette værk, som udførlig er beskrevet af cand. mag. Axel Olrik i »Arkiv for nord. filol.« VI, 1890, s. 246—261, omfatter 234 kvæder og viser i 8—900 opskrifter, tilsammen 70.000 vers. Da kand. Olrik tillige her har meddelt en fortegnelse over samtlige folkeviser med henvisning til, hvor de af dem findes, som ere trykte, samt en kort indholdsangivelse eller henvisning til den saga, som ligger til grund for flere af de utrykte, kan her henvises til denne gode anmeldelse af værket.

Med hensyn til disse færøske kvæder skal jeg endnu tilføje, at versemålet i dem almindelig er det samme som

i de danske kæmpeviser. De have tolinjede eller firelinjede vers med enderim, de sidstnævnte i 2den og 4de linje. I de tolinjede vers kan omkvædet komme bagefter verset eller også deles, den ene del af det imellem begge verslinjerne, den anden del bagefter, og siges omkvædet da at være *tvíflættað*. Der er afvigelser herfra i ganske enkelte kvæder. I Jósveins vise, s. 234, ere versene sekslinjede, hvoraf 1ste og 2den, 3dje og 6te, 4de og 5te linje have samme enderim. I Koralds (Konrads) kvæði, som man nu kun har meget forkvaklede, uforståede opskrifter af, er versbygningen mærkelig med enderim i alle linjer, og derfor anføres første vers af det her: »Ríkaldur ræður for langari lund | og keisarin fyri Saxlands grund | við ástum leiddi lystugt sprund | mætur unti menjar grund.« Omkvædet: »Mær var lyst og leik í lund | lat tær sorgir mildna fund | skulu so byrja á bønastund | bíða mín, tú hit væna sprund.«

Skönt det gamle bogstavrim er faldet bort i kvæderne, således som det brugtes i den oldnordiske versbygning, forekommer der dog ofte to eller tre ord nær efter hinanden med samme forbogstav for at give eftertryk og velklang. I det foran anførte vers af Koraldskvæði, især i omkvædet ses prøver derpå, som også i det bekendte kraftige omkvæde til Sigurdskvæderne: »Grani bar gullið av heiði, brá hann sínum brandi av reiði.«

Gamle digteriske omskrivninger og betegnelser findes ikke sjælden i kvæderne, f. eks. *benjardögg*, sår-dugg = blod, *benjarkolur*, sårpil = sværd, *brynjujúlv*, brynjedønning = kamp, *heljarmatur*, hels føde, o: døende mænd; i stedet for at sige: helten, N. N., nævnes hans navn med tilføjelse: „*íð væl kann randir rjóða*“, som vel kan farve skjolde røde med blod, og mange lignende.

Med hensyn til visernes tekst, som den af mig er redigeret, beklager jeg i Sjúrdarkvæði at have benyttet flere opskrifter og sammenarbejdet dem i stedet for kun at holde mig til én opskrift og følge den helt i gennem, hvilket jeg har gjort her i anthologien og i færøske kvæders 2den del. Hvor der i disse udgaver er foretaget nogen rettelse, er der overalt gjort rede for det i anmærkninger under teksten, og hvor en anden opskrift har haft betydelige afvigelser i indholdet fra den meddelte tekst, er dette oplyst i bemærkninger bagefter visen.

6. Det færøske sprog.

Ligesom Færøerne ligge ude i det store hav imellem Island og Norge, lidt nærmere Island, således er det og med sproget, som det nu tales på øerne, — det står imellem det islandske og de nynorske bygdemål — i grammatisk henseende nærmest islandsk, i udtale og tildels i ordforråd nærmere det norske.

Det færøske og det norske have haft lignende kår efter reformationen: dansk som kirkesprog, retssprog og undervisningssprog, danske lærebøger for ungdommen og opbyggelsesbøger for hjemmene, medens Islænderne vågede med troskab over deres gamle sprog og udviklede det på den gamle grund, så det endnu den dag i dag er ligt oldsproget; ved sit bogsprog, som har været fælles for hele landet, har Island samlet alle, selv i de mest ensomme bygder, under ét, og er derfor blevet befriet for de mange indbyrdes forskellige dialekter, som såvel i Norge som på Færøerne ere fremkomne på grund af mangelen på litteratur i folkets eget sprog.

I den ældre tid var skriftsproget på Færøerne det samme som på Island og i Norge. Der foreligger en del færøske breve og dokumenter fra det 15de årh., og i dem er sproget ikke at skelne fra det sprog, som forefindes i gamle norske og islandske breve, om end en sprogforsker ved meget nøje eftersyn kan finde en enkelt form i et færøsk håndskrift, som ikke findes andendsteds (jvf. P. A. Munch: *Norrønasprogets Grammatik*, Kra. 1847, s. 4 og 11). Efter den tid ere kun få spor til, at færøsk er blevet brugt i skrift; et dokument fra Færøerne af 1532 har prof G. Storm givet mig et facsimile af, samt oplysning om en lille kodex med en samling af gamle norske love, som har tilhørt lagmand Jon Heinesen i slutningen af det 16de årh. Lukas Debes, som udgav sin beskrivelse i 1675, meddeler s. 261 en officiel skål („*minni*“), der skulde udbringes af oldermanden ved gildet efter lagtingets slutning, og uagtet han gengiver den ved sin danske pen, se vi dog der gamle ord og former og ordstillinger i brug ved festlige lejligheder, f. eks. »Blæssen«, »hvert Witne« (o: *hvervetna*, overalt), »vær skullum«, »allum godum Mannum«, »Præstum oc Klærckum«, »det er Villie min Herre Kongis«, o. s. v.

Hvad angår det, som i den senere tid er skrevet på færøsk, da skrev Svabo nærmest i Vågødialekt, Schrøter i Suderødialekt (Math. ev. — dog eng f. ang) og Sydstrømdialekt (oversættelsen af Færingas.), Johannes Klementsens i Sandødialekt, Hans Hanssen i Norderødialekt, og hver, som optegnede kvæder, skrev i sit bydemål.

Da jeg så for henved 50 år siden blev opfordret til at meddele kvæder, sagn m. m. i Oldskriftselskabets skrifter og at forfatte en færøsk sproglære, følte jeg mig i den største forlegenhed, eftersom ingen af de brugte dialekter forekom mig at kunne benyttes som fælles skriftsprog og meddelelsesmiddel for alle øerne. Jeg indså, at valgte man en enkelt dialekts lydbetegnelse, vilde det være en uret mod de andre dialekters måske ligeberettigede krav for deres ejendommelige lydforhold, og gik man en anden vej til at danne et sådant skriftsprog, ved enten at vælge en etymologiserende retskrivning med tilnærmelse til den gamle, dér forglemte, eller en væsentlig fonetisk med udvalg af det i de forskellige dialekter, som forekom at være det rigtigste for et færøsk normalskriftsprog, da vilde der i begge tilfælde kunne rejses de samme indvendinger som mod forsøget på at danne et landsmål i Norge, at det var kunstigt og doktrinært (jvf. Knudsen: »det norske Maalstræv«, Kra. 1867, s. 182 fl.). Jeg valgte den etymologiserende skrivemåde, da den forekom mig at frembyde de største fordele for sproget, dersom det skulde have nogen fremtid for sig: ikke blot at meddelelser på færøsk herved blev lettere at læse for fremmede og tækkeligere af udseende, men også at Færingerne herved kom nærmere til de nærbeslægtede sprog: islandsk og dansk, fik lettere ved at tilegne sig det fælles i disse i stedet for at isolere sig ved at lade deres på forskellig måde forvanskede udtale give sig udtryk i skriftsproget. For at tage et eksempel, det gamle *ó*, der snart var gengivet som *ou* el. *ow* (Suderø), snart som *eu*, *öv* (Norderøerne) og foran to medlyd som *ö* (foran *gv* nordenfjords som *e* el. *æ*), syntes mig således tjenligt at beholde, da de enkelte dialekter måtte kunne finde sig igen og gå op i dette *ó*, nordenfjords med den egenhed ved udtalen af *ou*, som man også kan høre af denne tvetyd i Norge og Nordengland, f. eks. how (udt. höw).

Denne etymologiserende normalretskrivning er fulgt her i anthologien såvelsom i de to dele færøske kvæder,

fremdeles i alle stedsnavnene i den ny færøske matrikel, i alle i Sv. Grundtvigs DgF. optagne færøske folkeviser, i »Føringatíðindi« (et lille blad, der udkommer på færøsk i Thorshavn), i en ny oversættelse af Færeyingasaga på færøsk, i en hel del kvæder og sagn som feuilleton i »Færøernes Amtstidende Dimmalætting«, citerer i N. Winthers Færøernes Oldtidshistorie, o. fl. st., samt endelig i de foran nævnte *Føroyja kvæði* ved Sv. Grundtvig og J. Bloch. En såre stor fortjeneste af det færøske sprog har Sv. Grundtvig og J. Bloch indlagt sig ved det store værk: »Lexicon Færoense«, en færøsk kordbog i tre store foliobind i 15,000 artikler, der også er skreven med den etymologiserende normal-retskrivning. (Se A. Orlis foran nævnte artikel i »Ark. f. nord. fil.« VI.)

Da dette etymologiserende normalsprog har forekommet flere at ligge for fjærnt fra udtalen og være for vanskeligt for beboerne at tilegne sig og benytte i skrift, er der i den sidste tid fremkommet et forsøg på dannelsen af et nyt fonetisk normalskriftsprog ved stud. mag. J. Jakobsen og lærer D. Larsen, — nogle prøver af kvæder med denne retskrivning ere trykte som feuilleton i »Dimmalætting«.

For at få det færøske sprog oplyst så fyldig og nøjagtig som muligt her i anthologien, er det, at stud. mag. J. Jakobsen har meddelt en efter det færøske sprog afpasset lydskrift, lydskriftprøver, samt ved hvert enkelt ord i glossaret i klammer givet dets udtale i Sydstrømdialekt; et nærmere indblik i dets bygning er efterfølgende sproglære, med hensyn til hvis tilblivelse henvises til for-talen, bestemt til at give.

Sproglære.

Dialekterne.

Skönt Færøerne kun ere af ringe udstrækning, finde vi dog her flere sprogejendommeligheder på de enkelte øer; dialekterne kunne henføres til to hovedgrupper:

A. **Søndenfjordsmålet**, som strækket sig syd for Skopenfjord (der skiller Sandø og Strömø) over Suderø, Dimun, Skuvø og Sandø og omfatter noget over $\frac{1}{4}$ af befolkningen. De vigtigste kendemærker for Søndenfjordsmålet, som spalter sig i de to hovedgrene: **Suderømål** og **Sandømål**, ere: 1) en fyldigere, mere klingende konsonantudtale end i de øvrige dialekter, og en renere udtale af selv- og tvelydene; 2) overgangen af *p, t, k, kj* (udt. som eng. ch) i ind- og udlyd til fuldstemt *b, d, g, gj* (udt. som eng. j), som: *dreba, drab* f. *drepa, drap, eda, ád* f. *eta, át, rega, rag* f. *reka, rak, krøgja* f. *krækja*; 3) bevarelsen af *a* i forbindd. *ang, ank*, som nordenfjords *o*: norden for Skopenfjord eller i de øvrige færøske diall. ere gåede over til *eng, enk* (*æng, ænk*), som: *mangur, blankur*; 4) udtalen af *ó* i lang stavelse som *ou* (*áu*), i kort enten som det åbne *o* el. *å* eller med sin oprindeligere lyd *ou* (nordenfjords *ö*), som: *bróðir* udt. *brouir, bóndi* udt. *boundi* el. *bondi* (*båndi*); ligeledes 5) en tydelig udtale af *y*'et i kombinationen *ey* (udt. *æi*) i kort stav. hvilket *y* ofte falder ganske bort i udtalen nordenfjords, som: *leyst, eydna* (on. *laust, audna*), udt. *læist, æidna*; 6) udtalen af *ei* som *ai*.

Af egenheder ved Suderømålet, som står temmelig særskilt, måbemærkes: 1) *e* for *æ*, som: *lera* f. *læra* (udt. *læara*), *lerdi* (udt. *lærdi*) f. *lærdi* (udt. *lærdi*), undertiden også for *a*, som: *fedir* f. *faðir*; 2) manglen af åbent *ö*, således: *dvørgur* f. *dvörgur, færdi* f. *fördi*; 3) manglen af *j* og *v* foran endelser, der begynde med selvlyd (*i* og

u) eller foran et stumt *ð* el. *g* med efterfølgende *i*, *u*, som: *áin*, *fáur*, *feðir* (udt. *feir*), i de andre diall.: *ájin*, *fávur*, *faðir* (udt. *fæajir*); 4) bevarelsen af *t* og *d* i forbindd. *tj*, *stj*, *dj*, som på Sandø og nordenfjords — når undtages en part af Norderøerne og Østerøen — ere blevne til *kj*, *sj*, *gj*; 4) den delvise overgang af *gj* til *j*, som: *jörði* f. *gjörði* (*gjörði*), *jørð* f. *gjørð* (*gjörð*); omvendt *gj* for *j*, som: *gjørð* f. *jørð* (*jörð*); 6) udtalen af *nn* som *dn* efter en lang selvlyd: *kúdna* f. *kúnna*, *ádna* f. *ánna*; 7) forkortelse af selvlyden foran *p*, *t*, *k* med efterflgd. *l* og *r*, som: *aggrar* f. *akrar*, *ebbli* f. *epli*, *beddri* f. *betri*; 8) *o* (*á*) foran *gv*, som *rogva* (Sandø og nordenfjords *regva*), *ro*.

Af egenheder ved Sandømålet må bemærkes: 1) bevarelsen af *ei* (udt. *ai*) foran en del medlydsforbindd. i flere ord, hvor denne tvelyd i de andre diall. er gået over til *o* (*á*), som: *eingin* (nordenfj. og Suderø: *ongin*), *neikta* = *nokta* (on. *neita*), *sleiktur* = *sloktur*; 2) i østbyggerne den delvise bevarelse af endelsen *-um* for det alm. *-un*, som: *börnunum*, *húsunum*.

B. **Nordenfjordsmålet** (over alle øerne norden for Skopenfjord) med bevaret *p*, *t*, *k*, *kj* i ind- og udlyd samt med *eng* og *enk* for *ang*, *ank* (*mengur*, *blenkur*); det spalter sig i **Sydstrømdialekten** og **Norderødialekten**.

1. Sydstrømdialekten strækker sig over Sydstrømø, Vågø, Nolsø, Hestø og Kolter og omfatter henimod $\frac{1}{4}$ af befolkningen; fælles kendemærker for denne diall.'s grene ere: 1) udtalen af *ó* i korte stav. som *ö* (*bóndi*), foran *gv* som *e* (*æ*) (*sjógvur*); 2) udt. af *ei* som *ai*; 3) *tj*, *stj* og *dj* til *kj*, *sj* og *gj* (*kjóvvur*, *sjala*, *gjúpur* = *tjóvvur*, *stjala*, *djúpur*).

På Vågø bliver 1) foran *a* (eller stumt *ð* el. *g* med eftflgd. *a* el. *æ*) *a* og *æ* til *æi* og *á* til *ou* (*áu*), som: *i hagan*, *skaða*, *læa*, udt. *hæian*, *skæia*, *læia*; *Váar*, *fáa*, udt. *Vouar*, *foua*; 2) *ó* i lang stav. til *œu* (*öu*): *bróðir* udt. *brœuir* (*bröuir*).

På Nolsø 1) *ei* f. *o* (*á*) foran en del medlydsforbind. som: *eingin*, 2) *ó* i kort stav. som *á* (*bóndi*).

2. **Norderødialekten** strækker sig over Norderøerne, Østerø og Nordstrømø og omfatter halvdelen af befolkningen; fælles kendemærker for denne diall.'s grene ere: 1) udt. af *ó* i lang stav. som *öu* el. *œu*: *bróðir* udt. *bröuir*, *brœuir*, i kort stav. som *ö*: *bóndi* udt. *böndi*, foran

gv som *e* (æ): *sjógvur* udt. *sjegvur*; 2) udt. af *ei* som *oi* (*ái*): *bein* udt. *boin*.

Af fælles kendemærker for Østerø- og Norderøområdet, der udgør denne dialektgruppes egenlige bestanddel, må bemærkes: 1) mindre diftongeret udt. af *á*, *a* og *æ* i lang stav. end i de øvrige diall., meget ofte rent *a* for *á* og rent *æ* for *a* og *æ*; 2) en gennemgående mere åben udt. af *i* og *y*, omtr. = *yi*, *yj*, end i de øvrige diall., hvor udtalen ligger nærmere ved *ui* (*liv*, *lysa*); 3) den delvise bevarelse af *t* og *d* i forbindd. *tj*, *stj*, *dj*; 4) et i det hele mere slæbende tonefald.

Det, hvori disse diall. afvige fra hverandre, angår især lydlæren; i formlæren, den egenlige sprogbygning, er der enhed imellem dem; dog kan brugen af 1. og 2. persons stedo. i flertal i så henseende tjene som kendemærke på dem. I Norderødialekten gives der både tot.- og flt.-former af disse ord (med flert.'s betydning), *vit*, *vær* og *tit*, *tær*; i de andre har man kun det ene af dem (*vit*, *tit*) til at hjælpe sig med; ja, på Suderø har man endogså taget genstandsformen af totallet til at udtrykke »vi« og »I« (*ogur* og *tygur*). Ord og udtryksmåder kunne undertiden være særegne for en enkelt ø eller bygd.

Lydlære.

A. Bogstavernes udtale.

§ 1. Selvlydene ere: **a, á, e, i, í, o, ó, u, ú, y, ý, æ, ø, ø;** tvetydne: **ei, ey, oy**. Selvlydene have for det meste en dobbelt udtale: 1) en åben i korte stavelser, d. e. hvor selvlyden bliver efterfulgt af to eller flere medlyd, når disse ikke ere *ðr*, *rð*, *ðj* og *ðl* (hvor *ð* ikke høres), samt *kl*, *kr*, *pl*, *pr*, *tr*, *kj*, *tj*, *sj*, og 2) lukket i lang stavelse, d. e. hvor en betonet selvlyd ender en stav., eller kun en enkelt medlyd følger efter, samt foran de ovennævnte *ðr*, *rð* o. s. v.

a udtales som rent *a* i enhver kort stavelse samt i alle ubetonede endestavelser, f. eks. *andi*, ånde, ånd; *marka*, mærke. I en lang stavelse udtales det på Norderøerne og Østerøen som dansk *æ*, på de øvrige øer

som et sammensmeltet *æa* (i én stavelse), dog således at *a*-lyden er den fremherskende, f. eks. *flag*, *græstörv*, *hagi*, udyrket mark, *skarð*, bjærgkløft, udt. *flæa*, *hæaji*, *skæar*.

á udtales, når det står i en lang stavelse, på Norderøerne og i flere bygder på Østerøen som et langtrukket *a*, f. eks. *ár*, år; *bátur*, båd; på de andre øer lyder det som et sammensmeltet *åa* (i én stavelse), dog med fremherskende *a*-lyd; på Vågø udtales denne lyd bredest: *áar*, *báatur*. I en kort stavelse udtales det på Norderøerne og Østerøen som et meget åbent *å* eller undertiden som *a* (der kan have en svag bilyd af *o* el. *u* efter sig), men på de andre øer som rent *å*, som: *áttri*, ejede, *sátt*, forlig.

e er åbent (= *æ*) i en kort stavelse, som *errin*, stolt, *brestur*, knald, lukket i en lang, f. eks. *hevur*, har, *ferð*, en rejse.

i lyder, når det er kort, som dansk *i* i »spinde«, f. eks. *sigla*, sejle, *stinga*, stikke, men når det er langt, som dansk *i* i »smile«, f. eks. *til*, til, *skin*, skin. Som udlyd i ubetonede endestavelser er det mere åbent, nærmende sig noget til *e*, f. eks. *koddi*, en pude, *kravdi*, krævede. Når *á*, *æ* el. *ø* står umiddelbart foran *i*, indskydes i udtalen et *j* foran *i* (jf. hermed udtalen af *ð* og *g* nedenfor); f. eks. *smáir* (læs: *smájr*), små; *træið* (læs: *træjð*), træet; *bøin* (læs: *bøjin*), marken; således og i gutlandsk (som *e*, et hunfår, *ejí*). På Suderøen høres dette indskudte *j* sjælden.

í lyder i en lang stavelse som *yi* (*yj*) el. *ui*, f. eks. *hví*, hvorfor, *líva*, beskærme. I en kort stavelse har det en mindre bred lyd, *skírdi*, døbte. I de dalske, den gutlandske og nogle norske diall. udtrykkes dette *í* ved *aj*, *æj* og *ej*.

o er åbent (= *å*) i en kort stavelse, som *tosti*, tørst, *smokka*, glide ned, lukket i en lang, som *brot*, et brud, et stykke, *troka*, trænge på.

ó udtales i en lang stavelse som *ou* el. rettere *áu*, men i Norderødialekten (samt på Vågø) som *öu*, *æu* (jf. Nordmændenes udtale af *ou* (*au*), samt gutlandsk, hvor man nu siger *stæurar*, stor, *ðjæur*, et dyr), f. eks. *ósi*, en flodmunding, *bjóða*, byde. I en kort stavelse lyder det i Søndenfjordsdialekten som *å* el. *ou*, f. eks. *stórt*, stort, *dóttir*, datter, læs: *stárt*, *dáttir* el. *stourrt*, *douttir*; men derimod nordenfjords som *ö*, altså *stúrt*, *döttir*.

Som udlyd får det et *gv* efter sig, f. eks. *klógv* f. *kló*, en klo, *sjógvur*, sø; ligeledes når ordet ender på *óv* el. *óg*, som *hógv* for *hóv*, mådehold, *nógv* f. *nóg*, meget; men kun på Suderøen udtales dette *ógv* som *ogv* (*ougv*), på Sandø og nordenfjords lyder det *egv* (*klegv*, *negv*).

u lyd er som det danske *u*, enten det korte som i »hun«, f. eks. *upp*, op, *stuldur*, tyveri, eller det lange, som i »hus«, f. eks. *duga*, at due, *hurð*, en dør. I ubetonede endestavelser lyder det som *o* eller en mellemlyd mellem *o*, *ö* og *ø*, f. eks. *flutu*, de flød, *gjóstur*, törrende blæst. Når *á*, *æ*, *ø* el. *ö* står umiddelbart foran *u*, indskydes i udtalen foran *u* et *v* (jf. nedenfor udtalen af *ð* og *g*), f. eks. *smáur* (læs: *smáuvur*), liden, *bour* (læs: *bóuvur*), indmark; dette indskudte *v* høres ikke på Suderø.

ú i lang stavelse lyder som norsk *u* med et efterslag af dansk *u* (eller som *yv*), f. eks. *nú*, nu, *hús*, hus (i gutlandsk og nogle vestnorske diall. lyder det endnu bredere, da det her hedder *hæus*, *heus*). I en kort stavelse lyder **ú** alm. som dansk åbent *y*. Som udlyd får det ofte, ligesom *ó*, et *gv* efter sig og har da en åben *i*-lyd (på Suderø træffes endnu udtalen *yg*), som: *búgv* (udt. *bigv*), bo, *trúgvur* (udt. *trigvur*), trofast, *kúgv* (udt. *kigv*, ikke *tsjigv*), ko.

y udtales ganske som *i*, f. eks. *tyggja*, tygge; *synir*, sønner.

ý udtales ganske som *í*, f. eks. *krýndur*, kronet, *mýs*, mus (ft.).

æ udtales ganske som *a* (se ovf.) og sammenblandes derfor med dette overalt undtagen på Suderø, hvor det lyder som *e* eller dansk *æ*; eks. *klæðir*, klæder, *rættur*, rigtig. Det svarer til on. *æ* og *é*.

ö er åbent i en kort stavelse, som: *snöggur*, glat-håret, lukket i en lang, som: *öl*, øl.

ø (omlyd af *ó*) udtales nu på samme måde som *ö* (omlyd af *a*), *botur*, bøder, *störri*, større.

§ 2. De egenlige tvelyd ere: **ei**, **ey** og **oy**.

ei lyder som *ai* i Sydströmø, Vågø og de sydligere øer, på Suderø dog ikke fuldt så åbent; i Nordströmø, Østerø og Norderøerne udtales det som *oi* (*ái*), hvorpå der ifølge Strömborg*) også findes eksempler i Götarike, idet *bein*, et ben, her udtales *boin*, hvorimod man på

*) Svensk språklära, Stockholm 1852, s. 8.

Gulland og i nogle norske diall. finder det udtalt *ai* ligesom på den sydlige halvdel af Færøerne, *bain*. Eks. *tveir* (læs: *tvair*), *leita* (læs: *laita*), lede, søge.

ey udtales overalt på øerne som *ei* (*æi*) i en lang stavelse, f. eks. *fleytir*, flødeskum, *heysur*, et hoved. I en kort stavelse udstødes ofte nordenfjords (især i Sydströmödiäl.) *y*-lyden ganske i udtalen, f. eks. *leyst*, løst (af *leysur*), *steyrvongur*, en vingebrudt fugl, læs: *lest*, *stervongur*. Denne tvelyd svarer til isl. *au*.

oy udtales overalt som *oi* (*äi*) og bliver derfor på de nordlige øer blandet sammen med *ei*; eks. *loysa* (af *leysur*), at løse; *goymsla*, varetægt. I en kort stavelse høres stundom kun *o*, dog kun foran *g* og *k* forbundet med en anden medlyd, f. eks. *bláoygdur* (læs: *bláogdur*), blåöjet.

§ 3. Medlydene ere: **b, d, ð, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v** og **x**, af hvilke blot følgende have noget særegent ved udtalen:

d udtales meget hårdt i enden af en stavelse, f. eks. *skuld*, skyld, *rinda*, betale. I begyndelsen af en stavelse lyder det som i dansk; dog antager *dj* i reglen den samme hviskende udtale som *gj*, f. eks. *djarvur*, djærv.

ð udtales allevegne undtagen på Suderø som *j* foran *i* (medmindre en *u*-lyd: *u, ú* el. *ó* går foran det) samt efter *i*-lyd (*i, í, y, ý, ei, ey, oy*), f. eks. *loðin*, lådden, *liður*, et led, *byður*, byder, *leiða*, lede, føre (udt. *lojin*, *lijur*, *buijur*, *lajja*); ligeledes allevegne, undtagen på Suderø, som *v* foran *u* (når ingen *i*-lyd, se ovf., går foran), samt tildels el. oftest som *w* efter en *u*-lyd (*u, ú, ó*), f. eks. *veður*, vejr, *mudur*, en mund, *búðir*, boder, *góðir*, gode (udt. *vevur*, *muvur*, *búvir*, *gouvur*). Mellem to selvlyd, af hvilke ingen hører til *i*- el. *u*-lyden, eller når det står i udlyd, udtales det ikke, hvilket ligeledes er tilfældet, når det står ved en anden medlyd, f. eks. *vada*, vade, *í sudri*, i syd (udt. *væa*, *suri*). På Suderøen er **ð** næsten ganske forsvundet i udtalen, undtagen i endelsen *-aður*, hvor det almindeligvis lyder som *v* og undertiden træffes hærdet til *d*, f. eks. *mánaður*, en måned (læs: *mánavur*, *mánadur*). På Norderøerne træffes **ð** enkelte steder hærdet til *d*, som: *doydi* ved siden af *doyði*, døde, *róðu* ved siden af *róðu*, roede. Datiderne *hevði*, havde, *legði*, lagde, og *segði*, sagde, udtales overalt *hæiji*, *læiji*, *sæiji*.

g lyder hårdt foran *a, á, í, o, ó, u, ú, ý, æ, ö, ø, ei* og *oy*, f. eks. *gøðska*, godhed, *geiri*, en klud, *goysa*, styrte frem. Foran *e, i, y, ey* udtales det omtrent som engelsk *g* el. *j* i *George, joy*, f. eks. *genta*, en pige, *gima*, have afsmag (om kød af væderlammene i brunsttiden), *gyrða*, omgjorde, *Geyti*, Gauti; således også regelm. foran et *i*, der tilhører endelsen, når der foran det den foregående stavelse sluttende *g* går en anden medlyd, som: *borgin*, borgen, slottet, *hyggin*, forsigtig, *veingir*, vinger, *undir fargi*, i presse o. fl. Den samme hvislelyd har *gj* foran en af hårde medlyd, f. eks. *gjálvur*, oprørt sø, *eggja*, opægge. På Suderøen og Sandøen høres ofte en mindre hvislende udtale af *gj*, som på den førstnævnte ø kan gå over til et fyldigt *j*, som: *gjenta, jenta*. Når et enkelt *g* kommer imellem to selvlyd, høres det ikke i udtalen, men der indskydes ved en *i-* el. *u-*lyd et *j* el. *v*, undtagen på Suderøen, ganske på samme måde som ved *ð* (se ovenfor). I nogle enkelte bygder på Suderøen har i sidste tilfælde *g* tildels bevaret sin gamle aspirerede lyd, f. eks. *dagur*, i Sumbø *dægghir* og *dæir*. Står et enkelt *g* i enden af et ord, høres det ikke (som *trog*, et trug), hvorimod det lyder meget hårdt foran visse medlyd, som: *dags*, dags (ef. af *dagur*), læs: *daks*. Undertiden (som på Suderø) antager *g*, når det kommer foran *n*, en nasaleret udtale, f. eks. *logn*, vindstille, læs: *logn* og *longn*. I en del fortids tillægsformer går *g* over til *d*, hvor det kommer til at stå foran *n*, f. eks. *dridnir* af *drignir*, dragne.

h har kun noget ejendommeligt i udtalen, når det står foran *j* el. *v*, idet *hj* og *hv* udtales som *kj* og *kv*, f. eks. *hjá*, hos, *hjó*, huggede (dog er det i ordene *hjarta*, hjærte, *hjörtur*, hjort, og *hjálpa*, hjælpe, blevet stumt); *hvalur*, hval.

k udtales hårdt undtagen foran *e, i, y* og *ey*, hvor det lyder som *ch* i engelsk *chance*, f. eks. *kelda*, kilde, *kistil*, lille kasse, *kyssa*, kysse, *keypa*, købe. Foran disse selvlyd udtales *sk* som eng. *sh*, f. eks. *skefta*, sætte skaft på, *skeyti*, en klud. Den samme hvislende lyd har *kj* og *skj* foran de hårde selvlyd, som: *kjaftur*, kæft, *skjóta*, skyde. På Suderøen træffes oftere en mindre hvislende udtale af *k* foran *e, i, y, ey* og af *kj* foran andre selvlyd.

ll lyder som *ddl*, f. eks. *fjall*, fjæld, *kallur* (egl. *karlur*), mand, læs: *fjaddl, kaddlur*.

nn udtales efter en tvelyd som *ddn*: *seinni*, senere, *oynna* og *oynni* (gf. og hf. af *oyggj*, en ø, i den bestemte form); på Suderøen også efter en lang selvlyd. Ellers lyder *nn* altid som *nn*.

r udtales med tungespidsen; **rn** udtales sædvanlig *ddn*, f. eks. *björn*, en bjørn, *orna*, blive varm, læs: *ljöddn*, *oddna*. I enkelte ord udtales *rn* derimod som *rn*: *örn*, en ørn, *torn*, et tårn, *árnur*, en arne, *hyrni*, et hjørne; ligeledes overalt, hvor forbind. *rn* er opstået ved udstødelse af en selvlyd, der har stået imellem dem, f. eks. *farnir*, farne, ft. af *farin*. I ft. af navneordene med det bestemte kendeord bortfalder *r* sædvanlig i udtalen, f. eks. *akrarnir*, agrene, *göturnar*, stierne. Dog høres det i flertalsendelsen *ur* af den stærke böjning, når det bestemte kendeord sættes til, således i: *bøkurnar*, bøgerne, *bröðurnir*, brødrene, men almindelig foretages her en omsætning, således: *bökrinar* f. *bøkurnar*, *bröðrinir* f. *bröðurnir*; efter de lange selvlyd udtales det her atter som *ddn*, f. eks. *kýrnar*, køerne, *tærnar*, tæerne, *klørnar*, kløerne, læs: *kýddnar*, *taddnar*, *klöddnar*, idet de lange selvlyd her forkortes i udtalen.

tj og **stj** udtales sædvanlig som *kj* og *skj*, f. eks. *tjörn*, et kær, *stjörna*, en stjerne. På Suderøen og tildels på Østerøen og Norderøerne er der endnu tydelig forskel på *tj* og *kj*, *stj* og *skj*.

vn bliver foran en anden medlyd gerne til *mn* el. *m*, f. eks. *javnt*, jævnt, *nevndur*, nævnet, i hurtig udtale: *jamt*, *nemdur* (omvendt ofte *mn* til *vn*, se medlydsforandringer § 14).

Når tre (fire) medlyd støde sammen i enden af en stavelse, udtales i almindelighed kun to (tre) af dem, f. eks. *jarpt*, brunt, af mellemfarve (hverken mørkt eller lyst, om hår), *eingilskt*, engelsk, *fyldi*, fulgte, læs: *jart*, *eingilst*, *fyldi*; *Vatnsbrekka*, brinken ved indsøen, læs: *Vansbrekka*, *sigldi*, sejlede, læs: *sildi*. Når *skt* står i en betonet stavelse, foretager man en omsætning deraf til *kst* for at kunne udtale alle medlydene, f. eks. *danskt*, dansk, *beiskt*, besk, *frískt*, frisk, *treskti*, tærskede, *ynskti*, ønskede, omsættes til: *dankst*, *beikst*, *fríkst*, *treksti*, *ynksti*. Denne omsætning af *sk* findes også i det norske folkesprog (se Aasens grammatik, s. 71).

Lydovergange.

a. Selvlydsforandringer.

§ 4. Omlyd bevirkes enten ved *i* eller *u*. Ved *i*-omlyden, som består i, at et *i*, *j* (der i den nuværende sprogperiode kan være bortfaldet) eller *ur* f. *ir* (i flertalsendelsen af navneordene og 3. pers. ent. nut. af de stærke udsagnsord) indvirker på den foregående selvlyd, bliver:

a til *e*, f. eks. *mann*—*menni*, et menneske; *bardi*—*berja*, banke; *draga*—*dregur*, drager.

á til *æ*: *bráður*—*bræði*, hastighed; *lúgur*—*lægr*, lavere; *ráða*—*ræður*, råder.

u til *y*: *dun*—*dynja*, larme; *stuttur*—*styttri*, kortere; *sund*—*innan syndis*, imellem øerne.

o til *y*: *sonur*—*synir*, sønner; *sorg*—*syrgja*, sørge,

o til *e*: *koma*—*kemur*, kommer; *troða*—*treður*, (sjælden).

ó til *ø*: *bók*—*bøkur*, bøger; *stórir*—*störri*, større; *róa*, *rógva*—*rør*, ro.

ó til *ý*: *ból*—*býli* (i sammensætningerne *einbýli*, en ensomt liggende gård, og *margbýli*, en vel befolket bygd); *mór*, *mógvur*—*mýri*, mose.

ú til *ý*: *mús*—*mýs*, mus; *hús*—*hýsa*, huse; *súpa*—*sýpur*, søber.

jó til *ý*: *ljós*—*lýsi*, lys, tran; *sjón*—*sýni*, fremviser; *bjóði*—*býður*, byder.

jú til *ý*: *djúpur*—*dýpi*, et dyb; *ljúgva*—*lýgur*, lyver. oprindeligt *au*, hvorfor færøsk har *ey*, til *oy*: *feyk*—*foykja*, lade fyge (rense korn); *leypa*—*loypur*, løber; *leysur*—*loysi* (som *eldloysi*, mangel på ild).

U-omlyden har kun indvirkning på et foregående *a*, som bliver forandret til *ö*, når et *u* eller *v* følger efter (undtagen i endelsen *ur*) eller *för* har fulgt efter, f. eks. *garður*—*gördum*, gærder; *navn*—*növn*, navne; *spakur*—*spök*, spag. Undtagelse: foran *n* og *m* bliver dette omlydte *a* ikke *ö*, men *o*, f. eks. *vanur*—*von*, vant; *annar*—*onnur*, anden; *samur*—*som*, de nsamme; *lamb*—*lomb*, lam; dog høres i nogle ord på Suderø *ö*, f. eks. i *önnur* = *onnur*.

§ 5. En anden forandring ved selvlydene er aflyd, som findes i de forskellige tider af de stærke udsagnsord, f. eks. *finna*, *fann*, *funnið*, at finde. Efter selvlydenes veksel deles udsagnsordene i seks klasser.

§ 6. Brydning finder sted som i det islandske, idet oprindeligt *e* bliver brudt til *ja*, der atter ved omlyd bliver til *jö*, når en *u*-lyd følger (eller *för* har fulgt) efter, f. eks. *bjartur*, *björt*, skinnende, men *birta*, at oplyse eller få til at lue; *fjörður*, *fjarðar*, en fjord, men i hf. ent. og nf. flt. *firði* og *firðir*, idet den oprindelige selvlyd i disse tilfælde er bleven *i*.

§ 7. Udvidelse af *e* til *ei* indtræder foran *ng* og *nk*, som i det nyere islandsk, hvorimod de øvrige udvidelser af *ang*, *ing*, *ung*, *yng* o. fl. til *áng*, *íng*, *úng*, *yng* ikke forekommer i færøsk; f. eks. *leingi*, længe, *dreingir*, drenge, *beinkir*, bænke. Dette *ei* forandres næsten altid til *o* foran *ng* og *nk*, når der ikke følger et *i* eller *j* umiddelbart efter, f. eks. *longur*, længer (højere grad af *leingi*), *drongur*, dreng, *tonkti*, tænkte; også som regel i enkelte ord, hvor *i* eller *j* følger efter *ng*, *nk*, som: *ongin*, ingen (Sandø og Nolsø: *eingin*), *tonkja*, tænke (Sandø og Nolsø: *teinkja*). I 3dje klasse af de stærke hunkönsord flt. på *ur* beholdes *e* foran *ng* og *nk*, som *stengur*, *henkur* (af *stong*, *honk*), og ligeledes i Nordenfjordsdialekterne, hvor *eng* står i stedet for *ang*, *enk* for *ank*, som *lengur* for *langur*, *tenki* for *tanki*. Overgang fra *ei* til *o* findes også i flere ord, hvor *ng* eller *nk* ikke følger efter, som: *rokna* f. *reikna*, regne, gøre regnestykke; *gorfuglur* f. *geirfuglur*. Herved kommer dette *o* let til at sammenblandes med det omlydte *a*, der også foran *ng* bliver til *o* istf. til *ö*.

For øvrigt modtage selvlydene ingen udvidelse undtagen foran *l* med en anden medlyd bag efter, f. eks. *hálsur*, hals, *úlur*, ulv, *hálmur*, halm o. s. v.

§ 8. Foran *ð* og *g* bliver i almindelighed *e* torandret til *i* og *o* til *u*, undtagen i kombinationerne *eðu*, *egu*, *oði*, *ogi* og tildels *eði*, *egi*, *oðu*, *ogu*; dette grunder sig på Færingernes udtale af *ð* og *g* som *j* eller *v*, hvorved der foretages en assimilation af *ej* til *ij* og *uv* til *uw* (*uw*). Eks.: *níðan* f. *neðan*, nedenfra, op; *miga* f. *mega*, måtte, kunne; *logi* (læs: *loji*), gf. *luga* (læs: *luva*), lue; *bodi* og *bogi* (læs: *boji*), gf. *buda* og *buga* (læs: *buva*), henholdsvis blindt skær og bue; — *vegin* og almindeligere *vigin* af *viga* (*vega*), veje, dræbe, *dregil* og *drigil*, lang strimmel (derimod: *vegin* af *vegur*, en vej, *spegil*, et spejl); *nudum* af *nuda* (*noda*), men: *bodum* af *bod*, bud. For *bodi* og *bogi* træffes også formerne *budi* og *bugi*.

§ 9. *ang* forandres nordenfjords til *eng* ligesom nogle steder i Island, f. eks. *langur*, nordenfj. *lengur*, *ganga*, nordenfj. *genga* (dog har man en følelse af, at dette *e* ikke hører hjemme her, da *g* udtales hårdt, skönt *e* følger efter). Ligeledes bliver *ank* nordenfj. til *enk*, som: *blenkur*, blank.

§ 10. *ö* bruges i færøsk, hvor islandsken har *e*, når *dv*, *hv*, *kv*, *tv* og *sv* går foran, ikke alene i ord som: *dvörgur*, en dværg, *hvöllur*, gjaldende, stærkt lydende, *svömnur*, søvn o. s. v., men også i sådanne ord, hvor man på grund af et efterfølgende *i* eller *j* ifølge reglerne for i-omlyden også i færøsk skulde vente *e* for *ö*, f. eks. *dvölja*, opholde, for *dvelja*, da roden er *dval* (i datiden hedder det *dvaldi*); *hvölja* (af *hvalur*), hvalhud; *svörja*, sværge; *svölgja*, svælge. Det foregående *v* har altså her fået overhånd over det efterfølgende *i*, så det må betragtes som en slags u-omlyd. En lignende fremadvirkende omlyd påviser Schleicher i »Die fornenlehre der kirchenslawischen sprache«, s. 90, at finde sted (ved i-omlyd) i de slaviske sprog.

§ 11. *i* foran en anden selvlyd går ikke over til *j*, som i isl. foran *a*, men antager et hvislende udtalt *ggj* efter sig, således: *triggjar* (isl. *þrjár*), hærdet ligesom ef. af dette ord i isl. *þriggja*; fremdeles: *figgja*, hade, *liggja*, låne, *siggja*, se (isl. *fjá*, *ljá*, *sjá*); *liggi* (isl. *ljár*), en le; *kliggjasteinar* (isl. *kljústeinar*), de stene som bruges til at stramme garnet i den gamle nordiske væv; ligel. *figgjar* (isl. *fjár*), ef. ent af *fæ*, *fæ*, gods, og *kniggja* (isl. *knjá*), ef. flt. af *knæ*, *knæ*; *niggju* (isl. *núu*), *ni*; også i udlyd som; *kviggj*, hvileplads for kvæget. — På samme måde bliver *y* el. *ýj* i udlyd el. foran en selvlyd til *yggj*, som: *nýggjur* (isl. *nýr*), *ny*; *spýggja* (isl. *spýja*), *spy*; *skýggj*, en sky (men *skýdráttur*, vindens træk i skyerne). Derimod *hvi*, hvorfor (ikke: *hviggj*), *i*, *i*, *tí*, *fordi*, o. fl.

§ 12. *æ* sammenblandes ofte med *a*, da de to selvlyde udtales éns; således hører man *von* for *væn* (også: *vøn*), huk. af *vænur*, *væn*, skön, ved sammenblanding med *vanur*, *von*, sædvanlig, vant.

§ 13. *ei*, (*ey* og) *oy* får i udlyd og foran en endelse, der begynder med selvlyd, *ggj* efter sig, som: *deiggj*, *dej*; *oyggj* (*oy*), en *ø*; *hoyggj*, *hø*, men *hoy-bendil*, *høbånd*; *troyggja* (af *troyja*), en *trøje*; *heyggjur* af *heygur*, en *høj* (begge former forekomme), men: *heygdyr*, *højens*

dör. — I poesi forekomme dog ofte former som *oy*, en *ø* (*oyggj*), *moy*, en *mø* (*moyggj*) o. l.

oy udstødes i ord som: *Føringur*, mand fra Færøerne, *Sandingur*, mand fra Sandø, o. l. for: *Føroyingur*, *Sandoyingur*.

b. Medlydsforandringer.

§ 14. *ð* bliver i en del ord forandret til *g*, når et *r* følger umiddelbart derefter, f. eks. *veður*, vejr, deraf: *vegrid*, vejret, og at *vigra*, blive godt vejr; *veður*, en væder, er bleven til *vegri* el. *vegrur* undtagen i sammensætninger som: *veðurlamb*, et væderlam, *veðrargjólingur*, årgammel væder, ikke *vegraggjól*. (skönt *ð* og *r* her komme sammen); *leður*, læder, *legrið* (el. *leðurid*), læderet; *ægr*, en blodåre, af *æðr*; *negra* (i *negra*), nedre, f. *neðra*, ik. af *neðri*, *niðari*; *sygsti*, sydligst. I analogi hermed *yksti* og *ytsti*, yderste. I stednavnet *Jadar* have vi den samme overgang: *á Jagri*, på Jæderen (i enkelte norske diall. bliver *ð* her til *j*, som: *vejr*, *lejr*, *Jajr* o. s. v. Aasens gramm. § 102).

ð går over til *d* foran *d* og *n*, samt i 1. og 2. klasse af de svage udso. i dat. og fort. tillægsf., f. eks. *ræða*, indjage skræk, *ræddi*, *rætt*; *heidin*, hedensk, *heidnir*; *staðin*, moden, *staðna*, blive tør (om fisk); *virða*, sætte pris på, *virði*, *virður*; *hyggja*, sé, *hugdi* (herfra undtages dog datiderne *hevði*, *legði*, *segði*, men i ft. *hövdu*, *lögdu*, *sögdu*, fort. tf. *havður*, *lagður*, *sagður*). Foran *l* bliver *ð* enten til *d* eller assimileret med *l*, f. eks. *brútleyp* eller *brúlleyp*, bryllup (af *brúður*, en brud), i begge tilfælde udtalt ens. Hvor *ð* og *l* ere komne sammen ved udstødelse af en mellemstående selvlyd, finder denne overgang ikke sted, f. eks. *stuðlar*, støtter (*stuðul* el. *stuðlur*); *biðlar*, bejlere (af *biðil* for *biðilur*). Medens islandsken har *ð* efter *g* og *f* (fær. *v*), har færøsk *d*, f. eks. *byggd*, isl. *byggð*; *trygd*, isl. *tryggð*; *hövdingi* og *hövdingur*, isl. *höfðingi*. Foran *g* og *k* bliver *ð* assimileret, f. eks. *makkur* for *maðkur*, en madike; *blíkka* f. *blíðka*, gøre blid; *blógga* f. *blóðga*, såre; ligeledes foran *t*, f. eks. *góður*, *gott*; *fríður*, *frítt*, smukt; undertiden foran *v* som *mivvað* f. *miðvað* el. *midvað*, det midterste vadested (af *miður*, *medius*). I *hövur*, et hoved, *higar*, hid, og *hagar*, derhen, står *r* for *ð* (*hövuð*, *higað*, *hagað*).

f bruges foran *t*, hvor i det gamle sprog skrives *pt*, f. eks. *haft*, et bånd, *skaft*, et skaft; derimod findes *p* i

de böjningsformer af et ord, hvor det kommer til at stå foran *t*, som *keypa*, købe, *keypti*, *keypt*; *djúpur*, dyb, *djúpt*. I de tre ord *eftir*, efter, *aftur*, atter, og *aftan*, bagfra (til forskel fra *aftan*, en aften) samt alm. i *lyfta*, atløfte, og *leiftur*, *leiptur*, en lille hval, udtales *ft* oftest som *tt*. — I ordet *oman*, ovenfra, ned, er *v* ombyttet med *m*, altså f. *ovan*. — I *ov*, der — i betydning: altfor meget — sættes foran tillægsord og biord, assimileres *v* med den følgende medlyd eller falder bort i udtalen, f. eks. *oggamal* (*ogamal*), for gammel, *ollitil* (*olítíl*), for lille; *onnær* (*onær*), for nær, istedetfor *ovgamal*, *ovlítíl*, *ovnær*; dog høres på Suderø udtalen: *ovgamal*, *ovlítíl*, *ownær*. — *vd* bliver ofte til *dd*, som: *hövdi*, hf. af *hövur*, et hoved, og *hövdi*, et forbjerg, udtales alm.: *höddi*; ligeledes: *höddu* (*hövdu*), havde, derimod altid *havdur*, *haft*. — *gd* undertiden til *dd*, som: *löddu*, *söddu* (= *lögdu sögdu*), lagde, sagde, men altid: *lagdur*, *sagdur*. — *vg* til *gg*, som: *ligga* f. *lívga*, oplive.

I nogle fort. tillægsformer bliver *gn* til *dn*, sé § 3.

t og undertiden *r* bortkastes foran *s* eller assimileres dermed, f. eks. *veisla*, et gilde (af *veita*, at yde); *óvíska*, uforstandighed (af *vita*, vide); *vestur*, værst, *vesna*, forværres (af *verri*); *tystur*, törstig (af *turrur*, tör).

nn går i nf. af nogle hankönsord på *ur* over til *ð*, som: *brúður* eller *brunnur*, brønd, *gruður* eller *grunnur*, en banke i havet; *maður* for *mannur*, en mand; *muður* eller *munur*, en mund. *n* assimileres med et følgende *k* eller *t*, oftere end i dansk, skönt ikke så hyppig som i det islandske, f. eks. *rukka*, en rynke, *brekka*, en brink (derimod *einkja*, en enke, isl. *ekkja*), *möttul*, en kåbe (mantel), *vöttur*, vante; *satt*, sandt. Også *mp* bliver ofte til *pp*, som *kappi*, en kæmpe; *stappa*, stampe, stoppe.

mn kan ofte gå over til *vn*, f. eks. *gamni* el. *gavni* (hf. af *gaman*), *savna* for *samna*, samle (af *saman*). *pn* går over til *kn* i ordene *vákn**) (el. *vápn*), våben; *geykn* f. *geypn*, hvad der kan rummes i hulheden af de to sammenlagte hænder; *stjúksonur*, stifsøn; *stjúkmóðir*; også i de norske diall. findes formen *stjúkbønn* eller *stjúkbønn*, f. isl. *stjúpbörn*. Ligeledes bliver *ftn* til *kn* (el. *tn*) i ordet *akna* (*atna*), blive aften. *rgn* bliver til *rn* (læs:

*) Jvfr. K. Maurer og B. Olsen: Ark. f. nord. filol., 4. bind, s. 284—88.

ddn), i ordet *morgun*, morgen, overalt hvor *u* bortfalder: *morni*, *mornar*.

rl går over til *ll*, som *kallur*, en mand; *jallur*, en jarl; *valla*, næppe. *st* er gået over til *rt* i *lurta*, lytte, lure, isl. *hlusta*.

þ findes ikke længer i færøsk. Det er, som i de nyere nordiske sprog, alm. gået over til *t*, undtagen i nogle stedord og biord, hvor det er blevet til *h*, nemlig: *hesin* f. *þessi*, denne (i 2 persons stedord derimod til *t*: *tú*, du; *tít*, *tær*; 3 pers. *tað*, det; *teir*, *tær*, *tey*, de); *har* f. *þar*, der; *hadan* f. *þaðan*, derfra; *hagar* f. *þagað*, derhen. Ligeledes findes *h* f. *þ* i ordene: *hósdagur*, torsdag; *Hósvík*, Torsvig; *hóat* = *tóat*, endskönt.

-*um* i böjningsendelserne, d. e. i hensynsformerne af navne- og tillægsordene og i 1. pers. flt. af udsagnsordene, er næsten overalt blevet til -*un*, f. eks. *góðun monnun*, gode mænd; *hesun konunun*, disse koner; *vær viljun*, vi ville. I enkelte bygder på Sandø træffes dog endnu den gamle endelse -*um*, der i böjningslæren opføres som den regelmæssige form.

§ 15. Ved omsætning er *vl* ofte blevet til *lv*, og *vr* stundom til *rv*, som *telva*, lege tavl; *trilva*, føle sig for; *skalvur*, snedyng; *karvingur*, en tvebak; *erva* (el. *evra*; i *erva*), øvre, højere (ik. af *ervi*, *evri*). Der findes også enkelte andre omsætninger, som *klingra* f. *kringla*, en rundkreds; *krutla* f. *klutra*, kludre; *høsn* f. *høns* (*hønsu*); *beikst*, *frikst* f. *beiskst*, *frískt* (jf. Aasens gramm. § 108).

§ 16. Ved udstødelse bortfalder *h* foran en medlyd, undtagen foran *j* og *v*. *g* bortfalder foran *n*, som *naga*, gnav; *neggja*, gnægge, vrinske; *nista* f. *gnista*, hvine. *r* bortfalder foran *r* i begyndelsen af et ord, f. eks. *rangur*, vrang; *reka*, vrage, drive; *rist*, vrist; stundom også i *reidi*, vrede; fremdeles i ordene: *onkur* (*einhvör*), nogen; *kortini* (*hvört enn er*), alligevel, og enkelte steder *kussu* (*hvörsu*, *hvössu*, *krussu*), hvorledes (da *kr* udtales som *kv*, har *k*-lyden holdt sig, skönt *v* er bortfaldet; det samme er tilfældet i de norske diall., jf. Aasen § 86); fremdeles ved *vöka* (*vaka*) i sammensætninger som: *Haltarðsöka*, den 15de maj, *Jóansöka*, den 24de juni, *Síftu(n)söka* f. *Svitunsöka*, den 2den juli, og *Ólavsöka*, den 29de juli; endelig bortfalder *r* især foran *o* og *y*: *sorta* (af *svartur*), sværte, *horvin* (af *hvörva*), forsvunden, *kykur*, levende = *krukur*; *kyrkja*, kvæle (af *kvörki*, strube).

kyrrur = *kvirrir*, rolig (det første især om havets ro). — *j* bortfalder i begyndelsen af ord efter *l* og *r* (altid i Strömødialekten), som: *bróta*, bryde, *grót*, sten, *róta*, snorke, *flóta*, flyde, *lúgva* (*ljúgva*), lyve, *flúgva* (*fljúgva*), flyve; ligeledes: *smúgva*, smutte, og *fúka*, fyge, for *smjúgva*, *fjúka*; ligeledes i efterlyden efter *t* og *s*, som *síta*, sidde, f. *sitja*, *flyt(j)a*, flytte, *flys(j)a*, skrælle; derimod siger man kun *vitja*, besøge, til forskel fra *vita*, vide; efter *l* og *r* falder det derimod aldrig bort i efterlyden, f. eks. *vilja*, ville, *dylja*, dølgge, *smyrja*, smøre. — *r* bortfalder i 2. og 3. pers. ent. foran middelartsendelsen *st*: *fær*, (han) får, *fæst*, (han) fås.

§ 17. Efter *ó* og *ú* indskydes *gv*, når en selvlyd følger efter, eller når *ó* og *ú* stå i enden af et ord, f. eks. *rógva* f. *róa*, at ro; *brúgv* f. *brú*, en bro. Når *g* eller *v* følge efter *ó* eller *ú*, indskydes ofte i samme tilfælde *v* efter *g* og *g* foran *v*, f. eks. *súgva* (f. *súga*), at suge, *tjógv* (af *tjó*), et lår, *skúgvur* (af *skúvur*), struntjæger, strandhøg; dog findes denne tilføjelse aldrig i ord som *hjó*, huggede, *tjóvur*, en tyv o. fl.

Böjningslære.

Navneordene.

§ 18. Disse lade sig henføre til to böjningsmåder, den stærke og den svage. I den stærke ender ejeform ental altid på en medlyd, i den svage ender hele entallet på en selvlyd.

A. Den stærke böjningsmåde.

Denne omfatter tre klasser, af hvilke den første indholder ord af alle tre kön, den anden hankönsord, den tredje ord af hankön og hunkön.

Første klasse.

§ 19. Hankön og intetkön ender alm. i ef. ent. på *-s**), i hf. på *-i*, hunkön i ef. på *-ar*, i hf. uden endelse; flt. hak. og huk. nf. og gf. på *-ar*, ik. mangler

*) Ejeform forekommer isøvrigt udenfor sammensætninger sjældent i daglig tale og erstattes almindelig ved forholdsord (*av*, *t*, *á*, men helst *hjá*).

endelse. Bøjningsmønstre ere: *knívur*, en kniv, *drottning*, en dronning, *orð*, et ord.

	hankön	hunkön	intetkön
Ent. nf. knívur		drottning	orð
gf. knív		drottning	orð
hf. knívi		drottning	orði
ef. knívs		drottningar	orðs
Flt. nf. knívar		drottningar	orð
gf. knívar		drottningar	orð
hf. knívum, -un (ef. kníva)		drottningum, -un (drottninga)	orðum, -un (orða)

Ord med *a* i stammen forandre ofte dette ved *u*-omlyd til *ö*; denne omlyd indtræder i hf. flt. af alle kön, desuden i nf., gf. og hf. ent. huk. og i nf. og gf. flt. ik.; dog findes den langt fra altid i hf. flt. af hankönsordene. Eksempler: *armur*, en arm, *vörr*, en læbe, *navn*, et navn.

	hankön	hunkön	intetkön
Ent. nf. armur		vörr	navn
gf. arm		vörr	navn
hf. armi		vörr	navni
ef. arms		varrar	navns
Flt. nf. armar		varrar	növn
gf. armar		varrar	növn
hf. örnum el. armum (ef. arma)		vörrum (varra)	növnum (navna)

§ 20. I kvæderne træffes undertiden den oprindelige hf. ent.-endelse for huk.-ordene, nemlig *-u*, dog kun i egennavne, f. eks. *Guðrunu* (i *Sjárðar kvæði*). — På Suderø træffes endnu en gf. flt. hak. på *-a*, som: *arma* (ellers *armar*).

§ 21. Efter de ovenfor opstillede mønstre bøjes de fleste hak.- og ik.-ord. En del hak.-ord og de fleste huk.-ord have derimod i ef. ent. *-ar* og i nf. og gf. flt. *-ir*. Bøjningsmønstre: *litur*, farve, *staður*, stad, sted, *bygd*, bygd, *jörð*, jord.

	hankön	hunkön	
Ent. nf. litur	staður	bygd	jörð
gf. lit	stað	bygd	jörð
hf. liti	staði	bygd	jörð
ef. litar	staðar	bygdar	jarðar
Flt. nf. litir	staðir	bygdir	jarðir
gf. litir	staðir	bygdir	jarðir
hf. litum	stöðum	bygdum	jörðum
(ef. lita)	(staða)	(bygda)	(jarða)

Anm. På Suderø træffes en gf. flt. hak. på *-i* (*liti*).

§ 22. Nogle hak.-ord vakle imellem de her anførte böjninger, idet de i ef. ent. have *-s*, men i flt. *-ir*, som: *bekkur*, rorbænk, ef. *bekks*, flt. *bekkir*; endvidere *heygur* eller almindeligere *heyggjur*, høj (ef. *heygs*), *dalur* (hf. flt. *dolum*), en dal, *salur*, en bolig, *staurur*, en stav, *leivur*, en leve (i sammensætningen *korkaleivur*, en sammenæltet rund klump af det farvestof, som kaldes *korki*) o. fl. — *Dagur*, dag, hedder i hf. ent. *degi* og i hf. flt. altid *dögum*, *dögun*, böjes ellers som *armur*. — *Baur*, opdyrket mark omkring en gård el. bygd, har i ef. *biggjar* (flt. *bøir*). — Huk.-ordet *song*, seng, har i ef. *songar* el. *seingjar*, i flt. nf. og gf. *seingir*, hf. *songum* el. *seingjum*, ef. *songa* el. *seingja*. På samme made ordet *ong*, en eng, *eingir*, *eingjum*.

§ 23. De ord, hvis stamme er bleven udvidet med *gv*, bortkaste dette *gv* i ef. foran *s* og tillige, idet *u* udstødes, i hf. flt. foran *m* (*n*). Eks.: *skógvur*, en sko, gf. *skógv*, hf. *skógv*, ef. *skós*, nf. og gf. flt. *skógvar*, hf. *skóm* (*skón*); *sjógvur*, sø, har i ef. *sjós* el. *sjóss* (*tíl sjóss*), i hf. *sjógvi*, men med det bestemte kendeord: *sjónum*; *tjógv*, lår, *tjós*, *tjógvi*; *búgv*, bo, *bús*, *búgv*. — En del huk.-ord på *á* have i nf., gf. og hf. ent. antaget endelsen *gv* med forandring af *á* til *ó*, f. eks. *gjógv*, en fjædkløft, *lógv*, den nederste rand af en sandet strandbred, som beskylles af havet, *krógv*, gemmested for törv; i ef. ent. *gjáar*, *láar*, *kráar*; flt. *gjáir*, *láir*, *kráir*. Omvendt få ord, der opr. have *ó* i stammen, *á* i de forholdsformer, hvor et tilsat *gv* bortfalder, som *lógv*, brokflugl, *flógv*, lag i en opstabling; ef. *láar*, *fláar*; flt. *láir*, *fláir*, o. s. v. Derimod er der ord, som aldrig antage dette *gv* efter *á*, og i disse er da selvyden altid forbleven uforandret: *á*, en å, *brá*, øjenhår, *rá*, en sejlrå.

§ 24. Der finder ingen assimilation sted som i de islandske hak.-ord, hvor endelsen *r* er bleven assimileret med et foregående *l*, *n*, *s*; heller ikke bortfalder hak.-mærket *-ur* efter *gl*, *vn* o. fl. Eks. *hólur*, en høj, *trælur*, en træl (også formen *trællur* i betydn. en skalk, et lumsk menneske), *sveinur*, en dreng, *ísur*, is, *heysur*, hoved, *byrur*, bór, *eyrur*, grus (isl. *hóll*, *þræll*, *sveinn*, *hauss*, *byrr*, *aurr*); fremdeles: *fuglur*, en fugl, *ravnur*, en ravn, *jallur*, en jarl, *jaxlur*, en kindtand, *krossur*, et kors (isl. *fugl*, *hrafn*, *jaxl*, *kross*) o. s. v.

Herfra undtages dog de ord, som dannes ved af-

ledningsendelser på *l*, *n* og *r* med foregående selvlyd, mest hak.-ord på *-il*, *-ul* (*-an*, *-un*, *-ar*), i hvilke hak.-mærket *-ur* bortfalder, og *i* og *u*, som i isl. udstødes foran en endelse, der begynder med selvlyd. Eks.: *snigil*, en snegl (gf. *snigil*, hf. *snigli*, ef. *snigils*, nf. og gf. ft. *sniglar*, hf. *sniglum*, ef. *snigla*), fremdeles: *bidil*, bejler, *dintil*, hale, *eitil*, kertel, *koyril*, pisk, *krendil* el. *kventil*, kvindeagtig mand, *krypil*, krøbling, *lykil*, nøgle, *spegil*, spejl, *tistil*, tidsel, *trygil*, vandpyt (af ligheden med et trug). — Når *e* i første stavelse er fremkommet som omlyd af *a*, bevirket ved det efterfølgende *i*, skulde genomlyd finde sted der, hvor dette *i*, som har bevirket omlyden, udstødes, og således siger man altid *bera hond í fatli* (af *fetil*, bånd, rem), ft. *fatlar* og *fellar*, men ellers er det nu mest kun i kvæderne og i stedsnavne, vi træffe på sådanne former som *katli*, *katlar*, *kötlum* (af *ketil*, en kedel), da man i daglig tale på de fleste steder siger *ketli*, *ketlar*, *ketlum* o. l., men *Vátakatlar* o. lign.

§ 25. De ord, som ende på *-ul*, *-un*, og have *a* i stammen, forandre dette i iølge u-omlyden til *ö* (hvilket bliver til *o* foran *n*), f. eks. *ongul*, angel, *tongul*, en tangart, *kongul*, en kongel (kogle) eller et lille rundt stykke, *stöðul*, støtte; *jötun*, jætte. Også her findes enkelte spor til genomlyd, når *u* bortfalder; således i stednavnet *Jatnagarðar* på Vågø; i »Sjúrðar kvæði« s. 136 nævnes »*teir jatnir**) *tólv*«; men ellers hører man kun formerne: *ongli*, *tonglar* o. s. v. (ikke *angli*, *tanclar*). Denne endelse *ul* er ofte gået over til *il*, dog med bibeholdelse af u-omlyden, som *ökil*, ankel, hvor man skulde vente *ökul* eller *ekil*; *jökil* for *jökul*, græs på sneen, når den smelter. *Morgun*, morgen, har i hf. *morni* (udt. *moddni*) f. *morgni* og ligeledes i ft. *mornar*, *mornum*, *morna* med udstødt *g*. *Aftan* bruges sædvanlig kun om den dag, der går forud for en festdag; de sammentrunkne former *aftni*, *aftnar* søger man at undgå, da *ftn* falder besværligt at udtale (jf. *akna* for *aftna*, blive aften). Ordet *hamar*, en bjærgvæg, udstøder på lignende måde *a*: *hamri*, *hamrar*, *homrum*, *hamra*; ligeledes *jaðar*, kanten på et stykke

*) Da den mand, efter hvis diktat jeg nedskrev dette kvæde, syntes at udtale ordet *jaktnir*, og jeg af en anden optegnelse havde *djaknir*, har jeg fejlagtig sat disse to former for *jatnir* (ft. *jötun*), hvilket jeg senere af Færinger er bleven gjort opmærksom på.

tøj, der dog alm. for *jadri* el. *jadri* får formerne *jagri*, *jagrar* o. s. v. (jf. ovf.). — I flere egennavne udstødes ikke selvlyden, som: *Gunnar*, hf. *Gunnari*.

§ 26. I en del hak.-ord på *-ur* er *r* radikalt og bevares igennem hele böjningen; *u* udstødes da også her. Eks.: *akur*, ager (gf. *akur*, hf. *akri*, ef. *akurs*, nf. og gf. ft. *akrar*, hf. *ökrum*); endvidere: *aldur*, alder, *andvekur*, søvnløshed, *finger*, *fjötur*, lænke, *hungur*, hunger, *látur*, latter, *lestur*, læsning, *lúður*, lur, horn, *róður*, roning, *sigur*, sejr o. fl. — *vetur*, vinter, har i ef. *vetrar*, men böjes ellers efter *akur*; dog har det i kvæderne formen *vetur* i ft. og stundom i daglig tale, som: *fimm vetur* (= *vetrar* for ef. *vetra*) *gamal*.

På samme måde behandles de huk.-ord, som ende på *-ur*: *fjödur*, en fjeder (gf. *fjödur*, hf. *fjödur*, ef. *fjadrar*, nf. og gf. ft. *fjadrar*, hf. *fjödrum*, ef. *fjadra*), *gimbur*, et ungt hunfår, *gívvur*, en jættekvinde, *livur*, lever, *mastur*, mast, *nævvur*, birkebark, *vættur*, en vætte, nisse (ft. *gimbrar*, *gívrar*, *livrar*, *mastrar*, *vættrar*). Ordet *brúður* er nu også kommet til at gå herefter undtagen i ef. ent., hvor det har *brúðar*, men i ft. *brúðrar* (for *brúðir*), *brúðrum*. Ligeledes *ægr* (læs: *aggr*) for *æðr*, en blodåre, der beholder *r* helt i gennem böjningen. — Af *fjödur* træffes undertiden i kvæderne hf. ent.-formen *fidri* for *fjödur*.

§ 27. Efter det foranførte behandles også en del ik.-ord: *gaman*, gammen, spøg, hf. *gammi* (el. *gavni*); nf. ent. og ft. *hövur* (*hövud*) el. *hövd* (*hödd*), hoved, hf. ft. *hövdum*; *summar*, sommer, hf. *sumri*, ft. *summar*, *summör* el. *sumrar* (som et hak.-ord) (derimod *kamri* el. *kamari*, hf. af *kamar*, kammer, ft. *kömur* el. *kamar*); endvidere flere ord på *-ur*: *látur*, sælhundeleje, hf. *látri*, nf. ft. *látur*, *eitur*, edder, hf. *eitri*, *klandur*, skænderi, *setur*, sæde, *smoltur*, smeltet fedt (fuglefedt), *tjóður*, tøj, *spjaldur*, et lille stykke træ, *tróður*, tagtømmer, *veður*, vejr, hf. *vegri*, o. fl.

§ 28. Til denne klasse må også henregnes huk.-ordene på *-an* (*-un*), som: *ætlan*, agt, plan, *skipan*, vedtagen orden, indretning, *skemtan*, skæmt, *lamban*, læmning, *leitán*, søgen. Böjningen af disse ord falder Færingerne besværlig, hvorfor de meget sjælden bruges i ef. ent. og i ft., eller de forekomme her i en forvansket skikkelse; således hører man nu: *tvær bátsskipur* for *tvær bátskipanir*, det bestemte antal folk til to bådes bemanning. Her er ordet altså böjet, som om det hed *skipa* (efter den svage böjningsmåde) og med det bestemte kendeord

skipan, istedenfor at det hedder *skipan* og best. *skipanin*, ligesom man endnu overalt siger *ættlanin*, bestemmelsen.

§ 29. Ik.-ordet *knæ*, et knæ, böjes ofte regelret: hf. *knæi*, ef. *knæs*; ft. *knæ*, hf. *knæum* el. *knæggjum* (on. *knjám*) og i ef. kun *knæggja* (on. *knjá*); men da *a* allevegne undtagen på Suderø udtales som *æ*, böjes det alm., som det havde heddet *kna*, og får da i ft. *knö*, hf. *knöum*. På samme måde *træ*, et træ, i ft. *trö*. På Suderø hedder nf. og gf. ft. af disse ord: *knæggi* og *træggi*. Ordene *fræ*, *frö*, *læ*, *læ*, *spæ* (el. *spei*, som *speireka*, spotte), *spe*, have intet flertal. Ordet *fæ*, *fæ*, gods, har i ef. *figgjjar*, ft. *fæ*, *figggjum*, *figgja*.

§ 30. I flere ord af alle tre kön ender stammen på et *j*, der dog ofte bortfalder under böjningen eller går over til *i*. Som böjningsmønstre opstilles for hak. *veggur*, væg, og *drongur*, dreng, for huk. *heiði*, hede, og *fles*, skær, for ik. *kvæði*, kvæde, og *egg*, æg.

	hankön		hunkön		intetkön	
Ent. nf. veggur	drongur	heiði	fles	klæði	egg	
gf. vegg	drong	heiði	fles	klæði	egg	
hf. veggji	dreingi,	heiði	fles	klæði	eggji	
	drongi					
ef. veggjar	drongs	heiðar	flesjar	klæðis	eggs	
Flt. nf. veggir	dreingir	heiðar	flesjar	klæði,-ir	egg	
gf. veggir	dreingir	heiðar	flesjar	klæði,-ir	egg	
hf. veggjum	dreingjum	heiðum	flesjum	klæðum	eggjum	
	(ef. veggja)	(dreingja)	(heiða)	(flesja)	(klæða)	(eggja)

Som *veggur* böjes flere ord, som ende på *g* eller *k* med en foregående medlyd, såsom: *leggur*, ben, stilk, *mergur*, marv, *seggur*, kæmpe, *sekkur*, sæk, *serkur*, særk; således også enkelte andre, f. eks. *hylur*, vandpyt, der i hf. ft. har *hyljum* eller *hylum*.

Som *drongur* böjes: *bonkur*, bæk (ft. *beinkir*), *strongur*, stræng, *tvongur*, tvinge, *vongur*, vinge. Dog have disse oftest *-ar* i ef. ent. (*beinkjar*, *streingjar* o. s. v.).

Som *heiði* böjes: *byrði*, byrde, *ermi*, ærme, *mýri*, mose, *oyri*, lav sandet landtunge eller slette ved en åmunding, *veiði*, fangst, *öxi* (eller *öx*), økse. En del af disse ord findes også med endelsen *a* i nf. ent., som *byrða*, *erma*, *oyra*, og af dette sidste ef. ft. på *-na* som af de svage huk. ord på *-a*, f. eks. *oyrna*; de øvrige former have kun stærk böjning, som *oyrareingir*, engene på øren.

Som *fles* böjes f. eks. *ben*, sår, *egg*, ægg, den øverste kant af et stejlt forbjerg, *fit*, eng, *hel*, døden, døds-gudinden el. de dødes rige, *il*, undersiden af foden, *klyv*, byrde (på kløvsadel) for en hest, *skel*, skal, musling.

Ordene *oy*, *ø*, *moy*, *mø*, *kví*, hvileplads for kvæget, antage *ggj* efter sig, *oyggj*, *moyggj*, *kvíggj*; *oyggjar*, *moyggjar*, *kvíggjar*; *oyggjum*, *moyggjum*, *kvíggjum*.

Som *kvæði* böjes alle ik.-ord på *-i*, som: *beiti*, græsgang, *bindindi*, tålmodighed, *eirindi*, skånsel, *enni*, pande, *dæmi*, eksempel, *gerði*, indhegnet plads, *helli* (isl. *hellir*), hule, *leiði*, gravsted, *samrigni*, vedholdende regn, *skæði*, fodbeklædning, *vælindi*, spiserør. Ordene på *k* beholde *j* foran *a* og *u*, som: *merki*, mærke, *fane*, *ríki*, rige, *stykki*, stykke; hf. ft. *merkjum*, *ríkjum*, *stykkijum*.

Som *egg* böjes en hel del ik.-ord, i hvilke *j* dog i alm. er bortfaldet i hf. ft., men beholdt i ef., f. eks. *ber*, et bær, *fyl*, føl, *gil*, lille dal (i *Giljum* er navnet på en gård i på Suderø), *kyn*, slægt (*kynjadhur*), *nev*, næb, *nes*, næs (*millum nesja*), *riv*, ribben (*rivjalangur*), *sker*, skær (*útsker*, hf. ft. *útskerjum*). Ordet *ský* har ifølge tidligere omtalte regler antaget formen *skýggj* og beholder dette *ggj* igennem böjningen undtagen i ef. *skýs*.

§ 31. De hak.-ord, som i det gamle sprog endte på *-ir*, ere i færøsk gåede over til den svage böjning og ende på *-i*, f. eks. *mæki*, sværd (on. *mækir*). Kun i kvæderne forekomme enkelte ord på *-ir*, ef. *-is*, som *hilmir*, *hilmis*, høvding, kæmpe; men af talesproget ere de forsvundne. I kvæderne kan vi også træffe en form som *hirðir-in*, hyrden, forandret til *hirðilin*.

Anden klasse.

§ 32. Efter denne klasse går kun en del hak.-ord, som i ef. ent. ende på *-ar*, i ft. på *-ir*. De have u-omlyd i nf. og gf. ent. samt i hf. ft., når selvlyden er modtagelig derfor, og tildels i-omlyd i hf. ent. og nf. ft. Brydning findes i flere af disse ord. Böjningsmønstre ere: *völlur*, mark, slette, *fjörður*, fjord, *spónur*, ske.

Ent. nf.	völlur	fjörður	spónur
gf.	völl	fjörð	spón
hf.	völli (velli)	fírði	spóni el. spóni
ef.	vallar	fjarðar	spónar
Flt. nf.	völlir (vellir)	fírðir	spónir
gf.	völlir (vellir)	fírðir	spónir
hf.	völlum	fjörðum	spónum
(ef. valla)		(fjarða)	(spóna)

De ord, der gå som *völlur*, have nu alm. mistet i-omlyden i hf. ent. og nf. og gf. ft., hvorimod u-omlyden er bevaret i disse forholdsformer, f. eks. *knörrur*, et skib (ef. *knarrar*, ft. *knörrir*), *spölur*, tremme, *vöttur*, vante, *vöxtur*, vækst, o. fl. — Dog høres endnu former som *velli*, *vellir*.

Som *fjörður* böjes: *kjölur*, køl, *mjöður*, mjød, og enkelte andre; disse have også brydningen af *e* til *ja*, som viser sig i ef. ent. og ft., *mjaðar* (*mjaðarurt*, mjødurt), *kjalar* (*kjalarhoyggj*, det øverste hø i et høhæs — på grund af dets foroven køllignende form), og *jö* ifølge u-omlyden, *mjöður*, *kjölum*; men i disse ord holder alm. denne brudte form sig helt igennem böjningen med bevarelse af u-omlyden, skönt *i* følger efter, således *kjöli* for *kili*, *kjöli* for *kilir*. Forvirret og vaklende er nu böjningen af *skjöldur*, et skjold der skulde gå efter *fjörður*; i gf. findes *skjöldur* for *skjöld*, i hf. *skjöldri* ved siden af *skildri* og *skildi*, i ef. *skjöldrar* for *skjaldar*; i ft. bruges det ofte som ik.-ord, ligesom i dansk, *tvey skjöldur* f. *tveir skildir*.

Efter *spónur* böjes: *bógvur*, bov, der i hf. ent. har både *bøgi* og *bógvi*, i ft. både *bøgir* og *bógvir*; *táttur*, afdeling af et kvæde, en af de snore, hvoraf et reb eller en line består, har kun på Suderø *tætti*, *tættir*, men ellers *tátti*, *táttar*; ligeledes *háttur*, måde, o. fl.

2. *Sonur*, søn, har også i-omlyd i hf. ent. og nf. ft.; altså gf. *son*, hf. *syni* el. *soni*, e. *sonar*, ft. *synir*, *synum* (*sonum*), *sona*.

3. *Tráður*, tråd, har i hf. ent. *tráði* og i ft. *træður* eller *trægrir* for *træðrir* (jf. § 14), tråde, trevler.

Tredje klasse.

§ 33. Efter denne klasse gå for det første hak.-ordene *maður*, mand, *fótur*, fod, og tildels også *vetur*, vinter. De danne nf. og gf. ft. på *-ur* med i-omlyd, når selvlyden er modtagelig derfor. I nf. og gf. ft. af *maðr* er endelsen *-ur* bleven assimileret.

Ent. nf.	maður	fótur	vetur
gf.	mann	fót	vetur
hf.	manni	føti og fótí	vetri
ef.	manns	fótar	vetrar
Flt. nf.	menn	føtur	vetur, almindeligst vetrar
gf.	menn	føtur	vetur, vetrar
hf.	monnum	fótum	vetrum
(ef. manna)	(fóta)	(vetra)	

§ 34. Af huk.-ord efter denne klasse findes langt flere end hak.-ord. De danne på samme måde ft. på -ur med i-omlyd; i et par enkelte af dem er endelsen -ur først bleven assimileret og dernæst bortfalden. Bøjningsmønstre ere: *mörk*, et halvt pund, *bók*, bog, *gás*, gås.

Ent. nf. <i>mörk</i>	<i>bók</i>	<i>gás</i>
gf. <i>mörk</i>	<i>bók</i>	<i>gás</i>
hf. <i>mörk</i>	<i>bók</i>	<i>gás</i>
ef. <i>markar</i>	<i>bókar</i>	<i>gásar</i>
Flt. nf. <i>merkur</i>	<i>bøkur</i>	<i>gæs</i>
gf. <i>merkur</i>	<i>bøkur</i>	<i>gæs</i>
hf. <i>mörkum</i>	<i>bókum</i>	<i>gásum</i>
(ef. <i>marka</i>)	(<i>bóka</i>)	(<i>gása</i>)

Som *mörk* böjes: *dorg*, medesnor (ef. *dorgar*, ft. *dergur*), *hond*, hånd (har i hf. ent. også den gamle form *hendi*, f. eks. *av hendi*, *i hendi*), *honk*, hank, *rond*, stribe, *rong*, det forreste eller bageste sæde i båden, *spong*, sene, fjeder i en lås, *strond*, strandbred, *tong*, en tang, *trom*, kant, rand, *vomb*, mave, *vond*, stribe; — ef. *handar*, *strandar* o. s. v., ft. *hendur*, *strendur* o. s. v. — Ordet *song* har på Suderø ft.-formen *sengur*, ellers: *seingir* og böjes efter § 22. — Ordene *tonn*, tand, og *nögl*, negl, have i ft. *tenn* og *negl*, men gå ellers som *mörk*; dog må bemærkes, at *nögl* sjælden forekommer i ent.; istedenfor bruges hak.-ordet *naglur*, hvorimod dettes ft. *naglur* aldrig kan betyde negle, men kun *söm*, nagler. For *not*, en nødd, bruges alm. formen *nöta*, i ft. *netur*, nødder; dog forekommer også ft.-formen *nytur*, f. eks. i: *nytur i hendi?* (hvor mange nødder har jeg i min hånd?) — første spørgsmål i en leg.

Som *bók* böjes nogle enstavelsesord, der have *ó* og *á* i roden, hvilke i ft. ved omlyd forandres til *ø* og *æ*, som *bót*, bod, bøde, *brók*, stykke tøj til benklæder (*brøkur*), *glód*, glød, *rók*, smal gang i fuglebjærgene, *rót*, rod, *nátt*, nat, ft. *nætur*, *rás*, smal sti, hvor fårene gå, ft. *ræsur*.

Som *gás* böjes *lús* og *mús*, der i nf. og gf. ft. have *lýs* og *mýs*, i hf. *lúsum*, *músum*. I ft. alene bruges *dyr*, en dør, hf. *durum*, ef. *dura*. *Brún*, bryn, har i ft. oftest *brýr* (hvilken form også forekommer i nyere islandsk) for *brýn*.

Ær (*á*, jf. *áseyður*), hunfår, har i ef. *ær*, ft. *ær*, hf. *óm* f. *ám*.

§ 35. En del ord efter denne klasse ende på en selvyd (*á*, *ó*, *ú*): *tá*, *tå*, ef. *táar*, ft. *tær*, hf. *tóm* (for

tám), ef. *táa*; ordene på *ó* og *ú* antage alm. *gv* efter sig, som: *klógv* (*kló*), flt. *klour*, hf. *klóm*, ef. *klógva* (*klóa*); *brúgv* (*brú*), bro, flt. *brýr*, hf. *brám*, ef. *brúgva*; *kúgv* (*kú*), ko, flt. *kýr*, hf. *kúm*, ef. *kúgva*, og på samme måde *súgv* (*sú*), so.

Omlyden mangler i *frúgv* (el. *frú*), kvinde, ef. *frúar*; flt. *frúur* (*frúvur*), hf. *frúum*, ef. *frúa*.

§ 36. En egen böjning have slægtskabsnavnene: *móðir*, moder, *bróðir*, broder, *dóttir*, datter.

Ent. nf.	<i>móðir</i>	<i>bróðir</i>	<i>dóttir</i>
	gf., hf., ef. <i>móður</i>	<i>bróður</i>	<i>dóttur</i>
Flt. nf.	<i>møður</i>	<i>brøður</i>	<i>døtur</i>
	gf. —	—	—
	hf. <i>møðrum</i>	<i>brøðrum</i>	<i>døtrum</i>
	(ef. <i>møðra</i>)	(<i>brøðra</i>)	(<i>døtra</i>)

§ 37. Aldeles uregelret er böjningen af *faðir*, fader, i gf. og hf. *faðir*, ef. *faðirs* (og *föður* — på Suder siger man således *föðurbróðir*), flt. *fedrar* (for *feður*), *fedrum*, *fedra*. *Systir*, søster, har i de øvrige former i ent. *systur*, i flt. *systrar*, *systrum*, *systra*.

B. Den svage böjningsmåde.

§ 38. Denne böjningsmåde omfatter kun én klasse, bestående af hak.- og huk.-ord, samt nogle få ik.-ord. Hak.-ordene ende i nf. ent. på *-i*, huk.-ordene på *-a*. Hele entallet ender på en selvlyd (dog få huk.-ordene på *-i* ofte *-s* i ef.). Böjningsmønstre ere for hak. *risi*, en jætte, for huk. *dunna*, en and, for ik. *eyga*, et øje.

Ent. nf.	<i>risi</i>	<i>dunna</i>	<i>eyga</i>
	gf. } <i>risa</i>	<i>dunnu</i>	<i>eyga</i>
	hf. }		
	ef. }		
Flt. nf.	<i>risar</i>	<i>dunnur</i>	<i>eygu</i> , <i>eygur</i>
	gf. }	<i>dunnum</i> , <i>-un</i>	<i>eygum</i> , <i>-un</i>
	hf. <i>risum</i> , <i>-un</i>	(<i>dunna</i>)	(<i>eygna</i>)
	(ef. <i>risa</i>)		

§ 39. Som *risi* gå f. eks.: *abbi*, bedstefader, *deyði*, død, *geisli*, ryghvirvel, *harri*, herre, *liggi* (isl. *ljár*), en lé, *mjörki*, tåge, *skuri*, en ung måge, *sviri*, hals. *Lógvi*, den hule hånd, *kjógvi*, struntjæger (en fugl). o. lign. beholde *gv* igennem hele böjningen; dog forekommer den oprindelige form ofte endnu, især i stednavne, f. eks.

Kjóadalur. De hak.-ord, hvis stamme ender på *oð* eller *og*, forandre alm. dette *o* til *u*, når *a* følger efter i endelsen (se § 8), f. eks. *boði*, blindt skær, *búða*, *búðar*; *bogi*, *buga*, en bue; *logi*, en lue. — De hak.-ord, som have *a* i stammen, have nutildags temmelig hyppig tabt omlyden af *a* til *ö* i hf. ft., f. eks. *kaggi*, en dunk, *stabbi*, en blok, *snati*, en knage, *stapi*, en enkeltstående klippe; disse have altså: *kaggum* el. *köggum*, *stapum* el. *stöpum* o. s. v.

§ 40. Flere hak.-ord af den stærke böjning kunne også böjes svagt, som: *gluggur* el. *gluggi*, en åbning; *kollur* el. *kollí*, en klippetop. Især findes den svage form i sammensætninger som sidste led, medens ordet ellers, når det står alene, böjes stærkt, f. eks.: *verður*, et måltid, men *dögurði* (for *dagverður*, i gf. ent. findes den stærke böjning: *dögurð*), middagsmåltid; *hugur*, sind, men *dapurhugi*, tvivlrådighed; *leikur*, en leg, men *stuttleiki*, fornøjelse. Af egennavnet *Sjúrdur* bruges nu hyppigst (undtagen på Norderøerne) i de øvrige forholdsformer *Sjárða* (som om det i nf. hed *Sjúrði*, hvilket dog aldrig høres) for *Sjúrð*, *Sjúrði* og *Sjúrðar*.

§ 41. Som *dunna* gå f. eks. *bára*, en bølge, *fávitska*, enfoldighed, *pisa*, en søfugleunge, *snælda*, en håndtén. De huk.-ord, der i oldsproget have *a* i stammen, som *gata*, have nu i fær. også u-om'yd i nf., som: *göta*, en sti, *blonda*, valle, *fjöra*, ebbe eller forstrand, *köska*, et fad, *omma*, bedstemoder. — Den gamle ef. ft. på *-na* er nu bleven fremmed for færøsk og findes kun i enkelte sammensætninger, som: *hosnatráður*, strømpegar, (af *hosa*). Her kommer da rodlyden *a* frem, som ellers overalt var gået over til *ö* (*o*), f. eks. *flöta*, en slette; ved Thorshavn er en dal, som kaldes *úti á Flötum*, og deraf kommer f. eks. ordet *Flatnaseyðurin*, de får, som græsse dér. De ord, som i nf. have beholdt *a* i rodstavelsen, få ikke omlyd under böjningen, f. eks. *alda*, *aldu*, bølge; *skadda* (søndenfjords alm. *sködda*), *skaddu* (*sköddu*), tyk tåge; *mamma* (*momma*), *mammu* (*mommu*), moder; i *snjalla-bjalla*, en plante, er *a* beholdt, medens man ellers hører *bjölla*, bjælde, og *tangbjölla*, en tangart. Dog findes den regelrette böjning endnu i nogle egennavne, som: *Anna*, *Onnu*; *Magga* (for *Margreta*), *Möggv*.

§ 42. En del ord af hak. og huk. have et *j* i stammen, der dog i hak.-ordene bortfalder foran *i* i nf.

ent., som: *armingi*, en stakkel, *armingja*, *armingjar*, *armingjum*; *steggi*, hannen hos svømmefuglene, *steggjar*; *kirkja*, en kirke. *Vilji*, vilje, har bevaret sit *j* i nf., skönt i følger efter. — Således böjes bl. a. de fleste hak.-ord på *-ingi* (og *-byggji?*).

§ 43. En del huk.-ord efter den svage böjningsmåde have endelsen *-i* i nf., som: *ævi*, levetid (har også antaget formen *æva*), gf. *ævi*, hf. *ævi*, ef. *ævis*, *ævi*, ft. *ævir*, *ævum*, *æva*; endvidere: *gleði*, glæde, *reidi*, vrede, *elli*, alderdom. Disse ord have nu i ef. ent. ikke sjælden *-s*, f. eks. *mong er ellis vomm*, mangen skrøbelighed følger med alderdommen.

§ 44. En særegen böjning have hak.-ordene: *bóndi*, en bonde, og *frændi*, frænde, slægtning:

Ent. nf.	<i>bóndi</i>	<i>frændi</i>
	gf. } <i>bónða</i>	<i>frænða</i>
	hf. }	
	ef. }	
Flt. nf.	} <i>böndur</i>	<i>frændur</i>
	gf. }	
	hf. <i>böndum</i>	<i>frændum</i>
	ef <i>bónða</i>	<i>frænða</i>

For *böndum* og *bónða* høres også formerne *böndrum* og *böndra*.

§ 45. Som *eyga* gå nogle få andre ik.-ord: *eista*, testikel, *lunga*, lunge, *núða* (for *noða* § 8), et nøgle garn, *nýra*, nyre, *oyra*, øre. I nf. og gf. flt. bruges både formerne på *-u* og *-ur*, dog hyppigere endelsen *-ur* ved enkelte ord end ved andre, hyppigst ved *eygur* og *hjörtur*. Ef flt. på *-na* bruges altid ved *eyga*, samt ved *eista*, *nýra*, *oyra*; derimod næppe mere ved *hjarta*, *lunga*, *noða*.

Navneordenes bestemte form.

§ 46. Den bestemte form af navneordene fremkommer derved, at man til den ubestemte form af ordet föjer kendeordet i den samme forholdsform og i det samme kön, som navneordet har. Dette kendeord er opr. det samme som stedordet *hin*, *hitt*, og nu kun forskelligt fra det i ik. ent. nf. og gf., hvor kendeordet hedder: (*h*)*id*. Herved er at mærke, at *h* altid bortfalder, som: *vinur-in*, *snígil-in*, *mudur-in*, *jörð-in*, *navn-id*. Ender navneordet på en kort selvlyd, bortfalder også *-i* af kendeordet, f. eks. *rísí-n*, *dunna-n*, *eyga-ð*; er det derimod en

tvetyd eller en lang selvlyd, beholdes *i* (og et *j* indskydes foran det i udtalen, sé § 1 under *i*), f. eks. *tá-in*, *knæ-id*, *bø-in* (gf. af *bøur*); dog fordobles undertiden kendeordets *n* i gf. og hf. ent. af de huk.-ord, der ende på en tvetyd eller lang selvlyd, og *i* bortfalder, som: *oynni*, *ánna*, *kúnna*; ordene *gjá* (*gjógv*), *lá* (*lógv*) og *krá* (*krógv*), have i disse to forholdsformer *gjónni*, *lónni*, *krónna*, for *gjáini*, *láini*, *kráina*. Kendeordets *i* bortfalder ligeledes i nf. og gf. flt. af hak.- og huk.-ordene, som *akrar-nir* (for *akrar-inir*), *gentur-nar*, pigerne; *gæsnar*, gæssene; gf. *akrar-nar*. I huk.-ordene af den stærke böjnings 3. klasse, der have en udvidet form i flt., falder denne udvidelse atter bort, når kendeordet kommer til: *kløur*, *klørnar*; *frúur*, *frúrnar*, ganske som *tærnar*, *kýrnar*, der i den ubest. form ikke få nogen udvidelse: I de hak.- og huk.-ord, der i flt. ende på *-ur*, af den stærke böjn. 3. klasse, assimileres dette *r* aldrig i udtalen med det følgende *n*, f. eks. *føturnir*, *bøkurnar* (der aldrig udtales *føturnir*, *bøkunnar*) — eller ofte: *føtrinir*, *bøkrinar*.

Ejeformen i ent. har afvigelser, idet navneordets endelse *-s* og *-ar* nu alm. kastes bort i daglig tale; altså *kongins* for *kongsins*, *vinins* for *vinarins*. I huk.- og ik.-ordene i ent., såvelsom overalt i flt., bruges yderst sjældent de regelrette former af ef., så de ere på veje til at dø ud, da man alm. omskriver dem ved forholdsord; man hører vel former som *landsins*, *hjärtans*, *eygnanna* o. l., især i stednavne som *Hellunar-rök* (af *hella*, en flad sten), *Dreingjanna-mörk* (drengenes jord), o. l., men dette kan dog kun betragtes som levninger af den bestemte ejeform.

I hf. flt. bortfalder *m* (*n*) af navneordets endelse, og *num* (*nun*) lægges til, f. eks. *vinum* bliver til *vinunum*; stundom høres her sådanne urigtige former som *gæsnunum* (da det i nf. flt. hedder *gæsnar*), *mýsunum*, for *gásunum*, *másunum*; *klørnum* (dog sjældnere) for *klónum*.

I enkelte tilf. udøver kendeordet i. d. flydelse på navneordet: i ik.-ordene på *-ur* bliver *u* udstødt, som: *látrið*, *tróðrið*, *vegrið*, *legrið* (for *veðrið*, *leðrið*, jf. § 14); ligeledes forekommer af *hövur* el. *hövd* (*hödd*) ved tilføjelse af det bestemte kendeo. kun formen *hövdið* (*höddið*); jf. § 27.

Når *ei* (udvidet *e*, jf. § 7), i böjningen er bleven til *o* foran *ng*, forandres dette *o* — dog langt fra overalt på Færøerne — atter til *ei* på grund af kendeordets *i*; eks.:

song, seingiu, seingina, seingini; drong, dreingiu o. s. v.
Alm. dog *songiu, drongiu*.

Tillægsordene.

§ 47. Medens navneordene böjes enten stærkt eller svagt, kan ethvert tillægsord i reglen böjes både stærkt og svagt; stærkt, når det står ubestemt (*langur vegur*, en lang vej), og svagt når det står bestemt (*hin* el. *tann langi vegurinn*, den lange vej).

A. Den stærke (ubestemte) form.

§ 48. Denne nærmer sig en del til navneordenes stærke böjning. Hvor *a* findes i stammen, bliver det i reglen ved u-omlyd til *ö* (i hf. flt. samt hf. ent. i hak. og ik., nf. huk. ent. og nf. og gf. ik. flt.). Som böjningsmønster opstilles *spakur*, spag.

	hak.	huk.	ik.
Ent. nf. spakur		spök	spakt
gf. spakan		spaka	spakt
hf. spökum, -un		spakari	spökum, -un
(ef spaks		—	spaks)
Flt. nf. spakir		spakar	spök
gf. spakar		spakar	spök
hf. spökum, -un		spökum, -un	spökum, -un
(ef. spakra		spakra	spakra)

Ved böjningen må bemærkes hf. i ent., idet denne i huk. altid har en udvidet form på *-ari* for *-ri*, som *góðari, spakari, gráari* (isl. *góðri, spakri, grárri*) og i ik. altid ender på *-um* (*-un*), ligesom i hak., f. eks. *góðum, spökum* (isl. *góðu, spöku*). Eff. af tillægsordene ere nu omtrent forsvundne af sproget, da man for at undgå dem bruger omskrivninger med forholdsord og stundum ligesom i dansk sætter tillægsordet i gf. til navneordet i ef. (*gamlan manns* for *gamals manns*). Dog findes det endnu i visse forbindd., som: *góðs manns barn, deyðs manns arvingi, til góðs* (ironisk brugt i betydn.: forgæves), o. lign. Ef. flt. ender snart på *-a*, som *góða manna börn*, gode menneskers börn, snart på *-ra*, f. eks. *valdra manna tjóð*, en skare af udvalgte mænd, *ungra manna síður*, ynglinges skik, o. l.

§ 49. Foran et *n* bliver *a* ved omlyd efter sædvane til *o*, f. eks. *sannur*, *sonn*, *satt*, *sand*; *vanur*, *von*, *vant*, tilvant; *langur*, *long*, *langt* (nordenfjords, hvor *ang* bliver til *eng*: *lengur*, *long* [*leng*], *lengt*). De ord, som have *æ* i roden (enten omlydt *á* eller for oldsprogets *é*), beholde det almindelig uforandret helt igennem böjningen, som *ræddur*, *rædd*, *rætt*, bange; *rættur*, *rætt*, rigtig; *lættur*, *lætt*, let; men i Strömødial. har vi, da *æ* udtales som *a*, også af dette *æ* fæet omlyd til *ö* (*o*), som *ræddur*, *rödd*; *rættur*, *rött*; *lættur*, *lött*; *vænur*, *von*, *vænt* kan ifølge udtalen altså være både smuk og tilvant (= *vanur*, *von*, *vant*).

§ 50. De ord, hvis stamme, ender på *ð* eller *dd*, forandre dette til *t* foran intetkönnets endelse *t*, f. eks. *blíður*, *blítt*, venlig; *bráður*, *brátt*, hastig; *staddur*, *statt*, stedt *Góður*, *god*, har *gott* (ikke *gótt*). Men dersom der står en anden medlyd foran *ð* eller *d*, bortfalder dette i ik., som *hardur*, *hörd*, *hart*, hård; *kaldur*, *köld*, *kalt*, kold; *meinsýndur*, *meinsýnt*, vanskelig at sé. Ender stammen på *tt* eller på *t* med en foregående medlyd, kommer intet nyt *t* til i ik., f. eks. *býttur*, *býtt*, dum; *braggóttur*, *braggótt*, pralende; *hentur*, *hent*, bekvem; nf. huk. er da her lig nf. ik. i ent.

§ 51. Har stammen en fordoblet medlyd, falder den ene af dem bort foran *t*, f. eks. *illur*, *ilt*, ond; *turrur*, *turt*, tör; *svinnur*, *svint*, betænksom, alvorlig.

§ 52. Når stammen endes på *g*, bliver dette alm. i udtalen assimileret med det efterfølgende *t*, f. eks. *dándsligur*, retskaffen; *högligur*, bekvem; *stuttligur*, morsom; *drúgvur*, drøj. I ik. lyde altså disse ord f. eks. *stuttlít*, *drútt*. Hvor en medlyd er udstødt mellem *g* og *t*, som i *sagt* (af *sagdur*), *snögt* (af *snöggur* (glat), såvelsom i *lágt* (af *lágur*, lav) og *högt* (af *högur*, høj), høres *g* overalt tydelig. Ordet *nögvur* (for *nógur*), megen, rigelig, har i ik. *nógv* (ikke som i isl.: *nógt*); *líðugur* (undertiden *líðin*, egl. fort. tillægsf. af *líða*, *leid*), har i ft. altid formen *líðnir*.

§ 53. Der findes ingen sammensmeltning af endelsens *r* i hak. med stammens *l*, *n*, *r*, *s* (som tilfældet er i isl.) undtagen i ordene på *-in* og *-il* samt tildels *-al*, heller ikke udstødelse af hak.-mærket *-ur* efter *vn*, *rs*, *rr*, o. s. v., hvilket findes i isl. Eks.: *sælur*, lykkelig (isl. *sáll*), *beinur*, lige, *vísur*, vis, tydelig; ligeledes: *javnur*, jævn (isl. *jafn*), *kyrrur*, rolig, *hvassur*, skarp, o. s. v.

§ 54. De ord, hvis rod ender på *á*, have i ik. ent. nf. og gf. et dobbelt *t*, f. eks. *mjáur*, *mjátt*, smal, *tráur*, *trátt*, harsk. Ender roden på *ó* eller *ú*, tilføjes (ligesom ved navneordene) et *gv*, hvilket beholdes gennem hele böjningen undtagen i ik. nf. og gf. ent., hvor kun den oprindelige form findes, f. eks. *flógvur* (for *flóur*), *flótt*, lunken; *trúgvur* (*tráur*), *trútt*, tro. Ender roden på *y*, antages efter dette et *ggj* overalt undtagen i ik. nf. og gf. ent., f. eks. *nýggjur*, *nýtt*, ny; *lýggjur*, *lýtt*, varm.

§ 55. *Miður*, *mið*, *mitt*, medius, som er i midten, har udenfor nf. et *j* efter *ð* allevegne foran endelsens *a* og *u*, f. eks. gf. *miðjan*, *miðja*; hf. *miðjum*, *miðjari*. Ordet forekommer ikke med svag böjning.

§ 56. En del ord, som ende på *-ur* i nf. hak., beholde *r* helt igennem böjningen i alle kön, men sammentrækkes foran de endelser, der begynde med en selvlyd. Eks.: *fagur*, *fögur*, *fagurt*, gf. *fagran*, *fagra*, *fagurt*, o. s. v., flt. *fagrir*, *fagrav*, *fögur* o. s. v. Således gå f. eks. *bitur*, skarp, *dapur*, nedslået eller tvivlrådig, *tepur*, yderlig, *vakur*, smuk, *vitur*, forstandig.

§ 57. En klasse af tillægsord ender på *-in* og *-it* (*-al*), med bortkastet hak.-mærke *-ur*; de bortkaste *i* overalt, hvor endelsen begynder med en selvlyd, og ende i ik. på *-ið*. Eks.: *nakin*, *nakin*, *nakið*, gf. *naknan*, *nakna*, *nakið*, hf. *naknum*, *naknari*, *naknum* (uden omlyd), [ef. *nakins*, —, *nakins*,] flt. nf. *naknir*, *naknar*, *nakin*, gf. *naknar*, *naknar*, *nakin*, hf. *naknum*; *litil*, *litil*, *litið*, lille, gf. *litlan*, *litla*, *litið*, o. s. v., flt. *litlir*, *litlar*, *litil*, o. s. v. Gf. ent. i hak., der i isl. i disse ord ender på *-inn*, ender i færøsk på *-an* (*-nan*, *-lan*).

§ 58. Som *nakin* böjes f. eks. *heppin*, heldig, *hyggin*, forsigtig, *løgin*, latterlig o. s. v., samt alle fort. tillægsff. af de stærke udso., som *bundin*, *fallin*, *komin*, *tikin*. Den fordoblede medlyd forenkles igen, når *i* udstødes, f. eks. *heppin*, *hepnan*; *fallin*, *falnan*. Når stammen ender på *ð*, går dette i de sammentrukne former over til *d*, som *loðin*, lådden, *lodnan*; *heiðin*, hedensk, *heidnir*.

§ 59. De ord, hvis stamme ender på *ó* og *ú*, indskyde i nf. ent. hak. og huk. samt i ik. nf. og gf. ent. og flt. *gv*, men bortkaste det atter i de øvrige forholdsformer, f. eks. *búgvín*, *búgvíð*, tilberedt, moden, gf. *búnan*, *búna*, *búgvíð*, hf. *búnum*, *búnari* o. s. v. Således gå også fort. tillægsff. *grógvín*, *rógvín*, *snúgvín*, i flt. *grónir*, *rónir*, *snúnir*.

§ 60. Som *litil* böjes ordet *mikil*, megen, stor.

§ 61. *Gamal* (el. *gamalur*), *gomul*, *gamalt*, *gammel*, böjes ligesom *nakin*, *lítill* (i *gf. gamlan*, *gamla*, *gamalt*, *hf. gomlum*, *gamlari*; *ft. gamlir*, *gamlar*, *gomul*). *Ymis* el. *ymissur*, *ymis*, *ymist*, forskellig, sammentrækkes ligeledes udenfor *nf. (ymsan*, *ymsum*, *ymsari*).

B. Den svage (bestemte) form.

§ 62. Tillægsordene have svag böjning, når de stå bestemt med navneordet. *Hin* (nu ofte *tann*) sættes da foran tillægsordet, f. eks. *hin (tann) ungi maður* el. *maðurin*, den unge mand; *götan hin hála*, den glatte sti; men kendeordet kan også udelades og underforstås, som: *stóri Jákub*, *Ólafur lítli*, *Hesturin hái*, *Fjallið mikla*, *Hellan feita*, o. l. Som mønster opstilles *hin spaki*, den spage.

Ent. <i>nf.</i>	<i>spaki</i>	<i>spaka</i>	<i>spaka</i>
	<i>gf., hf., ef.</i>	<i>spaka</i>	<i>spöku</i>
<i>Flt.</i>	overalt <i>spöku</i> .		

De ord, som sammentrækkes under den stærke böjning, få også her de sammentrukne former, f. eks. *hin gamli*, *fragri*, *bitri*, *lodni*, *heidni*, *mikli*.

§ 63. Nogle få tillægsord böjes svagt, både når de stå bestemt og ubestemt, f. eks. *fremmandi*, fremmed, dog også: *fremmandur*.

Gradforhøjelsen.

§ 64. Tillægsordenes højere og højeste grad dannes enten ved at føje 1) *-ri* og *-stur*, eller 2) *-ari* og *-astur* til stammen; i første tilfælde indtræder *i-*omlyd. Som eksempler tjene:

første grad	højere grad	højeste grad
1) háur (nu alm. högur), hög	hærri el. hægri	hæstur el. hægstur
fáur, fá	færri	fæstur
lágur, lav	lægri	lægstur
fullur, fuld	fullri	fullstur
stuttur, kort	styttri	stytstur
tungur, tung	tyngri	tyngstur
stórir, stor	störri	stø(r)stur (udt. stöstur)
langur lang	longri (for leingri, egl. lengri)	longstur (for leingstur)
trongur, trang	trongri	trongstur

	første grad	højere grad	højeste grad
2)	spakur, spag	spakari	spakastur
	vakur, smuk	vakrari	vakrastur
	fagur, skön	fagrari	fagrastur
	loðin, lådden	lodnari	lodnastur
	gráur, grå	gráari	gráastur

I de ord, hvis stamme ender på *á*, fordobles *r* ved tilføjelsen af *-ri* i højere grad, f. eks. *fáur*, *færri*; *smáur*, *smærrí*. — *seinur*, *sén*, har i højere grad *seinni* (udt. *saidni*) og *seinari*, i højeste grad kun formen *seinastur*.

§ 65. I en del tillægsord dannes højere og højeste grad af en anden stamme end den, der bruges i første grad:

gamal (gamalur), gammel	eldri	elstur
góður, god	betri	bestur
illur (vondur, óndur), ond	verri	ve(r)stur
mangur, mangel	fleiri	flestur
mikil, nógvur, megen	meiri	mestur
lítil, lille	minni	minstur

§ 66. En del højere og højeste grads former findes dannede af biord, uden tilsvarende første grad, f. eks. med end. *-ri*: *fremri*, længer foran, *fremstur* (af *fram*); *fyrri*, først af to, *fyrstur* (af *for*, *fyri*); *evri**, øvre, *efstur* (af *ov*); *nærri*, nærmere, *næstur* (af *ná*); *ytri*, ydre, *ytstur* (af *út*); *syðri* el. *sygri*, søndre, *syðstur* el. *sygstur* (af *sudur*); den højeste grad af dette ord forekommer sjælden uden med endelsen *-astur*: *sun nastur*; ved siden af *syðri* el. *sygri* bruges også *summari*; endvidere med end. *-ari*: *higari*, nærmere herved, *higastur* (af *higar*, *hid*); *handari*, længer borte (af *handan*, *hinsides*); *heimari*, nærmere hjemmet, *heimastur* (af *heim*, *hjem*); *niðari*, nedre, *niðastur* (af *niður*, *ned*); *síðari* senere, *síðastur* (oftest *síðstur*, af *síð*, *síðla*, *silde*); *eystari*, østligere, *eystastur* (af *eystur*); *norðari*, nordligere, *norðastur* (af *norður*), o. fl.

§ 67. Den højere grad mangler bøjning, når tillægsordet står ubestemt; det hedder da f. eks. *spakari*, *fagrari* gennem alle køn og forholdsformer, både i ental

*) *Evri* bruges sjælden uden i forbind. i *evra* eller almindeligere i *erva* (*id evra*), højere oppe; som tillægsord bruges formen *ovari*, også alm. *ovastur* for *efstur*.

og flertal; således ogsaa nutids tillægsformerne af udsagnsordene. Står tillægsordet derimod bestemt, böjes det i denne grad således:

Ent. nf.	spakari	spakara	spakara
gf., hf., ef.	spakara	spakaru	spakara
Flt.	overalt spakaru		

§ 68. Højeste grad böjes stærkt, når den står ubestemt, i lighed med tillægsordets første grad, dog med den forskel, at højere grad ingen omyld har. Eks.: *spakastur*, nf. *spakastur*, *spakast* (for *spökust*), *spakast*; gf. *spakastur*, *spakasta*, *spakast*; hf. *spakastum* (for *spökustum*), *spakastari* o. s. v. Svagt böjes højeste grad, når den står bestemt, nf. *spakasti*, *spakasta*, *spakasta*; gf., hf. og ef. *spakasta*, *spakastu*, *spakasta*; i flt. overalt *spakastu*.

Stedordene.

§ 69. De personlige stedord.

	første person	anden person	tredje person	
			hak.	huk.
Ent. nf.	eg	tú	hann	hon
gf.	meg	teg	hann	hana
hf.	mær	tær	honum,-unhenni	
ef.	mín	tín	hans,	hennar,
			hansara hennara	
Flt. nf.	vær, vit	tær, tit	For tredje person	
	gf. os(s), okkum, -un tykkum, -unlånes ik. og ftt. af			
	hf. osum, okkum, -un tykkum, -un det påpegende sted-			
	ef. osara, okkara	tykkara	ord <i>tann</i> .	

Flertalsformerne *vær*, *os(s)*, *osum*, *osara* samt *tær* høre kun Norderø-Østerø-dialekten til, hvor de imidlertid mere og mere fortrænges af formerne *vit*, *okkum*, *okkara* og *tit*, som bruges i de øvrige diall. (angående Suderømålet og Sandømålet sé nedf.). Enkelte steder på Norderøerne og Østerøen kan man endnu træffe *vit* (*okkum*) og *tit* brugt som total i modsætning til *vær* (*os*, *osum*) og *tær*, der er flertal. I Søndenfjordsdialekten bruges for *okkum* i gf. flt. *okur*, i hf. flt. *okum*, *okun*, for *okkara* i ef. flt. *okara*, *okra*; ligeledes *tykur*, *tykum* el. *tykun*, *tykara* el. *tykra* for *tykkum*, *tykkara*. I alle disse Søndenfjordsformer lyder *k* som *g*. Medens man på Sandø i nf. flt. har *vit* og *tit*, bruger man på Suderø og tildels ogsaa på

Skuvø gff. *okur* og *tykur* som nf. (jf. norsk *dokker**) eller *dokke*) for 1. og 2. pers. flt. Nordenfjords, især i Strömødial., bruges *tygum*, *tygun*, udt. *tiun*, som nf. i hæflig tiltale til en enkelt person, dog bruges i dette tilfælde på Norderøerne og Østerø meget alm. *tær*; men i de øvrige forholdsformer af 2. pers. bruges også her *tygum*, *tygara*, når man kun taler til én (til flere: *tykkum*, *tykkara*), eftersom *yður*, *yðrum*, *yðrun* er forsvundet af talesproget og kun findes i kvæderne (f. eks. *vil eg fyri yðrum greina* . . . ; *yður alla Noregs menn*).

I ef. af 3. persons stedord ere formerne *hans* og *hennar* ved at fortrænges af *hansara* og *hennara*.

§ 70. Det tilbagevisende stedord, der er ens i alle køn og tal, böjes: gf. *seg*, hf. *sær*, ef. *sín*.

§ 71. Ejestedordene ere: *mín*, *min*, *tín*, *din*, *sín*, *sin*, og *vár*, *vor*; istedenfor de øvrige, som ikke findes længer, bruges ef. af de personl. stedord (*okkara*, *tykkara*). *Vár* forekommer kun i højere stil, og böjes da som et tillægsord (nf. *vár*, *vårt*; gf. *váran*, *vára*, *vårt*; hf. *várum*, *vári*; ef. *várs*; nf. flt. *várir*, *várar*, *vár* o. s. v.); i daglig tale erstattes det af *okkara*. *Mín* böjes:

Ent. nf. <i>mín</i> , <i>mín</i> , <i>mítt</i>	Flt. <i>mínir</i> , <i>mínar</i> , <i>míni</i>
gf. <i>mín</i> , <i>mína</i> , <i>mítt</i>	<u><i>mínar</i>, <i>mínar</i>, <i>míni</i></u>
hf. <i>mínum</i> , <i>míni</i> , <i>mínum</i>	<u><i>mínum</i></u>
(ef. <i>míns</i> , [<i>mínar</i>], <i>míns</i>)	(<i>mína</i>)

For hf. ent. i huk.: *míni* bruges ofte *mínari*.

Som *mín* gå også *tín* og *sín*.

§ 72. De påpegende stedord ere: *tann*, *den*, *hin*, *hin*, *hesin*, *denne*, og *hasin*, *den dér*.

1. *tann* böjes således:

Enkelttal			Flertal		
hak.	huk.	ik.	hak.	huk.	ik.
nf. <i>tann</i>	<i>tann</i>	<i>tað</i>	nf. <i>teir</i>	<i>tær</i>	<i>tey</i>
gf. <i>tann</i>	<i>ta (tá)</i>	<i>tað</i>	gf. <i>teir (tá)</i>	<i>tær</i>	<i>tey</i>
hf. <i>tí (teim)</i>	<i>teirri</i> , <i>tí</i>	<i>tí</i>	hf. <i>teim</i> , <i>teimun</i>		
(ef. <i>tess</i>	<i>teirrar</i>	<i>tess</i>)	ef. <i>teirra</i>		

*) Skönt Aasen ikke har nævnt formen *dokker* som nf. i sit ypperlige værk: Det norske folkesprogs grammatik. tror jeg dog i året 1831, på udøerne i Bergens stift, også at have hørt *dokker* (*dokke*) brugt som nævneform; hvorvel det egentlig er en gf. (på norsk forekomme i gf. også formerne *dikke* og *dykke*, se § 254).

Den gamle nf. *sá* er nu ganske forsvunden af daglig tale og træffes kun undertiden i kvæderne, hvor den da både er hak. og huk. nf. Formen *tá* i gf. huk. ent. og gf. hak. flt. træffes kun på Suderø. Hf. ent. synes efterhånden at ville antage formen *tí* for alle kön; *teim* er sjældent (man siger således: *tí manni*); *teirri* bruges dog endnu overalt af ældre folk og i afsides bygder. I hf. flt. vinder formen *teimum* mere og mere overhånd over *teim*.

2. *hin, hitt, hin, hint*, böjes således:

Enkelttal			Flertal		
nf. hin	hin	hitt	nf. hinir	hinar	hini
gf. hin	hina	hitt	gf. hinar	hinar	hini
hf. hinum	hini	hinum	hf.	hinum	
(ef. hins	[hinar]	hins)	ef.	mangler	

Ved siden af hf. ent. huk. *hini* bruges også *hinari*; på Suderøen træffes også her og i de følgende stedord den ældre form på *-a* i gf. flt. hak. (*hina*).

3. *hesin, henda, hetta* (isl. *þessi, þetta*), denne, dette, böjes:

Enkelttal			Flertal		
hak.	huk.	ik.	hak.	huk.	ik.
nf. hesin	henda	hetta	nf. hesir	hesar	hesi
gf. henda	hesa	hetta	gf. hesar	hesar	hesi
hf. hesum	hesi	hesum	hf.	hesum	

For gf. hak. *henda* (ikke nf. huk.) bruges også *hendan*, når det står ene, eller der skal lægges eftertryk derpå; for hf. huk. *hesi* findes ligeså ofte *hesari*.

Hesin bruges ofte i betydning af »denne her« (nærmest ved den talende) og modsættes da et andet stedord, der opr. er en anden form af det samme ord, nemlig *hasin, handa, hatta*, den dér, den fjærnere; dette ord böjes ligesom *hesin* (gf. *handa, hasa, hatta*; hf. *hasum, hasi* el. *hasari, hasum*; flt. *hasir, hasar, hasi* o. s. v.). Også i norske diall. findes *denna* og *danna* (Aasens gramm. § 258) i samme betydn. som *hesin* og *hasin*.

4. Til de påpegende stedord kunne også henføres *tílikur, slíkur*, slig, sådan; *samur* (*samur, som, samt*), den samme; *sjálvur*, selv. De böjes alle som tillægsord. *Samur* har enten stærk böjning, og sættes da gjerne i

spidsen (*samir eru dreingirnir*), eller almindeligst svag (*hin sami maðurin*).

§ 73. Henvisende stedord. Som henvisende stedord bruges de ubøjelige småord *ið* el. *íð* og *sum*, som.

§ 74. Spørgende stedord ere *hvat*, hvad, og *hvör*, hvem. *Hvat* bruges kun i ik.; gf. *hvat*; hf. *hví* som bio., hvorfor, hvortil.

Hvör, hvilken, böjes således:

Enkelttal			Flertal		
hak.	huk.	ik.	hak.	huk.	ik.
nf. <i>hvör</i>	<i>hvör</i>	<i>hvört</i>	nf. <i>hvörjir</i>	<i>hvörjar</i>	<i>hvö:ji</i>
gf. <i>hvönn</i>	<i>hvörja</i>	<i>hvört</i>	gf. <i>hvörjar</i>	<i>hvörjar</i>	<i>hvörji</i>
hf. <i>hvörjum</i>	<i>hvörji</i>	<i>hvörjum</i>	hf. <i>hvörjum</i>	<i>hvörja</i>	
(ef. <i>hvörs</i>)	[<i>hvörjar</i>]	<i>hvörs</i>)	(ef. <i>hvörja</i>)		

Ved siden af *hvörji* (hf. ent. huk.) findes *hvörjari* (grunden, hvorfor det på fær. ikke hedder *hverji*, *hverjum* o. s. v., er oplyst i lyd læren § 10). For nf. og gf ent. i ik. træffes hyppigt formen *hvat*, *hvat fyr*.

§ 75. Ubestemte stedord ere: *ein*, *onkur* (*ein-hvör*), *nakar*, en, nogen, en eller anden; *hvör*, enhver; *annar*, en anden, *annarhvör*, hver anden; *báðir*, begge; *hvörgin*, ingen af to; *eingin*, *ongin*, ingen.

1. *ein* böjes som *mín*, sé § 71.

2. *onkur* (*einhvör*) böjes således:

	hak.	huk.	ik.
Ent. nf. <i>onkur</i>		<i>onkur</i>	<i>okkurt</i>
gf. <i>onkun</i>		<i>einahvörja</i>	<i>okkurt</i>
hf. <i>einumhvörjum</i>		<i>einihvörji</i> (-ari)	<i>einumhvörjum</i>
(ef. <i>onkurs</i>)		[<i>einahrhörjar</i>]	<i>onkurs</i>)

I flt. finder ingen sammentrækning sted, men begge ordene böjes på sædvanlig måde hvert for sig, altså *einirhvörjir*, *einahrhörjar*, *einihvörji* o. s. v.

3. *nakar* böjes på et par former nær som et ubestemt tillægsord:

Ent. nf. <i>nakar</i>	<i>nökur</i>	<i>nakað</i>	Flt. <i>nakrir</i>	<i>nakrar</i>	<i>nökur</i>
gf. <i>nakran</i>	<i>nakra</i>	<i>nakað</i>	<i>nakrar</i>	<i>nakrar</i>	<i>nökur</i>
hf. <i>nökrum</i>	<i>nakrari</i>	<i>nökrum</i>			<i>nökrum</i>

4. *hvör*, *hvör*, *hvört*, der kun bruges i ent., böjes som det spørgende stedord *hvör*.

5. *annar* böjes:

Ent. nf.	annar onnur	annað	Flt. aðrir aðrar onnur
gf.	annan aðra	annað	aðrar aðrar onnur
hf.	öðrum aðrari	öðrum	öðrum
ef.	annars (annarar)	annars	(annara)

6. I *annarhvör* böjes begge led, gf. *annanhvönn*. hf. hak. og ik. *öðrumhvörjum*, huk. *aðrihvörjari* (*aðri* sammentrukken form for *aðrari*). — Svarende til ik. af on. *annarhvárr*, en af to, findes på færøsk *annaðhvört*, et af to, brugt som bindeord: *annaðhvört—ella*, enten — eller.

7. *báðir* böjes:

Flt. nf.	báðir	báðar	bæði
gf.	báðar	báðar	bæði
hf.		báðum	
(ef.		beggja)	

Formen *beggja* træffes kun i kvadene og dér endda sjælden.

8. *hvörgin* böjes:

Ent. nf.	hvörgin	hvörgin	hvörki
gf.	hvöngan, hvörgan	hvörga	hvörki
hf.	hvörgum	hvörgari	hvörgum
Flt. nf.	hvörgir	hvörgar	hvörgi
gf.	hvörgar	hvörgar	hvörgi
hf.		hvörjum	

9. *eingin* böjes:

Ent. nf.	eingin, ongin	eingin, ongin	einki, onki
gf.	ongan	onga	einki, onki
hf.	ongum	ongari	ongum
(ef.	einkis, onkis	—	einkis, onkis)
Flt. nf.	eingir, ongir	ongar	eingi, ongi
gf.	ongar	ongar	eingi, ongi
hf.		ongum	
ef.		mangler	

10. Ord som *allur*, *al*, *mangur*, *mangen*, *summur*, *nogen*, o. l., böjes som tillægsord, hf. ft. *öllum*, *mongum*, *summunum*.

Talordene.

§ 76. Grundtallene ere: *ein, tveir, tríggir, fjóra, fimm, sex, sjey, átta, níggju, tíggju, ellivu, tólv, trettan, fjúrtan, fimtan, sextan, seyttjan, átjan, nítjan, tjúgu; ein og tjúgu* o. s. v.; — *tríati* el. *tretivu, fjöruti, fimti* el. *hálvtrýsinstjúgu* (*hálvtrýss*), *sexli* el. *trýsinstjúgu* (*trýss*), *sjeyti* el. *hálfjerðs(instjúgu)*, *áttati* el. *fýrs(instjúgu)*, *níti* el. *hálfems(instjúgu)*, *hundrað, hundrað og tíggju, hundrað og tjúgu* el. *stórt hundrað*; — *tvey hundrað, trý hundrað* o. s. v.; *túsund, túsín*.

Af disse böjes de tre første:

Ent. nf.	ein	ein	eitt	Flt.	einir	einir	eini
	gf. ein	eina	eitt		einir	einir	eini
	hf. einum	eini	einum		einum		
	(ef. eins	—	eins)		—		

nf. tveir	tvær	tvey
gf. tveir (tvá)	tvær	tvey

hf.	tveimun
(ef.	tveggja)

nf. tríggir	tríggjar	trý
gf. tríggjar	tríggjar	trý

hf.	trimum
(ef.	tríggja)

For *eini* i hf. huk. ental bruges oftere *einari*; ef. *eins* forekommer ofte i kvadene. Formerne *tvá* og *tógvá* (for *tóa*) findes ligeledes ofte i kvadene, især som de synges på Suderøen; ef. *tveggja* er kvadform og findes desuden i enkelte talemåder, som: *tiga skal millum tveggja vina*. De øvrige ere ubøjelige undtagen *túsund*, der böjes som et intetkönsord (se § 19). De første ti talord kunne bruges som navneord og böjes da som *eyga* i flt., f. eks. *tveyuni, áttuni* (toen, otten, i kortspil); *eini tíggju* (el. *tíggjur*), en halv snes; *eini tjúgu*, en snes; *hesi tjúguni*, denne snes.

Nu bruges almindelig den danske tælle måde ved tallene over 20; men ved mål, f. eks. af jorder, bruges kun den gamle regning efter tierne, som *áttati ál*, et

stykke jord på 80 □ alen. Ved optælling af fisk, får og andet, hvoraf der skal gives tiende, regner man endnu bestandig efter *stórt hundrad* 3: 120. Når man (som i dansk) tæller efter tyverne, bruger man i enkelte bygder sådanne sammensætninger som: *trettan og tjúgu* 3: 33, *fimtán og trýsinstjúgu* 3: 75, *átján og fjórsinstjúgu* 3: 98.

§ 77. Ordenstillæggene ere: *fyrsti*, *annar*, *triði*, *fjórði*, *fímti*, *sætti*, *sjeyuli*, *áttundi*, *níggjundi*, *tíggjundi*, *ellífti*, *tólfti*, *trettandi*, *-undi*, *fjúrlandi*, *-undi*, *fimtandi*, *-undi*, *sextandi*, *-undi*, *seytjandi*, *-undi*, *átjandi*, *-undi*, *nítjandi*, *-undi*, *tjúgundi*, *tjúgundi* og *fyrsti* el. *ein* og *tjúgundi*; — *tríatiundi*, *fjörutiundi*, *fímtiundi*, *sextiundi* o. s. v. Ved de fleste af ordenstillæggene over 20 bruger man nu almindelig de danske former: *ein* og *tjúgundi*, *tredífti*; *hálftrýsinstjúgundi* o. lign.

Disse ord gå som tillægsordene efter den svage böjning. *Triði* har *j* foran endelsen *a* og *u*: Ent. nf. *triði*, *triðja*, *triðja*; gf., hf., ef. *triðja*, *triðju*, *triðja*; ft. *triðju*. Kun *annar* böjes stærkt og ikke svagt, skönt det som ordental står bestemt; dets böjning findes opstillet under de ubestemte stedord.

§ 78. *Twinnir* og *trinnir* böjes som tillægsord; disse to, såvelsom ft. af *ein*, svare i betydningen til det danske: et par (to par, tre par), f. eks. *einár brókur*, et par benklæder; *twinnir vöttir*, to par handsker, *trinni sokkabond*, tre par strømpebånd (*tweir vöttir*, *trý sokkabond* betyder derimod to enkelte vanter, tre enkelte strømpebånd). For at betegne: to, tre år gammel, bruges ofte *tvævelur*, *trævelur*, hvilke böjes som *fagur*.

Den tredje, fjerde, femte, sjette, ottende del af noget udtrykkes ved *triðjungur*, *fjórðungur*, *fímtungur*, *sættungur* (dog oftere *fímti*, *sætti partur*), *átiungur*; for endelsen *-ungur* bruges her meget alm. *-ingur*. Til sammensætninger bruges *tví*, *trí*, *fer* (*fjór*) og ellers grundtallene uforandrede, f. eks. *einfalldur*, enkelt, *tvífalldur*, dobbelt; *trímenningur*, næstsøskendebarnd; *fermenningar*, de, som nedstamme i fjerde led fra samme mand; *sexfaldur*, seksdobbelt; *hundradfall*, o. s. v. For at udtrykke en, to, tre gange bruges almindelig ordet *ferð*: *eina ferð*, *tríggjar ferðir*; for *tvær ferðir* bruges ofte *tvær reisur* (ligesom i svensk *två resor*), men ikke ved de andre talord. *Sinn* (*sinná*), som ligeledes betyder gang, bruges sjælden uden ved ordenstal, f. eks. *i annað*, *triðja*, *fjórða sinn*.

Udsagnsordene.

§ 79. Udsagnsordene have tre arter: handleart, middelart (der egenlig kun er handlearten, hvormed det tilbagevisende stedord er sammensmeltet) og lideart, der dannes på samme måde som middelarten, men dog meget hyppig endnu (som oprindelig) udtrykkes ved omskrivning.

De usammensatte tider ere nutid og fortid.

Måderne ere den fremsættende og den forestillende (ønskende) måde, bydemåden, navnemåden el. navneformen samt nutids og fortids tillægsform. Brugen af den forestillende måde er nu bleven meget indskrænket i færøsk; i betingelsessætninger er den helt bortfalden, og kun i kvadene forekomme levninger, som: *væri, stæði* (fort. forest. måde af *vera, standa*).

§ 80. Udsagnsordene kunne henføres til to hovedgrupper, eftersom de have stærk eller svag böjning. Skelnemærket er navnlig fortiden, som i den stærke böjning er énstavelset og dannet ved aflyd, i den svage derimod flerstavelset på grund af endetillæg.

A. Den stærke böjningsmåde.

§ 81. Hovedformerne (hvoraf de andre former dannes) ere navneform, fortids fremsættende måde 1. pers. ent. og 1. pers. flt. samt fortids tillægsform.

Nutid fremsætt. måde dannes af navneformen; i 1. pers. ent. forandres *a* til *i*, som ikke fremkalder omlyd, f. eks. *taka*, tage, *eg taki*, jeg tager; *njóta*, nyde, *eg njóti*, jeg nyder; 2. og 3. pers. ent., som ende på *-ur*, have derimod *i*-omlyd (*tekur, nýtur*). Flertal er nu alm. helt igennem lig navneform; dog forefindes i Norderødial. endnu endelserne: 1) *-un* (for *-um*), 2) *-ið* el. *-un*, 3) *-a*.

Nutid forest. måde ender helt igennem på *-i*.

Bydemåden er i 2. pers. ent. lig navneformen med bortkastet *a* (*tak*); 1. og 2. pers. dannes ved endelserne *-um* (*-un*), *-ið* (*tökum, takið*).

Fortids fremsætt. måde éntal er éns i 1. og 3. pers. (*eg, hann tók*); 2. pers. dannes ved tilføjelsen af *t* el. almindeligst (nordenfjords) *-st* (*tú tókt* el. *tókst, tú drápt* el. *drápst*). Ender stammen på *ð* el. *t* el. lang vokal, så enten bortfalder 2. persons *-t* (søndenfjords, Sandø) eller

også tilføjes *-st* (ikke *-t*), f. eks. *biðja*, bede, *tú bað* el. *tú baðst*, du bad; *bróta*, bryde, *tú breyt* el. *tú breytst*, du brød; *liggja*, ligge, *tú lá* el. *tú lást*, du lå. På Sandø høres *st* meget sjælden, idet her 2. pers. enten ender på *-t* eller også er lig 1. pers., som *tú tókt* el. *tú tók*. Ender stammen på *r*, tilføjes i 2. pers. ent. kun *t*, som: *tú bart*, *tú fórt* (af *vera*, *fara*). — Frems. fort. ft. ender i alle 3 personer på *-u* (undertiden i Norderødial. på *-um* el. alm. *-un*, *-ið* (*-un*), *-u*).

Fortids forest. måde er nu så at sige helt forsvunden af talesproget; sé nærmere § 79. Den dannedes egl. af stammen i fort. frems. måde ft. ved *i*-omlyd, bevaret i udtryk som: *Gud gævi* (gud give), også meget hyppig *Gud gávi* uden omlyd (fort. frems. måde 1. pers. ft. i on.: *gávum*, på færøsk nu: *góvu*). I kvadene træffes former som *væri* (af *vera*), *stæði* (af *standa*), der forudsætte former som *váru*, *stáðu* (nu: *vóru*, *stóðu*) i fort. frems. m. ft.

§ 82. I nogle udsagnsord ender i nutid stammen på et *j*, som dog bortfalder under böjningen, undtagen foran endelserne *-um* el. *-un*, *-a*, f. eks. *syngja*. synge. *eg syngi*, *tú*, *hann syngur*, *vit syngja* (*vær syngjum*).

§ 83. Udsagnsordene inddeles i 6 klasser med aflyden som skelnemærke. Hovedkendemærkerne for disse 6 klasser er følgende selvlyd i fortid:

I.	Fortid	frems.	måde	ent.	<i>a</i> (sjæld. <i>ö</i>),	ft.	<i>u</i>
II.	—	—	—	—	<i>a</i> ,	—	<i>ó</i>
III.	—	—	—	—	<i>ó</i> ,	—	<i>ó</i>
IV.	—	—	—	—	<i>ei</i> ,	—	<i>i</i>
V.	—	—	—	—	<i>ey</i> ,	—	<i>u</i>
VI.	{	<i>a</i>	—	—	—	—	<i>e</i> ,
							<i>e</i> , <i>i</i>
		<i>b</i>	—	—	—	—	<i>æ</i> , <i>ó</i>

I den følgende udsigt over de stærke udsagnsord anføres navneformen, frems. nutid 3. pers. ent. og ft. og fortids tillægsform.

§ 84. Første klasse.

navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.
		ent.	ft.	
<i>i, e (ja)</i>	<i>i, e</i>	<i>a (ö)</i>	<i>u</i>	<i>u, o</i>
<i>y, ö</i>	<i>y, ö</i>			
binda, binde	bindur	bant	bundu	bundið
finna, finde	finnur	fann	funnu	funnið
spinna, spinde	spinnur	spann	spunnu	spunnið
springe, springe	springur	sprakk	sprungu	sprungið
stinga, stikke	stingur	stakk	stungu	stungið
svimja, svømme	svimur	svam	svumu	svomið*)
vinda, vinde, sno	vindur	vant	vundu	vundið
vinna, vinde, sejre, udføre	vinnur	vann	vunnu	vunnið
brenna, brænde	brennur	brann	brunnu	brunnið
drekka, drikke	drekkur	drakk	drukku	drukkið
renna, løbe, rinde	rennur	rann	runnu	runnið
bresta, briste, knalde	brestur	brast	brustu	brostið
detta, falde	dettur	datt	duttu	dottið
gella, gjalde, knalde	gellur	gall	gullu	gollið**)
gleppa, glippe	gleppur	glapp	gluppu	gloppið
gretta, slå fejl	grettur	gratt	gruttu	grottið***)
hveppa, fare sammen	hveppur	hvapp	hvuppu	hvoppið†)
nerta, røre	nertur	nart	nurtu	nortið††)
skella, larme	skellur	skall	skullu	skollið
skelva, skælve	skelvur	skalv	skulvu	skolvið
skreppa, liste sig bort, glide bort	skreppur	skrapp	skruppu	skroppið
sleppa, slippe	sleppur	slapp	sluppu	sloppið
smella, smælde	smellur	small	smullu	smollið†††)
smetta, smutte	smettur	smatt	smuttu	smottið
spretta, spire	sprettur	spratt	spruttu	sprottið
verða, blive	verður	varð	—	vorðið
gjalda, betale	geldur	galt	guldu	goldið

*) også undertiden svagt böjet: *svumdi, svumt.***) også svagt: *gelti, gelt.****) også svagt: *gretti, grett.*†) også svagt: *hveppa (hvepti) seg, for hveppa.*††) også undertiden svagt: *nerti, nert.*†††) også undert. svagt: (*smelti* el. *smeldi*), *smelt.*

syngja, syngje	syngur	seyng,	sungu	sungið
		sang		
hvökka, forskrækkes	hvökkur	hvökk*)	hvukku	hvokkið
hvörva, forsvinde	hvörvur	hvarv	hvorvu	hvorvið el. horvið
rökka, ná, vige tilbage	rökkur	rökk*)	rukku	rokkið
stökka, briste	stökkur	stökk*)	stukku	stokkið
svölla, bulne	svöllur	svöllur	svall	svollið
svölta, hungre	svöltur	—	—	(soltin)
sökka, synke	sökkur	sökk*)	sukku	sokkið

Mere for sig selv står:

bregða, svinge	bregður	brá	—	bregðið el. brigðið, brog(ð)ið
----------------	---------	-----	---	-----------------------------------

Bregða i betydn. svinge er nu så godt som forældet; en svagtböjet form *bregða* (-aði) er alm. i betydn. flette bånd; svagtböjet *bregða* el. *brigða* (udt. bræa, bræija, brija), -aði, betyder: slægte på; sé nærmere ordsamlingen. *Soltin* (af *svölta*) bruges nu som tillægsord i betydning mager, egl. udhungret. For *varð* (af *verða*) bruges også *vart*, som i svensk og norsk; fortid flertal bruges alm. af *vera*, altså *vóru* for *vurðu*. I stedet for *varð*, *vóru*, *vorðið* bruges ofte *bleiv*, *blivu*, *blivið* af *blíva*.

§ 85. Anden klasse.

navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.
		ent.	flt.	
<i>e (ö), i</i>		<i>a (-á)</i>	<i>ó</i>	<i>i (ö)</i>
<i>e</i>		for -ag)		<i>o</i>
drepa, dræbe	drepur	drap	drópu**)	dripið
geva, give	gegur	gav	góvu	givið
leka, lække	lekur	lak	lóku	likið
lesa, læse	lesur	las	lósu	lisið
reka, drive	rekur	rak	róku	rikið
vega, viga, veje***)	vegur	vá	vógu	vigið
kvöða, kvæde	kvöður	kvað	kvóðu	kvöðið

*) ved siden af *hvökk*, *rökk*, *stökk*, *sökk* bruges også formerne *hvakk*, *rakk*, *stakk*, *sakk*.

**) også: *drupu*.

***) findes også (i Sydströmødial.) svagt böjet: *vigar*, *vigadi*, *vigað*.

biðja, bede	biður	bað	bóðu	biðið
gita, avle, kunne	gitur	gat	gótu	gitið
liggja, ligge	liggur	lá	lógu	ligið
sita, sidde*)	situr	sat	sótu	sitið
bera, bære	ber	bar	bóru	borið
nema, tage ved, røre ved	nemur	nam	nómu	nomið
skera, skære	sker	skar	skóru	skorið
veva, væve	vevur	vav	vóvu	vovið

Afvigende ere:

navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.
		ent.	flt.	
eta, æde, spise	etur	át	ótu	etið
fregna, spørge	—	frá**)	—	—
koma, komme	kemur	kom	komu	komið
siggja, sé	sær	sá	sóu	sæð
sova, sove	svevur	svav	svóvu	sovið
troða, truða, træde	treður	(trað) tróð	tróðu	troðið
vera, være	er	var	vóru	verið

Vera böjes i nutid frems. måde således: (ent.) *eri*, *ert*, *er*, (flt.) *eru*. Nutid i forest. måde hedder: *veri* (ønskende).

Medens *á* og *ó* hyppig ombyttes i oldsproget (sé Gíslasons *Um frumparta íslenzkrar túngu í fornöld*, s. 26 flg.), og flere ord af denne klasse særlig nævnes som havende *ó* for *á* i fortid flt. (jfr. Munch og Unger: *Norrøn sprogets Grammatik*, s. 25), er det vel værdt at bemærke, at Færingerne helt igennem i disse flertalsformer have *ó* for *á*. Den samme ejendommelighed ved denne klasse udsagnsord findes også i nogle norske diall. (Aasens *Gramm.*, s. 170—71). Men da man i færøsk finder *væri* som den betingede måde i fortid af *vera*, forudsætter dette *æ* formen *váru*, da *ó* aldrig i færøsk går over til *æ*, men til *ø*; ligeledes forudsætter *svæva*, at dræbe (egl. dysse i søvn), formen *sváru* og ikke *svóvu*. *Gita* i betydn. avle eller kunne findes kun i

*) også, sjælden, *sitja*.

**) kun i kvædene; nu højes *fregna* (*fregnast*) svagt: *fregnadi*, *fregnab*.

kvæderne; i de nu brugelige betydninger: omtale eller gætte böjes det mest svagt: *gitti, gitt*. Fortid af *troða* hedder i kvæderne alm. *tróð*, i betydn. befrugte (om hanfugle) har ordet derimod svag böjning: *troðaði, troðað*. Hvorfor Færingerne sige *kvöða, kvöðin*, er oplyst i lydlæren § 10. Ved siden af *siggja* findes i kvadene formen *sjá*. *Bera, skera, siggja* og *vera* endes på *t* i 2. pers. ent. i nutid: *fert, skert, sært* og *ert*; i alle de øvrige ord er 2. pers. lig 3. pers.

86. Tredje klasse.

navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.
		ent.	fl.	
<i>a (ö), á</i>	<i>e (æ, ö)</i>	<i>ó</i>	<i>ó</i>	<i>a, i (o)</i>
ala, opføde*)	elur	ól	ólu	alið
fara, drage, rejse	fer	fór	fóru	farið
gala, gale	gelur	gól	gólu	galið
laða, lade, læsse**)	leður	lóð	lóðu	laðið
mala, male	melur	mól	mólu	malið
standa, stå	stendur	stóð	stóðu	staðið
vaða, vade	veður	vóð	vóðu	vaðið
vaxa, vokse***)	vexur	vóx	vóxu	vaxið
aka, age	ekur	ók	óku	ikið
draga, drage, trække	dregur	dró	drógu	drigið
grava, grave†)	grevur	gróv	gróvu	grivið
taka, tage	tekur	tók	tóku	tikið
sláa, slå	slær	sló††)	slógu	sligið
tváa, to, vaske	tvegur	tvó	tvógu	tvigið
svörja, sværge	svör	svór	svóru	svorið
stjala, stjæle	stjelur	stjól	stjólu	stolið

Ligesom i den foregående klasse findes her ord,

*) alm. stærkt böjet i kvadene; nu næsten altid svagt: *aldí, alt*, undtagen i nutid (*elur*).

**) også svagt: *laddí, latt*.

***) også: *væxa* el. *vöxa*; i fortid hyppigt også: *vax, vaxu*.

†) høres nu også svagt böjet: *gravaði, gravað*.

††) for *sló, slógu* bruges hyppigt formerne: *slerdi, slerdu* (*sleri, sleru*).

der ikke få bøjningstillæget *-ur* i 2. og 3. pers. ent. i nutid; de få i 2. pers. *t* lagt til stammen (*fert, slært, svört*), medens 3. pers. lader sig nøje med den nøgne stamme (*fer, slær, svör*). *Stjula* er ved uregelmæssig analogisering kommen til at høre til denne klasse i stedet for til anden.

Endnu kan bemærkes, at i kvæderne undertiden (sjældent) kan træffes en fortidsform som *skóp*, levning af et stærktbøjet *skapa*, skabe, der nu altid bøjes svagt (*skapaði, skapað*).

§ 87. Fjerde klasse.

navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.
		ent.	flt.	
	<i>i</i>	<i>ei</i>	<i>i</i>	<i>i</i>
bíta, bide	bítur	beit	bitu	bitið
blíva, blive	blívur	bleiv	blivu	blivið
drita, gøre sit behov*)	dritur	dreit	dritu	dritið
dríva, drive	drívur	dreiv	drivu	drivið
glíða, glide	glíður	gleið	gliðu	gliðið
grípa, gribe	grípur	greip	gripu	gripið
hvína, hvine, pibe	hvínur	hvein	hvinu	hvinið
líða, 1) lide, gå, 2) lide, döje	líður	leið	liðu	liðið
líta, sé	lítur	leit	litu	litið
míga, lade sit vand	mígur	meig	migu	migið
níga, böje sig	nígur	neig	nigu	nigið
níta, pine, smerte	nítur	neit	nitu	nitið
ríða, ride	ríður	reið	riðu	riðið
rína, hvine	rínur	rein	rinu	rinið
rísa, rejse sig, stå op	rísur	reis	risu	risið
ríva, rive	rívur	reiv	rivu	rivið
síga, synke	sígur	seig	sigu	sigið
skína, skinne	skínur	skein	skinu	skinið
skíta, cacare	skítur	skeið	skitu	skitið
skríða, skride	skríður	skreið	skriðu	skriðið
slíta, slide	slítur	sleit	slitu	slitið
stíga, stige	stígur	steig	stigu	stigið
svíða, svide	svíður	sveið	sviðu	sviðið
svíkja, svige	svíkur	sveik	sviku	svikið
tríva, gribe	trívur	treiv	trivu	trivið
víkja, vige	víkur	veik	viku	vikið

*) også undertiden svagt: *drítiti, drítt*.

Kliva, kleiv er tabt; *klúgva* (sé 5te kl.) bruges både i betydning af klatre (*kliva*) og kløve (*kljúva*); derimod forekommer både navneordet *kleiv*, en stejl opgang (af *kliva*), og *kleyv*, en klov (af *klúgva*).

§ 88. Femte klasse.

navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.
		ent.	flt.	
<i>jó, ó, jú, ú</i>	<i>y</i>	<i>ey</i>	<i>u</i>	
bjóða, byde	býður	beyð	buðu	boðið
bróta, bryde	brýtur	breyt	brutu	brotið
fl(j)óta, flyde	flýtur	fleyt	flutu	flotið
gjósa, blæse	gýsur	geys	gusu	gosið
kjósa, vælge*)	kýsur	keys	kusu	kosið
ljóta, få	lýtur	leyt	lutu	lotið
njósa, nyse	nýsur	neys	nusu	nosið
njóta, nyde	nýtur	neyt	nutu	notið
rjóða, smøre	rýður	(reyð)	ruðu)	roðið
róta, snorke	rýtur	reyt	rutu	rotið
sjóða, syde**)	sýður	seyð	(suðu)	soðið
skjóta, skyde	skjýtur	skeyt	skutu	skotið
tróta, mangle	trýtur	treyt	trutu	trotið
drúpa, dryppe	drýpur	—	—	—
fl(j)úgva, flyve	flýgur	fleyg	flugu	flogið
fúka, fyge	fýkur	feyk	fuku	fokið
húka, sidde	hýkur	heyk	huku	hokið
kl(j)úgva, kløve, klatre	klývur	kleyv	kluvu	klivið
krúpa, krybe	krýpur	kreyp	krupu	kropið
l(j)úgva, lyve	lýgur	leyg	lugu	logið
lúka, ende	(lýkur)	leyk	luku)	lokið
lúta, lude, hæjde	lýtur	leyt	lutu	lotið
rúka, ryge	rýkur	reyk	ruku	rokið
smúgva, smutte	smýgur	smeyg	smugu	smogið
strúka, stryge	strýkur	streyk	struku	strokið
súgva, suge	sýgur	seyg	sugu	sogið
súpa, søbe	sýpur	seyp	supu	sopið

Uregelmæssigt er *leypa*, springe, i fortid og fort. tilf. kommet til at gå efter denne klasse:

leypa, springe (løbe) loypur leyp lupu lopið

*) også svagt: *kjósti*, *kjóst* el. *kjósaði*, *kjósað*.

**) Nu ofte i fort. svagtbøjet: *ajóðaði*; men altid: *sóðin*, *sóðið*.

§ 89. Sjette klasse.

1) navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.	
		ent.	ft.		
	<i>a</i>	<i>e (æ), o</i>	<i>e</i>	<i>e, i</i>	
falla, falde*)	fellur	fell	fellu	fallið	
fáa, fá (for *fanga)	fær	fekk	finngu	fingið	
ganga, gå	gongur	gekk	gingu	gingið	
halda, holde	heldur	held	hildu	hildið	
hanga, hænge	hongur	hekk	hingu	hingið	
2)					
eita, hedde	eitur	æt	itu	eitið, itið	
3) navnef.	nutid	fortid		fort. tilf.	
	<i>á</i>	ent.	ft.	<i>á</i>	
	<i>æ, e</i>	<i>æ</i>	<i>æ, ó</i>		
blása, blæse**)	blæs, blæsur	blæs	(blæsu)	blásið	
gráta, græde	grætur	græt	grótu	grátið	
láta, give lyd	letur	læt	lótu	látið	
ráða, ráde***)	ræður	ræð	ræðu	ráðið	
4) fortid ent. <i>jó</i> :					
búgva, ordne†)	býr	bjó	—	búgvið	
högga, hugget††)	höggur	hjó	—	höggið	

Af *eyka*, forøge, der nu böjes svagt (*eykaði*, *eykað*) forekommer undertiden en stærk medial fortidsform: *ókst* (forøgedes) for *jókst*.

Det alm. svagt böjede *hjálpa* (*hjálpti*, *hjálpt*), hjælpe, har også undertiden en uregelmæssig stærk böjning, nutid: *hjelpur*, fortid: *hjálpr*, fort. tf. *hjálpríð* (formen *hjálprin* meget hyppig).

*) Fortidsformerne: *fell*, *fellu* ere nu sjældne og alm. fortrængte af: *fall*, *fullu* (første klasses fortidsformer).

***) Nu alm. svagt *blásti* for *blæs* i fortid ent. og *blást* alm. for *blásið* i fort. tf; *blæs* hyppigt i kvæderne.

***) For *ræð*, *ráðið* nu alm. svagt: *ráddi*, *rátt*.

†) Fortid *bjó* i kvæderne; nu svagt: *búði*. I betydning: bo altid svagtböjet. Den mediale form *bjóst* (gjorde sig rede) er dog endnu alm.

††) Nu altid svagt *högdi* for *hjó* i fort. (*hjó* hyppigt i kvæderne) og *högt* alm. for *höggið* i fort. tf.

Ordet *lata*, lade, er indkommet fra dansken og sammenblandet med *láta*; det hedder i nutid: *letur*, fortid: *læt*, *lótú*, fort. tf.: *latið*.

Formerne *grótu* og *lótú* for *grætu* og *lætu* synes at være opståede ved sammenblanding med anden klasses fortidsformer, hvilket så meget lettere kunde ske, som entallets lange *a* i 2. kl. i udtalen lyder ganske som *æ* sammesteds i 6. kl.

Fáa har i 2. pers. ent. nut. *fært*.

B. Den svage böjningsmåde.

§ 90. Hovedformerne ere: navneform, fortid (fremsættende måde) og fortids tillægsform.

§ 91. De svage udsagnsord adskille sig fra de stærke ved endetillæg til stammen i fortid. De henføres til fire klasser; i de tre første ender fortiden på *-di* eller *-ti*, i den fjerde på *-adi*.

For endetillægget i de 3 første klasser gælde følgende regler:

Hvor ordets stamme ender på *k*, *p*, *s*, *t* og tildels *l*, tilføjes *-ti* for *-di* i fortiden. Eks.: *loypa*, få til at løbe sammen, *loypiti*, *loypit*; *lýsa*, lyse, *lýsti*, *lýst*; *vekja*, vække, *vakti*, *vakt*. Derimod: *døma*, dömma, *dømdi*, *dømt*; *hoyra*, høre, *hoyrdi*, *hoyrt*, o. s. v.

De ord, hvis stamme ender på *ð*, have i fortid endetillægget *-ddi* (*dd* for opr. *ðð*), som: *føða*, føde, *føddi*, *føtt*; *ráða*, ráðdi, *råde*, *rátt*.

Efter *d* og *t* med foregående medlyd bortfalder *d* el. *t*: *senda*, sende, *sendi*, *sent*; *festu*, fæste, *festi*, *fest*. Derimod bortfalder *ð* ved tilføjelsen af *-di*, hvis en medlyd står foran *ð*, som: *gyrða*, gjorde, *gyrði*, *gyrt*.

§ 92. Ordene af den svage böjning have mistet omlyden i fortidens flertal på enkelte undtagelser nær, som: *sögdu*, *lögdu*, *hövdu*; man siger altså nu: *teir gramdu*, *taldu*, for: *grömdu*, *töldu*, o. s. v.

§ 93. Første klasse.

I fortid tilføjes *-di* (*-ti*), flt. *-du* (*-tu*), fort. tillægsf. *-dur*, *-d*, *-t* (*-tur*, *-t*, *-t*). Ordene efter denne klasse have et *j* i stammen, som fremkalder omlyd, hvilken bevarer gennem hele böjningen, medens stammens *j* kun findes bevaret som *i* i nut. ent. (2. og 3. pers. *-ir*, 1. pers. har altid endelsen *-i*); foran *i* og ligeledes foran *a* og

u (undtagen i de ord, hvis rod ender på *g* og *k*) bortfalder dette *j*. En mængde af ordene efter denne klasse ere dannede af stærke udsagnsord samt af navne- og tillægsord.

A) 1. Fortid på *-ði*. Som eksempler tjene:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
brenna, brænde (indv.)	brennir	brendi	brent
doyva, døve	doyvir	doyvdi	doyvt
fella, fælde	fellir	feldi	felt
føra, føre	førir	førði	ført
nevna, nævne	nevnir	nevndi	nevnt
renna, lade løbe	rennir	rendi	rent
føða, føde	føðir	føðdi	føtt
leiða, lede, føre	leiðir	leiddi	leitt
oyða, øde	oyðir	oyddi	oytt
senda, sende	sendir	sendi	sent
hirða, skøtte	hirðir	hirdi	hirt

A) 2. Fortid på *-ti*. Som eksempler tjene:

navnef.	nutid	fortid	fort. tilf.
broyta, forandre	broytir	broytti	broytt
keypa, købe	keypir	keypti	keypt
loysa, løse	loysir	loysti	loyst
missa, miste	missir	misti	mist
spilla, spille	spillir	spilti	spilt
bresta, lade knalde	brestir	bresti	brest
hitta, hitte, finde	hittir	hitti	hitt

B) De udsagnsord, hvis rod ender på *g* og *k*, få *j* foran *a* og *u*. Fortid ender på *-ði* efter *g*, på *-ti* efter *k*. Ekss.:

navnef.	nutid	fortid	fort. tilf.
boygja, böje	boyggir	boygdi	boygt
fylgja, følge	fylgir	fyldi	fylgt
spreingja, sprongja, sprænge	spreingir, sprongir	sprongdi	sprongt
hoykja, sætte ned	hoykir	hoykti	hoykt
merkja, mærke	merkir	merkdi	merkt
sökkja, sænke	sökkir	sökkti	sökt

navnef.	nutid	fortid	fort. tilf.
søkja, søge	søkir	søkti (sókti)	søkt (sókt)
yrkja, digte	yrkir	yrkti	yrkt

Ved siden af formerne *yrkti*, *yrkt* findes endnu de sjældne former *orkti*, *orkt* bevarede.

Tykja, tykkes, böjes:

navne.	nutid	fortid	fort. tilf.
tykja, tykkes	tykir	tókti (tótti) el. tykti	tókt (tótt) el. tykt

§ 94. Anden klasse.

I fortid tilføjes *-di* (*-ti*), i fort. tillægsf. *-dur*, *-d*, *-t* (*-tur*, *-t*, *-t*). Ejendommeligt for ordene efter anden klasse er *j*, der bevares i nutid foran endelserne: *-i*, *-um*, *-id*, *-a* og virker omlyd, når selvlyden er modtagelig derfor. Derimod viser grundlyden sig i fortid og fort. tillægsf., som begge mangle omlyden. De herhen hørende ord have næsten alle *a* eller *u* i stammen. Som eksempler tjene:

A. Med *a* i roden:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
fremja, udføre	fremur	framdi	framt
krevja, kræve	krevur	kravdi	kraft
rekja, vikle op	rekur	rakti	rakt
semja, forlige	semur	samdi	samt
telja, tælle	telur	taldi	talt
vekja, vække	vekur	vakti	vakt

Hertil hører også *dvölja* (for *dvelja*, sé lyd læren § 10), *dvölur*, *dvaldi*, *dvalt*, forsinke.

1) *Flekja*, flække, *flakti*, *flakt*, 2) *klekja*, klække, *klakti*, *klakt*, 3) *tekja*, tække, *takti*, *takt*, have i nutid 2. og 3. pers. ent. *-ir* for *-ur*: *flekir*, *klekir*, *tekir*. — *Berja*, slå, *bardi*, bart, og *verja*, værge, *vardi*, vart, have sammesteds *berjir* og *verjir* (for *berur* og *verur*); dog høres undertiden formen *verur*.

Afvigende ere:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
leggja, lægge	leggur	legði (sjæld. lagdi*), ft. lögdu	lagt
siga, sige (for segja)	sigur	segði (sjæld. sagdi*), ft. sögdu	sagt
tiga, tie (for tegja)	tigur, tegir	tagdi	tagt

*) Formerne *lagdi* og *sagdi* træffes undertiden i poesi, næppe mere i talesproget.

Bydemåden af *siga* hedder *sig*, men af *tiga* derimod *tegi* (*tig*).

Angående *siga*, *tiga* for *segja*, *tegja* sé lydlæren § 8.

B. Med *u* i roden:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
glymjja, larme	glymur	glumdi	glumt
hyggja, sé	hyggur	hugdi	hugt
kryvja, skære op	kryvur	kruvdi	kruft
skryðja, male groft	skryður	skruddi	skrutt
stynja, stønne	stynur	stundi	stunt
tysja, tysa, styrte frem,			
myldre	tysur	tusti	tust
yðja, vrimle	yður	uddi	utt

For *flysja* (*flusti*, *flust*), skrælle, og *flytja* (*flutti*, *flutt*), flytte, høres almindeligst *flysa* og *flyta*. *Smyrja*, smøre, *smurdi*, *smurt*, og *spyrja*, spørge, *spurdi*, *spurt*, have i 2. og 3. pers. ent. nutid *smyr* og *spyr* (for *smyrur* og *spyrur*). *Styðja*, støtte, *studdi*, *stutt*, har oftest formen *styðjar* efter de svage udsagnsords fjerde klasse.

C. skilja, skille skilur skildi skiit

Omlyden bevares helt igennem i ordene:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
selja, sælge	selur	seldi	selt
seta, sætte (for setja)	setur	setti	sett
flyggja, fly	flýr	flýddi	flýtt
frýggja, bebrejde	frýr	frýddi	frýtt

For *sig* selv står:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
gera, göre	ger	gjördi	gjört

§ 95. Tredje klasse.

Fortid tilføjer *-di* (*-ti*), fort. tillægsf. (kun brugt i ik.) *-að* eller også (senere): *-t*. Omlyd mangler. Til denne klasse høre kun få ord. Ekss.:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
duga, due	dugir	dugdi	dugað (dugt)
liva, leve	livir	livdi	livað
tola, tåle	tolir	toldi	tolað (tolt)
tora, turde	torir	tordi	torað (tort)
vara, iagttage	varir	vardi	varað (vart)

I en del udsagnsord er den gamle fort.-tilf.-endelse: *-að* bleven afløst af *-t*, som: *spara*, spare, *spardi*, *spart*: *vaka* (el. *vakja*), våge, *vakir*, *vakti*, *vakt*.

På overgangen til fjerde klasse stå:

spáa, spá	spáar	spáddi (spáaði)	spáað
gáa, ænse	gáar	gáddi (gáaði)	gáað
náa, ná	nær	náddi	náað

§ 96. Fjerde klasse.

I fortid tilføjes *-aði*, i fort. tillægsf *-aður*, *-að*, *-að*. 3. pers. ent. i nutid ender på *-ar*, bydemåden 2. pers. ent. på *a*. I de ord, hvis stamme ender på *j* eller *v*, beholdes *j* og *v* og den derved fremkaldte omlyd gennem hele böjningen. Til denne klasse høre de fleste udsagnsord i sproget. Ekss.:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
elska, elske	elskar	elskaði	elskað
fjóna, hade	fjónar	fjónaði	fjónað
kalla, kalde	kallar	kallaði	kallað
kólna, kølnes	kólnar	kólnaði	kólnað
slitna, skilles	slitnar	slitnaði	slitnað
vakna, vågne	vaknar	vaknaði	vaknað

Med *j* og *v* i stammen:

eggja, ægge	eggjar	eggjaði	eggjað
herja, hærge	herjar	herjaði	herjað
mjölva, bestro (med mel)	mjölvar	mjölvaði	mjölvað

Også en del ord af denne klasse dannes af stærke udso.; af *greip* dannes *greipa*, *greipaði*, bringe til at gribe ind i hinanden, binde sammen; af **svávu* dannes *svæva*, *svævaði*, dræbe (egl. dysse i søvn). Mange ord af denne klasse dannes af stærke tillægsformer og tillægsord samt navneord, f. eks. *klovna*, kløves (af *klovin*), *sodna*, for-døjes (af *sodín*), *bogna*, böjes, krummes (af *bogin*), *mutla*, mumle (af *mudur*, *munnur*). Flere ord, som för have haft stærk böjning, høre nu til denne klasse, som: *blanda*, blande, *blandaði*, *eyka*, øge, *eykaði*, *leika*, lege, *leikaði*.

§ 97. A) En særegen böjning med fortid på *-ði* og fort. tillægsf. på *-ð* samt stærktböjet nutid have følg-

ende ord, hvis egenlige, ikke udvidede stamme ender på en selvlyd:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
búgva (búa), bo	býr	búði	búð
doyggja, dø	doyr	doyði	doyð
goyggja, gø	goyr	goyði	goyð
grógva (gróa), gro	grør	gróði	gróð
læa, le	lær	læði	læð
rógva (róa), ro	rør	róði	róð
snúgva (snúa), sno, vende snýr	snýr	snúði	snúð
spýggja, spy	spýr	spýði	spýð

Disse ord kave næsten alle för haft en anden böjning: *bjó, dó, gó, ló, spjó* (former som *bjó* og *ló*, nu *búði* og *læði*, forekomme i kvæderne), samt *greri, reri, sneri*. På Viderø (*Vidoy*), Svinø og Fuglø høres ofte *ð* i fortidsendelsen hærdet til *d*, som: *doydi, trúdi*. Alle ordene af denne afdeling tilføje *t* i 2. pers. ent. nutid (*tú býrt, doyrt* o. s. v.); 1. pers. ent. nut. er som sædvanlig tostavelse: *eg búgvi, doyggi, grógvi, læi* o. s. v.

B) *Hava*. at have, böjes:

navneform	nutid	fortid	fort. tilf.
hava, have	hevur	hevði (udt. hæiji)	haft

§ 98. Nogle udsagnsord (hvoraf et par have [navneform og] nut. ft. på *-u*) danne nutid som fortid i den stærke böjningsmåde, medens fortiden böjes svagt. Disse ere: a) *mega (miga)* el. *moga (muga)*, måtte, nutid: *má* (ent. *má, mást, má*, ft. *mega (miga)* el. *mugu*), fortid: *mátti*; b) *kunna*, kunne, nut. *kann (kann, kanst* el. *kant, kann*, ft. *kunna*), fort. *kundi*, fort. tillægsf. *kunnað*; (*munu, munnu*) nut. *eg man, mon (man, manst* el. *mant, man*, ft. *munu, munnu*), fort. *mundi*; *skula, skulu*, skulle, nut. *skal (skal, skalt, skal*, ft. *skulu* el. *skula*), fort. *skuldi (skyldi)*; *turva* (kun i kvæderne, ellers: *törva*), behøve, nut. *tarv* (2. pers. ent. *tarvt*), nu alm. *törvar*, fort. *turvdi* (forældet), nu næsten altid *törvaði*; *unna*, elske, nut. *ann (ann, annst, ann*, ft. *unna*) i kvæderne, nu svagt: *unnar*, fort. *unti* (nu alm. *unnaði*), fort. tillægsf. *unt* (nu alm. *unnað*); c) *vita*, vide, nut. *veit (veit, veist, veit*, ft. *vita*), fort. *visti*, fort. tillægsf. *vitað*.

Lidt afvigende er d) *vilja*, ville, nutid *vil (vil, vilt, vil*, ft. *vilja*), fort. *vildi*, fort. tillægsf. *viljað*.

Eksempler på den stærke bøjning:

1) *binda*, binde, 2) *taka*, tage, 3) *fara*, fare, drage.

Nutid frems. måde.

Ent. 1.	bindi	taki	fari
2.	bindur	tekur	fert
3.	bindur	tekur	fer
Flt. 1.	binda (-um, -un)	taka (tökum, takum, -un)	fara (förum, far-um, -un)
2.	binda (-ið)	taka (-ið)	fara (-ið)
3.	binda	taka	fara

Nutid forest. måde.

bindi	taki	fari
-------	------	------

Bydemåde.

Ent. 2.	bint	tak	far
Flt. 1.	bindum, -un	tökum, -un el. takum, -un	förum, -un el. farum, -un
2.	bindið	takið	farið

Nutids tillægsform.

bindandi	takandi	farandi
----------	---------	---------

Navneform.

binda	taka	fara
-------	------	------

Fortid frems. måde.

Ent. 1.	bant	tók	fór
2.	banst	tókst	fórt
3.	bant	tók	fór
Flt. 1.	bundu (-um, -un)	tóku (-um, -un)	fóru (-um, -un)
2.	bundu (-uð)	tóku (-uð)	fóru (-uð)
3.	bundu	tóku	fóru

Fortids tillægsform.

bundin	tikin	farin
--------	-------	-------

Eksempler på den svage bøjning:

1) *byggja*, bygge, 2) *hyggja*, sé, 3) *kalla*, kalde.

Nutid frems. måde.

Ent. 1. byggji	hyggi	kalli
2. byggir	hyggur	kallar
3. byggir	hyggur	kallar
Fit. 1. byggja (-um, -un)	hyggja (-um, -un)	kalla (köllum, kallum, -un)
2. byggja (-ið)	hyggja (-ið)	kalla (-ið)
3. byggja	hyggja	kalla

Nutid forest. måde.

byggji	hyggi	kalli
--------	-------	-------

Bydemåde.

Ent. 2. bygg	hygg	kalla
Fit. 1. byggjum, -un	hyggjum, -un	köllum, -un el. kallum, -un
2. byggjið	hyggið	kallið

Nutids tillægsform.

byggjandi	hyggjandi	kallandi
-----------	-----------	----------

Navneform.

byggja	hyggja	kalla
--------	--------	-------

Fortid frems. måde.

Ent. bygdi	hugdi	kallaði
Fit. bygdu	hugdu	kallaðu (-um el. -un, -uð, -u)

Fortids tillægsform.

bygdur	hugdur	kallaður
--------	--------	----------

§ 99. Det er kun i Norderødialekten og dér mest hos den ældste slægt, at 1. pers. fit. har beholdt formen på *-um*, nu: *-un*, og 2. pers. *-ið*, *-uð*; på de øvrige øer har flertallet nu i daglig tale (ikke i kvæderne) tabt disse endelser, så at det i alle 3 perss. i nut. ender på *-a*, i fortid på *-u*; derved forsvinder også omlyden i 1. pers. fit. nut., f. eks. *við hava* for: *vær hövum*. For øvrigt er omlyden her, også på Norderøerne, på veje til at forsvinde, da man nu ofte siger: *vær kallum*, vi kalde, *vær valdum*, vi valgte; ligeledes i den lidende tillægsf.: *hon er vald*, *kallað* for *völd*, *kölluð*; dog siger man over-

alt *lögdu*, *sögdu*, *lögð*, *sögð* o. l. endnu med omlyd. Undertiden ender 2. pers. flt. på *-um*, *-un* or *-ið*, f. eks. *tær hövum*, *hövun* for *tær havið*, I have; *tær gövum*, *gövun* for *tær gövuð*, I gave; hermed kan sammenlignes den tilsvarende form i svensk på *-en* eller i oldsvensk *-in*, som: *I hafven*.

§ 100. Middel- og lidearten dannes ved at lægge *-st* til handlearten; hvor endelsen er *-ur*, bortfalder denne foran *-st*; er den *-ir* eller *-ar*, bliver den til *-ist* eller *-ast*, f. eks. *tekur*, *tekst*; *dregur*, *dregst*; *dylur*, *dylst*; *brennir*, *brennist*; *kallar*, *kallast*; *berjir*, *berjist*. Når *d* (*ð*), *t* komme foran *st*, bortfalde de, f. eks. *banst* for *bantst*, *bandtes*; *hegur bundist* (el. *bundizt*), er bleven bundet, for *bundiðst*. — Lidearten dannes også ved omskrivning med *verða* el. *blíva*, blive, som i dansk; denne omskrivningsmåde bruges altid, hvor middelart og lideart skulle skarper adskilles, f. eks. *hann bardist*, han sloges, *hann varð bardur*, han blev slået el. banket.

§ 101. Den handlende tillægsform (nutids tillægsf.) på *-andi* er nu, ligesom tillægsordene af den højere grad i den ubestemte form, i almindelighed ubøjelig (hvilket også hyppigt finder sted i nyislandsk), f. eks. *tað brennandi ljósið*, det brændende lys; dog sér man undertiden, selv i nyere håndskrifter, de gamle former på *-nda* bevarede, som *tann livanda mannin*.

De lidende tillægsformer (fortids tillægsf.) på *-in* af den stærke böjning gå ganske som tillægsordene på *-in*; de på *-dur* (*-tur*) af den svage böjnings 1. og 2. klasse böjes som tillægsord på *-ur*, undtagen med hensyn til omlyden, som findes sjældnere i tillægsformerne end i tillægsordene. Tilf. af de svage udsagnsords fjerde klasse er bleven noget forvansket i böjningen, idet *kallaður* både i hunkön og intetkön får *kallað* (for *kölluð*, *kallat*); i nf. og gf. intk. af flt. er man på grund af den tabte omlyd helt i forlegenhed, og man har derfor begyndt at bruge den danske form, *tey eru kallaði* (for *kölluð* el. *kallað*, som i huk. ent.), de ere kaldede el. kaldte; også de øvrige former, som intet *i* eller *u* have i endelsen, ere besværlige for Færingerne, som nf. flt. af huk. *kallaðar*, hvilket lyder som *kadlajar* (eller *kadlavar*) for at undgå mislyd i sådanne lange ord, hvor *a* foran det ikke udtalte *ð* er tonløst, medens f. eks. *vada* aldrig udtales *væja* (undtagen på Vågø) eller *vaja*, men derimod *væa*, da *a* her er betonet. — Af nogle ud-

sagnsord findes ved siden af den lidende tilf. en tilf. i middelart på *-stur* med tilbagevisende betydning, f. eks. *lagdur*, *lögð*, *lagt*, *lagt*, og desuden: *hann er lagstur*, *hon er lögst*, *tað er lagst*, han, hun, det har lagt sig; *hann er setstur* (*sestur*), han har sat sig; *eg havi barst*, jeg har været oppe at slås, o. lign.

§ 102. Förnutid og förfortid dannes af fortids tillægsf. med nutid og fortid af *hava* (ved nogle udsagnsord *vera*); tillægsformen sættes i intetk. ent. -- Fremtid og eftertid dannes af navneform med nutid og fortid af *vilja*:

Förnutid:	eg havi bart, jeg har slået.
Förfortid:	eg hevði bart, jeg havde slået.
Fremtid:	eg vil berja, jeg vil slå.
Eftertid:	eg vildi berja, jeg vilde slå.

Biordene.

§ 103. Biordene kunne ingen bøjning modtage, men nogle af dem have gradforhøjelse ligesom tillægsordene. Højere og højeste grad dannes da enten ved *-r*, *-ri*, *-st* (med *i*-omlyd, når selvlyden er modtagelig derfor) eller ved *ar*, *-ari*, *-ast*. Endelserne *-r* og *-ar* ere meget sjældne i færøsk, f. eks. *innar*, længer inde, *uttar*, længer ude (i huset); men ved siden deraf findes formerne *innari* og *uttari* el. *ytri* i mere omfattende betydning; i højeste grad hedde disse *innast* og *uttast* el. *ýtst* (altså uregelret, da det kommer af *út*, så det skulde hedde *útast* el. *ýtst*); videre: *sidar* el. *sidari*, senere, *sidst*; *fyr*, *för*, *fyrst*; *leingi*, længe, *longur*, *longst*, hvorimod *langt*, *longri*, *longst* kun bruges om stedet. Som eksempler på *-ri*, *-st* med omlyd kan nævnes *fram*, frem, *fremri*, *fremst*; *tunnt* (egl. intk. af *tunnur*), tyndt, *tynri*, *tynst*; *uppi*, oppe, *evri* (el. *ervi*, *i erva*, se § 66), *ovari*, *efst* el. *ovast*; *seint*, sent, *seinni* (for *seinri*), *seinast*. Eksempler på *-ari*, *-ast* ere: *kvikliga*, hurtigt, *kvikligari*, *kvikligast*, og således alle de på *-liga* afledede biord; *ofta* el. *oftum*, *oftun*, ofte, *oftari*, *oftast*; *viða* (el. *viðum*, *viðun*), vide, *viðari*, *viðast*; *títt*, (el. *tíðum*, *tíðun*), tidt, *tíðari*, *tíðast*; *sjaldan*, sjælden, *sjaldnari*, *sjaldnast*. De fleste tillægsords intetkøn kan (i alle tre grader) bruges som biord, f. eks. *skjótt*, hurtigt, *skjótari*, *skjótast*; *beint*, lige, *beinari*, *beinast*.

Nogle biord danne højere og højeste grad af andre stammer; disse ere: *gjarna*, gærne, *heldur*, *helst*; *illa*, ilde, *verri*, *ve(r)st*; *væl*, vel, *betur*, *betst*; *lítið*, lidt, *minni*, *minst*; *mikið*, *nógv*, meget, *meir* el. *meira* (*meiri*), *mest*.

Undertiden føjes *meir*, *meiri* til den højere grad for at forstærke den, som *seinnameir* el. *seinnameiri*, senere.

Forholdsordene.

§ 104. Forholdsordene styre følgende forholdsformer:

- a) genstandsform. De, der styre genstandsform, ere:
1. *um*, om, over, med sine sammensætninger, som: *fram um*, forbi, foran, *umframt*, foruden, o. s. v.
 2. *fyri* i forbindelse med stedsbiord på *-an*, som: *fyri eystan* el. *eystanfyri*, østen for, *fyri uttan* el. *uttanfyri*, udenfor, *fyri framman* el. *frammanfyri*, foran, o. s. v.
 3. *ígjögnum*, *gjögnum*, *-nun*, igennem.
- b) hensynsform. De, der styre hensynsform, ere:
1. *at*, til, hos, ved.
 2. *av*, af fra.
 3. *frá*, fra.
 4. *há*, hos, ved.
 5. *ímóti* (*ímót*, *móti*), imod.
 6. *undan*, bort fra.
 7. *úr*, ud af.
- c) ejeform. De, der styre ejeform, ere:
1. *millum*, *ímillum* (*ámillum*), *-lun*, *-lin*, mellem.
 2. *til*, til.
 3. *vegna*, på grund af, formedelst.
 4. *innan*, indenfor (f. eks. *innan veggja*, inden vægge).
 5. *uttan*, udenfor (f. eks. *uttan hallar*, udenfor hallen). — Dog må her bemærkes, at *til* og *millum* nu meget ofte stå med genstandsform, især dersom navneordet står i den bestemte form, f. eks. *til bygdina*, til bygden; *til bátin*, til båden; men: *til bygdar*, *til báts*; *millum víkina og nesid*, mellem bugten og næsset; men: *millum heims og heljar*, mellem denne og den anden verden (o: i en drømmende tilstand). Ved stednavne og stedord stå de dog altid med ef., så at man ikke siger: *til hana*, *tey*, *Vág*, men: *til hennar(a)*, *teirra*, *Vágs*; *millum sín*, *teirra millum*, o. s. v.
- d) genstandsform og hensynsform. De, der styre begge disse forholdsformer, ere:

1. *á*, på. 2. *í*, i, til. 3. *fyri*, for, för. 4. *undir*, under. 5. *yvir*, over. Disse styre hf., når der betegnes et ophold eller væren på et sted, gf. derimod, når der skal udtrykkes en bevægelse. 6. *efir*, efter; med gf. om tiden, ellers med hf. 7. *við*, ved, med, imod el. imøde. Af *við* forekommer også formen *viður*, som dog kun findes i sammensætninger, som: *viðurskipti*, forhold; *við(ur)gangur*, omkvæd.

Trykfejl og rettelser.

a. Indledning.

Side VII	linje 19	: noraðn	læs: norðan
— VIII	— 20	: Ásvík	— Ásvík
— XVII	— 27	: lagmand	— lagmænd
— XXI	— 36	: hann	— han
— XXIV	— 26	: opret e	— oprette
— XXX	— 18	: Procellariu	— Procellaria
— XLVIII	— 25	: tid er harværet	— tider har været
— LVI	— 11	: færæs kordbog	— færæsk ordbog
— LXIII	— 4 f. n.	: Suderøen	— Suderøen og Sandøen
— LXIX	— 13	: bliver	— bliver

b. Tekst.

Side	2 linje	5: bóndin	læs: bóndan
—	5	12: blitt	— blitt
—	-	25: tungar	— tungur
—	7	21: mín	— mín
—	11	3: tá	— tú
—	12	3: nr. 155.	— nr. 153.
—	18	10: sín	— sín
—	22	17: munn góð	— munn so góð
—	22, nederst	: ekki	— ekki
—	25	9: havi	— havi eg
—	32	22: han	— hann
—	—	27: í kvöld	— í kvöld
—	44	20: vera	— verið
—	—	23: hœsnini	— hœsnini
—	45	12: nr. 176, a.	— nr. 176 Ba.
—	48	3: han	— hann
—	—	11: henna	— hennara
—	—	29: Ása	— Ása
—	61	5: bustur	— bustir
—	64	18: matti	— mátti
—	66	11: af	— av
—	69	4: Kongurinn	— Kongurin
—	74	20: læt	— lat
—	76	31: kyrkjuni	— kirkjuni
—	115	17: sund u	— sundur
—	118	32: brander	— brandar

Side 129	linje 23:	hon	læs: tó hon
— 138	— 7:	brúðleyp	— brúðleyp
— 140	— 5:	eru	— er
— 149	— 24:	og	— eg
— 155	— 27:	hjálminn	— hjálmin
— 167	— 19:	býður	— býður
— 169	— 2:	Flóvantsu evi	— Flóvants nevi
— 176	— 33:	anna	— ánnu
— 179	— 30:	konum	— honum
— 227	— 11:	honúm	— honum
— 232	— 19:	lætið	— lætið
— 234	— 19:	girð	— gyrð
— 257	— 14:	Amnet	— Æmnet
— 280	— 25:	ógvilga	— ógviliga
— 288	— 4:	hellumenn	— Hellumenn
— 289	— 7:	brókakróki	— Brókakróki
— 290	— 35:	brókaenda	— Brókaenda
— 295	— 34:	arvingin,	— arvingin
— 296	— 29:	santi,	— , santi
— 299	— 4:	kannibæradrílurin	— kannubæradrílurin
— 301	— 32:	dikinum	— dikinum
— 308	— 27:	tíður	— tíður
— 311	— 18:	Færoyar	— Færoyar
— 314	— 18:	bæti	— bati
— 327	— 6:	er	— eru
— 328	— 23:	nej	— nei
— —	— 32:	hin rodna	— hin rádna
— 329	— 25:	nátt	— nátt,
— —	— —:	morgunin;	— morgunin,
— 331	— 23:	forða	— forða
— 337	— 4:	Vendur	— Vendir
— —	— 22:	fyrr	— fyrri
— 339	— 28:	fyrr	— fyrri
— 340	— 8:	honumá	— hon um á
— 344	— 33:	skradnaði	— skrædnaði
— 345	— 14:	að	— at
— 347	— 18:	framan	— framman
— 348	— 12 f.:	í Bláfellsskúti	— í Bláfellsskúta
— 349	— 5:	drjúgv	— drúgv
— 351	— 9:	firðirnir	— firðirnar
— —	— 17:	torvheiðunm	— torvheiðunum
— —	— 31:	vornar	— vorðnar
— 352	— 15:	kviklega	— kvikliga
— —	— —:	í ígjögnum	— ígjögnum

Side 354	linje 22:	lata	læs :	lata
— 362	— 10:	litur	—	littur
— 364	— 18:	siðani	—	siðani
— 365	— 18:	stórmur	—	stormur
— 371	— 30:	kleiv	—	kleyv
— 374	— 28:	stóva	—	stova
— 382	— 31:	málið	—	máli
— 383	— 8:	vorðið	—	vorðið
— —	— 18:	eingi mánin	—	eingin máni
— 387	— 20:	sáið	—	sáðið
— —	— 21 f.:	folnaði	—	fólnaði
— 390	— 15:	tað	—	ta
— 391	— 8:	leiri	—	leiri :
— 392	— 24:	lagður	—	lagdur
— 393	— 15:	glöðum	—	gløðum
— —	— 16:	annan	—	annar
— —	— 17:	hevdi	—	hevði
— —	— 22:	soðnhúsinum	—	sodnhúsinum
— —	— 30:	lágir	—	lágir
— —	— 34:	árið	—	árið
— 395	— 20:	hýsa	—	hísa
— —	— 24:	leskiligir	—	leskiligur
— 396	— 13:	blendlað	—	bendlað
— —	— 19:	hoygið	—	hoyggið
— 397	— 11:	snörini	—	snörini
— 398	— 12:	skapini	—	skapin
— —	— 15:	kjáttum	—	skjáttum
— 399	— 9:	nu	—	nú
— 401	— 16:	endan	—	endanum
— 405	— 5:	teimum	—	tveimum
— 406	— 12:	roykstovunni	—	roykstovuni
— —	— 13:	blóðmörurin	—	blóðmörurin
— 408	— 1:	som	—	sum
— 416	— 3:	sig	—	seg
— 418	— 15:	mark	—	mark hvönn
— 423	— 9:	seg	—	sær
— —	— 14:	neglast	—	soymast
— 426	— 17:	krúbbussessur	—	krubbusessur
— —	— 18 f.:	koggjurnar	—	koyggjurnar
— 443	— 27:	<i>hyppighed</i>	—	<i>hyppighed</i>
— 445	— 10:	áúðžin [aúðžin]	—	áúðžin [aúðžin]
— —	— 26:	kígv	—	kígv
— 446	— 32:	ædna	—	æð'na

Side 447	linje 13:	húuka	læs: húu [˘] ka
— — —	31:	háa	— háa
— — —	32:	gráa	— gráa
— 448 —	9:	mæar	— mæar:
— 449 —	33:	áddžónon	— áđ [˘] džónon
— 450 —	14:	lāa [˘] tinar	— lāa [˘] tinar
— — —	32:	veetórin	— veetórin
— 451 —	6:	džúupan	— džúu [˘] pan
— — —	23:	ábboji	— ábbøji
— 452 —	14:	táð	— tað
— — —	18:	bortór	— bo [˘] rtór
— — —	21:	hāa [˘] tabrærinir	— hāa [˘] tabrærinir
— 453 —	5:	tóddžó	— tóđ [˘] džó
— — —	10:	foldini	— faldini
— — —	13:	šæral	— šæra
— — —	28:	nōu], nōu]	— nōu]
— 454 —	5:	æu [˘]	— æu
— — —	6:	krōuekór	— krōu [˘] kór
— 455 —	16:	læddža	— læđ [˘] dža
— — —	26:	šæddži	— šæđ [˘] dži
— 456 —	7:	gæetóvoi [˘] k	— gæetóvōi [˘] k
— — —	16:	(floddža)	— (flod [˘] dža)
— — —	21:	(džúupan, džúupan)	— (džúu [˘] pan, džúu [˘] pan)
— — —	26:	kvō [˘] rtši [kvō [˘] ríki]	— [kvō [˘] rtši, kvō [˘] ríki]
— — —	30:	toddžó (togğó)	— tođ [˘] džó (togğó)
— 457 —	7:	aia	— aija
— — —	15:	(šildi)	— (šildi)

Side 453 linje 10: foran loi[˘]kt udfaldet: loi[˘]kt.
 — 454 — og 458 l. 5 stár snoəjin for henholdsvis
 snōu[˘]pin (snæurpin) og snəubin.

På flere steder i lydskriftprøverne ere [˘] og prikken over
 i foran [˘] bortfaldne eller blevne utydelige under rensrykningen.

Indholdsfortegnelse.

Forord	I—IV
--------------	------

Indledning.

1. Geografisk oversigt	V—XII
2. Bebyggelse	XII—XIV
3. Historisk overblik	XIV—XXV
4. Indbyggernes levevis	XXV—XLIV
5. Åndslivet	XLIV—LIII
6. Det færøske sprog	LIV—LVI
Sproglære	LVII—CXVI

Tekst.

A. *Kvæder.*

1. Skrímsla	1—7
2. Ólavur Riddararós	8—11
3. Nykurs vísa	12—13
4. Signild og dvørgurin	14—16
5. Trøllið í Áradal	16—19
6. Blankans ríma	20—23
7. Harpu ríma	23—27
8. Fípan fagra	27—35
9. Mariu vísa	35—37
10. Sankti Niklas	38—39
11. Rudisar vísa	39—42
12. Silvurlín	42—45
13. Torkils datur	45—50
14. Ásmundur Aðalsson	51—66
15. Hermundur illi	66—85
16. Jatvarðs ríma	85—93
17. Frúgvín Margreta	93—120
18. Eyðuns ríma	120—123
19. Sveinur í Vallalíð	124—138

20—24.	Karlamagnusar kvæði:	Side
	I. Geipa táttur	139—152
	II. Emunds ríma	153—161
	III. Ódvalds ríma	162—166
	IV. Flóvants ríma.....	167—174
	V. Runsivald stríð.....	174—187
25.	Ólúvu kvæði	188—215
26.	Tístrams táttur	216—222
27.	Tíðriks kappar	223—238
28.	Jósveins (Jófris) vísa	239—244
29.	Flóvin Bænadiktsson	245—249
30.	Brúnsveins vísa.....	250—252
31.	Faðir og dóttir	253—257
32.	Risin og moyggjin	258—260
33.	Harra Pætur og Elinborg	261—268
34.	Frísa vísa	268—270
35.	Ormurin langi	270—282
36.	Kall og svein ungi	283—284
37.	Bróka táttur	285—292
38.	Jákup á Mön	293—309
39.	Nye digte:	
	1. Føroya mál	310—311
	2. Føroyar.....	311—312
	3. Vesturætt	313
B. Prosa.		
	Ordsprog	314—321
	Gáðer'	322—325
	Sagn	326—385
	I. Dvörgar	326—327
	II. Huldúfolk	327
	III. Vættrar og vísa Marjun í Órðavík.....	327—330
	IV. Marra	330—331
	V. Niðagrisur og Loddasar steinur.....	331—332
	VI. Gívrinar hol í Sandoy og tröllkonurnar við Fjallavatn í Vágum	332—334
	VII. Nykur	334—335
	VIII. Marmennil og Anfinnur bóndi í Elduvík	335—336
	IX. Sjóðregil	336
	X. Haffrú	337
	XI. Sæneyt og hulduneyt.....	337—338
	XII. Dulurin	338—339
	XIII. Gásadalsmaðurin í huldubátinum	339—341

	Side
XIV. Huldukonan í barnsneyð	341—342
XV. Sitja á kjörbreyt	342—343
XVI. Sigursteinur	343—344
XVII. Risi og Kelling	344—345
XVIII. Kópakona	345—348
XIX. Óli rami og Tórir rami	348—351
XX. Skógir í Føroyum	351—352
XXI. Svinoy	352
XXII. Mikines	352—354
XXIII. Eiriksboði	354—356
XXIV. Rinkusteinar	356
XXV. Tröllanes	356—358
XXVI. Nóa ark	358
XXVII. Flokksmenn	358—368
XXVIII. Ormur bóndi á Skála	368—373
XXIX. Húsfrúgvín í Húsavík	373—376
XXX. Fámjin	376—379
XXXI. Skrúðhettan	379
XXXII. Bardagin í Mannafellsdali	379—381
XXXIII. Skarvur og æða	381—382
XXXIV. Býtlíngasögur	383—385
Oversættelser af bibelsk indhold	386—388
Folkelivsbilleder	389—429
a. Kvöldseta	389—391
b. Váring	391—393
c. Sodnhúsið	393—394
d. Á bønnum í hoyna	394—396
e. Grindaboð	397—404
f. Brúðleyp	404—411
g. Útróður	411—416
h. Fjallgonga	416—421
i. Búreisigur	421—426
j. Desasneið	427—429
Retskrivningsprøver	430—438
Lyðskriftprøver	439—460

1.

Skrímsla.

Corpus carminum Færoensium¹ nr. 90 Ba (Hentzes saml.
fra 1819 nr. 4).

1.

5

Tað var (um) ein halgan dag,
man meg rætt um minna:
bóndin fór á skógvin burt
epli og aldin at finna.

Vinturin liður, sumarið kemur,
jørðin gerst so blíða,
grør so fagurt aldin undir líða.

10

2.

Tað dregur at tí myrka æli,
sólin liður at fjalli,
bóndin vildi fegin og fúsur
heima verið til halla.

15

3.

Tað dregur at tí myrka æli,
dagurin leið at kveldi:
bóndin vildi fegin og fúsur
heima verið í veldi.

20

4.

Tað lættir í tað myrka ælið,
lýsir um leið so langa:
bóndin sá á skóginum skrímlið
mikið móti sær ganga.

25

¹ •Føroya kvæði, corpus carminum Færoensium, Færernes gamle Folkeviser med tillæg af nogle nyere i alle tilgængelige

5.

2
5 Skrímslið kom úr jörðini upp,
mikið er Óðins evni,
tigultalv í hendi ber
og beint á bóndin stevnir.

6.

10 Búgvíð talv í hendi bar
av hvíta filabeini:¹
so vöru teir terningar
av reyðargulli reina.

7.

15 Risin so til orða tekur,
rikur av tröllskum alvi:
«setist niður, setin mín,
vit leikum títt við talvi!»

8.

20 Bóndin svaraði og sagði: «nei,
tað má ei so vera,
eg havi ikki lært at leika talv
ella nakra skemtan gera.»

9.

25 «Tú mant ljóta at leika talv,»
segði tann tussin harði,
«kosta skal hövur mitt ella títt,
men hvørki góðs ei garðar.»

10.

30 Bóndin dvaldist ei leingi tá,
hann fann uppá tey ráð:
hann dregur uppá seg sigurhanskar,
sigur mundi hann fá.

optegnelser, samlede af Svend Grundtvig og Jørgen Bloch, an-
føres i det følgende under mærket CCF.

¹-efter B. c.—B. a *elfinbeini*.

11.

Bóndin leyt¹ tá leika talv,
tóat hann treyður vildi.
so fell teirra fundur út,
sigurin honum fylgdi.² 5

12.

Teir telva titt, tær telva dátt[?]
hvörki um góðs ei garðar,
risin tapti lív og lund.
hövur og heysin harða. *hann* 10

13.

«Í talvi hevir tú vunnið meg,
og mant væl av gávum rósa:
lova nú mær at loysa lív,
sum sjálvur tú vilt kjósa.» 15

14.

«Lovi eg tær at loysa lív,
flyt mær fram ið fyrsta;
virtur og vín og aldinsvín
og alt tað, ið lív kan lysta! 20

15.

Tú skalt mær til hallar føra
breiða borg og langa
bæði við veggir³ og víngarðar
alla ævi standa. 25

16.

Har skal gólv á grundum vera
av hvítum marmorasteini,
ræyur av seigum sifrisviði,[?]
veggir av filabeini.⁴ 30

¹ leyt, rettelse for læt, jvfr. v. 9: ljóta. ² efter B. c;
B. a. hann fekk sigur (i) skildri. ³ Rettet efter A; B a. virtur.
— ⁴ Rettet efter B. c; a. fuglabeini.

17.

bly

5

Har skal gólv á grundum vera
 tigulstein sum tinna,
 takið takt við blýggi blátt
 tað betsta sum mán kann finna.

18.

10

Har skulu seggja seingir síggjast
 gjörðar við gólvið niðri
 bæði við beð og blæur á
 fullar av Fenixfiðri.¹

19.

15

Har skulu seggja seingir síggjast
 av dýrum dúni full,
 síðan alt við purpurklæði
 og reina reyðargull.

20.

2

20

Har skal kelda kurtalig,
 góðan grip skal kalla,
 full við dýrar drykkir tá
 vítt um vörild alla.

21.

25

Har skal kelda kurtalig
 alla ævi renna,
 har skal eingin livandi
 til sótt ella sjúkdóm kenna.

22.

30

Har skal eingin sjúkur verða,
 fyrr enn sjálvur lystir at deyða;
 ella eg höggi hövur av tær
 sum ein hund til heyg.

¹ Rettet efter A v. 13; B. a. *bró og brogðar*.

23.

Har skal eingin sjúkur verða,
fyr enn sjálvur lystir at velja;
ella eg höggi hövur av tær
sum ein hund til heljar. 5

24.

Har skal bæði matur og drekka
flytast fram at borði;»
risin vil ikki láta lív,
hann játtar í hvörjum orði. 10

25.

Bóndin fagnar brúður blitt,
hann kemur heim á kveldi:
«vænta man eg virðið mítt
vaxa brátt í veldi.» 15

26.

Bóndans kona til orða tekur,
tók so sárt at gráta:
«so man skrímslið skiljast við teg,
tú mant lívið láta.» 20

27.

Bóndin sovnar alvæl fast
blitt á brúðar armi;
risin sankar gullið saman
troyttur og tungar av harmi. 25

28.

Skrímslið fór bæði um sjógv og sand,
dalir og færslu fjöll,
hann flutti borg í bóndans garð
við góðs og gripum öll! 30

29.

Hann mundi honum til hallar føra
breiða borg . . . = v. 15.

SKRÍMSLA.

30.

Hann mundi honum til hallar færa,
tað var ið tað fyrsta . . . = v. 14.

31.

Har mundi gólv . . . = v. 16.

32.

Har mundi gólv . . . = v. 17.

33 = 18.

34 = 19.

35 = 20.

36 = 21.

37.

Har mundi bæði matur og drekka
flytast fram at bordi,
risin vildi ei missa lív,
hann helt væl síni orð.

38.

Bóndin kemur út árla morgun
gláður fyri utan vanda:
hann sær eina stóra borg
fyri sínnum durum standa.

39.

Bóndin kemur út árla morgun
sær sær einki at meini,
risin treiv um hansara lær,
hann klóraði hann inn at beini.

40.

Bóndin kemur út árla morgun
alt fyri utan sýt,
risin treiv í hansara kvið,
so indrini hingu út.

41.

Bóndin liggur á grønum vølli,
mestur er hann deyður,

teir studdu hann inn á borgina,
hann kendi tá ikki til neyð.

42.

Bóndin heilsaði brúður blítt,
tá hann kom heim á kveldi;
tað eru kongar tíggju og tólv,
minni hava makt og veldi.

5

43.

Bóndin er bæði fegin og blíður,
mildur av gævuleiki,
tað eru kongar tíggju ella tólv
minni hava ráð og ríki.

10

44.

Bóndans kona er búgvín við barn,
[ber] sknúður og skarlak reyð:
«eg eri tí rædd av risans ráðum,
hann troyggjar á bóndans deyð.»

15

45.

Bóndin hevur alt, ið lív kann lysta,
bæði úti og inni,
troyttast man nú tungan min,
ég skemti ei longur á sinni.

20

Denne *ríma* haves i 6 opskrifter, hvortil kommer den i
Lyngbys •Færeiske kvæder•: 480 og fig.

2.

Ólavur Riddararós.

CCF nr. 154 A.

1.

- 5 «Hvört skalt tú ríða, Ólavur mín
— Kol og smiður við —
í lofti hongur brynja tín»
— Ungir kallar, kátir kalla! gangið
upp á gólv, dansið lystulig!

10

2.

«Eg fari mæð á heiði
ta villini hind at veiða.»

3.

- 15 «Tú fert ikki at veiða hind,
men tú fert til tína leikalind.

4.

Hvít er skjúrtan, væl er hon tvigin,
í blóði verður hon av tær drigin.

5.

- 20 Hvít er tín skjúrta, væl er hon skorin,
í blóði so verður hon aftur borin.»

6.

Ólavur snúðist síni móður frá:
«Gud gevi ikki ganga, sum mæð er spáð.»

25

7.

Ólavur ríður eftir björgunum fram,
fann hann uppá eitt álvarann.¹

8.

- 30 Ólavur ríður eftir björgunum fús,
fann hann uppá eitt álvarhús.

¹ álvarann, rettet; A. har *elvar* overalt i de følgende vers.

9.

Út kom eitt tað álvafljóð,
flættað hár á herðar dró.

10.

Út kom ein av álvum tá,
flættað hár á herðar lá.

5

11.

«Ver vælkomin, Ólavur Riddararós,
tú gakk í dans og kvøð fyrri osí.»

12.

«Tá tarft ikki flætta títt hár fyrri meg,
eg eri ikki komin at biðja teg.»

10

13.

«Ert tú ikki komin at biðja meg,
eg havi ikki ætlað¹ at eiga teg.»²

15

14.

«Eg kann ikki meira hjá álvum vera,
í morgin lati eg mitt brúðleyp gera.»

15.

«Vilt tú ikki longur hjá álvum vera,
sjúkur skalt tú títt brúðleyp gera.

20

16.

Hvat heldur vilt tú sjeý vetur³ liggja sjúk',
ella vilt tú í morgin liggja lík?

17.

Hvat heldur vilt tú sjeý vetur³ liggja á snó,
ella vilt tú í morgin til moldar gá?»

25

18.

«Tveir eru kostirnir, hvørgin er mjúkur,
ilt er at liggja leingi sjúkur.

30

¹ ætlað, rettet; A. aktað. ² efter v. 13 er udskudt det formentlig meningsløse vers: «Eg kann ikki meiri hjá álvum bó — í morgin skal eg mitt brúðleyp snó. (?)». ³ Vetur, rettet; A. vintur.

19.

Fyrr vil eg í morgin liggja lík
enn eg vil liggja sjeý vetur sjúk'.

20.

5 Fyrr vil eg í morgin til moldar gá,
enn eg vil sjeý vetur liggja á strá.»

21.

Hon bar fram eitt drykkjukar,
eiturkornið í tí var.

10

22.

Hon bar fram eitt drykkjusteyp,
eiturkornið í tí fleyt.

23.

15

Hon skonkti honum í drykkjuhorn,
har fór í tað eiturkorn.

24.

Tann fyrsta drykkin, ið Ólavur drakk,
hans breiða belti um hann sprakk.

25.

20

«Hoyr tú Ólavur fríði,
tú kyss meg, áðrenn tú ríður!»

26.

Ólavur studdist við saðilbuga,
hann kysti tá moy av litlum huga.

25

27.

Hon kysti hann so mjúkan,
hon sveik hann so sjúkan.

28.

30

«Tú sig tíni móður, tá ið tú kemur heim,
tín foli snávaði¹ um ein stein!»

29.

Ólavur heim í garðin fór,
úti hans móðir fyri honum stóð.

¹ snávaði, rettet for snubláði.

30.

»Hví ert tú so fölin, hví ert tá so bleik',
sum tú hevði verið í álvaleik?»

31.

»Mín kæra móðir, eg sigi tær sann: 5
mín foli snávaði um ein stein.

32.

Tí eri eg fölin, tí eri eg bleik',
í gjár var eg í álvaleik.

33.

Tí eri eg fölin, tí eri eg sum bast, 10
í gjár var eg teim álvum næst.

34.

Mín kæri faðir, tú heinta mær prest',
mín kæra móðir, ver tú mær næst! 15²

35.

Ólavur vendist til teggin brátt,
han doyði langt fyri midnátt.

36.

Har komu av tí bú
líkini trý, tey vóru so prúð.

37.

Tað fyrsta var Ólav, tað annað hans vív,
tað triðja hans móðir, hon læt sítt liv.

38.

Tað fyrsta var Ólav, tað annað hans moy,
tað triðja hans móðir, av sorg hon doyði. 25

Visen haves i 4 optegnelser. A. Schreters samling nr. 8;
B. af V. U. H. fra Eyndarfjord. C. af J. H. J. Petersen i Saltnæs.
D. fra Skopen. — Jvfr. D. gl. F. Nr. 47 og tillæg i 4 Del 49—
52: ísl. fornkv. I, *Olafur Liljurós*, norsk, Landst. nr. 40,
svensk, Afzel. nr. 93—94.

¹ í elvarlast (?) til teim álvum næst, efter C.

² v. 34 indskudt efter C.

3.

Nykurs vísa.

CCF nr. 155.

1.

5 Nykurin letur sær klæði skera,
 — Harra mín —
 tí hann vildi ein riddari vera.
 — Um sumarið, tar allir fuglar
 syngja væl. —

10

2.

Nykurin gongur í kirkjuna inn,
 prestar hildu messur fimm.

3.

15 Nykurin gongur á kirkjugólv,
 prestar hildu messur tólv.

4.

Elsa litla smilir undir lín:
 «Krist gevi, tann riddari hann var mín!»

5.

20 *Han tráðte over skamler en og to:
 «Else lille, giv mig tro!*

6.

*Else lille, troloves mig!
 otte borger giver jeg dig.»*

25

7.

*Else lille rækker hånden fra sig:
 «jeg giver dig tro og følger dig.»*

8.

30 *Der de komme i rosenlund,
 da lyster Else lille at hvile en stund.*

9.

«Hör du, ridder, hvad jeg spør dig:
hvor ere de borge, du lovede mig?»

10.

«Eitt er í vatni, annað er í sjógv,
fært tú meg, tá hevir tú nógv.» 5

11.

Elsa lítla lítur seg upp í fjöll:
«eg meini, tú ert eitt nykartröll.»

12.

Nykurin leyp í vatnið út; — 10
eftir stóð Elsa litla við sorg og sút. ?

13.

Nykurin leyp í vatnið kátur,
hálvur maður og hálvur bátur. 15

14.

Skundaði hon so snarlíga heim,
hon takkaði Gudi, hon fékk ikki mein.

Visen har jeg kun i én opskrift fra Billa Sofia i Familien i 1847, blandet med danske vers, således som hun foresang mig den. Optegnelser anden steds fra ønskes. Jvfr. D. gl. F. nr. 39, og tillæget i 4 Del s. 814—15; isl. fornkv. 2. (Elenar ljóð); norsk i Sophus Bugges gl. n. Folkev. nr. 12 og hos Landstad nr. 39; svensk hos Afzelius nr. 11 og 89. Det bemærkes, at nøkken må forlade hende, som han har lokket med sig, idet han hører sig nævnet ved sit rette navn; — hans tryllemagt over hende er da forbi.

4.

Signild og dvörgurin.

CCF nr. 169 A.

1.

5 Signild slóg sín vev so fast,
 — saðla mær horsið friða! —
 hvíta mjólk av bróstum sprakk.
 — Fram, fram, hvör ærlig' mann!
 til hóva lati eg riða.

10

2.

•Men hoyr tú, Signild, dóttir mín!
 hví springur mjólk av bróstum tín?•

3.

15 «Tað er ikki mjólk, (tó) tað sýnist so,
 tað er tann mjöður, eg drakk í gjár.»

4.

•Tvey eru tingini, bæði eru ólík:
 brúnur er mjöður, men mjólk er hvít?•

5.

20 «Tað dugir ei at dylja fyri teg:
 dvörgurin hevur lokkað meg.

6.

Tað er fult í fimtan ár,
 dvörgurin vandist higgar til vár.

25

7.

Fimtan havi eg börnini borið,
 eingi havi eg klæðini skorið.

8.

30 Fimtan havi eg börnini átt,
 eingi havi eg við eygum sætt.»

9.

Dvörgur stóð ei langt har frá,
hann stóð við dyrnar og lýddi hará

10.

Alt stóð dvörgurinn og lýddi á, 5
hvussu hon segði síni móður frá.¹

11.

Dvörgurinn inn í hallina gekk,
gullband um hans herðar hekk.

12.

Hann tekur í Signilds ljósu hand 10
og leiðir hana so til steinin fram.

13.

Hann slóg yvir hana hermalín,²
leiðir hana so í stein til sín. 15

14.

Han setti undir hana tann gylta stól,
fimtán sveinar fyri borði stóðu.

15.

•Tíggju skulu leika fyri tær, 20
fimm skulu spæla fyri sjálvum mær.

16.

Sumir kunna ringja,
dvörgamál at syngja.

17.

Sumir kunna at spæla væl 25
bæði trummur og langaspæl.

¹ V. 10 indskudt efter B.

² 13 l. 1 rettet efter Dgf. nr. 37 C. v. 17: •Han slog over hende kåben blå, han førte hende så snart fra sin moders gård. Vor opskrift A har: •hann slóg henni við hermalín (forvansket); B. overensstemmende med de andre opt. af den danske vise har: •Hann gav henni högg undir kinn, so blóðið dreiv á hennara skinn. •

17
 Þvíttur þakki þú stóra með,
 að þú Sigurði þú : stóra með.

18
 Þvíttur þakki þú stóra með,
 að þú Sigurði þú : stóra með.

Þessi lúða er í 12 mestríðum: A við V. U. H. eftir Elsiebet í
 Tími Smára í 1848. B. við J. H. J. Petersen í Saltmars
 Gættum. Jón. L. p. F. m. 57. og allan: A. D. s. 803: fjárnere
 mættum met 11784. S. Bugge m. 13 og Landst. m. 45.

5.

Tröllid í Aradal.

(CCF. m. 104 A.

1.

15 Hava tíu hövra frá Aradal,
 har rennur ein fögur á,
 har kom frúgvín Margræta,
 hon kembur sítt har og tvár.

20 Rurt skal eg örind ríða,
 hvör er nær betri:
 bláski ella brúni,
 brúni ella reyðí?
 hurr skal eg örind ríða

2.

25 Har kom frúgvín Margræta,
 kembur sær og tvár,
 hon varð fosi við jörðina,
 har hon settist á.

3.

Hon varð föst við jörðina,
 har hon settist á,
 gullkambur í hárinum
 og hondin omaná.

5

4.

Svaraði tað hit ljóta tröll
 í vatni, tar tað var,
 «mangari havi eg neyðir veitt
 og heystað har einki av.

10

5.

Hvussu mikið reyðargull
 vilt tú mær til veita,
 eg loysi teg frá jörðini
 gullkamb úr hári at greiða?»

15

6.

«Hvörki gull ella aðrar gávur
 vil eg tær til veita:
 eg gevi tær ta fyrstu kind,
 ið mær er lagað at eiga.»

20

7.

«Nú gavt tú mær gávuna,
 sum mær tókti mun:
 tað býr undir lindini
 bæði dóttir og son.»

25

2. þykki munur
 vera

8.

Frúgvín læt sær við barni ganga
 níggju mánaðir taldar,
 til at teirri stundini leið,
 hon fœðir ein son so baldan.

30

9.

Kongur situr í háseti,
 mikið um tað tókti:

frúgvín fell á tiljubekk,
hon fœðir son og dóttur.

10.

5 Hon læt tey til kirkju bera
teimum geva navn:
hana kallar hon Gullborg,
hin unga Eirik hann.

11.

10 Tey vóru borin frá kirkju heim
aftur fyri móður sin,
meira læt hon rækta tey,
enn alt sitt gull í skrin.

12.

15 Tey vóru borin frá kirkju heim,
sett á móður knæ:
meira læt hon rækta tey
enn alt sitt gull og fæ.

13.

20 Margreta kemur út árla morgun,
tykist komin í vanda,
hon sá tað hit ljóta tröll
fyri kirkjuhyrni standa.

14.

25 Svaraði tað hit ljóta tröll,
komið fyri hallardyr:
«Margreta, halt nú gávuna,
ið tú hevir lovað fyrr!»

15.

30 Svaraði frúgvín Margreta,
fellir mœðig tár:
«tú fært ikki, títt ljóta tröll,
míni börnini smá.»

16.

„Lovi eg tær at fostra tey
væl í fimtan ár,
bæði skalt tú missa tá
og fella fyrí tey tár.

5

17.

Lovi eg tær at fostra tey
væl í fimtan vetur,
bæði skalt tú missa tá,
tað líkar tær ikki betur.»

10

18.

Eitt kom æl av útnorðri,
rapar í fjalli sum stein:
burt hvurvu systkin tvey
faðir og móður til mein.

15

19.

Eitt kom æl av útnorðri,
rapar í fjalli sum grót:
burtur hvurvu systkin tvey
faðir og móður ímót.

20

20.

Hann læt teimun seingir smíða
á so mangan hátt:
hann legði tá yngstu Gullborg
við tá ytstu gátt.

25

Visen haves i to opskrifter: A, som her er benyttet, ved V. U. H. efter diktat af Petur við Á í Örðavík i 1848. — B. ved skolelærer Kristian Jensen efter Kristiane Rasmusdatter i Skálavík i 1873. Begge opskrifter ere mangelfulde.

6.

Blankans ríma.

CCF nr. 116 A.

1.

5 Tað torir eingin danimann so gera,
 — gylt saðil á —
 sína systur á heiðið land geva.
 Tað vænasta vív, ið vinnast má.

2.

10 Tað gjörði meistarín Hildibrand.
 hann gifti sína systur á heiðið land.

3.

Sunnudagin brúður bald, 2
 mánadagin í jarni so kald. }

15

4.

Hon sá seg aftur, hon sá seg fram,
 hon sá sær ongan hjálparmann.

5.

20 Hon sá seg upp til himmal,
 har sá hon fuglar fljúgva.

6.

•Hoyr tað, fuglurín brúni,
 kantú bera boð til Dúnoy?•

7.

25 «Eg kann bera boð í hvørt eitt land,
 eg kenni tín bróður Hildibrand.»

8.

Fuglurin fleyg so högt í ský,
hann kom niður for Hildibrands bý.

9.

Fuglurin fleyg so högt frá træ, 5
hann kom niður for Hildibrands knæ.

10.

•Hoyr tað, Hildibrand, vinur min:
Hjálp nú Maritu, systur tín!•

11.

Hildibrand sínum borði skeyt, 10
tann brúni mjöður á gólvi fleyt.

12.

•Tær loysið út hin blanka,
hann kann so víða vanka. 15

13.

Tær heintið mær Blanka saðilgjörð!
hann rennur á vatni sum grönari jörð.

14.

Tá ið hann kom har mitt á fjörð, 20
tá brast Blankans saðilgjörð.

15.

Hildibrand sakk til sandar,
Blanki svam til landa.

16.

Blanki skar so sára við, 25
tað hoyrði Marita, í torni situr.

17.

•Tað kenni eg á Blankans reyst:
nú eri eg vorðin bróðurleys! 30

18.

Tað hoyri eg á Blankans mál,
at harra Krist gleðir mín bróðurs sál!•

19.

Blanki bæði beit og sló,
tretivu mann undir hövum tróð.

20.

5 Tað gjörði Blanki við síni tonn,
hann loysti Maritu sterku jarnbond.

21.

«Hoyr tað, Blanki, eg tali til tín:
hvát viltú hava fyri ómak tín?»

10

22.

•Tað vil eg hava fyri ómak mín,
at mynnast við tín munn so fin.»

23.

15 Hon mynti hann við munn síni,
tá bleiv hann ein riddari fin.

24.

Hann myntist við hennara munn góð,
hann bleiv ein kongasonur so góð.

Vísen haves i tre opskrifter, nærværende af V. U. H., fore-
sungen af Magnus Ólavsson paa Svine. I en af Schröters sam-
ling (nr. 13), der er 43 vers (*•Harra Karls vísa•*), såvelsom
i en anden af V. U. H. fra Suderø findes efter vor vises vers 7
følgende:

- a. Gev mær livur og lunga
at bera for mína unga.
- b. Gev mær livur og lunga fyrst
hjartað út av Torkils bróst.
- c. Livur og lunga skalt tu væl fá --
á Torkili havi eg einki ráð.
- d. Fuglurinn tók at fljúgva
so langá leið og drúgva.
- e. Hann fleyg sær so djúpt í kav,
hann sá ekki nátt fyri ljósan dag.

Blanki siger til *harra Karl*, da de komme over fjorden: *•Blá nú fast við sæbil tín — eg skal royna fótin mín.* Efterat han er kommen i tårnet til *Marita* og har løst hende af jernbåndene, bærer han hende bort og hviler i den grønne lund, hvor *M.* spørger ham om det, som v. 21 i vor optegnelse har.

Jfr. D. gl. F. nr. 62: *•Blak og Ravn hin brune*; norsk hos Landstad: *Ravnen, som bære bød*; *ísl. fornkv.* nr. 7. *Hildibrands kvæði.*

7.

Harpu ríma.

CCF. nr. 136 C.

1.

Har komu tveir biðlar ríðandi í garð, 5
 — (eg) biði tygur renna —
 bóðu moy, sum yngri var.
 — rúnarmenn, gerið tað, eg biði tygur:
 rennið, talið varliga við teir, rúnarmenn!

2.

Ta yngru teir tá bóðu, 10
 ta eldru teir forsvóru.

3.

Tann yngra hon er seg so fríð, 15
 rætt sum sól um midsumars tíð.

3.

Tann eldra hon er seg so ljót,
 rætt sum ormar skríða á grót.

5.

Tann yngra kann at spinna gull, 20
 tann eldra er av svøvni full.

6.

Tann yngra vevur gull í lað,
tann eldra svevur allan dag.

7.

5 Tann yngra kann at spinna,
tann eldra ikki at tvinna.

8.

Tann yngra kann at lesa lestur,
tann eldra ikki at seyma kvastur.

10

9.

Systir talar til systur góð,
«vit skulum okkum í sævarflóð!»

10.

15 «Hvat skulum vit í sævarflóð gera?
vit hava ei tvinni silki at bera.»

11.

«Tað er so mangur í sævarflóð,
ið ikki eigir tvinni silki góð.

12.

20 Vit tváum okkum hvítar,
vit erum tvær systrar líkar.»

13.

«Um tú tváar teg allan dag,
tú verður ei hvítari enn Gud tær gav.»

25

14.

Um tú tváar teg hvíta sum fann,
tú fært ei mín festarmann.»

15.

30 Tær gingu seg til strandar,
steinur lá fyrri landi.

16.

Tann yngra setur seg upp á stein,
tann eldra ferdi hana út á streym.

17.

Hon rættir upp sína ljósu hond:
 «systir, systir, hjálp á land!»

18.

«Eg hjálpi tær ei á land um sinn,
 utan eg fái biðil tín.» 5

19.

«Gjarna gevi eg tær alt eg á,
 á biðlinum havi einki ráð.

20.

Gjarna gevi eg tær bæði
 biðil og brúðarklæði.» 10

21.

«Sökk nú, sökk nú, systir mín!
 eg skal hava biðil tín.» 15

22.

Har kom vindur eystan,
 líkið dreiv til neysta.

23.

Har kom vindur og bylgja blá,
 líkið mundi til landa slá. 20

24.

Komu tveir vallarar oman við á,
 sógu, hvar ið líkið lá.

25.

Teir tóku hennara ljósa arm,
 gjördu sær til harpuskjarm. 25

26.

Teir tóku hennara gula hár,
 gjördu harpustreingir smár. 30

27.

Teir gingu seg í tann bý,
 sum teir vitstu, brúðleyp var í.

28.

Teir gingu seg í tann garð,
sum teir vitstu, brúðleyp var.

29.

5 Teir settu seg á ytstu gátt:
«viljið tær hoyra harpu slátt?»

30.

Mælti tað strongurinn fyrsti:
«brúðurinn var mín systir.»

10

31.

Mælti tað strongurinn annar:
«brúðurinn var mín bani.»

32.

Mælti tað strongurinn triði:
15 «brúðgummin var mín biðil.»

33.

Mælti tað strongurinn fjórði:
«brúðurinn mær forgjörði.»

34.

20 Svaraði brúðurin reyð sum blóð:
«harpan ger os mikið óljóð».

35.

Svaraði brúðurin, á beinki sat:
«harpan ger os mikið óglað.»

25

36.

«Hevði eg vitað tað líkaði tær illa,
ei skyldi eg mína harpu stilla.»

37.

30 Teir slógu sína harpu av armi,
brúðurinn sprakk av harmi.

38.

Teir slógu sína harpu av mangi,
blóð fleyt brúðurin í fangið.

39.

Teir slógu sína harpu av móði,
brúðurin fleyt í blóði.

Jfr. D. gl. F. nr. 95., isl. fornkv. nr. 13, Landstads norske folkev. nr. 53., svensk hos Afzelius nr. 17; også engelsk. — Af den færøiske ere syv opskrifter.

8.

Fipan fagra.

CCF. nr. 48 A.

1.

Skalli undir fjalli byr,
garpar til hann ríða: 5
tað var honum til eydnu lagað,
hann átti dóttur fríða.

2.

Tað var henni til eydnu lagað,
hon skyldi akur goyma: 10
sat hon úti árla og síðla,
kundi ikki vánir gloyma.

3.

Frúgvín sat úti og seymaði
eina morguntíð; 15
hon sær skip eftir havi koma
beint fyri grønari líð.

4.

Frúgvín sat úti og seymaði
eina morgunstund, 20
hon sær skip eftir havi koma
beint fyri grønari lund.

5.

Kasta sínum akkerum
á so hvítan sand: 25

fyrstur steig hann Eiríkur
sínnum fótum á land.

6.

5 Eiríkur gongur frá ströndum niðan
ein við ongar sveinar,
han sær frúgv við akur síta,
talar við hana eina.

7.

10 Eiríkur stendur á teiginum
sínnum orðum byrjar:
„Hví síta tygur so einliga?“
tað ræður hann fyrst at spyrja.

8.

15 „Tað var mær til eydnu lagað,
eg skuldi akur goyma
síti eg úti árla og síðla,
eg kann ikki vánir gloyma.“

9.

20 Eg vil teg við sændir fá,
ást og góðan vilja¹,
føra teg so til hallar heim
og teg frá vánum skilja.

10.

25 Legði hann hendur um frúnnar háls,
biður hana sæla sitja:
„Skipið er tætt, tað liggur í ætt,
annar kemur tín at vitja.“

11.

30 Eitt kom æl af útnorði,
tröll og trylskir veita²,
frúgvín kastar sax og seym,
skuldi til húsa leita.

¹ Dette Vers optaget efter C; A har: *Eg skal tygur frá akri skilja, ást og allan vilja...*

² Denne linje efter C. A. har *trælur og treystir veita.*

12.

Frúgvín kastar sax og seym.
 skuldi til húsa gá,
 hon varð föst við jörðina
 náddi ikki upp at stá. 5

13.

Hon varð föst við jörðina
 náddi ikki upp at stá:
 gullkambur í hári á henni,
 hondin oman á. 10

14.

Frúgvín kastar sax og seym,
 skuldi til húsa fýsa,
 hon sær skip eftir havi koma,
 ælið tók at lýsa. 15

15.

Kastar sínum akkerum
 á so hvítan sand,
 fyrstur steig hann risin
 sínum fótum á land. 20

16.

Risin gongur frá ströndum niðan,
 ein við ongar sveinar,
 hann sær frúgv við akur sita,
 talar við hana eina. 25

17.

Risin stendur á teiginum,
 sínum orðum byrjar:
 «Hví sita tygur so einliga?»
 tað ræður hann fyrst at spyrja. 30

18.

«Tað var mær til eydnu lagað,
 eg skuldi akur goyma,
 siti eg úti árla og síðla,
 kann ikki vánir gloyma. 35

19.

Risin stendur á teiginum,
 rystir skeggið svarta:
 Fípan fagra mæðig græt,
 og bleytt er barnsins hjarta.

5

20.

Kjaftur hans er ógviligur,
 nasarnar tær eru langar,
 so eru hansara kjálkabein
 sum fjórðung var at ganga.

10

21.

Nasarnar eru sum neystadyr,
 ennið hefur hann fatt,
 eyguni eru sum tjarnir tvær,
 nú sigi eg tær satt.

15

22.

Skeggið er sum sótið svart,
 flýtur niður á bringu,
 neglinar eru sum bukkahorn,
 alin fram av fingri.

20

23.

Risin stendur á teiginum,
 rystir skeggið hvíta:
 «Blás tú mær av einum strá!»
 so vildi hann fjóðið svíkja.

25

24.

Hon blæs honum av einum strá,
 meinti, einki skuldi saka,
 hon varð leys frá jörðini,
 hann mundi hana burtur taka.

30

25.

Tekur hann hana á bak sítt upp,
 ongum sigir frá,
 ber hana so til strandar oman
 mót teirri bylgju blá.

35

26.

Tekur hann hennara gula hár,
fast við súðir bindur,
Fípan fagra meðig græt
og næst av harmi springur. 5

27.

Lögðu undan Álafossi
heim við ongar árar,
so var at líta á vöru hans
sum vindur foykir bárur¹. 10

28.

Tekur hann hana á bak sítt upp,
tað man honum ikki bella,
ber hana so í fjallið upp,
tað eitur í Oknarhelli. 15

29.

Tekur hann hennara gula hár,
fast við reipum bindur,
Fípan fagra meðig græt
og næst av harmi springur. 20

30.

Risin liggur við orni fram,
fullur av øskukrási:
«Grát ikki, Fípan, fagurligt fjóð!
fátt verður tær á vási.» 25

31.

Risin fer á skógin burt,
villini djúr at veiða,
kelling vappar úr vánum¹ fram,
tekur nú bónd at greiða. 30

32.

Kelling vappar úr vánum fram,
ger nú fjóðið fegið:

¹ Dette Vers efter C; «foykir» efter A; C har her «fjukur».

² «V. úr vánum» efter C; A har «vappar vánir».

•nú man vera fyri Gjötíls heyg
og komin at endadegi¹.•

33.

5 Kelling vappar úr vánnum fram,
tekur nú fjjóðið at fegna:
•trý ynskir skal eg ynskja tær,
öll tey skulu tær gegna.

34.

10 Tá ið tú kemur í skógvín fram,
tú sær rísan renna,
ynsk tær bæði björg og vatn,
og hōgan eld at brenna!

35.

15 Tá ið tú kemur í trongan skógv,
tú hav væl onnur klæði,
rív upp á teg björkuvið,
tað javnt við jōrdina dragi!•

36.

20 Rísín kemur av skóginum heim,
saknaðist fjjóð av bondum,
hann visti sær eingi svinri ráð,
han tók sína móður a hondum.

37.

25 Tekur hann hennara bók og bein,
kastar á hurðarás:
•Ligg nú her fyri Gjötílsheyg².
I kvöld til øskukrás!•

38.

30 Rísín tekur jarnstongina,
titar títt um stund,

¹ De to sidste linjer i dette vers efter A; C, har: *verði nú enn, sum Jökil segði, komin at endadegi!*

² *fyri Gjötílsheyg í kvöld til øskukrás* efter C; A har: *•hvar Jökil segði, steikt til øskukrás!*

frúð var ekki fegið við tað,
leit seg aftur á fund.

39.

Tá ið hon kom á skógvin fram,
hon sær risan renna,
ynski sær bæði björg og vatn
og higan eld at brenna.

5

40.

Drekka mundi hann vatnið,
slökkja mundi hann bál,
tá ið hann kom at björginum.
springa mundi hann tá.

10

41.

So riður frúgvín henda dag
fagrur flötur og fríðar,
hon sær heim í kongins garð
so munga riddara ríða.

15

42.

Hon kom har so siðla á degi,
mikil var mannatrongd,
bað hon ein duravaktara
veita sær inngongd.

20

43.

Utarlaga sær sessin tók,
mist hevði gleði og teiti,
bjarta brúður á beinki situr,
spyr, hvat navn hon eitur.

25

44.

•Mitt er ikki navnið títt,
tað til navns at leita,
tað er mitt hitt hægsta navn:
Nævurbussa eg eiti.

30

45.

•Navn hevur tú av neyðum fingið,
so tini klæði skorin,

35

tað er ikki á tínari ævi,
tú hefur tað tilíkt þorið!¹»

46.

5 Eiríkur kemur av skóginum heim,
sær tey merki stór:
•Hvør er her til hallar komin,
síðan eg heiman fór?»

47.

10 Svaraði hansara sæla móðir,
silki situr og tvinnar:
«Her er eingin til hallar komin
utan ein fátæk kvinna.»

48.

15 Eiríkur talar til sveinunar,
tógva ella triggja:
•Leiðið mær frúnna í hallina inn,
nú vil eg hana síggja.»

49.

20 Hon reiv av sær björkuvið
umframt onnur klæði,
silkiserk og skarlak reyð,
tað javnt við jörðina dregur.

50.

25 Frúgvín varð leidd í hallina inn,
tá lýsa tók á enni,
allar tær, ið inni vóru,
bliknaðu tá fyri henni.

51.

30 Frúgvín gongur at borðinum,
tekur í dúkin dýra,
seyðmar skjótt og skundiliga,
kundi væl nál at stýra.

¹ Vers 45 er optaget efter C; l. 4 teg rettet til tað.

52.

Eg havi lovað heitstreingi¹,
tað skal eg væl enda:
hesa frúgvu at festa mær
men hina aftur senda.

5

53.

Frúgvín varð sett millum moyggja,
Eirikur millum dreingir —
eg kann ikki kvøða tað,
ið yrkt er ikki longur.

10

Kvædet haves i 4 optegnelser; den her meddelte er af Schröter.

9.

Mariu vísa.

CCF. nr. 150.

1.

15

Jesus kom at eini á,
har sat Maria við bekk at tvá.
— Nú veri Jesus vár skjöldur í hvørjum vanda!

2.

•Hoyr tað, Maria, eg tali til tín:
gev mær drekka av kerum tínum!»

20

3.

•Míni ker eru ikki rein,
vilt tú drekka av mínum lógvum tveim?»

25

4.

•Vart tú so rein sum Maria, móðir mín,
tá skuldi eg drukkið av tínum lógvum tveim».

¹ Denne linje er efter C; A har: *Lyfti havi eg lovað.*

5.

Hon svór tað av munni,
hon var so skir ein nunna.

6.

Hon svór tað á saltara bók,
hon ikki mann í loyndum tók

7.

«Svör ikki, svör ikki, syndugt vív,
trý ganga børn á jarðaríki.

10

8.

Tað fyrsta við tín faðir,
tað annað við tínum bróður.

9.

Tað triðja við tínum sóknarprest,
og tað var syndin allarstørst.»

15

10.

Maria fell á síni knæ,
«sjálvur Jesus, skrifta mær!»

11.

«So skal eg tær skrifta,
tað skal verða tín gifta.

20

12.

Tú skalt úti ganga
niggju vetur langa.

25

13.

Troða frost og kaldan snjó
berfett og í ongum skóm.

14.

Berfett við eitt hövuðlín,
so skal tú bota fyri syndir tinar.»

20

15.

Maria tók at ganga
niggju vetur langa.

16.

Tróð hon frost og kalda fonn
berfött og í ongum skóm.

17.

Berfött við eitt hövuðlín,
so þetti Maria fyri syndir sínar.

5

18.

Níggju vetur umliðið var,
aftur kom Jesus í sama stað.

19.

·Hoyr tað Maria, eg tali til tín,
hvussu líkar tær skriftan mín?·

10

20.

·So líkar mær skriftan tín,
sum drakk eg hvønn dag klára vín.·

15

21.

·Tað skalt tú hava fyri tolmóðigheit tina,
tæna Mariu móður míni.

2

22.

Tæna Mariu móður míni
sjeý ferðir klárari enn sólin skínur.·

20

tjene

Kun i en opskrift af ubekendt hånd, sandsynligvis fra be gyndelsen af dette årh., i V. U. H.s besiddelse, på et løst blad, fundet mellem J. H. Schröters papirer. Optegnelsen er skreven på halvt dansk, men med færøiske endelser; — således det første vers:

·Jesus kom ad ene á,
har stod Maria við bekk at tvæ.·

Den er her restitueret til sin færøiske skikkelse. Den haves også på dansk (Dgf. 98) og svensk.

10.

Sankti Niklas.

CCF. 152 A.

1.

5 Tveir fóru klerkar suður um land
at bœta synd og sálagrand.
— Hjálpi mær Gud og ríki harrin
sankt Niklas!

2.

10 Gistu teir hjá bónda á eini nátt,
hann læt teir av lívi taka skjótt og brátt.

3.

Stoytti hann teir á efstu eftir øini á,
stríður streymur bar teir londum frá.

15

4.

Stríður streymur bar teir londum frá;
tá kom sankti Niklas og bankaði á.

5.

20 «Hoyr tað, ríki bóndi, eg tali til tín:
vart tú nakað varur við klerkar mínar?»

6.

«Jú, so menn, eg teir væl sá,
tá ið teir fóru eftir Rínará.»

7.

25 Niklas tekur sær bók í hond,
so gongur hann til sjóvarstrond.

8.

Tá ið hann hevði staðið eina litla stund,
loysti hann teir á efstu¹ frá hafsins grund.

9.

Grøddi hann teir til hold og hár, 5
sum teir ei hövdu fingið banasár.

Jvfr. Helveg og Brandt: «Den danske Psalmedigtning» I del: Helgenviser s. IX nr. 1: «De sancto Nicholao»: «At tre klerkø gaff thu liiff igen, hvilke i tre dyglen vare døde som sten.»

Den færøiske vise haves i to optegnelser: A. efter Jon Danielsen i Skálavík ved V. U. H. 1847, hvilken her er brugt, og B efter Christiane Johannesdatter i Næsset ved Joen Peter Gregoriusson i Kvivík (1874).

11.

Rudisar visa.

CCF. nr. 167 A.

1.

Út kom hann Steffan, han leit seg í eystan
— og tað sigi eg av sonnum —
ovalaga glógvar tann stjørnan reysta. 20
— med öllum Guds heiligu monnum.

2.

Inn kom Steffan, hann sigir ífrá:
«eg sær sól á himli og stjørnu hjá. 25

3.

Eg sær sól á himli og stjørnu standa hjá.
matur er sá konungur, ið føddur var ígjár.

¹ *teir á efstu*, usikker rettelse; A har: *teirra ivstö* el. mulig *ivstöð*; B. har *innvølvir* indvolde, og lader bonden salte legemerne og kaste indvoldene i åen.

4.

Mætur er sá konungur. ið borin er í heim,
tí eg sær sól á himli og stjörnu rein.

5.

5. Rudis heitir á sveina tvá:
•tít biðið hann Steffan fyrri meg inngá!

6.

Tit bindið so á honum hond og fót —
vitið, um tann konungur iæður honum bót!

10

7.

Tit stingið mær Steffans eygur út!
vitið um so hjálpir tann konungur so prúð.

8.

15 Bundu teir Steffans hond og fót:
mætur var sá konungur, ið honum ráddi bót.

9.

Stungu út hans eygu, fell væl í lag:
tó sá hann nátt sum ljósan dag.

10.

20 Í tríati stykki var hanin skorin,
so var hann inn fyrri Rudis borin.

11.

•Tá skuldi eg trúð Steffans tali,
um upp stóð hanin og fór at gala.

25

12.

Rudis hann stóð og sá tar á,
at saman ferdist hanin, á diskinum lá.

13.

30 Hann fleyg upp á reyðargull-stól,
hann slóg sína veingi, so fagurt hann gól.

14.

Hann slóg sína veingi, so fagurt hann gól,
við hvörjari messu tá singur hann í kór.

15.

Rudis heitir á sveina tvá:
 «tit leggið mér saðil á gangara grá!

16.

Saðlið mér tann besta ein! 5
 tí eg vil ríða í Betlaheim.

17.

Eg vil ríða í Betlaheim
 at skoða har tann unga svein.

18.

Rudis átti ein rumpuhvítan best, 10
 hann reið til Betlaheim, sum hann kundi best.

19.

Rudis heim í garðin fór,
 úti hon Maria fyri honum stóð. 15

20.

«Ver vælkominn, Rudis, higar til mín,
 nógvur er blandaður mjöður og vín.»

21.

«Tú tarft ikki, Maria, fagna meg, 20
 eg vil hava tín son at negla á træ.

22.

Tú tarft ikki, Maria, fagna os,
 eg vil hava son tín at negla á kross.

23.

«Vilt tú mín hin sæla son hava, 25
 upp til himla tá mást tú fara.»

24.

Rudis hann skuldi til himirikis fara,
 tólv Guds einglar teir ringdu honum haðan. 30

25.

Rudis hann stoyttist til jörðina niður,
 og öll hans indur á vinstru síðu við.

26.

Öll hans indur¹ á vinstru síðu niður,
sjálvur hin útskotni tók honum við.

Jvfr. Dgf. nr. 96. Pá færeisk haves den i tre opskrifter; A, som her er meddelt, af skolelærer Ole Jespersen på Suderø. B af Schreter og C. af Antonius Hansen i Húsavík på Sande. Såvel den danske som den færeiske vise er trykt i «Dansk Kirke-tidende» for 1852 Nr. 344.

12.

Silvurlín.

CCF. nr. 170.

1.

Börnini gráta á foldum.
5 tað hoyrði móðir undir moldum.

2.

Á foldini gráta börnini smá,
tað hoyrði móðir, undir moldini lá.

3.

10 So sára græt tann yngsti svein,
at tað hoyrði móðir í annan heim.

4.

Silvurlín gongur fyri Mariu bliðu!
«lova mær at vitja börnini míni!»

15

5.

«Hvussu skalt tú tey funnið fá?
tín hond er fölin, tín fót er sár.

¹ Rettet f. örendi.

6.

Tak tú mínar glógvar
 mínar sáru lógvar.

7.

Og tak tú mín hin búgvín skó 5
 og drag upp á tín sára fót.

8.

Lovi eg tær at ganga heim,
 tú vinn ikki livandi manni mein!

9.

Lovi eg tær at ganga, 10
 tú ger ikki leiðina langa.

10.

Verður tú ikki aftur, fyrr um hösnini gala,
 seint kemur tú í himiríkis salir!» 15

11.

Silvurlín tók at ganga
 myrka leið og langa.

12.

Silvurlín vindur fingur í ring: 20
 «statt upp, Elin, lat meg inn!»

13.

Elin tók at ræðast,
 hon hoyrði tann deyða mæla.

14.

«Tú tarft ikki, Elin, ræðast fyrr mær,
 einki ger hesin deyði tær.» 25

15.

Silvurlín inn um dyrnar trein,
 og tekur hon upp tann fagra svein: 30

16.

«Eg legði eftir mær öl og breyð,
 míni børn tey líða hungur og neyð.»

17.

Eg legði eftir mær hægindi blá,
eg meinti, míni börn skyldu hvílt hará.

18.

5 Eg legði eftir mær stór vaxljús,
men míni börn liggja í myrkum húsi.

19.

Eg legði eftir mær altarabók,
eg meinti, míni börn skyldu verða klók.

10

20.

Eg legði eftir mær akur og ong
og hartil dugandi ungan drong.

21.

15 Elin verður tú ikki góð við börnini míni,
ég komi skjótt aftur at vitja tín.»

22.

«Fyrr havi eg verið teim stjúkmóðir stríð,
nú skal eg vera teim móðir blíð.

23.

20 Fyrr havi eg vera teim móðir kald,
nú skal eg vera teim móðir bald.»

24.

«Nú líður at tí, at hösnni gala,
eg fáí ikki longur við teg talað.

25

25.

Verði eg ikki aftur, fyrr enn hösnni gala,
seint komi eg í himirikis salir.»

26.

30 Silvurlín slóg sína hurð í gátt:
«far væl, Elin, hav góða nátt!»

27.

Vaknaði bóndin, í beinki lá:
«hví munu míni börn á gólvinum gá?»

28.

•Tí munu tíni börn á gólvinum gá,
 her var Silvurlín at vitja vár. •

29.

Bóndin fékk so tunga trá,
 hann sprakk av harmi, sum hann lá.

5

Jvfr. dansk (Dgf. nr. 89), islandsk (isl. forkv. nr. 11), norsk (Landstad, nr. 62). Visen høves kun i den her meddelte opskrift (Schröters samling nr. 7).

13.

Torkils dötur.

OCF. nr 176, a.

1.

Torkil eigir sær dötur tvær,
 — at dansa —
 leingi á morni svóvu tær.
 — har vil eg á gólvið fram at dansa,
 tó at tú vilt mær lý í vanda¹,
 væl er mær ansað.

15

2.

Tær svóvu sær so leingi,
 til sól skein á teirra seingir.

20

¹ Lív í vanda; andre synge: vívið vanda.

32.

Tær sova sær so leingi á dag,
til sól skín¹ á teirra seingjarstað.

4.3

5 Torkil gongur til búðar,
vekir upp dötur prúðar.

«Statt upp, Katrin dóttir mín,
kirkjumaður bíðar tín!»

10

«Vil hann ekki bíða,
bið hann undan riða!»

7.

15 Katrin setist á seingir,
klæðist væl og leingi.

8.

Hon fór í ein silkiserk,
niggju moyggja handaverk.

9.

20 Utan yvir í möttulin blá,
gull eftir hvörjum seymi lá.

10.

Katrin setist á songarstökk,
so fór hon í ein skarlakssökk.

25

11.

Skarlakssökk við búgvín skó
hvítar hendur í vatni tvóg².

12.

30 Hon tók til sín góða gullkamb,
kembur sítt hár við silkiband,

13.

Kembur sítt hár við silki smá,
gullkrúnu settir hon omaná.

¹ sál. Fugloyjarbók (B b), A. og C; B a: skein.

² vatni tvóg (töv) efter C.; B: við herðar tvá.

14.
Katrín gongur í rossahús,
loysir hon tann gangara út.
15.
Hon loysir út ein, hon loysir út tvá,
tann besta legði hon saðil á. 5
16.
Har var eingin knektur hjá,
sjálv legði Katrín boygslíð á.
17. 10
Har var eingin knektur í lund,
sjálv legði Katrín boygsl í munn.
18.
Katrín reið eftir götuni fram,
Tað glumdi¹ sum hennar gangari rann. 15
19.
Tá ið hon kom har suður í líð,
møttu henni vallarar trír.
20.
Tá hon kom har skamt ifrá, 20
møtti henni vallarar tvá.
21.
Tá hon kom har mitt á leið,
møtti henni vallari ein.
22. 25
Hoyr tú, Katrín, eg tali til tín,
vilt tú vera mítt kvöldarvív?
- 23².
Hvat vilt tú láta títt unga lív,
heldur enn vera mítt kvöldarvív? 30
24.
• Fyrr vil láta mítt unga lív,
heldur enn vera títt kvöldarvív.»

¹ Rettet efter C; B a: *glýmdi*. ² v. 23 og 24 stá i texten i modsat orden.

25.

Vallarin sínum svörði brá,
han hjó Katrinu í luti tvá.

26.

5 Har sum hennara blóðið dreiv,
tendraðist ljós á hvörjari leið.

27.

Har sum hennara hövdið lá,
sprakk ein kelda við heiluvág.

10

28.

Har sum henna bulurin lá,
reistist ein kirkja við krossi á.

29.

15 Vallarin heim í garðin fór,
úti Torkil fyrri honum stóð.

30.

«Hoyr tað, vallarin, eg tali til tín,
sá tú ikki Katrin dóttur mína?»

31.

20 «Jú, fullvæl eg hana sá:
í Mariu kirkju var hon ígjár.

32.

Torkil, Torkil, læna mær hús,
eg eri mær so sára sjúkur!»

25

33.

«Húsini eru til reiði,
um vallarar vóru fleiri.»

34.

30 «Ása litla, tendra ljós,
vallarin er til seingjar fús!»

35.

Ása gongur til seingjar,
reiðir undir sjúkum dreingi.

36.

«Ása litla, sov hjá mær,
silkiserkin gevi eg tær!»

37.

«Lat meg fyrst tann serkin sjá,
síðan skal eg tær sova hjá.»

5

38.

Tá ið hon tann serkin sá,
systur merki kendi hon á.

39.

«Ása litla, sov hjá mær!
möttulin bláa gevi eg tær.»

10

40.

«Lat meg fyrst tann möttulin sjá,
síðan skal eg tær sova hjá.»

15

41.

Tá ið hon tann möttulin sá,
systur merki kendi hon á.

42.

«Ása litla, sov hjá mær!
eina gullkrúnu gevi eg tær.»

20

43.

«Lat meg fyrst tá gullkrúnu sjá,
síðan skal eg tær sova hjá.»

44.

Tá ið hon tá gullkrúnuna sá,
systur merki kendi hon á.

25

45.

Ása smeldi hurð í gátt:
«vallari, hav nú góða nátt!»

30

46.

Ása gongur fyri faðir sín:
«vallarin hevur dripið dóttur tína.»

47.

«Hvör torir¹ mér tey boð at bera?
 ella hvör tordi tann gerning at gera?»

48.

5 «Eg tori¹ tær tey boð at bera,
 vallarin tordi tann gerning gera.»

49.

Torkil heitir á sveina tvá:
 «gangið á skóg og kyndið bál!

10 50.

Gangið á skógv og kyndið bál!
 har skal vallarin brenna á.»

51.

15 Tað var um eina morguntið,²
 vallarin brann³ í grønari lið.

52.

Tað var um eina morgunstund,
 vallarin brann³ á grønari lund.

Visen Hayes i fire optegnelser: A Lyngbys, B a. N. Nolsos
 B b. Fugloyjarbók. C. Christian Jensens Sande.

¹Sál A B. b. og C.; B a. *tordi*. ² *morguntið*, sál. B b. og C.; A og B a: *morgun ný*. ³ Sál. A., B b og C.; B a: (*teir*) *vallarin brendu*.

14.

Ásmundur Aðalsson.

Nr. 36 A.

1.

Nú skal stilla stavargrein, 3
 ei skal niður falla,
 um hann Ásmund Aðalsson,
 tann Húnakong at kalla.
 Leikum fagurt á foldum!
 eingin treður dansin undir moldum, 10
 leikum fagurt á foldum!

2.

Um hann Ásmund Aðalsson,
 tann Húnakongin ríka,
 hartil Ólav skósvein hans, 15
 so fáir finnast slíkir.

3.

Um hann Ásmund Aðalsson,
 tann Húnakongin sterka,
 hartil Ólav, skósvein hans, 20
 royndur í avreksverki.

4.

Um han Ásmund Aðalsson,
 tann Húnakongin stranga,
 hartil Ólav, skósvein hans, 25
 so frægur í róm at ganga.

5.

Ásmundur ríður út árla morgun,
 í öllum ber hann sigur:
 Ingibjörg stendur í glasgluggum, 30
 sær hon út so víða.

6.

Tað var frúgvín Ingbjörg,
hon talar til móður sín:
«Ásmund hevði eg kosið mær,
5 hevði tað staðið til mín!»

7.

Hon hevði upp sína hæguru hond,
hon gav henni högg á tenn:
blóðið dreiv í barmín niður,
10 sógu tað mangir menn.

8.

«Sjúrður Fótur er frægari kappi,
honum skal eg teg gifta,
Ásmundur skal teg ikki njóta,
15 so skulum vit tí skifta!»

9.

Sjúrður Fótur moyinna bað,
hann hana síðar fekk,
hon hevði hug á Ásmundi,
20 í hjarta var henni tekk'.

10.

Sjúrður slaktar neyt og seyð,
nógv hevði hann til besta,
snarlíga letur til brúdleyps bjóða.
25 skal ikki longur fresta.

11.

Öllum letur hann Sjúrður Fótur
í sítt brúdleyp bjóða
utan Ásmundi Aðalssyni,
30 væl kann randir rjóða.¹

12.

Utan Ásmundi Aðalssyni,
væl kann randir rjóða:

¹ «randir rjóða» rettet for «randi ljóða».

•Tó skal eg í Sjúrdar brúdleyp,
vil mér þingin bjóða!•

13.

Svaraði Ólavur, skósvein hans:
•Ei er búgvíð við frið!
hvat skulum vit við skipum fara
ella við hesta lið?•

5

14.

Svaraði Asmundur Aðalsson:
•Eg sigi tær satt tarav,
snarlíga bera os gammar tveir
yvir tað salta hav.•

10

15.

Út var loystur gammurinn
undir hallar vegg,
hann hevði etið eitt oxaverði,
tá ið hann kom úr höll.

15

16.

Gammurinn rendi í loftið upp,
vildi av sær kasta,
Ásmundur talar til Ólav unga,
biður hann sita fastan.

20

17.

Gammurinn rendi í loftið upp
við sínar stinnu streingir,
hann kom niður á ríka land,
hann flutti raskar dreingir.

25

18.

•Ólavur, tú skalt ganga inn fyrst
eftir mínum ráðum,
eg skal standa úti um stund,
til givnar eru gávur.

30

19.

Ólavur, tú skalt ganga inn fyrst,
þrýði mantú njóta,

35

tak tú av tín jútska hatt,
fyri báðum kongum lúta!»

20.

Ólavur gekk í hallina inn,
5 prýðið mundi njóta,
hvörgum vildi hann konginum
bukka ella lúta.

21.

Sjúrður situr í hásæti,
10 væl er dreingja maki:
«Skonk honum vín í vegligt horn,
og bjóð honum sess og sæti!»

22.

Sjúrður talar til skeinkisvein
15 alt fyri utan ekka:
«Skonk honum vín í vegligt horn,
og bið hann sita og drekka!»

23.

Skeinkjarin gjörði sum kongur bað,
20 tað fór eftir ván:
hesin stendur stolt riddarin,
einki svarar honum.

24

Har kom inn ein annar maður,
25 hann var av øllum meiri,
konginum tókti lítlan tátt:
koma slíkir fleiri?

25

Garpar tveir á gólvi standa
30 javnir vóru báðir,
brosti tá tann gamli kallur,
sum ytstur sat í ráði.

26.

Kápa hans er long og sið,
35 sett við rósar víða,

han læt sær ein jútskan hatt
yvir sitt andlit fríða.

27.

Ásmundur gekk í hallina inn,
eingin ið hann kendi,
utan frúgvín Ingibjörg,
reyðargull bar á hendi.

5

28.

Utan frúgvín Ingibjörg,
reyðargull bar á hendi,
svörji tann eið á mína trúgv,
hon eyguni at honum rendi.

10

29.

Sjúrdur talar til skeinkisvein,
alt fyri utan ekka:
•Skonk honum vín í vegligt horn,
tú bið hann sita og drekka!•

15

30.

Skeinkjarin gjörði sum kongur bað,
tað fór eftir ván:
hesin stendur stolt riddarin,
einki ansar hann honum.

20

31.

•Hoyr tú tað nú, Ólavur!
tú skalt durum goyma,
eg skal sæta brúðrini,
vær skulum í leikum royna.•

25

32.

Ólavur tók tann duravaktar
við trega og tunga neyð,
hann varpar hann so í hallargólv,
tá brotnaðu rivini sjei.

30

33.

Kongurin talar til skeinkisvein
alt fyri utan ekka:

35

»Skonk honum vín í vegligt horn,
tú bið hann sita og drekka!»

34

5 Skeinkjarin gjörði sum kongur bað,
tað fór eftir ván:
hesin stendur stolt riddarin,
einki ansar hann honum.

35.

10 Hondin kom undan skikkju fram,
hvít var hon sum flúr,
undraðust allir innan halla,
hvar dreingir vóru komnir út.

36.

15 Kápumaður við horni tók,
hann drekkur úr av öllum,
slökkja ljós og tendra títt,
tá var myrkt í höllum.

37.

20 Tað var frúgvín Ingibjörg,
hon skín sum gullið bjarta,
maðurin kastar kurteis klæði,
vil ikki longur skarta.

38.

25 Maðurin kastar kurteis klæði,
vil ikki longur skarta,
skundar sær so at borðinum,
hann tók tá brúður bjarta.

39.

30 Ásmundur tók tá björtu brúður
undir kápuna blá,
skundar sær so av durunum,
teir gingu av borgum báðir.

40.

35 Ásmundur tók ta björtu brúður,
fór ikki við tað hátt,

skundar sær so av durunum,
teir gingu av borgum brátt.

41.

Settust tey á gammin upp,
fagurt var tað lið:
Ásmundur og Ólavur,
jomfrú var hin triðja.

5

42.

Gammurin rendi í loftið upp,
vildi av sær kasta,
Ásmundur talar til Ólav unga,
biður hann sita fastan.

10

43.

Gammurin rendi í loftið upp
við sínar stinnu streingir,
hann kom niður á Húnaland,
gitið man verða leingi.¹

15

44.

•Hoyr tað, Ásmundur Aðalsson!
vil eg tað boð lova:
lova mær nú eina nátt
hjá Ingibjörg at sova!•

20

¹ Efter vers 43 findes i den til grund liggende opskrift følgende to meningsløse vers, der her ere udskudte:

•Hoyr tað, Ásmundur Aðalsson!
vil eg tað boð lova:
hví munu tær ikki eina nátt
hjá Ingibjörgi sova?•

Svaraði Ásmundur Aðalsson:
•Eg man ráða mest,
tað verður ikki, meðan eg livi
eg unni teg, annar hevur fest.•

45.

Svaraði Ásmundur Aðalsson,
hann var nýtur drongur:
«Sök tær jomfrú, hvar tú kant,
5 hjá henni svevur tú onga!»

46.

Hann hevði upp sína høggu hond,
hann gav honum högg á tenn:
blóðið dreiv í barmin niður,
10 sógu tað mangir menn.

47.

Ólavur rýmdi av garði burtur,
tung mundi sorgin falla:
«Verði tann argur herjanssonur,
15 teg skal aftur kalla!»

48.

Eg havi klætt og fött teg væl
bæði við skrúð og skreyt,
hojr tú tað nú, Ólavur:
20 burtur av míni breyt!

49.

Eg havi klætt og fött teg væl
bæði við skrúð og lín,
hojr tú tað nú, Ólavur:
25 burtur av borgum mín'!»

50.

Ólavur rýmdi av garði burtur,
so er greint fyri mær,
hann var ikki longur frá Ásmundi
30 enn eina nátt ella tvær.

51.

Ólavur kemur inn árla morgun,
fellur uppá síni knæ:

«Fyrigev mær, harri mín,
hvat dirvi eg hevði mót tær!»

52.

Ljós varð borið í hallina inn,
lýsti fyri teim öllum: 5
burtur vóru komnir menn,
og horvin var brúður av pöllum.

53.

Ljós varð borið í hallina inn
og lýsti í hvørsmans sæti: 10
burtur vóru komnir menn
og horvin brúður hin mæta.

54.

Teir leitaðu úti, teir leitaðu inni,
bæði á sjógv og landi. 15
tað var ilt at finna ta brúður,
burt var flutt av landi.

55.

Tí svaraði Sjúrður Fótur:
«Nú skal ikki longur fresta! 20
antin skal teir á gálga heingja
ella slíta millum hesta!»

56.

Til svaraði gamli kallur,
sum hevði tagað leingi: 25
«Sveinir, gevið kalli ljóð,
hann man kenna dreingir!»

57.

Eg kenni væl Ásmund Aðalsson,
tann Húnakongin ríka, 30

hartil Ólav, skósvein hans,
so fáar finnur tú slíkar.»

58.

5 Eg kenni væl Ásmund Aðalsson,
tann Húnakongin sterka,
hartil Ólav, skósvein hans,
royndur í avreksverki!.

59.

10 Tí svaraði Sjúrdur Fótur:
»Ilt er meg at arga!
synd tykir mær at høgga teg sundur
og kasta teg út for vargar!.

60.

15 Svaraði tá hin gamli kallur:
«Ikki er Ásmund at lasta:
sjaldan hevur hann haft tann sið,
tann fáataka út at kasta!.

61.

20 Tí svaraði gamli kallur,
ryður í brósti rennur:
«Aðrenn tú teir á gálga hevur,
tá sveittast tær um enni!

62.

25 Tú tarft ikki, Sjúrdur Fótur,
kurteisi lata hoyra:
aðrenn tú ert á Húnalandi,
tú mant teg av øllum royna!

63.

30 Tú hoyrir so miklan fryigong
við harpur og við gny:
aðrenn tú ert á Húnalandi,
tú rósar ikki av tí.

64.

35 Tí svaraði Sjúrdur Fótur:
«Meg man rætt um minna,»

hvör vil vera min fylgisveinur¹
tann Húnakong at finna?

65.

Rani kemur úr fjalli oman
við sínar bustur stinnar: 5
«Eg vil vera tín fylgisveinur,
tann Húnakong at finna!»

66.

Rani kemur úr fjalli oman,
buxur niður til kníggja: 10
«Eg vil vera tín fylgisveinur,
tann Húnakong at siggja.»

67.

Ryggur hans er ógvuligur,
leggirnar hefur hann langar, 15
so er hansara kjálkabein
sum fjórðungsvegur at ganga.

68.

Skeggið er sum sótið svart,
ringlar í gullbjöllum, 20
brýnnar eru sum hamrar tveir,
uppi standa í fjöllum.

69.

Skeggið er sum sótið svart,
loðar niður á bringu, 25
neglinar eru sum bukkaklævur,
tonn sum á villini gölti.

70.

Eyguni eru sum tjarnir tvær,
ennið er so fatt, 30

¹ rettet for leiðsakari.

nasarnar eru som neystadyr,
hartil sigi eg satt.

71.

5 Teir sigldu upp undir Húnaland
eina morguntíð,
tað var sum í bál at líta,
tá skeiðir dynja í.

72.

10 Teir sigldu upp undir Húnaland
eina morgunstund,
tað var sum í bál at líta,
tað dynur á skeiðarfund.

73.

15 Borgir sógu teir undan koma.
á pílurum standa,
tornið stóð fyri hvørs mans durum,
dreingjum eykar vanda.

74.

20 Ólavur kemur inn árla morgun,
tað man ongan vara:
„Eg sær so miklan skipaskara
higar at landi fara!“

75.

25 „Sær tú miklan skipaskara
higar at landi fara,
tað man vera Sjúrdur Fótur
at hitta brúður vár.

76.

30 Ólavur, gakk til strandar oman
eftir fornum vanda!
verður tær nakað meinboðið,
eg skal ikki langt frá standa!“

77.

Rani kemur á bunkan upp,
 buxur niður til kníggja:
 «Hvar er nú tann avrekskappi,
 eingin torir at síggja?»

5

78.

«Her eri eg Ólavur, lítin smásvein,
 her skaltú meg síggja!
 hvörki tær ella tínum monnum
 man eg undan flýggja!

10

79.

Her eri eg Ólavur, lítin smásvein,
 her skaltú meg kenúa!
 hvörki tær ella tínum monnum
 man eg undan renna.»

15

80.

Tá var brak í breiða skipi,
 Ólavur komst á knæ,
 snarlíga sær kongurinn brá,
 so er greint fyri mær.

20

81.

«Góði harri, standið kyrrur!»
 Ólavur ræður at svara,
 «tað mundi vera tann størsta skomm,
 eg tók meg ikki vara.»

25

82.

Ásmundur gongur á skipunum,
 hann hevur ei fleiri orð,
 hann klývur hvørn um tvörrar herðar
 og kastar út for borð.

30

83.

Ásmundur gongur á skipunum,
 hann hevur ei hondum h ógv,
 klývur hvørn um tvörrar herðar,
 kastar út á sjógv.

35

84.

Ásmundur gongur á skipunum,
tað man ongan saka:

5 •Nú skulu vit eftir Fóti leita,
hann úr droyra at taka!»

85.

Svaraði Ólavur, skósvein hans,
sorgina man hann troyggja:

10 •Hvat skulu vit eftir Fóti leita?
latið tann trælin doykkja!»

86.

Svaraði Ásmund Aðalsson:

15 •Skipið eigir hann frítt,
lótum vær hann í droyra doykkja,
nógv hevði hann fyri sitt!»

87.

Ásmundur gongur á skipunum,
ódnir matti hoyra,

20 finnur uppá, hvar ið Sjúrdur liggur,
flýtur í manna droyra.

88.

Ikki hevði hann andan mist,
tungu bar hann so snjalla:

25 •Gerið tað fyri Gud og sak,
tær færið meg heim til hallar!

89.

Um eg eigi systur tá,
gítin man vera valla,

30 gerið tað fyri Gud og sak,
tær færið meg heim til hallar!

90.

Um eg eigi systur tá,
bæði er von og vitur.

35 hon kan allar fuglalistir,
í høgalofti situr.

91.

Eg havi henni ein sal bygt
við alls umspentum eingjum,
har kann eingin livandi koma
utan fuglur við veingjum." 5

92.

Gingu teir frá ströndum niðan
á tann sama dag,
tá ið teir komu til hallar heim,
tað fell so væl í lag. 10

93.

Sjúrður festi Ingibjörg,
so er greint fyri mær,
Ásmundur festi Randarsól,
tann vænasta, í verðini var. 15

94.

Drukkið varð teirra brúdleyp,
ikki mátti tvørra,
báðum borgum boðið var,
tólvhundrað úr hvørji. 20

95.

Drukkið varð teirra brúdleyp,
skjótt og ikki leingi,
reið so mangur hóvmann til,
sum fjøður á fugla veingi. 25

96.

Drukkið varð teirra brúdleyp,
kátt var teirra lív,
gingu so bæði í eina song,
Sjúrður og hans vív. 30

97.

Drukkið varð teirra brúdleyp,
kátt var teirra lív,
gingu so bæði í eina song,
Ásmundur og hans vív. 35

98.

Drukkið varð teirra brúðleyp,
 so er komið til mín,
 síðan fór hvör, sum boðin var,
 haðani heim til sín.

Kvædet existerer i fem opskrifter; den her meddelte A er af Svabo. Jvfr. *Saga Ásmundar Húnakonungs ok Sigurðar fótar* (Membr. i Stockholm). Islandske rímur digtede efter den, trykte i Akureyri 1858. Jvfr. Kjölbíng i Germania XX, 389.

15.

Hermundur illi.

CCF. nr. 66 A.

1.

Atli og hann Sivar jall
 10 vóru brøður báðir,
 tað er mær af sanni sagt,
 fyri Saxland hava teir ráðið.
 — Nú fellur ríman yvir Breiðafjörð,
 har liggur ein bóndi deyður í dökkari jörð,
 15 nú fellur ríman.

2.

Atli legði skipum sínum
 eystur millum fjarða,
 festi ta vænu kongins dóttur
 20 heiman af Miklagarði.

3.

Jallurin eigir tógva synir,
 gitnar á gævustund,
 annar eitur Eirikur,
 25 annar Hermund.

4.

Jallurin eigir tógva synir,
elur teir upp við yndi,
tað er mær af sanni sagt,
at sundur bar teirra lyndi. 5

5.

Eirikur situr í høgalofti,
örn flýgur yvir hans eygun;
hann er so í hjarta ræddur,
torir ei síggja mann reiðan. 10

6.

Hann er so í hjarta ræddur,
torir ei síggja mann blæða,
í tí víggi vil hann ei vera,
sum hjórtur verður skotin til deyða. 15

7.

Hermundur vóx í faðir síns garði,
við tað fór hann fram:
honum tókti ei tann dag vera heilan,
hann blóðgaði ikki mann. 20

8.

Hermundur unti Halgu,
kongins dóttur best,
alt tað, hann visti, kongurin átti,
tað unti hann verst. 25

9.

Tað var á ein árla morgun,
kongur á heiði reið,
átta fann hann berserkir
sárar á síni leið. 30

10.

Átta fann hann berserkir,
allir deyðir lógu:
«Nú er hin illi Hermundur
riðin til osara skógir!» 35

11.

Fimmtan fann hann berserkir,
allir skotnir til sára:

«Nú er hin illi Hermundur.
5 riðin á skógv til vár!

12.

Kongur letur brynja út
sexti menn:

Hermundur reið á skógvinn burt,
10 hann vá teir allar í senn¹.

13.

Kongur letur brynja út
hálvtt sítt lið,

Hermundur reið á skógvinn fram,
15 hann hjó teir allar niður².

14.

Kongurinn talar til jallin so:

«Eg tóli það ekki longur;
Hermundur er tínn yngsti sonur,
20 eg vænti, hann verður hongdur.

15.

Nú skal taka tann dýra dúk,
allan í gulli reka,
hartil væl eitt hundrað mans,
25 mín son skal eg spekja!»

¹ Dette vers er optaget efter *E.*; *A.* har:

Kongurinn brynjar út triðja sinni
frægur fimti menn:
Hermundur reið á skógvar í dag,
hann drap niður allar enn.

² Dette vers er optaget efter *E.*; *A.* har:

Kongurinn brynjar út fimti menn,
klæddir í hvíta stál:
«Hermundur reið á skógvar í dag
og drap niður allar tá.

16.

Jallin gekk í högaloft,
fyri sín son hann vendi:
«Kongurinn hefur tær illa spátt,
eg vænti, tað man henda.» 5

17.

«Ríkur ertú, faðir mín,
í skarlak ertú klæddur,
tað hefur Gud givið tær,
tú letur, sum tú ert ræddur.» 10

18.

Hann var ikki meiri enn tólváraður,
tá ið hann beiddi skip,
fór so vítt yvir Atla land
at samla góðan grip. 15

19.

Hann var ikki meiri enn tólváraður,
tá ið hann beiddi svörð,
fór so vítt yvir Atla land,
skoytti ei, hvatt han gjörði. 20

20.

Kongurinn gár fór sína dóttur
og leitar við hana ráð:
«Hermundur hefur oss neisur vunnið,
nú stendur hans lív í váða.» 25

21.

Hermundur hefur oss neisur vunnið,
nú stendur hans lív í váða,
hoyr tú, Halga, dóttir mín,
tú skalt hans deyða ráða, 30

22.

Hoyr tað, mín hin sæla dóttir,
gera skal við hann tað versta:
annað hvørt á gálgan færa
ella slíta millum hestar.» 35

23.

«Hoyr tað, mín hin sæli faðir!
tað er minni vandi,
gerið hann heldur útlagan
burtur av tygra landi!

5

24.

Kongurin letur tingið stevna,
mangur reið glaður av,
gjörði so Hermund útlagan
á tann sama dag.

10

25.

Hermundur stendur á tingi upp,
gerist nú nýtur drongur:
«Einsmanns hálsi vildi eg náað,
áðrenn eg var hongdur.»

15

26.

«Gud biði eg míni giftu stýra,
læt ikki tröll meg villa!
hvörsmanns hálsi vildi tú náað,
Hermundur hin illi?»

20

27.

Hermundur so til orða tók:
«Eg geri tað ei at loyna,
tínnum hálsi vildi eg náað,
ei tínnum geitasveini!»

25

28.

Hermundur so til orða tók:
«Eg sigi tær av tí sanni,
tínnum hálsi vildi eg náað
og ikki minni manni!»

30

29.

Hermundur gekk í salin inn,
jomfrú Halgu at finna:
«Sit væl, jomfrú Halga,
tú mátt væl á meg minnast!»

35

30.

«Tað er bæði tjóvur og trælur,
 ikki fær frið í landi,
 fyri hvat skal eg minnst á teg,
 útlagur er fyri sanni?»

5

31.

Hermundur stendur á salgólvi,
 heldur á búnum knívi:
 «Vartú sonur til faðir tín,
 skuldi eg týnt tær av lívi!»

10

32.

Hermundur snúdist af salinum
 út av glæstriborg,
 meiri beit honum Halgu orð
 enn öll hans onnur sorg.

15

33.

Jallin gár for sína frú,
 tað var av tungari treyt:
 «Gud náði meg, mín seta,
 nú eru vit sonaleys!»

20

34.

Hermundur vindur sítt segl í rá,
 út í havið setti,
 kongurinn letur halda vakt
 á hvörjum andnesi eftir.

25

35.

Hermundur legðist í havið út
 og tjaldraði fagurt lín,
 eingin fór so suður og norð,
 hann beyð ikki heim til sín.

30

36.

Hermundur legðist í havið út,
 tjaldraði yvir sjógv,
 eingin fór so suður og norð,
 hann gav ikki öllum nógv.

35

37.

Halga situr í sínum sali,
fögur er hon sum lilja,
veit tað eingin á jarðariki,
5 hvat ið hon hugsa vildi.

38.

Halga talar til sína ternu:
•Siga skaltú mær satt!
hvat vinnur hann Haki kall,
10 sum mínum faðir býr næst?•

39.

•Haki býr fyri handan á,
eina eigir hann kúgv,
lítisvert tað vinnur hann,
15 hann rær sær út á sjógv.•

40.

Tað var jomfrú Halga,
axlar kápu blá,
so gár hon til strandar,
20 sum Haka bátur lá.

41.

Ramar risti hon rúnirnar,
niður í Haka bát:
•Aldri kom tú til landana,
25 fyri Hermundur er á!•

42.

Halga dróg sítt fingurgull
út av sínari hendi,
fekk tað síni ternuni,
30 Haka kalli sendi.

43.

Haki kall so til orða tók,
hugsar so við sær:
•Hví man Halga kongins dóttir
35 senda tað gullið mær?•

44.

Tað var um ein árla morgun,
sólin fagurt rjóð,
Haki kallur dreingir vekir
út við sær¹ at bjóða.

5

45.

Haki kall vendir sín bát á leið
móti bylgju blá,
so róði hann taun allan dag,
fjúrta n vóru á.

10

46.

Haki kall vendir sín bát á leið,
yvir tann salta sjógv,
so róði hann í tógva dagar,
onga sá hann sjón.

15

47.

Haki kall so til orða tók,
ills er at honum vón:
«Dimmur er hesin dagurin,
onga síggjum vær sól.»

20

48.

Teir síggja henda skipaflota
liggja út yvir sjógv;
Haki svör við sjálvum sær:
«Vit hava ikki lívsins vón!»

25

49.

Haki kall so till orða tók,
hann talar óhyggjin orð:
«Eg síggi mær ikki svinri² ráð,
enn stígið her út fyri borð!»

30

50.

Svaraði Eiríkur sonur hans,
yngstur var av teim:

¹ Rettet for: sær til. ² Rettet for: skemri.

„Fregnum heldur tíðindi,
so fœrum vær nökur heim.“

51.

Hermundur talar til sínar menn:

5 „Verið nú allir spakir!
gjörliða kenni eg henda knörr,
hetta er kallmann Haki!“

52.

10 Tað var Hermundur jallsins son,
gekk eftir bunka fram,
so tók hann í Haka bát,
setti hann knörr í stavn.

53.

15 Tað var Hermundur jallsins son,
axlar kápu blá,
so tók hann í Haka bát
og setti hann knörrin á.

54.

20 „Set teg niður, mín Haki kall,
læt ikki huga tín skelva!
hvat er títt á Saxlandi?
tað er nú fyrst at fregna.“

55.

25 Set teg niður, mín Haki kall,
lat ikki huga tín skelva!
livur hon jomfrú Halga?
tað er fyrst eftir at fregna.“

56.

30 „Eg kann ikki sannari
siga tær ífrá:
hon er einum riddara givin,
hon má hann ikki sjá.“

57.

35 „Hoyr tú tað, mín Haki kall,
hvat vil frúgvín meira?“

er hon tílíkum riddara givin,
hertuganum Hergeira?•

58.

«Grætur hön jomfrú Halga
við so mikla villu,
alla sína ævina
syrgir hon Hermund illa.»

5

59.

•Set teg niður, Haki kall,
ger mær á tí grein,
tú vart ein maður í Saxlandi,
eg vann tær aldri mein!•

10

60.

Hann gongur eftir mjaðarskál,
Haka kalli bar,
Haki svör við sjálfan seg,
hann drakk har ikki av.

15

61.

Hann læt honum seingina reiða
við skruð og hvíta lín,
Haki svör við sjálfum sær,
hann svav har ikki í.

20

62.

Havið tær hoyrt frá Haka kalli,
hvussu ræðslan honum gekk?
hann sat uppi alla nátt
og ongan svövnin fekk.

25

63.

Árla var um morgunin,
dagurin var ljús,
tá var hann Hermundur jallsón
til sín klæði fús.

30

64.

•Og so mikið gull og silvur,
sum hesin knörrur kann bera,

35

skiftið tað væl og menniliga,
tað vil eg tygur geva.»

65.

Og so mikið skruð og lín
5 legði hann harvið,
Haki svör við sjálvum sær:
•Hann søkkir oss øllum niður!•

66.

Og so mikið skruð og lín
10 legði hann harhá,
síðan snúðist Hermundur
sínum skipum frá.

67.

Hermundur vendi sín bát á leið
15 mót teirri bylgju blá,
meiri róði hann á einum degi,
enn aðrir rógva tvá.

68.

•Takið nú bæði gull og silvur,
20 gerið tygur av tí gott!
sigið nú ongum livandi manni
hvørn tær havið flutt!

69.

Sigið tær nøkrum livandi manni,
25 fái eg tað at frætta,
hoyr tú tað, mín Haki kall,
tú tort ikki lívið vænta!»

70.

Hermundur gekk frá strondum niðan
30 ein fyri utan sveinar,
alt var fólk í kyrkjuni,
har var eingin heima.

71.

Hermundur gár í høgaloft,
35 kinn bar hann so baldan,

leidd varð jomfrú Halga
undir silkitjaldri.

72.

Hergeiri gekk frá kyrkjuni heim,
higar hann Hermundur sá :
«Tú skalt ekki frúnna njóta,
um eg liva má!»

5

73.

Hermundur gár í högaloft,
klæðist í kvinnu klæði,
so gár hann í Atla garð,
sum Halga brúður var.

10

74.

Gráan letur hann hattin síga
niður um gulan lokk,
utarlaga sessin tók
mitt í kvinnuflokk.

15

75.

Halga situr á brúðarbeinki,
rennir eygun víða,
rópar hon jomfrú Beyðu,
biður hana koma til sín.

20

76.

Halga tók sítt fingurgull,
rendi í skálina niður:
«Ber það hasari fátæku kvinnu,
við hallardyrnar situr!»

25

77.

Svaraði jomfrú Beyða,
tá ið hon bar aftur skál:
«Tað hoyri eg á kvinnu orðum,
kallmanns hefur hon mál!»

30

78.

«Tegi, tegi, Beyða!
far ekki við tí hátt!»

35

hon hefur ofta í mínum sali
drukkið allvæl kátt.

79.

5 Og so sat hon Halga
allan dag á bekki,
meiri hugsaði hon sorg og sút,
tugdi ta fœðslu ikki.

80.

10 Kongurinn so til orða tók:
•Hetta er mikil villa,
man mín dóttir hugsa tað,
at syrgja um Hermund illa?

81.

15 Hevði hann Hermundur siðað seg,
tað sigi eg for sann,
eingin maður á Saxlandi
hevði verið hans yvirmann.

82.

20 Hevði hann Hermundur siðað seg,
hevði hann gjört tað svá,
so væl var hann til tess borin,
mína dóttur at fá.

83.

25 Tað var Hermundur jallsson,
til ilsku var hann fús,
hann kom sær so síðla á dag
inn í tað brúðarhús.

84.

30 Tað var hann Hermundur jallins son,
ilt er skap at eggja,
hann kom sær so síðla á dag
millum stavs og veggja.

85.

35 Tá lysti jomfru Halga
til brúðarsong at ganga,

Hergeiri dvöldist ikki tá,
sum siður hefur verið leingi.

86.

Tað var jomfrú Beyða
glæð fyrí utan eyð (neyð?)
hon breiðir upp á bæði tey
silki og skarlak reyð.

5

87.

Beyða gekk af hallini út,
blíða heilsu fekk,
tað var, hann Hermundur jallsson,
fram undan tjaldri gekk.

10

88.

Svaraði hertug Hergeiri,
tykist hava kent:
«Sjálvur sá hin fánýti
hefur teg higar sent!»

15

89.

«Tað er ikki sá fánýti,
tó at tú sigir svá,
statt upp, hertug Hergeiri,
viltú við livinum ná!»

20

90.

Hergeiri liggur í songini
og favnar friða frú:
«Veit tað faðir av himmiríki,
eg ræðist ei fyrí tær nú!»

25

91.

Hermundur stendur á salgólvi,
rodnar sum ein drøyri:
«Statt upp, hertug Hergeiri,
eg vil ikki á teg níða!»

30

92.

Tað var Hermundur jallsson,
sínur svörði brá,

35

hann vá hertugan Hergeira
í brúðsong, sum hann lá.

93.

5 Árla var um morgunin,
dagurin var ljús,
fyrst vitjar hon Beyða
í tað brúðarhús.

94.

10 Tað var jomfrú Beyða,
rópar fólk til sín:
«Hermundur er í brúðarhúsi,
hevur dripið bróður mín!»

95.

15 Tað var jomfrú Beyða,
rópar allvæl hátt:
«Hermundur er í brúðarhúsi,
hevur vigið Hergeira í nátt.»

96.

20 Sumir ríva takið av,
sumir lokur at bróta:
«Latið ikki Hermund illa
jomfrú Halgu njóta!»

97.

25 Hermundur var við hondum tikin,
mangir um hann vóru,
tá vóru færri vinir enn frændur,
hann á alvi bóru.

98.

30 Kongurin gár fyrri sína dóttur,
leitir við hana ráð:
«Hermundur hevur oss neisur vunnið,
nú stendur hans lív í váða!»

99.

35 Hermundur hevur oss neisur vunnið,
nú stendur hans lív í váða.

hoyr tað, Halga, dóttir mín,
tú skalt hans deyða ráða.

100.

Hoyr tú tað, mín sæla dóttir,
gera skal honum tað versta:
annaðhvört á báli brenna
ella slíta millum hestar.

5

101.

•Hoyr tú tað, mín sæli faðir,
tað er vandi minni:
setið hann heldur í myrkastovu,
þínið hann leingi inni!

10

102.

Settu teir hann í myrkastovu,
hartil mann at gæta,
hann hefur so mangan óvinin
um sitt lív at træta.

15

103.

Halga situr í sínum sali,
fögur sum rósín og lilja,
tað veit eingin á jarðaríki,
hvat hon hugsu vildi.

20

104.

Halga situr í sínum sali,
væl komst henni á hendi,
hon skrifar eitt loynubræv,
jallinum hon sendi.

25

105.

•Loysir tú ekki av myrkastovu
sonin tín hin sæla,
eg skal eld í hallir leggja,
ræð tann frú at tala.

30

106.

Jallin gekk í høgaloft
fyri sín sæla son:

35

•Ótið vartú í verðina borin,
betur vartú kona!

107.

Loysir tú ikki av myrkastovu
bróður tín hin sæla,
eg skal eld í loftið leggja,
ræð tann jall at tala.

108.

Eiríkur gekk í høgaloft,
klæðist í brynju blá:
•Veit tað faðir av himmiríki,
nú má eg blóðið sjá!•

109.

Hann gekk seg at myrkastovu durum,
royndi gævuligt stál,
so beit hansara bitri brandur,
rætt sum streymur í á.

110.

Hann gekk seg at myrkastovu durum,
loysti reystan fanga:
•Statt upp, Hermund, bróðir mín,
ertú ferur at ganga!•

111.

Vælkomin, Eiríkur, bróðir mín!
glaður var eg tíni komu, —
alt man eg í snörpum víggi
bera mítt skjöld fyrí honum.

112.

Svaraði Hermundur jallins son,
kinn bar hann so baldan:
•Eg havi konginum skatt at lúka
fyrí tað jarnið kalda.•

113.

Hermundur högg so harðan tá,
hann gat ei í kyrru standa,

blóðið tusti fyri oyrum hans,
hann næstan misti anda.

114.

Hundrað vá hann í inngongdini,
mikil stóð manna trongd,
annað slíkt á hallargólvi,
ruddi fyri sær gongd.

5

115.

Tá fekk kongurinn annað sinni,
brá teim brandinum friða,
Eiríkur hevði sítt skjöld á loft-
sinum bróður at líva.

10

116.

Hermundur högg so mikið högg,
hvast hann spenti alva,
hann högg kongins gylta hjálm,
búkin niður í nalva.

15

117.

Halga hvast til orða tækur,¹
öllum tókti undur:
hirdi hon ei um faðirs deyða,
so livdi Hermundur.

20

118.

•Hoyr tú, Eiríkur, bróðir mín,
sig mær satt ífrá:
er her nökur innan hallar,
tín stár hugur á?

25

119.

Er her nökur innan hallar,
tín stár hugur á?
hon er aldri so vælborin,
hana skaltú fá.

30

¹ A har her: *Halga kvæðt í orðini tøy.*

120.

«Hon er ikki innan hallar,
 mær stár hugur á,
 utan hon Beyða Hergeira systir,
 5 eg kann hana aldri fá!»

121.

Svaraði frúgvín Beyða,
 kinn bar hon so reyð;
 •Eg verði ikki Eiríks vív,
 10 tú völdi mín bróðirs deyð!»

122.

•Verður tú ikki Eiríks vív,
 ei tortú mær tað lova,
 eg skal við so ramum rúnum
 15 á tínum armi sova!»

123.

Frúgvín varð so glógvurödd,
 hon hoyrði á riddaramál,
 grátandi frá borði snúðist
 20 frúgvín Beyða tá.

124.

Hermundur festi Halgu,
 sum her er siður í landi,
 Eiríkur Beyðu,
 25 ráddu so báðir fyri landi.

Kvædet haves i 6 optegnelser: A, som her er benyttet, er af Svabo. — P. Syvs håndskrevne collectanea (Universitetsbibliothekets Kvart. Rostg. 21) omtaler «De Føreeske Dr. Ole Worms Viser» fra 1639, som ere tabte. Syv siger, at de «ere gandske paa den Maade, som vore, og ej efter de gamle Skaldres Maneer.» Blandt de fem viser, han anfører enkelte strofer af, findes ogsaa af nærværende kvæde følgende: «*Rama ristir hun runar udi Haka baadt*, i Hagens Baad, at den skulde aldrig komme hjem, førend den førde med sig *Hermundur* sin

fæstemand etc.; jvfr. hermed v. 41 i det her trykte kvæde. — Den norske *•Hermóð Ille•* (Landstad Nr. 17) er meget lig den færøiske. På islandsk haves *•rimur•* og *•saga•* af *•Hermannni illa•* og hans broder *•Ívar•*.

16.

Jatvarðs rima.

CCF nr. 71 B.

1.

Ein býr jallur í Noregi, 5
synir eigir hann sær:
annan nevni eg Niklas
og annan Jatvarð.

Nú lystir meg í dansin at gá,
meðan rósur og liljur tær gróa væl. 10

2.

Einki gjörði Niklas
utan seyng av síni bók,
og hin ungi Jatvarð,
ið saltrið sló. 15

3.

Og hin ungi Jatvarð,
ið saltrið sló,
metti frúnni fylgismoy
morgun fyri sól. 20

4.

•Hví vekja tær so snimma,
og hví vekja tær so árla?
tær hava lítla náttarógv,
sova munu tær valla. 25

5.

•Tí vekjum vær so árla,
og tí vekjum vær so snimma:
vári hústrú vatn at taka,
tað er ðrindini.

5

6.

Reyð er hon sum lilja,
tað lystuliga vív,
áður vil hon vaska sær,
enn sólin roðar í líð.

10

7.

Reyð er hon sum lilja,
tað lystuliga sprund,
áður vil hon vaska sær,
enn sólin roðar í lund.»

15

8.

Svaraði hin ungi Jatvarð,
í glentan sín:
•Mong er fögur skikkjan,
ið falsk býr undir lín.»

20

9.

•Tú gert ei hennara skikkju spotta,
ei hvat undir býr lín,
líkari var tær, Jatvarð, at vita
allar ættir tínar.

25

10.

Tú gert ei hennara skikkju spotta,
ei hvat undir stár,
líkari var tær, Jatvarð, at vita,
hvör ið tín faðir vá!»

30

11.

Tað var hin ungi Jatvarð,
settist á dökka fold,
tað var mær av sanni sagt,
hann sortnaði sum ein mold.

35

12.

Tað var hin ungi Jatvarð,
lítur seg í eystur:
«Tungt er at vera í veröldini
og vera so ættaleysur!»

5

13.

Ein kom maður á víðan vøll framm,
vegur við eggjateini,
eyga hevði hann eitt í heysi,
knepta brók á beini.

10

14.

«Hoyr tú, ungi Jatvarð!
set teg niður hjá mær,
ættirnar tær tarftú
ikki frýggja tær.

15

15.

Nær er hann tín trímenningur,
Ívar Holm,
Guttormur í Hattarbóti,
Petur Landaljóð.

20

16.

Nær er hann tín trímenningur,
Guttormur í Hattarbóti,
Stígar og hann Stavn
og Petur Landaljóði.

25

17.

Kongurin í Spanialandi
brendi tín faðir inni,
níggju hundrað í glæstriborg
og ongum háttri minni.

30

18.

Kongurin í Spanialandi
brendi hann tín faðir á báli,
níggju hundrað í glæstriborg,
tá reystu brøður báðar.

35

19.

Tá ið tú sigir honum
frá Ívari Holm,
enntá man hann vísa tær
á sínar herkonur tólv.

20.

Tær blanda tær
tað eitur í vín,
enntá hygg tú, Jatvarð,
at fingurgulli tínum!

21.

Tær blanda tær
tað eitur í bjór,
sveitka tekur títt fingurgull,
tað roðnar sum eitt blóð.

22.

•Honum vildi eg geva
míni góðu gráu skinn,
ið mær vildi borið boðini
fyri Ívar Holm inn.

23.

•Hav tú sjálvur
tín góðu gráu skinn,
eg vil bera tær boðini
fyri Ívar Holm inn.

24.

Úti í miðjum grasgarði
axlar hann sær skinn,
og so búgvín gongur hann
fyri Ívar Holm inn.

25.

•Sit væl, ungi Ívar Holm,
drekur mjóð og vín,
úti stendur Jatvarð,
so tarvligur er hann tín.

26.

Svaraði ungi Ívar Holm,
drekkur mjöð af skál:
«Hvat er um Jatvarði
til neyðindarmál?»

5

27.

«Tað er unga Jatvarði
til neyðsynjarmál:
kongurin í Spanialandi
brendi hans faðir á bál.

10

28.

Kongurin í Spanialandi
brendi hans faðir á báli,
níggju hundrað í glæstriborg,
tá reystu brøður báðar.»

15

29.

Tað var ungi Ívar Holm,
sínum borðum skeyt,
allur tann hin brúni mjöður
á hallargólvi fleyt.

20

30.

So letur hann Ívar Holm
byggja skipin sín,
bæði letur hann á tey laða
virtur og so vín.

25

31.

Og so letur hann Ívar Holm
byggja skipin stór,
bæði letur hann á tey laða
virtur og so bjór.

30

32.

Vindur hann upp síni silkisegl,
gull við vovin rand,¹

¹ Eller: *gulli vovin við rand.*

strykar ei á bunka niður
fyr enn við Spanialand.

33.

Tá ið hansara snekkja
kendi fagurt land,
letur hann síni akker falla
á so hvítan sand.

34.

Letur hann síni akker falla
á so hvítan sand,
fyrstur steig hann Ívar Holm
sínum fótum á land.

35.

Fyrstur steig hann Ívar Holm
sínum fótum á land,
og hin ungi Jatvarð
undir hans hægri hand.

36.

Utarliga at durunum
har gistu teir við list,
innar gongur Ívar Holm,
biður teir veita vist.

37.

Innar gongur Ívar Holm
biður tá veita vist,
eftir spurdi Spanialands kongur,
hvar ið teir hövdu gist.

38.

•Gistum vær tann boðafart,
so tann breiða fjörð,
vær vistum ei, hvört tað var
himmal ella jörð.

39.

Gistum vær tann boðafart
heima á vár garð,

tá ið vær drukkum ervi
eftir faðir Jatvarðs.

40.

Tí svaraði Spanialands kongur,
lítið at tí ló:

5

•Líkt er hatta orðum hans
Ívar Holm!.

41.

Tá ið hann segði honum
frá Ívari Holm,
enntá mundi hann vísa honum
á sínar herkonur tólv.

10

42.

Tær blanda honum
tað eitur í vín,
enntá hyggur Jatvarð
at fingurgulli sínum.

15

43.

Enntá hyggur Jatvarð
at fingurgulli góð,
sveitka tekur tað fingurgull,
tað rodnar sum eitt blóð.

20

44.

•Enntá er tað siður
heima á vár garð:
sjálv tað skaltú, ríka frú,
drekka skálum av!.

25

45.

•Ríkur ertú, riddarin,
skortar tú ei fæ,
tað verður ikki, meðan eg livi,
eg drekki vín við tær.

30

46.

Svaraði hin ungi Jatvarð,
smflir undir lín:

35

«Enntá skaltú drekka
fyri báðum eygum mínum!»

47.

5 Tað gjörði hann Spanialands kongur
ið tað fyrsta mein:
sendi lítlan njósnara
í kvinnustovu heim.

48.

10 Svaraði hin ungi Jatvarð,
smíllir undir skinn:
«Tú skalt ikki boðini bera,
fyri Spanialands kongin inn!»

49.

15 Tað var hin ungi Jatvarð,
við sínum svörði brá,
hann kleyv lítinn njósnara
sundur í luti tvá.

50.

20 Tað var hin ungi Jatvarð,
við sínum svörði brá,
hann kleyv allar herkonur
sundur í luti tvá.

51.

25 «Hoyr tað tú nú, Spanialands kongur!
eg tali nú til tín,
hvat høvi eg í bætur tikið
eftir sæla faðir mín?»

52.

30 Tí svaraði Spanialands kongur,
lítið at tí ló:
«Tú fært ikki so mikið,
sum sólar av mínum skó!»

53.

35 Ei var mjúkur kongafundur,
ei ló alt í senn,

eingin visti av at siga,
fyrr enn svörðið stóð í tenn.

54.

Ei var mjúkur kongafundur,
ei ló alt í hóvi,
eingin visti av at siga,
fyrr enn kongur fleyt í blóði.

5

55.

Eg sá koma tógva menn
sunnan eftir höll,
droyra drigin vóru
teirra herklæði öll.

10

Visen haves i tre optegnelser; den her benyttede B har jeg optegnet i 1847 i Örðavík på Sudero. De to andre fra Sande ere noget afvigende fra den; i disse ægter Jatvarð fruen *Fylgismoy*, da han kommer fra *Spanialand*.

17.

Frúgvín Margreta.

CCF nr. 77 C.

1.

20

Vilja tit nú lýða á,
meðan eg flyti fram
um hana frúnna Margretu,
í Norðnesi brann.

Troðið nú lættliga dansin,
dagurin skín so fagurliga,
komin er hægst á sumarið.

25

2.

Gud fyrir láti Eiriki kongi,
 hvat hann mundi gera:
 sendi sítt barn í ókunn lond,
 moykongur at vera.

5

3.

Gud fyrir láti Eiriki kongi,
 hvat hann gjörði har,
 sendi sítt barn í ókunn lond,
 moykongur vera skal.

10

4.

•Mær skal fylgja frú Katrin,
 sker henni klæði reyð!
 hon verður mær tann trúgvasta,
 tar for tolir hon deyd.

15

5.

•Tær skal fylgja so vænt eitt vív
 sunnan undan lund,
 nevnd er frúgvín Ingibjörg
 tað lystiliga sprund.

20

6.

Tær skal fylgja so vænt eitt vív
 sunnan undan oy,
 nevnd er frúgvín Ingibjörg
 tann lystiliga moy.

25

7.

Tær skulu fylgja sveinar tveir,
 eg kenni væl teirra navn:
 Nials út av Gilstein
 og Eyðun Hestakorn.

30

8.

Nials út av Gilstein
 og Eyðun Hestakorn,
 tí teir kunnu læra teg
 tey landsmál og orð.

35

9.

«Mær skal fylgja frú Katrin,
sker henni klæði græn!
hon verður mær tann trúgvasta,
av Gudi taki hon lön!»

5

10.

Tað leið ikki longur um
enn mánaðirnar tvá,
lysti frúnna Margretu
sín faðirs skip at sjá.

11.

Tað var Eyðun Hestakorn,
hann tók í frúnnar hond,
fylgdi henni í sævarmála
í tað hála tang.

15

12.

Hann fylgdi henni í sævarmála,
í tað hála tang,
stjól so burt tað fingurgull,
jomfrúnni fell av hand.

20

13.

Tað leið ikki longur um
enn mánaðirnar triggjar,
enn lystir frúnna Margretu
sín faðirs skip at síggja.

25

14.

Rókust úti í myrkum havi
mánaðirnar tvá,
ongasteds tað kundu tey
til nakað land at sjá.

30

15.

Rókust úti í myrkum havi
mánaðirnar triggjar,
ongasteds tað kundu tey
til nakað land at síggja.

35

16.

Svaraði frúgvín Margreta,
 hon stóð í fremra stavn:
 »Vit skulu lova olmussu
 í vár harras navn.»

5

17.

Sumir lova eina,
 sumir lova tvá,
 tað var frúgvín Margreta,
 hon lovar triggjar.

18.

Sumir lova eina og tvá,
 sumir lova triggjar,
 Margreta lovaði fyra,
 tá fingtu tey land at síggja.

15

19.

Svaraði frúgvín Margreta,
 skortar ikki figgja:
 »Hetta kalla teir Skotland,
 vit fingtu fyrst at síggja.»

20

20.

Svaraði frúgvín Ingibjörg,
 stóð í kjortil reyð:
 »Fingtu vit selt tað væna vív,
 tá kortar os ei til eyð!»

25

21.

Svaraði Eyðun Hestakorn
 fyrsta orðið tá:
 »Seljið hana helst til Blálandta,
 har spyrst minni frá.»

30

22.

Vundu upp síni silkisegl,
 gull við vovín rand,
 strykaðu ei á bunkan niður
 fyrr enn við Bláland.

35

23.

Hegar ið tann snekkjan
kendi fagurt land,
lótu síni akker falla
á so hvítan sand.

5

24.

Lótu síni akker falla
á so hvítan sand,
fyrst steig Eyðun Hestakorn
sínnum fótum á land.

25.

Fyrst steig Eyðun Hestakorn
sínnum fótum á land,
tá var greivin á Blálondum
riðin niður til strand.

15

26.

•Hoyr tú greivin á Blálondum,
viltú frúgvur velja?
viltú keypa tað væna vív,
vit hava fält at selja?•

20

27.

Tað var greivin á Blálondum,
hann tók til virðin full,
gav fyrri frúnna Margretu
tríati tunnur gull.

25

28.

Tað var greivin á Blálondum,
tað gjörði hann tá,
gav fyrri frúnna Margretu
meiri enn hon sjálv vá.

30

29.

Tað er greivin á Blálondum,
svarar so frá sær:
•Í hvat landi ertú borin?
hvør er faðir at tær?•

35

30.

«Eg kann ekki sannari
 siga fyri tær,
 Eiríkur kongur í Noregi
 er sannur faðir at mær.»

31.

Tá ið greivin hetta hoyrdi,
 at hon var av kongakyni,
 vildi hann ekki gifta hana
 við sínum onkasyni.¹

32.

Tað var greivin á Blálondum,
 tók sær frú at festa,
 snarlíga læt til brúdleyps ætla,
 læt ei longur fresta.

33.

Drukkið var teirra brúdleypið,
 kátt var teirra lív,
 gingu bæði í eina song
 greivin og hans vív.

34.

Tað er frúgvín Katrin,
 svarar so fyri sær:
 «Eina bøn, ið eg teg biði,
 Eyðun, veit hana mær!

35.

Eina bøn, ið eg teg biði,
 hana skaltú mær gera:
 læt meg við frúnni Margretu
 á Blálondunum vera!

¹ Denne Linje er efter A; C har: *við sínum sjálvsins syni.*

36.

Eina bæn, ið eg teg biði,
hana vil eg tiggja:¹
lat meg við frúnni Margretu
á Blálondunum byggja!•

5

37.

•Hvat skaltú á Blálondum gera?
tú kant ikki mál,
far tú heldur til Noregis,
far suður aftur í vár!

10

38.

Hvat skaltú á Blálondum gera?
tú ert lítið treyst,
far tú heldur til Noregis,
far suður aftur í heyst!•

15

39.

•Verður mær tess eyðið,
eg komi til Noregis heim,
eg skal siga Eiriki kongi
frúnnar tungu mein!

20

40.

Verður mær tess eyðið,
eg komi till Noregis vítt,
eg skal siga Eiriki kongi,
tit svikuð tað væna vív!•

25

41.

Tóku tey frúnna Katrína,
lögdu undir hægind blá,
Eyðun og frúgvín Ingibjörg
tey settust omaná.

30

¹ Efter A; C har: *hana skaltú mær tiggja.*

42.

Tóku tøy frúnna Katrína,
tað hitt væna vív,
hongdu upp í hægsta træ,¹
5 har tapti moy sítt lív.

43.

Vundu upp síni silkisegl,
gull við vovín rand,
strykar ei á bunka niður
10 fyrr enn við Noregis land.

44.

Hegar, ið tann snekkjan
kendi fagurt land,
lótu síni akker falla
15 á so hvítan sand.

45.

Lótu síni akker falla
á so hvítan sand,
fyrst steig frúgvín Ingibjörg
20 sínum fótum á land.

46.

Fyrst steig frúgvín Ingibjörg
sínum fótum á land,
tá var reystur Eiríkur kongur
25 riðin niður til strand.

47.

Tá svaraði Eiríkur kongur,
gull ber seg á hand:
«Hvar er Margreta, dóttir mín?
30 hon kemur ei fyrst á land.»

¹ Efter B. A har: *hongdu upp í hægsta tog.*

48.

Svaraði frúgvín Ingibjörg,
elur hon seg so mjúka:¹
„Mitt í miðjum Írlandshavi
fingu vit moynna sjúka.“

5

49.

Tí svaraði Eiríkur kongur
fyrsta orðið tá:
„Lyftið frá tey silkitjöldur,
latið meg líkið sjá!“

10

50.

Svaraði reystur Eiríkur kongur,
tá hann líkið sá:
„Hetta er ekki Margreta,
hvörki á brún ei brá.“

15

51.

Vankar ei á stræti,
treður á manna gongd,
gingin er sjálvur Eiríkur kongur
undir börustong.

20

52.

Ikki kostar Eiríkur kongur
minni til enn tá:
börurnar av reyðargulli
læt hann henni slá.

25

53.

Börurnar av reyðargulli
læt hann henni gera,
korsið av tí skæra silvur,
merki við at bera.

30

¹ Efter A. C har: *væl kann •leskum luga•*.

54.

Eystan fyri kirkjuna
dreingir reika¹ á fold,
gróvu tað hitt ljósa lík
niður í dökka mold.

5

55.

Eystan fyri kirkjuna
dreingir reika í skara:²
dimmur er hesin dagur í dag
niður í mold at fara.

10

56.

Eiríkur reið frá kirkju heim,
mælti ikki mál,
mangan gleðir hann fátækan
eftir sínar dóttur sál.

15

57.

Eiríkur reið frá kirkju heim,
mælti ikki orð,
mangan gleðir hann fátækan
yvir sítt breiða borð.

20

58.

Tað var tá, sum ofta er,
frá man frættast víða:
Noregis kongur frá kirkju reið,
hann fangaði helsótt stríða.

25

59.

Tað var í tann fyrsta svövn,
Eiríkur kongur fekk,
tað var frúgvín Margreta,
honum í dreymar gekk.

30

60.

«Tað var frúgvín Katrin,
ígjár var lagð í skrin,

¹ Rettet for *eyka*. ² Rettet for *eyka skara*.

eftir livir á Blálondum
Margreta dóttir tín.

61.

Tað var frúgvín Katrín,
ígjár var lagð í mold, 5
eftir livir á Blálondum
Margreta, dóttir bold. •

62.

Tað var reystur Eiríkur kongur,
fell þá síni knæ: 10
•Heinta mær Eyðun og Bjarnir,
bið teir koma for meg! •

63.

Inn kom meistarin Bjarnir,
fell þá síni knæ: 15
•Krist signi teg, Eiríkur kongur,
hvat viljið tær mær? •

64.

Tá svaraði Eiríkur kongur,
áðrenn hann læt lív: 20
•Tryggan skulu tit eiðin svörja
um tað væna vív. •

65.

Tá svóru teir rangar
eiðinar tvá; 25
tað er ei so undarligt,
tað gekk, sum sagt er frá.

66.

Tá svóru teir rangan
tólvmanna eið; 30
tað var ei so undarligt,
um ævin var ikki greið.

67.

Tá svaraði Eiríkur,
áðrenn hann gav upp ond: 35

«Margretu lýsi eg ríkið halvt,
kemur hon lífs til lond.»

68.

5 Vankar ei á stræti,
treður á manna gongd:
gingin er sjálvur Hákun kongur
undir bórustong.

69.

10 Ikki kostaði Hákun kongur
minni til enn tá:
börurnar av reyðargulli
læt hann honum slá.

70.

15 Börurnar av reyðargulli
læt hann honum gera,
korsið av tí skæra silvur,
merki við at bera.

71.

20 Eystan fyri kirkjuni,
dreingir reika¹ á fold,
gróvu tað hitt ljósa lík
niður í dökka mold.

72.

25 Eystan fyri kirkjuni,
dreingir reika í² skara:
dimmur er hesin dagur í dag
niður í mold at fara.

73.

30 Hákun kongur frá kirkju reið,
mælti ikki orð,
mangan gleðir hann fátækan
yvur sitt breiða borð.

¹ Rettet for *eyka*. ² Rettet for *eyka*

74.

Hákun gongur frá kirkju reið,
mælti ikki mál,
mangan gleðir hann fátækan
fyri sín bróður sál.

5

75.

Margreta vaknar á miðjari nátt,
telur sín' dreymi frá:
»Nógv havi eg í Noregi at gera,
mín faðir er fallin frá!»

10

76.

Margreta vaknar á miðjari nátt,
telur sín dreym so brátt:
«Undarligt hevur fyri meg borið
alla hesa nátt.

15

77.

Meg droymdi, í Norðnesi
har var kynt eitt bál,
har kom Eyðun Hestakorn,
hann reið við mikið prál.

20

78.

Meg droymdi, í Norðnesi
har var kyndur eldur,
har kom Eyðun Hestakorn
við so mikið veldi.

25

79.

Meg droymdi, í Norðnesi
har var vaxin sút,
hjörturin við sítt fagra horn
hann spældi for bergið út

30

80.

Meg droymdi, í Norðnesi
har var vaxin viður,

hjörturinn við sítt fagra horn
hann spældi for bergið niður.

81.

5 Meg droyndi, tað var ein reyður logi
í mín faðirs garði,
har kom sipandi ein hvirvilvindur,
so eingin varð hann varur.»

82.

10 Tað er frúgvinn Margreta,
hon sigir sínum dreymi frá;
tað var greivin á Blálondum,
hann kundi væl dreymin ráða.

83.

15 «Tað ið teg droyndi, í Norðnesi
har var kyndur eldur,
tað verður fyri sjálvari tær:
tú kemur til lítið veldi.

84.

20 Tað ið teg droyndi, í Norðnesi
har var kynt eitt bál,
tað verður fyri sjálvari tær:
tú missir lív og mál.»

85.

25 Tað var frúgvinn Margreta,
sveipar at sær skinn,
so gár hon í høgaloft
for Magnus, son sín, inn.

86.

30 Hon tók upp sín unga son,
legði á armin sín:
«Ligg væl heilur og happadyggur,
minst á móður tín'!»

87.

35 Hon tók upp sín unga son,
og kysti hann so setan,

eingin hefur so hart í hug,
at hjartað má jú græta.

88.

Svaraði frúgvín Margreta
af so tungum stríði:

5

»Gud gevi tær ikki mentir til
mót Norðmonnum at stríða!»

89.

Tað er frúgvín Margreta,
sveipar at sær skinn,
og so búgvín gongur hon
for meistar Eingilbret inn.

10

90.

»Sit væl, meistarín Eingilbret,
við tín ljósa skara!
viltú vera mín stýrimaður
til Noregis at fara?»

15

91.

Upp stóð meistarín Eingilbret
við sín ljósa hand:
»Eg skal vera tín stýrimaður
til Noregis land.»

20

92.

Tað var tá, sum ofta er,
duld eru döpur¹ mein:
greivin fylgdi Margretu
ytst á flóðarstein.

25

93.

Vundu upp síni silkisegl,
gull við vovín rand,
strykar ei á bunkan niður
fyr enn við Noregis land.

30

¹ Rettet således for: *dult er döputt mein.*

94.

Hegar ið teirra snekkjan
kendi fagurt land,
lótu síni akker falla
5 á so hvítan sand.

95.

Lótu síni akker falla
á so hvítan sand,
fyrst steig frúgvín Margreta
10 sínum fótum á land.

96.

Svaraði frúgvín Margreta.
tá hon steig á jörð:
•Onkun tíð var mín fótur so lættur
15 henda tíð í fjör!•

97.

Svaraði frúgvín Margreta,
tá hon steig á mold:
•Tað kenni eg á sjálvari mær,
20 at feigur er fótur á fold!•

98.

Margreta gekk frá strondum niðan,
so er greint fyri mær,
henni vóru kunnigir vegirnir
25 til Mariu kirkjugarð.

99.

•Her liggur tú, Katrin!
tú læt lív for meg,
harra Gud í himmiríki
30 biði gott for teg!

100.

Her liggur tú, Katrin!
tú læt for meg mál,
harra Gud í himmiríki
35 biði gott for tína sál!•

101.

Tað er frúgvín Margreta,
sveipar at sær skinn,
og so búgvín gongur hon
fyri Hákun kongin inn. 5

102.

Tað var frúgvín Margreta,
tók í kongins hand:
«Heilur og sælur, mín faðirbróðir,
nú eri eg komin í land!» 10

103.

Tá svaraði Hákun kongur
fyrsta orðið tá:
«Hvar skaltú, hin lítla kona,
tær eitt vitni fá?» 15

104.

«Eg væntaði mær í Noregi
vitni at leita til tín
og hann meistarín Bjarnir,
fosturfaðir mín.» 20

105.

Inn kom meistarín Bjarnir,
gjörta hana kendi:
«Gud fyriláti faðir tínum,
hann teg av landi sendi!» 25

106.

Tá svaraði Hákun kongur
fyrsta orðið tá:
«Hvar skaltú, hin lítla kona,
tær annað vitni fá?» 30

107.

«Eg væntaði mær í Noregi
vitni at leita til tín
og hana Ásu Tistilsfrú,
fosturmóður mín.» 35

108.

Inn kom Ása Tistilsfrú,
 segði sum henni tókti:
 «Hjálp mér faðir av himmiríki,
 hatta er Eiriks dóttir!»

5

109.

Tað var Eyðun Hestakorn,
 frúnni var ímót,
 tá hon skuldi vitna,
 hann steig á hennara fót.

10

110.

Tað var Ása Tistilsfrú,
 snarlíga hon sær vendi:
 «Hjálp mér faðir av himmiríki,
 eg kenni ekki hatta kvendi!»

15

111.

Tað er frúgvín Margræta,
 svarar so for seg:
 «So verði tú blind og deyv,
 sum tú kennir meg!»

20

112.

Minnist tú ei, Ása Tistilsfrú,
 tú lærði meg at stava bók,
 tú sló meg við títt fingurgull,
 so tár á kinnum stóð?

25

113.

Tú sló meg við títt fingurgull,
 so tár á kinnum stóð,
 frætti tað mín sæli faðir,
 við tí varð hann óður.

30

114.

Frætti tað mín sæli faðir,
 at tú gjörði so,
 sendi boð í høgaloft,
 eg skuldi í hallina gá.

35

115.

Eg var meg so fegin og fús,
eg skuldi í hallina ganga,
eg fell í faðir míns borðstólar,
eg beri her ör í vanga. 5

116.

Eg var meg so fegin og fús,
eg skuldi í hallina renna,
eg fell í mín faðirs borðstólar,
eg beri her ör í enni. 10

117.

Svaraði Ása Tistilsfrú,
hon stóð í mannamúgva:
«Eg havi ikki sætt eina lægri konu
betri kunna at ljúgva.» 15

118.

Mikil var tann bænin,
frú Margreta beið:
bæði blind og málleys
Ása av tingi reið. 20

119.

Mikil var tann bænin,
frú Margreta fekk:
bæði blind og málleys
Ása af tingi gekk. 25

120.

Tað var frúgvin Margreta,
hon tók í kongins hond:
«Má eg ikki ganga í tverkirkju
at skoða mín faðirs leiði?»¹ 30

121.

Tað var reystur Hákon kongur,
tók til orða svá:

¹ Rettet for *leigu*.

•Hoyr tað, tú hin litla kona,
tey vilkor skaltú fá.

122.

5 Margreta sat í tverkirkju,
seyng av síni bók,
har kom Eyðun Hestakorn,
hana á hondum tók.

123.

10 Hann tók hennara báðar hendur
aftur um bak at binda,
frúgvín græt so meðiliga,
blóð sprakk undan lind.

124.

15 •Hoyr tú, Eyðun Hestakorn,
bind meg ikki nú!
tað býr undir lindini,
ið minni formár enn tú.

125.

20 Hoyr tú, Eyðun Hestakorn,
bind meg ei so fast!
tað býr undir lindini,
sum harrin hevur skapt.

126.

25 Tað var Eyðun Hestakorn,
hann gjörði verri um sinn:
hann tók frúnna Margretu,
setti í myrkastovu inn,

127.

30 Sváraði frúgvín Margreta,
í myrkastovu stendur:
•Nú eri eg komin í húsið tað,
eg síggi ei mínar hendur.

128.

35 Hann tók frúnna Margretu,
setti í kalda jarn,

har kom jomfrú María
og skildi hana við barn.

129.

Tað var í tann fyrsta svövn,
frú Margreta fekk,
tað var jomfrú María,
til hana í dreymar gekk.

5

130.

Hoyr tú, frúgvín Margreta,
tað sigi eg tær fyrst:
í morgin verður bálið kynt,
tol, sum tú kant best!.

10

131.

•Eittans havi eg vatnker drukkið,
eitt á hvörjum morni,
onkun tíð á Blálondum
tá leikti betur í horni.

15

132.

Onkun tíð á Blálondum
tá leikti betur í horni,
eg drakk av teim gullkerum,
eitt á hvörjum morni.

20

133.

Tóku teir frúnna Margretu,
ferdu út av bý,
login leikti í Norðnesi
høgt upp undir ský.

25

134.

Svaraði frúgvín Margreta,
tá hon bálið sá:
•Mikið hevir hon til saka gjørt,
har skal brenna á!

30

135.

Mikið hevir hon til saka gjørt,
har skal brenna á,

35

harðir ganga rættirnir
í Noregi í ár.

136.

5 Tað gjördi Eyðun Hestakorn,
trælurin tann hin versti,
ðviga vendi hann frú Margretu
um á sínum hesti.

137.

10 Tað var Eyðun Hestakorn,
so illa gjördi hann tá,
ðviga koyrði hann frú Margretu
av hesti út á bál.

138.

15 Tað var frúgvín Margreta,
svarar so for seg:
•Heintið mær meistarin Eingilbret,
bið han koma for meg!•

139.

20 •Hoyr tú, meistarin Eingilbret,
tað er mest av neyð,
tak tú hesa lítlu kind,
sker henni klæði reyð!

140.

25 Tak tu hesa lítlu kind,
sker henni klæði grøn!
hon er borin til ríki hálv,
av Gudi taki tú lön!

141.

30 Tað var Eyðun Hestakorn,
sínnum svørði brá,
hann kleyv hennara lítlu kind
sundur í lutir tvá.

142.

35 Hann kleyv hennara lítlu kind
sundur í lutir tvá,

síðan báðar partarnar
hann kastar út á bál.

143.

Svaraði frúgvín Margreta,
henni komst hövur í fang:
•Onkun tjið hevði móðir tín
haft betri kirkjugang!•

5

144.

Svaraði meistarín Eingilbret
fyrsta orðið tá:
•Gávi Guð, at greivín
hann hevði staðið hjá!•

10

145.

Tað var Eyðun Hestakorn,
sínur svørði brá,
hann kleyv meistarín Eingilbret
sundur í lutir tvá.

15

146.

Hann kleyv meistarín Eingilbret
sundur í lutir tvá,
síðan báðar partarnar
hann kastar út á bál.

20

147.

Tríggjar vóru tjörutunnur
stoyttar út á bál,
ikki talaði frúgvín Margreta
drýstiligari enn tá.

25.

148.

•Slökkjið nú, hvør sum slökkja kann,
troðið so tann eim!
fyrstur reið reystur Hákon kongur
frá bálinum heim.

30

149.

•Heilsa frúnni Ingibjörg,
hon var mær tann versta,

tá ið hon skal fæða börn,
tá fæði hon fyl og hestar!

150.

5 Heilsa frúnni Ingibjörg,
hon var mæð tann arga,
tá ið hon skal fæða börn,
tá fæði hon fyl og vargar!

151.

10 Heilsa frúnni Ingibjörg,
hon var mæð tann onða,
tá ið hon skal fæða börn,
tá fæði hon fyl og hundar!*

152.

15 Svarami frúgvinn Margreta,
áðrenn hon læt lív:
*Gud gevi ekki mentir til
mót Norðmonnum at stríða!

153.

20 Gud gevi ekki mentir til
at halda stríð for stað,
allar lat tú sjólátast,
men sálinar goym hjá tær!*

154.

25 Tungan tók at tala,
troðið var í¹ tann eim;
síðst reið Eyðan Hestakorn
frá bálinum heim.

155.

30 *Heilsa mæð mínum faðirbróður,
sig honum so ifrá,
bið hann lata kórkirkju
á mínum báli slá!

¹ Rettet for: troðin var tann.

156.

Vil hann ekki kórkirkju
 á mínum báli gera,
 triggjar reisur, áðrenn hann doyr,
 hann skal av vitinum vera! 5

157.

Vil hann ekki kórkirkju
 á mínum báli slá,
 triggjar reisur, áðrenn hann doyr,
 skal hann av vitinum gá! 10

158.

Magnus vaknar á miðjari nátt,
 telur sín dreym so brátt:
 «Undarligt hevir fyrí meg berið
 alla hesa nátt! 15

159.

Magnus vaknar á miðjari nátt,
 telur sín' dreymi frá:
 «Nógv havi eg í Noregi at gera,
 mín móðir er fallin frá! 20

160.

Magnus gekk í høgaloft,
 letst í brynju nýggja:
 «Eg svörji tann eið við mína trúgv,
 nú má eg blóðið síggja! 25

161.

Magnus gekk í høgaloft,
 letst í brynju blá:
 «Eg svörji tann eið við mína trúgv,
 nú má eg blóðið sjá! 30

162.

Hann fór seg á heiðin lond,
 at samla saman djór,
 av teim átjan Blálondum,
 sum eingin skín á sól. 35

163.

Hann læt sær tað liðið samla,
valdra manna son,
ongan mann á Blálondum
5 eftir átti kona.¹

164.

Hann læt sær tað liðið samla,
valdra manna tjóð,
ongan mann á² Blálondum
10 eftir átti fjóð.

165.

So læt ungi Magnus
síni skipini gera,
allar læt hann streingirnar
15 av reyðargulli vera.

166.

So læt ungi Magnus
síni skipini búgva,
allar læt hann streingirnar
20 av reyðargulli snúgva.

167.

So læt ungi Magnus
byggja skipini stór,
letur laða í bæði borð
25 virtur og so bjór.

168.

Bræddir vóru brandar,
skorin var hvør stokk,
stavn og stýri av reyðargulli,
30 so var segl í topp.

169.

Bræddir vóru brander,
borðini vóru blá,

¹ Rettet; C: *eingin tann av Blálondum eftir átti konu.*

² Tvívisom rettelse for: *eingin tann av, osv.*

stavn og stýri av reyðargulli,
har skein sólin á.

170.

Sigldu út av Blálondum
eina morgunstund, 5
tvinni sukku sexti skip
niður for Skotlands lund.

171.

Sigldu út av Blálondum
eina morguntíð, 10
tvinni sukku sexti skip
niður for Skotlands líð.

172.

Lögdu teir so loyniliga
inn í eina vág, 15
har gingu ongar göturnar,
hvörki til ei frá.

Kvædet haves i fire optegnelser; Professor G. Storm har i sin afhandling i norsk Hist. Tidsskr., 2. Række, 4 B.: »Viserne om Audun Hestakorn og St. Margrete paa Nordnes», aftrykt A a. som jeg har optegnet i 1847 i Sunnbø, og tilføjet varianter fra de andre optegnelser. — Den her foran trykte optegnelse B b er af Johannes Klementsøn på Sande; — disse to ere i flere partier af kvædet noget afvigende fra hinanden. Den hører til den række færøiske kvæder, som behandle nordiske æmner, og hvoraf en del ere digtede efter islandske sagaer; de ere optagne i *CCF*, bindene 4—10. — I de historiske oplysninger, hvormed professor Storm har ledsaget dette kvæde, se vi, at der i midten af det 16de årh. fandtes i Norge en vise om »Marritte på Nordnes»; men visen selv er der sporløst forsvunden, og man har således kun sikkerhed for, at en vise om den her besungne person, Margrete, har existeret, hvorimod det må henstå som meget usikkert, om det just har været dette færøiske kvæde og den dertil knyttede tått om »*Eyðun Hestakorn*», der den gang kendtes i Norge. Disse ere affattede i den almindelige færøiske kvædestil, men høre dog ikke til de bedste af dem,

Margretu kvæði synges þá Sande som *trítáttad*: 1ste tátt er *Drotningin av Rúnsborg*, hvilken feilagtig er sat i forbindelse med dette, da det her er den böhmiske Margreta Dagmoy, som besynges, hvor Eyðun Hestakorn (istedetfor Strange) er indflettet som den, der vil svige hende; jvfr. D g. f III, 921—23. — Som 2den tátt synges det foran stående: *Frúgvín Margreta*. Som 3dje tátt af dette kvæde synges *rima um Eyðun Hestakorn*, hvori omhandles straffen, han fær for sin svigefulde adfærd mod Margreta. Også denne er aftrykt i professor Storms afhandling.

18.

Eyðuns ríma

(táttur av Margretukvæði).

CCF. nr. 77 A.

5

1.

Eina veit eg rímuna,
loynir ei mín tunga,
gjörd um Eyðun Hestakorn
og Hákun kongin unga.

10

2.

Eyðun vaknar á miðjari nátt,
svör á sína trú:
„Undarligt hevur fyri meg borið,
reiður er kongur nú.“

15

3.

Árla var um morgunin,
hæsnini tóku at gala,
kongurin heintar Eyðun
eina fyri seg at tala.

4.

Kongurinn gongur í hallina inn,
Eyðun honum á baki:

•Hoyr tú, kongurinn, harri mín,
hvat eru várar sakir?

5

5.

«Hoyr tú, Eyðun Hestakorn,
viltú sakir hoyra:
gjört hevir tú fyri lív og góðs,
um enn tú átti meira.

10

6.

Beltið breitt og búgvíð var,
ið mín bróðir átti,
hoyr tú, Eyðun Hestakorn,
vit eru ei um tað sáttir.

15

7.

Beltið breitt og búgvíð var,
sett við dýrum steinum,
tað kom ikki um bróður míns bak
fyrr enn jóladagin eina.

20

8.

Beltið breitt og búgvíð var,
sett við rósar og krans,
tað kom ikki um bróður míns bak
fyrr enn hann reið í dans.

25

9.

Beltið breitt og búgvíð var,
sett við rósar og liljur,
tað kom ikki um bróður míns bak,
fyrr enn hann reið at gilja.

30

10.

Eg sendi teg til Upplanda
at biðja mær fæ,
Hósborg og Tósborg
legði tú undir teg.

35

11.

Hósborg og Tósborg
 eru byggjar tvinnar,
 Berintvág í Noregi
 hon var ikki minna.

12.

Hósborg og Tósborg
 eru byggjar tvær,
 Berintvág í Noregi
 hevði tú ætlað tær.

13.

Eg sendi teg til Upplanda
 at biðja mær vív,
 moyggjin misti moydóm,
 fyri tað tú letur lív.

14.

•Tað tykir mær einki vera,
 tó at tú letur meg pína,
 tá ið tú læt á báli brenna
 bróðurdóttur tína.

15.

Tí svaraði Hákun kongur,
 hugsar hann so við seg:
 •Viti tað, Eyðun Hestakorn,
 tað betir ei um teg!

16.

Væl var hann til gálga reiddur,
 tar hann skuldi hanga,
 silkihúgvu á hövdi bar,
 belti um magan svanga.

17.

Eyðun hann ber hárið tað,
 glitrar á hvørjum lokki,
 so reið hann í herin fram
 fremstur av fylgisflokki.

18.

Tóku teir Eyðun Hestakorn,
teir hongdu upp í træ:
svörji tann eið á minna trú,
at ravnar rivu ræ.

5

19.

Svaraði frúgvín Gyðja,
eftir götu gongur:
•Nú er bóndi í Norðnesi
í reyðum skildri, hongdur.

10

Visen haves i 4 optegnelser. Den her meddelte, A a, er optegnet af mig efter diktat af bonden Thomas Thomassen fra Sunnbe. De i kvædet nævnte Hósborg og Tósborg er vel Osló og Túnsberg.

19.

Sveinur í Vallalíð.

CCF. nr. 173 B.

1.

5 Adalus situr í Breiðabý,
 mangt kann hon at inna: ¹
 hon kann bók og rúnarmál,
 og reyðargull at spinna.
 Rennur og rennur foli mín
 10 á grönari grund,
 stígið í dans á stund!
 kátur leikar foli mín á grönari grund.

2.

15 Adalus situr í Breiðabý
 við sín sax og seym,
 hon hevur so mangan biðilin
 sum bára rennur í streym.

3.

20 Henni bóðust mangir menn,
 bæði kongar og jallar,
 hon var seg so biðlavond
 hon segði teir burtur allar.

4.

25 Hetta frætti harra Svein
 vestur í Vallalund:
 frúgvín býr í ríkinum,
 hon er so biðlavond.

¹ Efter A; B har: *væl kann hon tað vinna.*

5.

Har kom ungi harra Svein,
hann vil tá frúnna lova,
á teirri somu náttini
á hennara armi sova.

6.

Har kom ungi harra Svein,
hann vil tá frúnna fá,
á teirri somu náttini
hennara armi sova á.

7.

«Nær skaltú, mín sæla dóttir,
hjá höviskum monnum sova?
nú skal stíga á brúðarbekk
tann, tú sjálv vilt lova.

8.

Adalus stendur á hallargólvi
við sínar moyggjar tólv:
«Eg lovi ekki mann á hesum sinni,
má eg ráða sjálv.»

9.

Reiður varð hann harra Svein,
sínum borðum skeyt:
allur tann hin brúni mjóður
á hallargólvi fleyt.

10.

Hetta frætti Viljormur
vestur í síni lond:
frúgvín býr í ríkinum,
hon er so biðlavond.

11.

Har kom ungi Viljormur
við sítt skart og skreyt,
kongurinn tók hans komu væl,
hann fylgdi honum yvir breyt.

(Did not see the
in the p)

± =

10

15

20

25

30

35

yl. 12

12.

Har kom ungi Viljormur,
við sitt skreyt og skart,
kongur tók hans komu væl,
5 hann setti hann sær næst.¹

13.

•Nær skaltú, mín sæla dóttir,
hjá höviskum monnum sova?
nú skal stíga á brúðarbekk
10 tann, tú sjálf vilt lova.»

14.

Adalus stendur á hallargólvi
við sínar moyggjar tólv:
»Nú lovi eg mann á hesum sinni,
15 má eg ráða sjálf!»

15.

Lótu tá til brúðleyps ætla,
einki mátti tvörra,
báðum borgum boðið var
20 og tólv hundrað av hvörji.

16.

Tríati vóru tey voxljús tendrað,
fjóruti at loga,
fylgdu so teirri ríku brúður
25 til brúðarsong at sova.

17.

Tað var ungi Viljormur,
fellur uppá síni knæ,
meðan hann vænu Adalus
30 til ektar festi sær.

¹ Efter A; B. har: hann setti sær manna næstur.

18.

Hetta frætti harra Svein
vestur í Vallalíð:
fest er frúgvín Adalus,
tað ynniliga vív.

5

19.

Hetta frætti harra Svein
vestur í Vallalund:
fest er frúgvín Adalus,
tað ynniliga sprund.

10

20.

Mongum tykir skemri vera
aldur og ævi sína,
enn honum Sveini í Vallalíð
tykir¹ ein kvöldtíma.

15

21.

Hann gongur ikki inn ella út,
at nakar sær hann leika:
«Hoyr tú tað, mín sæli son,
hví bertú kinn so bleikan?»

20

22.

Hoyr tú tað, mín sæli son,
hví heldur tú teg ikki kátan?
hvat heldur ertú av sóttum sjúkur,
ella hava teg frændur forlátið?»

25

23.

«Ei eri eg av sóttum sjúkur,
ei mist hvørki vinir ella frændur,
fest er frúgvín Adalus
Viljormi í hendi.

30

¹ Rettet; B har: *men hann Sveinur í V. honum tykir.*

24.

Ei eri eg av sóttum sjúkur,
ei frændur látið lív,
fest er frúgvín Adalus,
5 tað ynniliga vív.

25.

«Høyr tú tað, mín sæli son,
tú ber ikki um tað trega:
eg skal meg til Einglands¹
10 tær javngott vív at biðja.

26.

Høyr tú tað, mín sæli son,
tú ber ikki um tað trá:
eg skal meg til Einglands¹
15 tær javngott vív at fá.»

27.

«Um enn tú fert til Einglands¹
mær javngott vív at fá,
hann skal ikki frúnna njóta,
20 um eg liva má!.

28.

Út gekk ungi Viljormur
við silkiskjúrtu smá:
har kom Sveinur í Vallalið,
25 hann hjó hans høvur frá.

29.

Inn kom Sveinur í Vallalið,
hann turkar sítt svørð í dúki:
«Nú havi eg vegið tann stolt riddar
30 og skilt hans høvur frá búki.»

¹ Rettet; B har: *Danmarkar* (jvfr. v. 73).

30.

Inn kom Sveinur í Vallalíð,
hann vil tað roysni lova:
•Nú havi eg vegið tann stolt riddar,
hann má í náðum sova. • 5

31.

«Hoyr tú tað, mín sæli son,
tú far ikki við tí so hátt:
tað býr undir lindini,
sum hevna kann so brátt. • 10

32.

•Tað hevnist, hvat tað hev nast vil,
tað hevnist ei so brátt:
sára grætur frú Adalus •
bæði dag og nátt. 15

33.

Tað hevnist, hvat ið hev nast vil,
tað hevnist ei av mær:
sára grætur frú Adalus
bæði nátt og dag. • 20

34.

Sára græt frú Adalus
— hon var ikki hvöll —
henni fullu blóðig tár
niður á grønan vøll. 25

35.

Sára græt frú Adalus
undir sítt skeggjutt skinn,
tá ið teir bóru Viljorms lík
um hallardyrnar inn. 30

36.

Svaraði frúgvín Adalus,
hon stóð har skamt ífrá:
•Takið mær higar tá skjúrtuna,
mín harri bar sær á!

37.

Takið mér higar skjúrtana,
 mín harri bær sær á,
 hana skal eg goyma,
 5 til ungan son, eg¹ ár.

38.

Frúgvín ræður við barni at ganga
 níggju mánaðir taldar,
 til at teirri stundini leið,
 10 hon fæðir ein svein so baldan.

39.

Frúgvín ræður við barni at ganga
 níggju mánaðir sínar,
 inntil at teirri stundini leið,
 15 hon fæðir ein svein so fríðan.

40.

Sveipar hon hann í klæði góð,
 so væl skal ríkuð evna,
 síðan bað hon presti bera,
 20 Viljorm bað hon nevna.

41.

Hon læt hann í kirkju bera
 at geva honum navn,
 Viljorm bað hon nevna hann
 25 sítt rætta faðirsnavn.

42.

Hann var borin frá kirkju heim
 aftur for móður knæ,
 meiri legði hon rækt á hann
 30 enn alt sítt gull og fæ.

¹ eg rettet; B har: f.

43.

Hann var borin frá kirkju heim
aftur for móður sína,
meiri legði hon røkt á hann
enn alt sítt gull í skríni.

5

44.

So var hennara unga soni
gávan lögð at eiga¹:
meira vóx hann á einum ári
enn onnur börn á sjeý.

10

45.

So var hennara unga soni
gávan lögð á gólv:
meira vóx hann á einum ári
enn onnur börn í tólv.

15

46.

Hann vóx upp hjá síni móður
skjótt og ikki leingi,
inntil hann gjörðist í höggum knáur,
hann bardist við kongins dreingir.

20

47.

Niður settust sveinarnir,
reiðir ið teir vóru:
•Líkari var tíñ faðir at hevna
enn berja oss so stórum!•

v. f. Arngjarns eyra

Stk 7-13

(Fær. kv. II 18

25

48.

Sveinurin kastar vápn á vøll,
hann lystir ei longur at leika,
so gár hann for sína móður
við reyðar kinnar og bleikar.

30

¹ at eiga, rettet; B; á eygu (í eyði?).

49.

Hann fellur í knæ for móður síni:

•Sig mær satt ífrá:

hvört var mín faðir við vápnum vegin,
5 ella doyði hann á strá!.

50.

Svaraði frúgvín Adalus,

av ekki var hon meðd:

•Tín faðir var við vápnum vegin,
10 áður tú vart fæddur.

51.

Tað var Sveinur í Vallalíð,

ið tín faðir vá,

seint mantú, mín sæli sonur,

15 sændir av honum fá.

52.

Hon læsir upp tá stovuna,

hon letur aftur dyr:

•Hoyr tú tað, mín sæli son,
20 tú hevur ikki verið her fyrr!.

53.

Hon læsir upp tá kistuna,

nógv er gull og fæ,

hon tekur upp tá skjúrtuna,

25 og Viljormi hon fær.

54.

Hon tekur upp tá skjúrtuna,

øll er í blóði dregin:

•Her hevur tú tey herklæði,
30 tín faðir var í vegin!.

55.

Svaraði ungi Viljormur,

hann tykir hetta ímót:

•Tó mundi eg mín faðir hevnt,
35 tó eg ikki sá hans blóð!

56.

Nú skal lata tungum seta,
far ekki við tí hátt!
bjóða til Svein í Vallalíð
bæði dag og nátt.

5

57.

Nú skal lata tungum seta,
mangan gera gláðan,
bjóða til Svein í Vallalíð
bæði nátt og dag.

10

58.

Tað var Sveinur í Vallalíð,
ríður fram eftir skóg:
«Hvör hevir hetta tingið sett,
várum gangara ímót?»

15

59.

«Hoyr tú, Sveinur í Vallalíð,
nú tali eg til tín:
eg havi ongar batur fingið
til sæla faðir mín.»

20

60.

Svaraði Sveinur í Vallalíð,
glettir undir skegg:
«Tú skalt fáa lambið tað,
lítið er loðið um legg.»

25

61.

«Aðrar vil eg sæmdir hava
til sæla faðir mín,
hoyr tú, Sveinur í Vallalíð,
tú spreingir fola tín!»

30

62.

Tað var Sveinur í Vallalíð,
stakk sítt svörð í jörð:
«Ríð teg higar, Viljormur,
tú hev'n tín faðir her!»

35

63.

Tað var ungi Viljormur,
hann sínum svörði brá,
hann kleyv Svein í Vallalið
5 sundur í lutir tvá.

64.

Hann hjó Svein í Vallalið
sundur í lutir tvá:
aðrari hendi hans systurson,
10 hann legði hann omaná.

65.

Tað var ungi Viljormur,
heim í garðin fór;
tað var hansara sæla móðir,
15 úti fyri honum stóð.

66.

«Tú vert vælkominn, mín sæli son,
higar nú til mín!
hvat hevir tú til batur fingið
20 fyri sæla faðir tín?»

67.

«Lítlar havi eg batur fingið,
tó at tað tykir mær mun:
vegið Svein av Vallalið
25 og so hans systurson.»

68.

«Er tað nu so sanniliga,
sum tú sigir mær,
ikki hevir í Danmark staðið
30 betri lov enn av tær.

69.

Sveinurin klæðir fríðan fót
eina morguntíð,
hitta vil frú Hermintrú,
35 hann ríður í Vallalið.

70.

Sveinurinn klæðir fríðan fót
eina morgunstund,
hitta vil frú Hermintrú,
hann ríður í Vallalund. 5

71.

•Hoyr tú, frúgvinn Hermintrú,
ver mæri ei reið;
deyður er Sveinur í Vallalíð,
eg mætti honum á leið. 10

72

Hoyr tað, frúgvinn Hermintrú,
setst tú mæri íhjá:
deyður er Sveinur í Vallalíð,
sjálvur eg hann vá. 15

73.

Hetta frætti Einglands kongur
vestur í síni lond:
livir hon frúgvinn Hermintrú
alt við so miklan vanda. 20

74.

Livir hon frúgvinn Hermintrú
við so miklan harm:
hevir hann, ungi Viljormur,
sovið á hennara arm. 25

75.

Kongur letur sær liðið samla,
landamanna son,
eingin er tann í Einglands ríki,
eftir var utan kona. 30

76.

Kongur letur alt liðið samla,
landamanna tjóð,
eingin tann í Einglands ríki
eftir var utan fljóð. 35

77.

Tríati herskipini
 letur hann útganga,
 annað slíkt skal eftir koma
 undir ein loynitanga.

5

78.

Tríati herskipini
 letur hann útgá,
 annað slíkt skal eftir koma
 við svörð og brynju blá.

10

79.

Ikki visti Viljormur
 av fyri enn tá:
 komin var kongur av Einglandi
 við alt tað fólk, hann ár.

15

80.

Tað var ungi Viljormur,
 setst á songarstokk,
 gisti hann frúnna Hermintrú,
 og síðan reið hann burtur.

20

81.

So ríður ungi Viljormur,
 igjögnum tá mannatrongd,
 hann feldi niður edilingar,
 ruddi fyri sær gongd.

25

82.

Tað er ungi Viljormur,
 so fáum kann hann hógv,
 báðum sínum hondunum
 hann varpar út á sjógv.

30

83.

So ríður ungi Viljormur
 á víðum vølli fram,
 hann kleyv hvørn um tvörar herðar,
 ímóti honum rann.

35

84.

Hann kleyv hvörn um tvörar herðar,
 ímóti honum rann,
 eftir tað stóð tá kongurin
 við sín triðja mann.

5

85.

Kongurin er kropin
 undir borgarlið:
 •Mín kæri Viljormur,
 tú gev mær frið og grið!

10

86.

•Lítlan mantú
 friðin av mær fá,
 utan tú gevur mær frá Hermintrú
 við alt tað gull, hon ár.

15

87.

•Mín kæri Viljormur,
 gev mær grið!
 hav mitt ríki
 og Hermintrú hartil!

20

88.

Lótu tá til brúðleyps ætla,
 einki skuldi tvörra,
 báðum borgum boðið var
 og tólvhundrað av hvørji.

25

89.

Tríati silvurfót,
 annað slíkt í skálum,
 tað leyp av í kongins höll,
 tá ið alt var sett til mál.

30

90.

Tað var ungi Viljormur,
 fellur á síni knæ,
 meðan hann frúnna Hermintrú
 til konu festi sær.

35

91.

Drukkið var teirra brúðleypið
 bæði væl og leingi,
 kom har so mangur hómnaður til
 sum fjøður á fuglaveingi.

92.

Drukkið var teirra brúðleyp út,
 so kátt var teirra lív,
 bæði gingu í eina song
 Viljormur og haus vív.

93.

Drukkið var teirra brúðleyp út,
 so er komið til mín,
 so fór hvør, sum boðin var,
 haðan heim til sín.

—

Detto kvæde haves i fem opskritter i *CCF.*; B, som er meddelt her; er optegnet af mig efter Poul Abrahamsson i *Myggenæs*. A er af Svabo og findes i Nolsøes samling med nogle faa afændringer, C efter Fugloyarbók, D efter Sandoyarbók (optegnet efter Simon Danielsen) og E af Hans Pauli Johan Petersen i Hvalvig. Kvædet er behandlet af Kölbing i *Germania*, XX p. 401 ff.

20.

Karlamagnusar kvæði.

I.

Geipa táttur.

CCF nr. 106 A.

5

1.

Eg kann góða¹) skemtan gera,
 hvar ið eg komi á gólv,
 eg kvæði um keisarin Karlamagnus,
 hans javningar tólv.

10

Riða teir út af Fraklandi
 við dýrum drós í saðil,
 blás í hornið Ólivant í Runsival!

2.

Keisarin situr í gullstóli,
 talar við sínar dreingir:
 „Hvar vitið tær mín yvirmann?
 tað havi eg hugsað leingi.“

15

3.

Allir droyptu hövdi niður,
 eingin tordi tala,
 utan hansara sæla drottning,
 ið betur hevði tagað

20

¹ góða, rettelse for: onga.

4.

«Hoyr tað, keisarin Karlamagnus,
eg sigi tær av tí sanna:
keisarin av Miklagarði
eru tín yvirmann»

5

5.

Svaraði keisarin Karlamagnus,
letur á reiði renna:
«Er hann ikki mín yvirmann,
tú skalt á báli brenna!»

10

6.

Tað var hansara sæla drottning,
aftur svaraði hon:
«Mangur er í mismæli,¹
eg eri tín egin kona.»

15

7.

Teir saðlaðu hestar og riðu for dag,
so er greint fyri mær,
teir riðu seg í ein bý,
sum hans frændi var.

20

8.

Tað er keisarin Karlamagnus,
hoyrir klokkur ringja,
tað er Turpin erkibisp,
hann letur messu syngja.

25

9.

Tað er Pál patriark,
hann leit seg undan skildri:
«Sig mær, keisarin Karlamagnus,
hvát tú higar vildi!»

30

10.

Svaraði keisarin Karlamagnus,
bæði við sið og sóma:

¹ Efter D.; A. har: *Mangur verður ótta lagað.*

„Til tess eri eg higar komin
at skoða teir halgudómar.“

11.

Tað var Pál patriark,
hann til kirkju fór, 5
hann hevði ongar sveinar við sær,
men sína altarábók.

12.

Tað var keisarin Karlamagnus,
hann til kirkju fór, 10
hann sá standa stólar tólv,
allir í einum kór.

13.

Hann setti seg í stólin tann,
sum sjálvur Jesus átti: 15
„Sitið nú, allir tólv javningar,
sitið nú allvæl sáttir!“

14.

Hann bar honum fram halgudóm,
tó teir fleiri væri, 20
bryst av jomfrú Mariu moy,
tátt av hennara hári.

15.

Hann bar honum fram halgudómar,
santa Símunns arn, 25
sjálvur Jesus lá tar á,
tá ið hann var eitt lítið barn.

16.

Hann bar honum fram borðdúkin,
allur í gulli reður, 30
sjálvur Jesus av himmiríki
turkaði sínar hendur.

17.

Hann bar honum fram borðkerini,
bæði smá og stór, 35

sjálvur Jesus drakk harav,
tá ið hann til himmals fór.

18.

5 Tað var keisarin Karlamagnus,
talar orðini fá:

•Eg skal meg til Garðaríki
hetta sama ár!•

19.

10 •Hoyr tað keisarin Karlamagnus,
góður vinur mín,
far tú ikki til Garðaríki
at tola tá miklu pínu!•

20.

15 Svaraði keisarin Karlamagnus
bæði við ilsku og reiði:
•Tó skal eg til Garðaríki,
eg komi ei aftur úr teirri.•

21.

20 •Tá ið tú kemur mitt á leið,
alt sigi eg tær satt,
trý sinn hundrað riddarar
teir ganga og troða ein dans.

22.

25 Trý sinn hundrað jomfrúur
tær ganga og troða ein dans,
knekt ímillum hvörja
tær halda sær í hand.

23.

30 Tá ið tú kemur at borgarlið,
býst tær ei við fíð:
standa har tvær hvítabjörnir
hvörju megin lið.

24.

35 Hegar ið tær hvítabjörnir
vilja at tær leggja,

snarliga skaltú visa teím
tær hvössu svörðseggjar.

25.

Hegar ið tær síggja teg¹
svörðseggjum við, 5
báðar detta hvítabjörnir
steindeyðar niður.

26.

Tá ið tú kemur at øðrum portri,
hallar inn á gólv, 10
standa har í bondunum
úlvhundar tólv..

27.

Hegar ið teir síggja teg
svörðseggjum við, 15
allir detta úlvhundar
steindeyðir niður.

28.

Tá ið tú kemur innan halla,
elvst tær meiri vandi: 20
borð og beinkir og ljósastakar
uppi á ongum standa.

29.

Tá ið tú kemur innan halla,
harmin mantú kenna: 25
eiturkelda á gólvi stendur,
eldar á beinki brenna.

30.

Borgin stendur á hundrað pillar,
sigir hvør av ið kennir², 30
gullskrúð stendur í hvørji vrá,
og pípur av hvørji rennur³.

¹ teg er indskudt. ² Rettet; A. kann. ³ rettet; A: pipar á hvali rann(?).

31.

Hann fylgdi honum so langt á leið,
hann bað honum góðan dag:
•Farið nú heilir og happadrúgvir,
alt gangi tær væl!•

32.

Hann fylgdi honum so langt á leið,
bað honum góðan frið:
•Farið nú heilir og happadrúgvir,
alt gangi tær við!•

33.

Tá hann kom har mitt á leið,
alt segði hin satt:
trý sinn hundrað riddarar
teir ganga og troða dans.

34.

Trý sinn hundrað jomfrúgvur
tær ganga og troða ein dans,
knekt ímillum hvörja
tær halda sær í hand.

35.

Tá ið hann kom at borgarlið,
beyðst honum ei við frið:
stóðu har tvær hvítabjörnir
hvörju megin lið.

36.

Hegar ið tær hvítabjörnir
vildu at honum leggja,
snarliga mundi hann vísa teim
tær hvössu svörðseggjar.

37.

Hegar ið tær sógu hann¹
svörðseggjum við,

¹ hann er indskudt.

báðar dattu hvítabjörnir
steindeyðar niður.

38.

Tá ið hann kom at öðrum portri,
hallaði inn á gólv,
stóðu har í bondunum
úlvhændarnir tólv.

5

39.

Hegar ið teir úlvhundur
vildu at honum leggja,
snarliga mundi hann vísa teim
tær hvössu svörðseggjar.

10

40.

Hegar ið teir sógu hann
svörðseggjum við,
allir dattu úlvhundur
steindeyðir niður.

15

41.

Tá ið hann kom tá innan halla,
harmin mundi hann kenna:
eiturkelda á gólvi stóð,
og eldar um beinkir brenna.

20

42.

Borgin stóð á hundrað pillar,
sigir hvör av ið kennir¹,
gullskrúð stóð í hvörji vrá,
og pípur av hvörji rennur².

25

43.

Steinbogi stóð á hallargólvi,
eingin ið hann kendi:
utan var hann við tigulsteinar,
hol til báðar endar.

30

¹ Rettet; A kann. ² rettet; A. pípur á hvali rann(?).

44.

Tá ið kongurin hvíla vildi,
gekk í glæstribús,
steinbogi stóð á hallargólvi,
maður við kertuljós.

5

45.

Steinbogi stóð á hallargólvi,
eingin mundi tað vita,
hvat teir vildu, Frankismenn,
mæla ella gita.

10

46.

Tá ið hann kom tá innan halla,
elvist meiri vandi:
borð og beinkir og ljósastakar
uppi á ongum standa.

15

47.

Svaraði keisarin Karlamagnus,
kinnar bar hann so reyðar:
«Nú er av teim orðunum,
ið mín drottning segði.»

20

48.

Keisarin situr í háseti,
talar við sínar drængir:
«Nú vilja vit tær mentir kjósa,
gitið man verða leingi!»

25

49.

Tí svaraði Róland jall:
«Ei skal niður falla;
ber nú upp ta fyrstu treyt,
tí tær eruð yvir os allar!»

30

50.

Eg skal krevja¹ út árla morgun
heidnan mann og hest,

¹ Rettet; A. klæða.

keisarin skal eg á hálsin sláa,
ger mær treytin mest.

51.

Keisarin skal eg á hálsin sláa,
ger mær treytin stór, 5
langan veg av sínum hesti
fram á grøna jörð.»

52.

Skrivar hann maður í steinboga,
hann var ei fróur, ei glaður:¹ 10
«Gertú tað, sum tú sigir,
tá gertú kong Huggon stór skaða.»

53.

«Hoyr tú tað nú, Róland jall,
viltú siga mær: 15
hvat viltú í hesum landi
til roysni kjósa tær?»

54.

«Eg skal gera eitt ódnarróp,
orna skal mitt blóð, 20
hjörtir og so alskyns dýr
skulu loypa burt á skógv.»

55.

Eg skal taka mín gylta lúður
alt fyrí utan vanda, 25
blása hár av keisarins hövdi,
bert skal eftir standa.»

56.

Skrivar hann maður í steinboga,
hann skrivar, sum hann kann: 30
«Gertú tað, sum tú sigir,
tá hevir tú sterkan anda.»

¹ Efter D; A har: tað mundi honum illa behaga.

57.

«Hoyr tað tú nú, Ólavur jall!
viltú siga mær:
hvat viltú í hesum landi
til roysni kjósa tær?».

5

58.

«Eg skal meg í moynnasal,
tað geri eg so brátt,
har skal eg mín vilja fremja
hundrað reisir í nátt.»

10

59.

Skrivar hann maður í steinboga
virðiligi knekt:

«Ger tú tað, sum tú sigir,
tá ertú av spurraslekt.»

15

60.

«Hoyr tú tað nú, Villum,
viltú siga mær:
hvat viltú í hesum landi
til roysni kjósa tær?»

20

61.

«Eg skal taka gullboltin,
ið fimtan gat ikki lyfta,
við aðrari míni hondini
yvir múrin syfta.»

25

62.

Og so skal eg varpa hann
snúgviliga av hendi,
fimtan alin gjögnum múrin,
hol til beggja enda.

30

63.

Skrivar hann maður í steinboga,
hann var ei fróur, ei glaður:

«Gertú tað, sum tú sigir,
tá gertú kong Huggon stór skaða.»

35

64.

•Hoyr tú tað nú, Eingilbret!
viltu siga mær:
hvat viltú í hesum landi
til roysni kjósa tær?»

5

65.

•Eg skal stíga í blykarið,
tá ið tað heitast sýður,
rysta tað so burt av mær,
tá ið dagurin tekur at líða!»

10

66.

Skrivar hann maður í steinboga,
hann talar nú og nú:
«Ger, tú tað, sum tú sigir,
tá hevur tú seiga húð.»

15

67.

«Hoyr tað, Turpin erkibisp!
viltu siga mær:
hvat viltú í hesum landi
til roysni kjósa tær?»

20

68.

•Hugsað havi eg um eina treyt,
væl skal hon mær ganga:
og skal meg í dalin út
at veita tann fossin langa.

25

69.

Eg skal veita fossin heim,
heim í Garðaríki,
tjúkkan ís og stríðan streym,
rætt sum fen í díki.

30

70.

Eg skal veita fossin heim,
stórur skal hann falla,
kongur skal loypa í høgasta torn
við knektar sínar og jallar.»

35

78.

Tað var keisarin Karlamagnus,
gekk við kirkjuni fram,
dúgván kom av himmiríki,
setti seg á hans arm. 5

79.

•Tær skuluð vinna treytirnar,
tó tær vóru fleiri;
hojr tað, keisarin Karlamagnus,
tala slíkt ikki meir! 10

80.

Tær skuluð vinna treytirnar,
tygur og tygara menn;
hojr tað, keisarin Karlamagnus,
tala slíkt ikki enn! 15

81.

Villum hann tók gullboltin,
fímtan gat ikki lyfta,
við aðrari síni hendini
yvir múrin syfti. 20

82.

Ólavur fór í moynnasal,
tað gjörði hann so brátt,
har mundi han sín vilja gera
hundrað gangir á nátt. 25

83.

Turpin veitti fossin
heim í Garðaríki,
tjúkkan ís og stríðan streym,
rætt sum fen í díki. 30

84.

Turpin veitti fossin heim,
stórus mundi hann falla,
kongurinn leyp í hægsta torn
við knektum sínum og jallum. 35

85.

Tað var keisarin Karlamagnus,
lá á knæ og bað;
vatnið tók at loypa burt
5 aftur í sama stað.¹

86.

Ríða teir á grönnum völli,
fagur var manna skari,
tað var keisarin Karlamagnus,
10 ið hærri krúnu bar.¹

Detto kvæde er en *tátt* eller afdeling af *Karlamagnusar kvæði*, som også kaldes *Bólunds kvæði* eller *Tölvjarningar*. Denne *tátt* haves i 4 optegnelser; den her meddelte, A, er af Svabo.

¹ Vers 85—86 ere optagne efter D, hvor de efterfølges af nedenstaaende:

Ríða út av Jarsalin
ei var ferðin greið,
men Koronatus fylgði teim
triggjar dagar á leið.

21.

Karlamagnusar kvæði.

II.

Emunds ríma.

CCF. 161 A.

5

1.

Emund kvittar úr stríðinum,
skuldi ríða heim,
tað var keisarin Karlamagnus
hann vann honum mein.

10

Ríða teir út av Fraklandi
við dýrum drós í saðil,
blás í hornið Ólivant í Runsvial!

2.

Emund eigir ein fjótan hest,
tilíkur eingin í landi,
so loypur hann yvir dalir og fjöll,
sum aðrir á slöttum sandi.

15

3.

Emund legðist á keldu niður,
so komu tíðindi heim;
níggu áir í vatnið runnu,
tað fjaraði av öllum teim.

20

4.

«Eg sá kempu í stríð í dag,
vænari eg ikki sá;

25

11.

Heiðin upp frá keldu stóð,
hann gav honum onga takk,
ðvigur hann á grönnum völli
upp í saðilin sprakk.

5

12.

Heiðin upp frá keldu stóð,
hann leyp á hest so stinnan:
«Eg sá onga tilfika kempu,
vil ekki á mær vinna!

10

13.

Hoyr tað, keisarin Karlamagnus!
tað tali eg til tín:
gev mær henda fríða hjálm,
og umber skaða mín!

15

14.

Svaraði keisarin Karlamagnus
av so tungum stríði:
«Henda hjálm fær eingin av mær,
so leingi eg eri á lívi!»

20

15.

«Hoyr tað, keisarin Karlamagnus!
eg geri tað ei at loyna:
tín bin fagra, fríða hjálm
vil eg ikki skeina.»

25

16.

Bardust feir um hjálminn tann,
tað var mest av sýt:
henda sama fagra dag
tá slapp Róland út.

30

17.

Svaraði keisarin Karlamagnus,
stóð tá skamt ífrá:

•Gevi tað Gud av himmiríki,
Ólgar hevði staðið hjá!»

18.

Keisarin eigir ein systurson,
hann vil hann ikki gfoyma,
setur hann í glæstriborg
við sextan sveinar at goyma.

19.

Róland reikar í borgini,
hann hyggur at ringinum reyða:
•Tað sær eg á ringinum,
at frændi mín er í neyð».

20.

Róland talar til sveinarnar,
tógvar ella triggjar:
•Lovið mær av hallini út,
frænda mín at síggja!»

21.

Svaraði ein av sveinunum,
sum hinar hevði í valdi:
•Tú fert ikki av hallini út,
tú ert so ungur av aldri!»

22.

Svaraði annar av sveinunum,
hann heldur á búnum knívi:
•Tú fert ikki av hallini út,
tú ert so ungur á lívi!»

23.

Róland reikar í borgini,
tað gjörði hann treyður:
tók hann ein av sveinunum
og sleri hinar deyðar.

24

Róland slapp av hallini út
í tí fyrsta sinni,
hann fékk sær ein fjótan hest,
hann legði sær í minni.

5.

25.

Hann tók sær eitt svinri ráð,
hann loypur á hans bak,
so reið Róland, kongins frændi,
við so mikið ómak.

10

26.

So reið Róland henda dag,
mestur læt hestur lív:
«Harra Guð av himmiríki
vísi mær á stríð!»

15

27.

So reið Róland henda dag,
mangt gekk honum í mót;
tá hann kom í skógvin fram,
tá fann hann skaft og spjót.

20

28.

So reið Róland henda dag,
ei leiðist honum enn;
tá hann kom í skógvin fram,
tá sá hann tógvar menn.

25

29.

Tí svaraði Róland jall,
hann talar til hestin sín:
«Gakk nú fram so manniliga,
nú kenni eg frænda mín!»

30

30.

Tað var Emund hertugin,
hann ymsar lítir fékk.

møddur var keisarin Karlamagnus,
skúm um nasar gekk.

31.

Emund legðist á hjálmbondini,
býst nú til at. bíta:
keisarin varð so fegin við,
tá hann fékk Róland at líta

32.

Svaraði Emund, kempan reysta,
tykist hava kent:
«Sjálvur tann hin fánýti
hevur teg higar sent!»

33.

Tað var keisarin Karlamagnus,
eyguni at honum rendi:
«Signað veri tann dýra drottning,
ið teg nú higar sendi!»

34.

«Eg havi mangar kempur vegið
her í øðrum londum,
mætari Gud hava tygur enn eg,
komið tær mær av hondum.

35.

Eg havi mangar kempur vegið
her í hesum stríði,
mætari Gud hava tygur enn eg,
komið tær mær av lívi!»

36.

Róland hevði sítt spjót á loft,
hann sipar til so fäst,
sundur í teim heidna hundi
høgra hondin brast.

37.

Niður fell tá Dýrindal,
 Róland um tað treiv:
 «Hvør var nærri arvinum?
 ei var eg her feigur!» 5

38.

So högg Róland henda dag,
 av dró barna gaman,
 hvørt tað stykki, hann av honum högg,
 so hvørt rann hann saman. 10

39.

Tí svaraði Róland jall:
 «Hetta er mikið undur!
 nú skal taka stólp og stein
 og føra hann víða sundur!» 15

40.

Tað var tá hann Róland jall,
 alt fyri utan ekka,
 hann bar vatn í Ólivant
 frænda sínum at drekka. 20

41.

Tað var keisarin Karlamagnus,
 tá ið hann vatnið fær,
 við báðum sínum eygum
 hann upp til himmal sá. 25

42.

Við báðum sínum eygum
 hann upp til himmal sá:
 «Hvar er Emund, kempan reysta,
 í dag var mær íhjá?» 30

43.

Tí svaraði Róland jall,
 tað var alt av sonnum:

«Bannaður verði búkur hans
bæði av Guð og monnum!»

44.

5 Ginga þar á brekkuna,
sum Emunds hövur lá,
hoyrast mátti langa leið,
sum fossar dundu frá.

45.

10 «Hoyr tú tað nú, Róland jall,
hvat eg sigi tær:
vit skulu einki av honum taka,
hvörki. gull ei fæ.»

46.

15 Tí svaraði Róland jall,
heldur at tí gleim:
«Ólivant horn og Dýrindal,
tað skulum vit færa heim!»

47.

20 Riðu teir frá Emunds kroppi
á tann sama dag,
tá ið teir komu til hallar heim,
tað fell so væl í lag.

48.

25 Tá ið teir komu til hallar heim,
tað fell so væl í lag:
«Einglands sonur og frændi mín
mættust teir í dag.

49.

30 Einglands sonur og frændi mín
mættust teir í dag,
svörji tann eið á mína trú,
frændi mín sigur bar.»

50.

Svaraði Olgar Danski,

heldur at tí gleim:

«Takka máttú frænda mínum,

at tú kom nú heim!»

5

51.

Svaraði keisarin Karlamagnus:

•Hetta er so líkt;

tað verður ikki, meðan og livi,

eg bjóði mær slíkt.»

10

Dette kvæde findes i fire opskrifter i *CCF*; A, som her er meddelt, er af Svabo. I Nolsøes samling og i Fugloyarbók kaldes det *Janimunds ríma*, i Sandebogen *Amíns ríma*.

22.

Karlagnusar kvæði.

III.

Ódvalds ríma.

CCF nr. 106 B a.

5

1.

Árta var um morgunin,
 sólin roðar í fjöll:
 teir siggja ein so miklan mann
 ríða av Garsia höll.

10

2.

Árta var um morgunin,
 sólin skín so víða:
 siggja nú ein so miklan mann
 av Garsia höll útríða.

15

3.

Ódvald gekk í hallina inn,
 kappin tann hin mæti,
 tók í keisarins hvíta skegg,
 hann lyfti hann upp úr sæti.

20

4.

Eim og eld tað bað hann goysa
 undir tí skeggi hvíta,
 tað var eingin av Frankismonnum,
 mót honum tordi líta.

25

5.

Upp leyp reystur Rólant jall,
 hann vildi ei longur sita:
 „Eg skal teg við Dýrindal
 for úlv og vörgum brytja.“

30

6.

Svaraði keisarin Karlamagnus
heldur á gyltum lögdi:
«Eingin skal av mínum monnum
ræra honum hár á hövdi!»

5

7.

«Tí fór eg úr Garsia höll
við mínar sveinar baldar:
vit vilja skatt av landi taka
síðan frið at halda.»

10

8.

Svaraði keisarin Karlamagnus,
heldur á gyltum teini:
«Eg lúki ikki Garsia kongi
skatt av landi mínum.»

15

9.

«Lúkar tú ikki Garsia kongi
skatt av landi tínum,
tá skal keisarin Karlamagnus
tola so harða pínu.»

20

10.

Tí fór eg úr Garsia höll,
eg geri tað ei at loyna:
siggja vil eg tín systurson,
roysni við hann royna.

25

11.

Tí fór eg úr Garsia höll
við mínar triggjar dreingir:
siggja vil eg tín systurson
og vinna sigur av kongi.

30

12.

Svaraði keisarin Karlamagnus,
alt vil betur snúgva:

«Hvat Gud er tín bænardrott,¹
á hvörn Gud viltú trúgva?»

13.

5 «Eg trúgvi uppá mitt skjöld og svörð,
ring og brynju fríða;
hesin sami búni brandur
púsar mín so viðá.

14.

10 Eg trúgvi uppá mitt skjöld og svörð,
ring og brynju hjarta;
hesin sami búni brandur
hann leskar mitt hjarta.

15.

15 Tjúkkur ertú og dravlorkutur
tjúkkur ertú um herðar,
illur er tín pátrúni,
so illur tín endi verður.

16.

20 Tjúkkur ertú og dravlorkutur
seinur ertú í vendi,
illur er tín pátrúni,
so illur verður tín endi!»

17.

25 Dalita dubbar út Ódvald unga
bæði við svörð og skjöld:
«Ger so væl við Rólant jall,
tá tú fært hann í völd!»

18.

30 Dalita dubbar út Ódvald unga
enn á hesum sinni:
«Ger so væl við Rólant jall,
tú sigur av honum vinnur.»

¹ Rettet; B a har: *lönardrott*.

19.

Árla var um morgunin,
sólin roðar í fjöll,
leggja sínar bardagar
skamt frá kongins höll. 5

20.

Rólant gav so vont eitt högg
bæði av ilsku og bræði,
rámti niður í hjálmin tann,
Ódvald hevði til klæði. 10

21.

Ódvald gav so vont eitt högg
av so miklum fári,
höggur niður í Rólants hjálm,
so svörðið stóð í hári. 15

22.

Ódvald gav so vont eitt högg
bæði av ilsku og bræði,
hjálmurin sprakk, og brynjan brast,
tá rivnaðu Rólants klæði. 20

23.

Tað var keisarin Karlamagnus,
fell pá síni knæ:
«Harra Gud í himmirki
hoyri meg í dag!» 25

24.

Tað er keisarin Karlamagnus,
til bønina gár:
«Harra Krist sendi tær sigur í dag,
Rólant, frænda vár!» 30

25.

Ljosið kom av himlum niður,
tað fór eftir vón:
alt tað Ódvald högga skuldi,
alt dró megin frá honum. 35

26.

Dúgva kom av himlum niður
 yvir heiðin her:
 alt tað, ið Ódvald høgga skuldi,
 mundi av ongum verða.

27.

•Hoyr tú, reystur Ódvald ungi,
 lat teg ikki pína!
 tak við Gudi og kristnari trúgv,
 eg gevi tær systur mína!

28.

Svaraði Ódvald, kempan reyst:
 •Við kristnum taki eg treyður,
 eg skoyti ei, hvat beinini tola,
 síðan eg eri deyður!.

Dette kvæde findes i tre opskrifter i *CCF*; B a, som her er meddelt, er efter Sandoyarbók (optegnet efter Hans Johannessen på Sand). A er optegnet af Svabo, B b er efter Nolsøes samling og C efter Fugloyarbók.

23.

Karlamagnusar kvæði.

IV.

Flóvants ríma.

CCF. nr. 106 C.

5

1.

Tað er enn, sum ofta er,
frá man frættast víða:
keisarin letur borgir gera
um Rúmaríki víða. 10

Gár í dans frúa,
sprund fagurt eg kjós'
at dansa við med hand,
so fagurliga, sum eg kann,
gár í dans frúa. 15

2.

Keisarin letur borgir gera
bæði við makt og mæti,
býðr hann Flóvant, frænda sín,
hjá¹ sjálvum sær í sæti. 20

3.

Keisarin talar til frænda sín
alt forutan ekka:
"Skonk teim vín í vegligt horn,
og gev teim sterkt at drekka!" 25

4.

Flóvant stendur á hallargólvi
við silvursteypp í hendi,

¹ hjá tilföjet.

gáar hann á, hvat keisarin sigir,
vínið níður rendi.

5.

5 Droparnir dryppa tríggir og tveir
niður á kápu blá:
hertugin gerst nú grimmur og gráur,
ógvuligur at sjá.

6.

10 Droparnir dryppa tríggir og tveir,
niður á línið hvíta:
hertugin gerst nú grimligur,
ógvuligur at líta.

7.

15 Droparnir dryppa tríggir og tveir
hertuganum líkar illa:
•Skamm fái tú, pútusvein,
tú vilt míni klæði spilla!•

8.

20 Droparnir dryppa tríggir og tveir,
hann hevði ikki fleiri orð,
gav honum nevan á hvítan háls,
so Flóvant fell yvir borð.

9.

25 Flóvanti rann tað heita blóð
bæði um nasar og munn,
hann var ungur og óstiltur,
so illa hann við tað kundi.

10.

30 Flóvant stendur á hallargólvi
tikin til gott at evna:
•Tykist tað skamm, tað frættist heim,
eg tori ei högg at hevna!•

11.

35 Háðliga helt hann kerid upp
bæði av grimd og vreidi,

hertuganum í ennið brast
Flóvantsn evi breiði.

12.

Hann gav honum so nyttuligt högg,
tá brast bein í pannu: 5
«Tak nú við,» ræð Flóvant siga,¹
«högg av minni manni!»

13.

Deyður fell tá hertugin
keisarinum for fót, 10
tað var eingin í Rúmaríki,
ið honum kundi ráða bót.

14.

Keisarin talar til sínar menn,
biður nú basta og binda, 15
háðuliga frænda sín
í myrkastovu rinda.

15.

Allir lótust keisarins menn
keisarins vilja gera, 20
eingin lætst tá vita av,
hvar Flóvant mundi vera.

16.

Keisarin sínum brandi brá,
ilt var skap at eggja, 25
Flóvant snúðist av hallini út
ímillum stavs og veggja.

17.

Flóvant leyp á gangara sín,
mangt var honum á meini, 30
haðani til frú Ljósalind,
sum hon sat heima í steini.

¹ Rettet; C: hvat Flóvant sigir.

18.

Tað var Flóvant, reysta kempa,
heim í garðin fór,
úti frúgvín Ljósaland
5 fyrri honum stóð.

19.

•Vælkomin Flóvant, mín fosturson,
higar nú til mín!
drekk nú hvat tær þetur líkar,
10 mjöðin ella vín!»

20.

«Lítið er mér um mjöðin tín,
hálvum minni um vín,
onnur havi eg örindini
15 higar nú til tín.

21.

Eg havi dripið hertugan,
keisarinum illa líkar:
hann hevir lovað at heingja meg
20 í gálgan í Rúmaríki.

22.

«Eg havi dripið hertugan,
keisarin illa ann:
hann hevir lovað at heingja meg
25 í hægsta gálgarann.»

23.

•Hoyr tað, Flóvant, mín fostursonur,
hin vitri og hin svinni,
gakk á skógv og skýl tær har,
30 so keisarin teg ekki finnur!

24.

Flóvant reið á skógvín burt,
mangt vár honum at meini,

haðani frá frú Ljósáalind,
sum hon sat eftir í steini.

25.

Haðani frá frú Ljósáalind,
sum hon sat eftir í steini,
tá fekk hann tað góða svörð,
sum seggjum varð at meini.

5

26.

Flóvant reið á skógvin burt,
mangt var honum í móti,
girðir hann seg við stinum stáli
við gull og glavarspjóti.

10

27.

Út varð loystur gangarin,
ið keisarin skuldi á ríða,
hann var klæddur í skarlak
niður á miðja síðu.

15

28.

Út varð loystur gangarin
undir hallarvegg,
hann var klæddur í skarlak
niður á hólvskegg.

20

29.

Keisarin reið á skógvin burt
tykist nú Flóvant at kenna:
«Tær batar ikki, pútusvein,
undan mær at renna!

25

30.

Tær batar ikki, pútusvein,
undan mær at ríða:
eg skal við svörði sundra teg,
tín bók á báli sviða.

30

31.

Tær batar ikki, pútusvein,
undan mær at hasta:

35

eg skal við svörði sundra teg,
tín bók á bálið kasta.»

32.

5 Tað var Flóvant, kempan reysta,
hoyrir keisarin kalla,
biður nú skaparan skýla sær,
sum skapt hevði verðina alla.

33.

10 Flóvant varð so illa við,
hann hoyrði keisarin rópa,
biður nú skaparan skýla sær,
sum alla verðina skóp.

34.

15 Biður nú skaparan skýla sær,
sum skapt hevur verðina alla,
og hana mildu Mariu moy,
sum móður Guðs skal kalla.

35.

20 «Drottning góða, skýl tú mær,
eg eri so ungur á aldri,
keisarin mikil og ógvuligur,
royndur í vápnaskjaldri.»

36.

25 Keisarin rendi¹ mót Flóvanti,
tá hini stóru undur:
hestarnir fullu aftur um döv,
spjótini gingu sundur.

37.

30 Flóvant rendi mót keisarinum,
orna tók hans blóð,
vendi hann so í skarndíki,
hann upp um beltið stóð.

¹ Rettet for: *vendi*.

38.

Tók hann keisarin, harra sín,
legði á grønan vøll,
nektar¹ hann av honum brynjuna,
síðan klæði øll. 5

39.

Nektar hann av honum klæðini øll,
hartil brynju síða,
hann tók av honum Ljósivant
og Makramant hin fríða. 10

40.

•Statt nú fastur í skarndíki,
nakin á at líta,
fyri² tú lovaði at heingja meg
í gálgan í Rúmaríki! 15

41.

Statt nu fastur í skarndíki,
nakin og so arm,³
fyri tú lovaði at heingja meg
í hægsta gálgarann! 20

42.

Keisarins menn komu ríðandi,
tyktust vera komnir í vanda:
naknan sógu teir harra sín
í skarndíkinum standa. 25

43.

Tóku teir keisarin, harra sín,
lótu hann tað í gjalla⁴
sveipaðu hann í ein silkidúk
og ferdu hann heim til hallar. 30

¹ Rettet; C: *nöktar*. ² Efter B; C: *tá*. ³ *arm* rettet for *an*. ⁴ Denne meningsløse verslinie har ikke kunnet rettes.

Dette kvæde findes i tre opskrifter i *CCF*; C, som her er meddelt, er efter Hans Pauli Johan Petersen i Hvalvig. A er optegnet af Svabo, B a af Johannes Klemmentsen, og B b er efter Sandoyarbók (optegnet efter Hans Johannessen).

5

24.

Karlamagnusar kvæði.

V.

Runsival's stríð.

CCF nr 106 A.

10

1.

Keisarin situr í háseti,
tað man ongan vara:

«Hvør vil vera mitt sendiboð
for Angelund kong at fara?»

15

Ríða teir út av Fraklandi
við dýrum drós í saðil,
blás í hornið Ólivant í Runsival.

2.

20

Tí svaraði Róland jall,
tað var helst av sút:
«Gýðin jall av ríkinum,
vær nevna fyrst hann út.»

3.

25

«Fari eg fyri Angelund kong,
komi eg ikki heim,
tað skal verða tína ævi,
onkur fellur gleim!

4.

30

Fari eg fyri Angelund kong,
Gýðin jall talar av bræði:
«tað skal verða deyði tín
og fleiri dreingjum at skaða.»

5.

Hann gekk seg fyr Angelund kong,
við Emunds hövur í hendi:

•Her er skattur av Fraklandi,
sum Karlamagnus sendi! 5

6.

Kastar hann öllum vápnunum
og öllum silverbondum:

«Hann skal harðan deyða tola,
ið oss ferdi hövur í hond!» 10

7.

Tað var reystur Angelund kongur,

sögur ganga frá,
blóðigar kysti hann varrarnar,
sum hövur á völli lá. 15

8.

•Taka skal vonða Gyðin jall,
leggjast skal hann í band,
harðan skal hann deyðan tola,
oss flýddi hövur í hand!» 20

9.

Tí svaraði Gyðin jall,

hann talar so for seg:
«Líkari var tín son at hevna
enn at drepa meg!» 25

10.

Eg havi hoyrt frá kempu sagt,
sunnan úr øðrum londum,
hann verður ikki við vápnnum vegin,
tekst hann ikki við hondum. 30

11.

Eg havi hoyrt frá kempu sagt,
tílika onga spurt,
vinnur hann eingin í verðini,
meðist hann ikki burt.

12.

Lat tú tær alt liðið samla
valda manna tjóð
av teim átjan Blálondum,
sum eingin skín á sól.

5

13.

Tríggjar skaltú herirnar
av tinum landi gera,
og úti tann triðja
skaltú sjálvur vera.»

10

14.

Aftur kom vondi Gyðin jall
á ein heilan dag,
tað kom mongum illa við,
um¹ Róland hann fekk skaða.

15

15.

«Hoyr tú, keisarin Karlamagnus,
tað tali eg til tín:
nú kemur reysti Angelund kongur
at hevna faðir sín!

20

16.

Hoyr tað, keisarin Karlamagnus,
eg beri tær boð til handa;
undir fjalli Aspermund,
har skal stríðið standa.»

25

17.

«Nú skal lata brúnna gera
yvir áнна Rín,
skula so allir tólv javningar
royna roysni sín.»

30

18.

Nú skal lata brúnna gera
yvir anna í dal,
skulu so allir tólv javningar
ríða í Runsival.

35

¹ Rettet; A har: at.

19.

Tað var vondi Angelund kongur,
brynjar út fyrsta her,
riða so í Runsival,
vita, hvussu fer. 5

20.

Snarliga búgva teir síni ferð
við albrynjaðar hestar,
riða so í Runsival,
jörðin tókti bresta. 10

21.

Koma nú allir dalar fullir,
fjöllini eru avtakin,
siggja so mangar hövdingar
riða sær á baki. 15

22.

Tí svaraði Ansias,
risti fyri sær kross:
«Eg sær so mangar heidningar
riða móti oss.» 20

23.

Tí svaraði Ólavur jall,
tá hann sá heiðin her:
«Róland, blás nú í tín lúður,
vita, hvussu fer!» 25

24.

«Gud lati ei tað frættast heim,
eg standi í snildarbragdi,
at eg ræðist heidningar
at stríðast móti oss í dag!» 30

25.

Gud lati ei tað frættast lova,
eg standi í snildarmenning,
vit skula høgga títt
og standa so væl og

26.

Róland ríður í Runsival
 sum aðrir Frankismenn,
 so fellir hann heidningarnar,
 5 hundrað um í senn.

27.

Róland ríður í Runsival,
 sum blóð man vekja ofta,
 tá var at lita blóðugt merki,
 10 Dýrindal fór á loft.

28.

Róland ríður í Runsival
 við Dýrindal í hendi,
 höggur so titt á báðar hendur,
 15 mangan sveita rendi.

29.

Eingin kom aftur av öllum teim,
 heidna manna her,
 utan jallin á Upplondunum,
 20 sak var hann ikki verð.

30.

Hans var hjálmur av hövdi skorin,
 hövdu tað menn við orði,
 átjan hevði hann ólívssár,
 25 hann stóð fyri kongins borði.

31.

Aftur sigla Angelunds menn,
 tær kára sína neyð:
 „Fallið er nú liðið alt,
 30 og ikki er Róland deyður.“

32.

„Ongan torið tær friðskjólin
 vænta tygur av mær,
 fyrr enn tær færið Rólands hövur
 35 higar for míni knæ!“

33.

Tað var vonði Angelund kongur,
brynjar út annan her,
ríða so í Runsival,
vita, hvussu fer.

5

34.

Snarliga búgva teir síni ferð
við albrynjaðar hestar,
ríða so í Runsival,
jörðin tókti bresta.

10

35.

Koma nú allir dalar fullir,
fjöllini eru avtakin,
siggja so mangar hövdingar
ríða sær á baki.

15

36.

Tí svaraði Ólavur jall,
tá hann sá heiðin her:
«Róland, blás nú í tín lúður,
vita, hvussu fer!»

20

37.

Hornið setti hann á sín munn,
tá blæs hann so harðan,
tíggju mílur og tuttugu,
tá skulvu torpar og garðar.

25

38.

Svaraði Nemus hertugin
fyri borði har hann stendur
«Róland er í viggj staddur,
konum er vandi á hendur!»

30

39.

Svaraði vonði Gýðin jall
gudssvikarin
«Róland sk
har hann sit

40.

Róland ríður í Runsival
sum aðrir Frankismenn,
enn feldi hann heidningarnar
5 hundrað um í senn.

41.

Róland ríður í Runsival
við Dýrindal í hendi,
höggur so títt á báðar hendur,
10 mangan sveita rendi.

42.

Aftur sigla Angelunds menn,
kæra sína neyð:
«nú er annað liðið fallið,
15 ekki er Róland deyður.»

43.

«Ongan torið tær friðskjólin
vænta tygur av mæ,er,
fyr en tær ferir Rólunds hövur
20 higar for míni knæ!»

44.

Tað var vondi Angelund kongur,
brynjar út triðja her,
ríða so í Runsival
25 og vita, hvussu fer.

45.

Nú skal lata liðið samla,
landa manna tjóð
av teim átjan Blálondum,
30 sum eingin skín á sól.

46.

Út ríður hann Angelund kongur
við sín skjöldin friða,
níggu kongar og áttati
35 undir hans merki ríða.

47.

Har kom heidningin Langalív,
verdur var hann tað versta,
átjan alin var bulur hans
upp frá saðil og hesti. 5

48.

•Laugalív eri eg kallaður,
so eri eg nevndur at navni,
mangan havi eg kristnan mann
skilt við gleði og gamni. 10

49.

•Nú skal taka mín hvølla lúður,
spara hann ei at koyra,
vita, um keisarin Karlamagnus
man meg nakað hoyra. 15

50.

Hornið setti hann á sín munn,
tá blæs hann so snjallan:
einar portardyrnar upp
og aðrar aftur falla. 20

51.

Hornið setti hann á sín munn,
tað var mest av móði,
niður spiltust drykkirnir,
á keisarins borði stóðu. 25

52.

Ólavur ríður í herin fram,
Langalív honum á baki:
«Tú skalt ikki rósa av,
at eingin var tín maki!¹. 30

53.

Ólavur jall tók báðar hendur
aftur um hattargerð:

¹ at eingin var tín maki, gisning; A har: hvat tær var á maki.

«Tú skalt ikki, vonða hundinsson,
rósa, hvat tú gert her!»

54.

5 Blóð sprakk undan naglarót,
Ólavur spenti alva,
meðan hjó hann Langalív
búkin niður í nalva.

55.

10 Róland ríður í Runsival
við Dýrindal í hendi,
höggur so títt á báðar hendur,
mangan sveita rendi.

56.

15 Hornið setti hann á sín munn,
tá blæs hann so harða,
tá skulvu hjá keisarinum
bæði borgir og garðar.

57.

20 Hornið setti hann á sín munn
í tí triðja sinni,
tá blæs Róland kongins frændi
bæði vit og minni.

58.

25 Tað var reystur Ólavur jall,
tað var mest av fári:
hann högg niður í Rólands hjálm,¹
so svörðið stóð í hári.

59.

30 «Hoyr tað, reysti Ólavur jall,
tað tali eg til tín:
tungur ertú í höggunum
landsbróðir mín!»²

¹Efter B; A har: *horn*. ² Dette og de to følgende vers ere indskudte efter B.

60.

Svaraði reystur Ólavur jall,
snarliga hann sær vendi:
«Hjálp! mér faðir av himmiríki,
eg tég ikki kendi!»

5

61.

Hann vendi aftur í atreið teirri,
sigst í hesum tátti,
feldi niður av heidningunum
alt tað, hann formátti.

10

62.

Svaraði Nemus hertugin,
fyri borði har hann stendur:
«Róland er í víggi staddur,
vandi er honum á hendur!»

15

63.

«Taka skal vonda Gyðin jall
og leggja hann í bond,
harðan skal hann deyðan tola,
komi eg lívs í land.

20

64.

Eg havi fingið skaða í ár,
Guð biði eg hann bota,
mist havi eg Róland, frænda mín,
og tólv javningar setar!

25

65.

Róland var mín systurson
bæði til hand og fót,
kemur hann ikki livandi heim,
eg bjóði tess ikki bót.»

30

66.

Tá var blóð í Runsival
rætt sum onnur flóð,
villir fóru tólv javningar,
hvør mót øðrum sló.

35

67.

Róland livdi longest av teim,
 varð sum Harra Gud vildi,
 allar bar hann tólv javningar
 saman á reyðum skildri.

5

68.

Tríggir vóru marmorasteinar
 settir saman i kross,
 Róland settist undir ein,
 so er greint fyri oss.

10

69.

Fram gekk ein af heidningunum,
 kalla hann riddarin spaka,
 hann hevði tað í hug hjá sær
 Rólands lúður at taka.

15

70.

Ikki hevði hann andan mist,
 eyguni sundur brá,
 hann sló tann træl við gyltan lúður,
 so heili á horni lá.

20

71.

«Harra Gud í himmiriki
 veiti mær tann ting:
 eingin beri mín búgvín brand
 fyri utan mín javning!»

25

72.

Keisarin gekk at kirkjuni,
 til bønar hann var:
 «Harra Krist gevi nú sigur í dag,
 at hevna frænda vár!»

30

73.

Og so ríða Frankismenn
 blokkar og bleytar mýrar,
 tá mátti síggjast átjan hundrað
 stíga til saðildýra.

35

74.

Keisarin ríður vegin fram
við so mikið mein,
hann sær Róland frænda sín
millum tógva steina.

75.

Keisarin ríður vegin fram,
snarliga hann sær vendi,
hann sær Róland, frænda sín,
við Dýrindal í hendi.

10

76.

Vindur hann svörð úr hjaltinum
bæði við sorg og sút,
Ólivant horn og Dýrindal
hann varpar á vatnið út.

15

77.

Mikil var tann bœnin,
ið Karlamagnus bað:
sólin stóð í triggjar öktir
rætt í nóns stað.

20

78.

Sólin stóð í triggjar öktir,
dagurin ikki at líða,
enntá hevndi Karlamagnus
tólv javningar sínar.

25

79.

Keisarin ríður í Runsival
við sítt skeggið hvíta,
tað var eingin av heidningunum
mót honum tordi líta.

30

80.

So reið keisarin Karlamagnus,
næstan jörðin brast,
mætti honum Angelund kongur,
hann sipaði til so fast.

35

81.

Teir høgga titt, teir líva lítið,
tað er seggja¹ gaman:
eldur reyk av svörðunum,
5 tá ið oddar bóru saman.

82.

Keisarin gav so mikið hogg,
øllum tókti undur:
hann hjó reysta Angelund kong
10 av í kníggjum sundur.

83.

Tað var reysti Angelund kongur,
læt ikki á sær finna:
setti stubbarnar niður í jörð
15 og bardist ikki minna.

84.

Ruddu teir á Angelunds kropp
fjöruti mannabúkar,
hann var ikki við vápnum vegin,
20 hár fyri mátti hann lúta.

85.

Tað var keisarin Karlamagnus,
sínnum svörði brá,
hann kleyv reystan Angelund kong
25 sundur í lutir tvá.

86.

Tað var keisarin Karlamagnus,
alt var sum hann vildi,
allar ferdi hann tólv javningar
30 saman á reyðum skildri.

87.

Tað var vondi Gýðin jall,
hann var maðurin versti,

¹ Rettet; A har: lætt er at siggja.

tóku teir hans onða kropp,
slitu hann millum hesta.

88.

Tóku teir vonda Gyðin jall,
hongdu hann upp í træ;
tað var mær av sanni sagt,
ravnar rivu hans ræ.

5

89.

Eg kann ikki longur kvöða,
enn kvöðið er fyri mær:
allar ferdi hann tólv javningar
til Jorsalagrav við sær.

10

Denne «táttur» af *Karlamagnusar kvæði* er i fire optegnelser i *CCF*; den her meddelte er af Svabo. Fuglebogen C og Nolsöes samling B b have *Marsilius* i stedet for *Angelund*.

Et mangelfuldt og flere steder forvansket brudstykke af det tilsvarende norske Rolandskvæde findes hos Landstad nr. 14, som professor G. Storm har belyst i «Sagnkredsene om Karl den store og Didrik af Bern», s. 218—23, og sammenholdt det med det færøiske «*Runsivalsstríð*». Det norske kvæde har bevaret et livlig gengivet og interessant træk om sværdet «*Dvelgedvolg*» (Dyrendal), som de ikke kunde få af Rolands hånd; dette træk er dog ikke helt tabt i det færøiske kvæde; i v. 71 og 76 findes hentydninger dertil, som forklares af det norske kvæde. Men når prof. Storm udtaler, at dette færøiske kvæde «mangler ganske den kraft og det liv, som de norske brudstykker have», da kan jeg ikke finde hans hårde dom om det begrundet; mig forekommer det, at det færøiske kvæde i det hele kan anses jævnbyrdigt med det norske, uden at stå til skamme for det; — om det end må indrømmes, at det færøiske kvæde er noget bredt anlagt, så er der dog sammenhæng i det, ligesom det også har flere livlige træk i skildringen af kampen lige så vel som det norske.

25.

Ólúvu kvæði.

CCF nr. 107 A.

1.

5 Pippingur í Fraklandi
eigir eina frú,
Óluva eitur hennara dóttir,
bæði er hon væn og prúð.
Stígum fast á vart gólv,
10 sparum ei vár skó!
Gud man ráða, hvar vær drekkum.
onnur jól.

2.

15 Karlamagnus í Fraklandi
hann er frúnnar bróðir,
prestar og so lærdir menn
sita ' allvæl fróir.

3.

20 Tekkilig er Óluva,
sett við vörildar tokka,
hárið er sum ǝrmar sítt
tað lagast alt í lokka.

4.

Hugin setst í háseti,
 talar við sínar dreingir:
 „Hvar vita tit mín javnlíka?
 tað havi eg hugsað leingi,“ 5

5.

Sveinar svara sínum harra:
 „Hví spyrjið tær so?
 best mantú vita við sjálvum tær,
 hvar tín stár hugur á. 10

6.

Vit kunna ikki sannari
 siga tær ífrá,
 hoyrt hava vit, at Pipping kongur
 væna dóttur ár. 15

7.

Pipping kongur dóttur eigir,
 hana hava menn við orði,
 hennar er stólur av gulli gjördur,
 framman fyri kongins borði. 20

8.

Pipping kongur dóttur eigir,
 fögur er hon í brúnum,
 flættað hár á herðar lagt
 við silkibondum snúnum. 25

9.

Pipping kongur dóttur eigir,
 fögur er hon sum sól,
 so er at líta á jomfrúkinn
 sum droyrin drýpur á snjó.“ 30

10.

„Er hon so væn og tekkilig,
 sum tú sigir frá,
 biðja skal dóttur Pipping kongs,
 tað stendst hvat av, ið má! 35

11.

Er hon so væn og tekkilig,
 sum tú sigir til,
 biðja skal dóttur Pipping kongs,
 tað stendst hvat av, ið vill.

12.

So letur hann Hugin kongur
 síni skipini gera,
 allar letur hann streingirnar
 av reyðargulli vera.

13.

So letur hann Hugin kongur
 byggja skipini sín,
 letur so laða í bæði borð
 virtur og so vín.

14.

Bræddir vóru brandar,
 borðini vóru ný,
 gyltir ringar av reyðargulli
 so hátt í miðjan ský.

15.

Bræddir vóru brandar,
 skorin var hvør stokk,
 stavnur og stýri av reyðargulli
 so høgt í miðjan topp.

16.

Vindur nú upp síni silkisegl,
 gull við reyðan brand,
 strykar ei á bunka niður
 fyrr enn við Pippings land.

17.

Vindur nú upp síni silkisegl
 bæði gul og blá,
 strykar ei á bunka niður
 fyrr enn á Pippings vág.

18.

Lítill drongur í líðum situr,
 goymir at smalu og geit,
 hann fær skip eftir havi koma,
 havnir vil tað leita. 5

19.

Allar rekur hann smalurnar
 saman á grønan vøll,
 síðan axlar kápu blá,
 hann gongur í kongins höll. 10

20.

Síðan axlar hann kápu blá,
 hann gongur í kongins höll:
 „Eg eri mær av einum luti
 vísari enn tit eruð øll. 15

21.

Eg eri mær av einum luti
 vísari enn tit eruð øll:
 eg síggi skip eftir havi koma,
 seglini hvít sum mjøll. 20

22.

„Særtú skip eftir havi koma,
 seglini gul og blá,
 vera man onkur hövdingi,
 mína dóttur at fá. 25

23.

Særtú skip eftir havi koma,
 seglini hvít av lín,
 vera man onkur hövdingi
 at biðja dóttur mína. 30

24.

Hegar ið teirra snekkjan
 kendi fagurt land,
 lata teir síni akker falla
 á so hvítan sand. 35

25.

Lata teir síni akker falla
 á so hvítan sand,
 fyrstur stígur Hugin kongur
 sínum fótum á land.

5

26.

Fyrstur stígur Hugin kongur
 sínum fótum á land,
 tólv brynjaðar herkempur
 undir hans hægri hand.

10

27.

Uppi í miðjum grasagarði
 axla teir síni skinn,
 og so búnir ganga teir
 í högu hallir inn.

15

28.

Og so búnir ganga teir
 í högu hallir inn,
 sum Pípping kongur at borði sat
 við monnum hundrað fimm.

20

29.

Hugin gongur í hallina inn,
 í forðum var sá siður:
 hevir nu alt í einum orði,
 heilsar og hann biður.

25

30.

Hugin stendur á hallargólvi,
 ber fram kvöðu sína:
 „Sit væl, reystur Pípping kongur,
 gev mær dóttur tína!”

30

31.

Leingi sat hann Pípping kongur,
 hugsaði um tey ráð,
 hvussu hann skuldi Hugin kongi
 eitt gavnligt andsvar fá.

35

32.

Tí svaraði Pipping kongur:
 «Ikki skal sliðum spara;
 leið mína dóttur í hallina inn,
 sjálf fyrri seg at svara!» 5

33.

Frúgvín var bæði studd og leidd,
 hon inn í hallina gekk,
 Hugin situr í háseti,
 hann ymsar litir fékk. 10

34.

«Ver vælkomin, mín sæla dóttir!
 síðst mundi okkur vara:
 her er komin ein ungur maður,
 hvat skulu vit honum svara?» 15

35.

Svaraði frúgvín Óluva
 fyrsta orðið ták:
 «Hug legði eg á Hugin kong,
 áðrenn eg hann sák!» 20

36.

Ták íð frúgvín rætti
 sína hond yfir borð,
 lystiligt var á at lýða
 teirra fastnaðarorð. 25

37.

Ták íð frúgvín Óluva
 rætti hondina fram,
 lystiligt var á at lýða
 teirra fastnarband. 30

38.

Tað var reysti Hugin kongur
 fell uppá sitt knæ,
 meðan hann frúnna Óluvu
 til konu festi sær. 35

39.

Har var brúðleyp væl sett,
einki mátti tvörra:
báðum borgum¹ boðið var,
5 tólv hundrað av hvörji.

40.

Drukkið varð teirra brúðleypið
bæði væl og leingi,
Pipping kongur og hirðin öll
10 tøy fylgdu teim til seingja.

41.

Drukkið varð teirra brúðleypið,
kátt var teirra lív,
gingu so bæði í eina song
15 Hugin og hans vív.

42.

Gingu so bæði í eina song
Hugin og hans vív,
síðan fór hvör, sum boðin var,
20 haðan heim til sín.

43.

Silki og so perlur
var eftir veginum breitt,
so var frúgvín Óluva
25 niður til strandar leidd.

44.

Silki og so perlur
var eftir veginum prangað,
ei mátti frúgvín Óluva
30 á berari jörðini ganga.

45.

Tóku teir frúnna Ólúvu,
lyftu yvir stavn,

¹ Rettet til *borgum*; A har: *mágum*.

fram gingu riddarar og sveinar,
teir góvu henni drottningarnavn.

46.

Millum báða stavnana
har brá ein fagur litur, 5
sum hon frúgvín Óluva
í lyftingini situr.

47.

Millum báða stavnana
ein fagur litur brá, 10
sum han reysti Hugin kongur
frúnna situr hjá.

48.

Vindur hann upp síni silkisegl,
gulli vovin við brand, 15
strykar ei á bunka niður,
fyr enn við Hugins land.

49.

Hegar ið teirra snekkjan
kendi fagurt land, 20
lótu síni akker falla
á so hvítan sand.

50.

Lótu teir síni akker falla
á so hvítan sand, 25
fyrstur stígur Hugin kongur
sínnum fótum á land.

51.

Fyrstur stígur Hugin kongur
sínnum fótum á land, 30
og hon frúgvín Óluva
undir hans hæguru hand.

52.

Og hana frúnna Óluvu
hann lyftir á land við sær:

•Gud og milda Maria moy
nú verði her við tær!•

53.

5 Og hana frúnna Ólúvu
hann lyfti við sær á land,
tá var hin illi Mýlint
riðin niður til strand.

54.

10 Tá var hin illi Mýlint
riðin niður til strand,
Mýlint gildi drottningina,
hann tók í hennara hand.

55.

15 Silki og so perlur
var eftir veginum breitt,
so varð hon frúgvín Ólúva
niðan til hallar leið.

56.

20 Tey vóru ikki leingi saman,
til tey gótu svein,
hann var á góðum stundum gitin,
so var hann borin í heim.

57.

25 Frúgvín læt seg við barni ganga
níggju mánaðar sínar,
til at hennara stundin leið,
hon fœðir ein svein so fríðan.

58.

30 Frúgvín læt seg við barni ganga
níggju mánaðar taldar,
til at hennara stundin leið,
hon fœðir ein svein so baldan.

59.

35 Tað var tá sum oftum er,
at dult er dœpurt mein;

frúgvín er gingin í högaloft,
hon fæðir ein ungan svein.

60.

Sveipar hon hann í klæði væl,
gott er at taka til evna,
síðan bað hon presti bera,
Landrus bað hon nevna.

5

61.

Sveipar hon hann í klæði rein,
gott skal ríkum falla,
síðan bað hon presti bera,
Landrus bað hon kalla.

10

62.

Barnið var borið frá kirkju heim
aftur til móður sín',
meira læt hon rækta tað
enn alt sítt gull í skrin.

15

63.

Barnið var borið frá kirkju heim
sett á móður fang,
meira legði hon rækt á tað
ennfalt sítt gull og land.

20

64.

Tí svaraði Hugin kongur,
hann gjördist við kinnar bleik:
«Lidnir eru fimtan vetur,
síðan vit framdu leik.»

25

65.

Tí svaraði Hugin kongur,
gerst við kinnar bleik:
«Hvör skal goyma drottning mína,
meðan vit fremja leik?»

30

66.

Svaraði meistari Eingilbret,
ið gull bar sær á hand:

73.

«Hoyr tað, frúgvín Óluva,
viltú játtast mær,
tólv merkur í reyðargulli
vil eg geva tær. 5

74.

Hoyr tað, frúgvín Óluva,
viltú vera mær góð,
eg gevi tær meira reyðargull
enn Hugin á brúðarstól.» 10

75.

Tað var frúgvín Óluva,
hon ræður ei av at hyggja:
«Eg eigi mær ein danimann,
eg¹ lati tað fagurt liggja.» 15

76.

Tað var frúgvín Óluva,
hon var so snør at svára:
«Eg eigi mær ein danimann,
eg¹ lati tað fagurt fara.» 20

77.

Tað var hin illi Mýlint,
ilt visti hann at inna:
so fór hann á blámanns stræti,
ilt visti hann at vinna. 25

78.

Tað var hin illi Mýlint,
heim í garðin fór,
úti ein av blámonnum
fyri honum stóð. 30

79.

«Ver vælkomín, Mýlint,
higar í dag til mín!

¹ eg, rettet; A har: hann.

drekk nú hvat ið tær betur likar,
mjöðin ella vín!*

80.

5 «Lítið er mær um mjöðin tín,
hálvum minni um vín,
onnur havi eg örindini
higar í dag til tín.

81.

10 Fartú teg til hallar heim,
tú kjós tær har tað fjóð!
frúgvín er bæði björt og blíð,
hon er javnan góð.*

82.

15 «Líkari var mær føðslan góð,
hartil kost og klæði,
flestallar höviskar kvinnur
munu meg happa og háða.

83.

20 Líkari var mær føðslan góð,
hartil kost og drekka,
ongar höviskar kvinnur
tykja í mær tokka.*

84.

25 Hann gav henni so sterkan drykk,¹
hon sovnaði sum hon sat,
neктаði hann hana úr øllum klæðum,
so til songar bar.

85.

30 Hann gav honum so sterkan drykk,¹
hann sovnaði sum hann sat,
neктаði hann úr øllum klæðum,
so til songar bar.

* C har: óminnis drykk.

86.

Bláar legði hann armarnar
tvörtur um Óluvu háls,
frágvin lá bæði björt og blíð,
tá vóru svik til fals. 5

87.

Hugin kemur av skógvi heim,
sær tey merki stór:
«Hvør hevur her til hallar verið
síðan eg heiman fór?» 10

88.

Hugin kemur av skógvi heim,
eg geri ~~hæ~~ ei at loyna:
«Hvar er Óluva, drottning mín,
ið eg fekk tær at goyma?» 15

89.

»Setist niður við borðinum,
veldigi harri kær!
síðan skal eg siga tygur,
hvar Óluva drottning er. 20

90.

Setist niður við borðinum,
veldigi harri fin!
síðan skal eg siga tær
frá Óluvu drottning tíni.» 25

91.

Mýlint tók tann blámannin,
hann legði fyrri gátt:
«Her skaltú síggja tann lagsmannin,
ið hon hevur haft í nátt!» 30

92.

Hugin stendur á loftsbrúnni,
hann sortnar sum ein mold:
«Illa hevur tú, Óluva,
spilt títt ljósa hold!» 35

93.

Tað var hin illi Mýlint,
hann hövur av herðum sneið,
tað tendraðust ljósini
5 so vitt sum blóðið dreiv.

94.

Tí svaraði Hugin kongur,
líkaði honum illa:
«Drap tú mannin sakleysan,
10 slíkt er mikil villa!»

95.

«Tegi, tegi, mín veldigi harri,
tala ikki slíkt!
hetta eru frúnnar illgærningar,
15 tykir oss vera líkt.»

96.

«Nú skal lata bryggja og baka,
nú skal blanda vín,
senda skal boð eftir Pipping kong,
20 at skeinkja fyri dóttur síni.

97.

Nú skal lata bryggja og baka,
nú skal blanda bjór,
senda skal boð eftir Pipping kong
25 at skeinkja fyri dóttur góð.»

98.

«Tað er mín fyrsta undanfærsla:
flytið meg út í hav!
eri eg sek í hesum verki,
30 tit sökkið meg niður í kav!»

99.

Færdu Ólucu á havið út,
so er greint fyri mær,
tá ið teir aftur til landa komu,
35 tá sat frúgvín har.

100.

Svaraði hin illi Mýlint,
hann svarar so frá sær:
•Hetta eru frúnnar illgerningar,
vit síggja sita har!• 5

101.

•Tað er mín onnur undanfærsla,
um enn tit vilja kenna:
setið meg í háva torn,
og latið mitt likam brenna. 10

102.

Teir settu Ólucu í hōga torn,
tíðliga á ~~bláum~~ morni,
tað beit ikki eldur á hennara holdi
heldur enn knívur á hōrðum horni. 15

103.

Teir settu Ólucu í hōga torn,
mangt varð henni at meini,
beit ikki eldur á hennara holdi
heldur enn hagl á hōrðum steini. 20

104.

Ólucu gekk at vōgguni,
hon mælir við sonin sín:
•Verður tær nakað ílagað,
tú minst á móður tína!• 25

105.

Hon tók upp sín unga son,
hendur um hálsin legði —
góður dugur gevur ljóð,
hvat hon við hann segði. 30

106.

Tað var hin illi Mýlint,
frúnni vildi mein,
so skeyt hann til barnsins vōggu,
tað brast hans kjálkabein. 35

107.

Tað var hin illi Mýlint,
frúnni vildi harm:
«Ei er hon í einum vond,
nú vil hon drepa sítt barn!»

5

108.

«Aldregi verði tær, Mýlint ríki,
eydna við tínari giftu!
tann, sum alla veröld skapti,
kann tær tað væl skifta.»

10

109.

«Tað er mín triðja undanfærsla,
um enn tit vilja tiggja:
setið meg í oyðumörk,
sum ormar og paddur liggja!»

15

110.

Teir settu Ólucu í ormahús,
so er greint fyri mær,
allir lögdust utan um hana,
alt gekk henni væl.

20

111.

Teir settu hana í ormahús
í tá ormapínu,
Mýlint býður konginum
Galionnu, systur sína.

25

112.

«Eg man onga jomfrú lova
at leggja á mín arm
eftir Ólucu, drottning mína,
hon vekir mær harm.»

30

113.

Eg man onga jomfrú lova
at leggja við mína síðu
eftir Ólucu, drottning mína,
hon vekir mær kvíðu!»

35

114.

«Hoyr, mín veldigi harri,
lat ikki á hana minnast,
tak nú við Galionnu,
ástir við hana at binda!¹ 5

115.

Tað var reysti Hugin kongur
fell uppá sitt knæ,
meðan hann frúnna Galionnu
til ektar festi sær. 10

116.

Drukkið varð teirra brúðleypið
bæði væl og leingi,
reið so mangur hovmann til
sum fjöður á fuglaveingi. 15

117.

Drukkið varð teirra brúðleypið,
kátt var teirra lív,
gingu so bæði í eina song
Hugin og hans vív. 20

118.

Tey vóru ikki leingi saman,
til tey gótu svein,
hann var á vondum stundum gitin,
og so var hann borin í heim. 25

119.

Frúgvín læt seg við barni ganga
niggju mánaðar sínar,
til at hennara stundin leið,
hon fœðir ein svein so fríðan. 30

¹ Dette vers er indskudt efter den trykte optegnelse i antikv. Tidsskrift 1846—48, s. 281.

120.

Tað var tá, sum oftast enn,
 duld eru döpur mein,
 frúgvín er gingin í høgaloft,
 hon fœðir ein ungan svein.

121.

Sveipar hon hann í klæði rein,
 gott skal rikum falla,
 síðan læt hon presti bera,
 Málandrús bað hon kalla.

122.

Sveipar hon hann í klæði rein,
 gott er at taka til evnã,
 síðan læt hon presti bera,
 Málandrús bað hon nevna.

123.

Barnið var borið frá kirkju heim,
 aftur fyri móður sín,
 meiri legði hon røkt á tað
 enn alt sítt gull í skrin.

124.

Barnið var borið frá kirkju heim,
 sett á móður fang,
 meiri legði hon røkt á tað
 enn alt sítt gull og land.

125.

Áður hann gat á gólvi gingið,
 tá beit hann mann í fót,
 Mýlint og hon Galianna
 tey buðu fyri hann bót.

126.

Áður hann gat á gólvi gingið,
 tá beit hann mann í fétur,
 Mýlint og hon Galianna
 tey buðu fyri hann bétur.

127.

Teir vuxu upp í ríkinum
 báðir á eini grund,
 so var munur teirra millum
 sum kristin mann og hundur. 5

128.

Teir vuxu upp í ríkinum
 báðir í eini höll,
 tað var sonur Ólucu,
 ið hirðin unti öll. 10

129.

Tað var reysti Landrus ungi,
 hinum vildi mein,
 so skeyt hann til Málандrus,
 tað brast hans kjálkabein.¹ 15

¹ For dette vers har den i antikv. Tidsskrift 1846—48, s. 281 trykte optegnelse bedre og fuldstændigere følgende tre v. 121—23:

a.

Báðir riðu sveinarnir 20
 eftir leikvöllum fram,
 reystur var sonur Ólucu,
 í hvörjum leiki vann.

b.

Málандrus hevði upp sína hond, 25
 gav honum högg í tenn,
 blóðið fleyt í barmen niður,
 sógu tað mangir menn.

c.

Landrus sló tá afturímót 30
 tað brast hans brúnabein,
 kendi sær illi Málандrus
 so bráðliga fáa mein.

130.

Svaraði frúgvín Galianna:

«Ítt er á at herja!

hví letur tú tín horkonuson

5 títt einkabarn so berja?»

131.

Svaraði frúgvín Galianna

glæð fyri uttan sút:

10 «Tak ein lurk og ber hann við
og koyr hann av höllum út!»

132.

Landrus fór seg haðan burt

úr sín faðirs veldi,

hann kom seg so síðla dagð

15 til Sivju á kvöldi.

133.

Tað var reysti Landrus ungi,

heim í garðin fór,

úti Sivja, fostra hans,

20 fyri honum stóð.

134.

«Ver vælkomín, Landrus ungi,

higar í dag til mín!

drekki nú hvat tær betur líkar,

25 mjöðin ella vín!

135.

Tú skalt vera vælkomín

hjá mær og mínum monnum,

sitja yvir mítt breiða borð

30 og drekka tann mjöð av sonnum.

136.

Tú skalt vera vælkomín

hjá mær og mínum sveinum,

sita yvir mítt breiða borð

35 og drekka tann mjöðin reina.»

137.

Hon gav honum klæði góð
seymað við silkiknappar:
•Galianna er tín stjúkmóðir,
hon man teg háða og happa. • 5

138.

Hon gav honum klæði góð,
silkivovið¹ slag:
•Tak tú ikki vanvirðu
av ringara manni enn tær! • 10

139.

Tað var reysti Landrus ungi
ræð sær út at ríða,
sviku teir av honum klæðini
innan so græna líða. 15

140.

Snarlíga snúðist Landrus ungi
aftur til Sivju fund,
úti stóð og fagnaði honum
tað lystilíga sprund. 20

141.

Hon gav honum klæði góð
seymað við silkiknappar:
•Galianna er tín stjúkmóðir,
hon man teg háða og happa. • 25

142.

Hon gav honum klæði góð,
silkivovið¹ slag:
•Tak tú ikki vanvirðu
av ringara manni enn tær! • 30

143.

Ikki tordi Landrus ungi
aftur at Sivju vitja,

¹ Rettet for: *silkiknappað*.

hann kom seg á heygin fram,
sum tríggir dvörgar sitja.

144.

5 •Hatta er sonur Ólugu,
ið teir hava svólt,
Hugin kongins drottning —
mín bróðir, tala ekki hvólt!

145.

10 Hann er væl bevaraður,
ið harrin vil bevara,
gerið einki tí unga soni,
vit hava nógvar aðrar.»

146.

15 Undirstóð hann dvörgamál,
áður hann haðan gekk,
brynjuna hevði hann heim við sær,
so góðan sigur fékk.

147.

20 Undirstóð hann dvörgamál,
áður hann haðan reið,
brynjuna hevði hann heim við sær,
so góðan sigur beið.

148.

25 Landrus reið seg haðan burt,
so er greint fyri mær,
hann kom seg at heygi fram,
sum hans móðir var.

149.

30 Tað var reysti Landrus ungi,
skuldi frá sær skjóta,
har sá hann sína sælu móður,
so mangan ormin ljóta.

150.

35 •Hoyr tú tað, hin ungi maður,
hvussu skal eg teg nevna?

fyrí hvat viltú skjóta meg?
 hvat havi eg gjört til at hevna¹?

151.

«Landrus skaltú nevna meg,
 Hugin kongins son, 5
 Óluva drottning
 mín móðir var hon.»

152.

«Hoyr tú, reysti Landrus ungi,
 sæli sonur mín! 10
 hvat hevir hann til ráða tikið
 Hugin faðir tín?»

153.

«Tað hevir hann til ráða tikið
 Hugin faðir mín: 15
 Mýlint hevir givið honum
 Galiannu systur sína.»

154.

«Sivja eitur fostra tín,
 hon býr fyrí handan á, 20
 bið hana senda mær klæði góð,
 hevir hon til tess ráð!»

155.

«Snarliga snúðist Landrus ungi
 aftur á Sívju fund, 25
 úti stóð og fagnaði honum
 tað lystiliga sprund.»

156.

«Hoyr tað Sivja, fostra mín,
 eg sigi tær satt ífrá: 30
 mín móðir bað senda sær klæði góð,
 hevði tú til tess ráð.»

¹ at hevna, rettelse; A: stevna.

157.

Tað var Sivja, fostra hans,
 hon tók so fast at gráta:
 •Tín mundi móðir á skemri stund
 sítt unga lívið láta!•

158.

•Hoyr tú, Sivja, fostra mín,
 tú far ekki við so hátt!
 eg talaði við mína móður ígjár,
 tað skal roynast brátt.•

159.

Tók hann sína sælu móður,
 setti hana á sín hest,
 ferdi hana so til hallar heim,
 sum hann kundi best.

160.

Tað var frúgvín Óluva,
 hon gekk í hallina inn,
 allar tær, ið inni vóru,
 bliknaðu um kinn.

161.

Landrus gekk í hallina inn,
 sín faðirs skegg hann rysti,
 allir teir, ið inni vóru,
 sótu allvæl tvistir.

162.

Landrus gekk í hallina inn,
 Mýlint at honum neig:
 •Sig mær skjótt og skundiliga,
 hví tú mína móður sveik?•

163.

•Miskunn, miskunn, Landrus!
 vænti eg mær av tær,

tí eg havi leingi verið
tínun faðir kær.»

164.

«Onga miskunn skaltú
vænta av mær at fá, 5
sig mær skjótt og skundiliga
öllum svikum frá!»

165.

«Hoyr tað, reysti Landrus,
eg geri tað ei at loyna: 10
eg beyð frúnni gull og fæ,
so vildi eg hana royndu.

166.

Hon segði mær nei og ikki ja,
tað tókti mær kvíðu, 15
eg tók henda blámannin
og legði hjá hennara síðu.

167.

Hon segði mær nei og ikki ja,
tað tókti mær harm, 20
eg tók henda blámannin
og legði á hennara arm. .

168.

Tað er mín fyrsta undanfærsla,
um enn tit vilja tiggja: 25
setið meg í oyðumörk,
sum ormar og paddur liggja!»

169.

Teir settu Mýlint í ormahús,
tað var ikki undur: 30
áður hann kom har hálvur inn,
teir rivu hann kykan sundur.

170.

«Hoyr tað, frúgvín Óluva,
viltú tað boð lova:
tær bjóði eg í fyrstu nátt
5 í song hjá mær at sova!»

171.

Takk havi frúgvín Óluva,
so væl helt hon sína trú:
hon gav seg í kloystur inn
10 alt frá tí¹ fantabú.

Kvædet findes i fem optegnelser i *CCF.* A, som her er benyttet, har jeg efter diktat af Johan Hansen i Skuvø, fra 1848. Det er trykt i «Antikv. Tidsskr.» f. 1846—48, s. 279—307; der har jeg sammenarbejdet de fire optegnelser, jeg havde taget på Færeerne, hvorved det fremkom i en mere tiltalende skikkelse og ordning end her er tilfældet; — hver af opskrifterne kan have sine fortrin, som man ønsker at drage frem, og sine mangler, som man da må lade stå. Æmnet er taget af den norske Landrespåttr, som er en afdeling af Karlamagnus saga. Indholdet af denne Landres-påttr findes i D. gl. f. under nr. 13 (Ravengaard og Memering) 1ste d., s. 199—201; det færøiske kvæde stemmer i det hele overens med sagaen. I sagaen blive de uskyldsprøver med ild og vand, som Oluva tilbyder, ikke modtagne af Hugon efter Milons råd, hvorimod de efter kvædet blive udferte, således at hun uskadt går igennem dem, men blive ikke antagne som overbevisende om hendes uskyld, da Mýlind erklærer, at det er at tilskrive hendes trolldoms-kunster. I optegnelsen C tilbyder da «meistarin Eingilbret» at kæmpe ubevæbnet for at bevise hendes uskyld, hvilket træk fra sagaen er tabt i A.

På islandsk ere 9 *Landres-rímur*. — Prof. G. Storm har i «Sagnkredsene om Karl den Store og Didrik af Bern», side 217—18, udtalt, at «af en (norsk) vise om «Oliv og Landres» i

¹ frá tí, rettet; A har: í sítt.

alt fald et enkelt vers er bevaret, der dog har forvildet sig ind i en anden vise, nemlig *•Hermod illi•*, hvor

*•Hermod krype på Serklandsgolve,
han bite folk i fetann.
fabir hans geng på tingit fram
og byd fer dreingin batar•,*

hvilket vers St. *•finder igen•* i det færøiske Oluvas kvæde (v. 126), og kommer da til den slutning, at den norske (Oliv-Landresvise?) og det færøiske Ólumu kvæði *•kun ere forskellige optegnelser af samme vise•*, — af disse grunde hævder han dens norskhed.

26.

Tístrams táttur.

CCF nr. 110.

1.

5 Tað var áður í fyrndini,
 saman untust tvey:
 Tístram og hon Ísin frú,
 av harmi sprungu tey.
 10 Burt skal eg örind ríða,
 hvør er mær betri?
 blanki ella brúni?
 brúni ella reyði?
 burt skal eg örind ríða.

2.

15 So vóru tey í ástum kær,¹
 so var lagt í minni:
 tað mátti ei annað úti vera,
 tá ið annað tað var inni.

3.

20 So vóru tey í ástum kær,¹
 so er komið til mín:
 tey lótu ikki hugin av
 falla millum sín.

¹ Rettet for: so var teirra ástir kær.

4.

Faðir hans og móðir
tala um sín vilja,
hvat tey skuldu til ráða fá,
teirra ástir at skilja. 5

5.

Svarar tað Tístrams móðir,
hon var í ráðum vond:
«Nú skal lata brævið skriva,
senda yvir lond. 10

6.

Nú skal lata brævið skriva,
senda yvir lond:
Fraklands kongur dóttur eigir,
giftast skal honum í hond. 15

7.

Vil hann ikki hansara dóttur
sær til ektar gifta,
bjóða honum ei onnur kor
enn lív frá londum skifta.» 20

8.

Gingu tey í grasagarði
við miklum ástarbragdi,
søtan kossin kysti hann hana,
hendur um hálsin lagdi. 25

9.

«Lat tær góðan hugin siga,
aftur skal eg koma,
elska tær ikki annan mann
heldur enn eg mær konu! 30

10.

Lat tær góðan hugin siga,
aftur komi eg víst,

elška tær ikki annan mann
heldur enn eg mær vív.

11.

5 Tístram og hans fluttmenn
settu segl á vond,
teir fóru um tann sama dag
eystur í Frakland.

12.

10 Vinda teir upp síni silkisegl,
gulli vovin við brand,
strykaðu ei á bunka niður
fyrr enn við Frakland.

13.

15 Kastar sínum akkerum
á so hvítan sand,
fyrstur steig harri Tístram
sínum fótum á land.

14.

20 Úti í miðjum grasgarði
axlar síni skinn,
og so búgvín gongur hann
í høgur hallir inn.

15.

25 Og so búgvín gongur hann
í høgur hallir inn,
sum Fraklands kongur við borði sat
við monnum hundrað fimm.

16.

30 Hann fekk honum tey dýru brøv,
perlur dró av hendi:
•Harri, her eru brøvini tey,
mín faðir og móðir sendu!•

17.

Kongur gár for sína dóttur,
leitar við hana ráð:
«Her er komin ein ungur maður,
tílikan eg ongan sá. 5

18.

Higar er komin ein ungur maður,
tílikan eg ongan sá,
spyrja teg¹, mín sæla dóttir,
um tú vilt hann á. 10

19.

Hon var öll á lofti,
heldur seg so glaða,
hon kom har at borðinum,
sum Tístram fyri sat. 15

20.

Hon kom har at borðinum,
sum Tístram fyri var,
eingin sá hana gráta,
men allir sógu hana læa. 20

21.

«Viltú ikki mína dóttur
tær til ektar gifta,
eg bjóði tær ei onnur kor
enn lív frá londum skifta.» 25

22.

«Frættur tað ikki Ísin frúgv
eystur í síni lond,
at eg lovist tíni dóttur,
giftist tær í hond!» 30

¹ Rettet for: *spyrjast um.*

23.

Tóku teir harra Tístram
 av so tungum stríði,
 tað var mær av sonnum sagt,
 5 fyri Ísin frú læt hann lívið.

24.

Aftur sigla Tístrams menn
 við so lítið geingi,
 bæði eldur og brúnur roykur
 10 logar um teirra streingir.

25.

Kastar sínum akkerum
 á so hvítan sand,
 sjálv var gingin Ísin frú
 15 niður til sjóvarstrand.

26.

Sjálv var gingin Ísin frú
 niður til sjóvarstrand:
 «Hvar er harra Tístram?
 20 hví kemur hann ikki í land?»

27.

Svarar tá ein av sveinunum
 av so tungum stríði:
 «Harra Tístram á Fraklandi
 25 fyri teg læt hann lívið!»

28.

Ísin frú og hennar fluttmenn
 settu segl í vond,
 tað var á tann sama dag
 30 eystur í Frakland.

29.

Kastar sínum akkerum
 á so hvítan sand,

fyrst steig hon Ísin frú
sínnum fótum á land.

30.

So loynuliga gekk hon frá strondum niðan,
eingin var við hana varur, 5
brendi inni konur og börn,
hvar hon kom at garði.

31.

Svaraði tá Fraklands kongur,
login leikar so hátt: 10
«Hvat havi eg til sakar gjört,
hví eri eg brendur í nátt?»

32.

Svaraði hon Ísin frú
av so tungum stríði: 15
«Tú tókt harra Tístram
so bráðliga burtur av lívi!»

33.

Tí svaraði Fraklands kongur,
login leikar við honum: 20
«Sá er seggur í vörildini,
ið eigir góða konu.»

34.

Tað var enntá Ísin frú,
svaraði honum an: 25
«Sá er seggur í vörildini,
ið hevur ein góðan mann.»

35.

Tað var enntá Ísin frú,
fram við bálinum gekk, 30
hon kom har at gálganum,
sum Tístram fyri hekk.

36.

Tekur hon harra Tístram,
 setur í grænna völlum,
 tað var mær av sonnum sagt:
 5 tungan var ikki snjóll.

37.

Hon sprakk av harmi eftir hann,
 tann hin ríka frú,
 svörji tann eið á mína trúgv:
 10 tað hendir ongum nú.

Visen haves kun i denne optegnelse af V. U. H. i 1847
 fra en gammel kone i Famiien på Sudere. Jvf. *saga af Tri-*
stram ok Isönd. (1878), s. 356—70.

27.

Tíðriks kappar.

CCF nr. 174 B.

Fyrsti táttur.

1.	5
Tíðrikur situr í síni höll,
biður geva gott ljóð:
«Hvar vitið tit í aðrari höll
tilíka avrekstjóð?»	
Tíðrikur kongur byrjar ferð ¹ ,
ríða á skógvin garpar tólv,
kunnu so væl til Húna borgir ríða.	10
2.	
Allir sótu kongins menn,
eingin tordi tala
utan Brandur hin víðferi,
hann ræður fyrstur at svara.	15
3.	
Ísin eigir eina borg,
stendur á høgum fjalli,
ellivu eigir hann synir av sær,
tann tólvti er riddarin snjalli.	20

¹ Rettet; B a har rós.

4.

Ellivu eigir hann synir av sær,
ein er riddarin mesti,
væl er hann til vápna borin,
leikar við svörði best.

5

5.

Tað liggur ein kempa á Birtingsskógv,
gitið man vera víða,
hojr tað, reystur Tíðrikur kongur!
hann torir tín fullvæl bíða.»

10

6.

«Hoyr tú, Brandur hin víðferi!
tú hevir farið víða,
allar vegir til Birtingar
skaltú fyri ríða.»

15

7.

Brandur tók við merkistong,
fyrr við hyggju hann reið,
tá hann kom á Birtingsskógv,
tá vendi hann hesti á leið.

20

8.

Tá hann kom á Birtingsskógv,
tá vendi hann hesti við:
«Hvar eruð tit nú, kongins menn?
takið nú tygur við!»

25

9.

Eg færi ikki longur fram
í dag mín harras merki,
har býr fyri hesi höll
hin langabein-risin sterki.

30

10.

Svaraði Virgar Valintsson:
«Eg skal á skógvin ríða,
um enn tit viljið, kongins menn,
í sama stað mín bíða.»

35

11.

Virgar læt á skógvin standa,
Tíðriks köppum frá;
tá var risin sovnaður,
á víðum völli lá. 5

12.

Svaraði Virgar Valintsson,
hann er drongur fríður:
„Statt á fœtur og ver títt lív!
eg vil ikki á teg níða.“ 10

13.

Svaraði Virgar Valintsson,
hann er drongur háur:
„Statt á fœtur og girð tín hest,
risin, ert tú maður!“ 15

14.

Svaraði risin Akival,
gott er at taka til evna:¹
„Hvaðan ert tú, mikla kempa?
hvussu skal eg teg nevna?“ 20

15.

„Virgar skaltú nevna meg,
ei man móðin tróta,
frægir nevna mín flóta hest,
teir kalla hann Skemming skjóta.“ 25

16.

„Tað koma ei so mangir saman,
at eg ræðist menn,
ríð av skógv, tú ungi maður,
tí sova vil eg enn.“ 30

17.

Tað var Virgar Valintsson,
hann dró sítt svörð frá síðu:

¹ Rettet for: *tikin til góðar at evna.*

•Eg skal teg úr blundi vekja
tað skal spyrjast víða.

18.

5 Virgar læt tá Skemming leypa
fyri hans brynju breiða,
risin leyp so leysur á fótur,
sína jarnstong at reiða.

19.

10 Risin treiv um jarnstongina,
reiggjaði hann henni hátt,
Virgar vendi hesti við
og bar seg undan brátt.

20.

15 Risin reiggjaði jarnstongini,
ilt var skap at eggja,
hon kom seg i jörðina fast
ímillum hamra tveggja.

21.

20 Virgar treiv um Mimaring
av so grimmum huga,
sipaði so til Akival,
væl mundi høggið duga.

22.

25 Virgar treiv um Mimaring,
han brá sær av hendi,
høgdi so til Akival,
at eggin beinið kendi.

23.

30 •Skomm fáí tú, Virgar Valintsson,
og so titt svörð við síðu!
eg havi fingið sár í dag,
harav so yppist ein kvíða.

24.

35 Hoyr tú, Virgar Valintsson,
drep nú ikki meg!

heimræði mítt og tað reyðargull
gevi eg tær.

25.

Hoyr tú, Virgar Valintsson,
högg meg ikki til deyða! 5
eg skal vísa tær húsið tað,
sum glógvar við gullinum reyða.»

26.

Risin gekk eftir skóginum fram
við so mikið mein, 10
vísti honum á húsið tað
sum alt í gulli skein.

27.

«Her særtú tað húsið standa,
mikil er manna sorg, 15
her er inni meira gull,
enn Tíðrikur eigir í borg.

28.

Her liggur for durum ein stórirur steinur,
hann er ikki lættur at lyfta, 20
enn leggi eg tær treytir á:
tú skalt hann burtur syfta.

29.

Hoyr tú, Virgar Væfintsson!
tú ert maður ungur: 25
tú skalt taka steinin burt,
tóat hann er tungur.»

30.

Svaraði Virgar Valintsson:
«Hetta er mikil villa; 30
tað plagar eingin kempa góð
sína styrki á steinar at spilla.

31.

Hoyr tú, risin Akival!
tú ert maður meiri: 35

tú skalt taka á steinin fyrst
og royna so roysni fleiri.»

32.

5 Risin tók á steinin tann,
tað var honum eingin treyt,
tað gjörði hann á skamri stund:
hann flutti tað berg av breyt.

33.

10 «Hoyr tú, Virgar Valintsson!
tú gakk í hellið inn fyrst,
tak so út tað reyðargull
so glaður við góðari list!»

34.

15 Tað var Virgar Valintsson,
hann kundi væl brögðini¹ fleiri:
«Risin, gakk í hellið inn fyrst,
tí tú ert maður meiri!»

35.

20 Tað var risin Akival,
hann inn um dyrnar sá:
Virgar högg við báðum hondum
risanum hövur frá.

36.

25 Virgar tók tað reyðargull,
ið risin hevði at ráða,
síðan reið av Birtingskógv
og vendi hesti frá.

37.

30 Síðan reið av Birtingskógv
og vendi hesti við,
hövur og hond av risanum,
og reið so heim við frið.

¹ Rettet for: *virkir* (*verkini?*).

38.

Tók hann so tað risablóð
og smurdi saðil og hest,
reið so aftur til Tíðriks kappar:
«Risin hevur meg kvest!» 5

39.

Tíðrikur so til orða tekur:
«Slíkt er mikil villa;
vit skulum riða til hallar heim
og ei fleiri kempur spilla.» 10

40.

Svaraði Virgar Valintsson,
heldur á búnum stáli:
«Her skaltú síggja tað risahövuð,
ið dreingir gita á máli!» 15

41.

«Hevir tú vegið risan í dag,
tað skal spyrjast víða;
allar vegir til Birtingar
skaltú undan riða.» 20

42.

Allar vegir til Birtingar
skaltú fyrir gá,
sita yvir mítt breiða borð
hægstur við kongins ráð.» 25

43.

Førdu burt tað reyðargull
alt fyri utan sorg,
glaðir riðu Tíðriks kappar
fram fyri Brattinsborg.» 30

Annar táttur.

44.

Sjúrður klæðist árla morgun,
hann ber lov og pris,
5 hann gekk seg í vígskarð,
mangt varð hann har vís.

45.

Sjúrður gekk í vígskarð,
heldur á gyltum horni:
10 hann sá gull og glitramerki
á fögrum sumars morni.

46.

Sjúrður gekk aftur úr vígskarði
og inn á hallargólv:
15 •Her eru komnir úti vårt land
Tíðriks kappar tólv.

47.

Eg seti ekki minni við
enn alt tað gull, eg ár:
20 teir vilja vinna Birtingar
og sigur av tykkum fá.

48.

•Hoyr tú, Sjúrður Sigmundarson!
tú ert dreingja maki:
25 tú skalt ríða for Tíðrik kong,
skatt av dreingjum taka.

49.

Sjúrður leyp á gangarin sín
av so góðum huga,
30 reið so fyri Tíðriks kappar,
væl mundi drongur duga.

50.

Sjúrður gekk í höllina inn,
eingin, ið hann kendi,
utan Virgar Valintsson,
hann eyguni at honum rendi. 5

51.

Sjúrður gekk í höllina inn,
hann ræð for borði at standa:
«Gongur her nakar skattur av
eftir fornum vanda?» 10

52.

«Her gongur eingin skattur av,
Tíðrikur segði, «nei!
fyr skulu allir Ísans synir
draga svörð av skeið. 15

53.

Her gongur eingin skattur av
eftir fornum vanda:
heilsa so Ísans sonum heim!
vit plæga hann heldur at heimta.» 20

54.

Sjúrður gekk av höllini út,
hugsar um ongan vanda:
loysti ein hest frá hallardurum,
tók sær skatt til handa. 25

55.

Hann loysti ein hest frá hallardurum,
sögur ganga frá,
síðan reið av garði burt
við sínar gangarar tvá. 30

56.

Sjúrður reið av garði burt
við sínar gangarar fjótu:
tað er mær av sonnum sagt,
tað mundi Humlingur njóta. 35

57.

Svaraði Humlingur Stútason,
hann er drongur nýtur:
«Kastið terning fram á borð,
vitið, hvör happið lýtur!»

5

58.

Talv var borið í höllina inn,
mikið man sterkum loyna:
so var sagt, at Stútason
hann skuldi roysni royna.

10

59.

Teir kastaðu terning fram á borð,
frá man frættast víða:
luturin fell unga Humlingi til,
hann skuldi mót Sjúrdi ríða.

15

60.

«Hoyr tú, Virgar Valintsson,
tú læna mær Skemming skjóta!
lætið ikki tann torparasvein
mín góða gangara njóta!»

20

61.

«Tú kalla hann ikki ein torparasvein,
tóat hann seekir elli!
tú hevir ei, Humlingur Stútason,
Sjúrdin roynt á velli.

25

62.

Tú kalla hann ikki ein torparasvein,
tóat hann elli seekir!
tú hevir ei, Humlingur Stútason,
Sjúrdin roynt á fæti!»

30

63.

«Eg skal seta tær veður so gott
alt fyri utan mein:
alt mitt gull og leysafæ,
kemur ei Skemmingur heim.»

35

64.

Eg skal seta tær veður so gott,
alt fyri utan sorg:
alt mitt gull og leysafæ,
mín arv av Brattinsborg.» 5

65.

«Hav tú sjálvur títt gull og fæ
og Brattinsborg at njóta!
eg taki ongan pant í dag
fyri hann Skemming skjóta.» 10

66.

«Eg eigi bæði svörð og skjöld,
eg misti mín gangara fríða,
Sjúrða skal eg til jarðar fella,
tað skal frættast víða.» 15

67.

«Um enn eg læni tær gangarin mín,
ið dreingir Skemming kalla,
tað svörji eg við Mimaring:
tú ferir hann ei til hallar.» 20

68.

Út var loystur Skemmingur
út av Brattinsborg,
Humlingur leyp í saðilin upp,
glaður forutan sorg. 25

69.

Humlingur reið frá borgini,
frá man frættast víða:
Skemmingi tókti tað undarligt,
honum stóðu sporar við síðu. 30

70.

Humlingur reið eftir veginum fram,
tykist Sjúrðin kenna:
«Tað batar ei tínum torparasveini
undan mær at renna. 35

71.

Tú tarvt ikki ríða undan mær,
tú hin gamli kall-
eg skal taka mín hest í gegn
5 og geva so tær eitt fall.

72.

Sjúrdur vendi sín hest í kring
av so grimmum huga,
riðu saman á grønum vølli,
10 tóktust ei lítið duga.

73.

Riðu saman á grønum vølli
við so miklari makt,
settu spjót mót saðilgjörðum,
15 Humling úr saðli sprakk.

74.

•Eru tað frægastir Tíðriks kappar,
so kunnu dystin ríða?
statt á fold og girð tín hest!
20 enn vil eg tín bíða.»

75.

Riðu saman á øðrum sinni
av so grimmum huga,
tað var Humlingur Stútason,
25 hann gekk for saðilboga.

76.

•Eru tað frægastir Tíðriks kappar,
so kunnu dystin ríða?
statt á fold og girð tín hest!
30 enn skal eg tín bíða.»

77.

Riðu saman í triðja sinni,
alt fór eftir vari:
spjótið setti hann undir hann
35 og lyfti hann út úr saðli.

78.

Spjótið setti hann undir hann
og lyfti hann út úr saðli,
Sjúrður fékk tann besta hest,
borin var av¹ alvi. 5

79.

•Nú havi eg vundið sigur av tær,
og Skemmingur hann er mín,
sig mær, frægur, gövugur garpur,
allar ættir tínar! 10

80.

«Eg sigi tær ikki eiti mítt,
fyrr enn tú hevur sagt mær títt;
Tíðriks kappar brigda mær tað,
tað verður ikki frítt.» 15

81.

•Sjúrða skaltú nevna meg,
Sigmundar son,
Hjördís drottningin
mín móðir var hon. 20

82.

Sjúrða skaltú nevna meg
Sigmundar svein,
Hjördís drottningin,
hon bar meg í heim.» 25

83.

«Humling skaltú nevna meg,
ein kempa gæv og fin,
kong Abulant, tað harða stál,
so kallaðist faðir mín.» 30

84.

•Ert tú Humlingur Stútason,
so tak tín hest við hendi!

¹ av, rettet; B a har: undir.

hartil svörð og herklæðir!
tú ert mín nærskyldi frændi.

85.

5 Tak tú okkara skjaldareimar,
bint mínar hendur og lendar
fastar við ta stóru eik,
frammi í skóginum stendur.

86.

10 Tak tú okkara skjaldareimar
og bint meg til ta eik!
rið teg aftur til Tíðriks kappar
og sig, tú vant tann leik!.

87.

15 Humlingur reið til hallar heim,
kastar sítt svörð á borð:
«Nú stendur Sjúrdur við eikina bundin,
hann talar ikki eitt orð.

88.

20 Bundið havi eg tann gamla kall
fastan við eina eik,
tikið havi eg mín hest í gegn
og vunnið havi eg tann leik.»

89.

25 Tað svaraði Virgar Valintsson,
tí hann væl Sjúrdin kendi:
«Voldi tað vilji, men ikki makt,
at tú mundi Sjúrða binda.»

90.

30 Tað svaraði Virgar Valintsson,
hann vildi alting vita:
«Eg skal ríða á skógvin fram
at vita, hvussu Sjúrdur man liva.»

91.

35 Virgar leyp í saðilin upp
yvir leysan luga,

so reið hann á skógvin fram
 av so grimmum huga.

92.

Sjúrður er ein starblindur svein,
 sær ikki sitt spjót til enda: 5
 „Tó síggi eg Virgar á Skemmings baki
 við Mimaringi í hendi.“

93.

Sjúrður hugsar við sjálvum sær,
 tá hann sá Virgar ríða: 10
 „Hittir meg Virgar bundnan í dag,
 hann höggur mær riv frá síðu.“

94.

Tá ið Sjúrður hetta sá,
 at Virgar at honum skundar, 15
 rívir hann upp ta stóru eik,
 og síðan leyp hann undan.

95.

Svaraði Virgar Valintsson:
 „Hetta mundi meg gruna¹: 20
 annar maður enn Stútason,
 ið Sjúrði skuldi verið² at bana!“

96.

Ísin stendur í høgari höll,
 sær fram yvir skóg, 25
 hann sær Sjúrða Sigmundarson,
 ta stóru eik hann dró.

97.

Ísin stendur í høgari höll,
 sá seg út av borg: 30
 Sjúrður dró ta stóru eik,
 tað var honum eingin sorg.

¹ eg ana, rettet til: meg gruna. ² skuldi verið, rettet:
 B a: varð.

98.

Tíðriks kappar og Ísans synir
riðu saman til ting,
glöddust saman á Brattinsborg
5 og slógu í ein ring.

99.

Tað var ein dans á Brattinsborg,
har dansaðu riddar' og heltar,
har dansaði Sjúrdur Sigmundarson
10 við eikini undir sítt belti.

100.

Her dansaðu bæði riddar' og sveinar,
frá man frættast víða
eingin reystari enn Sjúrdur var
15 við eikirót við síðu.

Visen findes i 4 ópskrifter: A af Svabo. B a og b af Johannes Klemmentsen og C af Hans Pauli Johan Petersen i Hvalvig (1857). — I D. gl.f. har S. Grundtvig i fortalen til nr. 7: *Kong Diderik og hans kæmper*, nøje belyst de i den danske og dermed beslægtede viser forekommende kæmper. I 4de binds 4de hæfte, s. 613—22 findes optegnelserne A og B af det færøiske kvæde trykte.

28.

Jósveins (Jófrís) vísa.

CCF nr. 72 A.

1.

Nú eru tíðindi komin í oy, 5
 um Jósvein hin unga og Oluvu moy,
 hvussu tey framdu sín vilja:
 tað er mær av sonnum sagt,
 at sveinur hevur ást við jomfrú lagt,
 tað er so vant at skilja. 10

2.

Jósvein var sær so lítið eitt barn,
 so snimma læt kongurin akta hann,
 hann lærði honum bøkur,
 hann kendi honum lest, 15
 allan góðan lærdóm, sum hann var ein prest,
 hann prísaði honum fram fyrri allar.

3.

Ikki riður kongurin so árla til ferðar,
 at Jósvein ber ikki hans skjöld og svörð, 20
 meðan harra Svein sær fyrri ríki,
 og Álvur ber hans merkistav,
 men tað tykir øllum vera verri lag,
 at landið stendur alt í váða.

4.

Teir ríða við konginum Sveinur og Alvar:

• Væl máttú ráða tíni dóttur sjálvur,

tú gift hana ongum træli!

5 tað tykir oss vera meiri mun,¹

tí Jósvein er ein leysmanns sonur,

hann er ikki jomfrúnnar javni.

5.

Tú ger ikki, kongurin. unna honum gott,

10 tí hann heldur teg fyri háð og spott,

hann vil tíni ráð ei lýða,

hann slítur tað silki javnt við jörð,

frúgvur og jomfrúgvur hava hann kær.

hann svezur hjá tí væna vívi.

15

6.

Svaraði Víbrandur Geyta son:

• Eg kalli tað ovmiðið mannamun,

eg sigi tær av tí sonnum,

borgar á londum teim taki eg frá,

20 tilíkan ongan við eygum eg sá,

tí er hann væl jomfrúnnar javni.

7.

Leingi stóð kongur og hugsar við sær:

• Hvørja nátt svezur Jósvein í loftum hjá mær,

25 men ikki hjá tí væna vívi;

nú skal eg lata veislu gera,

slík skal eingin í landi vera,

og taka so drong av lívi.

¹ Denne linie er efter C. Den fattes i A.

8.

Óluva stendur í högaloft ein,
 mælir hon við sín skeinkisvein,
 tað ræður frúgv at fregna:
 «Eg hoyri harpur og hargeir troðin, 5
 og merkini eru til hallar komin,
 Krist gevi tað fyri góðum gegna!»

9.

Jósvein gongur í höllina inn:
 •Væl siti tú, Óluva blómankinn, 10
 eg eri dømdur av øllum;
 men tað tykir mær vera meiri harm,
 at tú skalt hava Álv ella harra Svein,
 so erum vit skild av øllum.»

10.

15

Óluva moy hon kembur hans hár,
 hon sígur á hendur,
 tað spyr hon hvørki vinir ella frændur,
 og ei sín faðir til ráða¹;
 hon kembur hans hár, á herðar lá, 20
 allar hennara moyggjar tær fella tár,
 so vænur var hann ein av monnum.

11.

•Gakk tú teg í höllina inn,
 tú hav ikki við tær skjöld ella svörð, 25
 tú dvølst har nakað leingi;

¹ Denne første halvdel af verset, som helt er forkvaklet, kunde måske ændres således:

Óluva er í hugi so bráð,
 vil ikki sekja hjá øðrum ráð,
 ei faðir, vinum ella frændum;
 hon kembur o. s. v.

har skonk tú tað mjóð yvir borð,
 gev so akt á kongins orð,
 bæði meira og minna!.

12.

5 Óluva moy hon kembur sítt hár,
 Ólupu hár á herðar lá,
 vænast var hon ein av kvinnum;
 hon dregur uppá teir gullringar fimm,
 so gongur hon í hallina inn
 10 við tukt og fögurum sinni.

13.

Óluva gekk í höllina inn,
 hon fellur í knæ fyrir faðir sín,
 hon heilsar sínum harra:
 15 «Signi teg Kristur og Maria frú,
 at tú drógst í tann staðig trú,
 eg unni tær ei tí verri!»

14.

«Ver vælkomín, Óluva, dóttir mín!
 20 Tú gakk at sita, seta mín,
 tú ert ei borin at standa;
 mín er höllin skikkað umkring
 við riddarar og jallar og vælbornan her,
 tí kjós tær mann til handar!»

25

15.

«Eg kalli tað ei vera moyggjasiður,
 at sjálv skal eg mær mannin biðja,
 eg sigi tær av tí sonnum:
 eg havi í lofti ein edling lovað,
 30 má eg ei við hann um nætur sova,
 vit fara so lond at kanna.»

16.

«Mín kæra dóttir, tú slá ei so stórt,
 tú má væl lova ein annan so bold,
 35 tí sveinur ræður ein fyrri ráði;

tú má væl lova ein annan so bold,
öllum míni lond hevir hann í völd,
alt bæði tað meira og minna.

17.

•Mín kæri faðir, tað er tygur sagt, 5
at eg havi ást við Jósvein lagt,
og tygur tað illa likar;
men so síggi eg ta björtu sól,
at hann skal ikki byggja kongins stól,
ið Jósvein ætlar at svikja.» 10

18.

Kongurin talar til Svein og hann Álv:
•Tygur takið hann Jósvein og leggið á gólv,
sjálv skal frú hjá standa;
so síggi eg ta björtu sól, 15
um hann skal ikki byggja kongins stól,
í dag er kosin til landa!

19.

Gakk tú tær av höllini herút!
tú hevir her hvørki skjöld ella svörð, 20
men dvølst ei burtur so leingi!
Asars dóttir, mín terna so bold,
öllum míni vápn hevir hon í völd,
bæði tað meira og minna.

20.

25

Jósvein er gingin í höllina inn
við hálvdrigið svörð undir skarlaksskinn,
hann tókti hava vald á vívi;
tað tykir kongi vera meiri mein,
hann vá frá borði Álv og Svein, 30
hann tók teir so báðar av lívi.

21.

Kongur upp úr háseti steig:
•Mín kæri Jósvein, tú högg nú ikki meir,
tú hevir nú vald á vívi, 35

tú hevir vunníð sigur og lond,
 alla góða ogn, er komin til hond,
 og sovið hjá tí væna vívi!»

22.

- 5 «Havi eg vunníð sigur og lond,
 og mikil góð ogn er komin til hond,
 og sovið hjá tí væna vívi;
 men var tú ikki kongurin, fosturfaðir mín,
 og hon Óluva dóttir tín,
 10 so skuldi tú látið lívið!»

Visen haves i tre optegnelser; den her benyttede har jeg optegnet 1877 i Sumbø på Suderø. En anden optegnelse; jeg har, skrevet efter Daniel Jónsson på Skuvø, har *Jófri* for *Jó-svein*, ligeledes Schreeters til Sv. Grundtvig sendte opskrift af den med oversættelse og anmærkninger, med titel: *Jófris vísa*. Dette er et af de få færøiske kvæder, som have sexlinjede vers. Der findes et islandsk *sornkvæði af Jófrey og Ólufu úllagt úr dönsku* (Arnam 151, 8vo).

29.

Flóvin Bænadiktsson.

CCF. nr. 128 B.

1.

Árta var um morgunin, 5
 sól tók fagurt at skína:
 Marita snúðist av hallini út
 við fylgismoyggjar sínar.
 Lat meg sova á tinum armi, ríka jomfrúva.

2.

Árta var um morgunin, 10
 roðar fyri sól:
 Marita snúðist av hallini út
 við fylgismoyggjar tólv.

3.

Marita snúðist av hallini út 15
 við fylgismoyggjar sínar,
 mætti henni Flóvin Bænadiktsson
 undir so grænar líðar.

4.

Tað var Flóvin Bænadiktsson
 hann tók hana í sín favn:
 •Gud fyriláti tær, setan mín,
 tú lovaðist čðrum manni!•

= *lilít?* of *rethas*
 20 *len*

5.

•Faðir og móðir meg burt góvu,
so mínir frændur fleiri,
tá kom sorgin í mitt bróst
og ekki gleðin meiri.

5

6.

Faðir og móðir meg burt góvu,
so mínir frændur flestu,
tá kom sorgin í mitt bróst
og ekki mín gleðin besta.»

10

7.

•Hoyr tú, frúgvín Marita,
lætta av angist og trega!
eg skal sláa Hermann íhel
og draga so av landi med teg!

15

8.

Hoyr tú, frúgvín Marita,
er tað við tíni vilja?
eg skal sláa Hermann íhel
og teg fra honum skilja.»

20

9.

•Hoyr tað, Flóvin Bænadiktsson,
tað er ikki við mín vilja!
tann sami Gud, oss saman kom,
hann kann os best atskilja.»

25

10.

Marita snúðist haðan burt
í tí sama orði,
hon kom ikki fyrr til hallar heim,
enn Hermann sat yvir borði.

30

11.

•Hoyr tú, frúgvín Marita,
hví hava tíni eygun so runnið?
tú hevur verið við kirkju í dag,
og Flóvan hevur tú funnið.»

35

12.

•Eg var meg við kirkju í dag,
men Flóvan ikki fann,
har misti eg mínar gullringar burt
og so mítt reyðargullband.

5

13.

Hoyr tað, harra Hermann,
hvat eg beri fyri brósti :
vegin er mín sæli faðir,
forðum drongur treystur!

10

14.

•Hoyr tú, frúgvín Marita,
lætta av angist og trega!
eg skal ríða á markir út
hans banamann at vega.

15

15.

Tann fyrsta píl, í skóginum var skotin,
hon var gjörd av stál,
hon fleyg fyri harra Hermanns bróst,
hon stansaði hans mál.

20

16.

Tann onnur píl, í skóginum var skotin,
hon var skotin av treysti,
hon fleyg fyri harra Hermanns bróst,
hann fell av sínum hesti.

25

17.

Svaraði harra Hermann,
hann fell av hesti sínum :
•Harra Gud faðir av himmiríki
heilsu mær Maritu míni!¹

30

¹ Efter A. B har:

Gud hann kvøði um heilsuna
og heilsu Maritu míni!

18.

Harra Gud faðir av himmiriki
 heilsi mær Maritu míni!
 bæði væl og höviskliga
 5 behaldi hon ævi sína!

19.

Gevið ljóð og lýðið á!
 eg kvóði sum eg kann:
 syrgilig bóru tey boðini
 10 fyri Maritu fram.

20.

Frætti tað Flóvin Bænadiktsson,
 hann sat í búnum talvi:
 deyður er harri Hermann,
 15 so reystur drongur av alvi

21.

Tað var Flóvin Bænadiktsson,
 hann sópaði talvið saman,
 biður gott fyri riddarans sál,
 20 helsti var hann gamal.¹

22.

•Saðlum várar hestarnar,
 og ríðið undir oy!
 nú skal festa einkjuna,
 25 eg fekk hana ikki moy!

23

Saðlum várar hestarnar,
 ríðið gjögnum lund!

¹ helsti efter A; B har hasti

nú skal festa einkjuna
tað hitt væna sprund.*

24.

Flóvin býður Maritu
í song við sær at liggja; 5
takk havi frúgvín Marita,
hon vildi ei tað boð tiggja!

25.

Hon gav seg í nunnukloystur
við so góða trú, 10
ongá tíð á ævini
livir hon sum nú.

Der er to optegnelser: A ved V. U. H. efter Johannes Jon-
sen i Sumbø (1847); B i V. U. H.'s samling, afskrevet af Jo-
hannes Klementsson på Sando; den sidste er benyttet her.
I A bliver den pil, som sårer Hermann til døde, skudt af en
Geyti, som ligger skjult i skoven; — da Marita har Flóvin
mistænkt for drabet, afviser hun hans bejlen og går i kloster.
Visen existerer også på dansk og svensk (D. gl. f. nr. 86, II D.
s. 423 fig.)

30.

Brúnsveins vísa.

CCF Nr. 119 A a.

1.

5 Hoyr tað, Mjöllhvít, svara mær blítt!
 — með junga —
 eg ríði í lund at biðja mær vív.»
 allfagurt ljóðar mín tunga,
 lystir meg í dans gá með junga,
 10 brúnt er mítt silkihár,
 mjöllhvít so eri eg sjálv,
 allfagurt ljóðar mín tunga.

2.

15 «Hvat heldur tú biður tær konu ella kvinnu,
 Krist lati teg hana við æru vinna!

3.

Hvat heldur tú biður tær konu ella moy,
 Krist lati tygur bæði við æru doy'!

4.

20 Hoyr tað, Brúnsvein, sæti mín!
 má eg ikki fara í brúðleyp títt?»

5.

«Skaltú í mítt brúðleyp fara,
 tú mátt ikki mikið reyðargull hava.»

6.
•Mítt reyðargull kann eg væl bera,
tað havi eg fingið við heiður og æru.▪
7.
Brúnsvein reið seg undir oy, 5
festi sær so væna moy.
8.
Festi frúgvu og flutti heim,
so ger mangur danisvein.
9. 10
So ferdu teir brúður í Brúnsveins garð,
tað var ikki gull fyri leikarar spart.
10. 15
Fylgdu tey brúður í brúðarhús,
fram gekk Mjöllhvít, bar fram ljús.
11.
Settu tey brúður í brúðarbank,
fram gekk Mjöllhvít, bar fram skonk.
12. 20
Skonkti mjøð av harmi,
tárini runnu í barmin.
13.
•Hvat er tað fyri væna vív.
í aftan skeinkir mjøð og vín?▪
14. 25
•Tað er mín yngsta systir,
nýkomin út av kloystri.▪
15. 30
•Aldri sá eg nakað kloystravív
fella so møðug tár á lín.
16.
Aldri sá eg nakað kloystrabarn
fella so møðug tár utan harm.

17.

Tað dugir ei at dylja:

tað man vera tín helja.

18.

5 Hav tú sjálvur títt slegfriðvív,
flyt meg aftur til faðir mín!

19.

Meira gull ber hon á sær,
enn mín faðir læt fylgja mær.

10

20.

Meira gull ber hon fyri brósti,¹
enn eg eigi í míni kistu.

21.

15 Meira gull ber hon á hond,
enn mín faðir eigir ríki og lond.

22.

Tríggjar giftur hevur faðir meg gift,
og allar hava mær heljur skift.

Visen haves i fire optegnelser; den her benyttede ved V. U. H. i 1847 fra Våg på Sudero. I en optegnelse fra Skálavík i 1873 kaldes *•mjóllhvít•* for *•hvítmoy•*; sidstnævnte, C, såvelsom A a ere trykte i D. gl. F., V, s. 6—7, under nr. 255: *•Slegfred og Brud•*.

¹ *brysti* (af *bryst*) vilde give bedre rim.

31.

Faðir og dóttir.

CCF nr. 124 C.

1.

Faðir spurdi dóttur í ráð: 5
 «Viltú giftast manni í ár?»
 Hon svór um Guð, hon svór um menn,
 hon hevði ikki hugsað ella tonkt tað enn.
 Riddarin svevur aleina.

2.

10

Hon svór um menn,
 hon hevði ikki hugsað ella tonkt tað enn.
 Hon svór tað á halgu bók,
 at hon ikki mann í loynum tók.

3.

15

Halgu bók,
 at hon ikki mann í loynum tók.
 Hon svór tað við munni,
 at hon var so skær sum ein nunna.

4.

20

Við munni o. s. v.¹
 Hon svór tað við sannan Guð,
 men eingin veit, hvat kemur í hug.

5.

«Hvør var sá hin riddarin fin,
 í aftan reið úr búðini tíni?» 25

¹ Hele visen igennem gentages ved begyndelsen af hvert vers sidste 1½ linje af det nærmest foregaaende, således som ovenfor angivet.

6.

«Tað var eingin riddari fín,
tað var mín drongur við hindini.» = ~~at~~

7.

5 •Plæga so várar hindir smáar
hava boygsl í munnni og saðil á?»

8.

«Tað var ikki saðil av gull,
tað var ein tógvi av akurull.»

10

9.

«Hvat var tað hitt gylta spjót,
í aftan stóð um gluggan út?»

10.

15 •Tað var einki gyllini spjót,
men mánin skein bæði inn og út.»

11.

«Hvør var sá hin riddarin fín,
í aftan stóð fyri songum tínum?»

12.

20 •Tað var eingin riddari fín,
tað var hon Kristin, terna mín.»

13.

•Plægar so Kristin, terna tín,
skera so stuttan stakkin sín?

25

14.

•Døggin drívur so víða,
frúgvur plæga sín stakk uppsníða.

15.

30 Drívur døggin kalda,
frúgvur plæga sín stakk upphalda.»

16.

•Plægar so Kristin, terna tín,
skera so hárið um í ring?»

17.
 •Tað var ikki skorið í kring,
 men frúnnar flættur lógu í ring. • *veikta*
18.
 •Hvat var tað fyri lítið kind,
 í aftan græt í búðini tín? • 5
19.
 •Tað var einki lítið kind,
 tað var hann Falkur hundur mín. •
20.
 •Plægar so Falkur, hundur tín,
 hava reiv og lind og húgvulín? • 10
21.
 •Har var ikki húgva á,
 men tað vóru hundsins lutir smá. • 15
22.
 •Hvat var tað fyri vögga fin,
 í aftan stóð fyri songum tín?
23.
 •Tað var eingin vögga gev,
 tað var mín lítil silkivev. • 20
24.
 Faðirin burt á skógvin reið,
 mætti honum riddarin á síni leið.
25.
 Faðirin sínum svörði brá,
 riddarin kleyv hann í lutir tvá. • 25
26.
 Hann tók upp hans raska fót,
 hongdi hann við saðil góð. • 30
27.
 Hann tók upp hans ljósu hond,
 hongdi hana við saðilbond.

28.

Hann tók upp hans fríða hövur,
hongdi það við saðilgjörð.

29.

5 Faðirinn heim í garðin fór,
úti dóttirin fyri honum stóð.

30.

•Kennir tú nakað henda fót,
sum hongur við mín saðil góð?•

10

31.

•Kenni eg enn, sum eg kendi hann tá,
so mangt eitt spor til búðar lá.•

32.

15 •Kennir tú nakað hesa hond,
sum hongur við mín saðilbond?•

33.

•Kenni eg enn, sum eg kendi hana tá,
so manga nátt í armi lá.•

34.

20 •Kennir tú nakað hetta hövur,
sum hongur við mína saðilgjörð?•

35.

•Kenni eg enn, sum eg kendi tá,
so mangur kossur á vörnum lá.•

25

36.

Fyrri trýtur streymur í á,
enn kvinnur kunnu ei ansvar fá.

37.

30 Fyrri trýtur bylgja í sjógv,
enn kvinnur vita ei ansvar nógv.

38.

•Gud fyrigevi tær, faðir mín,
hvat tú gjörði mót dóttur tíni!

39.

Gevi tað Gud nú, faðir mín,
at eldur hevði staðið í búðum tínum.

40.

Og tú var innibrunnin
fyri øll tey ráð, tú kundi!

5

41.

Og tú har inni væri,
men eg fyri utan stæði!

42.

Kyndi hon eld í hvíta lín,
inni brendi hon faðir sín.

10

Visen haves i 4 optegnelser (2 af Schröter, 1 af G. Efersö fra Vestmanhavn, 1 af N. Nolsö, som her er benyttet. Amnet genfindes i dansk, svensk, skotsk, men nærmest denne færøiske det islandske *Ólöfar kvæði*, trykt i *isl. fornkv.* nr. 34. Norsk i S. Bugges gl. norske folkeviser nr. 24.

32.

Risin og moyggin.

CCF. nr. 165 B.

1.

5 Heima situr moyggin ein
 — spanga belti um bók —
 við so miklan tröllagleim,
 — við alnalangan dúk.

Tær fellur so væl í lag í dag, mín jomfrú!

10

2.

Risin vindur fingur í ring:
 •Statt upp, moyggin, lat meg inn!

3.

15 Statt upp, moyggin, lat meg inn!
 kongasonur at biðja tín!•

4.

•Ertú tær ein kongason baldur,
 tú syng mær fagran aftansang!•

5.

20 •Eg kan ei ta bók at sjá,
 betur kann eg mína harpu slá.•

6.

•Hví stendur tú so leingi?
 tú slært ikki harpustreingir.•

25

7.

•Kalt er veður, rím fellur á,
 frystir eru streingir smár.

8.
Kalt er veður, fellur á rím,
frystir eru streingir mínir.»
9. 5
Moyggjin sló sína hurð í gátt:
«Statt úti, risin, og hav góða nátt!.»
10.
Risin heim í garðin fór,
úti hans móðir fyrri honum stóð.
11. 10
«Ver vælkomin, risin, sonur mín,
hvar er hon moyggjin, kona tín?»
12. 15, ?
«Har stóðu fyrir teir naglar smár,
mín fótur brann¹, eg kundi ikki ná.»
13.
Har stóðu fyrir teir naglar fimm,
min fótur brann¹, eg náddi ei inn.»
14. 20
«Sjaldan reið so faðir tín,
tá ið hann reið at biðja mín.»
15.
Tá ið hann reið at biðja mín,
miðjan vegginn gekk hann inn.»
16. 25
Risin fekk so tunga sótt,
tað lindraði honum hvörki dag ei nátt.
17. 30
Risin fekk so tunga trá,
hann sprakk af harmi, sum hann lá.»

¹ Efter A.; B: *hon fleyg so fótin.*

4.

Bíða vil eg í sjeý vetur
 utan frænda ráð,
 giftast ikki livandi manni,
 meðan eg liva má. 5

5.

Bíða vil eg í sjeý vetur
 móti mína frænda vilja,
 giftast ikki livandi manni,
 um enn meg kongur giljar. 10

6.

Harra Pætur stígur
 í tað standandi floy: *sohij!*
 „Eg forbjóði hvörjum manni
 mína festarmoy! 15

7.

Harra Pætur stígur
 í tann standandi stavn:
 „Eg forbjóði hvörjum manni
 sova í hennar arm! 20

8.

Sjeý vetur forgangnir vóru,
 Elin tók at leingja,
 axlar yvir seg kápu blá,
 í glasglugga at standa. 25

9.

Elin stendur í glasglugga,
 sær hon út so víða,
 fagur var tann knörrin,
 hon sær eftir havinum líða. 30

10.

„Fullvæl kenni eg seglini,
 fullvæl kenni eg rá,
 fullvæl kenni eg knörrin tann,
 ið harra Pætur ár. 35

tiga?

11.

Elin gongur til strandar oman,
sínnum borðum skeyt,
fagur var sá knörrin,
5 for bryggjuni fleyt.

12.

«Hoyrið tit, ríkir keypmenn!
hvat havið tit at selja?»
— «Vit hövum skruðir og skarlak reytt,
10 tað besta, frú kann velja.»

13.

«Lítið er mær um skruðir
og ei um skarlak reyða,
mín bróðir er av landi úti,
15 tí syrgi eg meg til deyða.»

14.

«Hann er ei tín bróðir,
hann er tín biðlasvein,
hann er sær í Danimark,
20 har ræður for borgum ein.

15.

Hann er sær í Danimark,
teir kalla hann harra Pætur ríka,
hann hevur fest tá dansku frú,
25 hon er ikki tygara liki.»

16.

Elin gongur frá strondum niðan,
sveipar hon seg í skinn,
so gár hon í høgaloft
30 for Eirik, bróður sín, inn.

17.

«Væl sitið tær, Eirikur, bróðir min!
tað sigi eg tær av:
viltu vera mín stýrimaður
35 yvir tað salta hav?»

18.

«Set teg niður við mínum borði,
drekki við mér í dag!
eg kalli það ei vera moyggjarsíð
at sigla það salta hav.»

19.

Elin snúðist av hallini út,
mestan var hon vreið:
«Gud lati teg ikki liva tann dag,
eg biði teg bænir meiri!»

20.

Tekur hon allar moyggjarnar,
setur saman í ring,
hon tók upp ein silvursax,
hon klippir hár umkring.

21.

Tekur hon allar moyggjarnar,
hon klippir av teim hár,
síðan lærir hon allar tær
það jútska riddaramál.

22.

Tekur hon allar moyggjarnar,
sker teim riddaraklæði,
so ganga tær til strandar oman,
sum Elin fyri var.

23.

Eiríkur gongur til strandar oman
á tann sama dag:
«Eg vil vera tín stýrimaður
yvir það salta hav.»

24.

«Eg seti ikki minni við
enn mín silvurring:
eingin kemur kallmaður
innan skipakring!

25.

Eg seti ikki minni við
enn mitt silvurkross:
eingin kemur kallmaður
5 inn á skip til oss!

26.

Eg seti ikki minni við
enn mín silvurkorða:
eingin kemur kallmaður
10 innan snekkjunar borða!*

27.

Ill. enda
Enntá var tað Elinborg,
dregur upp á seg glógva,
so gár hon til stýri at stá,
15 og ternurnar at rógva. = *leia*

28.

Rókust úti í myrkum havi
mánaðirnar tvá,
ongar vættrar fingur tær
20 til nokur lond at sjá.

29.

Rókust úti í myrkum havi
mánaðirnar triggjar,
ongar vættrar fingur tær
25 til nakað land at siggja.

30.

Ongar vættrar fingur tær
til nokur lond at sjá,
fyri ta høgu boðslóð,
30 so fell tann bylgja blá.

31.

Svaraði frúgvín Elinborg
í fyrsta orði tá:
«Lovið heldur olmussu,
35 so fáum vær land at sjá!*

32.

Súmar lovaðu eina, }
 Elin lovaði tvá: }
 tá tók tokan at lýsa av,
 tær fingur land at sjá. 5

33.

Allar lovaðu eina og tvær, }
 Elin lovaði trinnar: }
 token tók so at lýsa av,
 tær fingur land at kenna. 10

34.

Árla var um morgunin,
 sólin roðar í fjöll,
 tá tók token at lýsa av
 for harra Pæturs höll. 15

35.

Fríggjadagin í páskavíku
 fóru tær út í hav,
 tær komu ikki til landanna
 fyrr enn Santa Mortans dag. 20

36.

Kasta sínum akkerum
 á tann hvíta sand,
 fyrst stígur frúgvín Elinborg
 sínum fótum á land. 25

37.

Úti í miðjum grasgarði
 axlar hon sitt skinn,
 og so búgvín gongur hon
 í høgum hallir inn. 30

38.

•Heil sitið tær, harra Pætur,
 yvir ydra breiða borð!
 plæga so allir hævískir svona
 halda síni orð?

39.

Væl sitið tær, harra Pætur
og tann danska frú!
plæga so allir höviskir sveinar
5 halda síná trú?•

40.

Harra Pætur snúðist yvir borðið fram
við silvurskál í hendi:
•Signi Gud tíni eygun tvá!
10 so gjörla eg tey kendi.

41.

Höyr tú, frúgvín Ingibjörg!
tú ver mær ekki vreið.
meðan eg fylgi mínum systursoni
15 tríggar dagar á leið!

42.

Meðan eg fylgi mínum systursoni
tríggar dagar á leið;
komi eg ekki aftur tann fjórða,
20 so vænta meg ekki meir!•

43.

Svaraði frúgvín Ingibjörg,
tár á kinnar lá:
•Hann er ei tíni systurson,
25 fullvæl kann eg það sjá.•

44.

Svaraði frúgvín Ingibjörg,
tár á kinnar glíggjar:
•Hann er ei tíni systurson,
30 so væl kann eg það síggja.•

45.

Svaraði frúgvín Ingibjörg
í triðja orði tá:
•Kallmanna hevir hon yvirbrögd,
35 enn kvinnu hevir hon hár.•

46.

Fylgdust tey til strandar oman
alt í einum liði:
harra Pætur og Elinborg
og Ingibjörg tann triðja. 5

47.

Ingibjörg stendur á hvítum sandi,
sára ið hon grætur,
Elin stendur í fremra stavni,
hirðir ei, hvat hon letur. 10

48.

•Liv nú væl, frú Ingibjörg,
tú hitt danska sprund!
eg havi nú fingið mín festarmann,
eg lænti tær um stund. 15

49.

Liv nú væl, frú Ingibjörg,
við títt elvargangi!
eg havi nú fingið mín festarmann,
eg lænti tær so leingi. 20

50.

Grátandi snúðist frú Ingibjörg
aftur í sína borg,
gladur siglir harra Pætur
heim við Elinborg. 25

51.

Drukkið var teirra brúðleypið,
kátt var teirra lív,
gingu bæði í eina song
harra Pætur og hans vív. 30

52.

Fari fyri eystan, fari fyri vestan,
fari fyri verðsins enda!
tey koma bæði í eina song,
ið Gud vil saman senda. 35

Findes i 4 optegnelser i CCF.; A, Schröters optegnelse er her benyttet. I Dgf. under nr. 218: •Stolt Ellensborg• er også den færøiske trykt 4 d. 2 h. s. 256—59.

34.

Frísa vísa.

CCF nr. 129.

1.

- 5 Frísar lögdu árar í sjó,
so vildu teir frá landi ró',
jomfrú græt og hendur sló:
Latið meg ei á Frísaland fordervast!
Bíða, bíða mín, Frísi!
10 meg man faðir loysa,
og trúgvi so gott til faðir mín,
hann loysir meg við borgum sín',
hann letur meg ei á Frísaland fordervast.
.Eg havi ikki borgir utan tær tvá,
15 hvörga kann eg lata fyri teg gá,
forvist mást tú á Frísaland fordervast.»

2.

- Frísar lögdu árar í sjó,
so vildu teir frá landi ró',
20 jomfrú græt og hendur sló:
Latið meg ei á Frísaland fordervast!
Bíða, bíða mín, Frísi!
meg man móðir loysa,
eg trúgvi so gott til móður mína,
25 hon loysir meg við stakkum sín',
hon letur meg ei á Frísaland fordervast.

•Eg havi ikki stakkar utan teir tvá,
hvörgan kann eg lata fyri teg gá,
forvist mást tú á Frísaland fordervast.

3.

Frísar lögðu árar í sjó osv. 5
 Bíða, bíða mín, Frísi!
 enn er ein meg at loysa,
 eg trúgvi so gott til festarmann mín,
 hann loysir meg við skipum sín',
 hann letur meg ei á Frísaland fordervast. 10

4.

Frísar lögðu árar í sjó,
so mundu teir frá landi ró',
jomfrú ló og hendur sló:
Ikki man eg á Frísaland fordervast. 15

Denne lille vise er brugt til en leg, hvori pigen med hendes slægtninge og venner udgør det ene parti og de frisiske vikinger, som ville bortføre hende, det andet parti. Hun påkalder nu fader, moder, broder og søster og andre (hvorved legen kan fortsættes, så længe man lyster) at udløse hende af vikingernes vold med borge, kjortler, og hvad man kan falde på; — disse vægre sig alle ved at tilstå hende, hvad hun til sin befrielse begærer af dem; men da hun så tilsidst anråber sin fæstemand om at udløse hende med sine skibe, bliver hendes bøn strax opfyldt, og legen er til ende, idet disse to danse sammen.

Denne legevise findes også på islandsk i præsten Benedikt Þórarinssons afskrift af isl. forukvæði nr. 1 i kgl. nord. oldskriftselskabs arkiv¹:

•Frísir kalla, kalla Frísir:
berid til skipanna Danamær!
Bíði Frísir, Fríair bíði!
frændr munu mig leysa osv.

Visen er tilforn trykt i Antikv. Tidsskr. 1849—51 s. 95 og '96, og derfra optagen i et hollandsk tidsskrift «Idunna» med

¹ Antikv. Tidsskr. 1849—51 s. 20—21.

indledende bemærkninger og oldfrisisk oversættelse ved siden af den færøiske text for at vise ligheden mellem sprogene. Dette hæfte af tidsskriftet, som blev mig tilstillet fra prof. Hettema igennem konferensråd Rafn, er udlånt og bortkommet af mine samlinger.

35.

Ormurin langi.

1.

Viljið tær hoyra kvæði mítt,
 viljið tær orðum trúgva,
 5 um hann Ólav Tryggvason,
 hagar skal ríman snúgva.
 Glymur dansur í höll,
 Dans sláið í ring!
 Gláðir ríða Noregsmenn
 10 til Hildar ting.

2.

Kongurin letur snekkju smíða
 har á slóttum sandi;
 Ormurin langi stærstur var,
 15 sum gjórdist á Noregs landi.

3.

Knórrur var bygdur á Noregs landi
 gott var í honum evni:
 sjúti alin og fyra til
 20 var kjölurin millum stevna.

4.

Forgyltir vóru báðir stavnar,
borðini vóru blá,
forgyltan skjöld í toppi hevði,
sum sögur ganga frá. 5

5.

Kongurin situr í háseti,
talar við sínar dreingir:
•Vit skulu sigla tann salta sjógv,
tað havi eg hugsað leingi. 10

6.

•Berið nú fram tey herklæðir
við brynjum og blonkum brandi,
síðani leggið frá landi út,
og siglið frá Noregs landi! 15

7.

Fróir og glaðir sveinar mæltu:
•Harri, vit skulu tær fylgja,
umenn tú fert í frið ella stríð,
vit óttast ei brattar bylgjur. 20

8.

Har kom maður á bergið oman
við sterkum boga í hendi:
•Jallurin av Ringaríki
hann meg higar sendi. 25

9.

Kongurin so til orða tekur
bæði við gleði og gamni:
•Sig mær satt, tú ungi maður,
hvat ert tú nevndur at navni? 30

10.

•Einar skalt tú nevna meg
væl kann boga spenna;
•Tambar eitur minn menskur!
örvar drívur at renna. 35

11.

•Hoyr tú tað, tú ungi maður,
vilt tú við mær fara,
tú skalt vera mín órvargarpur
Ormin at forsvara. •

5

12.

Ganga teir til strandar oman,
ríkir menn og reystir,
lunnar brustu og jörðin skalv:
teir drógu knörr úr neysti.

10

13.

Vundu upp síni silkisegl,
út í havið ganga:
so er sagt, at kongurin
hann stýrði Orminum langa.

15

14.

Hetta frættist víða um land,
at Noregs menn teir sigldu;
Danmarks kongur og Svöríkis kongur
ráðini saman hildu.

20

15.

Danmarks kongur og Svöríkis kongur
ganga saman í ráð,
hvussu teir skuldu Noregs kong
skjótt av dögum fá.

25

16.

Sendu boð til Eirik jall,
— vænur er borin til evna:
•Hann skal fylgja í ferðini við,
sín faðirs deyð at hevna. •

30

17.

Eirikur gongur for kongar inn
við brynju og reyðum skjöldi:
•Ólavur kongur av Noregi
mín faðirs deyða völdi. •

35

18.

Jallurin stendur á hallargólvi,
blankt bar spjót í hendi:
«Ólavur kongur síggja skal,
eg hvast mót hvössum vendi.» 5

19.

Ganga teir til strandar oman
— fagurt var tað lið —
Danumarks kongur og Svöríkis kongur
og Eirikur jall tann triði. 10

20.

Tríggir gingu skipaflotar
út av Oyrasundi,
Jarnbardur í odda sigldi,
jallurin stýra kundi. 15

21.

Danumarks kongur til orða tekur,
letur so orðini greiða:
•Hann, ið Ormin langa tekur,
skal hann við ognum eiga. 20

22.

Eirikur hugsar við sjálvum sær:
«Tó at tú manst tað royna,
tú vinnur ikki Ormin langa
við danskari makt aleina.» 25

23.

Mælti tað Svöríkis kongurin,
hann helt á brýndum knívi:
•Eg skal Ormin langa taka,
um enn tað kostar lívið.» 30

24.

Eirikur stendur á breiðum bunka,
klæddur í skarlak reyða:
«Tú tekur ikki Ormin langa,
fyrr siggi eg tín deyða.»

25.

Eirikur talar til sínar menn:

•Kempum munuð tit mæta;
standið væl og manniliga,
5 tí blóðug verður göta.

26.

Noregs menn á kongins knörri
kunna væl beita knívi:
gangið væl fram í hörðum stríði,
10 ella vit lata lívið!.

27.

Eirikur talar til Finn hin lítla:

•Tú skalt hjá mær standa;
tú skalt verja sjálvan meg,
15 um enn eg komi í vanda.

28.

Lögdu teir á sundið út,
bíðaðu teir har leingi,
longdust eftir norskum knörnum,
20 at berjast mót Noregs kongi.

29.

Lögdu teir á sundið út,
ætlaðu sær at vinna,
hildu vakt bæði nátt og dag,
25 Normenn vildu teir finna.

30.

Nú skal lætta ljóði av,
eg kvóði ei longur á sinni;
nú skal taka upp triðja tátt;
30 dreingir, leggið í minni!

31.

Ólavur siglir í Eysturhavi,
ætlar heim at fara;
tá ið hann kom í sundið fram,
35 hann sær ein skipaskara.

32.

Hövdingar triggir á landi standa,
hyggja út so víða,
sunnan síggja teir knörrin prúða
eftir havi skríða.

5

33.

Danumarks kongur til orða tókur:
•Alt mæ'r væl skal ganga;
Krist signi míni eygur tvey,
nú siggi eg Ormin langa. •

10

34.

Eiríkur stóð har skamt ífrá,
talar til sínar menn:
•Kongurinn av Danumark
hann sær ikki Ormin enn. •

15

35.

Har kom fram ein stærri knörrur,
dreingir undraðust á,
Svöríkis kongur til jallin talar:
•Nú man eg Ormin sjá.

20

36.

Leggið nú skip frá landi út,
árar í hendur taka,
latið ei Ólav sleppa so,
fáan hann heldur sín maka! •

25

37.

Eiríkur hyggur í havið út,
talar til sínar menn:
•Tað svörji eg við sannan Gud,
teir síggja ei Ormin enn. •

30

38.

Danumarks kongur og Svöríkis kongur
halda á skefti reyða:
•Eiríkur jallur ræddur er
at hevna sín fadirs deyða. •

39.

Vreiður var tá jallurin,
hann mælir av illum sinni:
«Annað skal enn orðabrask
Noregs menn at vinna.»

5

40.

Eirikur stendur á grønum vølli,
tekur nú til at ganga:
«Verið nú snarir á skipabunka.
nú síggi eg Ormin langa!»

10

41.

Allir sóu tá Ormin koma
allir undrast á hann,
av silki vóru seglini,
og stevnið í gulli rann.

15

42.

Lögdu teir seg í vegin fram
bæði við svörðum og spjóti,
Normenn sóu á Orminum,
teir ivast at halda í móti.

20

43.

Ólavur talar til sínar menn:
«Dýrt skulu teir meg keypa,
ongan tíð tá ræddist eg stríð,
í dag skal eg ikki leypa.»

25

44.

«Leggið nú skip í stríðið fram,
segl á bunka strúka,
tað skal síggjast, at Noregs menn
teir kunna væl svörðini brúka.»

30

45.

Úlvur reyði í stavni stendur,
gott var í honum evni:
«Leggið ei Ormin longri fram,
sum hann hevur longri stevni.»

35

46.

Kongurinn stendur í lyfting aftur,
í skarlak var hann klæddur:

«Nú síggi eg, mín stavnamaður
er bæði reyður og ræddur.»

5

47.

•Kongur, tú sást meg aldri so ræddan,
eg tordi væl á at herja,
goym tú lyfting so væl í dag,
sum eg skal stavnin verja.»

10

48.

Vreiður var tá kongurinn,
Úlvur til orða tekur:
«Blíðka teg aftur, harri mín,
tí vreiði upp angur vekur!»

15

49.

Ólavur stendur á bunkanum,
talar til sínar menn:
«Hvør eigir hesi nógvu skip?
Eg kenni tey ikki enn.»

20

50.

Svaraði Torkil, kongins bróðir,
mælir av tungum inna:
«Danumarks kongur og Svøríkis kongur
vilja tín deyða vinna.»

25

51.

•Ræddir eru danskir menn
mót Normonnum at ganga,
betri var teimum heima at sitið
tann fuglaflokk at fanga.

30

52.

Betur kunna svenskir menn
teir offurbollar strúka
enn at nærkast okkum so,
at blóðugt svörð skal rúka.»

53.

Ólavur gekk í lyfting upp,
ræður hann upp at hyggja:
•Hvör eigir hesi stóru skip,
við Ormins bakborð liggja?»

54.

Svaraði Herningur, kongins svágur,
letur so orðini falla:
•Tey eigir Eirikur Hákonsson,
hann ber ein yvir allar.»

55.

Tí svaraði Ólavur kongur,
frá man frættast víða:
•Skarpur verður Hildar leikur,
tá Normenn mót norskum stríða.»

56.

Svörikis kongur mót Ólavi legði
eina morguntið,
tað var sum í bál at líta,
skeiðir dundu í.

57.

Högdu og stungu Noregs menn
bæði við svörði og spjóti,
títt so fullu teir svensku menn,
sum grasið fýkur av gróti.

58.

Svörikis kongur rópar hátt,
biður teir undan flýggja:
•Eg havi mist mítt mesta fólk,
tað völdi mær sorg at síggja.»

59.

Danumarks kongur trokaði fram,
ætlaði sær at vinna,
Normenn tóku mót honum fast,
teir donsku menn at tynna.

60.

Roykur stóð til skýggja upp,
reytt var sund at siggja,
so var sagt, at danskir menn
teir máttu undan flýggja. 5

61.

Eiríkur leggur mót Ormi fram
við björtum brandi í hendi;
•Ikki skal Ólavur rósa av,
at eg snart frá honum vendi. 10

62.

Lögdu teir knörr við knarrar borð,
hvörgin vildi flýggja:
hövur og kroppar í havið tumla,
æðiligt var at siggja. 15

63.

Einar stendur í krapparúmi
við Tambarboga, teir kalla,
hvörja ferð píkur av boga dreiv,
tá mátti ein maður falla. 20

64.

Einar spenti Tambarboga,
píkurin streingin strongdi,
píkur fleyg yvir jallins hövur,
róðurknappin sprongdi. 25

65.

Einar spenti á öðrum sinni,
ætlaði jall at fella,
píkur fleyg millum arms og síðu,
einki var jalli at bella. 30

66.

Eiríkur talar til Finn hin lítla:
«Eg skal spyrja teg nakað,
hvör er hann, við skörpum skotum
ætlaði meg at raka?» 35

67.

Til tað svaraði Finnur hin lítli:

— blóðugar vóru hendur —

5 «Tað er hasin stóri maður,
í krapparúmi stendur.»

68.

Jallurin mælir á öðrum sinni:

10 «Tað vil eg tær ráða,
skjót tú handa stóra mann,
nú stendur mítt lív í váða.»

69.

15 «Manninum kann eg einki gera,
tí hann er ikki feigur,
bogastreingin stilli eg á,
tí maðurin eydnu eigir.»

70.

20 Einar spenti triðja sinni,
ætlaði jall at raka,
tá brast strongur av stáli stinna,
í boganum tók at braka.

71.

25 Allir hoyrdu streingin springa,
kongurinn seg forundrar:
«Hvat er tað í mínum skipi,
so ógvilga dundrar?»

72.

30 Svaraði Einar Tambarshelvir:
— kastar boga sín: —
«Nú brast Noregi úr tinum hondum,
kongurinn, harri mín!»

73.

35 «Í harrans hond mítt ríki stendur
og ikki í Tambarboga,
tak tær ein av mínum bogum,
vita, hvat teir duga!»

74.

«Veikir eru kongins bogar!»
 Einar ræður at svara,
 «eg skal taka upp skjöld og svörð,
 högg skal eg' ekki spara.» 5

75.

Enn stóð fólk í báðum stavnum,
 man eg rætt um minnast,
 syrgiligt var á miðjum skipi,
 tí har tók fólk at tynnast. 10

76.

Eiríkur sprakk á Ormin upp,
 væl bar brand í hendi,
 Herningur leyp úr lyfting niður,
 aftur ímót honum vendi. 15

77.

Bardust teir á miðjum skipi,
 vil eg frá tí greiða,
 övugur mátti jallurinn leypa
 aftur á Jarnbard breiða. 20

78.

Jallurinn valdi sær reystar garpar,
 fáir finnast slíkir,
 snarliga aftur á Ormin sprakk,
 tá mátti Herningur víkja. 25

79.

Úlvur reyði úr stavni loypur,
 nú er stavnur eyður,
 so fleyt blóð á Orminum,
 at knörrurinn sýndist reyður. 30

80.

Hart stóð stríð á miðjum skipi,
 svörð mót skjöldum gella,
 Úlvur og Einar, frægar kempur,
 Eiríks garpar fella.

81.

Eiríkur var á öðrum sinni
 aftur á bunka ríkin,
 tá sá hann, at stavnurin
 5 á Orminum var tikiñ.

82.

Jallurinn manna seg triðju ferð:
 «nú skal ekki dvína,»
 tá fell Úlvur og Herningur
 10 við öllum dreingjum sínum.

83.

Kongurinn rópar í lyftinginni:
 «Nú er tap í hendi;
 leypið í havið, mínir menn,
 15 her verður ei góður endi!»

84.

Kongurinn leyp í havið út,
 garpar eftir fylgdu,
 kongins bróðir síðstur var,
 20 teir gjördu, sum kongurinn vildi.

85.

Eiríkur fékk tá Ormin langa,
 eingin annar kundi,
 tók hann sjálvur róður í hond
 25 og stýrði honum frá sundi.

Kvædet er trykt som feuilleton i den færøiske amtstidende:
Dimmalætting i 1884. Det er digtet af bonden Jens Christian
 Djurhuus i Kollefjord c. 1830.

36.

Kall og svein ungi.

CCF nr. 182 Aa.

1.

- Hvar rakstú neyt míni?• 5
 segði kall —
 •Beint niðan í akur tín!•
 segði svein ungi.

2.

- Skamm fái tú rekandi!• 10
 «So fái tú biðandi!»

3.

- Hevði eg hildið á spóni mínum!•
 «Staðið fastur í gómi tínum!»

4.

- Hevði tú verið flongdur!• 15
 «Við mjúkari ostflís.»

5.

- Við skarpum áli!•
 •Ryggur tín ligið undir!»

6.

- Hevði eg hildið á knívi mínum!•
 •Staðið fastur í lívi tínum!»

7.

«Hevði tú hingið í berginum!»

«Góð lína á mær.»

8.

5 «Einfaldur¹ hosnatráður!»

«Sjálvur tú í endanum.»

9.

«Hevði tú flotið á havinum!»

«Góður bátur undir mær.»

10

10.

«Ongar árar!» —

segði kall —

«Vindurin ligið at landinum!»

segði svein ungi.

Haves i tre opskrifter. Den her meddelte, A a, er efter assessor J. Davidsen i Thorshavn fra 1853. A b er optegnet af mig, og B er efter Fugloyarbók.

¹ «Einfaldur» er efter B. A har: *einkultur*.

37.

Bróka táttur.

CCF nr. 193 A a.

1.

Gevið ljóð og lýðið á 5
 og fallið ei í fátt,
 meðan eg gangi her upp á gólv
 og kvæði Bróka tátt!
 Út at rógva fór Jóanis,
 tað var ei til dans, 10
 gitið man verða, meðan Kvívík stendur,
 flundrutak hans.

2.

Jógvan vaknar í sínari song
 morgun ein so snimma: 15
 «Nú fýsir meg á sjógvin út,
 eg vil ikki standa og spinna.»

3.

Allar vekur hann bátmennirnar
 undir Hellu lon, 20
 seinast fór hann í húsið inn
 til Jóanis Niklasson.

4.

Tað var Jógvan Tummasson, 25
 tekur til orða svá:
 «Statt upp, Jóanis Niklasson,
 tak sjókappan uppá!»

5.

Svaraði Jónis Niklasson,
 tí lítil var í honum dugur:
 •Tað eg fari í sjókappan,
 tað er av litlum huga!•

5

6.

Jónis setst upp undir seg,
 títt við hondum þjakar,
 rætt sum egg sjúk hena
 runt um reiðrið reikar.

10

7.

Hálva ókt hann klæddi seg,
 so er sagt ífrá,
 so fór hann í stovuna¹ inn,
 at grúgvuni² læt hann stá.

15

8.

Jónis krevur sín morgunmat,
 lágur er hann í beinum,
 drittir hann sínum veli
 sum steinstólpa á steinum.

20

9.

Kristin liggur í síni song,
 hoyrir, Jónis gongur:
 •Ger nu ikki eldslökking,
 tú hin grái drongur!•

25

10.

Tað er Jónis Niklasson,
 tekur til orða svá:
 •Eg rívi brand úr orni út,
 standist hvat av ið má!•

30

¹ í stovuna (þ: roykstovuna): efter den af H. C. Lyngbye i det skandinaviske Literaturselskabs skrifter, tolvte og trettende Aargang, 1816—17, meddelte optegnelse. A har: *úr húsinum*.

² at grúgvuni: ligeledes efter førnævnte optegnelse. A har: *tíl strandar*.

11.

Morgunmatin í hægri
og brandin í vinstri hond,
so gongur Jóanis Niklasson
niður til sjóarstrond. 5

12.

Men tá ið hann kom í urðina oman,
fekk hann veiðifall,
feturnir í vegrið upp
og nakkin í helluna small. 10

13.

So leikar teirra bátur á lunnri,
sum leysur knívur í skafti,
so varð Jóanis í urðini kvikur
líkasum kúgv í hafti. 15

14.

Draga teir bát eftir urðini oman
eftir fornum vana,
so varð Jóanis í urðini kvikur
rætt sum dreivaður hani. 20

15.

«Hevði eg nú haft ein taraleypp
at slett upp á mín nakka,
hentari arbeiði var mær tað
enn út á sjógvin at flakka.» 25

16.

Tí sigir Jóanis Niklasson
av so lítlum huga:
•Betur var í urðini
undir taraleyppi at tuga!• 30

17.

So kasta teir hann í eysrúmið
í bátin í stýriborð,
so róði Jóanis Niklasson
og talaði ikki eitt orð. 35

18.

Rógva teir við bakkan suður,
besta mið man vera,
allir settust hellumenn
5 flundruagn at skera.

19.

Allir teir, á bátinum vóru,
egndu fyri kalva,
utan Jóanis Niklasson,
10 hann egndi fyri seg sjálvan.

20.

Tað er Jóanis Niklasson,
tekur til orða svá:
Eg vil hava ein stóran krók,
15 sum eg kann líta á.

21.

Eg vil hava ein sterkan krók
fyri utan nakað tjak,
eg havi droymt ein dreym í nátt,
20 betýðir eitt óðartak.

22.

Bindur nú stein og ongul á,
alt upp í ein vasa,
kastar síðan út fyri borð
25 og niður til botns at rasa.

23.

Flundran kemur eftir botninum
við sín maga svanga,
hon sær hesar fiskikrókar
30 sær fyri eygum hanga.

24.

•Hetta munu vera so raskir menn,
sum hesar krókar draga,
komi eg til at taka teir,
teir verða mær at skaða!•

25.

Hetta munu vera so raskir menn,
 sum hesum krókum halda,
 komi eg til at taka teir,
 so komi eg mær í vanda. 5

26.

Men tá ið hon kom at brókakróki,
 fullvæl hon hann kendi:
 «Hetta man vera eitt ómenni,
 sum heldur um henda enda. 10

27.

Eg skal taka um henda krók,
 standist hvat av ið má,
 eg tori fáa gloypubita,
 brókina omaná! 15

28.

Fyrsta takið, flundran tók,
 fast hon á hann seig,
 hendurnar út í sjógvin fóru,
 búkur á stokki reið. 20

29.

Annað takið, flundran tók,
 fast hon á hann strongdi,
 kvartali av vörrini
 niður á bringu hongdi. 25

30.

Jóanis liggur á stokkinum
 og rópar av tungari neyð:
 «Hjálp nú, Jógvan Tummasson,
 hetta verður mín deyð!» 30

31.

Jóanis liggur á stokkinum,
 so man hans muður mæla:
 «Hjálp mær, Jógvan Tummasson,
 eg skal tær væl betala! 35

32.

Færtú ikki silvurpenning
 ella tess virði fult,
 tak mína jörð í Mikinesi,
 5 er betri enn reyðargull!

33.

Tú tak mína jörð í Mikinesi
 innan og utan fyri garðar,
 har hanga eingir lepar við
 10 utan Nilsí eitt túmark betala.

34.

Hon fóðrar bæði neyt og seyð,
 ryssur og so hestar,
 súlan úti hólminum
 15 hon man vera tann besta.

35.

Kóparnir undir oynni liggja,
 lundin flýgur í ring,
 grásúlan í hólminum
 20 hon kann lýsi bringa."

36.

„Tá ið tú kemur á sjógvin út,
 tá situr tú fyri eitt eiti,
 betri kanstú í urðini
 25 undir taraleypi at teita.

37.

Tá ið tú kemur á sjógvin út,
 tá setst tú til at sukka,
 betri kanstú í urðini
 30 undir taraleypi at knukka."

38.

Tað var Jógvan Tummasson,
 snarlíga hann sær vendi,
 so var hann í hondum kvikur,
 35 hann fekk um brókaenda.

39.

Tveitti hann hann í eystrið inn,
tóktist fáa lætta,
glógva so eygur í hansara heysi
sum í nökrum katti.

5

40.

Jóanis liggur í rúminum,
gláður í hjartarøtur,
flundran var komin undir högg,
áðrenn hann kom á føtur.

10

41.

Jógvan dró ta flundru upp
hann hin nýti drongur:
«Hoyr nú, Pætur Niklasson,
sit nú ikki longur!»

15

42.

Pætur treiv eftir sóknarjarn
aftur eftir báti gongur:
«Hav nú kleppin til reiða,
tú hin grái drongur!»

20

43.

Fyrsta högg var höggið væl,
tað högdi hann Pætur,
Jóanis skuldi hakka til,
tá kom kleppur flatur.

25

44.

Tóku teir flundru í batin inn,
í hvørjum spreki knarkar,
Jóanis hann fekk sporl um heys,
so hann feyk aftur í barka.

30

45.

Tað er Jóanis Niklasson,
strýkur sær um ennið:
«Skaðafiskur vartú mær
í begynnili og endá!»

46.

Jóanis tekur sín telgjumudd,
stíngur í kalvamönu:

5 •Fyrr tá vildi tú deyða meg,
 nú skal eg tær lona!»

47.

Flundrurnar úti um Túgvurnar,
tær eru ikki mjúkar at strúka,
hvör, sum kemur í ferð við tær,
10 hann títt má lívið lúka.

48.

•Saktans hövum vit leingi her
úti á sjónum hingið,
förum nú aftur til landanna
15 við tí, vær hövum fingið!»

49.

Kvøðið havi eg kvæði mítt,
aftur man eg venda,
hetta kalla vit Brókakvæði,
20 nú er táttur á enda.

Visen haves i 4 opskrifter. Den her meddelte A a, er af Svabo. Den findes trykt i Skand. litt. samf. skrifter 1816—17, s. 234 (ved H. C. Lyngbye); — den er digtet af bonden Hans Mikkelsen i Leynum i senere halvdel af forrige århundrede.

Jákup á Mön.

CCF. nr. 197 a.

1.

Gevið ljóð og havið gott stev,
 kvæði mítt væl skal ljóða, 5
 gevist ei brátt, men haldið so við,
 so klókliga millum tváa!
 Væl má mín gangari sín saðil bera
 og sjálvan meg til hóvar.

2.

10

Álvarjógvan og Danimeya
 hjún vóru tey so vøn,
 áttu son á tjúgunda ári,
 skírdu hann Jákup á Mön.

3.

15

Meya átti henda son
 Tollaksmessu-dag,
 meiri læt hon rækta hann
 enn alt sitt gull og fæ.

4.

20

Hann aldist tá upp hjá síni móður,
 sum einhvör kann víta,
 tærði mangan greytasp
 mangan feitan bita.

5.

Tá ið hann var á tólfta ári,
var hann ein sleppingur góður.
lærði at remsa upp ABC
5 og sýndist at bregga til móður.

6.

Genturnar á Vesturlandi,
bæði lítlar og stórar,
tóktu so mikið um tann son,
10 sum mamma hevði fóðrað.

7.

Tí segði hann Álvarjógvan
situr og smíðar dyllur:
«Hvat skal gerast við okkara son?
15 mær tykist, hann gerst so villur.»

8.

Meya situr á grúgvuni,
vermir síni lær:
«Fáum vit hann at giftast!»
20 tað var hennara svar.

9.

«Tá ið mennirnir ei vilja gera
tað, ið teim man semja,
seta vit teir í konugildi,
25 so skulu vit teir temja!

10.

Minnist tú á tann jólaaftan,
tá ið tú spottaði móður?
klovan tú undir oyra fekk,
30 og síðan vartú góður.

11.

Minnist tú kyndilmessu-dag,
tá tú mundi greytin lasta,
tá ið eg tók teg við hörðum tókum,
35 lærði teg at fasta?«

12.

Tá svaraði Álvarjógvan:

«Sig tú, hvat tú vil!

hvussu skulu vit hann giftan fá?

hann er ekki gingin til.

5

13.

Hann kann ekki meiri enn partar fimm

og sitt faðir-vár:

illa man tað bera til

at ganga til í ár.»

10

14.

Eg kenni so væl tann hálshvíta rætt,

tað er eingin skamm:

kasta honum átta dalar,

so sleppur hann fram!

15

15.

Drongurin fór fyri prest og degn,

slapp at ganga til,

móðir ynskir honum til lukku:

«giftist nú, tá ið tú vil!»

20

16.

«Ungur eri eg á aldrinum,

leingi havi eg tráað:

hvaðan av landi er tað vív,

ið mær er sámi at fáa?»

25

17.

«Gentuna eg tær vísa skal,

tað er mær eingin vandi,

nevnd er hon Gyða Haraldsdóttir,

býr á Eysturlandi.

30

18.

Hon kann bæði at binda og spinna

og at kirna smør,

einans er hon arvingin.

til átta merkur í jörð.

35

19.

Hon kann at gera ketilost
og at elta tálǵ,
5 tǵ ið tú hana við eygum sært,
at henni færtú nálg.»

20.

«Er hon so vøn og tekkilig,
sum tú sigir frá,
10 hagar streingi eg heiti mitt,
tað stendst hvat av, ið má!

21.

Sjálvur skal eg tǵ kvøðu uppbera
vønu Gyðu til,
15 biðja dóttur Haralds bónda,
tað stendst hvat av, ið vil!»

22.

Tað var um ein halgudag,
kettan í eystan klórar,
20 Jákup fór at biðja sær bát
og átta mann til róðrar.

23.

Toggarnsbuxur fór hann í,
tøvdar upp í tógva,
25 hvítar hosur av koltursgarni
spennir og danskar skógvar.

24.

Hosubondini fingurbreið
bindur hann undir knæ:
30 «Statt upp Ólavur santi, kongur,
gev mær ein góðan dag!»

25.

Nýggja stúku fór hann í
við sujóhvítan klút:
35 «Sig mær, sæla móðir mín,
hvussu síggi eg út?»

26.

«Vundnar leggir og hyldlig lör,
lendar hevir tú breiðar,
kallsmanns merki á hvörjum lið,
so gott tykir móður at eiga.» 5

27.

Bláa troyggju fór hann í,
muffur fram yvir fingrar:
«Eg má fáa í lumma mín
nakað, sum dúguliga ringlar!» 10

28.

Síða sjóstúku fór hann í
við trykantaðan hatt,
móður tykir ogn í unga sínum,
kallar hann søta skatt. 15

29.

Brennuvínsflösku í barmin tók,
fríggjarastav í hendi,
so fór reysti Jákup á Mön
niður til sjóvarstrand. 20

30.

«Farið nú væl í harrans frið
bæði faðir og móðir!»
biður tey biðja gott fyri sær
og setti seg sjálvur til róður. 25

31.

Tá ið teir vóru á miðjari leið,
rann honum tað í sinni:
«Eftir liggja vøttir mínir
á bitanum harinni. 30

32.

Eftir er pungur og pípustokkur
og mín slíðraknívur,
illa verður mær úr í dag,
eg fari at biðja mær vív.» 35

33.

Til tað svaraði Ísakur Dyril,
situr á toftubekki:

5 «Illa verður tær úr í dag
eftir gömlum merki.

34.

Tá ið eg fór burtur at biðja,
legði eg eftir mær,
krakkurin bæði grimmur og stórus
10 brendur eftir mær var.»

35.

Róðu teir henda bátin fastan
fram í hvítan sand,
Jákup á Mön hann loftaði sær
15 við fríggjarstavi á land.

36.

Tógvar dalar á bekkinn legði,
bað teir heilsa heim,
teir settu seg í bátin niður,
20 hildu sær á gleim.

37.

Ísakur Dyril segði tá fram
heldur á volgarsbita:
«Hvussu biðilin kemur fram,
25 tað man drotturin vita!»

38.

Biðilin setti sínari ferð
niðan at einari krógv,
setist at eta morgunmat
30 móður og troyttur av sjógv.

39.

Drflin setur hann millum knæ,
bógvinn eisinni,
fór so eftir flöskuni
35 at leska seg aftur við.

40.
 Gamalsabógvin át hann upp,
 tað á svaðasvörði,
 kannibæradrílurin gekk hartil,
 sum roðaður var í smöri. 5
41.
 Hálva flöskuna drakk hann úr,
 gott var hon pottamál:
 «Nú skal drekka Gyðu prúðu
 Santa Mariu skál!» 10
42.
 Strekkir hann út við longum stavi
 yvir bekk og bleytar mýrur,
 haðan allan tann langa veg
 til Haralds garð hann stýrir. 15
43.
 Troyttur var hann av longum veg,
 hevði gingið hart,
 smakkar aftur á flöskuna,
 til at styrkja hjartað. 20
44.
 Tá ið hann upp mót brekkuni gekk,
 gjördist vegurin tungur:
 «Nú vilja beinini svíkja meg,
 tó at eg eri ungur. 25
45.
 Liggja her og doyggja úti,
 tað má ikki ske;
 hevði eg fingið mær eitt ross,
 lukkutíð fyrri meg.» 30
46.
 Brúna ryssa Hálvdans
 hinkar á trimum beinum,
 eittans eyga í skalla hevði,
 í læri hevði hon skeinu. 35

47.

•Her síggi eg ein brúnan hest,
ryssa ella mer,
nú skal eg ríða í Haralds garð
sum ein kavaler.»

48.

Hann gekk fram við blindu lið,
rópar: •Tu, tu, tu!
vimsar hon í afturbeinum,
hvat síggi eg nú?

49.

Hetta betýðir einki ilt,
av fornum eg tað haldi,
líkasum Olgar danski,
tá Brifort fyrri honum spældi.»

50.

Jákup tekur í háryggjin,
kastar seg aftur á mer,
har lá hann og fetti sær
sum steinkobbi á skeri.

51.

Tá ið hann slapp á ryssuna upp
fríggjarin tann hin gævi,
tá fekk hann tað innskotið,
sum vit hava brúkt til stevið.

52.

Jákup díkir á ryssuna
niðan mót norðara skarði,
tekur hann út sín telgjumúdd
og prikar hana í lærið.

53.

Gortra stóð undir skálaveggi,
tá hon hetta sá,
loypur hon inn í Haralds borg
til at siga frá.

54.

•Eg sá hest við skarði
harvið gyrðan mann,
eystan undan tindinum
sá eg, tann brúna rann.» 5

55.

Men tá ið ryssan sviðan fekk,
fá var hennara líki,
varpaði hon reystan Jákup á Mön
í eitt sortudíki. 10

56.

Jákup liggur í dikinum
væl upp til hálfvar leggir,
tekur at banna ryssuni,
tó ilt var skap at eggja. 15

57.

•Bannað veri tú til búk og bein
sum meg í díkið legði!»
mintist hann á tey hánarorð,
ið Ísakur Dyril segði. — 20

58.

•Kristin friggjar til Gyðu,
tað sögdu tey mær heima,
er hann har til hallar í dag,
heldur hann sær á gleim. 25

59.

Hann kann væl at bita í bak
og koma mær í forakt,
lunga hoppar upp yvir mati,
tað hava fornir sagt.» 30

60.

Tá ið hann slapp úr dikinum upp,
toygdist úr hvörjari lykkju,
tá breyt hann sín góða stav
sundur í tógva stykki. 35

61.

Báðar stumpar á ðxlina legði,
reikar heim til hús,
tá sá Jákup lítli út,
5 sum hann var til ilsku fús.

62.

Mennirnir voru til útiróðrar
í Haralds báti hjarta,
konurnar tustu saman í flokk
10 við sínum bangna hjarta.

63.

Konufólkið saman leyp
at skoða tañn komna mann,
at biða, til hann kemur heim,
15 tað gongur ikki an.

64.

Summar hildu tað vera ein Frans,
summar tað vera ein jöta:
•Eya meg! voru Gyðu orð,
20 tað rystir í mínum kjöti!•

65.

Til tess svaraði gamla Gortra.
svaraði so fyri seg:
•Loypið tit, sum nakað orka,
25 einki orki eg!•

66.

Konufólkið burtur leyp,
hvör sum best kundi ganga,
gamla Gortra eftir stóð
30 og skrubbaði sær um vanga.

67.

Jákup gekk til húsa heim,
gekk mest uppá rós,
á Gortru festi hann eyga sítt,
35 tá hon leyp í eitt fjós.

68.

Jákup so til orða tekur,
hann kom fyri fjósdyr:
•Heilt verði mær títt gull og fæ,
eg havi ei verið her fyrr!•

5

69.

Men tá ið hon sá henda mann
og hans fetur svartar,
sleppti hon burt aftan undan
til at styrkja hjartað.

10

70.

Tá ið hann hoyrði henda brest
og tá fúlu ræst,
tá fór hann eftir nakkanum
beint í Haralds köst.

15

71.

Jákup liggur í köstinum
líkasum í einum dvala,
stjörnur og tað himmalska ljós
sýndist honum fyri sær mala.

20

72.

Gortra stetlar á sínum beinum
alt sum hon kann best,
ætlaði sær at hitta hinar
niðri við stóra neyst.

25

73.

Tá ið hon kom at durunum
tá greip hon veggin fatt,
tá stóðu tær allar og tyrptust
rætt sum seyður í rætt.

30

74.

Gyða stóð uttast og alsveitt,
sum hon var av grunni drigin:
•Ver vælkomin, omma mín,
man fiandin vera sligin?•

35

75.

«Hann er fallin og liggur bleytt,
eg sigi tað pá mín sann,
skundið tykkum heim til hús
5 til at redda hann!»

76.

Konufólkið saman leyp
at skoða tann komna mann,
líkasum ravnar um deyðseyða,
10 so hoppa tær utan um hann.

77.

Gyða stóð har skamt ífrá
undir trýstykkis húgvu:
«Hetta man vera Belsebub,
15 kann eg ikki annað trúgva.»

78.

Tóku tær undir hans hövur og fatur
hann úr kösti at draga:
«Spakuliga!» vóru Gyðu orð,
20 «latið ikki koma til skaða!»

79.

Drógu tær hann eftir foldini
fram at einari á:
«Báturin kemur av útiróðri,
25 gangið og sigið teimum frá!»

80.

Haraldur gongur fra strondum niðan,
sær hann hetta spæl:
«Ei man hetta, mín sæla dóttir,
30 fara at ganga væl!»

81.

Byttur og baljur har var drassað
saman í ein hóp,
rivu so klæði av kroppi hans,
35 sum tú flettir kóp.

82.

Byttur og baljur har var drassað,
 tvag-stampurin hálvur,
 tá var han so snodin og fríður
 sum ein sleiktur kálvur. 5

83.

Haraldur tók undir hövur og fætur,
 bar tann fallna drong,
 bar hann so til húsa heim
 og kastaði hann í eina song. 10

84.

Jákup liggur í songini,
 spraklar av lív og deyð,
 inntil deydísins bróðir kom,
 so slapp hann úr teirri neyð. 15

85.

Jákup svav, til sólin rann,
 fjálgur mundi hann liggja,
 tá reiv hann sundur eyga sítt,
 utan um seg at síggja. 20

86.

Haraldur gekk til hansara song:
 „Góðan morgun, maður!
 fyri tú var frelstur ígjár,
 máttú vera glaður.“ 25

87.

„Eg ætli mær til Haralds garð
 henda sama dag,
 var eg í nakrari neyð ígjár,
 sig mær einki tað!“ 30

88.

„Eg eri Haraldur, stovan er mín,
 ið tú inni ert,
 kemur tú mær til handa í dag,
 tað skal falla mær kært.“ 35

89.

Haraldur fór eftir flöskuni,
skeinkir honum glösinu trý,
flýggjar honum pungin!

5 •Lat tær nú uppi!

90.

Statt nú upp og lat teg í,
áðrenn nakar sær!»

10 Gortra fór eftir buxunum
og kastar honum á lær.

91.

Tá svaraði Haraldur
alt forutan vanda:

15 •Sig mær satt av eiti tínum,
hvaðan ertú av landi?»

92.

•Eg eri aldur á Sandoy upp,
onkasonur móður,

20 einans eri eg arvingin,
hvörkin er systir ei bróðir.

93.

Jákup á Mön, so siga teir mær,
prestar teir meg doyptu,
Álvarjógvan og Danimeya

25 meg í formi stoyptu.»

94.

Til tað svaraði Haraldur,
væl kann tungu skilja:

30 •Hvat eru tygara ðrindi?
hvat munuð tær higar vilja?»

95.

•Eg siti her við mínum pípustokki,
mínum slíðragnívi,

35 til tess eri eg higar komin
at fara at biðja mær vív.

96.

Sannheit eg ekki dylja vil,
men líka siga frá:
tað er Gyða Haraldsdóttir,
mær stendur hugur á. 5

97.

Til tað svaraði Haraldur,
sló tá upp í háð:
•Mangt man mín sæla dóttir
slíkt hava ráð! 10

98.

Haraldur fór eftir síni dóttur,
loypur í stovuna inn,
hon setur seg á stóli niður
bæði þrúð og svinn. 15

99.

Við reyðari troyggju, kalamanks skjúrti,
grænari silkihúgvu,
kinnin var reyð sum hummarklógv,
eygað sum í dúgvu. 20

100.

Jákup stendur á gólvinum,
strýkur sær um enni,
hárið aftur við oyrunum,
skeitir yvir at henni. 25

101.

Haraldur tekur í hennara hond:
«Sæla dóttir mín!
viltú henda biðilin hava
komin at biðja tín? 30

102.

•Ikki vil eg til slíkan lak
gifta meg í ár,
hann kann fara í köstin í dag,
sum hann fór ígjár. 35

103.

So rak Gyða spott á hann,
 til hann gekk á öllum fyra,
 morgunmataleysur av húsinum fór,
 5 heim til Sandoyar at stýra.

104.

Genturnar á Eysturlandi,
 kátar allar samlar,
 hvör við sínum kneppi av hoyggi,
 10 bæði ungar og gamlar.

105.

Jákup fylgdist við Haraldi,
 har sum tey brendu krakk:
 «Fyri tú hýsti mær í nátt.
 15 skaltú hava takk!»

106.

Danimeya á landi stóð,
 sær hon hesa glaðu,
 tekur at rópa grindaboð
 20 og koyrir bátin av stað.

107.

Jákup gekk til strandar oman,
 tá hann sá henda bát;
 tá ið hann sá Ísak Dyril,
 25 tá fleyt hann í grát.

108.

Ísakur var bæði bliður og tíður,
 hvat skuldi hann annað gera:
 «Jákup, hevur tú fingið ja,
 30 og hvar man grindin vera?»

109.

«Her er roykur og eingin grind,
 tit skuluð hava takk,
 genturnar á Eysturlandi
 35 brenna eftir mær krakk.»

110.

Taka teir hann í bátin inn,
teir róðu heim til sanda,
Jákup gekk frá ströndum niðan
fyri sína móður at standa. 5

111.

Hon fór eftir flöskuni,
hartil bar hon drekka,
tá ið niður at hjarta kom,
tá var kraftin svekkað. 10

112.

Tað var hansara sæla móðir,
gav honum ikki betri treyst:
•Legg teg niður hjá tíni móður
hon er longst um best! 15

113.

Tí at tú nakra tíð heiman fór,
tað man meg nú fortróta,
ilt mundi tú, mín sæli sonur,
av mínum ráðum njóta.» 20

114.

•Eg eri troyttur av longum veg,
krakkurin er tungur,
konufólkaráð eru ólukkuráð,
helst tá man er ungur.» 25

115.

Jákup legði seg upp í snoð,
han lystir ei longur at fríggja,
onga gentu í hesum landi
tordi hann meiri síggja. 30

Denne smædevise er digtet af skibsfører Poul Nolsøe i begyndelsen af dette århundrede. Efter vers 6 ere to og efter v. 14 et vers udskudte; da de ere temmelig plumpe i udtrykkene, synges de vist sjælden i dansen. Visens sammenhæng lider intet ved udeladelsen.

Nye digte.

39.

Føroya mál.

1.

5 Hvat kann rera hjartastreingir?
 hvat kann reystar gera dreingir?
 Tað er móðurmál.
 Hvat kann teg í sorgum troysta?
 hvat kan tendra gleðineista?¹
 10 Tað er móðurmál.

2.

 Hoyrið brim um strendur brúsa!
 hoyrið storm í fjøllum súsa!
 Tað er Førya-mál.
 15 Hoyrið foss á klettum spæla!
 hoyrið dvørg í homrum tala!¹
 Tað er Førya-mál.

3.

 Hoyrið jarma lambið káta!
 20 hoyrið fugl í haga láta!
 Tað er Førya-mál.

¹ „Echo“ kaldes „bergmál“ og „dvørgamál“.

Hoyrið fyrri veiði góða
takkarsong frá bátum ljóða!

Tað er Færja-mál.

4.

Hoyrið dans í stovu ganga!
hoyr um kappar kvæðið langa!

5

Tað er Færja-mál.

Hoyr við grúgvu mannin gamla
börn um fornar sögur samla!

Tað er Færja-mál.

10

5.

Tú mást bæði úti og heima
dýrt som reyðargullið goyma
væl títt móðurmál.

Djúpt í tínum egna barmi,
bæði í gleði og í harmi,

15

ljóði Færja-mál!

F. P.

~~~~~
Færoyar.

1.

Føringar, sum her nú koma saman,
latum okkum brúka forna mál!

20

setið tykkum niður her við gaman,
drekkið allir glaðir Føroya skál!

Latum okkum minnst landið kæra,
sum væl okkum øllum dámar gott,

25

Hvat á jørð kann meira herligt vera
enn ein føroysk miðsumarnátt?

2.

Har, sum titlingar og snípur láta
millum blómur við so góðan frið,
vakurt spæla man smálambið káta,
væl tað trívist undir móðurlið.

30

Har hin litla vakra áin hastar
 lystuliga oman gjögnum gil;
 millum mangar stórar klettar fastar
 hon tá altíð havið finna vil.

5

3.

Mangur útlendskur, eg hoyri, sigir,
 har er bara grátt út yvir grátt,
 slíkt teir halda, doyvir sinnið niður,
 regn og mjörki kann ei gera gott.
 Men soleiðis ei teir ungu blíva,
 bylgjan blá og fjöllini so brött
 kunnu ungar piltar væl upplíva,
 gera teirra fót og hjórtur lött.

10

4.

Lítið ansast regn og aldubrotið,
 tá ið blóðið rennur heitt og lætt,
 væl tá nyttar monnum vadmalskotið,
 sum tær ungu moyggjar virka rætt.
 Hvat er væl eitt lív við ongum stríði?
 sum ein máni fyri utan ljós!
 Vakrast skínur sól á grønar líðir,
 tá ið ælið freka fór síu «kós».

15

20

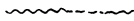
5.

Fuglar, sum í fjallatindum byggja,
 hvønn ein vetur fara yvir sjógv,
 hvørt eitt vár teir munu aftur hyggja
 til tað reiður, sum teir elska nógv.
 Dimmið finnur fugl á síni hyllu,
 tó hann víða fer um sund og fjörð, —
 okkum lærir jú tann fuglur villi:
 «heima er tað besta pláss á jörð.»

25

30

R. E.

Vesturætt.

1.

Úr øllum ættum koma vindar,
 tó ættin ein mær dámar best,
 hon fór ímillum fjallatindar, 5
 har sum eg havi vinfólk flest.

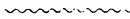
2.

Kom, sveimi mjúki vestanvindur
 út yvir aktrar gjögnum skógv!
 tú svalir hjarta mítt eitt sindur, 10
 tú minnir meg á bláan sjógv.

3.

Tú bert mær heilsu yvir bylgju
 úr Føroyum og frá fólki har;
 góð ynski tú hevur í fylgi 15
 frá teimum, sum væl unna mær.

R. E.

Nogle ordsprog.

1. Fót setur eingin fyri annan, utan fallkomin er sjálvur.
2. Eingin fer væl av tí, at annar fer illa.
- 5 3. Eingin kennir mein í annans bein.
4. Hoyr um annau, hygg um teg sjálvan.
5. Leys er annans kúgv á bási (*el.* leys er kúgv á annans bási).
6. Gott er at svimja, tá ið annar heidur høvðinum uppi.
- 10 7. Allir halda feita gás í annans garði (*el.* feita súgv í annans búgvi).
8. Eingin stingur so annans mans barn í barm, at ikki feturnir hanga út.
- 15 9. Ámæli doyr ikki.
10. Ein armóð rættir aðrari hondina.
11. Tað hanga ikki allir lyklar við eitt konubelti.
12. Allur bæti bætir.
13. Mongum brestur ætlan.
- 20 14. Mangur fær, hvat öðrum er ætlað, men eingin fær, hvat öðrum er lagað.
15. Tungt er at leggja ást við hann, ið onga leggur í móti.
16. Ást fjalir lýti.
- 25 17. Bráð er barna lund.

18. Bleytt er barnsins hjarta.
19. Lítil er barnsins uggi.
20. Tað er gudsbarn, ið batnar.
21. Barnið dugir hvørki at ljúgva ella loyna.
22. Mangur fæst við boga og er ikki mentur upp at 5
toga.
23. Bundin er bátleysur maður.
24. Hann fær byr, ið biðar, og havn, ið rær.
25. Ilt er at byggja borð fyri báru.
26. Fátt er betri (verri) enn á orði er haft. 10
27. Drúgt er tað, ið drýpur.
28. Ikki verður dugandi maður, ið nevndur er burtur
úr ætt.
29. Hvar ein skriða er lopin, er onnur væntandi.
30. Betur draga tveir fuglar í reiður enn ein. 15
31. Seinar eru einar hendur.
32. Eingin metur einbýli, sum tað er vert.
33. Eingin eiður er so væl gjórdur, at hann var ikki
betur ógjórdur.
34. Eldur er góður vinur, men ringur óvinur. 20
35. Fáur kann eitt barn at eiga.
36. Einki tekst har sum einki er.
37. Mangur er eymur, ið ikki er armur.
38. Eymur er maður, ið agn sparir.
39. Eymur sparir tað, armur etur. 25
40. Mong eru ellis vomm.
41. Betri er at vera fyrir varin enn eftir snarur.
42. Ofta býr fals undir friðum skinni.
43. Fátt kann feigum forða.
44. Ikki kemur ófeigur í hel. 30
45. Feigdin dregur mannin.
46. Eingin veit, hvar feigur flakkar.
47. Sjaldan kemur fluga í feiga manna fat.
48. Hann missir ikki, ið fyrst fær.
49. Fleiri hundar, tynri soðið. 35

50. Sjaldan verður forvitin fegin.
 51. Tað verður ikki alt fleytir, tiril kemur í.
 52. Honum eigir maður at fylgja av garði, sum hann vil aftur skal koma.
- 5 53. Fyrr er fult, enn yvir flýtur.
 54. Ofta skriður knørrur móti forboð.
 55. Hvør fuglur syngur við sínum nevi.
 56. Gáva er, ið til gagns kemur.
 57. Góður er gamalur í ráðum.
- 10 58. Gamlar vinir og gamlar gøtur skal eingin gloyma.
 59. Ikki er gott gamlan ravn at veiða.
 60. Ilt er at læra gamlan hund uppi at sita.
 61. Eingin er ovgamalur gott at læra.
 62. Grør um gangandi fót, svøltur sitandi kráka (*el.*
- 15 heima situr svanga kráka).
 • 63. Sting tú í barmin tað, tú vilt hava goymt.
 64. Mong er geitin aðrari lík.
 65. Geispi fer millum manna
 66. Sjaldan kemur geispi av góðum huga ella histi av
- 20 glaðum hjarta.
 67. Tað grør ikki gras undir gangandi fóti.
 68. Ikki er gott at giftast, tá ið eingin biður.
 69. Glógt er gestins eyga.
 70. Hann ið ilt gitur, hann ilt ger.
- 25 71. Gott er góðum at tæna.
 72. Gott er hava gott í vón.
 73. Sjaldan hevur góður kvistur sprottið av illum runni-
 74. Sjaldan kemur dúvu ungi úr ravns eggi.
 75. Ofta taka tröll góða manna børn.
- 30 76. Dult er gitandi manni orð.
 77. Fáur vísur gull móti gróti.
 78. Mangur lær, tá ið hann átti at gráta.
 79. Ikki er alt gull, ið glitrar.
 80. Høgt er harraboð, men hægri er Guds boð.
- 35 81. Gott er um heilan fingur at binda.

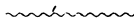
82. Heilt er nýtt sár.
83. Ofta etur hundur tað, hann havnar.
84. Hundur veit húsbondans vilja.
85. Hvat skal hveiti í hunds bók?
86. Hvat skal heiðin hundur á kirkju grund? 5
87. Ilt er at binda hund við smörleyp.
88. Hvönddagsskrúðir eru ikki hátíðsprúðar.
89. Hond er, ið hevir.
90. Sær er hond hollast.
91. Ilt eyga skal einki gott sjá. 10
92. Hann er ikki óndur, ið ilt ræðist.
93. Betri er ill hurð fyri smottuna enn eingin.
94. Altíð baggar illum barni okkurt.
95. Tað ið illa er yrkt, verður illa kvøðið.
96. Tá ið tvey innast, tey væl finnast. 15
97. Eingin skal kanna sær bitan. fyrr enn hann er svølgdur.
98. Kúrun kemur eftir kæti, og tramin eftir marglæti.
99. Ilt er kynið i kettu, og so er alt slagið út eftir.
100. Ikki kemur í kór tað, ið sjálvst vil fara í flór. 20
101. Fyrr trýtur streymur í á, enn kvinnu tróta ráð.
102. Kvöldskorin naglur verður ofta ófeigum manni at bana.
103. Kráku tykir best um unga sín.
104. Ikki tekst kúgv av kúleysum manni. 25
105. Heitari kriggið, kaldari friðurin.
106. Eingin fer undan lagnuni.
107. Ilt er at skilja latan drong úr heitari song.
108. Latur er hann, ið logn lastar.
109. Ilt er at læna naknum manni klæði og óðum 30 manni svörð.
110. Annaðhvørt er: lands siði at fylgja ella úr landi flýggja.
111. Latur harri hevir latar sveinar.
112. Leti ger einki utan last. 35

113. Lítið er gott við frið og náðum.
 114. Lítið kemur av lítlari vón.
 115. Ofta verður stórir eldur av lítlum neista.
 116. Betri er lítið leift enn ovmið etið.
 5 117. Legg lítið við lítið, tað verður stór rúgva um síðir.
 118. Lítil byrði er um langan veg tung.
 119. Teir mega lond byggja, ið liva vilja (*el.* teir liva, ið lond byggja).
 10 120. Ofta er ljótur dreymur fyri lítlum.
 121. Hann má lúta, ið minni már.
 122. Hann, sum einki kann at loyna, eigir einki at vita.
 123. Eingin toyggir seg longur, enn armarnir rökka.
 15 124. Mangur er málvinur, ið ikki er alvinur (*el.* hjartavinur).
 125. Tað er mangur leikur í longum talvi.
 126. Tá ið músin er mett, er mjólið beikst.
 127. Leingi stendur mansevni til bata.
 20 128. Hann, sum ikki sýpur seg mettan, sleikir seg ikki mettan.
 129. Gott er mettum at bjóða.
 130. Hin metti veit ikki, hvat svangur líður.
 131. Tað minskar, ið ofta av verður tikið.
 25 132. Fjálgur er móður andi.
 133. Tunn eru móður oyru.
 134. Fátt er sum faðir, einki sum móðir.
 135. Gott er at liggja undir móður bægi.
 136. Bundin er barnamóðir.
 30 137. Ofta mælir muður, og fylgir ikki eftir hugur.
 138. Mangur fer upp á tjólegg og dettur niður á langlegg.
 139. Góðar eru fátækra náðir.
 140. Skeggið situr so nær hókuni.

141. Mangur lovar í neyð tað, hann ei heldur til sín deyð.
142. Mangt er í neyðini nýtt, sum ikki er í armóðini gitið.
143. Hann sum hjálpur í neyð, hjálpur tvær ferðir. 5
144. Eingin ger at forða tí, ið nornur leggja á.
145. Ikki eigir at smíða nøgluna fyrr enn bátin.
146. Niðarlaga skal óboðin sita.
147. Muður er matvísur.
148. Ógoymsla ger so mangan tjóv. 10
149. Blindar eru ókunnigar gøtur.
150. Ikki fiskast við ongum agni.
151. Öllum er ovboðið.
152. Mangur er á orði, ið ikki er á bordi.
153. Purkan droymir um dravið og kelling um stavin. 15
154. Ríkir bøndur oxar keypa, mangt má feitt um fátækan leypa.
155. Hvør ber, sum hann roynir.
156. Tað gongur ikki roykur av brandi, utan eldur hevur verið í honum. 20
157. Sæl er sálin, ið rein er.
158. Sein kúgv fær skitið gras.
159. Sendiboð er frítt at fara.
160. Seyða ull er Føroya gull.
161. Søtur er sjálgivin biti. 25
162. Hvør er sínum knúti kunnigastur.
163. Hvør ber sína søgu fram sum besta.
164. Sjúkur er, ið yvir sjúkum situr.
165. Ringur er fuglur, í sitt reiður drítur.
166. Ongum tykir sítt ovmikið. 30
167. Hvar maður ikki er sjálvur, er hann ikki meir enn hálvur.
168. Tað gongur sjón fyri søgn.
169. Hvør skilst við annan, eingin skilst við sjálvan seg.

170. Ger skálfkinum gott, hann lönar tær aftur við háð og spott.
171. Skjótt er skitið verk.
172. Hugsa ilt og fremja tað, slíkt er skálka siður.
- 5 173. Mangur sigir frá Ólavi kongi og hevur ikki sæð hann.
174. Smáir fuglar verpa smá egg.
175. Betri eru smáir fiskar enn tómir diskar.
176. Meira er um skjól enn um skart.
- 10 177. Mangt má smægin lissa.
178. Líður, meðan skríður.
179. Tá ið sonurin giftist, missir móðurin hann, men tá ið dóttirin giftist, fær móðirin ein son.
180. Stelkur titar títt um tún.
- 15 181. Ikki er gott at stjala, hvar tjóvur er húsbondi.
182. Tvær ferðir fegin verður hann, á steini hvílist.
183. Ilt er svart skinn hvítt at tvá.
184. Jólasumar verður páskavetur.
185. Alt sodnar í sveins maga.
- 20 186. Tað er ikki sárt, ið sjálvur ger sær.
187. Tungur er tigandi róður.
188. Tíga skal millum tveggja vana.
187. Skarvur er tí tunguleysur, at hann kundi ikki at tíga.
- 25 190. Ilt er at vera tykkin og fátøkur.
191. Gott er at hava tógva sveina: er annar burtur, er annar heima.
192. Tolin trívst.
193. Trúgvur og ótrúgvur farast.
- 30 194. Sjaldan er trællur í treyðum góður.
195. Tröllabörn gráta eftir hvonnum á jólum.
196. Steinur brestur fyri manna tungu.
197. Tøgn kemur ikki á ting.
198. Hvat ungur nemur, gamalur fremur.

199. Ofta hava ungum hvölpi vaxið hvassar tenn í munn.
200. Alt er tækt í útiferð.
201. Út kemur inni spunnið tógv.
202. Betri er vátt enn brent. 5
203. Vatn kemur aftur, hvar vatn hevir verið.
204. Væl er fiskað, tó ekki er laðið.
205. Tað er eisini eartil í válgara.
206. Vesti brandur liggur longst á eldi.
207. Tað sviður at hjarta, ið undir hjartanum hevir 10 ligið.
208. Ring er kvörnin, ið einki vøxur á.
209. Tá ið vesælamaður fær vald, kann hann sær ikki afturhald.
210. Gott er at verja borg, tá ið eingin søkir. 15
211. Vinur er, ið vomm sær.
212. Tá ið maður ger, sum hann vil, ger hann sum hann er til.
213. Dælt er manni vitandi orð.
214. Viligum hesti skal maður makliga ríða. 20
215. Tað eru vomm í hvørjum góðgripi.
216. Tá ið ölið fer inn, fer vitið út.
217. Öl er annar maður.
218. Tað er ikki sárt, ið sjálvur ger sær.
219. Hvør skal sína ævi útinna. 25
220. Lítið krevur til, at kellingarnev bløðir.

Gáðer.

1. Eg veit ein fugl fjaðraleysan, hann settist á ein garð hagaleysan; kom ein jomfrú gangandi, tók hon hann hondleys, steikti hann eldleys og át hann munnleys (æ: sólin, sum brægir flykrukavan á fonnini).
2. Liggur í brekku, bitur bein, leggur mergin eftir (sólin, ið brægir glerið; vatnið liggur eftir).
3. Feitt um veturin, soltið um sumarið (veikur í í koluni).
4. Tað soltnasta á landinum drekkur tað feitasta av sjónum (rakið í koluni sýgur í seg lýsið).
5. Innan loðið, utan snoðið, blankt í enda (kertuljós).
6. Eg veit eina, og væl hon býr, dagar og nætur hon sær snýr, snýr hon sær í sínum bondum, stjelur út av øðrum londum, hon er sær so litil og sæl, hon er betri enn gull og fæ (tungan).
7. Hús fult innan av mati, og ongar dyr á (egg).
8. Bolli fór av skarði, allar gjarðir sprungu av — hann var hvørki fyri eystan ella fyri vestan, ið bolla aftur beta kundi (eggið tað runda, sum datt og brotnaði).
9. Fer eftir grunni við gapandi munn, veitir øllum mat utan sær sjálvum (ongul).
10. Klórast og bitast um dagin sum tröll, hálsfevnast um náttina (karðar).

11. Fult av kjöti og blóði um dagin, gapar sum tröll um náttina (skógvur).
12. Fult, tá ið hvölvir, tómt, tá ið stendur (húgva).
13. Maður niður í bergið seig, snarliga tað eftir honum leið, snaraði hann sær runt sum kvörn, hvörki 5 hevði hann lær ella mjödn, hvörki hevði hann lær ella drunn, krækti hann tað í sín munn (snælda við rennili, nokka og tógvi).
14. Fer ígjögnum veggjarhol og dregur garnarnar eftir sær (nál og tráður). 10
15. Eg veit eitt djór, tað fer millum haga, tað ber sína kliv utan maga; skjótt tað er, títt tað fer, git nú so, ið hvat tað er! (snælda við tógvi á hjólrokki).
16. Krókuti faðir, kúputa móðir, trý börn á báli brenna 15 (höddan, potturin og feturnir).
17. Skjýtur frá sær allan dagin, breiðir á seg um náttina (eldur, logandi um dagin, hirdur um náttina).
18. Reytt leikar undir rassinum svarta (pottur yvir 20 eldi).
19. Inn fer hann treyður, út kemur reyður, klinkar í skallabeinið, ikki er hann deyður (jarnnagli, ið verður smíðaður).
20. Höggur allan dagin og sæst ikki spónur eftir 25 (eygnalok).
21. Rennur allan dagin, og sæst ikki spor eftir (snælda).
22. Tvey mætast um heyg, hvassliga bitast tey (saxur).
23. Deytt ber livandi vitni (bismari). 30
24. Hin deyði gróv tann livandi upp (klovin tók tann hirda brandin úr óskuni fyri at fáa «lív» ɔ: eld).
25. Sonurin stóð í durunum, tá ið faðirin var føddur (roykurin í ljóaranum, áðrenn eldurin logar í grúgvuni). 35

26. Stendur inni, vaskar sær úti (skíggjastongin í ljóaranum — ella ljóaraskjólið).
27. Fýra systrar standa á einum heygi, allar hyggja ígjögnum eitt eyga (hornstavirnir í ljóarakarminum).
- 5 28. Hoppar og skroppar, ber mannabein í maga (bátur).
29. Loypur skjótari eftir rygginum enn hundur kann renna (bátur, skip).
- 10 30. Eg veit eina gráa gás, hvít fjöður í hennara hálsi; löt er hon í logni, fœdd við ongum korni (segl-skip).
31. Eg mætti hundi millum fjarða, var ennisbrattur, trýnsvartur, rivjalangur, búksvangur (bátur).
- 15 32. Dartar út, dattar inn, dattar aftur í rassin sín (hurð).
33. Fýra brøður standa á eini túgvu og skjóta hvítar pílar (júgurið á kúgv, sum verður mjólkað).
34. Rassur upp, rassur niður, tíggju draga fýra (genta, sum situr undir kúgv at mjólka).
- 20 35. Fýra hanga, fýra ganga, tvey veg visa, eitt dattar aftast (kúgv, — boppurnar, beinini, hornini og halin).
36. Eg síggi leikarin, men leikarin sær ikki meg (ryssa og nýfolað, blint fyl).
- 25 37. Stendur á steini við einum beini, ger seg heitan við tí feita (ovnur).
38. Gapar upp og aftur, ofta heitt, men aldri sveitt (klovi).
- 30 39. Upp fyri bakka, niður fyri bakka, tríggjar tenn í nakka (kvísl).
40. Stendur og ikki gongur, hevur lív og ongan anda (urt).
41. Fær staðið í músareiðri, men ikki ligið á oxabási (fjallstavur, fleygustong).

42. Gult fer undir rútarfelli, hvítt kemur aftur (korn á kvörn).
43. Etur við eyganum, spýr við liðini (kvörn).
44. Stuttur stakkur dansar, kvarnkallur kvað, eftir kom hin langa slóð — git mær tað! (myluspælið, 5 kvörnin og áin).
45. Eg veit eitt hús fult av hvítgásam, reyð leikar mitt í (muðurin, tenninar, tungan).
46. Framman sum spegil, aftan sum dregil, um miðjuna stappað mjöhlít (kviðin ketta). 10
47. Eg veit eitt træ hægst á fjalli við trettan greinum, fyra reiður á hvörji grein, sex fuglar í hvörjum reiðri, hin sjeyndi ber gyltar fjaðrar (árið við mánaðum, vikum og dögum).
48. Hvat er hægsti sumarvöxtur? (vilini í lambinum). 15
49. Hin deyði bar tann livandi av skóginum (kembukambur í hári).
50. Titilin harði sprakk av skarði; teir sögdu frá, ið ikki vóru hjá (skalvur, ið leyp av bergi niður á eina bygd og drap fólkin; aðrir, sum ikki vóru 20 har staddir tá, sögdu síðani frá).

S a g n.

I. Dvörgar.

Dvörgar eru lágir og tjúkkir, skeggleysir, men tó ekki ljótir á at líta. Teir bégva í stórum steinum ella
 5 í heygum undir klettum; tilfikir dvörgasteinar finnast víða hvar í oyggjunum. Dvörgar eru góðsligir, men tóla ekki klandur nær bústaðinum; tá verða teir illir og fara í vreiði burtur haðani; tí stendur hin stóri dvörgasteinurinn í Skúvoy klovin sundir, tí at tveir
 10 dreingir, sum har á sinni vóru staddir, bóðu ilt og bardust; tá flýddu dvörgarnir og kluvu steinin. Dvörgar eru bestir smiðir; av teimum lærdu menn fyrst at herða stál í vatni; áður tanðu teir jarnið út og smíðaðu tað við at buka tað kalt við hamri. Dvörgatólni
 15 smíða sjálv. Dvörgamegin er í beltinum, sum teir gyrða seg við um miðju; fært tú beltið frá dvörgi, er hann fyrri einki, og kunna tá leggjast treytir á hann at smíða, hvat maður krevur, og geva dýrgripir fyrri at fáa aftur beltið. Undir steinum, hvar teir bégva,
 20 kann ofta síggjast óska liggja, sum er sópað út úr smiðju teirra.

Ein klettur stendur í Gásadali, hvar íbygt er av dvörgum; har inni hoyrast teir stundum smíða. Ein fátækur maður var eina ferðina norður í Tungu og
 25 setti upp torv; hann sá klettin opnan og dvörgarnar smíða har inni; hann gekk nærri at hyggja at hesum. Dvörgur kom tá út í dyrnar og segði við hann: "nasa-
 ~~~~~

djarvur vart tú, so fátækur tú ert; tó skalt tú eiga henda knívin, og nú kastaði hann honum út ein knív, ið var so hvassur, at hann beit alt, ið bar við eggina á honum, hvussu hart mundi vera.

II. Huldufólk.

5

Tey er stór av vøxti, klæðini eru øll grá, hárið svart; bústaður teirra er í heygum, tey kallast eisjini ² „álvar“; ein „álvheggjur“ er í Norðstremoy sunnanfyri Vík (Haldorsvík). Tey liva sum onnur fólk, rógva út, hava seyð og neyt, sum ganga ímillum onnur neyt í ¹⁰ haganum. Huldufólkini kunnu gera seg sjálv og tað, ið tey eiga, ósjónligt fyri menneskjum, og tí sigist ofta um nakað, ið onkur sóknast eftir, at „hulda hevur fjalt tað“. Tey vilja fegin fáa smábørn, sum ódoypt eru, úr vøgguni og leggja síni aftur í hana, men hesi verða tá ¹⁵ býtlingar millum manna. Ofta hvørva smá børn, sum úti ganga einsumøll, og tá er tað huldufólk, sum eru farin við teimum; tey finnast stundum aftur langar vegir burtur frá bygdum og hava tá sagt frá, at stórir maður hevur borið teimum mat, meðan tey hava verið ²⁰ burtur. Huldugenturnar fáa ofta hug at kristnum dreingjum og royna tí at froysta teir og draga teir til sín; ganga teir burtur í haga og eru tystir og móðir, opnast heggjurin, og genta kemur út at bjóða teimum drekka, öl ella mjólk; blása teir tá ikki froðuna oman ²⁵ av, drekka teir sær óminni, tí í henni liggur gandurin, og har við tøla tær teir, fáa vald yvir teimum og hava teir við sær inn í álvheggjin.

III. Vættrar og vísa Marjun í Örbavík.

Vættrar eru smáir, fríðir til útsjónar, góðir andar, ³⁰ sum búgva í húsunum hjá góðum fólki, og undir teirra

lívd njóta tey sælu og fáa styrk av teimum, so at alt gongur væl í lag í tí húsi, hvar vættrar eru; sælur er vættra vinur, tí at hann kann hvørki tröll ella huldufólk ella nakar livandi undir jörðini ella á jörðini granda.

- 5 Marjun í Órðavík var komin norðan úr Kollafirði til Suðuroyar og er sögd at hava verið ein av ramastu konum í gandi, sum í minni eru har havdar; hon var hin vitugasta og dáguligasta kona í allar mátar. Hon var fyrndarrík og átti nøgd av neyti og seyði og øllum
- 10 góðgætum — ei undur í! — vættrarnir búðu hjá henni. Hon hevði á garði sínum ein vitleysan drong, sum hon hevði at akta seyðin av bønnum um sumarið, tá ið hann kom inn um garðarnar; men hesin býtlingurin kundi sær einki annað at gera utan sjálvt hetta. Meðan
- 15 Marjun var á dögum, komu víkingar úr suðurlondum, Turkar, at herja Føroyar; teir komu eisini til Suðuroyar, lendu í Hvalbø og ætlaðu tá haðani suður eftir oy at ræna og oyða alt í hinum syðru bygdunum á sama hátt, sum teir hövdu farið fram fyri norðan. Nú sær
- 20 Marjun teir koma gangandi suður um háls oman ímóti Órðavík; men hon ræddist ikki sum hini, ið flýddu undan teimum til fjals og krógvaðu seg í hellir og holur og hongdu svart vadmál fyri; — nej, Marjun sendi hin býtta dreingin við varðhundinum út á bœin
- 25 og segði við hann, at hann skuldi beita hesa mennirnar úr bønnum. Hann hugsaði um ongan vanda, armingin, og fór tí óræddur og kátur at gera hvat bóndakonan beyð honum, so sum hann var vanur. Nú hann kemur rennandi ímóti ránsmonnunum við sínum lítla hundi,
- 30 sum var tað ikki annað enn nakrir styggir seyðir, sum altíð firraðust undan, tá ið hann kom við hundinum, stóð hin rodna, matmóðirin, undir stovuvegginum og peikaði við hondini ímóti Turkunum. Nú teir síggja, at eitt vesælavætti av dreingi kemur so djarvur ímóti
- 35 teimum við lítlum hundi, og at ein gomul kelling

stendur so trygg undir stovuvegginum, verða teir bilsnir og hugsa við sær, at hesi bæði tó ikki mundu vera so veik, sum tey tóktust at vera fáment, men í loyndum hava tað at verja seg við, sum dýrt kundi koma teimum at standa. So er sagt, at teir torðu ikki fara 5 longur suður á oynna, men snúðust aftur beina leið til Hvalbjjar. Har tóku teir tvær gentur út við sær, sum skyldar vóru við Marjun; og tá ið hon hetta frætti, segði hon, at áðrenn blóð hennara var kalt (o: áðrenn sjeýnda ættarlið frá henni var deytt), skuldi tað 10 verða hevnt, og hetta Turkafólkið koma til at standa undir einum kongi úr øðrum ríki.

Marjun í Órðavík hevði góða eyðnu við sær í øllum, hon fekst við, og alt gekk henni væl í lag; og tað komst av tí, at teir góðu vættrarnir búðu hjá 15 henni í stórafjósi. Men hon gloymdi heldur ikki at seta eina dyllu við mjólk til teirra, hvørja ferð neytakonur hövdu mjólkað kúnum. Vættrarnir lónaðu henni fyri vælgerning; — ikki var trot á mjólkini, hon fekk undan kúnum, so leingi vættrarnir vóru staddir í stóra- 20 fjósi; eingin sjúka kom at neytunum og seyðinum, meðan teir vardu tey. Ikki gjørdist neytakonum neyðugt at sita úti í fjósi um nætur, um so var, at ein kúgv var væntandi at kálva; — kálvaði hon tá á nátt. lá kálvur ikki í flóri um morgunin; tó at eingin 25 var staddur hjá, men tá ið fjóskonan kom, stóð kálvurin á básinum bundin við silkibandi undir bøgnum á kúnni, so at hon kundi sleikja hann. Gentan, sum kom út í fjós at ambæta kúnum, mátti tá strax loysa kálvin úr silkibandinum og leggja tað á bitan, og haðani tóku 30 vættrarnir tað so aftur til sín. Marjun var tí góð við vættrarnar, sum gjørdu henni so mikið gagn, og hon legði elsta syninum títt og ofta dýrt við, at tað skuldi hann vita, at tá ið hann tók við garðinum sum bóndi eftir henni, at vættrum var gott at hýsa, og teimum 35

skuldi hann alltið geva innivist, og tók hann stórafjós av og breyt niður, mundi það verða honum og öðrum til meina. Marjun doyði, og sonurinn, sum nú varð bóndi í Örðavík, legði ekki lag í, hvat mamman hevði
 5 varað hann við, og breyt stórafjós niður. Men tá flýddu vættrarnir, bóðu ilt yvir hann og alt skyldfólk hansara, sum í Örðavík var -- bráðan bana skuldu öll fáa. Sama dagin ið hetta barst til, kom maður gangandi úr Vági norður eftir oy; tá ið hann kom á Mannaskarð,
 10 mætti hann eini pinkulítlari konu, sum kom oman av skarðinum, leiðandi tvey evurlítil smábörn hvørt við sína hond og triðja hevði hon á bakinum; í tí hann fór um tey, hoyrði hann hesa konuna siga: -hevnt skal verða, at vit máttum flýggja. Og hevnt varð; eitt
 15 kvöld, ið teir triggir brøðurnir fóru út at dyrgja suður við landið har í firðinum, breyt flesin undir Tjaldarvíks-hólmi á teir og hvölvdi bátin, so teir gingu allir burtur, á bátinum vóru. Marjun átti eisini triggjar dætur, sum vóru í Örðavík; tær doyðu stutt eftir av eini
 20 drepanði landfarsótt, ið gekk har í bygdini. Alt hetta var hevnd frá vættrunum, sum flýddu úr Örðavík.

IV. Marra.

Marra líkist teirri fagrastu gentu, men er tó hit versta tröll. Um nætur, tá ið fólk liggur og svevur,
 25 kemur hon inn og leggur seg á tey og trústir so fast á bróstið, at tey fáa ikki drigið anda, ei heldur rørt lið ella lim. Hon fer við fingrum sínum inn í munnin á teimum at telja tenninar; leivast henni stundir at fáa tær taldar, missir maðurin strax andan og verður
 30 lívleysur. Tey eiga tí at royna at fáa marru burtur av sær og reka hana út, og eru tey tá ment at rópa: «Jesus», má hon flýggja og hvörvur sum skjótast út. Teir tykjast ofta at liggja alvahnir og at siggja marru koma

inn í stovuna, fram at seingini og leggjast oman á rekkjuvæðina og fara at trilva inni í munninum eftir tonnunum, og kunnu tó einki gera fyri at verja seg ímóti henni. Um kvöldið kann hon vera í stovuni og tó ikki síggjast; men tað spyrst, tá ið tú tekur knív og ballar inn í klút ella sokkaband, sum er tvífalt lagt í helft, og færir knívín tríggar ferðir í ring um teg av aðrari hondini og í aðra, meðan tú lesur:

Marra, marra, minni,
ert tú her inni, 10
minnist tú ikki slagið tað,
ið Sjúrdur Sigmundarson gav tær
á granarbeinið á sinni?

Marra, marra, minni,
ert tú her inni, 15
út skalt tú fara,
bera bæði mold og flag
og alt, ið her er inni!

Liggur nú knívurinn inni í bugtini á tí tvífalt samanlagda bandinum, tá ið tað er rikið upp aftur, tá er 20 marra inni, og tá má sami atburður vera havdur við knívinn og bandinum at royna at fáa marra út koyrda. Gott sigist tað líkaleiðis at vera, fyri at forða henni at sleppa upp í seingina, at venda skónum soleiðis um kvöldið, tá ið niður verður farið, at hælurin horvir ímóti 25 seingini og framskógvurin frá henni út eftir gólvinum; tá skal marra hava ilt við at sleppa upp í song.

V. Niðagrísur og Loddasar steinur. *keg lefarat*

Niðagrísur er lítil, tjúkkur og bollutur, sum eitt lítið reivabarn ella stórt noða, dimmóreyður av líti. 30 Hann sigist at vera, hvar nýfædd leysingabörn eru

dripin og grivin utan at hava fingið navn. Hann liggur tí og veltist fyri fótum á monnum, at villa teir burtur av leið; sleppur hann ímillum feturnar á manni, gongur maðurin ikki av ári. Í bønnum við bygdina á 5 Skála í Eysturoy stendur ein steinur, sum kallast Loddasasteinur; har lá ofta ein niðagrisur fyri fótum á fólki, sum ferðaðist har á myrkri; ein maður, sum gekk har eina ferðina og hevði mein av niðagrisinum, varð illur og segði tá: «hasin Loddasin!», og 10 tá gróv hann seg niður í jörðina við steinin og sást onga tíð aftur, tí tá hevði hann fingið navn.

VI. Gívrinar hol í Sandoy og Tröllkonurnar við Fjallavatn í Vágum.

a. Fyri vestan Sandsbygd er eitt stórt hol niður 15 í jörðina, sum kallast «Gívrinarhol»; undir tí býr ein gívrur. Tað er manna søgn, at maður fór heiman av Sandi og niður á botn á holinum at finna gívrina. Hann kom væl fram sína ferð og sá har yvirvaxna kelling standa og mala gull á eini kvörn; eitt lítið 20 barn sat inni hjá henni og spældi sær við eitt gullkelvi. Kellingin var blind, og tí hætti maðurin sær so spakuliga fram at kvörnini og tók til sín av gullinum, ið hon mól. Gívrurin hvørki sá ella hoyrði nakað til hansara, men kendi tó á sær, at okkurt ilt mundi vera 25 á ferð og mælti tí: «annað hvort er tað músin, ið melur, ella tjóvurin, ið stjelur — ella ruggar henda gamla ikki rætt». Maðurin fór nú frá henni við gullinum, tók gullkelvið frá barninum og slóg tað í heysin; tað fór tá so sárt at gráta. Nú, gívrurin hetta hoyrði, 30 grunaði hon ilt og sprakk á fetur, trilvaði eftir honum um alt hellið, men fann ongan, tí at maðurin var tá longu sloppin upp úr holinum, stigin á hestin og tvi- sporaði sum skjótast heim við gullinum. Gívrurin róp-

aði tí sum harðast eftir grannkonu síni, segði henni frá sínum vanda og bað hana hjálpa sær at taka tjóvin. Hon var ekki sein á fétur at renna eftir honum, ginaði tvörtur um vatnið so fast, at fótasporini síggjast enn í steinum hvört spor sínuminni vatnið, og kallast tey 5 «Gívrinarspor». Hann var komin so væl framan undan, at langt var ímillum teirra, til tess hann kom á Volismýri, tá var hin gívrin komin honum so nær, at hon náddi at tríva um halan á hestinum, og hon slepti honum ekki, men stægaði hestinum í ferðini; maðurin 10 koyrði so hart undir hestin, at hann sprakk fram eitt lop, men halin slitnaði frá, tíat gívrin var fóst á fótum og orkaði at halda ímóti; hesturin datt, og maðurin fram av honum — tá sást kirkjan, og maðurin var bjargaður, og gívrin, sum tá einki vald hevði á 15 honum, mátti við tí skili venda aftur. Enn hoyrist yvir «Gívrinarholi», hvussu hin gamla blinda gívrin melur gull í tí djúpa hellinum.

b. Tvær tröllkonur bégva við Fjallavatn í Vágum: onnur við Tormansgjógv og onnur handan fyrri vatnið 20 «á Fjöllum», sum hesin hagaparturin kallast. Onnur teirra var lamin, og hon hevði lagt reyða stakk sín á ein klett at sóla, tá ið ein maður úr Sandavági kom ríðandi har fram íhjá. Maðurin tekur stakkin og fer tvísporandi á rossinum burtur við honum. Nú sær 25 kellingin mannin og stakkin, sum hann hevur stolið frá henni, men lamin sum hon er, orkar hon ekki sjálv at renna eftir honum og rópar tí til tröllkonuna hinumegin vatnið: «hjálp, systir! stíg! stíg stórum!». Hon sum skjótast avstað eftir honum, og hann stórleypandi 30 undan á ryssubakinum. So gekk, til hann kom út í Vatnsbrekku, tá fór bæði hann og ryssan at lúgvast; har í brekkuni rennur ein á, har drukku tey bæði, og hann segði tá: «hetta var mær sálarbót!», og síðani kallast áin Sálarbótará. Alt rann tröllkellingin eftir

honum og vann meir og meir inn á hann; tá ið hann var komin yvir um brekkuna, var hon honum so nær, at hon náddi at tríva um stakkin og sleit hann frá honum, tó so at stakkurin skradnaði, og maðurin hevði aðra
 5 ermuna eftir; tá sást Miðvágs Kirkja, og tröllkonan mátti í hesum viðurskiftum flýggja aftur. Men henda stakkarerman var so stór, at hon rökk sundurskorin til altarklæði í öllum fyra kirkjunum í Vágum.

VII. Nykur.

10 Nykurin býr í vötnum; á botninum niðri í dýpinum hevir hann sítt tilhald; men haðan fer hann ofta á land, og honum er ikki gott at mæta; stundum er hann líkur einum vökrum lítlum hesti, sum tykist at vera góður og spakur, og har við lokkar hann fólk at nær-
 15 kast til sín at klappa honum og strúka honum eftir baki, men tá ið tey tá koma at nerta við halan, verða tey áföst við hann, og tá sleppir hann ongum, men dregur tey við sær til botns í vatninum. Stundum mætir hann fólk í manslíki sum ein príður unglíngi
 20 at lokka gentur við sær og lovar teimum gleði og gaman í síni höll, um tær vilja fylgja honum eftir; men fáa tær tá illgruna um, hvör hann er, sum tær eru við at geva seg burtur til, so at tær fáa nevnt hann við rætta navni: „nykur“, missir hann maktina
 25 yvir tær og má sleppa teimum og fara einsumallur í vatn sítt. Tað er sagt, at nykurin kann líkaleiðis umskapa seg líkan öllum ferföttum djórum, utan stikulin
 av vegra ella veður lambshorni skal hann ikki kunna skapa á seg; men rossi er hann líkur, tá ið hann ikki
 30 hevir broytt ham sín, og tað hevir borið monnum til at fáa vald yvir hann við at rista kross á baki á honum, og hava teir tá haft hann til at draga við halanum stórt grót oman úr fjöllum til gerðisgarðar ella hús,

sum enn sæst í Húsavík í Sandoy og á Eiði í Eysturoy, og tað stóra grótið, ið har er saman komið, ber vitni um, hvussu sterkur hann er. Á Takmýrum í Sandoy liggur ein stórir klettur, sum teir vildu hava hann at draga til Húsavíkar; men har slitnaði halin, og steinur-
in stendur har; ein partur av nykarhalanum, sum var áfastur við steinin, er sjónligur á honum enn. 5 }

VIII. Marmennil og Anfinnur bóndi í Elduvík.

Marmennil er líkur fólki, men er góðan mun minni í vaxtralagi; fingrarnir á honum eru langir. Hann livir 10 á havsbotni og ger útróðrarmonnum mein við at bíta agnið av onglunum og seta fast í botn, so at teir mega slíta snørini; verður hann kræktur, er hann so handafimur, at hann kann at loysa teymarnar undan snørinum og soleiðis sleppa undan at verða drigin upp 15 undir borð sum annar fiskur og tikin inn í bát. Eina ferðina, ið hann fekst við at gera síni skálkabrogd á havsbotninum, bar illa til hjá honum, tí hann ætlaði sær at taka um endan á snøri Antins bónda úr Elduvík at seta fast í botn, men í tí sama brá Anfinnur við 20 og krækti marmennilin í aðra hondina; við einari hondkundi hann ikki gera seg leysan og fáa teymin loystan av snørinum, og soleiðis var hann drigin upp, krossur ristur á hann og fluttur heim til hús. Anfinnur hevði hann í varðveislu hjá sær í árninum og mátti hvørt 25 kvöld minnast til at rista kross í øll fyra horn á árninum, hvar hann sat; ikki vildi hann eta annað enn ögn. Tá ið farið var til útróðrar, hövdu teir marmennilín við sær, men ikki máttu teir gloyma at rista kross fyrri hann, tá ið hann var komin inn í bátin. Róðu 30 teir yvir fiskatorvu, settist hann at læa og spæla í bátinum; kastaðu teir tá niður, treyt ikki at fiska, helst tá ið hann drap fingurin niður í sjógvin. Anfinnur

7 hevði langa tíð marmennilin hjá sær; men ein dagin var nógv brim, tá ið teir flotaðu bátin at fara til útróðrar, og tá var gloynt at rista kross á hann í bátinum; tá ið teir vóru komnir frá landi, smoygdi hann 5 sær út fyri borð, og sum vera mundi sást hann ikki aftur.

IX. Sjóðreygil.

Sjóðreygil (sjóðreygur) sæst eftir sólsetur standa á útskerjum; tá ið menn fara til útróðrar, rópar hann til teirra og biður teir lova sær í bátin; teir hava 10 stundum tikið hann inn og sett hann á bekk at rógva við hinum monnunum; meðan háðimmið er, rør hann minst móti tveimum; so sterkur er hann. Hann kann væl at leggja mið, um ikki er ljóst at tekkja ýtini. Men tá ið líður móti degi, minkar hann og, tá ið sól 15 rísur upp úr havi, vegrast hann burtur í einki. Teir hava rist kross fyri hann, men alt sum meir og meir hevur roðað fyri sól í eystri, hevur hann eymari biðið fyri sær og bænað mennirnar at sleppa sær burtur. Eina ferðina vildu teir ikki sleppa honum, men tá ið 20 sól var upp komin, hvarv hann, og tá lá breiðageislin eftir á bekkinum; tí sjóðreygilin sigist at hava skapað breiðageislan av fólki upp á seg, og tí liggur breiðageislin eftir, um dreygurin sjálvur hvörvur. Tílíkar hvörvusjónir eru við honum: tykist hann stundum líkj- 25 ast manni, stundum hundi; hann er móreyður at liti; hann tútar og ýlur, so tað má hoyrast langan veg; eldur fýkur úr honum, tá ið hann er staddur á landi; hann hevur ikki meir enn ein fót (ella spor), men kann hoppa langt á honum; sporini hava sæst eftir hon- 30 um á kavanum. Tá ið hann metir manni á landi, roynir hann at ota hann út á sjógv.

X. Hafrú.

Hafrúgv líkist fólki fyri oman beltið, hevir langt jarpt hár sum kona, hon floytir tað út um seg á sjógv-in; tó hevir hon styttri armar. Fyri niðan beltið er hon sum fiskur og hevir spórl og roðslu. Vendur hon sær móti bátinum, tá ið hon kemur upp úr sjónum, verður 5 óveður, og tá ræður um at rógva heim aftur sum skjótast og royna at sleppa undan at sjólátast. Men kemur havmaðurin upp hjá henni, verður gott veður. Hafrúgvín syngur so fagurliga, at menninir verða óðir, tá ið teir lurta eftir sangi hennara, og tí eiga teir at 10 stinga vattatumlarnar í oyruni, tí annars vilja teir í øði og ørviti leypa úr bátinum út á sjógv til hennara.

XI. Sæneyt og hulduneyt.

Sæneyt (ella sækýr) eru lík øðrum kúm til útsjón-dar, men mjólka nóg betur; fólk vilja tí fegin hava 15 hesar kýrnar. Stundum hava tær funnust trettánda nátt í fjósum hjá hinum neytunum; verður krossur ristur á bak teirra, verða hesar sækýrnar standandi kvirrar hjá hinum.

Trettánda nátt finnast eisinni huldukýr stundum 20 *lígele* í fjósum; men tær vil eingin hava, tó at tær mjólka væl, av ótta fyrr huldufólkunum, sum vildu hevnt slíkt. Hesar kýrnar eru eyðkendar frá sækúnum, tí at tær venda hövðinum upp móti fjalli, men huldukýrnar móti sjónum. Huldufólkini hava mong neyt, sum ganga í 25 haganum hjá hinum neytunum, tó at fólk einki síggja utan síni neyt. Huldukonan í Dali í Sandoy hoyrdist telja kýr sínar: „Eg sat mær í heyggi við Rumlu og Reiggju, har hoyrði eg Hupulin gella; oman skriða Hákur og Krákur, kenni eg Kinu langs spina, Ýla og 30 Ála, Eskja og Kála, Geita og Grana, Flekka og Fræna; Hildan stjarna er kend fyri mær, Gullgrima og Oxakolla,

mist havi eg Grímuna gráu, stystu og lágu — komnar eru kýr okrar allar; stynjandi gongur hon Brynja aftast á hölunum av öllum.*

XII. Dulurin.

- 5 Eina ferðina í forðum var hungursneyð í Føroyum: felli hevði verið á seyðinum, kornið var ikki búnað, og einki var at fiska á sjónum. Í Vágum sigist neyðin at hava verið hin størsta, tí at tað var langt síðani teir hövdu fingið nakað á teim góðu miðunum vestur í havi
- 10 og víðari á várgrunnunum — ikki eitt æti fiskaðist; — teir royndu at rógva út, men komu særir aftur. Har vesturi gekk nú ein fátækur maður tungur og sorgarbundin og kærði sína neyð; — hann átti mong smá börn, men visti sær ongar vegir, hvussu hann
- 15 skuldi fáa ein bita at leggja í munnin á börnunum. Meðan hann nú so gekk í döpurhuga og ráðloysi og kлагаði yvir lagnuna, sum var so óblíð, at hann skuldi svólta börn síni í hæl og doyggja sjálvur í hungri, mætir hann einum huldumanni, sum spyr hann, hví
- 20 hann tóktist so illa hýrdur og hvat var honum at meini. Vágamaðurin sigir honum nú frá, hvussu illa hann var staddur. Huldumaðurin svarar honum, at synd var í honum, at hann skuldi tola íslíka neyð, tí ikki treyt fiskurin, tá ið teir hövdu dugað at finna á hann, og tí
- 25 vildi hann nú siga honum, hvussu miðið átti at verða lagt: «strykkjur í Dali, túgván á Harðavølli, áin í tanga — har skalt tú fiskin fanga — tugt jarn og troðið; — hann ið ikki fiskar tá, er feigur.» Men tá ið huldumaðurin hetta hevði sagt, hvarv hann bráðliga
- 30 utan at týða hesi duldu orðini og hesi ókunnigu növnini. Tó legði maðurin sær væl í minni, hvat sagt var, og fór at grunda yvir hetta, og um langt og leingi helt hann seg nökulunda hava fingið skil á, hvar miðið

手紙の
vescher

mundi vera; gomul fólk í bygdini kendu növnini og vistu at siga honum, hvar hesi ýtini skuldu finnast. Men nú var eftir at fáa at vita, hví huldumaðurin hevði nevnt «tugt jarn og troðið». Um síðir datt honum tað í huga, at tugt jarn kundi vera meilin á einum boygslu, og troðið jarn kundi vera hestaskógvur; hetta tók hann og gjörði sær onglar av. Tá ið hann nú er liðugur við hetta verkið, manna teir bát til útróðrar og leggja mið so sum Vágamaðurin hevði úttýtt orð huldumannins Hann gav øllum bátmonnunum onglar, sum hann sjálv- 10 ur hevði smíðað av meiliboygslunum og hestaskónum, og so kastaðu teir niður. Teir vóru komnir á tað rætta miðið, og ikki høvdu teir sitið har meir enn eina góða lötu, fyrr enn báturin var sökkláðin av fiski. Teir róðu nú fegnir heim av hesum miðinum, sum enn á dögum 15 kallast Dulurin eftir huldumanninum; hagar søkja menn javnliga enn. Á heimferðini róðu Vágamenninir fram við ein bát, teir ikki kendu, og var tað huldubátur; formaðurin reisti seg upp úr rongini og segði við Vágamannin: «eydnumaður ert tú, væl var týtt, og væl 20 var miðið funnið» báturin hvarv úr eygsjón og sást ikki aftur. Men útróðrarmenninir úr Vágum vóru glaðir at hava nakað at geva konum og børnum tað kvöldið og síðari.

XIII. Gásadalsmaðurin í huldubátinum.

25

Ikki er fjórslætt í Gásadali í Vágum; har er bratt berg, fimtan favnar hátt, móti sjónum; Gásadalsbygd liggur tí illa fyrr útróðri, bátur fær ikki staðið undir berginum fyri brimi um veturin, teir kunna tí ikki hava stóran bát standandi, av tí at drátturin upp í bergið er tung- 30 ur og ringur, og Gásadalsmenn hava tí haft útróðrabát til havróður í felag við teir í Bø og vanir at rógva út við teimum.

Ein maður úr Gásadali fór eina náttina í góðum útróðrarlíkindum heiman ífrá til gongu eystur á Akranes, hvar Bíggjarmenn skuldu leggja at landi og taka hann inn í bátin. Tá ið hann kom eystur um Skarðsá, sá 5 hann bát rógva inn at Akranesi; hann vildi ikki, at teir skuldu dvöljast leingi eftir sær, og tók tí at renna hart oman til teirra. Hann sá nú, at sjeý menn vóru á bátinum, og at sessur stóð leysur fyri honum á einum bekki; tó tekti hann ikki menninar, tí at dimmið var 10 ikki tá meir enn farið at lætta. Gásadalsmaðurin hevði ongan illgruna á nøkrum, men hugsaði, at alt var so sum tað átti at vera; hann var kvikur at springa inn í bátin, og teir lögdu strax frá landi. Maðurin settist á bekkinn, ið hann var vanur at sita á og legði út 15 árina; men nú hann hyggur um seg, kennir hann ongan mann á bátinum og grunar tá, at tað eru huldumenn, hann er komin ímillum; tó lætst hann vera óræddur og rør dúguliga sum hinir. Teir fara norður um oynna út á Ravnamúla, eitt mið, sum Vágamenninir 20 fyri vestan plæga at rógva út á. Huldumenninir egndu og kastaðu niður, men Gásadalsmaðurin sat stillur og tagði, tí snærið hevði hann borið við sær úr dalinum, men onglarnir hingu í Bø, og einki átti hann agnið. Formaðurin á bátinum spyr hann nú, hví hann ikki 25 kastar niður; hann svarar: «eingin er krókurin, og eingin er bitin.» Huldumaðurin fekk honum strax bæði ongul og agn, og onglarnir vóru ikki meir enn komnir niður at botni, fyrr enn hann kendi og dró ein stóran fisk; tá ið hann var liðugur við at slæga hann og legði 30 hann niður í bátin, tók formaðurin og markaði hann, og so var hvør fiskur, sum hann dró, markaður. Tá ið teir hövdu fingið upp í bátin av góðum fiski, róðu teir heim aftur og lögdu at landi á Akranesi í sama staðinum, hvar teir hövdu tikið Gásadalsmannin inn. 35 Av tí hann hevði sitið um dagin í sjalvdrátttri, blakaðu

teir hvönn fisk á land, sum teir hövdu markað. Nú hann er komin á land og hevir tikið við veiðu síni úr huldubátinum, ansar hann fyrst, at hanu hevir gloymt knív sín eftir í bátinum; hann rópar tá til teirra: «hvast við lær stendur eftir.» Huldumaðurin treiv um 5 knívin og blakaði eftir honum, men hann rakaði hann ekki; hann rópaði tá: «bannaður verði tú, eydnumaður ert tú.» Teir lögdu nú aftur frá landi, men huldumaðurin segði nú: «hundur vart tú, at tú segði mær ekki takk fyrir bátin.» — Ikki er gott, tá ið huldufólk er 10 nær á sjógv ella á landi (og hvör veit tað?), at nevna «knív, svörð, öxi, agn, royk» o. s. v. við rættum navni utan við öðrum orðum, sum «hvast, biti, húsaskýggj» og tilíkt. Ei heldur er gott at takka huldufólki, um tey gera nökrum ein beina, tí tá fáa tey kraft at gera 15 manni mein.

Sagnir, sum líkjast hesari, ið nú er sagt frá, ganga um ein mann á Strondum og annan á Eiði í Eysturoy, sum báðir róðu út við huldubáti, og er sagt, at hesin seinni róði út við honum allan veturin. 20

XIV. Huldukonan í barnsneyð.

«Norður í heyggi» við bygdina á Eiði í Eysturoy er íbygt: — har bégva huldufólk sum víða hvar í öðrum stöðum. Eina ferðina sat ljósmamman á Eiði Elseba frammi á lóðugarðinum og rærði fleytir. Sum hon 25 best situr og letur tírlin renna sum skjótast at fáa fleytirnar fastar og at vaxa væl í dylluni, kemur ein hundur at henni, er næskur og vil sleikja av mjólkini. Hon kennir ekki hundin og vil koyra hann burtur frá sær, men hann er treiskur og vil ekki fara undan hótt- 30 um hennara; — hon ætlar sær tí at rýma og fara inn til sín við mjólkini, hundurin eltir hana, og tá ið hon kemur at durunum, stendur ein huldumaður har fyrir

henni og biður hana koma við sær at hjálpa konu síni, sum var farin í gólv og lá í barnsneyð. Hon fylgir honum nú norður í heyg og var har alla náttina; — huldumaðurin bant fyrir eyguni á henni, tá ið hann
 5 leiddi hana norður í heyg. Nú hon kemur aftur um morgunin, fara fólk at forvitnast um, hvar hon hevði verið um náttina, og hvat hon hevði hafst at, men hon svaraði einki annað enn: «vænur var grúkurin, ið
 10 fæddur var í nátt». Hann lovaði Elsebu lukku í tiggj- unda lið, tí at hon hjálpti huldukonuni úr neyð; Hanis í Bárstovu á Eiði er sætti maður frá henni. — Eina ferðina eftir hetta vóru Eiðsmenn á fjalli at taka skurð, og maður Elsebu var ein av rakstramonnum; meðan fjallmenninir savna seyðin hvør á sínum stað, sleppur
 15 lamb úr gonguni hjá honum, og hann rennur eftir tí. Nú mætir hann huldumanni, sum í ilsku sigir við hann, at hevði hann ikki ligið við liðina hjá Elsebu um náttina, skuldi ilt verið honum fyri, tíat hann hevði gingið yvir tekjuna hjá teimum.

20

XV. Sitja á kjörbreyt.

Vilt tú verða ríkur, skalt tú gomlu trettánda nátt ganga út at sitja á kjörbreyt, hvar fyra vegir ganga á kross, og ein av teim skal vísa at kirkjuni. Tú skalt taka grátt kálvsinn og hvassa øx, leggja skinnið undir
 25 teg á breytina, so at halin á skinninum er vendur móti kirkjugötuni, men andlit títt skal venda burtur frá henni. Tú skalt tá setast at brýna øxina, og hvat ið verður talað til tín, skalt tú ikki siga annað enn: «eg kvøki, eg kvøki»; hvussu illa leikar um báðar liðir
 30 á tær. skalt tú ikki líta upp úr, utan stara fast niður í øxina. tí annars verður ilt av tær, og tröllini taka teg. Tá ið líður at midnátt, koma tröllini tysjandi úr øllum ættum, drassandi gull og dýrar gripir, sum tey

laða utan um teg í stórum dungum og sýna tær alt hetta góða at royna at fáa teg at kveita upp undan; so fara tey at tala til tín, skelkja og gálva og havast við allar atburðir. Men hava nú tröllini hvörki kunnað lokka teg at renna eyguni at gullinum, sum tey lögdu 5 hjá tær, ella rætt teg til at hyggja at teimum sjálvum av ótta fyri teimum, ella fingið teg til at svara teimum aftur, so tríva tey um halan á kálvskinninum at draga tað burtur; — tá ræður um at vera heppin og og við öxini høgga halan av aftan fyri bak, tó so at 10 einki skarð kemur í öxina. Lukkast tær hetta, ert tú eydnumaður; tí tá hvörva tröllini hvört í sína ætt, og tú fært tá allar dýrgripirnar og alt gullið, ið hjá tær var lagt; men lukkast tær ikki hetta, fáa tröllini vald yvir tær, og tú kemur tá ikki heilur aftur úr hesari 15 ferð.

XVI. Sigursteinur.

Sigursteiður er góður at hava at ganga við uppi á sær, tí tann maður, ið hann hevur, fær altíð sigur, hvar hann er staddur í víggi, honum verður einki at 20 meini, hvar hann ferðast, hvörki av fólki ella tröllum, men eydnan fylgir honum, alt gongur honum eftir vild, og allir hava tokka til hansara. Ei er tí at undrast á, at menn vilja gjarna hava ein tilíkan stein, sum ber so nógv gott við sær; men eingin maður veit, 25 hvar hesin dýri steinur er at finna; men ravnurin veit tað, og nú skal siga frá, hvussu tú skalt fáa ravnin at fara eftir sigursteininum og geva hann frá sær.

Tað er manna søgn, at ravnur troðast í torra, verpur í gø og klekir í einmánaði. Tá ið ravnur nú 30 hevur vorpið, skal maðurin fara upp í hamarin ella gjónna, hvar ravnurin hevur reiðrið; har má hann sita fjaldur og ikki lata ravnin vita av sær og bíða kvirrun,

til tess at ravnurin flýgur av reiðrinum. Tá tarvast manninum at vera skjótur at sleppa at reiðrinum, taka eggini, harðkóka tey og fáa lagt tey aftur í reiðrið, áðrenn ravnurin kemur heim aftur, so at hann grunar
 5 einki ilt; — kvikur má hann vera, ið hetta skal út-
 inna. Ravnurin kemur tá aftur í reiðrið og legst á eggini; men tá ið hann hevur ligið væl út um klek-
 ingatið, fer hann at verða ótolin, tí at hann sær, at einki er enn brostið fyri nev, og honum leiðist um
 10 síðir liggja longur. Nú tekur hann tey ráð at fara at leita sær eftir sigursteini at leggja í reiðrið hjá eggjunum at fáa klakt tey til ungar; men maðurin má vera staddur har um vegir og annaðhvørt skjóta ravnin og taka steinin úr nevinum á honum, ella lata hann
 15 leggja steinin hjá eggjunum og tá koma óvart á hann, áðrenn hann hevur fingið fullklakt hesi kókaðu eggini; tí tá fer hann burtur aftur við steininum hagar, hvar hann fekk hann.

XVII. Rísi og Kelling.

20 Norðan fyri bygðina á Eiði ytst í flógvanum, sum er millum Eysturoyar og Streymoyar, standa framman fyri landi tveir stórir drangar, sum kallast Rísi og Kelling, hin ytri og hon innari landinum, og har er røtt sund ímillum teirra, tá ið kyrt er. Um hesar
 25 drangarnar er søgnin, at einusinni ætlaði Ísland at flytja Føroyar norður til sín og sendi tí ein stóran rísa og konu hansara at fáa tær fluttar har norður. Tey komu bæði at tí ytsta berginum, sum kallast Eiðskollur og longest ímóti útnyrðingi. Rísin varð stand-
 30 andi úti í sjónum, meðan kellingin fór upp á kollin at fatla byrðina, hann skyldi bera og skúgva hana fram á hann. Fyrsta tak, hon tók, var so fast, at «Ytri Kollur» skradnaði frá; hon royndi tí at fáa fetilin

fastan í einum öðrum stað á kollinum, men ekki vildi bera í lag hjá teimum; — grundvöllurinn var fastur, og byggjarnar ekki lættar at flytja. So er sagt, at enn stóð kelling uppi á kolli, tá ið dimmið tók at lætta; — tey ræddust dagin, og hon fór tí sum skjótast oman 5 til risans, sum stóð í sjónum og bíðaði eftir henni; men ovleingi hövdu tey drálað, tí í sama bili, tey funnust undir kollinum og skuldu vaða leið sína norður aftur til Íslands, risin undan og kellingin aftaná, tá reis sól úr havi, og tey gjördust tí bæði til steinar, 10 og standa nú og líta ímóti Íslandi, men sleppa ongan veg.

Aðrir siga, at tey voru send at fáa korn úr Færoyum, av tí kornneyð var heima í Íslandi; tað sæst, að kellingin hevur sum knýti ella posa á baki. 15

XVIII. Kópakonan.

Kópar eru av fyrstu tíð komnir av fólki, sum hevur sjálvt stoytt sær oman og forkomið sær í sjónum. Eina ferð á hvörjum ári, og tað er á trettánda nátt, sleppa teir at lata seg úr bjálvunum og eru tá líkir öðrum 20 menneskjum; teir hava tá til gamens at dansa og spæla á manna visi á hellunum í fjöruni og inni í látrunum.

Nú gongur sögnin, at ein drongur á sunnara garði í Mikladali hevði frætt hetta, at kóparnir komu saman 25 trettánda nátt í einum látri stutt frá bygdini. Hann fór tí um kvöldið har oman at forvitnast um, hvørt tað mundi vera satt ella ekki, ið sagt var frá hesum. Hann krógvaði seg undir einum steini framman fyri látrinum; eftir sólsetur sær hann fult av kópum koma 30 svimjandi hagar; tá ið teir vóru komnir á land, fóru teir úr húðunum og lögdu tær frá sær har á helluna í fjöruni, og líktust teir nú rættuliga öðrum fólki.

Mikladalsdrongurinn hevði gaman af at hyggja at hessum undan klettinum, hvar hann lá fjaldur; nú sær hann eina tá fagrastu og fríðastu gentu koma úr einum kópahami, og honum rennur strax týður til hennara, 5 og hann ansaði tí væl eftir, hvar hon legði ham sín har stutt frá honum. Drongurinn fer nú loyniliga hagar, tók húðina til sín og fjaldi seg so aftur undir steininum. — Kóparnir dansaðu og stuttleikaðu sær alla náttina; men tá ið tók at lýsa af degi, fór hvör aftur 10 í sín ham. Men kópagentan, sum áður var nevnd, fann ekki húð sína aftur og gekk og söknaðist eftir henni og fór at láta illa og gremja seg eymliga, tí at tá var náttin umliðin og komið um sólaris; men fyrr enn sólin reis úr havi, fekk hon tev af húðinni hjá 15 Mikladalsdreinginum og mátti tí leita til hansara eftir henni; hon bað hann nú so bænliga og við nýtum orðum geva sær aftur hamin, men hann vildi ekki lurta eftir henni og fór niðan kleivina til hús, og hon mátti fylgja honum eftir húðinni, ið hann bar við sær. Hann 20 tók hana nú til sín og livdu tey væl hvört hjá öðrum sum onnur hjún. Men altíð mátti hann vera varur um ekki at lata hana sleppa at húðinni; hann goymdi hana tí í kistuni, læsti ramliga fyrri og gekk samt við lyklinum á sær. Ein dagin var hann útrógvin, og sum hann sat 25 har úti á havinum og dró ein fisk, kom hondin at bera við beltið, hvar lykilin var vanur at hanga; tá varð honum dátt við, tí at hann ansaði nú fyrstani eftir, at lykilin var gloymdur eftir, og hann rópaði við sorg og sút: «í dag verði eg konuleysur!» Allir drógu upp og 30 settust við árar at rógva sum skjótast heim aftur. Tá ið Mikladalsmaðurinn kom inn til sín, sær hann, at konan var horvín, men börnini, tey áttu saman, sótu kvirr eftir; fyrri at einki skuldi verða teimum at meini, meðani tey vóru einsumöll inni, hevði hon slókt eldin 35 á grúgvuni, goymt knívar og alt hvast undir lási. Tá ið

hon hetta hevði gjørt, var hon lopin oman til strandar, farin í húðina og hevði kastað sær í sjógvin. Hon hevði funnið lykilin, tá ið maðurin var farin til útróðrar, læsti upp kistuna og sá har hamin liggja og kundi ikki stýra sær longur; haðani er orðtakið komið: «kann 5 ikki ráða sær heldur enn kópur, tá ið hann sær húðina». Í tí sama hon leypst á sjógvin, kom brimilin, sum áður hevði lagt saman ástir við hana, upp við liðina hjá henni, og svumu nú tey bæði haðani; — öll hesi árin hevði hann ligið har og bíðað eftir opnu síni. 10 Tá ið börnini, hon átti með Mikladalsmanninum, komu oman í fjøruna, sást kópur standa fyri landi og hyggja at teimum, og allir hugsaðu, at tað mundi vera hon móðir teirra. Soleiðis lupu mong ár fram eftir, at einki er at siga frá bóndanum á sunnara garði ella 15 börnunum við kópakonuni. Men so varð eina ferðina, at Mikladalsmenn ætlaðu sær á látur at sláa kobbar, og náttina framan undan, kom kópakonin í dreymum fyri bóndan og sigir við hann, at um so varð, at hann fór á látur við hinum, tá skuldi hann vita, at ikki 20 máttu teir drepa brimilin, ið stóð framman fyri látrinum, tí at tað var maki hennara, og tveimum kobbahvølpum, sum lógu innast í látrinum, máttu teir eira, tí at tað vóru synir teirra, og segði hon honum frá, hvussu teir vóru litaðir. Men bóndin gav ikki hesum dreymi gætir, 25 hann fór við hinum Mikladalsmonnum á látur, og teir drupu allar kóparnar, ið inni vóru. Við býtið fekk bóndin í sín lut brimilin allan, lállur og fitjur av hvølpunum. Til nátturðar hövdu tey kókað hövðið, lállurnar og fitjurnar, og tá ið var upp úr lagt, hoyrdist 30 brestur og mikið brak, og kópakonin kom tá sum tað ljótasta tröll inn í roykstovuna, snoddaði í trogunum og rópaði av illum huga: «her liggur hánæsaður av kalli, hond Háreks og fótur Friðriks — hevnt er og hevnt skal verða hjá Mikladalsmonnum, og skulu 35

sumir sjólátast, og sumir falla fyri björg og bláar skorir, og skal tað halda við, til tess so mangir eru burturgingnir, at teir kunna halda hvør annan í hond og fevna um alla Kallsøy. Tá ið hon hetta hevði sagt, fór hon út
 5 aftur við miklum gnýggi og duni og sást ikki meira. — Ikki hevur verið so sjaldan tí verri at frætta skaðatíðindi úr Mikladali, at menn eru fallnir í björgunum, tá ið teir hava farið til bjargar at fyгла ella fleyga ella verið á fjalli eftir seyði; — talið hevur ikki verið
 10 fullt enn, so at teir, sum burtur eru gingnir, rökka at fevna um Kallsøy.

Við Skálavík í Sandoy er látur, sum eitur í Bláfellsskúti, og um tað er sama sögnin, sum her framman undan er sagt frá. Tróndur og Niklas, faðir og sonur,
 15 vóru fyrstir menn, sum reistu búgv har í býlinginum á Hamri. Demmus (Nikodemus), sonur Niklasar fór trettánda nátt á látrið, tók hamin, sum ein vökur opna hevði smoygt sær úr, fór heim við kópahúðini, og opnan elti hann (aðrir siga, at pápi Demmusar bar
 20 kópakonuna heim). Hann læsti húðina í kistuna og hevði lykilin fastan í buxukvarðanum. Ein dagin var hann á útróðri og var farin í aðrar brøkur, og hevði ikki minst at flytja lyki-in yvir í tær, og so varð hann konuleysur; tá ið hann kom heim av havi, stóð konan
 25 sum kópur við skersoddan úti fyri bygdini. Har í Skálavík nevast menn, sum telja ættarlið frá kópakonu.

XIX. Óli rami og Tórus rami.

Áður í fyrndini var í Gásadali í Vágum ein risi, sum er nevndur Tórus rami, og í Mikinesi búði um
 30 somu tíð ein maður, sum er kallaður Óli rami. Tórus dalbúgvinn ætlaði at drepa Mikinesbúgvinn og at vinna oynna til sín; hann fór tí upp úr dalinum á Líraberg og sprakk haðani um fjórðin út í Borgargjógv á Borgar-

dali eystast á Mikinesi; fótasporini standa eftir honum í klettunum báðuminni har, sum hann hefur lopið. Mikinesbúgvinn hevði setur vesturi á oynni; Tórir hevði tí langa leið at ganga yvir dalir og fjöll, áðrenn hann fann hann; men leiðin var ikki drjúgv hjá honum, við sínum longu beinum fetaði hann ringan vestur um. Tá ið hann kom ginandi oman eftir hamrinum, sá Mikinesbúgvinn hann, og ótti fell á hann, tí hesin stóri risi var øðiligur at líta. Hann sprakk tí á fetur og rann undan, sum skjótast hann kundi, vestur eftir oynni; men sum hann var komin vestur um rógvuna, var ikki langt ímillum teirra. Hjartað fór tí at kippast upp í háls á Óla og hann tók at óttast hart og rópaði neyðarrópið: «rivni gjógv!» og tá varð, at Mikineshólmur varð leysur frá oynni, og sunðið kom ímillum; tað er sjónligt í berginum báðuminni, at hólmurin og oyggin hava verið áföst áður; hvar holur eru í øðrum berginum, standa klettur út úr beint yvir av í hinum berginum. — Nú risin sær hetta, meir enn tjúgu favnar breiða gloprið, fyri sær og hólmur losna frá, rópar hann: «rivni, hvat ið rivna vil, eg loyp eftir». Hann gleivaði yvir um, og har úti á hólmur fóru hesir báðir nú at berjast, av tí at Mikinesbúgvinn sá, at eingi onnur kor vóru at velja enn at halda ímóti risanum og royna mátt og megin. Teir glímdust hart og leingi og grópaðu jörðina upp um øklar; — tað eitur «í Trakki», og ikki hevur vaxið gras har síðani, tó at allur hólmurinn annars er alloðin í síðum grasi ovast frá eggini og oman til sjóvarklettarnar. Um langt og leingi feldi Mikinesbúgvinn risan á knæ, sleit annað eyga út úr honum og hótti at drepa hann. Men risin vildi ikki missa lív og fór nú at biðja fyri sær og lovaði Óla trý sjaldsóm ting, vildi hann geva honum lív og grið. Tað fyrsta, ið risin vildi geva fyri at loysa seg undan bana, var ein stórhvalur, sum á hvørjum ári 5 10 15 20 25 30 35

skuldi koma í Hvalagjógv har í Mikinesi; annað var tað, at eitt stórt træ skuldi reka upp í eina gjógv, sum er stutt frá hinari og kallast Viðarhelligsgjógv; og tað triðja var ein fuglur, sum ikki skuldi setast ella
 5 eiga á nakrari aðrari oyggj í Føroyum utan á Mikineshólmi. Men hann legði tær treytir við gávunum, at eingin, sum í framtíðini búsettist har á oynni og vildi njóta gott av teimum, mátti lasta ella spotta tær. Mikinesbúgvinn gekk undir hesi vilkor og tók við tilboði Tórs;
 10 so samlíktust báðir og livdu saman alla ævi sína. Vestast á oynni, á rókollinum úti við hólmin, vóru teir settir hvør í sín heyg, tá ið teir doyðu; enn á dögum kallast annar heygjurin Óli rami, sum er norðari, og har er Mikinesbúgvinn grivin; annar eitur
 15 Tórus rami, hvar Dalbúgvinn er grivin.

Væl helt risin tað, hann hevði lovað; hvørt ár um hoyna kom hin stóri hvalurin í Hvalagjógv, men nú kemur hann ikki longur, tí at Mikinesmenn gloymdu, at teir máttu ikki siga nakað ilt um hann, og so hildu
 20 teir spott at honum, tí at hann hevði ikki meira enn eitt eyga («döglingur»), og teir lastaðu hann, tí at teir fingi lívsýki, tá ið teir ótu tvöstið, — so hvarv hvalurin og kom ikki aftur. — Træið kom um várið, men tað fór skjótt sama veg sum hvalurin, tí at teir lastaðu
 25 tað, at tað var skeift og rangviðað, og teir bóðu ilt fyri tí, tí at teir máttu brúka tað hvørt ár til at byggja bønhus; men bønhusið tók hvørt vár niður av vindi, tá ið rekaviðurin kom, og ferdist út av berginum — teir tóktust sær tí einki gagn hava av hesari
 30 gávuni, og so hvarv hon. Fuglurin, sum var tað triðja, ið risin hevði lovað, var súlan; hon kom í stórum flokkum í røkurnar í hólminum og á drangarnar hjá honum; men súluna vil eingin Mikinesmaður lasta ella spotta, at teir ikki skulu missa hana, tí hon er góður
 35 styrkur hjá teimum, sum sita í brimstöð og sjaldan

sleppa á sjógv til útróðrar; um so er, at nakar av meginlandinum kemur út til Mikines og lastar súluna, at illur roykur gongur av fjöðrunum á henni, ella annað tilíkt, batur Mikinesmaðurin, sum slíkt hoyrir, um tað og sigir: „góður fuglur er kortini, og háborin 5 fuglur, sum sigir „træl“ (so ljóðar mál hennara) við hvønn mann“. Men ikki setist súlan á land í nakrari aðrari oyggj enn á Mikineshólmi, utan so er, at hon er feig, og tó sæst hon fljúgva víða hvar um firðirnir oyggjana millum. Súlan seekir hólmin um Pálsmessu 10 og er so í berginum til út við Mortansmessu, tá ið ungarnir eru vel floygdir; hon er tá fyrra partin av vetrinum burtur.

XX. Skógir í Føroyum.

Føroyar vóru í forðum skógvaxnar; har finnast tí 15 enn í jörðini stórar viðjur (trærøtur) í mógvinum á torvheiðunm, innan í steinkolinum síggjast tjúkkar greinar og leyvblöð; tilíkt ber prógv um, at viður hevur vaxið har áður, men nú er alt sokkið niður í jörðina. Sögn er, at meðan Ólavur hin heilagi ráddi í 20 Noregi, fóru sendimenn úr Føroyum á fund hansara. Hann segði við teir, at honum tókti skattin vera ov-lítlan, sum gekk út til sín av oyggjunum; spurdi hann teir tí, hvat ið vóx í Føroyum. Sendimenninir greiddi illa frá, sögdu, at har var einki utan grót og skursl, 25 mýrar og lyngur. Tá ið kongur hetta hoyrði, rópaði hann: „so verði, sum frá er sagt! vendi tað niður, sum omaná hevur verið, og vendi tað upp, sum niðri hevur verið!“ Tá sukku skógarnir niður í jörð, og fyri tær fríðu flöturnar komu mýrar, eyrvikur og grót. Tí 30 eru oyggjarnar nú so vornar. Blágrýtisstólparnir í einum hamri á Mikinesi líkjast trøum; — tað sigist at vera trø, sum vóru umskipað til stein, tá ið Ólavur

kongur segði: «so verði!» við sendimenninar, sum sögdu honum, at eingir skógvir vuxu í Føroyum.

XXI. Svinoy.

Tað er manna søgn, at Svinoy sum aðrar av
 5 oyggjunum var flotoy av fyrstu tíð. Hon kom upp
 fyri norðan, men sást sjaldan av fólki, tí at hon færði
 sum oftast toku við sær, og var sjálv huld í mjörka.
 Nú skal sigast frá, hvussu til bar, at hon varð föst
 oyggj. — Í bygdini á Viðareiði í Viðoyinni áttu menn
 10 eina súgv, men ongan gölt, og tó var súgvinn kviðin á
 hvørjum ári og átti grísar. Allir undradust mikið á
 hetta, og kundu ikki fáa skil á, hvussu hetta bar til.
 Fólk sögdu nú, at tey hövdu saknað hana stundum úr
 bygdini, men at hon tó altíð var komin skjótt aftur.
 15 Ein dagin fór hon kviklega eystur í ígjögnum bygdina
 og yvir um eið móti Eiðsvík. Ein kona fekk fatir á
 henni og bant lyklakippu upp í halan á henni; súgvinn
 fór á sjógvin og svam frá landi. Nakað eftir hetta
 síggja menn á Viðareiði oyggj koma undan sunnanvert
 20 á eiðinum; teir manna sum skjótast út bát og rógva
 at oynni, og nú kundi teir bæði finna hana og lenda
 á henni; tá ið súgvinn hevði borið jarn út á hana,
 festist hon, og strax lýsti í mjörkanum, sum hevði
 ligið um hana, og har hevur hon ligið síðani. Men
 25 teir kallaðu hana Svinoy, av tí hon var full av svinum,
 tá ið teir komu út á hana, og svin hevði fest hana í
 botn, so at hon ikki var flotoy longur; men úti á
 henni var tað, at Viðareiðssúgvinn hevði søkt sær brund.

XXII. Mikines.

30 Mikines hevur eftir manna søgn verið flotoy. Ein
 maður í Sörvági, sum javnliga róði út, ræddist illa

stórhvalirnar úti á havi, og av tí hann ikki átti bævur at styggja teir burtur við, hevði hann til tess tarvsmykju, sum hann kastaði í sjógvin, tá ið hvalir vóru nær staddir bátinum. Nú hann situr úti á havi og rekur fyrri vestan Vágar, sær hann stóra oyggj koma undan úr 5 tokuni; allir draga upp og rógva sum skjótast at oynni. Sörvágsmaðurin, ið fyrstur hevði borið eyga við hana, kastaði mykjuna upp á eitt nes, sum teir komu at, og steig so á land sjálvur; tá festist oyggin av mykjuni, ið blakað var upp á nesið, og av tí sigist 10 oyggin at hava fingið navn Mykjunes. Aðrir nevna hana Mikines av tí mikla nesinum eystast á oynni, sum eitur Njúgunes.

Í øðrum frásögnum er sagt, at eina ferðina var ein risi, sum vildi búgva í Føroyum, men tær oyggjar, 15 sum honum líkaði best, vóru ovsmáar, og tí ætlaði hann at leggja fleiri saman. Fyrst kom hann til Kolturs og legði hana, hvar hon liggur nú. So fór hann til Skúvoyar, at draga hana áfasta við Koltur. Men Skúvoyingar spurdu hann, um tað var álvara, at hann vildi 20 búgva í teirri oyggj, sum Kálvur lítli hevði átt. Nú risin hetta hoyrir, at ein kálvur hevði átt Skúvoy, vildi hann ikki hava hana og takkaði teimum, at teir hövdu sagt sær frá hesum, gav teim stórar gávur aftur fyrri og fór so haðani. Fyri norðan landið fann hann 25 nú eina stóra oyggj, sum honum tókti vera góð hjá sær at búgva á; hann ferdi hana tí suður eftir havinum, men tá ið hann kom fyrri vestan ábeint Vágar, var hann ikki mentur at fáa hana longur. Hann lá um eina viku og kýttist at fáa oynna suður til Kolturs, 30 men ikki bar til hjá honum longur at flytja hana, hann kundi ikki vika hana úr staði. Illur í huga mælti hann tá: «fjör mitt, fjör mítt, hevði eg fingið oynna upp fyrri, fekk eg væl hesa undir kav;» tí ongum øðrum unnaði hann oynna Mikines at búgva á enn sær 35

sjálvum. Enn á dögum sigast menn stundum at hava sæð eina oyggj fyrri norðan Vágar; há fjöll eru sjónlig á henni, djúpir dalir og hvítir fossar; helst er tað Sörvágsmenn, sum hava sæð hana grant ofta, tá ið teir 5 hava verið burtur í haga at rækta seyð har, hvar norðurhavið er haft í eygsjón. Ei er tí at undrast á, um Mikinesmenn eru í döpurhuga, tá ið tíðindi berast út til teirra, at onkur aftur hevur sæð hesa oynna; — hvør veit, um risin livir ikki enn og kann søkkja Mikines í 10 kav fyrri at fáa oynna fyrri norðan flutta suður og festa, hvar hann vil hava hana at vera?

XXIII. Eiriksboði.

Stutt frá Tindhólmi er ein boði, sum kallast Eiriksboði; hann er uppi stundum, tó at tað kann vera 15 dýrdarveður og sjóslætt; helst brýtur hann ímóti terra, hita ella hörðum kulda. Um henda boðan hövum vær sögnina, sum her skal sigast frá.

Tveir brøður, Símun og Eirikur, áttu alla jörðina, ið liggur við bygdina í Bø í Vágum; eina systur áttu 20 teir, sum var gift við bónda í Húsi í Miðvági. Teir báðir kundu ikki koma til sættis um at býta jörðina ímillum sín; teir skuldu tí fara til lögmans at láta hann skifta ímillum teirra. Ein dagin var Símun á útróðri, men Eirikur sat meðani heima og brýndi øxina. 25 Um kvöldið, ið útróðrabáturin leggur at landi, fer Eirikur skundiliga oman í fjøruna til teirra og sigir við Símun, at nú skuldi hann fara sum skjótast við sær til lögmans at fáa skil á jarðarbytinum og arvinum. Símun sigir seg vera bæði svangan og tystan og hava 30 neyðugt at fara í onnur klæði; men Eirikur vildi ikki lurta eftir nøkrum, at hann skuldi bera seg undan at fara strax, nú ið sær bar til at gera hesa ferð. Símun eftirlíkaði honum nú og fór við honum; hann var

tystur og legðist at drekka úr ánni, ið rennur oman Skatagjógv ímillum Bíggjar og Sörvágs; — Eirikur tekur nú öxina og höggur hövdið av bróður sínum. Eirikur fer tá til gongu yvir um Vatn (Sörvágsvatn) og til Miðvágs. Tá ið hann kemur rennandi móti býlinginum 5 í Húsi, sær systirin hann og fer út at spyrja hann, hvönn partin av jörðini fell í lut Símunar; hann svarar, at tað var tann parturin, ið næstur er kirkjugarðinum. Hann sprakk so haðani til Sandavágs; ein bátur stóð har á sandinum, Eirikur orkaði ikki at draga hann, 10 men bar ymsar skutir fyri og fekk so flotað bátin á sjógv. Systirin grunaði væl á svarinum, Eirikur gav henni, at hann mundi hava dripið Símun, og hon bað tí mann sín fara at hevna deyða hans. Bóndin fór við öxi í hendi eftir Eiriki, men tá ið hann kom oman á 15 sandar, hevði Eirikur skotið frá landi; hann kastaði tá öxina út eftir Eiriki, men hon kom í stavnin og gjörði ikki mannum skaða. Eirikur fór nú til bispins í Kirkjubø at lýsa víggið, og bispurin lovaði, at drápið skuldi vera honum fyrigivið, tá ið hann gav kirkjuni 20 góðar batur og bispinum ein feitan oxa um árið; — hetta læt biskupurin alt skera á eitt trækjelvi, at nú var síðsti og efsti sallur útslættaður eftir Símun í Bø. Tá ið Eirikur hevði givið bætunar, ið á vóru lagdar, fór hann vestur aftur fyri öll Vágabjörgini; tó at tað 25 var ein hættilig ferð hjá einum manni at fara, hevði hann tó eydnu til at koma ígjøgnum harðan streymasjógv og høga aldu tann langa vegin. Hann var nú komin inn um Dragasund á deyða vatnið og á tann slætta sjógvin innan fyri drangarnar og Tindhólmin og 30 sá nú bygdina í Bø og alla jörðina frá fjalli og til fjöru, sum hann nú átti einsumallur; hann helt seg nú vera slopnan úr öllum vanda, tók kelvið upp og fór fegin at lesa, hvat á tí stóð; — nú, tóktist honum, var fyri ongum at ræðast. Sum hann nú best sat við 35

hesum tonkum og hugsaði ekki um at lova og takka Gudi, sum hevði fært hann yvir havið, ella biðja hann tilgeva sær drápið, tá reis aldan frá grunni, og ein boði kom upp, sum ekki hevði brotið áður, hvölvdi bátin
 5 og dró Eirik til botns; síðan rak líkið upp í Skatagjógv og hevði enn kelvið frá bispinum í hondini. Tí kallast hesin boðin enn Eiriks boði.

XXIV. Rinkusteinar.

Innan fyri býlingin í Víkum í Oyndarfirði standa
 10 stutt frá landi tveir stórir steinar, sum altíð liggja og ridla aftur og fram; um tað er logn og silvitni og dýrd í sjónum, kennist tað, tá ið ein tráða er lögð av landi út á tann steinin, ið næstur er landinum, at hann onga tíð er stillur; sum vera man, ridlar hann harðari, tá
 15 ókyrra er í sjónum. Hesin kletturin er um fimm favnar høgur, fyra favnar langar og triggjar breiður. Ikki er gott að skilja, hvussu tað kann bera til, at teir soleiðis kunna liggja og ridla aldur og alla ævi utan at máast av grundini, teir standa á. Men sögnin sigir, at
 20 tað var ein gandakelling, sum gjörði, at so er, og tað bar so til. Tvey víkingaskip komu til Eysturoyar, fólkini á teimum lögðu at landi, hvar bygdur vóru fyri, og ræntu fæ og drupu fólkini. Teir hövdu verið í bygðunum fyri sunnan har eystan til á oynni, komu nú úr
 25 Fuglafirði og róðu allan vegin fram við landið; nú teir koma innan úr firði út móti bygðini í Oyndarfirði, kom kellingin út, gandaði skipini, so at tey umskapaðust til hesar stóru steinar, og hon dømði tey til at standa har og rinka í allar ævir.

30

XXV. Tröllanes.

So er sagt, at tröll fegin søkja hús hjá monnum at vera í og stuttleika sær á trettandi. Fyri norðan Núgvunes á Borgardali í Mikinesi er bygt eitt lítið hús

fyri seyðamenninar at liggja í á sumum ársins tíðum, hvar hagi er langt frá bygd, og teir skulu akta seyð at fáa hann hagfastan, halda hann við ból og snjóstöður og hjálpa honum, tá ið hann er undirkavaður. Eina náttina fór ein ræktingarmaður hissini burtur í 5 haga eystur í Borgardal, og av tí at eitt grumt æl kom á hann har, ætlaði hann sær at kroka inni í húsinum; men nú hann nærkast húsinum, hoyrir hann innan buldur og óljóð. Hann fór nú at glugganum at kaga og varð nú varur við, at húsið alt var fult innan av 10 tröllum, sum hildu sær at gaman, dansaðu og kvóðu: «trum, trum, tralalei, kalt er í fjöllum hjá tröllum, betur er við hús á bakka á skálavöllum, trum, trum, tralalei, dansið tætt at durunum».

Verri sigist at hava gingið á Tröllanesi, sum er 15 norðasta bygd í Kalsoy, tí hagar komu tröllini hvörja trettandu nátt tysjandi úr öllum ættum í so stórar múgvu, at bygdarmenninir máttu á hesari hátíðini flýggja haðani til Mikladals og vera har, meðan hetta herskapið leikaði á Tröllanesi; av hesum hevur bygdin 20 fingið navn. So bar til eina ferðina, at ein gomul kelling var ikki ment at rýma burtur við hinum bygdarfólkinum og mátti tí liggja eftir heima trettandu nátt; hon legði seg undir eitt borð í roykstovuni og krógvaði seg har, at tröllini skuldi ikki síggja hana. Nú ið 25 út leið á kvöldið, sá hon tröllini tyrpast inn um dyrnar, sum tá ið seyður verður rikin í rætt, so mong at ikki fekst tal á. Tey fóru strax at dansa og spæla. Men sum tey vóru í kátasta lagi, og dansurin dundi sum hardest, fór kellingin at ræðast og rópaði, trongd av 30 neyð: «Jesus náði meg!» Tá ið tröllini hoyrdu tað vælsignaða navn, sum tey öll hata og ræðast fyri, fóru tey öll at gnísta og rópaðu: «Gyðja loypti splitt í dansin», og tey trokaðust öll at sleppa sum skjótast út av durunum, og hava ikki síðani torað at gera hesi

bygdini ófrið og gista á Tröllanesi. Tá ið nú fólkið kom norður aftur úr Mikladali, væntaðu tey at finna gomlu Gyðju deyða; men hon var á fótum og kundi siga frá, hvussu sær hevði gingið við trøllunum, og

5 hvussu tey hvurvú, tá tey hoyrdu hana nevna Jesus.

XXVI. Nóa ark.

Í einumhvörjum stað hægst uppi Kunoy liggur eitt borð av Nóa ark; kræklingar og kíðungar vaxa á tí. Tá ið menn villast í mjórka á fjøllunum har, er

10 sagt, at teir hava komið fram á tað, men eingin hevur funnið tað, sum er farin at leita eftir tí.

XXVII. Flokksmenn.

Í Hattarvík í Fugloy livdu eina ferð í gomlum dögum tríggir menn, ið kallaðir vóru Hálvdan Úlvsson,

15 Högni Nev og Rógvi Skel. Hálvdan Úlvsson var sterkastur av teimum, tí hann orkaði at lyfta ein stein, sum enn sæst í haganum har og er kallaður «Háldans Úlvssonar hav»; steinurin er átta alin ummáls eftir tjúktini og 10 alin ummáls eftir longdini.

20 Hesir tríggir, ið nú eru nevndir, vóru eitt heystið á fjalli við øðrum Fugloyingum. Sum venja er til, hevði hvør maður seyðbond við sær; seyðbondini vóru ikki samlit og heldur ikki javn-góð, og kom tí til ilnar millum rakstrarmenninar, at hvør ognaði sær tey bestu.

25 Men av tí at hesir tríggir menninir, ið áður eru nevndir, hildu saman, torðu hinir ikki at forða teimum at taka bestu seyðbondini. Hesir tríggir sóu nú, at teir bóru yvirluta yvir hinar, og tað datt teimum tá í hug, at hövdu teir vilja til tess, tá stóð tað í teirra

30 valdi at leggja undir seg fyrst Fugloy, og síðani, um teir fingú nakrar í lið við sær, allar Føroyar; og ikki

var leingi eftir at bíða, at teir lögdu ráð saman at fremja tað í verki, ið fyrr bert hevði verið um hugsað. Men tað sóu teir, at skuldi tað alt væl ganga, ið teir hövdu í hyggju, so máttu teir vera vápnaðir, og tí sendu teir bræv til kongs, og bóðu um svörð. Haðani 5 kom tað svar aftur, at Føroyingar vóru friðar-dýr, og tí nýtti eingin svörð í Føroyum. Men teir vóru treiskir og vildu ikki gevast; teir skrivaðu kongi aftur og greindu so frá, at ikki var friður í Føroyum fyri útlenskum ránsmonnum, sum kundu herja á fólk og 10 drepa, áðrenn nakran vardi. So er at vera treiskur; — tá fingur teir svörð.

Nú skal nevna við navni fjórða mannin í Hattarvík; hann æt Sjúrdur við Gellingará; hann var sum hinir triggir stórir og sterkur; men í tí var hann 15 ólíkur hinum, at hann var spakligari og stillisligari enn teir og sjaldan var hann ráðaleysur; hann var rikur bóndi. Sjúrdur hendan vildu hinir triggir fáa í fylgi við sær; men tá ið teir hövdu tosað við hann um tað, hevði hann altíð fært undan og sligið tað upp í glens; 20 hann hevði tvær orsakir til at gera so; onnur var, at honum líkaði ikki tað, sum teir ætlaðu sær, men hin orsökkin var, at hann stutt fyri tað í Gøtu hevði sæð eina gentu, dóttur ríka bóndans «niðri við Hús». Honum leitst væl á gentuna, so væl, at tá ið hann var 25 heim aftur komin til Fugloyar, lá hjartað eftir í Gøtu; hann var tí farin til Gøtu aðra ferð, og hevði borið upp bønarorð. Gentan hevði tá svarað honum so aftur: «Kemur tú at ári aftur í so vorðnum bát, sum tú komst við nú, so skal verða, sum tú vilt». Av tí at 30 hann nú hugsaði um brúdleyp sítt, var hann ófúsar at fara slíka váða-ferð. Men nú hövdu hinir triggir sett tað í seg, at Sjúrdur skuldi fara við teimum, og tá ið hann nú ikki vildi við góðum, gingur teir ein páska-morgun snimma inn í stovu, har sum hann lá og svav, 35

drógu hann fram undan rekkjuváðini, og lovaðu, at hann skuldi láta lív, um hann ikki vildi fallast á tað, sum teir hövdu í ráði, og ganga í felag við teimum. Tá læt hann sær eftirlíka.

5 So gingu allir fyra út fyri dyr, tóku sær av blóði og lótu saman renna, til at vita, um allir vóru sam-
sintir í tí, sum nú var fyri hondum. Men blóð Sjúrdar
vildi ikki renna saman við blóðið úr hinum, og tí kom
ilt í teir, og teir sögdu: «Nú skulu vit drepa teg, tí
10 tú vilt ikki halda við okkum;» men Sjúrdur svaraði:
«Ikki er tað so, sum tit halda; er so lítið skil í tykk-
um, at tit ikki síggja, at tí vil mitt blóð ikki renna
saman við tykkara, at tykkara blóð er heitt, men mitt
kalt?». Teimum skildist tá hetta satt at vera. Á tí
15 staðinum, har sum teir blandaðu blóð, vuxu høgur
túgvur úr jörðini, og hava tær sæst higur til dags.

Um Ólavsökuna fóru hesir fyra ránsmenn ella
flokksmenn, sum teir nú skjótt vóru kallaðir, til Havnar,
til tess at tosa við aðrar Føroyingar um ætlan sína, at
20 leggja undir seg allar Føroyar, sum tá stóðu undir út-
lendskum harradæmi. Teir fingur tá 50 aftrat í flokk
við sær; flestir av teimum vóru úr Suðuroy. So var
avgjört, at teir skuldu mætast á Götueiði, og skuldu
hvørjir kenna aðrar á tí, at bátar teirra skuldu vera
25 bræddir í annað borð, og hvítir í hitt. Men tað var
ikki flokksmonnunum til gagns, at teir fingur aðrar í
lið við sær, tí tá barst ætlan teirra út og frættist skjótt
um allar Føroyar, so at fólk á flestum stöðum hildu
vakt fyri flokksmonnunum.

30 Tá ið flokksmenninir teir fyra komu heim aftur úr
Havn, royndu teir at leggja undir seg alla Fugloy. Í
Fugloy eru ikki meir enn tvær bygdir: Hattarvík, har
sum flokksmenninir búðu, og Kirkja, sum so var
kallað, av tí kirkja var bygd har. Teir fóru tá alvápn-
35 aðir til Kirkju; men har hildu tey vakt, og tá ið tey

sóu flokksmenninar, flýddu öll sum skjótast inn í kirkjuna, tí kirkjan var vígdur halgidómur, so at ikki hin versti ránsmaður tordi at bróta frið har. Tá ið flokksmenninir sóu fólkið flýggja í kirkjuna, sögdu teir við Sjúrd: „Tú ert skjótastur, Sjúrdur, skunda tær 5 oman og drep hvönn, ið tú fært fatur á“. Sjúrdur rann tá tað ið hann var mentur, og tá ið hann kom at húsunum, sá hann eitt smábarn, sum tey í ræðsluni hövdu gloymt at taka við sær í kirkjuna. Sjúrdur vildi helst koma barninum undan; men han vildi eisini, 10 at hinir flokksmenninir skuldu halda hann vera dúgugligan og illan í sær, so at teir ikki aftur skuldu fáa illgruna um hann. Hann rendi tí spjótið í klæðini á barninum og floygdi tað yvir eina húslon, til at koma tí bættur av veginum, tí hinir hövdu ivaleynt dripið 15 ' tað, hövdu teir funnið tað. Men av tí at fjáltur var á honum, so kastaði hann so hart, at barnið steindoyði, tá ið tað datt niður aftur á jörðina. Fótasporið sum Sjúrdur stóð í, tá ið hann floygdi barnið yvir lonina, sæst enn, tí har hevur ikki síðani vaxið gras- 20 strá. Av tí at annars alt fólkið í bygdini var flýtt í kirkjuna, so at teimum einki kundi gerast, máttu flokksmenninir fara nakkalangir aftur til Hattarvíkar.

Teir ætlaðu sær so at royna á bóndan í Árnafirði, og drógu tí bát sín, bræddan í annað borð, hvítan í 25 annað.

Tá ið teir vóru komnir nakað frá landi, hevði Sjúrdur fyri munnni á sær: „Fritt er Eystfelli frá at fara“. Hálvdan Úlvsson svaraði aftur: „Ómenni títt, fríðari eru allar Føroyar.“ „Tá ið tú hevur tær,“ 30 svaraði Sjúrdur. — Teir komu nú inn til bóndans í Árnafirði; hann var bæði stórur og sterkur, og hann helt í móti Hálvdani; teir bardust leingi á gólvinum, og tað sýndist at standa á jøvnum fæti. Tá ið húsallur bóndans sá hetta, legði hann seg fyri 35

fetur bóndans, so hann fell um hann. Hálvdan Úlvsson högdi tá hövdið av honum við svörði sínum. Tá ið hann var deyður, vendi húskallurinn sær at kroppinum hövuðleysum og mælti: «Nú fekst tú len fyrri 5 fleyta-gjaldið».

Haðani fóru teir ígjögnum Hvannasund, og síðani hildu teir fyrri Kunoyar-nakk, tí teir ætlaðu sær til Kunoyar. Tá ið teir komu fyrri nakkinn, var ein bátur har á útróðrum; tá ið menninir á útróðrabátinum 10 sóu, hvussu hin báturinn var litur, vistu teir við tað sama, at tað vóru flokksmenninir, og teir skundaðu sær tí at leggja inn á eina gjógv. Eingin av flokksmonnunum utan Sjúrdur hevði sæð bátin. Tá ið flokksmenninir komu áráka gjónna, varð einum gomlum 15 manni á hinum bátinum á at hosta; bæði Sjúrdur og Hálvdan Úlvsson hoyrdu tað. Hálvdan segði: «Her er bátur inni,» men Sjúrdur svaraði: «Altíð er illgruni á tær; hoyrir tú ikki, at tað er sjógvurin, sum runar inni á gjónni?» «Tað kann vera, at so er, sum tú 20 sigir,» svaraði Hálvdan, og teir róðu sína leið.

So vildi til, at sonur bóndans í Kunoy henda sama dag var burtur í haga. Hann hevði lagt stóran kava av landnyrðingi. Tá ið Árni — so æt sonur bóndans — hevði gingið hagan á enda, var hann móður, tí 25 nógvur hevði kavin verið fyrri fótunum á honum. Hann hevði ikki meir enn sett sig niður at hvíla seg, tá ið hann sá bát, sum helt inn undir land. Hann rópaði á teir og spurdi, hvar teir ætlaðu sær; teir svaraðu, til Kunoyar. Hann var glaður við at sleppa frá at vaða 30 ígjögnum kava heim aftur, og bað teir lova sær í bátin; tað var gaman í, sögdu teir. Tá ið hann var komin í bátin sá hann ein hóp av vápnum har; aftur í bakskutinum lógu fyra svörð, eitt til hvønn flokksmannin; so hövdu teir eisini bæði øxir og spjót. Hann fór tá at hava 35 illgruna á, at tað mundi vera flokksmenninir, sum hann

var í báti hjá; ræðsla kom, sum vera man, á hann, men ikki læt hann teir síggja tað á sær. «Vilt tú vera við okkum?» spurdi Rógvi Skel Árna. «Til hvørs?» svaraði Árni. «Til at vinna Føroyar,» svaraði Rógvi. «Ja, tað vil eg,» svaraði Árni. Tá segði Rógvi: «Nú 5 skalt tú fyrst vera formaður hjá okkum til Kunoyar, tí vit eru ikki væl kunnugir». «Tað skal eg gera», svaraði Árni, «hagar fáa tit ongan betri formann enn meg; eg vil nú skifta vegin í fýra: fyrsta fjórðingin skal Rógvi Skel stýra, annan Høgni Nev, triðja Hálv- 10 dan Úlvsson, og tann fjórða Sjúrdur.

Síðani sat hann stillur og var sum millum heims og heljar, tí hann væntaði sær vissan deyða.

Tá fór Sjúrdur at tosa við hann, tó spakuliga, so at hinir ikki skuldu hoyra, og segði: «Nú er deyðin 15 tær vísur, tí flokksmennirnir høgga hövdið av tær, aðrenn teir leggja at landi; eg veit tær ikki annað ráð, enn at tú loypur uppá flata skerið undir Kunoy, og roynir at leypa haðani á land; vilt tú royna tað, so skal eg stýra bátinum tætt inn at skerinum». 20 Árni helt seg til at kunna leypa av skerinum á land.

Hálvdan Úlvsson tók eftir, at teir í loyndum tosaðu saman; hann rópti tí snögliga á Sjúrd og segði: «Um hvat er tað tit sita og lýðast á, Sjúrdur; hví mega vit ikki hoyra tað?» Sjúrdur svaraði stillisliga 25 aftur: «Sig við fólkið, sum enn man vera í kirkjuni, at tey ikki mega fara úr henni; tí ongastaðnis eru tey í frið fyri flokksmonnunum utan í vígdari kirkju. Minst nú væl til, hvat eg havi sagt tær». «Tað skal eg», svaraði Árni. Hálvdan Úlvsson tók nú aðra 30 ferð til orða, var illur og segði: «Hvat loyndarmál er tað, sum tú hevur at tosa við hann um? Sit ikki og lýð og lýð, men tosa hart, so vit kunnu hoyra, hvat tú sigir». Sjúrdur svaraði: «Eg spurdi hann, um kýrnar eru líka feitar í Kunoy enn, sum tær vóru í 35

gomlum dögum, og hann sigir so vera. Tá ið teir nærkaðust at landingini í Kunoy, stýrði Sjúrdur tætt inn móti skerinum, og tá ið teir vóru áráka tað, leyp Árni úr bátinum á skerið, og haðani á land; men

5 skerið liggur hálvasættu alin frá landi, so at átta-mannafar kann rógva innan fyri tað. Sjúrdur tók ðxina og kastaði eftir Árna, men við vilja rakti hann ikki. Hálvdan Úlvsson leyp skunduliga upp á skerið til at elta Árna, men hann tordi ikki at leypa inn á land,

10 har sum Árni leyp, og mátti tí fara ein óhøgligari veg; Kunoyingurin, sum var lættur uppá fót, slapp soleiðis nakað undan honum, men tá ið Hálvdan sá, at hann ikki kundi fáa hann aftur, kastaði hann ðxina eftir honum. Hon feyk átta favnar á lofti og kom so

15 í klettin í seinasta fótasporið, sum Árni hevði stigið. Holið eftir ðxina sæst skiluliga í klettinum enn í dag. Árni rópti inn í kirkjuna og bað ongan ganga út haðani, tí flokksmenninir vóru komnir at landi; siðani helt hann til fjalls og fjaldi seg har.

20 Tá ið flokksmenn komu at húsum, sóu teir, at allir Kunoyingar vóru í kirkjuni; teir fóru tá at hugsa um tað, at best mundi vera at royna at vinna sær vinskup hjá Kunoyingum; teir fjaldu tí vápn síni, játtaðu, at teir vóru flokksmenn, men lovaðu, at teir ikki skuldu

25 gera Kunoyingum nakað ilt; og so vóru teir har friðaligir og vinaligir. Eina ferð, tá ið tosað var um, at vígdar kirkjur vardu mót ránsmonnum, spurdu teir Kunoyingarnar: „Hvar er tann kirkjan í Føroyum, ið okkum kann verja?“. Kunoyingar svaraðu: „Tað

30 er Svínøyar-kirkja, tí hon er vígd seinast“. Men tað var lygn, tí Svínøyar-kirkja var einasta kirkjan í Føroyum, sum óvígd var.

Flokksmenninir sögdu, at tað var ætlan teirra, at fara á Trøllanes, og spurdu Kunoyingar, nær best

35 mundi bera til at fara hagar. Kunoyingar svaraðu:

•Landnyrðingur-norðan er besta ætt og broddur á vestfalli í mysing er besta sjóvarfall». Teir dvaldu enn nakrar dagar í Kunoy, men so sýndist at vera góð líkindi at fara á Tröllanes. Tá ið teir vóru komnir nakað frá landi, var so ringt í sjónum, at teir vóru nær við 5 at ganga burtur; teir tordu tí ikki at halda longur fram á vegin, men vendu aftur til Kunoyar. Kunoyingar spurdu tá: «Hví koma tit so skjótt aftur?» •Vit sluppu ikki longur fyri sjóvarilsku», svára teir. Men Kunoyingar sögdu tá: «Hövdu tit hildið longur, 10 so hövdu tit verið úr øllum vanda». Tá ið flokksmenn hoyrdu tað, erraðu teir seg upp og fóru aðra ferð av stað til Tröllanes. Tó at sjógvurin var verri nú enn fyrru ferðina, vildu teir ikki venda aftur, men róðu líka tætt at landingini á Tröllanesi. Men har stóð brimið 15 uppi í grasinum, yvir fjóruti favnar stóð tað upp í bergið, so har var ikki at hugsa um at lenda; ódn var í sjónum og ein stórmur í vindi, so at teir hugsaðu ikki um nakað lív. Teir stýrdu tí aftur til Kunoyar, og tað var ikki meira enn teir bóru boðini fram. Teir 20 sögdu tá við Kunoyingar: «Vit sleppa aldri á Tröllanes; vit vóru tætt við landingini, men ikki var hugsandi at komast á land», og so svóru teir ein dýran eið uppá, at teir skuldu ikki aftur royna at koma á Tröllanes, fyrenn teir hövdu lagt undir seg allar Føroyar. 25 Tá svараðu Kunoyingar: «Hövdu tit komið tykkum um tangan, sum er við landingina, so var sloppið». Men tað var lygn, sum alt annað, sum Kunoyingar hövdu sagt flokksmonnum; hövdu teir farið longur, so hövdu teir sjólátist. 30

Flokksmenn sótu nú kvirrir í Kunoy, til tíðin nærkaðist, tá ið teir, sum avgjört var, skuldu mæta á Gøtu-eiði. Teir fóru tá eitt kvöldið av stað og stýrdu fyri Gøtunes. Sama kvöldið vóru Vágsmenn á útróðrum; teir sóu bátin hjá flokksmonnum og kendu hann á litin- 35

um, tí mánaíysi var, og flýddu tí sum skjótast inn á eina gjógv á vestaru síðuni á Borðoyinni. Sjúrdur hevði sæð bátin skiluliga, og í tí hann fór inn um gjáarkjaftin bar Háívdan Úlvsson eyga við hann. «Har fór 5 ein bátur inn í gjónna», segði hann. Men Sjúrdur svaraði: «Tú sært altíð so nógv; sært tú ikki, at hatta er mánin, sum glampar á brimaldurnar við landið?» «Tað kann so at vera», hugsaði Háívdan við sær, og so róðu teir sín veg fram. Síðani hevur gjógvin verið 10 kallað «Mánagjógv».

Nú er frá tí at siga, at teir, ið embætisvald hövdu á Føroyum, hövdu hoyrt um metið tað, ið vera skuldi á Gøtu-eiði, og teir 50, sum flokksmenn hövdu fingið í lið við sær á tinginum í Havn, vóru nú tiknir fastir, 15 og kundu tí ikki mæta. Tann dagin, ið metið skuldi vera, vóru saman komnir í Gøtu Føroyingar úr øllum ættum, mong hundrað, til at taka hesar fýra flokksmenn úr Norðoyggjum. Tá ið teir nú komu at landi á báti sínum, ið bræddur var í annað borð og hvítur í 20 hitt, og sóu alla hesa mannamúgvu, og sóu, at teir vóru allir óvinir teirra, men sóu ongan vin, ongan av sínum monnum, tá vendu teir sum skjótast bátinum, og róðu burt úr Gøtu. Teimum datt í hug tað, sum Kunoyingar hövdu sagt, at Svínøyar-kirkja var seinast 25 vígd, og tí tóku teir til at fara til Svínøyar. Teir lögdu at landi norðan fyri eiðið, drógu bátin, gingu um eiðið og oman á bæin, og so væl vóru teir tá hýrdir, at teir fóru at spæla sum smádreingir og blaka til máls við gróti («skjóta verpur»).

30 Men Føroyingar mannaðu seg upp, vápnaðu seg sum best og fóru við nógvum bátum til Svínøyar, at taka flokksmenninar fastar. So er sagt, at um 70 bátar fylgdust hagar. Tá ið teir lögdu at landi undir Svínøyar-eiði, sóu teir bátin hjá flokksmonnunum standa 35 har, og fingi so at vita, at teir vóru í Svínø. Teir

stedgaðu tá og sendu fyrsta flokkin oman til at taka teir fyra menninar; men teir hildu tá upp at spæla, tóku vápn síni og varðu seg menniliga. Tá ið Føroyingar sóu tað, sendu teir strax annan flokkin ímóti teimum; men flokksmenn tóku reystiliga ímóti, og óvist er, um teir ikki hövdu vunnið, hövdu ikki so nógvir verið ímóti teimum. Føroyingar sendu tá triðja flokkin oman, og í honum vóru nógvir sterkir og væl vápnaðir menn. Tá ið flokksmenn sóu teir koma, mistu teir mótið, og rýmdu undan at kirkjuni. Har lögðu teir vápn síni utan fyri kirkjudyrnar, gingu síðani inn í kirkjuna, og hildu seg nú vera úr øllum vanda. Men Føroyingar vistu, at Svinoyar-kirkja var óvígd: teir valdu tí sterkastu menninar burtur úr til at fara fyrst inn í kirkjuna og leggja hendur á flokksmenn; teir vóru so tiknir fastir og bundnir. 5 10 15

So var dómur fallin longu áður, at hesir fyra flokksmenn úr Norðoyggjum skuldu vera omanstoyttir av hægstum Valaknúki í Skálabotni. Teir vóru tá fyrst ferdir til Gøtu, og vóru leiddir inn hjá bóndanum «niðri við Hús». 20

Tá ið dóttir bóndans sá Sjúrd bakkbundnan og dæmdan til deyða, græt hon og segði: «Eg síggi, tú kemur øðrvísi vorðin í dag, enn tú komst í dag ár síðani, tá ið tú barst upp bønarað til mín»; hetta var júst dagurin, sum hon árið fyri hevði nevnt Sjúrdi, tá ið hann bað um hana. Sjúrdur græt og fekk valla talað fyri sorg og sýt. 25

Fangarnir fingtu nakra tíð til at búgva seg til deyða. Hálvdan Úlvsson, Hogni Nev og Rógvi Skel settu seg tá til borðs, og gjördu sær til góðar við skerpukjöti og alskins góðum mat og drekka, men Sjúrdur tók bønabókina at lesa í, og bað Gud um at tilgeva sær sínar syndir. Tá ið Føroyingar sóu tað, fingtu teir enn meiri vælvild til Sjúrdar; teir hugsaðu um tað, at 30

hann hevði móti vilja sínum verið noyddur til at vera flokksmaður, og at hann hevði roynt at hindra so nógv ilt, sum í hans valdi stóð, og tí vildu teir geva honum lív og grið. Men Sjúrdur kravdi at láta lív; «eg havi 5 samtykt í tí illa, sum hinir hava gjørt», segði hann, «tí vil eg fáa sama gjald sum teir, og um eg hevði sloppið leysur hesa ferð, so kundi eg komið til at gjørt ilt eina aðru ferð».

Flokksmenninir vóru síðani ferdir upp á hægsta 10 Valaknúk, omanstoyttir haðani og grivnir niðri undir. Leiðir teirra síggjast enn í dag; leiðini hjá teimum trimum eru svørt og ljót, eyrur og grót, men leiðið, sum Sjúrdur hvílir undir, tað er vakurt; altíð er tað prýtt við grønum grasi.

15 XXVIII. Ormur bóndi á Skála.

Ein illgerningamaður er tiltikin í Føroyum, Ormur bóndi á ytra Skála í Eysturoy. Hann var stórus og sterkur, og hann átti nógva jörð. Ikki fekst hann við at rógva út og liggja á sjónum, men tí meira hugsaði 20 hann um seyðin, og tá ið hann ikki nendi sær at taka av sínum, stjól hann frá grønum sínum í haga teirra, tí lítið tóktist honum vera vert at liva, tá ið einki var kjötið at eta.

Pætur bóndi í Funningi var ein granni hansara. 25 Ormur var ofta inni í haga Funningsbóndans at ræna seyð frá honum. Eina ferðina gongur Pætur í haga sínum, og har sær hann Orm ganga og beita hund sín efter seyði, men hann visti, at hann misti lív, duldi hann ikki fyri, at hann hevði sæð Orm á óløgligum 30 vegum; hann hugsaði tí at sleppa undan honum og gekk burtur haðani; men Ormur fór beina leið leypanði eftir honum. Pætur gekk spakliga fram eftir og lætst, sum hann sá hann ikki. Ormur kom nú fram til

Pæturs og segði góðan dag við hann, og hann leit tá aftur um seg og segðist verða bilsin, tá ið hann hoyrði mál aftan fyri seg, tí at hann hevði ikki væntað at mæta nøkrum manni har. Ormur spurdi hann nú, um hann hevði ikki sæð seg fyrr enn tá. Pætur noktaði 5
 fyri og segði, at tí hvøkk hann upp, tá ið Ormur talaði til sín. Ormur svaraði, at hvørt enn var, skuldi hann nú svørja honum trygdareid, at hvat hann sá hann frá teirri stund gera, skuldi hann ikki kunngera nøkrum manni tað; — svór hann ikki hetta dýrt, skuldi hann 10
 ikki sleppa undan við lívinum. Ormur stóð nú við øxi í hendi og hetti við at drepa hann; Pætur visti tí eingi önnur ráð at bjarga lívinum utan at svørja, og soleiðis slapp hann frá Ormi hesa ferðina. — Nøkur tíð leið eftir hesi viðurskifti, tá fór Funningsbóndin til 15
 Havnar; men hann hevði so nógv at avreiða og annað um at vera har suðuri, at hann slapp ikki norður aftur í Funningsbátinum, og bað sær far hjá Havnarmonnum, sum fluttu hann inn á Strendur nakrar dagar seinni, og haðani fór hann so til gongu norður eftir oynni. 20
 Hann gekk nú beina leið til Skála, og av tí breytin lá fram við húsunum hjá Ormi á ytra Skála, tordi hann ikki annað enn at fara inn til Orms at vitja hann. Ormur var einsamallur heima staddur og var við at turka korn í roykstovuni; — einki var sodnhús har, 25
 og tí nýttu teir roykstovuna og turkaðu á hjalli, so at tvær stytur vóru settar at styðja undir ytru endarnar av honum; so var kornið lagt á hjallin og eldur kyndur undir. — Ormur var bæði blíður og týður við Pætur og beyð honum at fara utar í glasstovuna; har borð- 30
 reiddi hann fyri honum og legði kjót og sviðin seyðarhövd fyri hann; men til vanlukku hevði Ormur ikki hugsað um at skera oyruni frá, og Pætur sær nú Funningsmark sítt á oyrunum; hann hevur tí líftlan
 at eta og sigir umsiður við seg sjálvan: •seigt er

Ormur svarar aftur: «et tú, væl er kókað!» Pætur sigir nú, at tað var ikki tí, at sær beyð við at eta, at tað var ikki væl kókað, men tað var tungt at eta sitt og tað stolið. Nú Ormur hoyrir, at hann brigslar hon-
 5 um stuldur, trívur hann óxina og setst á gáttina beint í durunum at brýna hana. Pætur veit sær nú ongan veg at sleppa út frá Ormi lýtaleysur. Tá fell honum tað í huga at taka upp borðfjölina av borðstólinum og kasta niður á Orm, so at hann kundi sleppa út um
 10 hann utan at fáa mein av honum. Hann so ger, færir borðblaðið millum sín og Orms í durunum og smoyggir seg so út við liðina á honum inn í roykstovuna; har trívur hann um styttuna, so at alt kornið datt niður á eimingin í sodnkerinum; hann sprakk nú á dyr og
 15 tók sum harðast at renna upp móti brekkuni. Tá ið Ormur var sloppin undan borðfjöluni, var Pætur horvin; — hann var so vitleysur av øði, at hann gav tí ikki gætir, hvat skaðaverk Pætur hevði gjørt í roykstovuni, men sprakk á fatur sum skjótast út eftir honum.
 20 Fyrst beitti hann hundin eftir honum, men Pætur hevði tikið við sær ein válgara og blakaði til hansara, og so legðist hundurin at eta hetta feita kjötið. Pætur var fimur á fótum og komin so væl á leið undan honum, at tað var ikki gott hjá Ormi at fáa fatir á hon-
 25 um. Tó nærkaðist hann Pætri meir og meir; — Pætur vendi sær nú við og rópaði til Orms: «hygg aftur um teg — eldur er í skálanum!». Nú Ormur hetta sá, at login stóð upp úr húsunum, fór hann sum skjótast heim aftur, og Pætur slapp heilur frá honum hesa
 30 ferðina. Men tá ið Ormur kom oman aftur, lógu húsini øll í koli, og av tí kallast bygðin síðani «á brenda Skála».

Stutt eftir at hetta barst til, fann Funningsbóndin Orm aftur í haga sínum, hvar hann hevði bundið
 35 nakrar seyðir, sum Pætur ikki ivaðist um vóru sínir, men

hann hætti sær ekki at geva seg í holt við hann har og tók tí leiðina til Funnings; báðir riðu, og Ormur reið eftir honum, til hann kom at Funningskleiv, tá tordi hann ekki fara longur fram, tí har sæst bygdin, og hann kvíðaði nú fyri, at Funningsmenn vildu koma 5 at hjálpa Pætri og grípa Orm hin freka ránsmaninn.

Nú sigist frá, at Ormur leitaði inn í haga Oyrarbóndans at stjala seyð og ræna sum hann var vanur. So bar til ein dagin, at Oyrarbóndin var burtur í haga at seyði við syni sínum. Teir mæta har Ormi, sum 10 hevði tikið eina stóra móreyða ær. Jógvan, Oyrarbóndin, leyp av illsinni inn á Orm; teir bardust leingi; umsíðir fekk hann Orm at signa á knæ; men hann mátti brúka báðar hendur at halda honum og bað tí sonin draga sær knívin úr slóðrunum; men pilturin 15 ræddist at koma nær Ormi og rann tí at fjala seg í eini gjógv stutt haðani. Meðan ið Ormur nú lá undir og ekki kundi sleppa upp aftur, fór hann at lova fjendanum ytsta liðið av litla fingri, um hann vildi hjálpa honum úr hesum vanda. Tá ið hann hetta 20 hevði lovað, stirknaði hann so mikið, at hann fekk kastað Oyrarbóndan av sær og drap hann nú við ðxini, tók klæðini av honum og blakaði líkið í eina á undir Typpafossi. Hann fór nú at leita eftir dreinginum, sum var kropin niður á eina torvu í gjónni. 25 Ormur hættaði sær ekki at fara oman eftir honum, tí at har var bratt og illgongt; hann fór tí at velta grót niður á hann, so at ein stórir steinur kom á hann og tók hann út av torvuni; — hann datt tá deyður niður í ána. Ormur kleiv nú har oman ok tók klæðini av 30 honum, legði tey og ærina á hestbakið, setti seg oman á og reið so heim. Hann var móður og legðist at sova, men rópaði hart í dreymi: «klæðini liggja undir kvörnini, og kropparnir undir Typpafossi». Húskallarnir hoyra hetta, rannsaka undir kvörnini og finna har klæð-

ini, sum teir kendu, at Oyrarbóndin og sonur hans hövdu átt; tey vóru smurd í blóði. Teir fara nú inn til Typpafoss, sum er um ein fjórðing upp av Skála-
 botni (í útnyrðing av honum); har finna teir bóndan
 5 og sonin drípnar og naknar. Hesi tíðindi bera teir
 sum skjótast til lögmanns; lögmaður stevnir Ormi, lög-
 rettismonnum og öllum vitnum inn á Stevnuvál, sum
 var tingstaður hjá Eystroyingum; vólurin er ímillum
 fjarða (Skálafjörður og Funningsfjörður) ein fjórðing
 10 norðan fyri bygdina í Skálabotni. Har komu mangir
 saman at vitna móti Ormi, Funningsbóndin var staddur
 hjá; men hvörja ferð lögmaður spurdi hann, hevði
 hann hendur aftur um bak og vísti við fingrinum á
 Orm, av tí at hann tordi ikki siga frá nøkrum ella
 15 vitna, bundin sum hann var av eiðinum, hann hevði
 svorið Ormi, sum frá er sagt áður.

Ormur sat kvírrur á tingstaðinum, til tess lög-
 maður kunngjörði dómin; allir lögrettumenninir hildu
 tað vera ivaleyst, at Ormur var banamaður Oyrar-
 20 bóndans, og teir dømdu hann tí til deyða. Men tá ið
 lögmaður vildi lýsa dómin og segði: „av sonnum ætl-
 um vær teg hava verið hesum monnum at bana. . . .“,
 tá sprakk Ormur á fetur, tók hest sín, og tvísporandi
 fór hann av stað út ímóti Skála. Lögmaðurin sendi
 25 nú triggjar teir raskastu lögrettumenninar eftir honum á
 teimum bestu rossunum, har vóru stödd; — hann beyð
 teimum at taka Orm livandi ella deyðan. Teir vóru
 Ormi so nær, at teir altíð hövdu hann í eygsjón, tá ið
 teir vóru ein fjórðing innan fyri Skála, legðist ein
 30 hestur fyri hjá teimum, og tá mátti maðurin ganga.
 Nakað nærri bygdini á Kumlabarmi datt annar hesturin
 sum lögrettumenninir hövdu at ríða á, og hin triði var
 útlúgvaður á Hóraheiðum; — nú gingu teir allir.
 Ormur sær hetta og ríður beina leið til fjalls, men á
 35 Válsbrekku legðist hesturin fyri og orkaði ikki longur

at bera hann. Ormur mátti nú brúka beinini, men ein av lögrettumonnunum var skjótari á fæti og treystari at renna móti brekkuni og rann væl inn á hann; á Sellátraskarði var hann Ormi so nær, at hann tók knív sín, kastaði seg fram eftir rommum og fekk skorið 5 hælsinuna yvir á öðrum fótinum; Ormur fell tá til jarðar. Teir tóku hann, fingur ross at bera hann og fóru so við honum á tingstaðin; — tá var Ormur nær um deyður av máttloysi. Hann var nú dripin, og teir gróvu hann niður við Stevnuvél, hvar hann kundi 10 síggja í allar teir bagapartar, hann hevði stolið í. Og nú er sagt frá Ormi bónda á Skála.

XXIX. Húsfrúgvín í Húsavík.

Ein olmusugenta, sum nevnist Sissal (Cesilia), var á sinni í Skúvoy; hon hevði tilhald hjá einum bónda 15 har; sum eitt vesælavætti lá hon undir kvörnini í spjórrum um næturnar; um dagarnar var hon sett burtur í haga at ansa eftir neytum, at tey skuldu ikki koma í ófæri ella detta oman fyri bakka. Ein dagin ið hon sat hjá neytum, kom tyngd á hana, og hon 20 sovnaði sum hon sat, og kom til at liggja fram eftir grúgvu. Í dreymum hoyrði hon ein siga við seg: «tú svevur á gullinum! grava undir rygginum millum báðar tjarnirnar, har skalt tú finna tað, ið teg ger ríka!» Hon vaknaði, fegin um henda góða dreymin; men har 25 var eingin ryggur og eingin tjörn at síggja, og hon hugsaði tí, at dreymurin hevði einki at týða, og tað hann lovaði henni, kundi hon einki vænta sær av, men hon fór so heim aftur og legði seg í sína legu undir kvörnini, sum hon var von at gera. Annan dagin fer 30 hon aftur burtur í haga í sama stað sum dagin framman undan; tyngd fellur á hana, hon sovnar fram á sum hon situr og hoyrir sama málið siga við seg: «tú

svevur á gullinum, o. s. v. Triðja dagin gekst henni á sama máta. Hon undrast mikið á hetta, uggaði seg við, at hesin dreymur tó ikki mundi vera fyrri einki, og fór tí at siga eini gamlari konu í bygdini frá øllum, sum 5 tað hevði boðist henni til. Kellingin grundaði leingi fyrri at týða orðini, ið gentan hevði hoyrt; um langt og leingi segði hon við gentuna, at hon skuldi royna. at grava hvar andlit hennara hevði ligið niður á jörðina: ryggurin, sum var sagt henni í dreyminum, hon 10 skuldi grava undir, mundi vera nasaryggur hennara, og tjarnirnar eyguni; gróv hon har, mundi gullið finnast. Gentan so þjórði, sum konan hevði sagt, fann tað stóra gullhornið. sum Sigmundur Brestisson hevði átt. Nú fór hon fegin heim, bar tað til bóndans og sýndi 15 honum, hvat hon hevði funnið, og segði honum frá øllum; bóndin sá, at eydnan mundi fara at fylgja henni, sendi hornið út til kongs við frásögn um, hvør tað hevði funnið. Tað er sagt, at gullið í tí var so reint, at kongur átti tað ikki betri í øllum ríkinum; 20 hann gav henni virðið fyrri hornið í peningum og umframt jörð í Húsavík. Fyri pengarnar keypti hon alla jörðina, ið liggur til Húsavíkar og Skarvanes, og er hon hildin at hava verið ríkasta kona, ið verið hevur í Føroyum.

25 Stokkahúsini, hon bygdi sær í Húsavík, komu rekandi heil úr Noregi, tilskorin so at tey strax kundu reisast; einki vantaði á utan ljórabogin; henda stovan kallaðist «stóra stóva», og hon var eitt stórverk. Grótgardurin, hon læt gera um kirkjugarðin, stendur enn; 30 veggirnir í hoyleðuni, grundin av neystinum («skeiðs toftir»), tað steinsetta túnið húsana millum í bygdini, alt minnir enn um húsfrúnna í Húsavík. Alt tað stóra grótið, her sæst, hevði hon nykin at draga til sín oman úr fjøllum; men umsíðir fórst honum illa: tá ið hann

kom fram eftir Takkmýrum við einum stórum steini, slitnaði nykurhalin frá, og sæst merki av honum á steininum, sum liggur har; men nykurin hvarv í «lítla vatn» og býr har síðani. Húsfrúgvín var ill kona í hjarta; — tað er søgn, at hon gróv tvær arbeiðskonur 5 livandi í jörð: aðra á Teigi, aðra, sum æt Brynhild, í Brynhildarheyg. Tá ið húskallar komu heim úr haga og bóru hakar á øxlum, fingur teir illa mótitöku og lítl-an mat, tí tá hugsaði hon, teir hövdu verið latir og lítið gjørt. Men komu teir heim og tóktust vera móðir, 10 drógu hakarnar eftir sær, ella teir vóru vátir, tá ið teir komu av útróðri, var hon bæði blíð og týð og fagnaði teimum væl. Á Skarvanesi læt hon gera trøð og velta; hon hevði fjós í fleiri stöðum oman fyri bœin: í Kvíggjargili og á Brekku; nakrir teigar kallast 15 enn Lín-teigar, har legði hon lörift út á blik. Hon rúnarbant bœin, so at eingin steinur kemur niður á hann, tó at eingin garður er um hann; um grót verður kastað oman av homrunum, sum hanga beint uppi yvir bœnum, verður tað tó liggjandi í teirri bröttu brekkuni 20 og kemur ikki oman.

Son húsfrúnnar kalla sumir Ólav seyðamann; sonarsonurin var Einivaldur. Dóttir Einivalds var Herborg ríka; hon fekk barn við son Róalds, sum tá var lögmaður og sat á garði sínum í Dali í Sandoy. Hesin 25 sonur Róalds gekk burtur á báti í sugguni við Skarvanes. Tá ið tíðindini um hetta skaðaverk bórast til Róalds, var Herborg stödd har hjá. Hon spurdi tá lögmannin, um barn, sum var í móðurlívi, skuldi taka arv, tó at faðirin var deyður. «Fullan og allan arv», 30 svaraði Róaldur. Hon sigir tá: «minnist til tit, ið hava hoyrt», og fell í óvit, tá hon hetta hevði sagt. Nú fyrst grunaði lögmaðurin, at hon mundi vera við barn við soni hansara, tí ikki vóru tey enn gift. Hon

átti ein son, sum var nevndur Ásbjörn; hann vóx upp hjá abbanum Einivaldi, men teir samdust ikki væl, tí at abbin kundi ikki gloyma, at hann var leysingabarn. Ásbjörn settist niður á Skarvanesi og vann tær tólv 5 merkurnar frá fjalli og til fjöru frá Húsavík. Ein dagin funnust teir báðir í haganum Einivaldur og Ásbjörn, og fóru at deila hvör við annan um mark millum Húsavíkar og Skarvanes; teir bardust leingi saman, og meir enn ár eftir vóru grópunar sjónligar undir Vestfelli, 10 hvar teir tókust hondum; um langt og leingi stóð hinum gamla til vinningar og so setti hann markið, ið skuldi vera teirra millum. Ásbjörn gjörði garð eftir markaskilinum, men hann er tó ikki markið nú. Meðan hann gekk og dró saman grót at garðinum, sá hann 15 ein mann við leggalði um lendarnar ganga og draga grót sum hann sjálvur; — hann helt tað fyrst vera huldumann, tí at hann kendi hann ikki; men síðani tekti hann, hvör ið var — tað var seg sjálvan hann hevði sæð í hamferð, hann doyði, áðrenn árið gekk út.

20

XXX. Fámjin.

Doffin (Dagfinnur?) æt ein maður, sum búði á sinni í býlinginum á Brekku í Hovi í Suðuroy. Hann hevði fingið varur hjá keypmönnum, sum sigldu hagar, og var komin í stóra skuld til teirra; — hann segðist 25 ikki kunna at rinda skuldina, og teir lögdu honum dýrt við, at fingi teir ikki virði fyri tað, hann hevði haft frá teimum, skuldi ilt verða av honum, tá ið teir komu aftur til Hofs við skipi sínum. Doffin tordi tí ikki sita longur kvirrir í Hovi, men flutti alt, hann 30 átti, vestur á oynda í Vesturvík; so kallaðist tá víkin og plássið, sum nú eitur Fámjin. Sonur Doffins var í fylgi við honum; teir settust niður í Herdalsbirgi, sum lá so væl fyri, at um skip ella menn ætlaðu at

herja á teir, var það eyðsæð haðani, tá ið nakar nærkaðist húsunum, og lætt at leypa á fjöll og krógva seg í hellum. Doffin fekk sær bát; — teir róðu út tveir einir. Ein dagin, ið teir vóru á útróðri, sóu teir ókunnigt skip, sum ikki tóktist vera av farmaskipum, 5 ið vóru von at sigla millum oyggjana. Teir fingú hug at forvitnast um hetta skip og drógu tí snøriini upp og róðu ímóti tí; það skilst teimum at vera friðarskip og teir leggja bátin at skipinum og bjóða teimum nýveiddan fisk til býtis ímóti einumhvørljum, ið tækt kundi verða. 10 hjá einbýlismonnunum í Vesturvík. Tvey konufólk eru á skipi; tær koma út á borðstokkin at síggja hesar menninar. Tær undrast mikið á ein stóran kalva, sum lá í bátinum, tílíkan fisk søgdu tær seg ikki hava sæð fyrr. Doffin býður teimum báðum at koma oman í 15 bátin at hyggja nærri at honum, og teir lovaðu teimum at royna, um teir ikki kundu fiska ein annan kalva, so tær kundu síggja hann livandi. Logn var og slættur sjógvur, so ikki leið úr stað hjá skipinum, tí einki var lotið í seglini; skiparin vildi tí ikki forða konufólkun- 20 um at njóta henda lítla stuttleikan. Tær setast nú í bátin, og Doffin rør frá skipinum. Doffin og sonurin tykjast væl um hesi konufólkini og sameinast um at royna at færa tær heim til sín. Sólin skein björt og stavaði niður í tann spegilslætta sjógvín; — teir rógva 25 nú har, hvar skipsmenninir síggja sólina skína á sjógvinum, tí har kundu teir ikki síggja bátin. Um sólsetur køvdi av í mjørka, og nú róðu teir til lands. Nakra tíð eftir at teir vóru farnir frá skipinum, og einki sást til bátin, fóru skipsmenninir at kvíða fyri, at tær báðar 30 skuldu ikki koma aftur, men at hesir menninir vóru farnir burtur við teimum; teir rópaðu av skipinum: «fá mi (mær), fá mi (mær)!» og av hesum sigist Vesturvík at hava fingið navnið «Fámjin».

Tá ið tær báðar konurnar nú komu á land og vóru leiddar inn í smáttuna hjá Doffni, settust tær báðar at gráta; hann royndi at ugga tær og fór burtur í haga at t̄aka lamb til teirra og bað tær kóka og gera til sum teim-

5 um best tókti. Skipið lá har undir landinum í eina viku og sigldi aftur og fram; men brimið var so nógv inn á víkina, at teir kundu ikki hugsa um at lenda; teir mundu heldur ikki vera djarvir at koma fámentir og vápnleysir inn á Doffin at loysa út konurnar, hann

10 hevði rænt frá teimum; væntandi var, at hanu vildi verja seg, og tí máttu teir kvíða fyrri at njóta ilt av Doffni og hansara monnum, um teir royndu eina so hættiliga ferð; við tí skili sigldu teir burtur aftur utan at fáa konurnar við sær. Doffin fór nú at fregnast

15 um, hvaðani tær vóru komnar, og frætti, at tær vóru úr Fraklandi, og at skipið skuldi flytja tær til Írlands, hvar hin eldra konan hevði mann sín, men skipið var rikið burtur av leið norður til Føroyar, av tí harðveður var komið á tað; hin yngra gentan var fylgis-

20 moy hennara. Doffin og sonur hansara tóku hvør sína til konu, og har máttu tær nú vera, fjærskotnar frá fœðilandi, skyldfólki og vinum. Nú kemur skiparin til Írlands og sigir manningum frá øllum sum til hevði borist við Føroyar; tá ið hann frætti hetta, at konan

25 var stolin frá honum, harmaðist hann, læt búgva út skip, og fór sjálvur at leita eftir konuni. Teir komu til Havnar, og har fekk hann sær far og ætlaði sær til Suðuroyar eftir henni; men í Skopunarfirði møttu teir Suðuroyarpresti, sum segði honum, at tað var til einkis,

35 um hann fór suður, tí at tær báðar konurnar vóru giftar, onnur við Doffni og onnur við syni hansara, og tær tóktust at liva so væl har, at tær mundu ikki við góðum fáast burtur haðani, og umframt hetta mundu Doffin og bygdarmenninir ikki vilja sleppa teimum,

35 um tær vóru kravdar frá teimum. Nú hesin útlendski

maðurin hoyrir hetta, vendi hann aftur til Havnar á skip sítt; men tá ið hann helt í hav, tók hann prestin út við sær, og hann slapp ikki aftur, fyrr enn tvey ár vóru umliðin.

Doffin átti eina dóttur við konu síni; hon giftist 5 við einum manni, sum settist niður í Fámjin í býlinginum, sum nú kallast í Sjúrdargarði; dóttir teirra var Ragnbild (ella Rannvá), hon giftist til Hargar í Sumbæ. Mangir sterkir avrekskappar sigast at vera komnir av hesum útlendsku konunum í Fámjin, og ímillum teirra 10 eiga ikki at gloymast Jansaguttarnir Albert hin sterki og Gilbert hin færi, sum sigist frá í øðrum søgnum.

XXXI. Skrúðhettan.

Skrúðhettan er ein stórir steinur, sum stendur í sjóvarmálanum við Fossá norðan fyri Hvannasund í 15 Viðoygni. Søgnin gongur, at í sama bili Krist var føddur, klovnadi hesin stóri steinurin.

XXXII. Bardagin í Mannafellsdali.

Í Akrabirgi við Sumbæ hövdu nakrir Frísar bústað sunnast á Suðuroy. Tá ið sóttin svartá kom til 20 Suðuroyar, doyðu øll Frísahúsini út; — tó slapp eitt undan sjúkuni, og kallast húsbóndin í tí «bóndin í Akrabirgi». Hann var viðgittin maður fyri styrki og átti átta príðar og reystar synir.

Um somu tíð hesin bóndin livdi, er sagt, at grund- 25 vøllurin var lagdur til kirkjumúrin, sum stendur enn í Kirkjubø í Streymoy. Bispurin, sum tá sat í Kirkjubø, kallaðist Mús, sum tó mundi vera eyknevni. Hann píndi stórar skattir út av Føroyingum at fáa kirkjuna bygda sum prýðiligast; — hetta líkaði øllum illa, og 30 allir, ið búðu fyri sunnau Hórisgötu (í Suðurstreymoy).

hvörki vildi víkja fyri öðrum — bæði vildu líka fegin
 hava dún. Fyri nú at hesin drátturin ímillum teirra
 skuldi fáa enda, og tey ikki bæði skuldu missa dúnið,
 so at tað kom hvörgum teirra til gagns, samtyktust
 5 tey um tað ráð, at tað av teimum, ið fyrri vaknaði
 næsta morgun og segði hinum frá, tá ið sól rann upp
 um hafsbrúnna, tað skuldi eiga dúnið at verma seg við.
 Tey settust tá báði skarvurin og æðan í urðini hvørt
 javnt hjá öðrum, tá ið aftnaði dagur. Skarvurin visti
 10 væl, at hann var vanur at vera tungsvöndur og hevði
 ilt við at vakna, tá ið hann var sovnaður fast; í ótta
 fyri ikki at vakna um sólarris, ætlaði hann sær ikki at
 sova alla náttina; tá helt hann mundi vera ivaleyst, at
 hann fekk dúnið, sum væl var vert eina vökunátt. Og
 15 nú settist skarvurin so errin av tí, at hann, sum ann-
 ars nevndist svövnskarvur, ikki skuldi blundast alla
 náttina, og æðuna sá hann sita hjá sær í fasta svövn.
 Tað gekk toluliga væl fyrra partin av náttini, men tá
 ið longur leið út, fór hann at tyngjast og mátti drag-
 20 ast við svövnin, sum tók at mennast á hann. Tó sat
 hann enn hálvvakinn og ændi, tá ið tók að lýsa fyri
 degi; tá rópaði hann av gleði yvir seg sjálfan: «nú
 blánar í eystri!» Av hesum rópinum vaknaði æðan,
 sum nú var fullsvönd; — har ímóti var skarvurin nú
 25 so ovvekraður, at hann orkaði ikki longur at halda eyg-
 uni opin og durvaði nú, ið mest vardi um at vaka. Tá
 ið sólin reis upp úr havi, var æðan ikki sein at siga
 skarvinum frá: «dagur í havi, dagur í havi!» Soleiðis
 fekk æðan dúnið; skarvurin mátti bota enn meira: hann
 30 misti tunguna, tí at hann kundi ikki at tuga, tá ið
 tagt skuldi verið, og tað verður ofta haft á málið, tá
 onkur er bersögur, og spurt: «hví er skarvur tungu-
 leysur?» at hann kann koma til at hugsa um tungu
 sína sjálvs og læsa fyri hana um tað, sum ikki eigir
 35 at vera sagt.

XXXIV. Býtlingasögur.

Nógvar skemtusögur ganga um Skarðsmennu í Norðuroyggjum og óvisku teirra í gomlum dögum líkasum um Fámningar í Suðuroy.

Mánin sást av Skarði í Kunoy eitt kvöldið á fjalla- 5
tindinum sunnan fyri bygdina; — hvør ið tá hevði verið har uppi, kundi tikið hann við hondum og haft hann oman við sær til Skarðs; tað hevði verið vorið sum hent, hildu teir, at hava hann hjá sær tey longu vetrakvöldini; tá vildi tað ikki saka mikið, um einki 10
var lýsið at lata á koluna, — tann stóri skínandi mánin kundi lýsa fyri teimum. Teir halda tí vera ráðiligt, at allir gonguførir menn í bygdini skuldu fara á fjall eftir mánanum og fáa hann til sín at spæla sær við sum leika, og at hava til at lýsa altíð har. Teir 15
so gera, glaðir yvir hetta vituga ráðið, og fara sum skjótast upp á fjallið, hvar máni lá, men, ass! tá ið teir komu har upp, var eingi mánin longur á fjallinum, hann var farin høgt upp í loft undan teimum og horvin longur suður eftir, so at eingin hevði so langar 20
armar, at hann kundi rökka at taka hann. At fara oman aftur í bygdina við ongum mána hildu teir vera ovstóra skomm; teir fara tá til stroks aftur á ein hærri tind, sum syðri var og hugsaðu, at har mundu teir fáa hann, og tað sá væl út fyri, at hetta skuldi lukkast 25
teimum, tí alt sum teir komu longur oman av tindinum, alt meira signaði mánin aftur niður á henda syðra tindin, og nú uggaðust teir og runnu tá alt teir vóru mentir upp á henda tindin; men tá ið teir vóru komnir upp á hann, var mánin aftur horvin. Teir trúðu nú, 30
at mánin mundi ræðast teir, og fóru at renna av einum tindi á annan og rópaðu allir so blíðliga teir kundu:

•Máni, máni, kom í mína brók,
tú skalt fáa smørklínung í bót.

Men mánin vildi ikki goymast í Skarðsmanna brøkur og ikki hava teirra smørklíning, men fór fram sína leið at lýsa fyri øðrum enn teimum; útlúgvaðir og deyðmóðir komu teir til húsa, men ongan mána hövdu teir aftur við sær.

Ein morgun um sóla renning kom ein maður eystan ífrá gangandi til Fámjins. Nú hann kemur oman eftir seinastu brekkuni og nærkaðist bygdini, sær hann eina gentu í tí húsinum, ið næst lá við breytina, ganga stákandi út og inn við einum trogi í hondunum. Hann sær, at trogið er tómt, og spyr tí, hvat hon hevði at starva. Hon svaraði, at hon bar náttina út og dagin inn, at dagsljósið kundi koma inn í stovuna.

Eitt kvøld var loyn á pollinum í Fámjin, og mánin speglaðist so reyður í sjógvin. Ein Fámningur hevði hoyrt gitið um ein stórhval, sum eitur royður, og nú hann sá hetta reyða glitrandi á sjónum í pollinum, fór hann um alla bygdina og rópaði: «royður er komin á pollin, verið skjótir oman at sláa hann og býta hann ímillum okkara!» Hann visti, at kópar ofta á flóðini komu um rivið inn á pollin; tá ið hann so fjaraði sjógvin, og tað varð grynri úti á rivinum, vildu kóparnir aftur søkja út á dýpið í víkini, og tá vóru Fámningar vanir at fara út á rivið og sláa kóparnar, í tí teir skuldu fara upp um rivið. Nú hoyra Fámningar, at tað er ikki sum vanligt ein kópur, men ein stórhvalur, sum er á pollinum, og teir eru so fegnir um hesi boð, at teir skunda sær at stoyta kornið úr tunnunum í ána, at teir kundu hava hesi tómu ilátini at skera spikið av hvalinum niður í; — hvalurin vildi geva teimum tað, ið meira var vert enn nakrar tunnur av korni, bæði spik og tvöst. Teir fara nú út á riv við gassum, knívum og øðrum amboðum til at fáa hvalin dripan og býttan sundur; — men nú var illa vorðið, — eingin

hvalur og einki at fylla í tær tómu tunnurnar, og snópnr máttu teir tá fara við ongum aftur til húsa.

Eina ferðina fram ímóti sólsetur voru nakrir Fámningar staddir úti í túni, og tá ið sólin var um at sökka i kav har vestur fyrri bygdini og vóð í hafsbúrinni so stór og reyð, kom eitt stórt skýggj fyrri hana, og tað sá so ógvuliga undarligt út. Ja, sum vera mundi, frættist tað skjótt inn í húsini, at nakað sjáldsamt var at siggja, og tá ið tilíkt var í vón í Fámjin, voru bygdarmenninir av forvitni ikki seinir á fótum at tyrpast saman og njósnast um, hvat ið vera mundi, sum dró fólk saman í flokk. Allir koma teir nú út at hyggja at hesari undursjón vestur í havi, og allir vildu fegin vita, hvat hetta stóra skínandi mundi hava at týða, ið teir hövdu í eygsjón. Teim var ymist á máli um hetta: ein segði tað vera eitt djór, sum gekk eftir havinum og gloypti sólina, ein annar helt tað vera eitt fjall, eina flotoyggj, og mangt annað, líkt og ólíkt, var borið upp. Av tí, at eingin vildi víkja frá sínari meining, komu teir upp at tjakast, og so harðliga trættu teir, at teir voru úti við at koina upp at berjast. Tá tók ein av teimum friðaligastu millum teirra til orða, at bestu hyggjuráðini mundu vera at fara eftir Rannvá hini gomlu. Hon var tá sum skjótast borin út, og tá ið hon hevði hugt eina lötu at tí, ið ófriðin völdi, segði hon: «hetta er Klæmintskirkja, ið upp kemur úr havi». Hetta trúðu nú allir mundi vera satt mælt, og í tí troysti tagnaðu teir allir og fóru í frið inn hvör til sín, tí hon var hin vísasta í bygdini, og eingin ivaðist um, at hennara orð ikki skuldi vera tað rætta.

Oversættelser af bibelsk indhold.

Af Højsangen

oversat af Joen Peter Gregoriussen i Kvívik og V. U.
Hammershaimb.

5

1sta kapitul.

1. Hásongur Salomons. 2. Hann kyssi meg við kossi muns síns; tí kærleikur tín er betri enn vín.
3. Smyrsl tíni eru góð at rúka at, navn títt er sum smyrsl, ið verður úthelt, tí elska ungar moyggjar teg.
- 10 4. Drag meg! aftaná tær viljum vær renna. Kongur leiddi meg í innastu kómur síni; vær viljum vera fegnar og gleðast í tær; vær viljum minnst kærleik tín meira enn vín; tey falskleysu elska teg. 5. Svört eri eg, tó vökur, tit dötur Jerusalems! sum búðir
- 15 Kedar, sum tjöld Salomons. 6. Hyggið tó ikki at mær, at eg eri dökkleitt, sólin hevur brent meg; synir móður mínar hava verið illir við meg; teir hava sett meg til vaktarkonu í víngörðunum; vingarð mín, sum eg átti mær, vardi eg ikki. 7. Greið mær frá, tú sum
- 20 sál mín elskar, hvar tú rekur, hvar tú letur smaluna hvíla á middegi, at eg skal ikki vera sum kona, ið innhuld reikar um hjá smalum brøðra tína.
8. Veist tú tað ikki, tú hitt vænasta vív, far tú tá á seyða rásir og goym at lønbum tínum hjá búðum
- 25 hirðana. 9. Rossum mínum fyri vagn Faraos haldi eg teg líka, vinkona mín! 10. Fríðar eru kinnar tínar undir ringafestunum, og hálsur tín undir perlubondun-

um. 11. Ringafestir av gulli við silvurpöntum viljum vær gera tær.

12. Meðan kongur var hjá sínum, reyk Nardus mín væl. 13. Vinur mín er mær ein myrrhuknöttur, sum hvílir í barmi mínum. 14. Vinur mín er mær 5 eitt Kofervínberjatyssi í víngröðunum úti í En-Gædi.

15. Sjá, tú ert vökur, vinkona mín, sjá, tú ert væn, eygu tíni eru dúgvur. 16. Sjá, tú ert vakur onkavinur mín, ja yndislígur, ja song okkara er græn. 17. Bitarnir í húsi okkara eru sedristö, og loftið sypris- 10 viður.

Sámaðurin.

Af Balslevs bibelhistorie, ved skolelærer Joen Poulsen på Strænder.

Eina ferð, tá ið nógv fólk var komið til Jesusar 15 við Genesareths vatn, fór hann út á eitt skip, sum lá har, og talaði hetta líknlsi til fólkíð, sum stóð í fjör- uni: «Ein maður fór út at sáa, og meðan hann sáddi, datt nakað av sánum á vegin, tað varð tá niðurtrakk- að og uppetið av fuglunum. Sumt sáið kom á gadd; 20 tað nældi skjótt, men var so leyst á rótini, at tað foln- aði í sólskininum. Nakað kom niður ímillin tornir, men tornirnar vuxu upp og køvdu tað. Men har í móti kom nakað í góða mold og bar frukt, sumt hundrað fold, sumt trýsinstjúgu fold og sumt tretivu 25 fold».

Hetta líknlsi útleigði Jesus soleiðis fyri disciplum sínum: «Sáið er Guds orð, og tað, sum datt á vegin, meinast við, at summi hoyra Guds orð, men geva tí ikki gætir, og so kemur hin óndi og tekur tað burtur, 30 sum var sáað í hjartur teirra. Sáið, sum datt á gadd, meinast við, at summi við gleði taka við ordinum, fyrsta tey hoyra tað, men lata tað ikki festa rót í sær;

hesi havast ikki við, men fyrsta sum tey koma at
trongd — fyri tann skuld kasta tey trúna. Sáið,
sum kom ímillin tornir, meinast við, at summi lata
verðsligar sorgir og trá eftir ríkidemi káva orðið, so
5 tað ikki kann frukta. Men sáið í tí góðu jörðini
meinast við tey, sum hoyra orðið og goyma tað í góð-
um hjarta, so tað ber frukt aldur og ævir.

Folkelivsbilleder.

Af V. U. Hammershaimb.

Kvöldseta.

Dagsarbeiðið úti var liðugt: húskallarnir hövdu verið burtur at skera upp haga og rækta seyð; bóndin 5 hevði sjálvur drigið hoyggj av desini og givið kúnum og umframt stungið ein leyp at fáa teimum ein sopp av um kvöldið, tá ið tær skuldu mjólkast; arbeiðskonurnar hövdu ambætað neytunum: brynt og sópað í fjósinum. Alt fólkíð var komið saman í roykstovuna, eld- 10 urin geisaði í grúgvuni, kveikt var kærtuljósið í glastovuni fyri gestinum, ið komin var, og tendrað í kolurnar í roykstovuni, tí at tað var liðið út á veturin dagurin stytur og kvöldið langt, og kvöldsetan skuldi nýtast at teta í til jóla, sum vant er á landsbygd at 15 skunda sær við ullina, áðrenn útróður í torranum og várfiski kemur á. — Leyparnir við ull stóðu tí á gólvinum, hjólokkarnir við streingi, strá, tortli, rennil og snældu vóru bornir fram og nokkar settir inn, hvar bróst var fyri innan veggirnar ella fyri framman koyggj- 20 urnar, og bóndin skipaði nú fyri, hvat ið hvør skuldi gera: dreingirnir og teir yngru húskallarnir vóru settir at karða, hinir eldru at spinna. Genturnar settust á pallar, stabbar og skrín í ring um grúgvuna, sumar einsæri, og tær bundu hosur og ermar; aðrar, tvær og 25 tvær saman, bundu bular; ein gomul kona sat í bríkini næst eldinum við smádreingi í fanginum; hon hevði

lovað at síga honum frá sögum um kvöldið, at hann
 skuldi ekki sovna og soleiðis nátturðarleysur vera borin
 í song. Vevurin stóð kvírrur uttar í glasstovuni; vad-
 malið, sum stóð í honum og skuldi verða til jólaklæðir,
 5 leið so væl, at vevkonan bant við hinum um kvöldið.
 Spunamenninir fóru nú úr kotunum, at teir kundu
 verða liðuligari í berum stúkuermum at snara hjólið
 runt á rokkinum, og soleiðis fimari at kappast, hvør
 ið flestar merkur av tógvi kundi spinna, til nátturðartíð
 10 kom, og arbeiðið varð uppat givið. —

Og nú hurra rokkarnir, gnadda karðarnir, ringla
 stokkarnir, og arbeiðið er komið á gongd hjá øllum.
 Men orðtakið sigir: «tungur er tigandi róður», so er
 alt strev og arbeiði tungt, tá ið einki annað er haft
 15 fram íhjá til gamans at stytta um tað strevnu tíðina.
 Tí er ikki tögri í roykstovuni um vetrakvöldini: nú
 verður kvøðið av bóndanum ella einumhvörjum hús-
 kalli, sum hevur gott mál og væl dugir at skipa tey
 longu kvæðini um Sjúrd Sigmundarson, Sigmund Brestis-
 20 son, Gøtu-Trónd og aðrar fornar kappar, tá geva øll í
 stovuni ljóð og lýða á, meðan ið ørindið verður kvøðið,
 men taka við, tá ið kemur til niðurlagið í kvæðinum.
 Sumir leggja sær í minni, hvat kvøðið verður, at læra
 kvæðið, so at teir kunnu kvøða tað sjálvir, tá ið dans-
 25 urin aftur um jólini kallar ung og gomul í bygdunum
 saman, og dansustovurnar hvørt sunnudags- og heilug-
 dagskvöld ímillum jóla og föstu verða nýttar til at sláa
 ein ring av eini glaðari mannamúgvu, sum hevur sín
 besta stuttleika í hesi tíðini av kvæðunum, sum upp-
 30 líva tann gamla dansin.

Kvæðið var komið at enda, allir tagnaðu, bæði
 hann, sum skipaði kvæðið, og teir og tær, sum tóku
 undir niðurlagið við hvørt ørindi. Tá tók hin gamla í
 bríkini við og fór at síga frá sögum; har var nakað at
 35 lurta eftir til stuttleika; men tá ið so risar, tröll,

spækilsí og annað eðiligt kom fram fyri hugin undir frásögnini, fell ræðsla á tey ungu, karðarnir fóru ikki so kvikliga hvør um annan, stokkarnir stedgaðu at ringla, og spurt var ofta í forvitni og ótolni: „hvussu varð tá, góðan?“. — So leið kvöldið skjótt; nátturðar- 5 eldurin varð kyndur, og tá ið kom út ímóti midnátt, varð potturin tikin av eldinum, so varð oyst upp úr í stamparnar og onnur ílát av leiri súpan, dralvi, ystingur, greytur og tilíkt, ella lagt upp úr í trogini, tá ið tað var kjót ella fiskur, ið kókað var til nátturðar. 10 Arbeiðskonan, sum matgjörði, hevði tá knuðað og legði tá gløðurnar út at baka drýlarnar ella køkurnar. Nátturðin varð nú sopin ella etin, aftanbøn hildin, mannfólkið fór so út fyri dyr at hyggja eftir kyrruni í sjónum og um útróðrarlíkindi kundu verða fyri komandi degi, 15 og tá fór alt sum skjótast niður undir tær heitu rekkjuváðirnar, og so var alt kvirt. Seinast slapp tó gentan, sum fekst við baking; drýlarnir máttu hava góða skorpu, áðrenn teir vóru hirðir í eimin, og tá vóru hirðingartorvurnar lagdar at hava til lív morgunin 20 eftir. —

Váring.

Veturin hevði verið vindsamur og regnmikil, men steinurin táur mesta partin av honum; várkuldi kemur ofta aftan á tílíkar vetrar; um dýrabiðjudagskeið hevði fryst, lambasprænin hevði lagt kava og 25 ternusnerturin hevði ikki verið blíður. Hetta hevði loypt stedg í veltingina, sum var komin væl á veg á summarmála, og nú er skundað undir at fáa tæmt kóstin og at reiða tóðini niðan á tað forna í benum, rossini fara við sínum klivjum aftur og fram, og ein av sterk- 30 astu húskøllum stendur við kvislini at fylla upp í leyparnar. Tarakøstarnir í fjöruni verða ikki gloymdir, og tá ið ovlítið hevur verið av rekatara, verður bátur ofta flotaður at skera tara úti á firðinum, hvar so

- grunt er, at líggin kann rökka eftir honum. Tí tarin er góður at blanda upp í tóðini undir korn, tí tað vermir sáið og fær tað til at spretta skjótt; kornið vexur seint í Føroyum, og nælir tað ikki tíðliga, verður
- 5 seint og lítið burtur úr, tá ið komið er at heysti, og akrar skulu skerast; er lítil summarlýtka, standa akrar ofta óskornir á Mikkjalsmessu, og tá kann bera á, at frost og kavi kemur og spillir alt, áðrenn kornið er staðið. Ofta kemur hindur í velting; er væl at fiska
- 10 á várgrunnunum, verður hakin settur í teigin, tá ein góð lóta tykist at vera at fara til útróðrar, og báturin drigin; tað hava teir flestu bestan hugin til at balast úti á sjónum, tó at tað sannar mangur maður, at ódrúgvur er peningurin, ið fæst av fiskinum strax í
- 15 hondina frá keypmanninum, ímóti korninum, jörðeplunum, kálinum, sum er av landinum; men har krevur tol at bíða, ikki fæst frukt fyrr enn um heystið av tí, sum niður er lagt og arbeitt fyri á vári; men tolin trívst., sigir orðtakið.
- 20 Menninir koma nú hvør við sínum haka, grevini væl brýnd og sett á hakafótin, tóðini eru breidd út á vøllin, avgrevsturin fyri reinini, sum skal verða til áskot á tóðini og skapa eina nýggja grøv millum teigarnar, verður lagður í ta gomlu grøvina at fylla hana, breiða tóð
- 25 á hana og hava hesa álina upp í tann nýggja teigin. Hetta kallast at reinavelta, og hesin gamli siður er havdur við, hvar djúplent er; hvar grunt er, ber ikki til at velta, tí at áskotið er ovlitið; har verður flagvelt ella tvörvelt. Tá ið teigurin soleiðis er veltur, verður
- 30 sáað, og so koma arbeidskonurnar við torvskerum at saxa kornið niður í hesar moldbökkarnar, sum tiknir eru av reinini, og tá ið teigurin er saxaður, kemur eitt av konufólkunum við einum klári at mylda hann, og tá er vinnan liðug af mannahond og bíðið til hans,

sum öllum ræður og eina kann geva vöxtur, at lata akurin bera frukt.

Sodnhúsið.

Akrarnir vóru skornir, bundini hövdu staðið í skrúgv úti á bønnum, nú vóru tey borin heim, ripað 5 var, øxini stungin í leypar og borin á sodn, hálmurin bundin í hólgar og settur í hólgasátu at torna. Nú kaga vit inn í sodnhúsið; um sodnkerið var bött, og hvørt hol stappað við flag og mosa bæði um veggirnar og við munnan; sodnspölrirnir vóru lagdir yvir kerid, 10 hálmur breiddur á, so vóru øxini borin inn, og sodnkonan gekk uppi á spölunum at bera út á sodnin og leggja øxini javnt um hann. Fyrsti eimingur var kyndur í munnanum, av var rokið, tá ið kvöld kom, og nú lá tann stóri eldurin í glöðum; har var so heitt 15 og so nossligt, og ein kom fyri og annan eftir at vitja sodnkonuna. Hon hevdi einki at bjóða gestum sínum utan blíðskap; men har var kortini nakað, sum dró fólk í sodnhúsið; hon var jú einsumöld, so leingi ið kornturkingin var fyri og longdist eftir at fáa nakran 20 at tosa við; og av tí so mangur vitjaði hana, vóru altíð tíðindi at frætta í sodnhúsinum, og hvør vil ikki fegin frætta nýtt? — Mangt var annað til ørindis í sodnhúsinum; her kom ein við nøkrum jörðeplum at biðja sodnkonuna steikja í eiminum, og hon var ikki 25 sein við klovanum at hirða tey, hvar passaligur varmi var at steikja tey; her kom ein annar við speril og nýra á eini sneis og bað hana seta fram við eldin at steikja, og hon so gjörði og beyð sess at sita á, tó at sessirnir vóru fáir og láir; men best var at sita lágt, 30 hvar so nógvur svarmur er sum í einum sodnhúsi. Einnáttarsodnurin var tøkur til at lata av, tað var av tí besta og turrasta korninum, sum ætlað var at hava til fræ annað ári. Sodnkonan fekk tá eina aðra til

sín at hjálpa sær at lata av sodni; men tá vóru sodn-
konur ikki fríðar at síggja, tá ið hetta arbeiðið var
fyri, tær vóru útpjössaðar og tilbundnar um høvur og
háls og armar, at ikki agnarnar og dumban skuldu
5 koma inn á holdið og volda dumbuskriða, og í tí svirr-
inum var eingin, sum vitjaði sodnhúsið. Tá ið ðxini
vóru komin av sodninum niður á tað harða moldgólvið,
var tikið til treskitróini, og har lógu tær á knæ hvør-
yvur av aðrari og bardu ðxini, til alt kornið var leyst;
10 so komu tiningartrogini fram at tína dumbuna og
lættukornið, sum sodnkonan átti í lön, frá og leggja
kornið, sum snøgt og reint var, fyri seg at lata í pos-
arnar; dumban varð goymd at kóka at geva neytunum
um veturin.

15

Á bønnum í hoyna.

Summarið var liðið út um Ólavsöku, og víða á
landsbygdini vóru liggjar brýndir og bundnir í orvini,
tenn settar í rívnar; — so var liggjin útborin og
tikið á slótturin, tó at óterri var enn, at nakað kundi
20 liggja niður fyri, tá ið terrin, sum var væntandi, kom
á. Tað, sum sligið var, hevði ligið nakrar dagar í
liggjaskóm, men tá kom ein terridagur, so at hógvurin
tornaði, og nú var ikki spart at rista út á hann alt,
sum lá í grasi. Um kvöldið fekst tað, sumt í ballingar
25 (nulvingar) og sumt í klúkar. Men so skerdi aftur terrin,
og hoyggið mátti liggja uttan at fáast upp í sátur. Tá
kom ein góður dagur aftur, brenniterri og klárur heiður,
so tað dró ikki skýggj fyri sól, og hvørt mannkyn, ungt
og gamalt, fór nú út í bæ at hoyggja. Hvat har tó
30 var vakurt úti! og væl var vert at geva øllum gætir,
sum beyð sær fram fyri eygað og kundi rera við
hjartað. Tann dimmbláa luftin í erva, tað bláa havið
í neðra við fjörðum og sundum, og hinuminni firðirnar

og sundini stóðu fjöllini við sínnum tindum og homrum, ðxlum og börmum, líðum og fossu-um so skínandi í sólini, kastandi sínar longu skuggar út yvir landið, sum lá undan sólini; oyggar, sum vóru langt burtur, sýntust at vera so nær, tí at luftin var so rein og klár. 5 Og so bæurin, sum var nærmast! har gekk tann glaða mannfjöldin, spjadd um hann í ymsum stöðum so ferðamikil og fðin: her vóru nðkur konufólk, sum vendu klúkar á sumum teigum, har onnur, sum ristú út ballingar, tí at teir vóru turrir innan, meðan ið klúkarnir vóru 10 druknaðir av regninum; mannfólkið sló á tí, sum eftir stóð í grasi, tí nú var væntandi at fáa tað mesta upp í sátu av tí, sum lá, og nakað var komið á veg at verða turt. Har var ikki sovið á fótum, men sveittin rann ðg ofta var vitjað til mjólkabiðini og dyllurnar 15 við blondu ella blaki, tí at tostleitt var í hesum sterka skininum undir arbeiðinum.

Tað var um nónn, døgurðartíð var komin, og ein lítil hvíld skuldi vera, meðan ið hoyggið lá fyri terranum og fekk eina góða avsetu. Turrur fiskur, hýsa, 20 smáfiskur og riklingur, var nú bukaður heima við hús og borin til hoyfólkið, hartil viðskeri av feitum skerpu-kjöti og rómastampar við loypingi, sum var svalandi og leskiligir fyri tosta. Sólgulið á miðjum deginum hevði gosið í klúkarnar, og tað sum alt hitt, ið út var 25 rist, var skróturt. Nú var ikki at hugsa longur um slóttur; mannfólk, konufólk og børn fóru ðll at raka og bera saman til sátu, og har var gleim og gleði á teimum ungu, tey komu við stórum kneppum av hoyggj frá teimum, sum rakaðu saman, ofta meira enn tey vóru 30 ment at bera, og tó rennandi við tí oman ella niðan eftir á sátustaðin, og mangur skellilátur varð, tá ið byrðin bar uppi fyri eyguni og tey tá trakkaðu í eina grøv ella eitt hol og so boltaðu rútt við byrðini, ella tey duttu aftur eftir nakka av skónum, sum vóru hálrir 35

undir ilini av at ganga á tí turra hógvinum. — Nú var liðugt at bera saman, og genturnar fóru tá á hvönn sátustað at snara bendlar, fyra til hvörja sátu, og har komu smábörnini at spæla sær í hoyrúgvunum og
 5 grava seg niður í hoyggið; men tey verða skjótt burturkoyrd haðani, tí at nú koma menninir at gera sátu, hava ein drong við sær at fara upp á hana, tá ið hon er nakað upp komin at trakka hana fasta í miðjuni og at leggja hoyggið, ið kastað verður upp til hansara, út
 10 á brotið, og at sneiða hana, sum hon hækkar til; so varð kollurin lagdur í, sátan drigin uttan og kembd, at hon kundi standa væl skapað og snögg, hon var nú blendlað við klíggjagróti, sátan stóð liðug, drongurinn ók niður eftir, og teir fóru tá á ein annan sátustað, til
 15 alt var upp gjørt. Men áðrenn teir fóru heim, hugdi hvör eftir teimum sátum, hann hevði gjørt, at ikki tann skomm skuldi koma á hann, at nokur av hansara sátum skuldi detta um koll, ella síga soleiðis niður, at kollurin skeytst og hoygið skuldi verða dripið av væt-
 20 uni; tá visti hann sær at verða spottaður ella enn verri fáa tátt yrktan um seg. Tí var at ansa eftir, at sátan horvdi móti brekkuni, tá ið bæurin var hallur, hvar hon stóð, trø sett undir hana undan brekkuni at styðja hana. Fyri bóndan og húskallar og benameð
 25 er tað ein gleðilig sjón at síggja hesar nógvu sáturnar, sum upp eru komnar á einum degi, allar angandi so væl, at tann góði roykurin av teimum kennist langan veg, tí her var einki rakstrarhoyggj í. Tá ið genturnar hövdu gjørt allar bendlar, sum kravdust, fóru tær at
 30 balla (nulva) tað, sum ikki fekst í sátu, og rista tað, sum sliðið var fyrra partin av deginum; kvöld var nú, flest öll deyðmóð, men tó fegin, at alt var gingið so væl í lag henda dag, og so var mjólgreyturin sopin til nátturðar og farið niður undir, sagt: «Jesus havi lov» og
 35 so sovnaði hvör so bráðliga av mæði.

Grindaboð.

Vit vóru farnir út at reka og hövdu umframt húkar at halda fyri smáfisk og hvíting stórongul við og hövdu haft ein stóran kalva uppi undir borði, men hann sleit og fór við ongli og teymi sin veg; — ikki 5 var at undrast á, at vit vóru harmfullir um, at hann skuldi sleppa, og hesin góði fongur ganga frá okkum. Men hesin harmurin varð skjótt gloymdur, tí strax eftir fingi vit annað at hugsa um, sum gleðiligari var. Úti suður av okkum sást bátur, sum hevði uppi á 10 mastur; — snörini vóru sum skjótast drigin inn í bátin, og vit triggir tóku til at rógva so hart, vit vóru mentir, út til grindina. Tá ið ein stund var umliðin, nærkaðust vit so mikið, at blástur hoyrdist av grindini; — tað var silvikni og logn, sjógvurin stóð sum ein 15 sveiti, og fjöllini stavaðu niður í hann. Stór sýntist grindin at vera; teir ætlaðu hana minst til einar átta hundrað hvalir. Ein bátur var nú komin aftur at, og nú var roynt at reka grindina og binda vavsteinin í snærisendan at kasta fyri hana og beina hana á tá 20 leið, sum ynskjandi var, hon skuldi fara. Grindin var deyðspök og firnaðist ikki fyri bátunum og væl gekk at reka hana av havi inn at oyggjunum. Men tó at rakstrarmenninir vóru glaðir, at teir hövdu fingið hana so langt inn at oyggjunum, tóktist tað eina tíð, sum 25 hon ikki skuldi fáast longur, tí at hvørja ferð hon var komin væl inn um borina í Nólsoynni, otaði hon seg út aftur um bátin, og vildi út aftur eystur í havið; — hon mundi kenna á sær, at har var ein bólkur, sum var slitnaður frá, og sum hon tí vildi fara 30 á fund eftir; — bátarnir vóru offáir at forða henni, og róðursmenninir vóru farnir at mæðast av tí langa róðrinum; teir vóru illa mannaðir: ikki meira enn triggir á hvørjum báti og soleiðis kundu ikki meira enn tveir rógva, ein mátti standa frammi í rong og 35 kasta fyri grindina. Teir flestu av monnunum vóru

tí fallnir í döpurhuga og kviðaðu fyrri, at tað stóra og langa strev, teir hövdu haft, fór at verða til einkis. Men til alla lukku var ein maður farin suður á borina at tyrva ein torvlut, og hann bar eyga við bátarnar, 5 sum róku grind, og rann so alt, hann var mentur, heim í bygdina at gera grindaboð: — áðrenn hann kom í bygdina, rópaði hann: -grindaboð! grindaboð!- tað hoyrdist langan veg, og nú rann hvør um annan í túninum við hesum gleðiligu boðum, og börnini settu 10 í tað sama rópið, hvør maður fór við renningarlopi oman í neyst, at fáa flotað bátin, leggja grindareiðskapini inn: grindalínur, hvalvokn (-vopn), sóknaronglar, skutlar og smágrót at hava til leysasökk at kasta fyrri grindina. Konur og gentur komu rennandi við mat- 15 kjáttum, skrínum og hosum. So snart sum maðurin, ið boðini bar, var komin til hús og kundi siga sonn tíðindi frá grindini, var glæðan sett í tí rætta roykstaðinum at gera boð í Streymoynna, og har var svarað aftur við glæðu og boð send í nærmastu bygdir, sum ikki 20 kundi síggja glæðuna. Neyðarmenninir, sum eru hjá grindini, útlúgvaðir og givnir, og tó ikki vilja gevast so leingi teir eru mentir at halda eini ár, teir streva enn, tó at tað tykist teimum hopleyst at overva seg longur; teir vita av ongum, hvat nú gerst inni á bygd- 25 unum, hvussu nær hjálpin er. Nú sær finningarbáturin glæðu á Kýrbergi, aftursvar á Nesi, glæðu á Strondum; hjartað tekur at uggast í teimum, at onkur hevir sæð teir av landi — og tó tora teir illa trúgva onn, at tað er so væl, at tað er frá teimum sjálvum, 30 ið verður boðað, og ivast, at onnur grind kann vera fyrri vestan, sum teir gera boð av. Men í sama viðfanginum síggja teir ein stóran bát, so annan og triðja og fjórða bátin koma stevnandi út í móti teimum, froyðurin gongur frá teimum, so hart teir rógva — tað 35 eru Nólsoyingar, sum komnir eru; grindaformenninir fara til finningarbátin at spyrja teir, í hvønn hval-

vág teir ætla at reka grindina; — finningarmenninir geva ráðið frá sær í teirra hendur, men siga tó, at fegin vildu teir, hon skuldi leggja beinini á Havnarvág, um so var, at tað vóru líkindi eftir teirra ráði at halda henni hagar; tað eru fátækir menn, sum hava funnið 5 grindina, og teir vilja, sum vera man, neyðugt missa tann stóra fong, teimum stendst til at fáa, tá ið lukkast at drepa grindina. Formenninir biðja nú rakstrarbátarnar reka grindina móti Havn, og nu kom betri rakstur á grindina, tí nú kom bátur eftir bát, allir 10 ómóðir og væl mannaðir, og skjótt var, at einir hálv hundrað stórir bátar, átta og tíggjumannafor vóru hjá grindini, og flotin vóx hvørja lötu av øðrum bátum, sum hövdu longri veg at rógva. Stúrdu áður teir fáu bátarnir fyri, at teir vóru offáir til at fáa grindina á 15 gongd beina leið á hvalvág, var ikki sært, at hugmóð nú var á monnunum, av tí at teir vóru so nógvir, at teir hildu tað ikki gretta, at teir hövdu yvirvald á henni; men teir skuldu fáa annað at siggja. Teir vildu skunda undir og fáa grindina at ganga skjótari, róðu 20 tí inn á hana og kastaðu leysasökkið ovnær henni, so hon fór at órógvast og taka ferð á seg; og tað líkaði mongum av rakstrarmonnunum væl, og teir róðu so hart, at teir kundu fylgja henni og teir daktu á hana, men hetta leiddist grindini við, og puts! har kavaði 25 hon. Róp og geyl og skraml av árum hevði verið fyrr — nú tagnaðu allir, og tað varð so kvirt og stilt, at minsta ljóð hevði hoyrst um allan bátaflotan. Allir tóku árar upp úr sjógv og hvíldu á teimum, teir lurtadu, um eingin blástur skuldi hoyrast, teir stóðu á 30 bekkjunum at eygleiða hana og njósnast, hvar grindin mundi vera; — einki hoyrdist, einki sást, grindin var horvin, ótol kom á menninar, tikið var aftur til árarnar, ein bátur róði í eina ætt og annar í aðra at leita eftir grindini, men eingin grind sást ella hoyrdist, 35

og teir funnust á einumhvörjum báti, sum fóru at bannast og biðja ilt yvir teir, sum hövdu verið offúsir og spilt teimum ta góðu grind. Men ikki var grindin horvin, — blástirsóust nú aftur úti ímóti bygdini í Nólsoy, 5 ein bátur var nær staddur har hjá henni, hevði upp á mastur at geva hinum tekn, og tá fór bátaherurin, sum hevði verið spjaddur víða um, skjótir sum pílar skúm- andi til grindina. Sýslumaður og grindaformenn skip- aðu nú fyri, hvussu rekast skuldi, og ansaðu væl eftir, 10 at eingin bátur kom grindini ovnær og stygdi hana, av tí hon hevði lyndi at kava. Nú bar til, hon fekst væl inn um grynnur og boðar inn ímóti vestari vág, so aftur út um Tinganes, bátarnir lögðust í triggjar hálvringar uttan fyri hana, og nú gekk inn eftir, ímóti 15 sandinum í vágsbotninum, nú skuldi fyrsti stingur verða gjördur av einum av formonnunum, hvalvopnið kom, sum tað átti at koma, og særði eina av aftastu hvalunum, sum vendi sær beint inn eftir, í hamar- skjölin nakað framman fyri sveivina, blóðsprænin foss- 20 aði úr sárinum, øði kom í hvalin og hann rúsaði í øðini fram ígjøgnum hvalaflokkin og loypti øði eisini í hinar, so at grindin fór við sjógv á baki undan, brekka var á sjónum, hvar hon kom fram, hon tók sjógvin við sær langt upp á sandin, tá kendi hon grunn og vildi venda 25 út aftur í sjógvin, men áðrenn teir hvalir, sum fremstir vóru og longest vóru komnir upp á sandin, kundu fáa í lag at venda sær við, rann sjógvurin út frá teimum, og teir lógu á turrum, og har komu tá menn, sum á landi vóru, og skóru teir á háls, so blóðið rann í 30 streymum og fargaði sjógvin reyðan. Hinir hvalirnir, sum ytri vóru og ikki komu at liggja turrir á landi, tí at tað var ikki pláss til teirra, bróta seg nú út og herja á bátarnar, sum mæta teimum við vopnum og gróti, og um teir skuldu sloppið út um fyrsta og annað lagið av 35 bátum, er sjaldan, at teir ikki venda, tá ið teir koma

út ímóti tí triðja laginum; hvar teir koma, verða teir særdir og grýttir, blindaðir verða teir av blóðinum, sum teir svimja í, og grugga sjálvir sjógvin upp frá botni; teir eru nú í örvi, og fer ein stakur hvalur út um allar bátar, vendir hann sum oftast sjálvur aftur til 5 hinar, sum liggja undir drápi. Ja, har er dráp, sum øðiligt er at síggja fyri hann, sum friðaligur stendur á landi at hyggja at tí; her gera nakrir hvalir landgongd í ymsum stöðum í fjöruni, har liggja bátar mitt í flokkinum, sum blása blóð upp í loft og mala higar 10 og hagar, men verða stungnir, hvar teir koma fram; nú linka sumir av blóðtapinum, og so verður sóknarongulin högdur í teir og línan ferd á land at draga teir upp og skera teir á háls sum skjótast at fáa blóðið av teimum, at tvöstið skal ikki verða brunnið; 15 menn vaða upp undir hendur at taka ímóti endan av línuni, sum er föst í hvali; allir hava nóg mikið um at vera, rópini hoyrast í øllum stöðum, úr bátunum og úr fjöruni, og har í millum hoyrist eisini blótan og bannan. Ei dáni í, at tað var gomul søgn, at ikki 20 skuldi lukkast at drepa grind, tá ið prestar ella konufólk stóðu á landi og hugdi at drápinum; — mundi ikki sögnin verða av tí, at teir smæddust at vísa seg sjálvar, sum teir royndust í atburðum í grindarápi? — Ein hálv økt er gingin, síðan ið grindin var hildin til, 25 og nú liggja 800 hvalir deyðir á landi. Tað er so trongt í fjöruni og so tætt av hvalum, at har má tynnast burtur úr, áðrenn markað verður, og tí koma boð frá sýslumanninum til grindamenninar at koma og færa hvalir vestur í Vágsbotn. Nú kemur sýslumaður 30 við tveimum kalsmonnum og ganga frá hvali til hval og skera í hvöljuna tal og metingamark í allar. Finn-ingabáturin kann nú velja sær ein hval, her er ein, sum er mettur trý skinn og gyllin, og hann verður tikin, og maðurin á hesum bátinum, sum fyrst sá 35

grindina, fær kúluna (hövdið) umframt sín part í hvalinum; er grindin feit, fær hann væl eina tunnu av lýsi bert úr kúluni. So verða nakrir hvalir lagdir út til matarhval til viðurlag fyri at geva øllum monnum 5 úr øðrum bygdum, sum har eru komnir saman, mat og drekka, til liðugt er at skifta. Hetta verður tikið strax av óbýttum. So verður skift og roknað út, hvussu mikið er til bátin, eftir at fjórðingurin av grindini gongur í jarðarhval til teirra, sum jörðina eiga í tí 10 bygdalaginum, hvar grindin er dripin. Vaktarhald verður sett at vakja yvir grindini, at einki skal misfarast og hvalir takast út av flóð ella brimi, og hinir grindamenninir í sínum vátu kormum fara tá at dansa at halda seg heitar og turka klæðini uppi á sær, 15 meðan náttin er, og skiftingin er í umbúnað. — Sýslumaðurin fær sær nakrar menn, sum kænir eru í rokning og væl duga at skriva; teir skulu eftir seinasta fólkatalinum, sum var um nýggjár, hyggja eftir, hvat fólkatalið er í hvørjari bygd, sum hoyrir til hetta grindadistriktið, og 20 so rokna út, hvat hvør bygd skal hava í sín part í gyllina- og skinnátali, so í listanum leita hvalir upp, sum eru mettir til tað virði, sum hvør bygd skal hava, tí krutlugt er, tá ið nökur skinn skulu býttast út úr einum øðrum hvali, sum ein onnur bygd hevur fingið 25 mesta partin í; so verður seðil skrivaður fyri hvørja bygd, hvat nummar teir hvalir hava, sum henni líknast, og hetta arbeiðið er ikki lætt at fáa í gott lag, tá ið skjótt skal vera atbórið, sum allir grindamenninir tráa eftir, fyri at sleppa sum skjótast heim, at grindin ikki 30 skal spillast. Vestfallið er komið í firðinum; nú verður brátt sjóvað vestur í Vágar, vestursíðuna í Streymoy, Hest og Koltur; vestanmenninir gerast tí ótolnir eftir at fáa seðlarnar frá sýslumanninum, og teir ganga og mala í túninum utan fyri hús hansara; men hann hevur 35 stongt fyri sær, eingin sleppur inn, fyrr enn liðugt er,

og hann má ekki lata seg órógva, men gera seg deyvan
fyri orðum um at skunda sær, sum utan úr túni róp-
ast inn til hansara; tí tað varir um, at tað verður
beint skift, so at einki skal verða at kenna honum
um seinnameiri. Men vestanmenninir víkja ikki frá 5
durunum; fáa teir ikki seðlarnar nú, liggja teir sjóvar-
fallið av sær og noyðast at bíða tvær ðktir enn, til
tað verður sjóvað aftur. — — — Nú verður latið upp
í sýslumansstovuni; «tólv skinn til bátin!» hesi tíðindi
berast frá munni til munn við skjótheit til allar grindar- 10
menninar; seðlarnir verða útgivnir, og nú fara bygdar-
menninir at leita, hvør eftir sínum hvali; nú verður
skorið upp og skipað inn í bátarnar so mikið teir
kunnu bera; og undir hesum arbeiðinum standa teir
upp um beltið í sjónum, og í hesum váta karminum 15
seta teir seg inn í bátin og fáa ikki turr klæði at lata
seg í, fyrr enn teir eru komnir tann ofta langa vegin
heim til sín sjálvs. Nú verður lagt frá landi og tikið
til árarnar, húgvurnar lagdar á bekkinn, og takkarsong-
urin ljóðar nú frá bátum í hundratal, sum fara av 20
stað, hvør við sínum tunga farmi; um málið ikki altíð er
so reint, og nógv kann vera at finnast at tónalaginum
sum teir hava til sálmarnar, so hoyrist tó, at hjarta-
lagið er gott, sum ljóðar ígjögnum tað, ið sungið
verður, og mangt hjarta hevur blotnað, og mangt eyga 25
verið vátt, sum á landi hevur staðið og skoðað út
yvir henda lovandi herin, sum prísar Guð og takkar
av innarsta hjarta fyri miskunn og náði.

Nú leingist teimum í bygdunum, sum menninir
eru farnir frá í grind; tvey samdægur eru umliðin, 30
síðan ið teir fóru, og einki er frætt enn; men tey ugga
seg tó við, at vón er um, at grindin ikki er sloppin,
sum so ofta ber á, tí annars hövdu teir longu verið
aftur komnir; tey hyggja og hyggja við lengtandi
hjarta, um ikki bátar síggjast, fara upp á hæddir, hvar 35

longur sæst út í hav — einki sæst enn, og öll vera roynd í toli. — Nú kemur róp í: «bátarnir koma, so hoyrist sálmasongurinn yvir havið; teir nærkast nú, og allt fólk í bygdinni ungt og gamalt fer oman á lending, við heitari súpan ella kaffi at geva teimum móðu og vátu monnunum, tá ið teir koma á land. Sökkladnir eru teir, gripsborð á bátunum, tveir menn sita og oysa, drabb er við landið av gulinum. Tólv skinn til bátin, sex til okkara, sum fáa hálvar partar, og alt veit væl 10 við.; — hetta eru tey fyrstu tíðindi, sum verður spurt eftir og strax við gleði svarað uppá. So verður skipað upp úr bátunum og ofta eftir lítlari hvíld farið av stað aftur eftir øðrum farmi, tá ið grindin er stór. Nú er öll grindin ferd heim í bygdina, og nú skal hýst 15 ast sundir ímillum húsini eftir fólkatalinum, av tí at 25 fólk eru roknað til ein bát í grind; ein bygd, sum hevur 200 fólk, tekur soleiðis til átta bátar. Tó er ikki býtt javnt til öll, tveir heimapartar ganga á ein manspart, sum teir eiga, ið hava fært grindina so 20 langan veg og haft so nógv púl av henni, og avnot gongur til teirra einsæri, sum hava skorið hvalin upp. Hvørt mansbarn í bygdinni frá tí gomlu konuni, sum einki er ment at gera longur, men sum er fegin um, at hon nú kann avreiða so mikið í lýsi, at hon nú kann keypa 25 tobak og fáa sær upp í nösina, og til barnið, sum liggur í vögguni, hvør fær sín part; — er tað tá undarligt, at gleði er á öllum, tá ið verður rópað: «grindaboð!»

Brúdleyp.

30 Prúður var drongurinn, elsti sonur bóndans í N., sum var so ríkur: hevði tólv merkur í jörð av kongi umframt tríggar merkur í óðal. Vökur var gentan, sum drongurinn hevði kosið sær til konu; um hær var tikið við bønarøðum hansara so sum sigist, tað eigir

at vera, tá ið dygt og væl skal verða: fyrst „nei“, so tögn og til endan „ja“, nevnist ikki, men — fríggjað hevði hann, játtað hevði hon, og foreldrini høvdu samtykt, og alt var gingið væl í lag. Hann hevði verið við teimum forlovismonnum hjá presti at skrivast 5 inn, út var lýst í kirkjuni, og brúdleypið ásett at verða hildið í aðru viku eftir. Tað frættist víða, hvussu mangar tunnur í rugi vóru úttiknar at baka til brúdleypsreyð, hvussu nógvir geldseyðir vóru kókaðir til skinsakjót, og hvussu nógv ið enn var ætlað til av 10 seyði at skera, tá ið brúdleypið skuldi haldast, ein ox og ein feitikúgv stóðu á bási og skuldi láta lívið, at matur skuldi ikki tvørra, og eingin kunna siga, at tað var hungursbrúdleyp, hann hevði verið boðin í.

Nú nærkaðist at gleðistundini, biðjumenninir vóru 15 sendir út at bjóða í brúdleyp, og teir høvdu sett saman tað boð frá brúður og brúdgómi, sum teir vildu færa fram í húsunum; sumir gjørdu tað sum eina lítla prædiku, aðrir skemtingarsamt; men mangt ungt hjarta sló óstilt, tá ið hesin maður kom til bygdar at bjóða, 20 av ótta fyri at hann ikki skuldi koma inn til teirra, og tilíkur stuttleiki ganga um tey. Hvar hann kom inn og beyð í brúdleyp, var hann, sum vera mundi, væl komin, og har var farið eftir flöskuni og boðið honum upp í glasið og kaffiketilin settur út á og borð- 25 reitt fyri honum. Men hjá teim flestu umbar hann seg við, at hann hevði so mong hús at fara í og mátti tí skunda sær, bað tey hava líka góða takk, um hann ikki settist til borðs; — tó mátti hann taka glasið í hond, væta varrarar av tí og siga: „skál!“ áðrenn 30 hann fór. — Nú var tann sorgin slókt hjá teim ungu, at tey ikki skuldi verða boðin; men öll í húsinum kundu jú ikki sleppa, og nú kom onnur sorgin, hvør teirra heima skuldi sita, og tí ljóðaði frá børnum og arbeidsfólkum: „mamma! lova mær! — húsbóndin! eg vildi 35

fegin fara í hetta brúðleypið — nær kemur sovordin stuttleiki aftur fyri okkum?—

Nú venda vit aftur í brúðleypshúsið at fregnast eftir, hvat har gerst. Eitt ótal av kokkum var longu
 5 komið saman har átta dagar framman undan brúðleypinum, hvør rann um annan, og hurðarnar steggaðu ikki frá morni til kvølds, men slongdust upp og aftur ígjøgnum alt húsið. Hin gamla matmóðirin var í órviti av øllum spurningunum, hon fekk at svara uppá,
 10 og ynksti, at hon væl hevði verið komin um hesar dagarnar.

Í roykstovunni hekk ein stórir pottur yvir eldinum, og í honum skuldi blóðmörurin kókast. Sumir av brúðleypskokkunum stóðu tí og skóru tálgina, bæði
 15 nýrumør og netju, sum skuldi geva fitina, aðrar konur rørdi við sneisini mjøl upp í blóðið, og aðrar reinsaðu keppar, langar og vembur at fylla blóðmörin í. Í sodn-húsinum lógu rúgvur av seyðarhövdum; ein av hús-køllunum sat og skar hövdaullina av, og tvær gentur
 20 stóðu við eldin og sviðu og skavaðu hövdini, at einki loðið skuldi vera eftir, sum gestirnir kundu hava at finnast at. — Nú kom báturin at landi, sum færði lán: borðdúkar, borðiskar, borðknívar, postalín, gløs og tilíkt frá keypmanninum; — hetta var vanvart og
 25 mátti vera undir góðari varðveislu, at einki skuldi brotna, og tí vildi bóndakonan sjálv beina fyri tí og goyma tað, hvar tað kundi standa í frið, til tað skuldi verða nýtt. — Ein langur ásur úr øðrum enda í hjallinum og í annan var eigiligur; tí har hekk krov við
 30 krov av nýflettum seyðum og lombum. Bóndin er nú komin niðan í hjall at skera burtur úr: hálsar, háryggir og nakrar bøgir at kóka fyri at hava feskmát til reiðar at seta fyri fólk, sum inn komu í brúðleypshúsið, og at hava til bót í súpanina, sum skuldi bjóð-
 35 ast gestunum brúðleypsaftan. Tað sum eftir hekk av

krovunum: tjógv, hárógva, mjóryggur, síður og bægir, skuldi hanga til at steikja sjálvan brúdleypsdagin.

Brúdleypsaftan var nú komin; áttamannafarið var tíðliga á morni um dags skeið sent eftir presti og ikki var drálað við at fara av stað, tí flutningsmenninir 5 tráðu eftir at vera aftur komnir, tá ið tey fóru at dansa, og langur var vegurin. Teir fingi eina máltíð hjá bóndanum og meiri av mati við sær í bátin, enn teir kundu eta á ferðini. Vatnkaggin var ikki gloymdur eftir, og heldur ikki hin kaggin við tí váta slaginum, 10 sum mangur hevði góðan hug at smakka av, tá ið galt um harðan róður at taka ein góðan vörr við árinum um ein streymtanga. — Hevði verið trupult fyrr í brúdleypshúsinum, so bar av nú; — alt skuldi jú standa liðugt at taka ímóti brúdleypsgestunum, borðini 15 setast í lag, dúkar breiðast á, stólar og beinkir fáast at sita á. Har var stákað í roykstovu, køki, glasstovu og stórstovu, og hurðarnar smeldu aftur á bak og aftur í lás, kokkarnir runnu aftur og fram. Nú komu grannar við stórum biðum við mjólk og dyllum við 20 náttróma; — hesi skuldu setast til borðs, mjólkkin skuldi kókast og beinast fyri; — nógv var mikið at hugsa um og taka hond í!

Middagur var farin, brúður og brúdgómur vóru í sunnudagsklæðum, skeinkjarinir stóðu til reiðar við vín- 25 flösku og brennivínsflösku og glösum. Nú sást ein herur av brúdleypsgestum koma oman brekkuna, brúður og brúdgómur og skeinkjarinir fara tá út í tún at taka ímóti teimum og bjóða teimum inn. Tað fyrsta hjá gestunum er at fara úr um fætarnar og lata seg í 30 turrar hosur og í danskaskógvar ella í skógvar av roturoð; so verða gestirnir leiddir at borðinum at fáa sær mat og drekka eftir teirri longu gonguni upp um fjöll; tosað verður um mangt og margt, fest verður í pipuna, og sumir fáa sær undir tonnina av tobaksrullinum. 35

Her finnast mong, som ikki hava sæst í langan tíma, tíðindi eru at spyrja og mangt at frætta, og soleiðis gongur ein góð stund, til tess at tey ungu taka seg saman og sláa ein ring; so verður kvøðið og dansað, 5 tað ljóðar út í tún — ringurin vexur og verður brotin í fleiri ringar, hvør innan í øðrum. — «Prestbátur kemur!» verður rópað inn í stovuna, og nú fer brúður og brúdgómur oman á stöð at standa á sjóarklettinum. tá ið lagt verður at landi; — prestur er ikki einsam- 10 allur í bátinum; aðrir brúdleypsgestir hava biðið sær far við honum. Skeinkjarinir, sum hava elt brúðarparið, bjóða nú vín, brennivín (ella frankst), so hvørt sum nakar setur fót á land. Tá fyrstani koma brúður og brúdgómur í dansin, og nú kunna gestirnir halda sær 15 at gaman meiri enn áður, av tí tað hevur borið á, helst í Norðuroyggjum, at prestur hevur ikki kunnað koma dagsstevndan dag, meðan ið hann hevur ligið veðurfastur í útoyggjum og ikki sloppið burtur fyri brim og sjóvaródn, og tá hevur brúðarmessan verið 20 skotin út, til hann kundi koma; — tað kendist tá, at har vantaði nakað, sum ikki átti at sagnast. Dansurin gekk gleðiliga, og var eitt kvæði ella ein kempuvísa endað, var strax onkur annar at taka við í eina aðra vísu og so gekk lystuliga í góðum teiti, til tess at 25 hövuðskokkurin kom at bjóða til nátturðar. So settust gestirnir við borðini, fingur súpan við kjóthollum og rótum, blóðmör, seyðarhövd, jörðeplir, breyð og smör. Eftir nátturða var ikki dansað meiri, men hvør fór at leita sær eftir teirri legu, sum honum var víst á hjá 30 grannum og í øðrum býlingum, og fegin vóru øll, kundu tey fáa bert eitt ból at liggja í á gólvinum onkustaðni. Soleiðis var fyrsti brúdleypsdagur endaður; — ein og annan fýsti ikki enn at fara niður, men gekk og mól um skeinkjarin og amaðist upp á flösk-

una, sum hann gekk við; men tað var ikki leingi, áðrenn alt var kvirt.

Nú var brúdleypsdagurin upprunnin; tey ungu kundu ikki sova leingi av gleði, og mannamál hoyrdist tíðliga á morni í túninum og í brúdleypshúsinum. 5 Kaffi var boðið øllum við hveitibreyði, tvíbakkum, fest var í pípurar, og málreystir vóru teir úti og inni, dreingirnir skemtaðu við genturnar og tvatlaðu mangt saman, líkt og ólíkt. Tíðin leið skjótt, morgunmatur var settur fram og boðið var aftur til borðs: 10 skinsakjötinum var ikki spart, blóðmörur, breyð og smør kom aftur fram á borðið.

Konufólkið fór nú at lata seg í stásklæðini, sum tey skuldu hava í kirkju, og triggjar konur vóru farnar at pynta brúðrina, og tað mátti hava sína tíð, sum 15 orðatiltakið sigir: «leingi er at pynta brúður». Tað líður til middags, og einki rækist fyri kirkjuferðini enn, og fólk fer tí at gerast ótolið, sagt verður meiri enn í einum stað: «seinur verður brúðardansurin í dag». So varð tó í endanum, at boð kemur, at nú er brúð- 20 urin liðug, men til vanlukku frættist í sama viðfanginum, at onnur brúðkonan og fleiri av stoylunum eru ikki komnar úr kamrinum enn, har vantar á hjá teimum: ein skuldi hava doddin kembdan niður á ennið til frunt, ein reikast, ein flætta sær, og tí má verða bíðað 25 nakað enn í ringum hýri. — — — Um langt og leingi er komið so langt fram, at presti er sagt frá, at nú er ætlað at fara í kirkju, og so fer hann og deknurin undan. Nú kimar, brúðarparið kemur út í tún, byrsuskotini gella, og smádreingir, sum ikki hava byrsu, 30 og tó vilja vera uppi í við teimum stóru, renna við blástum lambsblóðrum og bresta tær fyri brúðarparinum. Langur var riðilin, sum fór til offurs, og leingi var at para saman tey, sum fylgjast skuldu: tvey og tvey, drongur og genta. — Brúðarmessan var hildin, sálm- 35

arnir sungnir, öll hövdu verið uppi at offra — mong bangin í hjarta, at okkurt skuldi verða skeift atborið, so sum at gloyma at bukka og neya fyri brúður og brúdgómi, tá ið tey komu utar aftur úr kóri, tí tá vistu 5 tey sær, at slíkt varð ikki niðurlagt, men haft á lofti við borðið til stuttleika, tá ið drunnurin, prýddur við litaðum bondum, var framborin av hövuðskokkinum við skemtingarímu til gestirnar at yrkja yvir; — eingin, sum drunnurin var settur fyri, kundi skjóta hann frá 10 sær til ein annan við borðið, fyrr enn hann hevði loyst seg við at siga okkurt, sum bar í rím. — Tá kimar aftur, og nú verður farið úr kirkju, byrsur gella, blóðrur brestast, alt fylgið gongur heim aftur sum tað fór — brúður og brúdgómur standa mitt á gólvinum í 15 brúdleypshúsinum, og nú kemur prestur og allur skarin at ynskja teimum til lukku. Kokkarnir koma nú inn at bjóða til borðs og vísa hvørjum sess: brúðarparið til háborðs, brúðkonur og brúðmenn báðuminni við tey og so víðari, sum parað var til kirkju. Maturin 20 er: kjót- ella grýnsuppa, oxasteik og lambssteik, bakkulsi omaná; skeinkjarnir gloyma ikki at fylla í glósini, tá ið drukkið er av teimum. Gestirnir eru kátir og mangt skemtunarorð fellur við borðið, sum vekir látur. Nú sæst, at kokkarnir leingjast eftir, at gestirnir skulu 25 reisa seg frá borðinum og geva pláss fyri øðrum borðhaldi; tí verður sálmur sungin frá borði og sagt takk fyri mat. Tá ið so annað borðhaldið hevur etið, fara tey at hugsa um at fáa brúðardansin í lag, meðan ið triðja borðhaldið verður sett til borðs, og öll, sum leys 30 eru, samlast í dansustovuni, og tá tekur deknurin undir at syngja brúðarvísuna: «I ærlige brudefolk, giver på agt . . .» um hvussu sveinur Abrahams fékk Rebekku at fylgja sær til Kanaans at verða kona Ísaks; so verður sum oftast Súsonnuvísa og enn ein triðja 35 álvarsom vísa sungin, og tá koma kvæðini og kempu-

vísurnar upp, og so gongur dansurin alt í einum alla náttina og næsta dag til middags. Nú kemur triði dagur, um morgunin fara allir gestirnir í «brúðarhús», sum tað kallast; har sita brúður og brúdgómur við eitt borð, skeinkja sjálv vín ella romm og bjóða øllum, 5 sum hagar koma við brúðargávum, at drekka úr stórum steypum; og har verður ikki sjaldan drukkið nógv; — dansurin verður nú kátari og meiri buldur. Hetta er seinasti dagur, sum er kallaður fráfaringsdagur; — tey, sum langvegis frá eru komin, fara fyrst, at tey 10 kunna koma heim í dagslýsi; tey, sum styttri hava vegin, drála ofta í dansinum til í skímingini, og eru tá ikki sjaldan avmælt av kvøðingini og so hás sum dunnusteggjar. Ein máltíð er boðin, áðrenn tey fara, stásklæðini verða lögð í klædsekkir, eskjur ella knýtir; 15 so heilsast øll við kossi og siga takk fyri góða samveru og góðan stuttleika. Sunnudagin eftir verður «heimabrúðleyp», tá koma kokkarnir sum gestir og næsta skyldfólk; har verður aftur dansað um kvöldið, og so er brúðleypið komið at enda. 20

Útróður.

Tað hevur verið sagt, at dreingjabørnini í Føroyum verða borin í heim við ár í hendi. Hetta er nú ovnógv sagt, og ikki at taka eftir bókstavinum, soleiðis sum sagt er. Men tó er tað so, at aldeilis mong av 25 børnunum, sum har fæðast, hava ferðast á sjónum, og ofta haft ringa tuskan í báti, áðrenn tey hava verið tvær vikur gomul; tí longur lata tey neyðugt børnini liggja ódoypt, og færa tey tí ofta langar vegir vetur ella sumar til prests at verða doypt. Og tað fyrsta, 30 ið smádreingir fara at spæla við, er smábátar, sum stuttleikin er at floyta í stampar, hyljar ella í ánnar undir lækjuni í túninum. Allar bygdir liggja

sjógvin, ein býlingur tó undan tikin í Norðstreymsø, sum hoyrir til bygdina í Kollafirði. Tá ið bátar leggja at landi, koma smábørnini oman í fjöru og biðja lova sær inn í bátin, meðan ið verður skipað upp úr hon-
 5 um, og tá ið hann so er tómur, og plássið ikki er kyrruvont, loyvst dreingjunum ofta at leggja út frá landi og rógva ein stuttan veg, so sum teir kunna best, um áralagið ikki enn er so gott, sum tað átti at vera. Árarar, sum har vera nýttar, eru smidligar,
 10 stuttar, blaðið smalt fyri at verja bátin og sláa í bylgjuna, sum vil bróta inn í hann; tað er tí skjótt, ein smápiltur kann halda í eina ár og gera mun, tá ið hann røir í borði við øðrum monnum, og tí eru teir ofta á ungum aldri havdir við í báti til útróðrar, at
 15 teir tíðliga kunna venjast við sjógvin; — tað er jú mesta og besta lívið hjá Føroyingum.

Tað var um kyndilmessu; fiskiskapurin hevði verið striltin um vetrarmagnið, illa hevði viðrað fyri útróðri, og langar upplögur hövdu gjørt nógv av fólkinum.
 20 armt; — tá ið ongar tillögur eru av sjónum, er neyð í Føroyum. Nú frættist, at eitt bragd var av torra-hísu um Botnarnar, og so mátti hugsast um at fáa krækling og kúðing (gággur) til agns, og har gekk tá ein dagur eftir tí. Harðasti streymur var nú, og tá
 25 fiskast hísan best, men henda mysingin var av teimum hörðu, tí at mánin stóð næst jörðini, og tí var tað viðbrekið og hættuligt at fara til útróðrar, utan tað var stöðuveður og gott veðurlag í honum. Tað var í illum hýri og við ringum bindindi, útróðrarmenninir víða hvar
 30 hövdu gingið á landi og skimast eftir, um tað ikki var farandi, tí at teir tráaðu allir eftir at sleppa út og fáa sær eina máltið aftur av sjónum. — Nú var eitt slot, hann makaði móti kvöldi, skýdrátturin var spakur, og tað var ikki meira enn tað sást at reka um
 35 mánan. Nýtendrað sól var, og tað var ikki meiri enn

farið um midnátt, tá fór N. at vekja til útróðrar allar bátsmenninar og það teir allar verða skjótar at koma oman á hamar at egna línuna. Hann væntaði sær ein góðan vökufisk tann dagin, av tí at stórir torrafiskur var ímillum hísuna; vökufiskur og andøvsfiskur ganga 5 av óbýttum til teirra, sum vekja, og teirra, sum andøva, fyri strevið, teir hava fram fyri hinar menninar. Undir egningini var hugt at teymum og húkum, um væl var rørt upp í, um eingin stökkur var á húkum, á leggi og bugi, á nevi og agnhaldi. Eina løtu 10 eftir vóru teir farnir frá landi, morgunsongurin ljóðaði, so tað hoyrdist um allar býlingarnar: „nu flyr jeg til din nåde og giver mig i din hånd . . .” og tey, sum heima vóru, lögðu sína bøn til: „Jesus veri við teimum og sendi teir væl aftur!” 15

Gott veður var hjá teimum út á miðið, men streymurin var harður og vestfallið rann sum eftir áarfossi, og tá ið teir komu út um landoddarnar, var sig í alduni, so at tað fjaldi langt upp á högoyggi (sunnari partur av Nólsoy), tá ið báturin var í aldudalin- 20 um; eitt lítið lot var lágt, og streymurin gekk nú í ættina og reisti sjógv; teir uggaðu seg við, at sjógvurin slætnaði, tá ið hetta sjóvarfallið var runnið. Tað var av broddi, tá ið teir komu út á grunnin, og so settu teir niður línuna, átta djúpshæddir eftir botni. 25 Meðan ið línan stóð, tóku sumir til súlurnar, ið teir hövdu haft við sær, og stórongul, at royna at halda snøri, og har var drigið bæði kalvi og góðir fiskar, nú sjóvarfallið var linkað. Kyrrindi vóru, nú róðu teir til kýkin, sum var á uppstandaranum, at taka upp 30 línuna; væl var á í hesari fyrstu upptökuni, men ein hemar sveimaði um bátin og var so næskur, at tað var harmur at síggja, hvussu hann gloypti hísurnar, sum vóru á línuni, og kvetti fiskar av um miðjuna, tað var upp var komið undir borðið. Hetta var

skutil, kleppar, sóknarongul var alt í bátinum; — ein feit longulivur var sett á stórongul og slongd út fyri hemarin, hann var ikki seinur at gloypa um henda bitan, og menninir ikki seinir við skutli at stinga

5 hann, við knívum at særa og svæva hann, kryvja hann og fáa livrina úr honum inn í bátin. Niður aftur var sett, men illa bar til; av tí at streymurin var so harður, fléktist línan, mátti takast upp aftur, og var tá sum ein sèpul; har mátti tíð til at greiða hana,

10 áðrenn hon kundi setast niður aftur. Soleiðis gekk dagurin ikki utan mein; men fiskur var til, og teir vildu fegin hava passaliga færi aftur við sær, og tí var toytgt longur út á dagin, enn teir hövdu ætlað; — nú skuldi ikki setast niður aftur, men hugsast um heim-

15 ferðina. Tað hevði verið gott veður allan dagin, og tó illa álítandi; sjógvurin er vitugur, so er sagt, og ansað átti at verða eftir honum; alduskot var har úti, Høgna-boði hevði brotið stórum, landbrim hevði verið nógv; — hetta upprisið í sjónum visti veður í, sum var á

20 ferð. Men maksamt og gott var enn, og teir róðu tí allir átta av góðum hugi við havn fyri stavn. Væl leið fyri teimum í hörðum róðri, og teir vóru nú komnir úr vesta vanda um íður og streingir, tá brast á ódnarveður við glæðustroki og kavaroki av útnyrð-

25 ingi norði, báturin mátti verða lagdur upp í vindin, tvær árar máttu leggjast inn, tí oysast mátti, av tí at báturin var væl laðin; trekir vóru teir til at kasta út av veiðini, so leingi vón var um, at teir kundu vinna til lands; men andróðurin var strangur, og menninir

30 tóku at mæðast, so tað var stundum, at tað heldur varð at ganga aftur enn fram. Myrkur var, og ikki sást strik á kumpassini; teir róðu leingi, og visti ikki, hvar teir vóru, men einki gjördist annað enn at andøva beint upp í ættina. Tá ið hvørki land ella

35 kumpass sæst, gerst tíðin long á báti, sum er úti í

illvegrinum, og ekki kann sigast annað, enn at sumir av monnunum stúrdi fyrir heimferðini og vóru um at falla í fátt, og allir longdust eftir, at það skjótt skuldi helma í, so at teir kundu fáa at vita, hvar teir skuldu stýra. Sum teir nú best sita og tuga á árarnar og 5 rógva meira enn teir eru mentir, skilst teimum av gjálvinum, teir nú eru í, at teir eru komnir av streymasjógv og inn undir land, og hugurin mennist upp aftur í öllum, og ekki verður spart það, sum enn er eftir av kraft, til at taka á sum harðast — nú kom drabb sum 10 var það bakbrot av landi inn á stýriborð, og við það sama rópar róðursmaðurin á stýriborðslæri: „land!“ og maðurin frammi á rongutoft rópar: „Nesslíð! Skarðhamar beint fyrir stavn!“ Hann var nú hækkaður og lá av beinum norði; hann lívdi utanvert við Skarð- 15 hamar, og har lögdust teir nú at lata meði renna og hvíla seg eina lötu, áðrenn seinasta takið heim við líðina var roynt.

Har var kúrir heima við hús; — báturinn var væntaður at koma tíðliga aftur, og úr hvörjum húsi, 20 sum maður var farin frá til útróðrar, vóru konurnar komnar hvör við kaffekrússinum og sukurmolanum oman í prestagarðin at hava heitt drekka at geva monnunum, tá ið teir koma aftur. Tær hövdu sitið eina góða lötu, tá brast í ódnina, sum sló það bangna 25 konuhjartað við ræðslu; tær pipraðu og runnu út á bakkan at kaga og lurta, og inn aftur til hinar at bera sorgarboðini, at einki spurdist av teimum. Það var harðfært og stóð úti við húsbrot; — nú kom ein glæða av Kollafirði, hvirlan treiv fast í húsini, so alt skalv og 30 skakaðist, men enn meira skalv konuhjartað, sum hugsaði um manninn á bátinum og hinar menninar; „teir vinna ekki, sum nú leikar í, teir finna ekki, so myrkt sum nú er“, so klaga tær olmussu konur og ganga aftur og fram á roykstovugólvinum við ótta og ófriði 35

í hjarta; prestur og prestakona ganga sjálf óttafull og sorgarbundin ímillum teirra at royna at ugga og fáa tey at geva sig til tols í góðum hopi. „Nú hoyri eg ein bát syngja“, rópar við gleði ein av konunum, og 5 allar tagna fyri at royna at hoyra, um hetta er tann báturin, tær mest leingjast eftir. „Takk fái Gud! tað eru okkara menn, eg kenni málið“. Sorg og sút var nú umskift til gleði og takk, og meðan ið teir andøvdu á bátinum úti fyri hamri, til seinasta ørindi av sálm- 10 inum var sungið, komu tær allar oman við heitum drekka og stóðu fyri teimum, tá ið teir lendu; tárini runnu, tá ið hjúnini funnust aftur og hálsfevndust, tey vistu ikki, hvussu glað tey skuldu vera. So var veiðin kastað upp úr bátinum, báturin tikin upp á lunn, drigin 15 upp í neyst og skorðaður, og so var farið til hús, og hjartaligari var hetta kvöldið enn mangt annað kvöld, í aftanbønini sagt Gudi takk fyri hansara miskunn henda dag ímóti teimum.

Fjallgonga.

20 Fjallakavi var lagstur, nú kavaði oman í hálvan hagan, og tað seyðafylgi, sum vant var at ganga uppi undir tindinum, var farið av biti har og hevði lækkað seg oman eftir í hagan. Tað var ikki meiri enn vika til veturnætur, og nú mátti hugsast um at ganga fjall 25 eftir veðurlambsskurði; — eitt bráðasóttarlamb var longu borið heim sum deyðseyði, og spell var, um sóttin skuldi taka tey bestu lombini, sum hon hevur lyndi til helst at herja á, og kvíðandi var eisini fyri, at veðurlombini skjótt vildu fara at gima, nú kuldi og ribbingss- 30 veður var komið; — gimakjöt var herskið at hava at eta.

Samgonguboð vóru gjörd til grannarnar um fjall í ytri líð dagin eftir, um fjallýsi var, og veðurlagið var

til í annan máta. Hann var klárur um náttina og frysti; fjallmenninir voru tíðliga á veg um morgunin at búgvast til, hövdu haft húðaskæðini lögð í blot og fingið sær skóbond at vevja undir ilina og upp um ristina, av tí at væntandi var, at hált var í líðini, hvar 5
vætur voru og gler var komið á um náttina. Fjallstavirnir voru settir upp við roykstovuveggin hjá bóndanum „frammi í stovu“, hvar fjallmenninir komu saman at ráðast um ferðina; seyðahundarnir gingu úti í túni og goyðu; teir kendu á sær, at fjallgonga mundi vera 10
fyri, og at teir henda dagin skuldu reka manna örindi og fara við á fjall. Tað var um lýsing, fjallmenninir voru allir komnir og ætlaðu nú at fara, men tá kom eitt so herviliga frekt æl, so teir stedgaðu og ivaðust, um tað bert var eitt degningsæl, ella hann 15
mundi fara at gera rið og sláa í rok. — Men nú lýsti aftur í ælið, og hann setti roðan so langt vestur á luftina utan at taka hann skjótt aftur í seg, og hetta var gott mark hjá teimum, at dagurin mundi verða góður at reka seyð í. Teir fóru nú allir; sporsnjógvad 20
var, kavin var ikki enn feimin, men so leysur, at ilt var at vara at seg fyri at detta, hvar hart gler var undir honum, av tí at kavin fjaldi glerið; — væl var, at teir hövdu skóbondini, sum hjálptu teimum at standa fastir í hálkuni; ikki var gamansleikur at fara av fótum har, 25
tí líðin var brótt, og øll líkindi til, at um nøkrum barst á at detta, vildi hann ivaleyst ikki stedga aftur fyrr enn í havinum ella í fjøruni, og tá beinbrotin, og sorlaður til deyða. Men oyarskeggjarnir, sum byggja lond á smáoyggjunum har vestur í tí stóra havinum, eru 30
ikki aleina dúguligir við árinu í bátinum, so at fáur man vera teirra javnlíki, men tað er eisini ein stuttleiki at síggja teir á fjalli, lættir á fótum og treystir at renna upp ímóti eini brekku; — at taka seyð á fæti er ofta haft til roysni hjá fótfinastu monnum. — Tí betur, 35

einki ilt barst til í líðini, eingin meiddi seg, og seyðurin rakst væl: klaki var lagstur á hann av tí grumma ælinum, hann tyngdi á hann og darvaði hann í gongdini. Gongan var nú savnað, og royndi okkurt stygt
 5 lamb, sum var undan tindinum og hægsta fjallinum, at stinga seg burtur úr gonguni og fara á flog aftur upp móti fjallinum, varð rópað á hundin: huts! og so feyk hundur og maður við honum av stað at fáa beint tað aftur í gonguna. Eitt lamb slapp og helt oman eftir
 10 móti bakkanum; teir beittu hund eftir tí, og tað leyp á sjógvin, men bátur lá undir at taka við, at einki skuldi misfarast, um nakað fór fyri bakka.

Nú var komið í rætt, og samgongumenninir gingu í rættini at taka skotaseyðirnar burtur úr og reka teir
 15 aftur um mark inn í sín haga. Seyðurin var tá bundin niður á rættini og handlaður, hvat takast skuldi nú í skurð, og hvat ganga eftir til klipping og jólaseyð; — einki skuldi ganga eftir í haganum á hávetri, sum ikki ivaleyst var livseyður, mentur at tola vetrarkavan og
 20 at standa í svulti eina tíð, um so skuldi bera á, at veturin var kavamikil og harður, og seyðurin ikki skuldi torga út úr bóli at skaya. So vóru geldseyðir, áseyðir, gimburlomb og tey veðurlomb, sum upp vóru gjörd til brund, slept upp og latin út úr rættini í gjögnum
 25 smoguna, og hini, sum skuldi koma í býti, verða nú lögð í haft, so at seyðbandið verður bundið á skák frá høgra horni og til sperruleggin á vinstra fœti á frambeininum; nú er lætt at reka seyðin frá rættini og heim til hús; heftur hevur hann bága av at ganga og
 30 hugsar ikki um at renna burtur úr gonguni, og soleiðis kemur øll gongan heim á flóttin, hvar býtið skal vera, og verður aftur bundin niður.

Hesin hagin var fyra og tjúgu merkur, grasgóður og albeittur; hann hevði sítt seyðamerki sum allir aðrir haga-
 35 partar í oyggjunum hava sítt hvør: rivað stúv á høgra oyra og

sneitt framman av á vinstra. Hetta árið var tíggjundað til at skera tjúgu á mörkini, og tíggjundin tikin á rættini í seinni gongu av óbýttari várull: sex vágir og tveir partar í sjeyndu ($6\frac{2}{3}$ vág = sex vágir og tvey pund — tvey bismarapund = 48 merkur); hesa ullina hevði 5 sýslumaður tikið við til at býta javnt ímillum kirkju, kongs og prests. Ullin var tikin av felaginum, so at hvør maður, sum har átti jörð, um tað var so lítið, at honum ikki líknaðist meiri enn ein lítlan part í einum lambi, tó har uppi í hevði givið sín ullarlagd ella tey 10 fáu hár, sum skuldi leggjast av tí í tíggjund. Teir, sum ongan jarðarteigin eiga, men hava eina kenningarær gangandi í haganum, tíggjunda sjálvvir av tí ærullini, teir fáa, eina mörk í ull fyri hvørt lamb, teir skera.

15

Nú kemur býtið á; hvørt lamb verður handlað, lyft upp í hornunum at skatta tyngdina á tí, so klípt og trilvað, og soleiðis verður alt javnt býtt í trígjar partar: til átta merkur í hvörjum; nú verður lutað um, hvönn av hesum trimum pörtunum hvör felagstriðjungur 20 skal hava; ella teir, sum ikki hava býtt, taka tann partin, sum teir velja sær. So verður hvör triðjungur aftur býttur sundur í smærri partar eftir marka-, gyllina- og skinnatal, so sum hvör eigir jörð at taka til, utan so er, at ein kongsbóndi eigir allan triðjungin. 25 Ótrúligt er, hvussu væl teir duga at býta seyðin og at leggja góð lomb at teimum ringu, so at hvör fær tað, hann eigir, og tað er sjaldan at hoyra klagu yvir, at nakar fekk minni enn hann átti at fáa. Tá verður borið heim í húsini tað, sum flettast skal um kvöldið. 30 Börnini flykkjast alla tíðina um lombini, og verður nakað lamb borið heim í stovuna til teirra, so er gleði og tey elta tað, kyssa og klappa tí og hjúkla upp yvir tí, intil pápin kemur við knívinum at svæva tað, tá koma börnini við sneisini at rera blóðið, tí mamma 35

hevir lovað teimum blóðmör, og tey ugga seg við öllum tí forkunniga, sum lambið skal geva teimum. Tungt er í teimum fátæku húsunum, hvar tey einki fáa at blóðga, tí at jörðin er gingin frá húsinum, seld
 5 av neyð. Hesi húsini er tó fá; um tey onga jörð eiga, fær ein lamb sum fjallmaður, ein annar eitt lamb fyri slóttur ella hoygging og fyri annað, tey kunna hava gjört bóndanum, sum hevir haft teir til bænarmenn, og heitt á teir, tá ið neyðugt hevir verið; hvør maður vil
 10 heldur arbeiða fyri seyð enn fyri dagløn í peningi. Nú verður gingið úr húsi og í hús helst til bændurnar at forvitnast um, hvussu skerst, og so verður svarað, hvussu mangar merkur í tálgu eru í lombunum, tí vegið verður úr hvørjum lambi so skjótt, sum flett er. Skjótt
 15 er atborið at fletta eini 40 lomb: ein svævar, annar tummar og ein triði opar og hongur kroyið upp á bitan. Nógvir vaxnir dreingir tyrpast saman hjá framstovubóndanum; tað er stuttleiki hjá teimum at ætla, hvat er av tálgu í hvørjum lambi, sum inn verður borið
 20 at flettast, og ofta eru teir ójavnir á máli og træta sín ámillum; ella teir royna styrki at benda hornini av veðurlambshövdunum. Yvir hövur ljóðar, at illa skerst í heyst, og at soltið er. Tað hevði verið væl lambað um várið, eingin særdeilis lambadeyði hevði verið; men
 25 í ásaroyting (áseyðaroyting), sum longu kom fyri í sættu viku á sumri, av tí at seyðurin var so tíðliga búgvín eftir tí góða vetrinum, kom óhapp á, og illveður við regni tók teimum naknu ónum so fast, at mjólkín minkaði, so at ómegd kom í lombini, og tey komu
 30 ikki aftur fyri seg at fitna. Hjá smámonnunum var stórir mismunur á, hvat teir finga: sumum, sum áttu meir enn gyllin, ognuðist eitt lamb sum tað var við hár og hold; aðrir, sum minni áttu, kundu fáa ein helming úr lambskrovi, aðrir ein lim (fimm stykkir ella
 35 fjórðing úr krovi), og aðrir aftur ikki meiri enn eitt

ella tvey stykkir; men væl bar til at býta úr lambinum til hvönn tað, hann hevði at taka til av jörðini, tí at lambskrovið er býtt í tjúgu stykkir, tá ið ikki fótamörur er ristur av; hann, sum størsta partin eigir í lambinum, eigir drápið av tí. Tey ⁵ sum einki blóðgaðu ella fingur lítið av tí, sum fjallið gav, sanna tað, í einum tátti sigist: «ríkir bændur oxar keypa, mangt man feitt um fátækan leypa», men so vitja tey bændurnar at biðja sær eini avroð (hövdið, feturnir, livur, lunga, hjarta og vomb), ella sveita (tí ¹⁰ ikki verður alt blóðið rørt, tá ið nógv av seyði kemur til eitt hús), og hann doya tey og eta aftur við mjólk; er hann meir enn doyddur og kemur á kók, er hann illa etandi. — Er bygdin fátæk, hvar ein stórur partur av jörðini er komin í hendur á utanbýggjarmonnum, ¹⁵ sum krevja avskurð av uppsitaranum, er tað syndarligt dagin eftir fjallgonguni at síggja fleiri bátsfarnar av seyði fara í ymsar ættir frá bygdini. Men börnini gleða seg tó heima, tí tey blása blóðrur, gera hornaklingrur at stikla við úti á bønnum og horn at spæla ²⁰ við og reka, sum var tað seyður, og at tey vóru á fjalli sum menninir dagin framan undan.

Búreisigurin.

Yngri sonur óðalsbóndans N. í Mikinesi hevði trúlovað seg við eini gentu inni á meginlandinum og ²⁵ longdist at fáa hana til sín út í oynna. Pápin var ikki móti hesari giftuni og lovaði at hjálpa honum at reisa búgv. Um veturin dró hann sær grót, sum brotið var uppi í haganum, tí í øllum bønnum sæst ikki grót har; hann hevði grótsleðu at draga tað á oman til hús, ³⁰ tá ið so hart var fryst, at sleðan ikki søkk niður í mýrarnar oman fyri húsini. Og so var grundað fyri har í heimrustunum (rudstøðunum) og grundin sett á

harðan gadd, hvar ekki eyrvikukynt var, og laðin av
 vegligum slættum gróti. Várið kom, og nú skuldi tak-
 ast út hjá keypmanninum alt tilfarið til húsini: viður,
 nævur, tjóra, seymur, tigulsteinur, kálk, ovnar, og ann-
 5 að, og tað var alt fært við skipi til Sörvágs og lagt
 upp har. Mikines er eitt so kyrruvont pláss, at ekki
 er hugsandi um at skipa farm upp úr skipi har. Men
 so máttu bygdarmenninir biðast at færa alt tann langa
 og torfæra vegin frá Sörvági og út; Mikinesfjörður við
 10 tí harða streyminum, har rennur, er ekki at skemta
 við; men tó var leyst og liðugt hjá hvörjum manni,
 hann heitti á at fara eftir einum farmi, tá ið kyrra
 sýndist at vera, og allir játtaðu við gleði. So var
 bæði stökkaviður og borðviður, og alt annað tilfar
 15 lukkuliga fært út í oynna, utan at nakar skaði var borist
 á, og tá var at hugsa um at fáa ein av bestu træsmið-
 unum í oynni at ganga fyrri í verkinum og aðrar at
 hjálpa honum. Grundin, ið gjörð var, segði frá, hvussu
 stór sethúsini skuldu verða; so vóru undirsillar og
 20 yvirsillar, bæði langsillar og tvörsillar, fyrst gjörðar og
 kneptar hvör í aðra í hornunum og skoyttar saman á
 miðjuni, alt so dygt, at einki skuldi ganga fyrri, um
 landnyrðingur norðan skuldi tríva í húslonina við sín-
 um hörðu átökum; tí henda ættin kann vera rættiliga
 25 tolin í öðrum stöðum, um tær strongu hvirlurnar, hon
 sendir oman í bygdina, baldra og hurla so, at tað
 stendur við húsbrott; tað varir tí um at byggja húsini dygg
 og verja seg, at tey ekki skulu taka niður av vindi. Undir-
 grindin var nú liðug, skilarúmssillar lagðar, hvör sill
 30 við síni pløging, sum hornstavir og skindustavir (stólpar)
 og báðir endar av bróstaviðinum skuldu færa inn í;
 undirslögini vóru lögð, sum skuldu bera gólvið. Nú
 kom á at reisa yvirgrindina, yvirsillirnar vóru allar til
 reiðar og vóru mátaðar eftir undirsillunum; hornstavir
 35 og skindustavir vóru reistir, sniðbond (skrástívarir) feld

ramliga inn í teir og undirsillirnar hvörju minni við, bitarnir kneptir niður í yvirsillarnar. Nú stóð undirluturinn av húsilonini uppi, og tá var at skunda sær at fáa yvirtromuna á, at ikki skaðaverk skuldi koma á av vindi. Sagulaðið hevði verið nýtt hvönn dag at kljúgva 5 stokkar og borð, og hvört mansbarn í oynni, sum dugdi at halda í ein hövul, var tikið upp ímillum smiðirnar at gera gagn, og tað sást á øllum, at har var ikki brúkað leti, men allir kvikaðu seg sum best teir kundu. Sperrurnar vóru nú reistar og heftar við 10 sniðbondum, kneptar saman, hvör hálvsperra inn í aðra í ovara enda, og niðari endi niður á yvirsillina og skálfar negldir á henda endan at bera vatnborðið, sum torvhaldið skuldi neglast niður á; har var at ansa eftir, at skálfalágin ikki skuldi verða ovstór, tí tá kunnu 15 skaðiligir lekar, mest frostlekar, gera stórt mein, og tað helst, tá ið tekjan ikki er meir enn vinkulreyst. Ofta verður grótveggur, stundum múraður, stundum við grót og flag settur fram við aðru síðuna av sethúsum, og so verður tekjan gjörd út yvir skotið millum 20 vegginn og bróstið. Nú vóru skambbitarnir settir í at festa sperrulutirnar saman, og ytsta sperran í skjöldrinum fékk sitt bróstband. Nú fóru teir at trøða; trøðurviðurin var fingin upp og soymdur, borðini kant í kant, í sperrurnar; skjöldurin var settur upp við revla- 25 klæðing, og gluggi skorin í at lýsa inn á loftið. Meðan ið so var farið fram í erva, hevði ikki verið hvílt í neðra, men alt gjört fyri at fremja arbeiðið, at húsini kundu standa innibyrgd fyri vindi. Tó at teir ikki vildu hava súðklæðing, var skjótt atborið kortini; klædnings- 30 borðini lógu øll tilgjörd, hólvað og pløgð at fella inn hvört í annað, vindeygakarmar settir í, og til bráðfengis var sligið upp fyri tey av borðsendum. Nú ið innibyrgt var, kundu øll har í bygdini sova í frið, um vindur kom. Fyrsta góða dag eftir hetta skuldi tekj- 35

ast, og tá var neyðugt at hava alt manskapið í hesi litlu bygdini at hjálpa. Smiðirnir fóru á tekjuna at leggja nævrina á og festa torvhaldið niður yvir hana við vatnborið, seta vindskeiðirnar í skjöldrunum fyri og
 5 festa sláirnar, sum skulu halda teimum. — Nógvir eru úti at grava flag at leggja á nævrina, og rossini eru eisini tikin í brúk at bera flagið til hús; konufólkini snara hoybendlar at leggja oman á flagið, at ikki skal ríva, fyrr enn tað er fest og flagtorvurnar
 10 samangrónar, og long trø verða lögð á at halda flaginum, at tað ikki skal skríða oman eftir, bjólgur koma í og soleiðis fara út av tekjuni. Er væl takt, kann ein nævurtækja standa lekafri eini hálvthundrað ár. Meðan ið smiðirnir, nú ikki longur undir berum
 15 lofti, men við tekju yvir sær, kunnu standa í frið, hvussu leikar úti, og fáast við tað, ið eftir er at gera, leggja gólv og loft, brósta innan, seta í vindeygur, múra, seta upp ovnar, leggja fallstykkeir á yvirsillanar ímillum bitarnar, fáa hurðanar í, og annað putl, eru aðrir
 20 farnir at fáa veggir av grót og flag upp fyri roykstovuni, sum skal verða fóst í ovara enda, samanbygd við hini húsini, tó so at tekjan stundum verður nakað lægri og tekur ikki meir enn væl upp á hálvan skjöldurin. Innan fyri veggirnar verður bygt bæði undirgrind og yvirgrind,
 25 sum er borin uppi av stólpum og ber sjálv tekjuna sum í hinum húsunum. Tað tronga skotið ímillum veggirnar og bróstið er brúkað til at byggja koyggjuseingir í við lúkum at sláa fyri innan í móti roykstovuni. Á roykstovutekjuni er sjaldan nævur, men hálmur undir flag-
 30 inum; yvir koyggjunum er tó sum oftast nævurtakt.

Meðan ið húsini stóðu í gerð, kom ein maður úr Havn har vestur; hann ætlaði at liggja har eina nátt, men brim var komið, og hann slapp tí ikki úr oynni fleiri dagar. Hann reikaði um bygdina og gav seg í
 35 tos við smiðirnar og fór at spyrja, hvat smiðir fingur í

dagløn har vestur; svarað var honum aftur, at tað vistu teir ikki; hann helt seg hava verið mismæltan, og at smiðurin ikki hevði fingið skil á, hvat hann segði, og fór tí at gera sama spursmál aftur; men smiðurin svaraði: «vit hugsa ikki um peningaløn fyri 5 arbeiði okkara, stovugildi verður gjørt, tá ið liðugt er, og har koma vit upp í; — her er ein búreisigur, sum hevur hjálp fyri neyðum; — skulu vit hava neyðugt onkun tíma at heita á hann, vita vit, at hann noktar ikki at hjálpa okkum.» Og hesin norðanmaður 10 legði sær hetta í geyma at hava at siga frá, hvat siður var í Mikinesi, og hvussu beinasamt fólk ið har vestur var hvør maður í móti øðrum.

Búreisigurin og hin unga kona hansara hava boðið okkum at koma vestur at vitja seg sumarið eftir 15 á Siftusöku, um tá viðrar. Tá ið bátur okkara kemur um tangan og inn ímóti gjónni, sær fólk, sum stendur úti á bergi, bátin og sendir boð um gestirnar, sum koma. Hjúnini fara oman at taka ímóti okkum og leiða okkum niðan frá helluni og heim til hús. Breytin 20 gongur fram við fiskahjall teirra, sum vit fyrst koma at; roystisveggirnir í báðum endum eru væl gjördir, rimarnar ímillum teirra nýbræddar; vit kaga ígjøgnum tær og síggja eina seiðateggju og eina smáfiskateggju hanga har inni og væl av flaktum og greipaðum fiski á heing- 25 ingatrøum. Nærri við húsini stendur kjöthjallurin, hvølpalás er fyri, men lykilin er í og vit fara inn at hyggja at skerpuvunum, men tey eru fá, nú so langt er liðið út á árið; — hjallurin er væl smíðaður, rimarnar smalar, at væl kann gjósa ímillum teirra, horn- 30 stavirnir sterkir og væl festir við sniðbondum, og so er eitt færligt belti um miðjuna á rimunum; jarnstengur úr undirsillunum í teim fyra hornunum festar niður í niðasta steinin av varðunum, sum undirsillanar hvíla á, at vindurin ikki skal taka hjallin á loft av grundini. 35

Triðja úthúsið er fjósið, sum er bygt næst húsunum beint
 yvir av roykstovudurunum, tað er veggjahús ógóðsligt her
 sum í øðrum stóðum í oyggjunum, lágt og myrkt; tey
 hövdu kúgv og kvígu, sum báðar gingu í haganum,
 5 og oxakálv, sum stóð og beljaði í heimabeitinum. Nú
 er komið til sethúsini; várið var turt, so viðurin gis-
 aði tíðliga og kundi drívast bæði utan og innan, og
 tað var alt liðugt nú, og so var alt brætt utan. Nú
 var tikið í klinkubandið og latið upp og farið ígjögn-
 10 um forsdyrnar, hvar kvørnin stóð, inn í roykstovuna.
 Har var eingin gluggi á, men alt ljós kom frá ljóara-
 anum mitt í mænuhvólvingini. Eygað fell fyrst á
 ljórabogan, sum var prýðiliga út skorin við knívi, og
 navn og árstal sett á; skíggjin var lyftur av ljóara-
 15 skrininum við skíggjastongini, sum var bundin um
 bitan. Potturin hekk í skerðinginum yvir eldinum á grúgv-
 uni, og har sást krúbbussessur, brik, pallur, krakkur og
 stabbi umframt beinkirnar fram við bróstið og koggj-
 urnar. Frá moldgólvinum í roykstovuni var stigið um
 20 gáttina utar í glasstovuna, sum var um átta alin djúp,
 sex long, tríggjar alin hög ímillum sillarnar og so-
 leiðis um hálva fjórðu millum gólv og loft; har stóð
 borð, stólar, kistur og seingir. Haðani fóru vit í ein
 køk, sum hevði grúgvu at kynda inn í teir tveir ovnarnar: í
 25 kamarinum og hini ytstu og vakrastu stovuni; í køk-
 inum vóru dyr at ganga um út í tún fyri ókunnigt
 fólk, sum tey vildu vísa æru og leiða inn í hövuðstov-
 una; har var eisini stigi at fara upp á loftið at hyggja,
 hvat tað goymdi av ull, korni og øðrum tilíkom; rokkar,
 30 strá og onnur amboð vóru lögð út undir væðingina.
 Hetta var nú alt gott at síggja, men tað besta var tó
 at síggja gleðina, sum skein út av búreisninginum og
 konu hansara, at tey áttu alt hetta og vóru so góð
 hvørt við annað, so tey væntaðu sær lukku og góðar
 35 dagar í framtíðini.

Desasneið.

Ilurin var farin úr sátunum, tær vóru signar og góðar at flæa, og fláirnar passuliga fastar at binda í byrðar. Tíðin var komin at bera hoyggj; hoygarðurin var reinsaður, hoystæðið ruddað, og strá og hoybos 5 millum steinarnar í tí pilkað burtur, fólk biðið at bera sum fyrst ið líkindi vóru at taka á. Tað er ein strevin dagur, og tó sýtur eingin maður, sum biðin er, at koma; tí har verður ikki spart at veita tað, ið húsið formár; men aðra lön fyri tað stranga arbeiðið verður 10 ikki talað um. Tað eru tólv kúfóður, sum standa í sátum á bønnum, og skulu vera borin inn; tjúgu menn eru bidnir at koma, allir hava játtað. Teir eru komnir saman hjá bóndanum økt til dags, og allir siga við einum munnni, at dagurin verður góður, og so verður tikið á 15 at bera. Men fyrst verður ein breyðflís skorin til hvönn mann og skonkt honum upp í glasið, so fara teir hugaðir hvør við sínum langa reipi úr hestafaxi, heldin er bundin í á miðjuni, reipið er kastað um øxlina og so er farið avstað við skjótheit á nýlendistykkini at bera 20 hetta hoyggið, sum óvandað er at geva neytum, niðast á stæðið. So hvørt sum menninir eru komnir aftur við fyrstu byrðini og hava loyst hana úr reipinum at rysta út á stæðið, koma teir inn at fáa kaffi, og tá verður hugaliga borið um eina økt utan nakra hvíld; 25 nú er morgunmatur kókaður; saltskerpukjót av einum gamalseyði við jörðeplum, smør og breyð, skonkt upp í glasið, og nú er aftur farið undir at bera alt í einum, til stóra des er liðug. Tað er ein lëgin sjón at síggja menninar koma eftir bønnum undir byrðunum; tær 30 ganga høgt upp um hövdið og taka niður ímóti knæsbótunum, tað er sum hoyggið sjálvt var blivið livandi og hevði fingið bein at ganga á, tí lítið sæst av monnum, sum bera tær, utan sjálv beinini. Ein stovnur av gomlum hoyggj stóð eftir frá árinum framman undan

hann var tikin og lagdur í miðjuna á desini, at ilurin
 ekki skuldi verða ovnógvur. Nú er desin hækkað so, at
 menninir ekki longur kunnu ganga á plankanum upp
 á hana við byrðunum; tær verða tí lagdar í hoygarðin,
 5 og tá má kastast upp til teirra, sum eru uppi á henni.
 Kastingarglasið verður kraft, og bóndin kemur út við
 flöskuni at skeinkja. Tað fækkar nú um teir, sum
 skulu bera; tveir mega vera uppi á desini, fyra til at
 kasta, ein til at skapa hana, langtrö skulu setast undir,
 10 hvar neyðugt gerst, sátustaðir skulu rakast upp úr
 völlum at turka í sólini og berast inn og gerast upp
 eitt hoyggj fyri seg. Desin hækkar skjótt, nú komið
 er um sneiðing og hon er farin at tynnast; har er alt
 tað fina hoyggið av tí fornu jörðini borið í, og nú
 15 verður kraft síðari hoyggj av tvæveturjörðini, sum betur
 er at kempa niður á síðurnar at verja fyri, tá ið
 rignir inn á. Nú er komið upp undir kjól, kjalarhoyggj
 valt at leggja í hann; desin er smalkað so, at menn-
 inir, sum uppi á eru, gleiva um hana, meðan ið teir
 20 sita og kjala, og so vera bendlarnir blakaðir upp til
 teirra; væl má verða kastað, og væl má verða loftað av
 teimum, sum uppi á sita; so strúka teir hoyggið slætt
 og leggja bendul við bendul — ein hond ella ein
 lögd ímillum hvønn — og senda tá endarnar niður til
 25 teirra, sum báðuminni standa at taka við teimum og
 binda klíggjasteinar í. Nú er hin stóra desin liðug,
 lína verður kastað upp, sum teir lesa seg við niður av
 hoynum, so verður kembt runt og beltið bundið utan
 á bendlarnar um desina. Teir setast tá allir til borðs
 30 at eta dögurð: kjöt og súpan; tí bóndin hevur verið á
 fjalli og tikið gimbralomb at hava til desasneiðina.

Hvar ein maður er biðin at bera hoyggj, er konan
 og börnini eisini boðin í desasneiðina, so tað er ofta
 hálvthundrað og meira, sum er at geva mat tann dagin.
 35 Konur og gentur verða settar til arbeiðis at gera

bendlar av síðum hoyggj, börnini at henta grót til at klíggja við, til at bera sátustaðahoyggj og annað; — alt gongur við gleði og teiti tann dagin. — Dögurðin er etin, og í skunding verður tað litla hoyggið gjørt, slæðið á götuni og í hoygarðinum er kastað upp í, og 5 so fara tey at dansa og kvøða eina lötú; mjölgreyturin er upp úr oystur, hann verður sopin, og so er sagt: „góða nátt! og takk fyri meg!“ Allir eru móðir; sumir taka um nakkan; hann er stívnaður av teim tungu byrðunum, ið fatlaðar eru soleiðis, at reipið 10 liggur fram um pannuna, so at øll tyngdin hvílir á henni, herðunum og hálsinum. Soleiðis gongur hoybering hjá teimum, sum eiga væl av jörð, men smámaðurin, sum lítið eigir og ikki hevur meiri enn part í einum kúfóðri, verður tó ikki óhjálpin, men leggur so saman 15 sitt hoyggj við ein annans; — hevur hann triðjung ella fjórðung í einum kúfóðri, fær hann mjólkina av kúnni triðja ella fjórða hvønn dag, so leingi tað drýpur undan henni, og fær tó so ein mjólksopa í húsið, og drýggjar sær tað tá sum best við at leggja undir til fleytir at 20 hava aftur við kókubitanum ella greyti.

Retskrivningsprøver.

Svabo.

Brudstykke af «Aananius's Taattur» hentet fra Svabos utrykte samlinger i det store kgl. bibliotek.

- 5 «Geûan Deâ! mujn kjera Meûir!
Ee heâvi kjept ajna Birsu, heârtiil Krût o Leûur».
- Tuj sveâraï Meûir hans, strujkur Haar fraa Enni:
«Hojr tû teâ nû, lujtli mujn, Gud gjevi teâr Lukku vi henni!»
- Tuj sveâraï Meûir hans o sleâr nû up vi Glajm!
10 «Hojr tû teâ nû, lujtli mujn, o veer veâlkommin hajm!»
- «Hesa heji Ee hajm vi meâr eâv ôdlun, sum veûru uj Veâli,
Jôrina setti Ee firi heâna norur í Gaasadeâli.
- Hesa heji Ee hajm vi meâr tajm Skjipunun à granda,
Slujkur hevur ojngjin Skjittari veri uj ôdlun Fôrja-Landi».
- 15 Tuj sveâraï Meûir hans, hoon saa hesa Birsu bjarta:
«Aa geûun Stundun beâr Ee tee undir mujnun Hjarta.
- Tû skalt mujn Forsjeûnari vera so lajngji Ee maa liva,
Ee heâvi ikkji veri gleââri aa adlari mujni Eâvi».
- Taaï Aanius braverar o siur sujni Meûir fraa,
20 Alt teâ Fôlk, uj Estrum veâr, tej lejpa à luja aa.
- «Hojr tû teâ nû, Meûir mujn, nû viil Ee siâ teâr satt:
Ee heâvi feâri so idla à Steâ, à Krûti eer blivi vaatt».

Lojsir han Krût fraa Birsu kjaa seâr o tekur til Bonds
à grajã,
Hoon steû sjaalv o saa up aa, so got tókti Meûir à ajã.

Tuj sveáraï Meûir hans, hoon vildi teã ajnkji trygva:
«Eat tû kan à turka Krût, teã manst tû firi meâr ljygva». 5

Aanias han heldur aa ajnum Roï:
«Hevur tû hojrt idla spurt tiil mujn, à Ee heãvi neãka loï?»

Aanias han tekur sujna Meûir uj Favn:
«Visti tû ikkji, Ee tanti kjaa ajnun Maistara noor uj
Havn?» 10

Aanias han sveárar so firi see:
«Hetta lardi Heãnus Balsar mee».

«Ajnkji skohti Ee, kveãt tû sïur, tû reûsar eãv Lardeû-
mi tujnun,
Ilt man berast tiil uj Deã, teã kjenne Ee aa Holdi mujnun». 15

Aanias han eer uj Haandunun ajtt Sjaalg,
Stendur o flujsar hetta Krût, sum teã heji veri Taalg.

Taaï hoon saa hetta mikla Krût, sum alt veãr knuã
seãman,
Teã viil Ee tiur firi Sanhajt siã, taa fedl hennara Geãman. 20

Aanias tiktist à heãva so mikji Veldi:
«Teãr skulja henga meâr Pottin so snart up ivur Eldin!»

En samtale på færøsk

efter Svabo, trykt i Landts Beskr. over Færøerne. Kbhvn.
1802. s. 437—38.

25

Geðan Morgun! Gud signe tee! Qveãt eru Ør-
indi tujni so tujlja aa Modni? — E atli meâr tã Uti-

reúrar — Qvussu eer Vegri? Qvussu er Atta¹)? Teá
 eer got enn, men E vajt ikkji, qvussu teá viil teáka
 seg up meuti Dei — Viil tu ikkji feára vi? — Naj!
 — Qvuj taa? — Tuj E vanti meár ainkji aa Sjeunun,
 5 o teá eer betri a feára eát Seji».

Landts Beskrivelse S. 438—39.

1. Sjoldan kemur Du-Ungje eáf Rafns Æg. 2. Om-
 maale døjr ikkje. 3. Got eer oufætun (o: ouføddun) a
 beása. 4. Ofta teaka Trödl goua Manna Bodn. 5. Tunt
 10 eer thæ Blau, ikkje eer tjukkare end Vatn. 6. Betri
 er a oja end Brour a bija. 7. Ojngjin vojtt aa Modni
 a sia, qvæR han aa Qvöldi gistir. 8. Ojngin stingur
 anna Mans Badn so uj Barmin, a Føternir hænga ikkje
 eút. 9. Sjoldan kemur Flua uj Fojamanna Fead.

Lyngbye.

15

At «Færøiske Qvæder» (Randers 1822) Nr. 7: Om nogle
 færøiske Omqvæder.

Glimur o Dansur uj Hödl, Sleáji² Ring!
 Gleájir ruja Normenn, Teá eer tiil Elvar-Thing eller
 20 Eát halda Vaar-Thing.

Heer eer got eát dansa, Stovan hoon eer nuj;
 Stokkar eru eáv Staali gjördir, Teákji eer eáv Bluj.

Norjis Menn! dansun veál uj Friun,
 Stidlun Tiun adlar,
 25 Riddarar, Norjis Menn! dansun veál uj Friun!

¹ *atta* (o: *attað*) el. *Attin*.

² *for*: *slaaji*.

Orlov umbiun veâr,
 Arliir Menn! Dans skuljun veâr fremja,
 Eer ikkji Deâvur enn;
 Orlov umbiun veâr.

Oulavur Kongur herjar han mout Trödlun, 5
 Hansara Segl eer silkjirejt,
 Ormurin rennur o Aarar lajka vi Todli.

Snekkjan brûna, Sunnan gular Vindur aa,
 Hiar eer mujn Huirin, Ee stundi aa.

Snekkjan liggur undir Ojg, Grön er Vijalund, 10
 Hoon beer adlar Deâninar um Ojrasund.

Stujun fast aa¹ Gölv,
 Sparun aj vor Skou!
 Gud man raada², qveâr viit dansa Onnur Joul.

Veâl maa mujn Gengar sujn seâil beera, 15
 O sjaalvur meâr³ tiil Houar.

**Brudstykker af J. H. Schröters oversættelse af
 Matthæi evangelium.**

Randers 1823; udgivet af det danske bibelskab med den der
 brugte retskrivning. 20

1. Matth. 6, 24—34.

24. Ongjin kan teâna tvaimun Harrun; thui han
 maae antin heâda annan⁴ og elska annan, ella halda
 sé til annan⁴ og vanvira annan. Tid kunnu ikkje
 teâna Gudi o Mammoni. 26. Thui sije Ee Tikun: 25

¹ for: aa vaart.

² for: raaa.

³ for: sjaalvan mee.

⁴ annan, rettet; oversættelsen har: *tan aina*.

væri ikkje outtafudlir firi Luivi Tikara, qveádui Tid skullu æda, ellar qveád ui Tid skullu drækka; ikkje heldur firi Legumi Tikara, qveád ui Tid skullu faa-a á feára ui. Eer ikkje Luivi Mairi inn Meádurin, o 5 Legume Mairi inn Kleájine? 26. Higgji eád Himmalsins Fuglun; tair saa-a ikkje o hesta ikkje o bæra ikkje inn undur Lónir, o himmalskje Feájir föjir tair; eru Tid ikkje migje Maire inn tair? 27. Men qvör eáv Tikun kán læggja aina Eálin attur eád Vextri 10 suinun, houast han græmur sé um teá? 28. O qvui græmja Tid Tikun um Kleájir? Gjevi Geádur ettur Liljunun aa Markjene, qvussi teár vaxa; teár arbaja ikkje, teár spinna ikkje. 29. Men Ee sije Tikun, á enn ikkje Salomon ui adlari suinari Harlihait veár só 15 kladdur, sum ain eáv taimun. 30. Kleájir taa Gud só Greási teá aa Markjini, sum ér ui Deá, o ui Morgjin kastast ui Ovnin, skjildi han ikkje migji maira kleáa Tikun, Tid tortrigvnu!¹ 31. Thui skullu Tid ikkje græmja Tikun o sija: qveád skullu vid æda? ellar: 20 qveád skullu vid drekka? ellar: vi qvörjun skullu vid kleáa okkun? 32. Thui ettur ödlun Sóvornun sögja Haidningananur²; thui himmalskje Feájir Tikara vaid, á Tid heáva ödl hesi Ting nejit. 33. Men sögje fist Guds Ruigje og Ratvuishaid hansara, so skullu aisini 25 ödl hesi Ting læggjast Tikun til. 34. Græmji Tid thui ikkje Tikun firi örun Modni, thui tan Deáður ui Morgjin skeál græmja sé um suit Egna. Qvör Deáður skeál heáva Negv vi suina Plaavu.

2. Matth. 17, 1—8.

30 1. O sex Deáar ettur teá, toug Jesus Pedur o Jaagub o Baidja hansara Jouhannis til suins, o heji tair vi seár ainsaris aa ait högt Fjatl. 2. O han

¹ d. e.: tortrónu.

² d. e.: Haidningarnir.

blaiv forvanlavur firi taimun, o Anlid hansara skain sum Soulin, men Kleájir hansara fingur qvuidan Liid, sum Ljousi. 3. O sui, Mousis o Elias suindu sé tíri taimun o teálavu vi han. 4. Taa sveáraje Pedur, o seje vi Jesus: Harri! hér er godt á væra; vil tú, so 5 villja vid gjera trudjar Búir hér; teár aina, o Mousussi aina, o Eliassi aina. 5. Mian han enn heje hetta aa Maali, sui, taa skuggaje ait klaart Skuidj¹ um tair; o sui, ain Róst kom úr Skuidjinun, sum mælti: hesin ér Sónur muin, hin elskjelije, sum Ee heávi godt Taide 10 ui; hoiri han. 6. O taa-ui Disciplanir hoirdu teá, duttu tair fram ettur Grigvu o raddust idla. 7. O Jesus stai fram, neám vi tair o seje: standi up, o reájist ikkje! 8. Men taa-ui tair hugdu upp attur, souvu tair Ongan utan Jesus ainsumaldan. 15

3. Matth. 22, 1—14.

1. O Jesus sveáraje, o teálaje up-attur ui Luignilsi til taira o seje: 2. Himmerigjis Ruigje luignast vi ain Konga, sum gjörði Sóni suinum Bridlup. 3. O han sendi Svainar suinar, á hainta tei sum bó-jin vouru, til 20 Bridlupi; men tei vildu ikkje kóma. 4. O han sendi up-attur eárar Svainar, o seje: sije taim Bodnu: sui, Ee heávi gjört Vaislu muina li-uva, Oxar muinir o Faiduneidini eru slagtaji, o Alt er lijit, kómi til Bridlups. 5. Men tei vanvirdu teá, o gjördu seár 25 Órindi, Ain eád Agri suinun, Annar til Kjebslu suina. 6. Eárir löddu Hond aa Svainanar, haa-avu o drubu tair. 7. Men taa-ui Kongurin hoirdi teá, blaiv han vrajur, sendi Hærar suinar asteá, o ojileji hesar Manndraabarar, o sætti Eld aa Builing taira. 8. Taa 30 seji han vi Svainar suinar: staaga ér firi Bridlupinum, men tei Bodnu vouru teá ikkje væri. 9. Gengi thui

¹ ait klaart Skuidj, rettelse; overs. har: ain klaarur Skuidj.

úd aa Bigdavéjinar, o bjouvi til Bridlups so Mong, sum Tid finna. 10. O tair Svainar fouru úd aa Göðurnar, o sankavu seáman ödl tei, tair funnu, baaji ring og gou, o Bridlupsstovan blaiv fudl eáv Gjæstun. 11. Taa 5 kóm Kongurin inn á higgja eád Gjæstunun; o han fek heár Eja aa ait Menniskja, sun ikkje veár bridlups-kladt. 12. O han seje vi han: Vinur muin! til qvös ér tû kómin hiar inn, o hevur ikkje leádi te ui Bridlupsskreid? Men han tagdi. 13. Taa seje Kongurin 10 vi Svainanar: bindi Hændur o Föður aa honun, o teággi han o kasti han úd-ui teá uttasta Mirkri; heár skeál væra Graadur. o Tannabiid. 14. Thui Mong eru kadlaje, men Faa eru údvald.

Pastor Schröters oversættelse af Færeyinga saga.

15

Kbhvn. 1832 s. 27.

Nú bär so til ajna Fèr, tái tajr Brèirnir Brestar og Bajni vowru uj Bygwi sujnun uj Dujmun, at tajr fowru út uj Ojdna Lujtlu-Dujmun, hon ér owbigd; hár höddu tajr sár gengandi Sej, og tej Nejt, sum tajr 20 atlavu at slagta. Drangjinir Sigmundur og Towrur bajddust ettir at fára vi tajmun; og Brèirnir gowu tajmun Ettirláti, og so fára tajr til Ojdna. Brèirnir höddu ödl Vápin sujni vi sár. So er sagt frá Bresta, at han vár báji stowrur og sterkur og fráari in kvær 25 annar uj Vopnaferi, vituvúr Mávur og vinsálur vi adla sujna Vini. Bajni, Browur hansara, vár ajsini væl äd sár komin, men kom tow ikkji til javna vi Browur sujn. Nú fowru tajr frá Ojdni Lujtlu-Dujmun, og sum tajmun laj væl äd Ojdni Stowru-Dujmun, sóu tajr 30 trujgjar Skútur fudlar äf Fölkji og Verju koma mowti sár, og vowru tolv Mans á kvörjari Skútu. Tajr kjendu Menninar, og vowru hárå Hafgrimur úr Suroj og

Tröndur úr Gøtu, kvør á sujnari Skútu, og Bjadni úr Svujnoj á tajrri triu Skútini. Tajr komu sær midlun Brøirnar og Ojdna, so tajr nádu ikkji á Lendingjina, men máttu leggja til brots annastáni; hár sum tajr sluppu nú up vár ajn Loftskotaklettur uj Hamrinun up frá tajmun, up á han kluvu tajr og höddu Verju sujna vi sær, og tajr settu Drangjinar hár niur kjá sær á Klettin Kletturin vár vujur omaná, og gowur at verja. Nú koma Hafgrimur og hinir háar vi ödlun trimun Skútunun; tajr lejpa straks up áf Skútunun og up uj Fjæruna undir Klettin; Hafgrimur og Svujna-Bjadni gjera nú Anfadl á Brøirnar, men tajr verja se væl og mannullia. Tröndur rajkaji oman og nian uj Fjæruni og hansara Men vi honun og vowru ikkji vi at fára imowti tajmun. Brestar vardi Klettin, hár sum han vár hagri at lejpa imowti, men verri at verja. Nú hildu tajr so vi ajna Stund, tuj ikkji vár skjöt at vinna. Tå ropti Hafgrimur: „Tå helt è me skjilia háva gjört áf vi te, Trönda, at tú skjildi vajta már Li, og til tes gáv e tár Góds mujt.“, seji han. Tröndur svárar: „Tú ert ajn Rávuskujtur uj tuj uj majri hevir pá se, tái tú ikkji er mentur at halda imowti tvajmun Monnun vi tvinni tolv Mans, og er tái Háttur tujn at háva árar til Skotbjálva firi te, og torir ikkji at koma uj Nændina, tái nekur er Mannarojnd; tái er rávuliari, dassum nákar Duur èr uj tár, at renna fistur up imowti Bresta og so árir at filgja tár ettir, ella sujgji e tái, at tú ert ajt Owdunadujr.“, og so eggjar han hin nú egvelia. Ettir tái leipur Hafgrimur up uj Klettin imowti Bresta, og rennur til hansara vi spjowtinun og rákar han um Miuna tvörtur igjögnun; tái Brestar földi sær tái, at hetta var Bánasár sujt, tái trujsti han se fram á Spjowti mowti Hafgrimi, og höggur til hansara vi Svörinun, og Höggji kjemur uj vinstru Óksl á Hafgrimi, og klejv útáf Ókslina og Sujuna, so at Hondin

fedl burtur frá, og fedl Hafgrimur tá dejur út firi Klettin, og Brestar hár omaná han. og so lowtu hájir sujt Lujv. Nú sökja tajr annastáni áð Bajna, han vardi se vâl, men so var Afgengurin, at han lát hár sujt

5 Lujv. So er Sögnin, at Brestir var trujgja Mens Báni, árin han dráp Hafgrim, og Bajni tvajr Mens Báni. Og ettir at hetta vár afrika, malti Tröndur til, at tajr skjildu drepa Smádrangjinar Sigmund og Towra. Bjadni svarar til: «Ikkji skal nákar drepa tajr», seji

10 han. Tröndur svárar attur: «Tá man tow so skjiftast», seji han, at tajr vera tajm flestu Monnun a deja, uj hær eru, um tajr sleppa undan nú». Bjadni svarar: «Ikkji skal nákar drepa tajr heldrin me», seji han; «Ikkji vár hetta heldur mujt Álvara», seji Tröndur; «e vildi

15 bára rojna Tíkun, kvussu tár towkun undir hetta; og nú skal eg beta Drangjunun firi tá, at e hávi veri staddur hær kjá og veri vi uj Ferini og bjowa tajmun at festa tajr up». Drangjinir sowtu á Klettinun og sóu, kvussu alt gjek til; og Towrur grát, men Sig-

20 mundur mælti: «Grátun ikkji, Frændi, munun heldir longri!». Ettir tá fowru tajr astá attur, og Tröndur heji Drangjinar vi sár in til Gøtu. Lujk Hafgrims var flut til Surjar og jára ettir fodnun Sli; men Vinir Bresta og Bajna fluttu Lujk tajrra hajm til Skújar, og

25 growu tajr hár ajsini ettir Findar Sli. Nú frattast hesi Tujindi um adlar Förjar, og kvør Mávur harmaji Brøirnar.

Lydskriftprøver

ved stud. mag. J. Jakobsen.*)

Forklaring af de i lydskriften anvendte tegn.

1. Konsonanter.

d, t, l, n ere dentale.

d', (t'), l', n', r' ere dorsale, svagt mouillerede eller palatale lyd.

š er ligeledes mouilleret, omtr. šj, som norsk sj (*Storm, Norvegia 1, 119*); søndenfjords træffes dog også en udtale nærmere sj.

tš og dž omtrent = henholdsvis engelsk ch og j, dog således at overgangen (glidningen) til de færøske lyd efter en vokal er mere mouilleret, hvad der betegnes f. eks. đđž, nđž: læđđža (skrevet leggja) ånđžin (skr. eingin).

k', ĝ'. I stedet for tš og dž træffes oftere søndenfjords en mindre hvislende udtale, nærmere k og g, som her betegnes k', ĝ'; foran disse lyd er også udtalen af de ovenfor nævnte mouillerede lyd mere palatal end i de øvrige dialekter.

γ spirantisk („blødt“) g som i dansk dage.

ŋ ganeklassens næselyd (gænga med ŋ + g).

*) med bistand af cand. mag. O. Jespersen og prof. Y. Thomsen.

r nærmest som engelsk r, dannet med tungespidsen, nordenfjords i reglen med meget svag, søndenfjords med noget stærkere snurren; minder ofte, især i udlyd, om z i engelsk zeal.

Klusilerne p, t, k aspirerede omtrent så stærkt som i dansk. b, d, g halvstemte; i Søndenfjordsdialekten synes de dog at være fuldstemte, i ethvert fald på Sandø.

et svagt pust foran en klusil, som i isl. (*Sweet Handbook* p. 147); med ^o betegnes, at dette pust er ledsaget af en svag i-resonans, parallel med de fornævnte svagt mouillerede lyd.

^r, ^m, ⁿ, ^ɲ, ^l angiver stemmeløst r, m, n, ɲ, l.

^m betegner en ejendommelig udtale af m foran l og tildels r, uden fuldstændigt lukke af læberne, hvorved det kommer til at lyde som en mellemlyd mellem m og w eller v, som gawh.

Efter en kort vokal udtales de fleste konsonanter temmelig langt i udlyd og foran en anden konsonant, i hvilket sidste tilfælde denne udtale ikke er betegnet i lydskriften; således især tydeligt s og f (også l, m, n) som hæstór (omtrent hæsstór), åfta (åffta), alda (allda), sandór (sannðór).

2. Vokaler.

a) Korte Vokaler:

i omtr. som i dansk hvidt (*Sweet*: high-front-narrow); i reglen kun ubetonet (ellers ⁱ).

i som i dansk fisk, tysk fisch (high-front-wide). I kombinationen igv kan i Suderødialekt i nærme sig ó-lyden (ógv) en del.

e lukket, = fransk é, lidt åbnere end dansk e (mid-front-narrow); kun som forkortelse af eø.

æ som dansk e, æ i hest, præst, tysk letzt (mid-front-wide), i diftongen æa noget mere åben (low-front-narrow).

a som dansk, tysk.

u omtr. som i dansk nu (high-back-narrow-round); kun ubetonet (ellers ū).

o lukket, nærmest som dansk o i ost eller u i hul (mid-back-narrow-round close).

o mellemlyd mellem o og å (væsentlig kun i diftongen ou); søndenfjords nærmere ved europæisk o (mid-back-narrow-round), nordenfjords ved å eller glidende hurtigt fra å henimod o.

å = dansk å (mid-back-wide-round); på Nordørerne mere åbent, næsten som i engelsk not (low-back-wide-round).

ø kun i diftongerne eø, oø, sø; ø i eø omtr. som dansk ubetonet e i gave (mid-mixed); ø i oø, sø se nedf.

ü som norsk u i huske (high-mixed-wide- [undert. narrow-]round), kun ved afkortning af üu og da vekslende med ø som husböndi og hæsböndi.

ö noget svævende, tilsyneladende mellem ö og ø, nærmer sig i dift. öi o eller ö; oftest ubetonet og da beslægtet med ø i eø (mid-mixed-narrow-round?).

ø omtrent som i dansk (mid-front-narrow-round), undertiden, som i šer'ta, noget nærmere ved dansk y (high-front-wide-round).

ö omtr. som i dansk örn (mid-front-wide-round).

b) Lange Vokaler (monoftongiske) ere i det hele sjældne. Selv ī og ū ere ikke rent monoft., men = ij og °uw, hvad der navnlig er fremtrædende i udlyd og foran en vokal. Langt æ (åbnere end det korte æ, = low-front-narrow) og ā (ganske som dansk langt a) forekomme i Nordør-Østør-dialekten svarende til dift. æa, āa i de andre diall. Ellers indtræde lange vokaler kun hvor en af de svævende eller faldende dift. (se nedf.) i udtalen kommer foran en vokal. Således erstattes f. eks. dift. æa foran a af ǣ: klǣa (skrevet klaga og klæða); ligeså āa af ā̄ (egl. ā°), i Sønden-fjordsdial. ō: lā̄a (lōa) (skr. fāa), eø af ē: glēa (skr. glēða), (oø af ō), øø af ē: hōalāft (skr. hōgaloft). Dette forhold indtræder dog kun foran a, ti foran de andre vokaler

(i, ö, o) indskydes henholdsvis j og v, åajin (skr. áin).
fåavór (skr. fáur). I Suderødial. stå dog ǣ, ȳ, ē, (ō) og ē
også foran andre vok. end a: fāör (fáur), fēir (faðir), hēön
(högum). ȳ (af ø) går i reglen over til ū, når i ud-
talen en vokal følger efter (her indskydes intet j ell. v
foran efterfølg. i, ö, o): būi (boði) (skr. boði og bogi),
tūa (toga).

c) Diftonger forekomme i temmelig stor mængde og af
forskellig art:

a) svævende diftonger, ved hvilke der indenfor samme
stavelse glides jævnt fra den ene vokal til den anden, så-
ledes at accenten er omtrent ligelig fordelt på begge led¹;
i reglen synes dog den sidste vokal at have størst vægt.
Disse diftonger ere:

æa, som mæavór (on. maðr);

åa, som båatór (on. bátr);

oi (oij, jfr. ovf.) eller ȳi, med sideformer som ȳi og
ȳi (Norderærne), som loiv, löiv (on. líf);

iu, som húus (on. hús), šúu'kór (on. sjúkr).

Ved afkortning bliver:

æa, ǣ til a: aldór af æala (on. ala), kladdór af
klæa (on. klæða);

åa, å̄ til å: vā̄t, ik. af vāatór (on. vātr), ráddi af
ráa (on. ráða);

oi til oi (o: o med en svagere efterklang af i) eller til
o ell. ö: sko^flt, fort. tillægsf. ik. af skoila (on. skýla);
todđžö eller todđžö (on. tíu); skornavatn (dåbsvand) af
skoira (egl. dæbe, nu: give egenavn);

iu til ü eller ø, se ovf.

¹ Sml. J. Storm (og V. Thomsen) i Gött. gel. Anz. 1881,
885: . . . mit schwebender Betonung, wo der Accent auf
beide Theile gleichmässig vertheilt ist. . . Der erste Vocal
gleitet so leicht in den zweiten über, dass beide als eine
Silbe bildend aufgefasst werden müssen.

β) faldende dift., som have vægten på første led og ende på en ubetonet, åben vokal:

eø (ø se ovf.), som džeæra (on. gera);

oø (ø her nærmere ved å eller fransk o i dot; mid-mixed-wide-round), som hoøla (on. hola);

øø (glidende jævnt fra ø henimod ö), som krøetša (on. krækja). De to sidste dift. synes undertiden at stå på grænsen til de svævende.

γ) stigende dift., som have vægten på første led, men ende på i eller u (udtalt med det ovf. omtalte efterslag af j, w):

ai, som bain (on. bein), stainör (on. steinn), aija (on. eiga);

æi, som læi^csör (on. lauss), ræijör (on. rauör);

åi, som råina (on. reyna), åija (on. eyða);

ou, som ouör (egl. ouwör; on. öör);

æu, öu sideformer til ou på Norderøerne, Østersø, Nordstrømø samt Vågø; åu (au) for ou på øerne Nolsø og Koller.

Hvad der står i parentes () er almindeligt gængse sideformer.

Hvad der i prøverne paa Sydstrømdialekt står i klammer [], tilhører Vågødialekten, når ikke udtrykkelig en anden underdialekt angives. Ved siden af endelserne -ö og -ör træffes også -i og -ir (særlig tilhørende Torshavn), hvilket ikke anføres særskilt i teksten på grund af disse endelsers hyppighed.

Hvad der under Norderødialekten, hvor sideformerne isøvrigt optræde meget mere spredt end i de sydligere dialekter, står i klammer (ord, indeholdende lydene åa og æa), tilhører en part af Norderøerne, den sydligere del af Østersøen samt Nordstrømø. Dog ere åa og æa for Norderøstersø-dialektens vedkommende gennemgående noget mindre diftongerede end i de andre dialekter, danne en slags overgang til ä og æ. De ved siden af -ö og -ör forekommende

endelser -ô og -ôr (-1 og -1r) anføres ikke særskilt i selve teksten.

Hvad der i prøverne på Søndenfjordsdialekt står i klammer, tilhører Sandødialekten, når ikke udtrykkelig en anden dialekt nævnes, som f. eks. en gren af Suderødialekten i bygderne Sumbø (egl. Sunnbø α : den sydligste bygd) og Våg. Her gøres opmærksom på, at allevegne, hvor Suderødial. har endelserne -ô, -ôr (ell. -1r, som indtræder for -ôr efter \bar{e}) og -ôn (-1n), har Sandødial. -o (ô), -or og -on.

Sydstromedialekt.

Albogaslag og einkjuman-
nasorg, tað verður mett javnt.
— Barnið dugir hvørki at
ljúgva elta loyna. — Dagur
dettur av degi. — Drúgt er
tað, id drýpur. — Ein kann
leiða oxan at ánni, men tíg-
gju fáa hann ikki at drekka.
— Eingin er ovgamal gott
at læra. — Eingin verður
hongdur, tíat hann stjelur,
uttan tíat hann dugir ikki at
stjala. — Fátt var á foldini,
frúnni (o: *jomfru Maria*) var
líkt; væl var, tó ikki var
slíkt. — Fáur kann eitt
barn at eiga. — Frá hövðinum
skaltú hvalin skera. — Framm
kemur hann, ið hóvliga fer.
— Hann, ið kúnna eigir,
gongur halanum næstur. —
Hundur veit húsbóndans vilja.
— Ikki tekst kúgv av kúleys-
um manni. — Ilt er at læra
gamlan hund uppi at sita. —
Ilt er barndæmi at kasta. —
«Ilt nýttst av bráðræsi», segði
Lokki, hann skuldi fara eftir
skírnavatni, men kom ikki af-

albuaslæa [álbua-] o a ntšóma-
nasárg [á ntšó] tæa veoió mæt
já mt. — badni dūi kvō rtsi (ā)a
l(j)igva idla lāina. — dæavōr
dæt tōr æav deōji. — drēt 5
e(r) tæa, oi drāf pōr (droif pōr). —
ain kan laiija āksau æat (æad)
ānni, mæn todđzō (tōddzō) fā
an itši (itši) (ā)a dræ ka. —
āndžin [*Nolsø: andžin*] er 10
āggæamal (oegæamal) gæt āa
læara. — āndžin veorōr hāndōr,
toiat han šealōr, ōtan toiat
han dūir itši (ā)a šeala. —
fæt væar āa fāldini, frōnni 15
v(æ)ar loikt; væal væar, tōu
[tæu, tōu] itši v(æ)ar sloikt. —
fāavōr kan aīt badn āa aija. —
frāa hōvðinon skāltūu kvæal-
in šeera. — fram tšeāmōr han, 20
oi hōulia [hæu-, hōu-] feor. —
han oi kōna aijur, gāngōr (gæng-
gōr) hæalañon nastōr. — hondōr
vai t (vaid) húsbōndans (hēs-
bōndans) [*Nolsø: -bāndans*] 25
vilja. — itši tækst kigv æav
kūulæfson manni. — i lt er (ā)a
læara gamlan [gamlan, gawlan]
hond ō pi (ā)a sita (sīda). — i lt
e(r) bandōemi a kasta. — i lt 30
noī st æav brāaræasi, sējiji lā tši,
han skoldi fæara æti skorna-
vatni, mæn kōam itš

tur, fyrr enn gentan stóð brúður, og tá spilti hann vatnið í dur-unum. — Lán skal koma læandi aftur. — Lítil maður hevur
 5 ofta stórt hjarta. — Menni-skjan ætlar, men harrin ræður. — Mong er geitin aðrari lík. — Neyð ger nasadjarvan. — Nógvil meira hava. — Nú
 10 er gjørt, sum gjørt er, segði Giðja, hon skeit í dansin. — Nýggir kvastrar sópa best. — Sjaldan er tællur í treytum góður. — Sjálvboðin
 15 tæfasta verður ofta afturrikin. — So røkir maður vívið, sum hann røkir knivin. — Tá ið músin er mett, er mjólið beiskt. — Tað er
 20 mangur leikur í longum talvi. — Tað er ringt, ið ikki livir meira, enn Ísland livir Føroyum. — Tíðliga skal krækja tað, ið góður krókur skal vera. —
 25 Ymis er mansins eydna.

30

firin dżæntan stou [stæu, stou] brúuor, o tåa spílti (h)an vatni oi dūrónon. — lāan skæa(l) koema læandi [læiandi] á tór. — loí tal (loidil) mæavór hevor áfta stórt já rta. — mæn-nišan atlar, mæn harrin ræ-vór. — mæng (mæng) er gai tin (gaidin) æarari loík (loig). — næi dżæer næasadjarvan. — nægv vil maira hæava. — nuu e dżórt, som dżórt eor, sæiji dżija, ho(ə)n skai t (skaid) oi da nsin. — noddži (nóddži) kvaí strar soupa (souba) [sæu'pa, sou'pa] bæst. — šaldan (šaldan) e(r) tradlór oi træí ton (-don) gðuór [gæu, gðu-]. — šálboejin tæanasta veor áfta á tórítšin (-rídžin). — soe røetši(r) (røedžir) mæar-ór voivi, som han røetši(i) knoivin. — tåaji múusin e(r) mæ t, e(r) mjøeli bai kst. — tæa er mængór lai kór (laigr) oi længon (længon) talvi. — tæa e rígt, oi itši loivi(r) maira, in oi sland loivi(r) fōrjon. — tol'ja skæa(l) krøe tša tæa, oi gouó krøu'kór(-gr)[kræu'kor, krðu-] skæa(l) veora. — imisk (imist) e(r) mānsins ædna.

iki verða lunnar lagdir
: hann. — Træ tognar,
1 Svínoyingar. — Móður
maðkur. — Snópin sum
: greytasneis. — Stund-
á sprongd og stundum
ngd. — Tað kemur gø
andsperri. — Vera í uppi-
sum gomul landbukka.

a út á krabbaskel,
nan kelling húka her?
burtur ongul og stein,
fekk eitt fiskabein.
er tíð at rógva heim
ípa og mammu,
og ommu o. s. v.,
ær upp í kannu,
íala og nýra,
1 og svíra —
í skulum vit krákubeinið
í okkara í kvöld.

a út á balta,
fiskin salta,
1 út á tanga,
fiskin langa,
1 út á háa,
fiskin gráa;

itši veera lonnar lagdir
ondir (h)an. — træa tågnar,
söddó svoiningar. — mæuór
[mæuór, mðuór] som mákór.
— snópin (snóubin) [snæu, 5
snðu-] som slákt græi^ctasnais
(græida-). — stondón áa språnd
o stondón áa svånd. — tæa
tæemó gø ætir á nspærri. —
veera oi ópiseatri (-dri) som 10
goemól lambóka.

rægva úút (úud) áa krabbaæel,
kvoi man tæadling húka (-ga)
hear?
mistí bórtór ångól o stain, 15
itši fæk ai^t fiskabain.
núu e(r) toi (å) rægva haim
til páapa (-ba) o mammó,
abba o åmmó —,
fåa [foua] s(æ)ar op oi kannó, 20
tšou [tšæu, tšðu], hæala o
noira,
rassin o svoira —
brænna skoló vit, vit (víd, vid)
kråakóbaini (kråagi-) 25
oi ældi åkkara oi kvöld.

rægva úút áa balta,
vaija fistšín sálta,
rægva úút áa tænga,
vaija fistšín længa, 30
rægva úút áa háa [houa],
vaija fistšín gråa [groua];

hann Sölva), Skeggi var og ráddi fyrri búgvinum; ansara stóðu har, sum llast í Toftum ella Skegtum. Hin yngri bróðirin viljaður og avundsjúkur reggja. Ein dagin fylgðáðir saman í haganum; ingu eystur um Stórafjall igdu har at seyðinum. ndur lokkaði Skeggja at við sær út á növina, sum þongur brótt út ímóti ik; Skeggi var góðvarin vði ongan illgruna við in; hann gekk tí framundan. Men tá ið Skeggr komin út á upsuna iti á növini, skúgvaði ndur undir hann, so fall út av niður í urðina, han har sítt lív. Hetta kallast enn á dögum janðv. Sölmundur settist úgv bróður síns og sigist þivið bygdini navn, Sölurfrjóður; summir siga, n mátti flýggja úr oyggj-tá ið tað spurdist, at hevði verið Skeggja at

o annar sölmundór (æarr kadl(a h)an sölva), šæddži væar ældri o ráddi firri (firi) bigvinon; húus hansara stouó [stæuó, stouó] hæar, som núu kadlast oi 5 tåfton idla šæddžatåfton. hin yngri brourin væar ilviljavór o æavinšúuf kór (-gir) vi šæddža. ain dæajin fildóst bñajir sæaman oi hæanon [hæianon]; tair 10 džingó æstór om stourafjagl [stæura-, stoura-] o hogdó hæar æat sæijinon. sölmundór lå'kaji šæddža a koema viss(æ)ar úut åa nævina, som hæar gængó 15 (gængó) bró' t úut oimou'ti (-di) [-mæu'ti, -mou'ti] gætóvoik (gæðivoig); šæddži væar gouvæarin [gæu-, göu-] o hæiji ångan ilgruna vi brourin; han 20 džæk toi framan ondan. mæn tåaji šæddži væar koemin úut åa opsóna ikst úu'ti åa nævini, skigvaji sölmundór ondir (h)an, so (h)an fagl úut æav niór oi 25 ūrina, o læat (læad) han hæar soif t loiv. hæ'ta bærdži kadlast æn åa dævon šæddžanæv. sölmundór sæ'tist núu oi bigv brouó(r) soif ns o sūst hæava dživi 30 bigdini navn, sölmondašærór; somir sīa, æat (æad) (h)an mǣ'ti flodđža úur åddžonon, tåaji tæa spordist, æat (h)an hæiji vœri šæddža æat bæana.

Högættirnar og Lágættirnar.

(Ævintýr.)

Tær fyra hálvættirnar: landnyrðingur, útnyrðingur, 5 landsynningur og útsynningur komust eina ferðina á tal saman og fóru at metast, hvör av teimum sterkastur var, og sum vant er at vera, hvör helt 10 seg sjálvan vera mætastan, og helst var tað högættirnar, sum hildu mest um seg sjálvar, reypaðu og hövdu so mikið orðabrask. Lágættirnar: land- 15 synningur og útsynningur komu nú á samt um at vera í felagi móti hinum báðum og bóðu teir tá hinar royna seg í einumhvörjum avreksverki 20 ímóti teimum. Landnyrðingur og útnyrðingur sögdust vilja gera tað roysni at leggja so nógvan kava í eitt samdægur, at hinir báðir í øðrum sam- 25 dægurinum ikki skuldu vera mentir að fáa kavan burtur. Hetta tóktist lágættarbrøðrunum vera góð treyt og góvu seg undir at royna seg ímóti 30 teimum. Veturin var á halli og leið móti summarmála. Nú var sólsett, og landnyrðingur fór at búgvast um at

hēátinar o lāátin
(ævintoir.)
tæar foira hálvá
lannringór, étnringór,
ningór o æssningór ko
aina feerina āa tæal sa
o fōuró [fæu-, fōu-] āa m
kvøer æv taimon stæ'r
væar, o som va'nt er a
kvøer hælt se šálvan
mæatastan [mæad-], o
væar tæa hēátinar [hœua'
som hildó mæst om se
ræf pavo(ræib-) o höddó se
oerabrask. lāátinar [lœua'
lá'nningór o æssningór
nú āa sāmt om a ve
feelæaji mœuti [mæu-,
hīnon bāavon o bœuó [bœuó]
tair tāa hīnar rāi
oi ainonkvørjon avrišv
oimœuti taimon. lannring
étnringór söddöst vilja
tæa rā'sni a læd'dža so na
kæava oi aít sandœvói
hīni bāajir oi øeron sar
inon itši skoldó veera m
a fāa kæavan bo'rtór.
tiktist (tōktist) lāatabrœ
veera gœu træit o gœuó [gœuó]
se ondir (š)a rāina
mœuti taimon. vœtórin va
hadh oē lai mœuti somarn
nú væar sō'lsæt, o lannir
fœur [fæur, fōur] (š)a bigva

a fyrsta takið; hann kom so bráðliga og harður í rum bæði við vindi og kava-, so at öll gil fylltust upp, hann legði so djúpan kava, fólk og fæ voru öll í ótta. norni var hann givin og ði ekki meira, og nú skuldi þir útnyrðingur taka við halða á allan dagin, og n so gjörði bæði av grimd reiði, og hartil frysti hann hart og læt skara liggja á anum, at hinir skuldu ekki na vinna á honum. Móti ði moltnaði, og nú hövdu báðir högættarbrøðurnir ð sína treyt, og hinir skuldu i við. Tað tóktist teimum vera ovboðið at fáa hesar u fannir at bráðna, men vildu tó bjóða til og ekki úr leikinum, áðrenn roynt hvat teir kundu koma þis. Landsynningur beyð til at háva fyrra partin esum samdægurinum; hann ist so tráur alla náttina, tó tolin, sendi okkurt æl

(á)a hæava fista tæatsi (-dži); han koem taa so bráðlia o hæarör oi áatækon (-gon) bæaji vi vindi o kæavaroetsi (-dži), so sæt ödl džil fltöst 5 op, o han læiji so džúpan kæava, (æ)a fōlk o fæa vouró ödl oi ö'tta. áa mádni væar han dživin o á'rkaji itsi (itsi) maira, o núu skoldi brour 10 ó'tniringör tæaka (-ga) vi o halda áa adlan dæajin, o han so džörði bæaji sæv grimd o rajji, o hæartil fristi han so hárt o læat skæara hddža áa 15 kæavanon, (æ)a þinir skoldó itsi kona vinna áa hoenon. mœu'ti kvöldi má'ltinaji, o núu höddó tair báajir hēatabrœ-rinir loetsi (-dži) soina træi t 20 (træid), o þinir skoldó tæaka vi. tæa taktist (töktist) taimon a veera ábboji (œboæji) (á)a fāa heesa(r) stouró fannir (á)a bráana, mæn tair vildó 25 tœu (dœu) [tæu, tœu] bjœua [bjæua, bjœua] til o itsi fæara úur la' tšinon (laidžinon), áarin rái'nt væar, kvæat (kvæad) tair kondó koema áalais. 30 lá'nsinngó(r) bæi s(æ)ar til (á)a hæava firra pártin sæv heeson sandövrinon; han læi-just so tráavör adla mæn tœu toelin, sæv

stundum við glopraregni, skarin
 tíðnaði, og kavin blotnaði, so
 tað var farið at kreyma. Nát-
 tin var umliðin, dagur kom,
 5 og nú bað útsynningur bróð-
 urin lata seg sleppa at royna
 seg. Hann kom við sól og
 ælaði viðhvört, kavin rann og
 áirnar vuku, og fólk og fæ
 10 gleddust, nú hesin mildi toyjur
 var komin, ryggirnir komu
 undan, og skjótt bræddi sólin
 kavan, so at stórar berur vóru
 víða hvar, tað tánaði so líð-
 15 andi, og um kvöldið var hvør
 fonn burtur og alt tátt. Nú
 funnust teir fyra brøðurnir á
 teirri tíð, sum framman undan
 var ásett. Högættarbrøðurnir
 20 sögdu seg enn vera sterkari,
 tí at tað var ikki meira enn
 hinir vóru komnir frá tí starv-
 inum, teir skuldu útinna.
 Men hesir svaraðu: «tit fóruð
 25 fram við ilsku og óspekt, men
 vit hövdu einki óhógv og vóru
 blíðir og fóru fram í øllum
 góðum, so at fólk og fæ var
 glatt, og tað kalla vit størri
 30 og meiri enn alt tað illa, tit
 roynduð at gera, sum vit
 bettu um.

æal stondón við gloprara
 skæarin tīnaji, o kævīn b
 naji, so tæa væa(r) fæan
 kræima. nātīn væar om
 dæavór koēm, o nūu bæa
 nīngōr brōuōrin læata (sē
 slæpa āa rāina se.
 koēm vi sōul [sæul, sōu
 æalaji vikvōrt, kævīn rī
 āajīnar voksō, o(ē) fōlk o
 glæddōst, nūu hæsīn mildī
 (tāddžōr) væa(r) koēmīn, ī
 mīr koēmō ondan, o šōt br
 sōulin kævān, so a st
 [stæu-, stōu-] beērōr v
 voija kvæar, tæa tāanaji
 loijandi, o om kvōldi
 kvæer fān bortōr o ālt
 nūu fonnōst tair foira bræ
 āa tarri toi, som framan or
 væar āasæt. hōātabrōē
 sōddō se æn vēara stærl
 toia tæa væar itši mair
 hīnīr vōurō kāmīr (kār
 frāa toi starvīnon, tair sk
 ūūtīnna (ūud-). mæn h
 svæaravō: «tīt (tīd) fōurō ī
 vi īlskō o ōuspækt [æu-, ē
 mæn vīt hōddō ā^c ūtī [N
 ā^c ūtī] ōuhægv [æu-, ōu-] ov
 bloijīr o fōurō fram oi ō
 gōuon, so a fōlk o fæa v
 glat, o tæa kadla vīt stōr
 mairī m ālt tæa īdla, tīt r
 dō (ā) a džæara, som vīt bōtō

Nordersdialekt.

álbuaslæ (álboa-) [-slæa] o á' útšómanasárg, tæ [tæa] veero mæ't ja'mt. — badni dūi kvð'rtši (á)a ljigva ædla (idla) láina. — dævor [dæavor] dæ'tor æv [æav] deəji. — drø't e(r) tæ, oi (oi) droi'por (droi'por, drái'por). — áin kan láija áksan æt [æat] ánni, mæn tóddžo (toddžo) fā[fā] an itši⁵ (itši)(á)a dræ'ka. — ándžin eor oegæmal [oegæamal, ággæamal] gá't a læra [læa-]. — ándžin veoror hándor, toiat (toiat) han stjeolor (šeolor), ótan toiat han dūr itši áa stjæla (šæla) [šæala, stjæala]. — fá't [sjæld. (Svino): fá't] vær [væar] a foldini, frønni vær loi'kt [Norderoerne¹⁰ ogsá: lo'kt]; væl vær, tōu (tæu) itši vær slói'kt (sloi'kt, slo'kt). — fāvor [fāavor] kan ái't badn' a áija. — fra [frāa] höddinon ská'ltiu kvælin [kvæal-] šeoral. — fram tšeemor han, oi hōulia (hæu-) feor. — han, oi kenna áijr, gāngor hēlanon [hæal-] nastor. — hondor vái't hēs-¹⁵ bōndans vilja. — itši tækst kigv æv kúulæi'son manni. — ílt er a læra gamlan [Nordstrøm: gamlan, gaulan] hond o'pi a sīta. — ílt e(r) bandθemí a kasta. — ílt noi'st æv brāræsi [brāaræasi] sæiji lā'tši, han skoldi færa [fæa-] æ'ti sko(i)rnavatni, mæn koem itši á'tor, firn²⁰ džæ'ntan stōu (stæu) brūuor, o tā [tāa] sp'lti (h)an vatni oi dūrōnon. — lān [lāan] skæl [skæal] koema læandi [Nordstrøm: læandi, læandi] á'tor. — lōi'til (loi'til) mævor [mæav-] heovor áfta stó'rt já'rta. — mænnišan atlar, mæn harrin rævor [ræav-] — mång e(r) gāi'tin²⁵ ærarí [æar-] lōi'k (loi'k). — næi džeor næsadjarvan, -džarvan [næasadjarvan, -džarvan]. — nægv [Svino (sjæld.) ogsá: næu, nōu], vil máira hæva [hæa-]. — núu e džó'rt, som džó'rt eor, sæiji džija, ho(ə)n skáit oi da'nsin. — nóddži (nod'dži) kvái'strar, kvástrar sōu'pa (sæu-) bæst.³⁰ — šáldan (šaldan) e(r) tradlor oi træi'ton gōuor (gæu-). — šálboejin [sjæld. (Svino): šalb-] tæ'nasta [tæan-] veoror

áfta a'torítín. — soe rættír mævor vóivi (voívi) som, han rættír knóivín (knoivín). — tǽji [tǽa-] múusin e(r) mæ't, e(r) mjøeli báikst, bákst. — tæ er mænggor láik'kor ói lǽngon talvi. — tǽ e rínt, ói ítši lóivi(r) máira, 5 æn'(ín) óisland (óisland) lóivi(r) fórjon. — tofja skæl krætsa tǽ, ói góuó kröuekor (kræu-) skæl veera. — ímist (ímisk) er mánsins ædna.

ítši veera lonnar lagdir ondir (h)an. — trǽ [trǽa] tǽgnar, söddo (sögdo) svóinngar (svoin-). — móur 10 (mæu-) som má'kor. — snoejín som slá'kt græitasnáis. — stondón a [ǽa] sprǽnd o stondón a svǽnd. — tæ tseemo(r) gǽ ætir ánsparri. — veera ói ópiseetri som goemol lambóka.

rægva úu't a krabbašeal,
15 kvói (kvoi) man tšædhlng hüuka heer?
mistí bo'rtor ángol o stáin,
ítši fæk áit fiskabáin.
núu er tói (toi) a rægva báim
tíl (til) pápa·[pǽa-] o mammo,
20 abba o ámmo —,
fǽa [fǽa] sær [sær] op ói kanno,
tšóu (tšæu, tjóu, tjæu), hǽla o nóira (noira),
rassin o svóira (svóira) —
brænna skolo vít (vit, vit) (skolo(n) vær) krākobáin [krǽa-]
25 ói ældi ákkara ói kvöld.

rægva úu't a ba'ltá,
váiija fistín sa'ltá,
rægva úu't áa tǽngá,
váiija fistín lǽngá,
30 rægva úu't a hǽa, hǽa [Nordstrøms: houa, hǽa],
váiija fistín grǽa, grǽa [Nordstrøms: groua, grǽa],

rægvi sūor o rægvi noeror (ǣ)a vīta,
kvæti [kvæati] harrin vil džeova ākkon (oeson) bāvon [bāav-].

ǣstir.

maria lardi me ǣstir,
kvōrtsi vi galdor 5
ædla (īdla) monskvaldor,
so(ə) sæiji tan halga and mær [mæar]:
soe veəri tūu mær [m(æ)ar] kær [kæar],
som lamb æltir ær [æar]!
soe veəri tūu mær trūu, 10
som kǣlvor [*sjæld.* (*Svinø*): kalvor] ōi kūu!
gōuar (gæu-) ǣstir [*sjæld.*: astir] æv gūdi,
rūunir ōi mōinon (moinon) hūi,
ræma [ræa-] rūunir sōija (soija) meə
ōidžōgnon nōddžo (nodđžo) moina fingrar. 15

āa læddža nīor šægv [*Svinø* (*sjæld.*) *ogsā*: šæu, šōu].
eə džæk mær ætir āini brūu,
mōti mær dvōrga sistir,
ho(ə)n lardi me a vidla
o hafsbildžo a stidla: 20
stidhst hōen ōi jēso navni,
tæ veəri mær æt lo'ko o gagni (gavni)!

šæddži o sōlmondor.

tvāir brævor vōuro (væu-) āvor [āav-] ōi findini ōi
tārrī bigd, som nūu kadlast ōi sōlmondafiri (-firi); annar 25
brōuiriu (-æu-) nævndist šæddži o annar sōlmondor (ærir
[æar-] kadl(a h)an sōlva). šæddži vēr [væar] ældri o rāddi
[*sjæld.*: raddi] firi (firi) bigvinon; hūus hansara stōuo
(-æu-) hær [hæar], som nūu kadlast ōi tāfton ædla šæddža-

táfton. hin yngri bróúrin vær ilvljavor o ævinssúuko(r) [æav-] vi šæddža. áin dæjin [dæa-] fildost hájir [báa-] sæman [sæa-] ói hæanon [*Nordstræma*: hæianon, hæanon]; táir dzingo æstor om stórafjagl (-æu-) o hogdo hær
 5 æt sæjinnon. sólmondor lá'kaji šæddža (á)a koema vissær [-s(æ)ar] úu't a nðevina, som hær gángo(r) brót úu't oimðu'ti (-æu-) gæto'voi'k; šæddži vær gðuværin (gæu-) [-væarin] o hæiji ángan ilgrúna vi bróúrin; han džæk toi (toi) framan ondan. mæn táji šæddži vær koemin úu't
 10 a opsóna (oksana) íkst (íst) úu'ti a nævini, skigvaji sólmondor ondir (h)an, so (h)an fagl úu't æv níor ói úrina, o læt [læt] (h)an hær sóit loiv. hæta bærdži kadlast æn a dævon šæddžanøv. sólmondor sætist núu ói bigv bróuo(r) sórn's o síist hæva [hæava] džívi bigðni
 15 navn, sólmondafjæror; somir sía, æt [æt] han máti [sjæld. ma'ti] flóddža (floddža) úur áddžónon, táji tæ spordist, æt han hæiji væri šæddža æt bæna [bæa-].

Med hensyn til æventyret: Högættirnar og lágættirnar fortjæner for Norderemålets vedkommende følgende at bemærkes, som ikke fremgår af den umiddelbart foranstående tekst: tðktist (tiktist). — (djuupan, džúupan). — oðboeji (ábboeji). — tít (tit) fouro, fæuro (tær fouro, sjæld. fúoron). — kadla vit, vit (kádla (kadlon) vær).

Søndenfjordsdialekt.

25 albuaslæa o a'nítšómanasárg (a'n kó-), tæa veéro mæt jámt. — badni dui kvértsi (kvér'kí) kvórtši [kvó'r'kí] (á)a ljigva idla láina. — dëir [*Sumbø (Våg)*: dæyr, dæir (dëir)] [dæavor] dætór æav dëi [deøji]. — drúu't (drót) [drót] e(r) tæa, oi droibór. — ain kan laija áksan
 30 æad ádm [ánni], mæn toddžó (togjó) fō an itši (itši, ik'ki

a dræka — ándžin (ánğin) [ándžin (ándžin), anğin] er
 ougæamal (ágg-) [oægæamal] gá't (gou't) a leera [læara]. —
 ándžin veerór hándór, toiat han stjealór [šæalor], ótan
 toiat han dūr itši a stjæala [šæala]. — fá't væar a
 faldin, frønni v(æ)ar loi'kt; væal væar, tou itši v(æ)ar 5
 sloi'kt. — fōór [*Sumba* (*Vág*): fo'ór, fōór] [fāavor] kan a'rt
 badn áa aia. — fráa hōddinón [hōddinon, *sjæld.* hōddinom]
 skáltúu kvæalin šæara. — fram tšæmór (kšæmór) han, oi
 hōulia feær. — han, oi kōdna [kōnna] aijr, gāngór hēal-
 anón næstór [nastor]. — hondór vaid hēsbāndans (hūs- 10
 boundans) vilja. — itši tækst kigv æav kúulæ'ison [-on,
 -om] manni. — r'lt er áa leera [læara] gamlan, gamlan
 [gamlan] hond o'pí áa sída (*sjæld.* sídja) [sída]. — r'lt
 e(r) bāndšæmi a kasta. — r'lt noi'st (noidist) [noi'tst,
 noi'st] æav brāareæsi [-ræasi], sæiji lš'tši, han skoldi (šildi) 15
 fæara æ'ti sko(i)rnavatni, mæn koem itši a'tór, firin
 jæ'ntan, džæ'ntan (ğæ'nt-) [džæ'nt-, ğæ'nt-] stou brúuór,
 o tåa spílti (h)an vatni oi dūrónón [*sjæld.* -om]. — lšan
 skæa(l) kōema lēandi [læandi] a'tór. — loidil mēir [*Sumba*
 (*Vág*): mæ'yr, mæ'ir (mēir)] [mæavor] hevór áfta stou'rt 20
 (stá'rt) dža'rtá (ğar'ta, jær'ta) [jær'ta]. — mænnišan atlar,
 mæn harrin rēir [ræavor]. — mång e(r) gaidin æarari
 loig. — næi džæar (ğæar, jeær) [džæar, ğæar] næasadjarvan
 [-džarvan, ğarvan]. — någv [nægv] vil maira hæava.
 — núu e dž'ert (j'ert, dž'ert, ğæ'rt, jær't) [dž'ert, ğ'ert], 25
 som dž'ert eær, sæiji džija, hōen skaid oi da'nsin. —
 nodđzi (nogđi) kvai'strar souba bæst. — šaldan [šaldan,
 šaldan] e trædlór [tradlor] oi træidón [*sjæld.* -om] gouór.
 — šalboejin tjeonōsta [tæanasta] veerór áfta a'tōridžin.
 — soæ rōedžir (-gir) mēir voivi, som han rōedžir knoivin 30
 [knoivin, *sjæld.* hnoivin ('n-)]. — tšaji múusin e(r) mæ't, e(r)
 mjøelh bá'kst (bai'kst) [bai'kst]. — tæa er mångór laigór
 oi lāngón [*sjæld.* -om] talvi. — tæa e ri'nt, oi itši loivi
 mair(a) in oi sland loivi fōrjon [fōrjon, *sjæld.* -om]. —
 tel'ja skæa(l) krōedža (krōeža) tæa, oi gouó krōugór skæa(l) 35

veora. — imist (imóst, imósk) [imisk] e(r)ma'nsins æidna
[æd'na, æidna].

itsi veora lonnar lagdir ondir (h)an. — tree [træa]
tågnar [tågnar], söddó svoiningar. — mouór som ma kór.
5 — snoejin som slá'kt [slá'kt, slai'kt] græidasnais. —
stondón [-on, -om] áa spráñd o stondón áa sváñd. —
tæa tseómó(r) gē æ'tir á nspærrí. — veora oi ó'pisædrí
[-seædrí] som goemól lambóka.

rágva [rægva] úud áa krabbašeol,
10 kvoi man tšædñg (kædñg) húuga heer?
mistí bórtór áñgól [-ol] o stain,
itsi fæk ai't fiskabain
núu e(r) toi a rágva haim
til (tíl) pãaba o mámmó [mammo],
15 abba o ámmó —,
fãa se(ø)r [s(æ)ar] op oi kannó,
tjou [tšou], hæala o noira,
rassin o svoira —
brænna skoló (skūh) oegór [vīd, vid] kráagóbainí
20 oi ældi ágra [oegara, oegra] oi kvöld [kvöld].

rágva [rægva] úud áa bá'ltá,
vaija fistšín (fiskín) sá'lta,
rágva úud áa tanga
vaija fistšín langa
25 rágva úud áa hōa,
vaija fistšín grōa,
rágvi sūór o rágvi noerór (ā)a vīda,
kvæadi harrin vil (vīl) džeava (ģeova, jeova)[džeova,
ģeova]
30 oegón [oegon, oegor] bōón [*Sumba (Vág):* bōγón,
bōón] [bãavon, sjæld. -om].

á stír.

maría lærdi [lardi] mje(ə) [me] ástír,
kvórtši [kvórtši] vi galdór
ídlá monskvaldór,
so(ə) sæiji tan halga and meər [mæar]: 5
soə veəri túu me(ə)r [m(æ)ar] tšəər (kəər) [kæar],
som lamb æltír eər [æar]!
soə veəri túu me(ə)r trúu,
som kálvór oi kúu!
gouar ástír æav gūdi (gūji) [gūdi, gū], 10
rúunír oi moínon [sjæld. -om] hūi,
ræama rúunír soija mjeə [meə]
oidžəgnón (oiğəgnón, oijəgnón)[-džəgnon, -ğəgnon]
nodžó (noğğó) moína fíjgrar.

áa læd'dža (læggǣ) níór šágv [šægv]. 15
jeə [eə] džæk (ğæk) [Suderə ogsá: gæk] meər [mæar]
æ'tír ainí brúu,
mé'ti [mó'ti] me(ə)r dvərǣa [dvər-] sístír,
ho(ə)n lærdi [lardi] mje(ə) [me] (š)a vídla
o hafsbíldžó (-bílgó) a stídla: 20
stídlist hoən oi jeəso navní,
tæa veəri meər æad lo'kó o gavní!

šæd'dži (šæggǣ) o səlmondór [səl-].
tvair brəór (-ír) [Sumbə (Vág): brəór, brəór]
[brəovor] vouró ər [Sumbə (Vág): əór, ər] [šavor] oi 25
fíndíni oi tarri bígd, som núu kadlast oi səlmondafíri.
annar brourín nævndíst šæd'dži o annar səlmondór (æarír
kadl(a) h)an səlva [səl-]) šæd'dži væar ædrí o ráddí fírí
bígvínón; húus hansara stouó hæar, som núu kadlast oi
táftón ídlá šæd'džatáftón (šæggǣ-). hín íjgrí brourín 30
væar ílviljavór (sjæld. (Suderə): ílviljadór) o æavínsúugó(r)
ví šæd'dža. ain dæajín fíldóst [-dost] bōír [Sumbə (Vág):
bəyír, bōír] (bāajír) [bāajír] sæaman oi hæanón [Sumbə
(Vág): hæyanón, hæanón]; tair džíngó æístór [æstor, æi-

stor] om stourafjagl o hogdó hæar æad sæijnón. sælmon-
 dór lá kají šæddža áa koema vissæor [viss(æ)ar] úud áa næv-
 ina, som hæar gângó brót [brót] úud oimoudi gædó-
 voig; šæddži væar gouvæarin o hæiji ángan ílgrúna vi
 5 brourin; han džæk (gæk) toi framan ondan. mæn táaji
 šæddži væa(r) koemin úud áa opsóna íkst [sjæld. íst,
 íst] úudi áa nævini, skígvaji sælmondór ondir (h)an, so
 (h)an fædl (fadl) [fadl] úud æav níor oi úrina, oæ læd
 [læad] (h)an hæar soí t loiv. hæsta bærdži (bærgi)
 10 kadlast æn áa dæón [Sumbø (Vág): dæyón, dæón] [dævon]
 šæddžanæov. sælmondór sætíst núu oi bigv bræuó(r)
 soí ns o síst hæava dži vi bigdini navn, sælmondafjæror;
 somir sía, æad han má ti (mondí) [má'ti] flidja [flodža,
 flögga] úur áddžónón (ággónón), táaji tæa spordíst, æad
 15 han hæiji veóri šæddža æad bæana.

*Med hensyn til æventyret: Högættirnar og lágættirnar
 fortjæner for Søndenfjordsmålets vedkommende følgende at
 bemærkes: tiktíst, touktíst, táktíst. — báaji [bæaji]; som
 bindeord bruges på Suderø altid formen báaji, som stedord
 20 i ik. derimod bæi. — djuuban [džuuban, gjuuban]. — áfta
 [oufta, áfta]. — ábbæji [æbbæji, ább-]. — gláprægn,
 glápparægn [glæbarægn]. — tígór [tíd] fæuró. — k'ntí
 (á'nkí) [a'ntí, a'nkí].*

*Til slutning skal for Søndenfjordsmålets vedkommende
 25 endnu gøres opmærksom på et par ejendommeligheder ved
 sproget på øen Skuø (der i øvrigt står Sandøsproget meget
 nær), hvor ø og æ udtales med meget svag labialisering,
 næsten som henholdsvis æ og eø, dog med en lille forskel
 fra virkeligt æ og eø. Eks.: kværtí, hæddinon, færjon,
 30 sæddo, kvæld o. s. v. (= kvörtí, höddinon o. s. v.) og
 mjeøli, reødža, kreødža, brævor, næv o. s. v. (= mjæli,
 ræødža o. s. v.)*

12

.

.

Stanford University Libraries

3 6105 011 726 192

PT
759
F3
1891
V.1

**Stanford University Libraries
Stanford, California**

Return this book on or before date due.

MAR 1 1977
JAN 21 1977

MAY 22 1988

